

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III

XLVIII

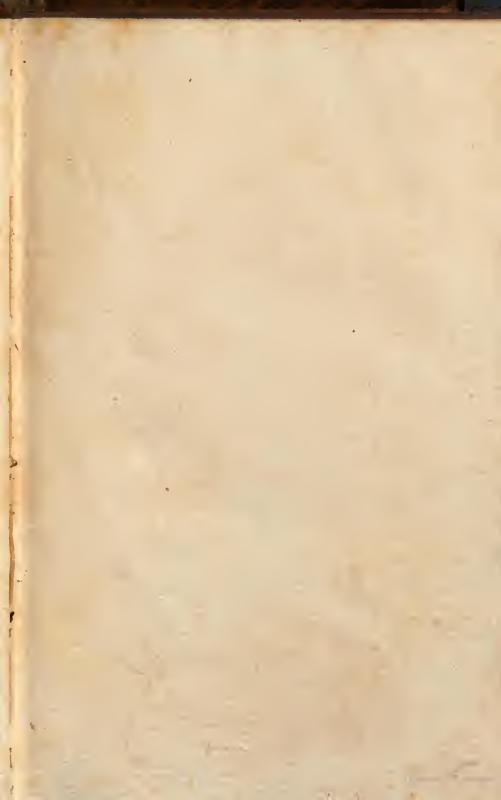
C

24

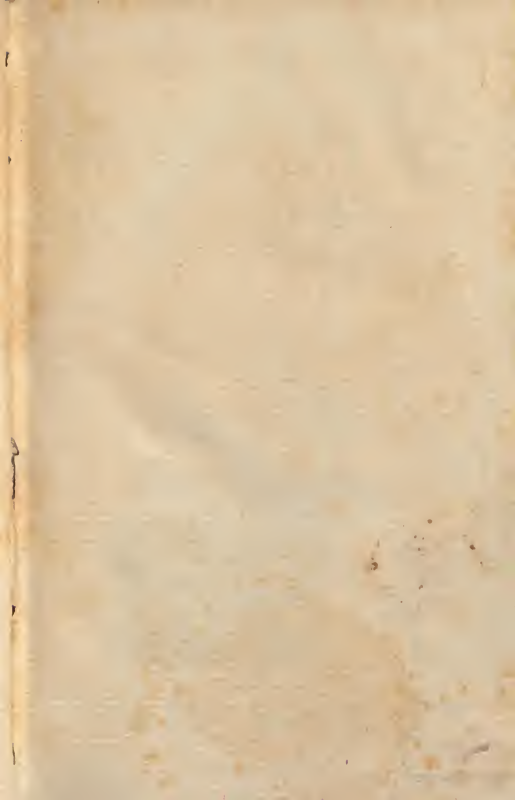
NAPOLI

XLVIII

C

24

HISTORIA
SIVE
NOTITIA
EPISCOPATUS
DAVENTRIENSIS
Ex

Ecclesiarum Membranis, Monasterio-
rum Tabulis, Authenticis Annotatis &
Classicis Authoribus

ERUTA AC PUBLICI
JURIS FACTA

A

JOANNE LINDEBORNIO.

COLONIAE AGRIPPINÆ,

Sumptibus JOACHIMI à METELEN.

Anno 1670.

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

C E N S U R A.

Quod si magna laus est, & grata hominibus, Unum hominem laborare in ea scientia, quæ sit multis profutura, teste Cicerone pro Muræna: illustre profecto laudis præconium, & eximium laboris præmium meretur de Patria sua benè meritus A. R. D. Joannes Lindeborn, qui Daventriam florentissimum quondam avitæ fidei domicilium, & celeberrimum sacrum literarum Stadium, per religionem innovatam penè oblitteratam, calamo suo clarissimè illustravit, & seræ posteritatis memoriæ quasi postliminò restituit. Historicam hanc lucubrationem magnâ animi mei voluptate legens, & relegens, deprehendi authorem curiosum antiquitatis indagatorem, & religiosum veritatis (quæ anima Historiæ est) amatorem. Quare cum nihil Orthodoxæ fidei adversum, aut bonis moribus dissonum contineat, dignissimam judico, ut pro patriæ communis decore non lateat, sed typis excusa communem lucem videat. Dabam Coloniae Agrippinæ in Domo Canoniorum Regularium S. Crucis 31. Martii 1670.

F. Theodorus Deghens, S. Theologiæ Doctor, ejusdemque Publicus & Ordinarius Professor, prædictæ Domus Prior.

APPROBATIO.

Historiam Daventriensis Episcopatus ab admodum Reverendo D. Joanne Lindebornio enucleatè descripti, & variis antiquitatum observantiis illustrati, quia nihil continet, quod orthodoxæ fidei aut bonis adversetur moribus, dignam censeo, quæ serenam è prælo lucem aspiciat. Colonia Agripp. 21. Aprilis. 1670.

*J. Francken Herstorpf Metrop.
Eccl. Colon. Can. Cap. librorum
censor ordinarius.*

Venerando

PATRI AC DOMINO,
D. PETRO A SANCTO
TRUDONE

ORDINIS

CANONICORUM REGU-
LARIIUM

CONGREGATIONIS
WINDESEMENSIS

GENERALI,

NEC NON CELEBERRIMÆ
IN LOVANIENSI CIVITATE

CANONICÆ THRONI
B. Mariæ AD S. MARTI-
NUM PRIORI DIGNIS-
SIMO.

 Aventriensis Episcopatus Notitiam da-
mus, non absque lacunis & nume-
ris omnibus absolutam, qualis no-
bis erat in votis, sed quam è Libris
* 3 qui

qui rerum nostrarum meminere, ac è nonnullis membranis & chartis, quæ superioris seculi funestæ laniæ ac rogis subtractæ sunt, rudis nostra industria potuit elicere.

Volupe fuit inter Ministerii nostri inducias in hoc argumento versari, &, dum curiositate duce ad exteras terras peregrinantur alii, amore natalis soli hæere domi: perlustrare *Cænobia*, veluti totidem fragrantissima Lilia in Dioeceseos nostræ Viridario confita, & inde in regiones alias felici foecunditate disseminata adire *Hospitalia*, infantia & senio contra penuriæ morborumque injurias gratissima præsidia: inspicere *Scholas*, utriusque Cleri & Curiaë foecundissima Seminaria: visitare *Ecclesias*, in quibus post regenerationis lavacrum supplicem Deo populum olim *pane & verbo vitæ* insomnis Parochorum sollicitudo pascebat: enumerare *Altaria* & splendida humanarum cupiditatum irritamenta iis videre advecta, quibus versa infelicitèr mente cœci ac miseri Majores sub infami Polytheia Aras crexerant. Etenim arbitrabamur non minus indecorum, alibi civem ac domesticum & in natali solo esse perpetuum hospitem, quàm scire alia & seipsum turpi inscitia ignorare.

Verum animus erat ob tot hiatus, quibus deformis est, eam inter reliquas nostras chartas sepelire, aut salubriori consilio reservare

al-

alteri, qui uberiori scientiâ imbutus illos posset obstruere: sed contrarium persuasere, seu potius eam invito propemodum extorsere diversorum Epistolæ, maxime, non minus omnifariæ eruditionis genere quàm Natalium splendore Clarissimi Viri Jodoci ten *Grootenheus* Veenhuysii apud Velavios Toparchæ: qui cum à quinquennio eam in Compendium contraxisset, illudque avido quamplurimum calamo describendum communicasset, interim urgere non destitit, quousque fontem ipsum publico datum conspiceret.

Amicâ itaque violentiâ devicti tandem manus dedimus, sine ullius, ut speramus, offensâ aut noxâ, & eâ tantum mente, ut videant posteri in construendis Ecclesiis, in erigendis Altaribus, in locupletandis Sacerdotiis, in Pauperum constituendis solatiis ac Monasteriis fundandis Majorum nostrorum propensissimum affectum ac profusissimum studium; & ut saltem in charta eorum nomina perennent, quorum memoria oppresso Religionis avitæ cultu aut oblitterata est aut sub Altarium & Coenobiorum ruinis tumulata jacet.

Vestro autem nomini, *Reverendissime Domine*, cur inscribatur non una est ratio: etenim suprema autoritate eam *Congregationem* moderaris, quæ in Dioceseos nostræ meditullio enata per utramque Germaniam magno accremento sese diffudit ac Operis nostri pars est non exigua.

Et cum in eadem *Windefemensis Canonica*, è qua prodiit celeberrima *Congregatio*, supremi Moderatoris constituta sit sedes, ni hæc Religionis motibus eruderata & è Provinciis nostris Ascetices cultura proscripta foret, te gratissimum haberemus concivem & inter omnium religiosarum Familiarum Gubernatores indubie Principem.

Adhæc, licet quorumvis fere *Ordinum* Alumnos maximo affectu Episcopatus noster exceperit, eosque in optimo terræ loco fecerit habitare, nullos tamen aut liberaliori stipendio fovit, aut numerosiore domicilio donavit quam *Canonica* vestræ *Vitæ* Professores: his enim munificâ æque ac magnificâ manâ construxit utrumque *Bethlemum*, Dotecomienſe scilicet atque Swollanum, *Nazarethum* Breefurtenſe, *Albergam* Tubantinam, *Angelorum Conventum* in Grolla, *Sionem* Dotecomienſem, *Santagnetanum Collegium* apud Hardervicenos, Domum *Diepenveenianam*, *Bronopiam*, *Silvam Marianam*, *Montem S. Agnetis* ac augustissimum *Windefemenſe Cœnobium* inter Salios: neque tam profusâ benevolentia ingratitudinis vitio sese indignos hospites præstitere, at iis notis commendabiles, ut prope nescias, an à nobis in *Ordinem Canonicum*, vel ab hoc in nos sit majus beneficium collatum: unicus enim *Thomas de Kempis* (ne aliorum fiat mentio) eam nominis celebritatem

tem aureo suo *de Christi Imitatione* Libello nobis peperit, ut, ubicunque vocabulum *Thomæ de Kempis* sit notum (est autem toto terrarum orbe notissimum) ibi etiam divini illius ingenii nutritrix *Daventria* innotuerit, nec minori quam ille Elogio celebretur.

Hiscæ ergo aliisque de causis non tam congruum quam debitum fuit, ut huic Operis nostri Frontispicio *Reverendissimæ Dominationis tuæ* nomen inscriberetur, maxime ab eo, qui ob diversa charitatis officia in *Viridi Valle, Nemore B. M. V. Udemensi* & aliis Familiæ vestræ domiciliis recepta *Ordini Canonico* est devinctissimus: in quo sub diuturnâ ac felici vestrâ Præfecturâ, quemadmodum hætenus sic & in posterum, Religiosæ Vitæ cultus ut infractus perseveret, faxit Deus: ita voveo

REVERENDISSIMÆ DOMINATIONI VESTRÆ

Devotissimus

JOANNES LINDEBORN.

* 5

ANA-

ANAGRAMMATISMVS
CLARISSIMI VIRI
THEODORI MENSINGII
Art. Lib. ac Philosophiæ Doctoris.
DAVENTRIA
Anagramma
UNDE TIARA?

Presulibus dum Belga novis parere iubetur ,
Raraque quæ fuerat multiplicata Mitra est;
Insula, quæ Velavos, Veteres dixere Sicambros ,
Tubantes, Salios Usypitesque regat ,
Et Lingæ populos, posita est Davonis in Urbe ,
Nec poterat poni nobiliore loco.
Fixerat hic primas sedes Lebuinus & inde
Vicinos docuit Dogmata Christe tua ,
Dæmonis extinxit cultum, delubra Deorum
Stravit & erexit sacra trophæa Crucis.
Vix Aræ vix sacræ Aedes habuere Ministros
Sacrorum, quos non Sanlebuina daret.
Quas Augustini soboles, quas Tertius Ordo
Francisci, Fratres quas coluere Domos,
Quic-

*Quicquid Bernardus, quicquid Brigitta Brunoque
Possidet, & castæ Relligionis amor,
Omnia debentur, Daventria Consule natum
Quem dedit, auspiciis Magnæ Gerarde tuis.
Quidni igitur Præsul, cui Christo parata tueri
Mundaque Relligio cura suprema foret,
Non alibi aut alia debebat Sede locari,
Quam Fidei & Christo capta ubi præda fuit,
Quæ dare consuevit Templis Arisque Ministros,
Castraque quæ docuit Relligiosa sequi?
Non igitur quæras donata sit UNDE TIARA?
Est merces meritis reddita iusta suis.*

JOANNIS LINDEBORNII
EPISCOPATUM DAVEN-
TRIENSEM.

Si quis medullam Veritatis arcanæ
Iniquitate temporis fatiscentem
Repastinando Lector impiger quærit,
Quid Orthodoxus Belga pro suo Chri-
sto

Olim profudit, quid Tuentiæ zelus
Omnisque populi conjacentis affectus
Romana sectans castra præfiguravit
Fervore sancto pronepotibus Petri;
Ætate fessa, seculi senectute
Æruginârat ille Saxonum fulgor;
Donec vetustis nuper incubus Fastis
Transisalanus Scriptor antelucano
Labore cudit integerrimum foetum
Lumen sepultæ claritatis ostendens.

T. HANSWERKER.

Ami-

Amico Integerrimo

JOANNI LINDEBORNIO

Dum Notitiam Episcopatus Darentriensis
in lucem daret.

*Quondam præteritos repetebat Ovidius annos,
Pristina jam refluunt, secula Fonte novo:
Sed quæ vena potest transactum reddere tempus?
Qui Fons emensos quit scaturire dies?
Hoc scis veridico, dum Lindeborne relatu,
Olim quæ Pietas est operata refers.
Hoc, fidei facies besternæ, & forma vetustæ
Et simul utrius dispar origo patet.
Nuper quando genas inflatas flamine cannæ
Fontis in illustri Virgo videbat aqua,
Protinus abruptit cantus, & fregit avenam
Displicet heu quantum clamat in ore tumor!
Sic hunc si librum fidei contemptor avitæ
Lectitat, occurret nævus ubique suæ,
Si legit antiquæ pietatis amator eundem
Qua nituit pietas luce, nitere cupit.
Hinc tibi permultum debet veneranda Vetustas,
Et novitas vario nomine multa tibi.
Sed dare cum nequeant homines par munus, Aequi-
na
Qualia pro scriptis dona petivit, habe.*

Accinit H. v. Wel.

Dignissimas Authoris Lucubrationes

C. L O O T S

*I. V. D. & Comitum Culenburgensis
Consiliarius.*

Sacra fames auri terris eviscerat aurum,
 Et penetrat vasti gurgitis usque sinus,
 Æquora perturbat diversa libido sciendi,
 Et premit externas axe gemente vias.
 Oblectant multi Romanis ora theatris,
 Et plausus Circi quicquid amavit, amant.
 Intestina alius veterum crepat arma Batavum,
 Gestaque Civilis sanguinolenta ducis,
 Terribilesque iterum memorando resuscitat umbras.
 Heu nimium sævâ scripta notata manu!
 Hoc magis in libro mite'cunt tempora, pulsus
 Dum fugit impietas barbariesque Deis,
 Dum nova Christicolis locat hic fundamina templis,
 Atque petunt superum culmina sacra Polum,
 Marmora fornicibus, variis ornatibus aurum,
 Jungunturque suis splendida dona tholis.
 Hactenus hæc imis latuere recessibus, inter
 Rudera deformi semisepulta situ:
 Ast *Lindeborni* studiosâ vindice dextrâ
 Clarius è gelido pulvere surgit opus,
 Casta profanato revocantur secula seculo,
 Sedulitasque patrum religioſa patet,
 Si caput illustri *Cæsar* dignere coronâ,
 Quod rapit hostili civica colla iugo?
 Forte triumphales decernere pergis honores
 Servavit Patriæ, qui monumenta, suæ.

EPISCOPATUM D'AVENTRIENSEM
JOANNIS LINDEBORNI.

*Illustrata novè rediviva Daventria prodit
Quidque Dioecesis sub sua jura trahit,
Vicinaeque urbes reliquæ circumque jacentes
Pagi, quos regio Transisalana tenet.
Demonstrat liber hic quantum retroacta regebat
Secula syncerus Relligionis amor;
Quis Clerici tunc status erat, quæ Tempora domusque
Usibus & votis appropriata piis;
Quantum incrementi dederint donaria largo
Aggesta à populo Principibusque viris;
Doctas deinde scholas, simul asceteria narrat
Cum xenodochiis sexui utrique datis;
Windefemenlis ager quantâ propagine notus
Germanis, Belgis finitimisque locis;
Qui Fratres fuerint, quibus & natalibus orti,
Regula quæ vitæ, quas tenuere domos.
Sanlebuina tenet primas spectabilis ædes,
Olim Bernoldi Præsulis arduum opus,
Hæc Trajectinæ fuit olim subdita Mitræ,
Postea sub proprio Præsule clara suo;
Insula coepta quidem, sed, eheu! nimium brevis ævi
Temporibusque novis invidiosa fuit.
Mutata est rerum facies, nova dogmata surgunt;
Pristina quàm subitò fit reprobata fides!
Sic Martis rabies per longa incendia grassans
Ædes non paucas templaque stravit humi;
Nunc æquata solo, vestigia nulla supersunt,*

*Aut alibi saxa & vasta rudeta jacent ;
Quæque Dei fuerant cedunt loca sacra profanis ,
Multaque vix titulos post sua fata tenent.
Hæc loca nunc igitur Piesatis plena fuisse
Discimus , hoc saltem jam meminisse juvet.
Lindeborne , tuæ patriæ indagator arvitæ ,
Antiquata diu das revidere diem ;
Hæc doctâ methodo velut in compendia ducis ,
Multaque perspicuâ sub brevitâte doces.
Nuper Scala Jacob tua erat res grata sacratis
Virginibus , nunc at pergis in historia.
Magna molis opus fuit has evolvere chartas
Scriptaque , quæ carie jam semiesæ jacent ;
Vilis archivis diplomata plurima passim
Allegas , manet his indubitata fides.
Exegisti opus hoc , quod nulla obnubilet ætas
Et vitam auctori post sua fata dabit :
Eja age , sic coeptis insiste & scribere perge
Materiam similem . sat places ille stylus.*

HENR. BLOEMAERT.

C A P U T. I.

D E

DAVENTRIENSI EPISCOPATU EJUSQUE EPISCOPIS ET VICARIIS.

§. I.

Origo Daventriensis Episcopatus.

Christiani Seculi XV. Anno LIX.
curâ Philippi II. Hispaniarum Regis & Belgarum Domini, idem cum aliis per Belgium de novo institutis Episcopatus Daventriensis (cujus notitiâ damus) initium habuit; septemdecim Provinciis populorum multitudine confertissimis (*de Bello Belgico Decad. I. L. I. Famianus Strada*) quoniam quatuor Episcopi (neque enim plures tunc erant) nequaquam sufficere videbantur, augendum sibi Rex statuit illorum numerum. Id, uti comperio, agitaverat olim animo Philippus Burgundiæ Dux Belgii Princeps, is qui equestrem aurei Velleris Ordinem instituit eamque moriens procurationem impensè commendavit Carolo Filio cognomento Pugnaci ab assidua tractatione armorum, quæ scilicet abstraxere aliò præferocis animi principem. Nec majus otium Philippo fuit Mariæ, quam Pugnax unicam reliquit, & Maximiliani Austriaci Imperatoris filio ob novas Regnorum curas in quæ dotali jure immigravit ductâ uxore Joanna, Ferdinandi Catholici

hærede. Et quamvis hujus Philippi Filius Carolus V. Imperator seriò idem percuperet ac fila ad hanc telam aliqua submittere jam cœpisset, intercurrentibus tamen armis per prima Imperii turbamenta sæpius interruptum est opus, ac nova per Europam Africamque alia continenter ex aliis bella conficiendæ rei facultatem magis quàm mentem homini ademere; nisi fortè segnior in eo factus est Cæsar, ne Georgio Austriaco Patruo suo Leodiensium Antistiti jurisdictionem contraheret imminueretque novarum sedium institutione. Suprema tamen inter monita Philippo Filio relicta hoc præcipuum fuisse legi ipse in epistola ejusdem Philippi manu ad Gubernatricem sororem 2. Jan. Anno 1562. scripta, quâ induci se Rex ait ad augendum eo potissimum tempore Pastorum numerum, quod & multò indies frequentius oppidis pagisque incoleretur Belgium, & hæresis è finitimis locis in eas confertim Provincias gradum faceret, & consilium imperiumque patris hæreret animo qui hanc unam esse rationem procurandæ in Belgio Religionis edocuerat. Itaque Rex, ubi primum à bello nactus est otium, Francisco Sonnio Lovaniensi Theologo Primariæ Doctrinæ viro (qui haud ita pridem Vormatiæ cum Melancthone, Illyrico aliisque super Religione jussu Ferdinandi Cæsaris congressus fuerat) misso in Urbem ut cum Francisco Varga Regio Legato consilium suum Paulo IV. Pontifici aperiret, post aliquot menses, quibus in cœtu septem Cardinalium agitata res est, uti optaverat impetravit omnia, prono videlicet ad profligandas hæreses Pontifice occasionemque gratificandi Philippo Regi nuper reconciliato nequaquam aspernante. Namque Belgarum Urbes in quibus sacræ novorum Antistitum Præfecturæ figerentur

tur definitæ sunt numero quatuordecim additæque ad quatuor antiquas, ac tribus earum Archiepiscopatus prærogativa exornatis: videlicet, Cameraco, Trajecto ad Rhenum atque Mechlinia, hanc cæteris præferri placuit rogatu Regis, qui Urbem in media sitam Brabantia Bruxellisque atque adeo Principi proximam destinaverat Anthonio Perenotto Granvellano ex Atrebatensi Ecclesia idcirco ad eam translato, quod non procul à Regia hominem abesse è republica videretur. Conceptum hac ratione diploma Pontifex Nuntio suo Salvatori Episcopo Clusino & Francisco Sonnio in Belgium proficiscentibus tradit, qui quæ decreta erant exequerentur: in aliis rebus ad Jurisdictionis terminos censumque pertinentibus pro sua ipsi prudentia è re consilium capiscerent. Et Philippus accepta facultate nihil moratus quæsitissimo delectu viros ad novas Insulas nominat editis omnes Voluminibus probataque in Tridentino Senatu virtute conspicuos: nempe quos & gauderet Pontifex Pastores dare & puderet populos non admittere. Quod verò differre professionem suam (è Belgio in Hispanias) Rex ultra noller, negotium definiendi novis Ecclesiis certos terminos dotemque singulis attribuendi Granvellano Sonnioque committit, nam Pontificis Nuntius secuturus Regem erat. in Hispanias: hæcenus *Strada* ad annum 1559.

Literas Pontificias non appendo, cum eas exhibeat *Belg. Donationum Codex Myræi*, earumque Synopsis è Libris consistorialibus prodest in vestibulo *Belgiæ Christianæ* apud *Raissium*, & quæ sedem Daventriensem concernunt, cum interim de dote provisum esset futuro Antistiti factaque limitum designatio, suo diplomati, quod ascribimus, *Pius IV. Pauli* successor inseruerit.

PIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI,
Ad perpetuam rei memoriam. Regimini universalis Eccle-
 siæ disponente Domino præsidentes pro Ecclesiarum
 quarumlibet præsertim noviter erectarum illisque præsi-
 dentium & in divinis servientium statum salubriter diri-
 gendo, prout ex debito nobis injuncti Pastoralis Officii
 tenemur, sollicitæ considerationis aciem extendimus &
 ad ea, per quæ Ecclesiarum ipsarum dotationi, decori &
 venustati suorumque Præsulum, Capitulorum & alia-
 rum personarum divinis ibi laudibus insistentium sta-
 tui & oportunæ subventioni cum divini cultus au-
 gmento & animarum Christi fidelium salute consulitur,
 nostræ sollicitudinis partes libenter adhibemus, ac alias
 super his etiam nonnulla, quæ à prædecessoribus nostris
 licet consultè gesta fuerint, immutanda disponimus,
 prout locorum, temporum personarumque qualitas ex-
 igit ac ipsarum Ecclesiarum utilitas persuadet, & id in
 Domino conspiciamus salubriter expedire. Cum itaque
 sicut accepimus alias, postquam felicitis record. Pau-
 lus PP. IV. prædecessor noster, ut providum decebat
 Pastorem, in ea inferioris Germaniæ parte, quæ charis-
 simo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum Re-
 gi Catholico hæreditario jure subjecta est, pro tanta ce-
 leberrimorum quæ inibi erant Oppidorum frequentia
 populorumque multitudine adeo paucas Ecclesias Ca-
 thedrales inesse considerans, ut earum Episcopi ea qua
 opus erat diligentia tantam animarum multitudinem
 regere nequirent, idque quibusdam eò erat difficilius
 quòd Dioecesani sui inter se vulgari idiomate institutis-
 que differebant, & quidam eorum etiam ejusmodi pri-
 vilegia habebant ut ipsos ad sedem Episcopalem evocari
 non liceret, unde præfati Episcopi sanam fidei Catho-
 licæ

licæ doctrinam ac rectam vivendi rationem, populum illum docere & in delinquentes animadvertere commodè nequibant, ipsaque fides & animarum salus illic ob pullulantes Hæreticorum & Schismaticorum, quibus Regio ipsa undique ferè circumdata erat, insidias pestiferasque doctrinas maximo in discrimine versabatur. His aliisque gravibus causis impulsus volens etiam prædicti Philippi Regis hoc illi humiliter supplicantis precibus pioque desiderio in ea parte satisfacere, habita sicut tantæ rei pondus exigebat, cum fratribus suis, de quorum numero tunc eramus, matura deliberatione de eorum consilio deque apostolicæ potestatis plenitudine Trajectensem Civitatem & Dioecesin à Colonienfi Provincia, cui tunc erat metropolitico jure subjecta, ac Daventriense à Trajectensi & diversa alia tunc expressa oppida insignia dicta Regionis cum omnibus & singulis suis terminis, territoriis, Cleris, populis & personis, Monasteriis & beneficiis Ecclesiasticis cum cura & sine cura secularibus & quorumvis Ordinum Regularibus aliisque piis locis à suis quodque Dioecesi & Provincia per quasdam sub plumbo perpetuo segregaverat, diviserat & separaverat, ac Daventriensis cæteraque oppida prædicta sic divisa in Civitates, sedem verò Trajectensem tunc Episcopalem in Metropolitanam, ac Collegiatam S. Lebuini Daventriensem certasque alias aliorum oppidorum in civitates erectorum prædictorum Ecclesias in Cathedrales pro totidem Episcopis creandis, qui suæ cuique Ecclesiæ præessent, ac Daventriensi aliisque Ecclesiis & Civitatibus prædictis certos districtus per Nuntium suum postmodum ab eo illuc mittendum limitandos pro suis Dioecesibus concesserat, nec non Daventriensem & certas alias tunc expressas Eccle-

fias, Civitatēs & Dioceſes Eccleſiæ Trajeſtenſi pro ſua Provincia ſubjecerat, ſinguliſque Daventrienſis & aliarum noviter erectarum Cathedralium Eccleſiarum menſis Episcopaliſus annuum redditum 3000. ducatorum auri de camera ex certis decimis & bonis, ac fructibus, redditibus & proventibus Eccleſiaſticis per dictum Nuntium ſpecificandis & repartendis ex tunc pro ut ex ea die & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti, ac interim donec ſpecificatio & repartitio huiusmodi factæ ac effectum ſortitæ forent & non ultra, cuilibet ex prædictis menſis pro earum dote alium annuum redditum 1500. ducatorum ſimilium per ipſum Philippum Regem ex redditibus & proventibus, quos ex eadem Regione percipiebat, Daventrienſi aliſque noviter inſtitutis Episcopis pro tempore exiſtentibus ſingulis annis, quouſque ſpecificatio & repartitio prædictæ ac pro ea tantum parte quæ plenarium ſuum effectum minimè ſortita foret nec ultra, integrè & proportionabiliter perſolvendum applicaverat ac eidem Philippo Regi ejuſque ſucceſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi R.^{no} Pontifici perſonas idoneas ac alias certis tunc expreſſis modo & forma qualificatas ad Daventrienſem & alias Cathedrales Eccleſias ſic erectas tam à primæva illarum erectione huiusmodi, quam quotieſcunque illas pro tempore vacare contingeret, per ipſum R.^{num} pontificem pro tempore exiſtente in Episcopos ad nominationem huiusmodi ordinandos in perpetuum reſervaverat. Et deinde per alias ſuas in forma Brevis literas Venerabili fratri noſtro tunc ſuo Salvatore Episcopo Cluſino & Apoſtolicæ ſedis in partibus illis Nuntio dederat in mandatis, ut perſonas idoneas,

qui

qui dictas Provincias & Dioeceses distinguerent & limitarent, ac dotem Ecclesiis ipsis assignandam, à Monasteriis ac Præposituris sub illis consistentibus dismembrarent cum potestate omnia in his necessaria faciendi vice sua deputeret, dilectus filius noster Antonius S. R. E. Presbyter Cardinalis tunc Episcopus Atrebatensis ac quatuor alii scientia & probitate insignes viri, quos ipse Salvator Episcopus dicto prædecessore interim de medio sublato prætextu mandati & posteriorum literarum hujusmodi ad id loco sui substituerat, licet forsitan eorum aliqui de illis personis non essent, quæ ad id canonicè subdelegari possent: facta nihilominus perquam diligenti rerum indagine ac omnibus maturè pensatis animadvertentes conducibilis fore aliquot Monasteria & Præposituras illarum partium suppressere illorumque suppressorum fructus, redditus & proventus Daventriensi aliisque nonnullis Episcopalibus mensis pro earum dotibus applicare, ac designationes & limitationes Provinciarum & Diocesium divisionesque & distributiones Oppidorum & jurisdictionum in nonnullis partibus ipsarum Diocesium illis, quæ per primò dictas Literas statuebantur, commodiores, numerum denique personarum ac dignitatum, Præbendarum, Beneficiorum & Officiorum statum quoque & formam in præfatis Ecclesiis etiam per hujusmodi suppressiones, applicationes & alias in universum magis accommodas rationes habendas censuerint: & inter alia Ecclesiæ ac pro tempore esistenti Episcopo Daventriensi pro Diocesi sua oppida, castra, pagos, villas & loca infra scripta, videlicet:

Daventria / Zutphania / Stolle / Campis /
 Harderwijk / Elburgh / Hattem / Duisburg /
 s. Hee:

's Heerenbergh / Dorechem / Hasselt / Gooz /
 Lochem / Diepenheim / Bredesfoort / Dollen-
 hove / Hardenbergh / Almeloo / Enschede /
 Lingen / Steenwijck / Ommaersen / Grol / Del-
 den / Oldenzeel / Ommen / Bachmen / Arkenstein /
 Guterinck / Op den Dijk / Willep / Hengboz-
 den / Wesep / Holten / Marckeloe / Rijssen /
 Diepenveen / Borbergen / Oist / Verffen /
 Whye / Dorchten / Swanenburgh / Windes-
 heim / Helderer / Berghkloester / Heinde / Kael-
 re / Wengeler / Borghel / Op de Maet / Wytmen /
 Rechteren / Wierden / Sonnenbergh / Geel-
 muden / Camperveen / Osterwolde / Putten-
 stein / Destrum / Oldenbrouck / Putten / Doern-
 spiijk / Apperloe / Scotenbrouck / Millingen /
 Ruenspeedt / Gortel / Bissel / Hoop-huyzen /
 Vierholten / Hierden / Hulshorst / S. Joris
 Spitael / Straverden / Elspeedt / Piersen / 's Hee-
 renloe / Ermelen / Pelerholt / Op drie Bergen /
 Hooghe Souren / Handorp / Opensolt / Garde-
 ren / Cootwijck / Sallick / Bockhorst / Caten /
 Cerst / Sachennerholt / Clarewaeter / Huls-
 bergen / Horn / Cep / Doerst / Open / Niebrenck /
 Woelde / Willep / Twelle Heerden / Suick / Ce-
 de / Gen / Congeren / Welsum / Kannenburgh /
 Daessen / Niebrouck / Welden Deenen / Wissen /
 Lattemer / Twelloe / Holthuyzen / Fyzenberg / Loe /
 Apeldoorn / 't Neer Deen / Engelerholt / Nier-
 belt / Nienbeeck / Beckbergen / Doozt / San-
 deren / Hoberheyde / Horst / Opbeeck / Loenen /
 Cerleth / Diesfpen / Middachten / Ellekom /
 Dieren / Spankeren / Spankersche Toorn /
 Op Rees / Koldenhoeve / Hal / Brummen /
 Fon-

Fondenbergh / Certbeeck / Deken / Vest / Goz-
 sel / Dozterhoeck / Honney / Dorth / Almen/
 Herffen / Verwoelde / Aemsen / Laer / Heney /
 Geesteren / Neede / Klups / Ruerloe / Ekeren /
 Schuplenwijnckel / Dozden / Galileen / Warns-
 velt / Wildenburgh / Lathem / Angelree / Wijn-
 berghen / Kemna / Keppel / Hummei / Inghuy-
 sen / Karvel / Drem / Oldekeppel / Hengel/
 Oldchoben / Steender / Bronckhoof / Sculen-
 burgh / Anholt / Weert / Toldijck / Baeck / Hack-
 foort / Wijchmoet / Zion / Bilheim / 't Zelheim /
 Anlackerweert / Slangenburgh / Brunsfelt /
 Aelten / Schaer / Marvelt / Marfel / Cyber-
 gen / Herbelt / Lichtenboorde / Drageren / Wes-
 terfoort / Lupinhorst / Loel / Vrees / Meurs /
 Beeck / Unthorst / Perterden / Swanenburgh /
 Genderingen / Werderbroeck / Ust / Lengel /
 Aeswijn / Zeddum / Padefoort / Berwer / Aldam /
 Haackrbergen / Urebeck / Es / Twijckel /
 Marckeloe / Volten / Gelmuyden / Sonneberg /
 Wilsom / Mastebroek / S. Jans Camp / Cou-
 tenburgh / Clarenburgh / Swarte Slups / Wan-
 neperbeen / Giet-hoorn / Blockzpel / Baerle /
 Swarte Waeter / Dalfsen / Heimis / Ham /
 Syphieloe / Frisenbeen / Laeghe / Tubbergen /
 Albergen / Weerseloe / Loffer / Bozne / Hengeloe /
 Heurbergen / Oldelingen / Bavinckel / Lengerick /
 Thynnen / Freren / Scholde / Schaepen / Bee-
 sten / Plantunne / Bramsche / Bachum / Sun-
 deren / Mettingen / Recke / Brochterbeeck / Steen-
 wijckertwolt / Schertwolde / Paesloe / Olde-
 markt / Iselham / Blanckenhham / Slijcken-
 burgh / Deenhuyzen / Kuynder /

eorumque districtus & Territoria assignaverint ac super majore præmissorum parte processus rebus omnibus seriè digestis formandos curaverint, prout in illis & singulis literis præfatis aliisque scripturis desuper forsan confectis plenius continetur. Nos qui dudum inter alia volumus, quòd semper in unionibus commissio fieret ad partes vocatis quorum interesset, attendentes quod si priscis temporibus dum ejusdem Regionis populi multiplicari cœperunt, ibi Cathedralium Ecclesiarum numerus similiter adauctus illisque de Catholicis bonisque Præsulibus oportuno tempore prospectum fuisset, tot perniciosæ hæresum dogmata, quibus in circumvicinis partium illarum locis Religio Christiana miserè laceratur, non ita invaluisse. Porro cum ad illa quæ istuc ex vicinorum contagio jam pridem influxerunt extirpanda dictosque populos in sinceritate fidei continendos nulla alia magis quàm præmissa oportuna adhiberi remedia potuisse videantur, ut illa juxta cordis nostri desiderium promptos & felices sortiantur effectus, eis nostri ministerii partes impartiri volentes ac partitionis & ordinationis per eosdem Subdelegatos, quantum ad Ecclesiam, Civitatem & Dioecesin Daventriensem pertinet, prudenter examinatarum & in scriptis concorditer digestarum etiam quoad limites Dioecesis Daventriensis ac omnia & singula Oppida, Castra, villas & alia loca in eis comprehensa, nec non ordinationis commodæ Subdelegatorum hujusmodi ac literarum prædictarum aliarumque scripturarum desuper confectarum tenores, nec non Canonicatum, & Præbendarum dictæ Ecclesiæ S. Lebuini, fructuum, reddituum & proveniuntum veros annuos valores præsentibus pro expressis habent-

habentes, eaque omnia & singula ac prout illa concernunt reliqua in dictis literis & scripturis contenta, & inde secuta Apostolica Auctoritate ex certa scientia confirmantes & approbantes, ac illis perpetuæ firmitatis robur adjicientes, omnesque & singulos juris ac facti defectus, si qui forsan intervenerint, in iisdem sup-
 plentes ac illis in hac parte penitus inhærentes, literasque dicti Prædecessoris quoad illa & quæ literis ipsis non consonant cæteraque infra scripta immutantes, & nihilominus pium & laudabile ejus institutum prosequi & ad hunc effectum mensæ Daventriensi de congrua dote providere volentes, motu proprio & ex certa scientia ac de simili potestatis plenitudine, S. Lebuini in Cathedralem erectæ hujusmodi, ac Zutphanien-
 sis, ubi pro tempore existens Episcopus Daventriensis conventum sive curiam Episcopalem pro Comitatu Zutphanico & parte ducatus Geldriæ habiturus est, & Oldenzalien-
 sis ubi Episcopum frequenter præsentem esse propter Dominium de Linghen, quod ibi adjacet, oportebit, Ecclesiarum Præposituras, quæ dignitates inibi principales forsan existant, ac dilectis Filiis illius Canonici propter intolerabilem, quam ab hæreticis & incendiariis aliisque grassatoribus inibi patiuntur, vexationem, hoc ita fieri petentibus, Monasterium Montis S. Agnetis Ord. S. Aug. Can. Reg. olim Traject.
 nunc verò Davent. Dioecel. quorum insimul & illis forsan annexorum fructus, redditus & proventus 3000 ducatorum auri de camera secundum communem estimationem valorem annum, ut accepimus, non excedunt, ex nunc prout ex tunc & è contra, cum primum illa per cessum etiam ex causa permutationis, vel decessum seu quamlibet aliam dimissionem, vel
 amif-

amissionem modernorum Præpositurarum Præpositorum & Monasterii hujusmodi Abbatis vel Commendatarii, aut alias quomodolibet etiam apud sedem prædictam vacare contigerit, etiamsi actu, nunc ut præmittitur vel alias vacent, & tanto tempore vacaverint, quod Præpositurarum collatio & Monasterii prædictorum provisio juxta Lateran. Statuta Concilii aut alias canonicas sanctiones ad sedem prædictam legitimè devoluta, ipsæque Præposituræ dispositioni Apostolicæ specialiter vel generaliter reservatæ existant & ad illas consueverint qui per electionem assumi, ejusque cura etiam jurisdictionalis immineat animarum, & super ejus ac eodem Monasterio inter aliquos lis seu super illorum possessorio molestia, cujus statum ac verum & ultimum eorundem Præpositurarum & Monasterii vacationis modum etiamsi ex illo quævis generalis reservatio etiam in corpore Juris ita resultet, præsentibus haberi volumus pro expressis, pendeat indecisa ipsiusque Monasterii provisio ad sedem prædictam specialiter vel generaliter pertineat, ac de illo consistorialiter disponi consueverit seu debeat: ipsum videlicet Monasterium ac in eo nomen, titulum & denominationem Abbatis, ac ordinem & dependentiam omnemque Regularem statum dicta autoritate perpetuò supprimimus & extinguimus, ac illius fructus, redditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta ac alia quæcunque bona una cum suis præeminentiis, prærogativis, superioritatibus, jurisdictionibus administrationibus, juribus & pertinentiis universis dictæ mensæ Episcopali Daventriensi, etiam perpetuò applicamus & appropriamus: Præposituras verò prædictas cum juribus & pertinentiis suis eidem mensæ
etiam

etiam perpetuò unimus, annectimus & incorporamus, ita quòd hujusmodi vacationibus occurrentibus liceat Episcopo Daventriensi, pro tempore existenti per se vel alium seu alios corporalem possessionem Præpositurarum & illis annexorum ac fructuum, reddituum, proventuum, jurium, obventionum, emolumentorum & aliorum bonorum Monasterii hujusmodi propria auctoritate liberè apprehendere & retinere, illaque deducta tamen congrua fructuum, reddituum & proventuum ejusdem Monasterii portione pro uno Ecclesiæ dicti Monasterii, quæ etiam forsan Parochialis existit, Rectore qui dilectorum filiorum Parochianorum animarum curam exerceat, illisque Sacramenta Ecclesiastica administret, & pro alio Presbytero Sacellano qui Rectorem ipsum adjuvet, ac etiam pro Eleemosynis ibi fundatis annuatim distribuendis, in suos & dictæ suæ mensæ usus & utilitatem convertere, nec non omnia & singula Prioratus, Præposituras, Canonatus & Præbendas, dignitates, personatus, administrationes ac officia, cæteraque beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura secularia & quorumvis Ordinum regularia ad collationem, provisionem, præsentationem, institutionem, electionem, confirmationem & quamvis aliam dispositionem pro tempore existentium Præpositorum & Abbatis prædictorum communiter vel divisim quomodolibet spectantia personis idoneis conferre & de illis etiam providere, similesque personas ad illa præsentare, eligere, & præsentatas vel electas instituere ac confirmare, & aliàs de illis liberè disponere, cæteraque in præmissis & circa ea necessaria ac oportuna & quæ eorumdem Monasterii Abbas & Præpositurarum Præpositi hæctenus facere & exequi soliti sunt, potuerunt

& debuerunt facere, & exequi cujusvis licentia desuper minimè requisita. Et insuper eidem Episcopo Daventriensi, qui pro tempore erit, ut Ecclesiam Monasterii hujusmodi, si opus sit, in Parochialem, & in ea unum perpetuum beneficium Ecclesiasticum pro dicto Sacellano erigere & instituere, illisque ac pro Eleemosynis distribuendis præfatis congruam fructuum, reddituum & proventuum Monasterii portionem hujusmodi assignare liberè & licitè valeat, eadem auctoritate concedimus & indulgemus. Et ut Ecclesia Davent. prædicta aliquot dignitatibus & officiis decoretur, in illa unum Archidiaconatum pro uno Archidiacono qui post tamen dilectorum filiorum moderni seu modernorum ejusdem Trajectenensis Ecclesiæ Archidiaconorum jurisdictionem in ipsa Diocesi habentium cessum vel decessum plenariam jurisdictionem Archidiaconalem in universa Diocesi Daventriensi, quam cæteri Cathedralium Ecclesiarum partium illarum Archidiaconi de jure vel consuetudine habent & habere debent: ac unum Archipresbiteratum Civitatensem nuncupandum, dignitates ibidem pro uno Archipresbytero Civitatenfi nuncupando qui specialem Pastorum seu Rectorum Parochianorum, & verbi Dei Prædicatorum in eadem civitate curam habeant: ac unam Pœnitentiarum pro uno Pœnitentiaro Diocesano dictæ Ecclesiæ, cujus officium sive munus circa curam conscientiarum populi totius Diocesis prædictæ versetur, etiam perpetuò erigimus & instituimus nec non suppressionem, extinctionem, applicationem & appropriationem, unionem, annexionem, incorporationem & alia præmissa sub quibusvis revocationibus, suspensionibus & derogationibus similium vel dissimilium suppressio-

num,

num, extinctionum, applicationum, appropriationum, unionum, annexionum & incorporationum per nos & sedem præfatam sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum quibuscunque clausulis & decretis pro tempore factis minimè comprehendi, sed ab illis semper exceptas & quatenus illas suspendi, revocari aut illis derogari contigerit, toties eas de novo concessas & in statum pristinum restitutas, & ad hoc ut sub revocationibus, suspensionibus & derogationibus hujusmodi minimè comprehendantur ex nunc verè & non fictè suum plenarium effectum sortitas, ac unionem, annexionem, incorporationem, suppressionem, extinctionem applicationemque & appropriationem prædictas de non vacaturis sed de vacantibus Præposituris & Monasterio præfatis factas, & per illas ex nunc mensæ Episcopali & Episcopo Daventriensi pro tempore existenti jus in re quæsitum existere, præsentiumque literarum suspensiones, revocationes, derogationes & alias contrarias dispositiones pro novis illarum concessionibus & restitutionibus haberi & censi decernimus: omnes autem & singulos ejusdem Monasterii Canonicos & alias personas qui ad Daventriensem prædictam vel alias seculares Ecclesiasticas transire volunt à regularibus ipsius Ordinis institutis eorumque observatione & habitus regularis gestatione, ac paupertatis voto ejusdem auctoritate & tenore prorsus absolvimus & liberamus, ac ad Statum Clericorum secularium, ita quod se illis in omnibus & per omnia conformare ac omnibus & singulis illorum privilegiis, exemptionibus, libertatibus, communitatibus, gratiis & indultis quibus ipsi seculares Clerici quoquo modo utuntur, potiuntur & gaudent etiam quoad beneficiorum

rum Ecclesiasticorum secularium quorumcunque af-
secutionem, & plenariam ad illa nec non quæcunque
bona capacitatem & liberam de quibuscvis bonis mobi-
libus & immobilibus ad eos quovis modo spectantibus
testandi facultatem citra tamen consanguineorum suo-
rum in bonorum successione præjudiciū uti, potiri
& gaudere valeant, reducimus & plane secularizamus,
ac singulis eorum quæ ad Ecclesiam Davent. transie-
rint singulas præbendas, & aliis ad alias seculares Ec-
clesias potius transmeare volentibus singulas portiones
100. aureorum Rhenens. donec illis abundè de simi-
li redditu Ecclesiastico canonicè provisum fuerit: re-
liquis verò qui ad alia Regularia loca transferri malue-
rint ad eorum vitam duntaxat singulas portiones an-
nuas quinquaginta ducatorum ex fructibus, redditibus
& proventibus Monasterii hujusmodi eorum sin-
gulis per pro tempore existentem Episcopum præfa-
tum annuatim persolvendas auctoritate & tenore præ-
dictis assignamus, ac cum ejusdem Regularibus Cano-
nicis ad statum secularem per præsentis reductis ut
quæcunque, quotcunque vel qualiacunque cum cura
& sine cura alias tamen se invicem compatiētia bene-
ficia Ecclesiastica per Clericos seculares obtineri solita
alias sibi canonicè conferenda recipere & retinere,
bonaque etiam temporalia quæcunque possidere liberè
valeant, de specialis dono gratiæ dispensamus: ac di-
lectis filiis S. Lebuini, Zutphanienſis & Oldenzelen-
ſis, Ecclesiarum Capitulis ac Conventui Monasterii
hujusmodi aliisque quibuscvis in virtute Sanctæ obe-
dientiæ & sub Excommunicationis majoris latæ sen-
tentię, nec non privationis omnium dignitatum, of-
ficiorum & beneficiorum Ecclesiasticorum per eos pro
tem-

tempore obtentorum, inhabilitatisque ad illa & alia per contrafacientes impofterum obtinenda eo ipfo incurrendis poenis, ne ad electionem feu postulationem in Præpositos vel Abbatem Ecclesiarum vel Monasterii prædictorum, cum illa vacare contigerit, etiamsi nunc vacant ut præfertur, procedere vel se alias in eis vel eorum aliquo intromittere quoquo modo præsumant, districtius inhibemus, & nihilominus quascunque electiones seu postulationes huiusmodi earumque confirmationes vel admissiones, nec non provisiones, præfectiones, commendas aliasque dispositiones quas ex nunc de cætero etiam per sedem prædictam de præposituris & Monasterio præfatis quomodocunque fieri contigerit, nullas & invalidas nulliusque roboris vel momenti fore decernimus. Et ut idem Episcopus suam Ecclesiam personis, ut insignem decet Cathedrali, eruditis & ad jurisdictionem inibi exercendam cæteraque munia Ecclesiastica obeunda idoneis debite instructam habeat perpetuo statuimus & ordinamus, quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis ipsius Ecclesiæ S. Lebuini qui sunt numero viginti, decem Canonicatus & tot idem præbendæ, quos primo loco postquam eidem Ecclesiæ de Episcopo canonice provisum fuerit percessum etiam ex causa permutationis, vel decessum seu quamvis aliam demissionem vel etiam privationis via amissionem quomodolibet decem Canonicorum ejusdem Ecclesiæ aut alias vacare contigerit, vel etiamsi actu nunc quovis modo vacant & tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio ut præfertur devoluta ipsique Canonicatus & Præbendæ vel eorum aliqui dispositioni Apostolicæ specialiter vel generaliter reservati existant, & ad illos consueverint

qui per electionem assumi : super ejus quoque vel eorum aliquibus inter aliquoslis, cujus statum etiam presentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa : unus & una videlicet Episcopo, ratione quorum sit capitularis habeatque in Capitulo locum & vocem super Decanum & reliquos Canonicos ipsius Ecclesiae confratres suos, ac tres alii tribus Magistris aut Licentiatos in Theologia, & tres alii aliis tribus Doctoribus Decretorum seu in eis Licentiatos, & reliqui tres Canonicatus & totidem Præbendæ reliquis tribus Nobilibus ejus diocesis qui etiam in Jure vel Theologia saltem ad gradum Licentiaturæ in famosa quapiam Universitate studii generalis cum riguroso examine sint promoti ordine servato, in perpetuum concedi & assignari debeant. Quodque ad sex priores tam Nobiles quam Ignobiles ut præfertur tamen Graduati, ad reliquos vero tres Canonicatus & tres præbendas ex reliquis è novem Canonicatibus & Præbendis hujusmodi nulli nisi Nobiles & Graduati ut præfertur assumi possunt, ipsam tamen nobilitatem à sex prioribus Canonicatibus & Præbendis non excludendo. Ex tribus autem prioribus Graduatis unus ex designatione Episcopi Archidiaconus, alius Archipresbyter Civitatenfis & reliquus Pœnitentiarius Diocesanus præfati existant. Postremo apud alios duos Doctores vel Licentiatos seniores unum videlicet Theologum, alterum vero Jurisperitum potestas totam Diocesin Daventriensem dum & quoties ab Episcopo suo requisiti fuerint ejusdem Episcopi nomine visitandi: quibus etiam reliqui Graduati quoties ad id similiter requirentur assistere debeant: apud Archidiaconum vero & tres alios ex Graduatis hujusmodi duos videlicet Theologos & unum Jurisperitum potestas

tas Clericos ad Ordines Sacros promovendos & Rectores Parochianos de Parochialibus Ecclesiis vel perpetuis illarum Vicariis quacunq[ue] autoritate provisos ad curæ pastoralis exercitium admittendi sit & permaneat, ita quod ipsi nullos prorsus nisi idoneos & quantum ad animarum curam pertinet quidem personalem facient residentiam expresse juratos admittere valeant, ac in universa Dioecesi prædicta tot Archipresbyteri vel Decani Rurales deputantur, quot esse conveniet, ita quod hi qui nunc sunt in Officio suo cum solitis emolumentis salva tamen ipsius Episcopi moderatione remaneant, ac tam Archidiaconus, Archipresbyter & Pœnitentiarius quam reliqui sex Canonici ratione suarum Præbendarum hujusmodi consilium & operam in negotiis Ecclesiæ & Religionis cæterisque difficultatibus pro tempore emergentibus, quando & quoties ab eodem Episcopo requisiti fuerint, tam conjunctim quam divisim fideliter præstare teneantur. Et ut Viris spectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Ecclesiæ Dei accuratius prospiciatur quod ipsi novem Canonicatus & novem Præbendæ sic affecti hac prima vice per Episcopum duntaxat, qui illos Graduatis & Nobilibus alternatis vicibus conferat, & deinde quoties illos perpetuis futuris temporibus vacare contigerit ad electionem Episcopi & aliorum Graduatorum præfatorum superstitem per eos conferantur, ita quid in hujusmodi electione suffragium Episcopi non plus Juris sive momenti quam cujusvis Graduatorum habeat, nisi vocum paritate occurrente quo in casu iteratum Episcopi suffragium paritatem vocum hujusmodi dirimat: reliqui autem Canonici Capitulares reliquorum Canonici & Præbendarum dictæ Ecclesiæ collationem in

turno ordinario separatim sed Vicariarum cæterorumque beneficiorum Ecclesiasticorum ejusdem Ecclesiæ collatio sit omnibus communis per turnos prouthactenus observatum est. Quodque post hac primi decem dicti Canonici & Præbendæ hujusmodi sub nullis specialibus & generalibus etiam mentalibus reservationibus, affectionibus etiam in corpore Juris clausis, nec non expectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando aut aliàs disponendo primariis precibus aut aliis gratiis præventivis per nos aut Reverendissimos Pontifices pro tempore existentes ad dictam sedem vel ejus Legatos etiam consideratione, intuitu vel ad instantiam Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum aut aliorum Principum quorumcunque ut S. R. E. Cardinalium & ex quacunque causâ quantumlibet urgenti pro tempore factis & concessis comprehendantur, nec etiam tanquam vacantes apud sedem præfatam aut ulla alia ratione generaliter aut specialiter reservari nec illorum vacatione per resignationem etiam ex causâ permutationis etiam apud sedem eandem pro tempore occurrente per Reverendissimum Pontificem aut sedem eandem de illis provideri aut aliàs quoquo modo disponi possit. Et quoniam impia Hæreticorum studia temporisque malitia viros doctos ab Ecclesiis suis diutius abesse non patitur, quod si Canonici graduati prædicti ab ipsa Ecclesia nisi ab Episcopo vel Capitulo missi per duos menses abfuerint, integros suæ Præbendæ fructus illius anni amittant, ipsique fructus Capitulo cedant ac omnes proventus singularum Præbendarum in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis distributionibus his solum qui divinis in choro deservierint & inibi à
prin-

principio usque ad finem excepta necessitatis causa permanserint, ministrari debeat, nec quiscquam ulla dispensatione vel Privilegio Apostolico quacunque causa impetrato vel concessio sese à residentia huiusmodi eximere possit eisdem auctoritate & tenore perpetuo statuimus & ordinamus. Jus omne decem Canonicatus & decem Præbendas affectos præfatos conferendi & de illis disponendi vel ad illos eligendi seu nominandi ab Episcopo, Præposito & Capitulo Ecclesiæ S. Lebuini huiusmodi aliisque ad quos spectat post promotionem primi Episcopi Daventriensis huiusmodi perpetuo harum serie abdicantes & amoventes illudque in præmissum electionis modum immutantes ac ad Episcopum & novem Canonicos præfatos transferentes. Et ut novem Præbendæ totidem Canonicis graduatis ut præmittitur affectæ paulo uberiores sint & ad illas libentius recipiendas viri docti inducantur Episcopo præfato, quod unum secularem vel Ordinis cuiusvis regularem partium illarum præposituram vacatione etiam illius, in mensibus prædictis occurrente, etiam si conventualis, electiva curata etiam cura jurisdictionali animarum specialiter vel generaliter reservata ac litigiosa sit ut præfertur, eisdem novem Canonicatibus & Præbendis graduatis affectis vel eorum massæ communi de Philippi Regis & Archiepiscopi prædictorum consensu auctoritate prædicta perpetuo etiam ut præfertur unire annexere & incorporare libere & licite valeat auctoritate & tenore prædictis licentiam & facultatem concedimus. Sicque in præmissis omnibus & singulis per quoscunque Iudices ordinarios & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores & S. R. E. Cardinales in quavis causa & instantia sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter

judicandi & interpretandi facultate & autoritate judicari & diffiniri debere, ac quidquid secus super his à quocumque quavis autoritate scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Quocirca præsentibus Fratribus nostris Archiepiscopo Mechliniensi ac Attrebatensi & Feltrensi Episcopis per Apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium vel alios præsentem literas & in ea contenta quæcunque, ubi & quando opus fuerit ac quoties pro parte Episcopi Daventriensis & Canonorum, aliorumque prædictorum quorum interesset & quomodolibet intererit, fuerint requisiti seu aliquis eorum fuerit requisitus, sollemniter publicantes eisque & eorum cuilibet in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant autoritate nostra Episcopum Daventriensem & alios præfatos confirmatione, approbatione, adjectione, suppletionem, suppressione, extinctione, applicatione, approbatione, unione annexione incorporatione, absolutione, reductione, dispensatione, statuto, ordinatione aliisque præmissis ac præsentibus literis & aliis in eis contentis pacifice frui & gaudere, ac easdem præsentem & in eis contenta hujusmodi firmiter observari. Non permittentes Episcopum, Canonicos & alios præfatos desuper per quoscunque quomodolibet indebite molestari, perturbari vel impediri: contradictores quoslibet & rebelles sibi in præmissis non parentes etiam per excommunicationis latæ sententiæ, ac privationis beneficiorum & officiorum Ecclesiasticorum inhabilitatisque ad illa & alia impostum obtinenda, ita quod beneficia & officia hujusmodi tanquam per privationem legitime & canonice factam vacantia ab aliis impetrari, & per locorum Ordinarios libere

libere conferri possint, aliasque sententias & poenas tam Ecclesiasticas quam pecuniarias arbitrio suo imponendas, moderandas & applicandas eo ipso incurrendas appellatione postposita compensando, nec non legitimis super his habendis servatis processibus censuras & poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstante voluntate priori & aliis præmissis ac nostris de valore tam in impetrationibus quam aliis gratiis etiam motu simili factis exprimendo, & de non tollendo jus quæsitum ac de non expediendis literis reservationis etiam motu simili alicujus pensionis nisi de consensu illam solvere habentis, nec non Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas nisi in casibus à jure permissis fieri prohibentis, ac piæ men: Bonifacii P. P. VIII. etiam prædecessoris nostri de una & Concilii generalis de duabus dietis, dummodo quispiam ultra tres dietas vigore præsentium non extrahatur aliisque quibusvis Apostolicis etiam reservatoriis etiam in corpore juris clausis ac in provincialibus & Synodalibus Conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus & ordinationibus, nec non Cancellariæ Apostolicæ regulis & revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum & alias in contrarium quomodolibet editis & edendis, nec non Monasterii, Præpositurarum, Ordinum, Ecclesiasticarum & locorum prælatorum etiam juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus. Ac concordatis inter sedem prædictam & Nationem Germanicam dudum initis: nec non quibusvis specialibus vel generalibus etiam mentalibus reservationibus, expectativis & aliis gratiis etiam in Canonicos creationibus,

aliis unionibus etiam perpetuis absque consensu coadjutorum deputationibus nominationibus citra accessus & regressus facultatibus, mandatis, literis & concessionibus quibuscunque personis cujuscunque dignitatis, status, gradus & conditionis existentibus, etiam Cardinalatus honore fungentibus, ac nostris etiam antiquis & descriptis familiaribus, continuis commensalibus ac Prælatibus domesticis, nec non Reverendæ Curiae Officialibus etiam officia sua actu exercentibus, ex quavis etiam grandi causa, consideratione, intuitu vel respectu etiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum contemplatione ac cum quibuscunque antelationibus, prærogativis & decretis etiam irritantibus & clausulis etiam derogatoriis derogatoriis etiam præsentibus derogantibus etiam motu & scientia similibus & alias quomodocunque concessis, quos & quæ illorum omnium tenores ac si de verbo ad verbum infererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes eorumque omnium vim & effectum quo ad præmissa omnino suspendimus, & in præmissis effectum sortiri aut locum sibi vindicare non posse neque debere decernimus. Nec non privilegiis indultis & literis apostolicis illis & aliis quibuscunque per quoscunque Reverendissimos Pontifices prædecessores nostros, ac nos & sedem præfatam etiam per viam generalis legis & statuti perpetui, nec non initi & stipulati contractus seu quasi & alias sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum quibuscunque etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis & insolitis clausulis irritantibusque & aliis decretis etiam consideratione intuitu, contemplatione vel ad instantiam præmissorum, & quorumque aliorum seu motu, scientia & protestatis plenitudine similibus nec non consisto-

ria-

rialiter ac alias quomodocunque qualitercunque & quotiescunque concessis, confirmatis & etiam iteratis vicibus innovatis ac concedendis ac innovandis. Quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua & expressa ac de verbo ad verbum per clausulas generales idem importantes mentio seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso & forma in illis tradita observata inferti forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, quamvis alia & multa sint quæ sub clausula implicitæ derogationis latissime extendenda in supplicatione apposita non intelligantur aut alias comprehendantur: nihilominus in genere & in specie ad effectum sufficientis derogationis eorum illis alias in robore permanentis hac vice duntaxat specialiter & expresse derogamus contrariis quibuscunque, aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de Præposituris hujusmodi speciales vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem & decretum vel alias quomodolibet sit processum, quas quidem literas & processus habitos per easdem & inde secuta quæcunque ad Præposituras & Archidiaconatum ac Canonicatus & Præbendas hujusmodi volumus non extendi: sed nullum per hoc eis quo ad ascensionem Præpositurarum & Canonicatum & præbendarum vel beneficiorum aliorum præjudicium generari, aut si Conventui præfatis & dilectis Filiis Vasallis & aliis subditis dicti Monasterii Montis S. Agnetis, vel quibuscvis aliis communiter vel divisim ab

eadem sit, Sede indultum quidem interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis & literis Apostolicis generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, ac de quibus quorumcunque tenoribus totis habenda sit in nostris literis mentio specialis. Volumus autem quod per unionem, annexionem & incorporationem Præpositurarum hujusmodi divinus cultus in eis nullatenus minuatur, neque animarum cura in eis, si qua illis immineat, negligatur, sed earum congrue supportentur onera consueta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, extinctionis, applicationis, appropriationis, unionis, annexionis, incorporationis, concessionis, indulti, erectionis, institutionis, decreti, absolutionis, liberationis, reductionis, secularizationis, assignationis, dispensationis, inhibitionis, statuti ordinationis, abdicationis, amotionis, commutationis, translationis, mandati, suspensionis, derogationis & voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominicæ 1561. 7. Id. Aug. Pontificatus nostri anno secundo. Subscriptum erat Fed. Cardinalis Cesium. Et alio loco Cæ. Glorierius. item alio loco A. de Alexiis. In dorso, Requeſta apud Cæsarem Secretarium.

E quo patet complecti Episcopatum Daventriensem exceptâ Drenthiâ Groningano Antistiti subditâ totam ditionem TRANSISALANAM vulgo OVERYssel. hoc vocabulo à Trajectensibus donatam, quod eam Regionem (quæ una è XVII. Belgii Provinciis) ab illis locis, quæ Urbi Ultrajectinæ propiora & Episcopis propria erant, in quibus olim & *Velavia* post Geldro concessa, Isala amnis per Drusianam fossam Rhenanis aquis locupletatus disterneret. Vetus hic *Saliorum* sedes fuit, item *Tenelerorum* quos hodie *Drentbos* vocant, ac *Tubantum* qui modo *Thwenti* nuncupantur, quamquam alii *tertium* & *secundum* *limitem* magis interpretari velint, *Twentb* quasi *tweede end*, & *Drentb* quasi *derde end* cum *Salandia* sit primus: est enim in tres Regiones divisa hæc Provincia; quæ Isalæ vicina *Salandia*, *Drenthiâ* quæ trans Vidrum fluvium, quæ vero Westphalis proxima *Twentbia* indigitatur: & ex Imperatorum dono Trajectini Præfulis dominio usque ad annum 1528 subjecta, quo tum exteris tum intestinis bellis attrita, quibus avertendis Episcopi pares non erant, sub Henrico Bavaro Præsule LIIIX. certis conditionibus Carolo V. uti Brabantix Duci Hollandiæque Comiti sese submisit. Ager ejus feracissimus cum aliarum frugum tum frumenti imprimis nec minus pascuis foecundus: nonnulla tamen illius pars & uligine profunda squallet & ericetis infertilibus obsita est præsertim in Twentana regione. *Ordines* constant duobus membris, Præfectis nimirum & Viris nobilibus ac primariis urbibus: Nobilium ordinem repræsentant quinque Præfecti Agrarii, quos vulgò *Drosten* vocant, quorum tres majoris sunt dignationis Salandicus, Twentanus & Vollenho-

vianus, duo minoris Haexbergenſis & Ifelmuidanus, qui licet ſinguli ſuas habeant juridiſctiones ſeparatas, tamen prior non incommode ſub Twentano, poſterior ſub Salandico comprehendi poſſunt. Hiſce adduntur reliqui equeſtris ordinis viri qui ex antiqua aut nupera conſuetudine ſuffragandi in comitiis obtinent authoritatem. Oppidorum nomine tantum tres Civitates cenſentur Daventria, Campi & Swolla, quarum Magiſtratus ad comitia communitarum nomine vocantur: atque in hiſce ſolis comitia annua totius Provinciæ celebrantur ſucceſſive. Horum Ordinum eadem eſt poteſtas quæ in cæteris Belgii Provinciis nimirum in ſua ſumma atque eadem omnia deliberant decernuntque nulli alteri Provinciæ obnoxii. Tranſiſulaniæ aſſociatus eſt *Zutphanienſis* Comitatus juridiſctione Monaſterienſis Antiſtitis, quæ ad loca Weſtphaliæ viciniora ſeſe extendebat, in Daventrienſem Neopræſulem tranſlatâ; qui etiam ante annos quingentos Geldriæ Ducatui, cujus eſt quatuor eſt tertia Tetrarchia, arctiſſimo fœdere colligatus inter XVII. Belgicas Provincias recenſetur: ejus primaria urbs eſt Zutphania: Oppida minora muris cincta, quæ ſuffragium in Comitibus habent, ſunt quatuor: Druiſburgum, Doetecomium, Lochemum, Grol-la. Territorium municipale diſtinguitur in quatuor Præfecturas ac totidem Baronias: Præfecturæ ſunt Zutphanienſis Satrapia & Prætura, Judicatura Druiſburgenſis & Bredeſurtenſis Satrapia: Baroniz ſunt Ber-ghe, Bronkhorſt, Baer & Wiſch. An autem hæreditariæ Præfecturæ Borkeloo atque Anholtum huic Tetrarchiæ, in qua ſitum habent, accenſeri debeant etiamnum contròvertitur: in Borkeloanam, licet locorum ei ſubjectorum in literis pontificiis mentio fiat, nil tenta-

tum ab Hierarchis Davent. at ea integra relicta Monasterienſi Epifcopo, qui illam Epifcopatus ſui feudum & membrum prætendebat: in Anholtana, quod Imperio eſſet immediate ſubjecta nec in eam quicquam juris Hiſpano (ex notis ad annum 1571.) viſitatio Reverend. de Monte admiſſa non fuit quæ proinde, quod fuerat ante, Monasterienſis Dioceſeos membrum permanſit. Provincia admodum fertili eſt ſolo ſed quibuſdam locis paluſoſo (unde & quidam nomen ipſi impoſitum opinantur) at optimi graminis feraci. Tranſiſulanæ & Zutphanæ annexa eſt *Velavia* prope integra (ea quarta eſt Geldriæ Tetrarchia) uſque Iſeloort, Velp, Roſendael, Hulheſtein, Wolfhees, Rencom, Eede, Lunteren, Voorthuſen, Nieukerken & Hulkeſtein ultimos Trajectinæ Archidioceſeos limites: ejus maxima parte non niſi ſteriles arenæ & inculti colles jacent: eadem tamen ad margines (*Velaviæ* Fimbriam vocant) ubi Iſala & Rheno alluitur, ampliſſima & lætiſſima habet prata. Quibus adjungitur Lingeniſis Comitatus medio Bentheimenſi Territorio à Tubantia & Belgio ſeparatus: eum Anno 1546. Comiti Tecklenburgio Smalcaldici fœderis ſocio propter Feloniam ademerat Carolus V. & à juridiſctione Oſnabrugeniſis Epifcopi (cui ante paruerat) non ſine ejus ejuſque ſucceſſorum at irrito obloquio exemit uterque Pontifex *Paulus* & *Pius IV.* Harum Regionum Apoſtoli, per quos ſub finem demum ſeculi ſexti & ſeq. de Idolatria Veritas Euangelica triumphavit quibuſque ducibus repudiata ſuperſtitione in Chriſti fidem incolæ commearunt, celebrantur *ſſ. Bonifacius, Swibertus, Plechelmus, Werenfridus, Marcellinus & Lebuinus* omnes ex Anglia ſed de ſtirpe Friſonica & Saxonica oriundi, quos proinde linguæ germanicæ gnaros ſcribit

Joan-

Joannes Beka: eos autem, quod non memini me legisse alibi, cujus etiam altum apud *Ven. Bedam* in *Anglicana Historia* silentium, Britanniam vastantibus Saxonibus immanemque tyrannidem in Christianos exercentibus è patrio solo fugitivos huc se recepisse in *Theatro Conversionis Gentium totius mundi* auctor est *Arnoldus Meermannius*.

Sed ad Pontificium diploma regrediamur, è quo nota est etiam dos Episcopatus, Monasterium sci. Montis S. Agnetis Can: Regularium S. Augustini Capituli Windesimensis de quo infra c. 7. §. 1. & Præposituræ Ecclesiarum Collegiatarum, S. Lebuini Daventriæ cum uno Canonatu in qua Episcopi Sedes ideoque ea nunc Cathedralis: S. Plehelmi Oldensaliensis & D. Walburgis Zutphanienfis.

Demum ex eodem elucescit Dioecesin Daventriensem tanquam suo Metropolitano subesse Archiepiscopo Trajectino & inter fororias sedes, nempe Haerlemensem, Leowardiensem, Groningensem & Middelburgensem, obtinere secundum locum, quod è Paulino diplomate & altero Piano, quo Trajectum Archiepiscopi prærogativa rursus condecoratur, est manifestum.

§. II.

JOHANNES MAHUSIUS.

PERPERAM *Gonzagæ* in *Originibus Seraphicis* p. 1. dictus *Madusii*, primus novellæ sedis Episcopus salutatur, eoque nomine interfuit primæ Synodo Provinciali in Octobri Anno 1565. apud Trajectinos cele-

celebratæ, in qua Tridentini Concilii decreta solemniter recepta ac promulgata fuere. Erat is Patria Aldenardensis, professione Franciscanus Observans, studio Theologus & summus divini verbi Præco: verum propter senio detritas vires & hydropifis incommoda tanto impar oneri titulo & Mitræ renuntiavit, multa postmodum Anno 1572. III. Non. Octob. in Patriæ Urbis direptione à Foederatorum milite perpeffus, ubi vulneribus saucius, calumniis & opprobriis laceffitus, pedibus conculcatus, putridi & abjecti cadaveris instar relictus tandem Anno 1577. 10. Maj. pacatiori fine quievit, & in Choro *Fratrum* suorum tumulum nactus tubam novissimam præstolatur. Ex *Bibliotheca Desselii, Willotii & Sweertii Athenis, Sedulii Corollariorum Minoridanorum à Geuziis interfectorum n. 2. Havensii speculo crudelitatis hæreticæ c. 3. Raissii Belgica Christiana* in Daventrienfi Cathedr. n. 1. & aliis.

§. III.

ÆGIDIUS de MONTE.

PAruate oriundus (quod est celebre municipium Gallobrabantiae, Baronatus titulo insigne) *Mabusio* à Rege Catholico surrogatur sacris infulis Anno 1570. 29. Octobris condecoratus: erat is cum prædecessore suo ejusdem Instituti ac post Conventus Lovaniensis præfecturam inferioris Germaniæ Minister Provincialis, cui *Albanus* hanc administrandæ Sedis rationem 23. ejusdem mensis Bruxellis præscripsit.

Primo dabuntur Episcopo Regiæ Majestatis Li., teræ fiduciariæ ubi necessarium exhibendæ ac dep., nendæ., Et

„ Et obseratae ad Archiepiscopum Trajectensem &
 „ Episcopum Monasteriensem, quæ eos constitutionem
 „ intentionem & voluntatem Sanctissimi ac Bullæ Diœ-
 „ cesanos limites continentis edoceant, ut norint præ-
 „ fati Antistites quid à suis Diœcesibus præcisum quid-
 „ que Ecclesiæ ac Diœcesi Daventriensi annexum at-
 „ que subjectum, quas ad uberiores eorum instructio-
 „ nem cum suis adjunctis & limitum specificatione ipse-
 „ met transmittet.

„ Antequam personaliter suam Episcopalem sedem
 „ accedat, ad Episcopatus eique annexorum iurium
 „ possessionem capiendam Procuratorem præmittet,
 „ pro cuius assistentiâ & faciliore expeditione Transi-
 „ sulanorum Gubernatori sua Excellentia scribet, man-
 „ dabitque præsentiam personalem si sit in vicinijs vel
 „ loco sui alterius substitutionem: etiam Cancellario &
 „ Consilio Transsulano duorum è suo Collegio depu-
 „ tationem atque quatuor præfidiariorum turmarum
 „ Officialibus: insuper Prætori, Consulibus, Scabinis
 „ & Senatui ejusdem Civitatis: ut accipiendæ posses-
 „ sioni aliisque solemnitatibus eo spectantibus adsint
 „ personaliter: ea in Cathedrali D. Lebuini Ecclesia
 „ Daventriensi & præsentia Decani ac Capituli ejus-
 „ dem aliorumque de Clero, quos ex præscripto suæ
 „ Excellentię eis submittendo advocabit Decanus cum
 „ Capitulo præfato in debitis ac consuetis solemnitati-
 „ bus cæremonijsque perficietur. Post hæc in præcitata
 „ Ecclesia nomine & vice Daventriensis Antistitis im-
 „ mittet se præfatus Procurator in possessionem Præ-
 „ posituræ Daventriensis, & Aulæ eidem annexæ, eam
 „ intrans in hunc finem, cum per diploma Pontificium
 „ ea unita sit atque incorporata Daventriensi Episc-
 „ copatu.

Et

Et quo commodius juxta præcitatæ Bullæ tenorem,,
 Dos Episcopo assignata inveniatur & conservetur, ad,,
 viam præparandam de bonis, oneribus & emolumentis,,
 Conventus Regularium S. Agnetis ut se informet & ne,,
 ea abalienentur impediat, Comiti Megano Transisula-,,
 niæ Gubernatori sua Excellentia injunxit, cujus respon-,,
 sum & Literarum copiæ hisce associabuntur. Quod si,,
 in eo Cœnobio Religiosos ibidem non professos in suo,,
 adventu Episcopus invenerit, eos ad locum professionis,,
 honeste remittet: reliquos juxta contractum cum eis in-,,
 itum excipiet, quibuscum autem necdum convenit,,
 iis sub sua administratione omnem submissionem,,
 præcipiet & modestiam, usquequo cum iis convene-,,
 rit vel juxta tenorem Bullæ processerit.,-

Post hæc à Prælati, Decanis, Pastoribus & reli-,,
 quo tam Civitatis quam Dioceseos Clero, à Guber-,,
 natore, Cancellario & Consilio è Geldria & Transi-,,
 sulania respective conscribendo excipiendus quanto,,
 citius præmemorata Civitatem ingreditur: Proces-,,
 sio, quam suâ præsentia cohonestabunt Gubernator,,
 & Consiliariorum deputati, Prætor, Consules, Sca-,,
 bini & Senatus Civitatis, etiam Prætores & delegati,,
 Zutphanienfes, Campenses, & Zwollenfes, Satrapa,,
 Lingensis & Officiales alii è Geldria, & Transisulania,,
 advocandi, ordinabitur ad portam Civitatis, unde,,
 cum toto comitatu in Ecclesiam Cathedralem dedu-,,
 cetur: introitus sui determinatum diem maturè Co-,,
 miti Megano Transisulaniæ Gubernatori & ejusdem,,
 ac Geldriæ Cancellario & Consilio significabit, quo,,
 ad illum Prælatos, Decanos & Clerum, Civitates &,,
 Majestatis suæ Officiales, etiam præcipuos è vicini-,,
 ore Nobilitate in tempore convocent, ut ab iis dedu-,,

„ catur & ut Ecclesiasticus Superior cum debita reveren-
 „ tia admittatur, recipiatur & agnoscat.

„ Ecclesiæ Cathedrali aliisque de Clero in suo ibi-
 „ dem adventu præstabit solemne juramentum juxta
 „ præscriptum ab aliis Belgii Episcopis observatum quod
 „ & ipsi dabitur.

„ Quem præfatæ Ecclesiæ Decanus cum Capitulo
 „ Cleroque ibidem præsentē reciprocè admittet & agno-
 „ scet Episcopum suum, omnem exinde debitam obe-
 „ dientiam exhibendo: in quo si, sub prætextu obliga-
 „ tionis Archiepiscopo Trajectino debitæ, se difficiles
 „ quipiam præberent, ejus consensus copiam authen-
 „ ticam, & Bullas ac Literas Sanctissimi Regiæque
 „ Majestatis tum exhibebit: quoad Monasteriensem &
 „ Osnabrugensem Dioeceses referet se ad Constitutio-
 „ nem & voluntatem suæ Sanctitatis ac Majestatis Re-
 „ giæ in erectione horum Episcopatum.

„ Statim ab habita possessione populum suis concio-
 „ nibus inchoabit docere & instruere: visitabit Eccle-
 „ sias primò oppidanæ tum reliquas suæ Dioeceseos
 „ tam in Transisulania & Linga, quam Geldria & Zut-
 „ phania: inquireret autem studiose in Ministerium Pa-
 „ rochorum, sintne sufficientis tum scientiæ tum piæ
 „ & probæ vitæ, ac conversationis honestæ & catho-
 „ licæ, mulctando, corrigendo etiam destituendo quos
 „ noxios, scandalosos, hæresi infectos vel de ea suspe-
 „ ctos deprehenderit.

„ Inquireret etiam in Religiosorum Mendicantium
 „ aliorumque Conciones, curans & providens, ut in
 „ fide & doctrina Catholica populus instruatur, ædi-
 „ ficetur & conservetur.

„ Quod & in aliis personis Ecclesiasticis, ædi-
 libus

libus & Ecclesiarum custodibus procurabitur. „

Abusus & scandala, ubicunque in Ecclesiis depre- „
henderit, tollet eliminabitque. „

Ut Ecclesiis vacantibus probi dentur Pastores sum- „
me advigilabit, quos ad præsentationem eorum, qui- „
bus hæc competit, cum sibi post inquisitionem & exa- „
men de eorundem fide, scientia, pia honestaque con- „
versatione & vita constiterit, instituet & ordinabit. „

Etiam in Scholas inquiret totius Dioceseos tam „
quoad didascalos quam eorum doctrinam; quæ im- „
posterum ejus præscriptum sequentur. „

Primo quoque tempore ex consilio quorundam „
Parochorum, aliorumque etiam è Magistratu aget „
de erectione seminarii juxta Trid. tenorem & præ- „
scriptionem ex eorum contributionibus qui ad eam „
tenentur. „

Attendet etiam ad Typographos & Bibliopolas „
quomodo scilicet sese in sua mercatura ii hætenus „
gesserint, in quo suæ Majestatis regulam sequetur in „
placitis desuper emanatis & emanandis contentam. „

Prima insuper occasione per Parochos, Concio- „
natores aliosque Ecclesiasticos, ubi necessarium cu- „
rabit de novo publicari & promulgari Concilium Tri- „
dentinum saltem quoad utiliora scitu & doctrinalia „
ad populi captum & intellectum. „

Ut qui de Clero sunt, observent Regiæ Majesta- „
tis placita & decreta in materia Religionis, insuper „
idem Antistes procurabit, ideoque qui contra hæc vel „
in officio vel vita deliquerint, debite corriget & pu- „
niet, quem in finem ad instar aliorum Antistitum ap- „
paritores habebit & carceres. „

Quod si in iisdem observandis Officialium & Ma- „

„gistratum defectum adverterit, post præviam ad-
 „monitionem, Gubernatorem & Consilium Transi-
 „fulaniæ ac Geldriæ respective de eo edocebit: sin
 „autem ab horum desidia vel negligentia nullum adhi-
 „beat remedium, Curia significabit vel alibi ubi ne-
 „cessarium.

„Ad eorum reformationem visitabit Abbantias, Mo-
 „nasteria & loca pia utriusque sexus, Episcopo di-
 „rectè subjecta jure ordinario, alia exempta tanquam
 „à sede Apostolica juxta formam Trid. delegatus.

„Ecclesias & Monasteria ob malum regimen col-
 „lapsa vel corrupta restaurari juvabit. Ad quorum
 „omnium & singulorum executionem juxta ejus exi-
 „gentiam & materiæ necessitatem auxiliarem Episco-
 „po præbebunt manum tam Gubernator & Consi-
 „lium, quam alii Satrapæ, Prætores, Officiales, Con-
 „sules & Scabini: cui ad ipsius requisitionem, ubi ne-
 „cessarium, nomine suæ Majestatis etiam Commissa-
 „rii adjungentur.

„Ex officio quoque in hæresi infectos vel de ea su-
 „spectos inquireret contra eos secundum jura proces-
 „surus: Ovium suarum intimam notitiam acqui-
 „ret, quatenus in Magistratum & Officialium inno-
 „vatione à Gubernatore judicium rogatus & consi-
 „lium, sanum valeat impertiri, ne is ad Officia & Ju-
 „stitiæ administrationem tales admittat, qui ob suspi-
 „cionem de secta vel hæresi, & aliàs merito forent
 „repudiandi.

„In omnibus demum suum Officium concernenti-
 „bus se referet Episcopus, & respiciet ad auitæ & Ca-
 „tholicæ Religionis incolumitatem, subditorum
 „tranquillitatem & pacem, quod totum ei sua Ma-
 „jestas confidit & committit.,

Cum-

Cumque, præter aliã, Daventriensem, Zutphaniensem,, & Oldensaliensem præposituras dos Episcopatus inclu-,, dat, Daventriæ ut præmissum, possessionem accipiet:,, quod si Bornel Leodiensis Canonicus huic se immi-,, sceat vel opponat, Bullam erectionis sui Episcopatus,, & præposituræ unionem ac incorporationem allega-,, bit Episcopus antiquiorem esse illius provisione, ideo-,, que obreptitie obtentam neque solemnem Episcopatus,, erectionis derogatoriam: remittetque ad Ducem Al-,, banum justitiæ patronum, si quid ratione promissi,, ducissæ Parmensis prætendat: sin autem idem ille Bor-,, nel ad ulteriorem remoram profiliat, cujus sublatio-,, ni per se non sufficit, eam Gubernatori, Cancellario,, & Consilio Transisulano intimabit, etiam (si necessa-,, rium) Aulæ, ut juxta æquitatem adhibeatur reme-,, dium.,

Quoad Præpositum Oldensaliensem, cujus à mul-,, tis annis ante assumptionem suam ad Archiepisco-,, patum modernus Archiepiscopus Trajectensis posses-,, sor, cum per sui in Archiepiscopum promotionem,, jus quod ad eam ante habebat sit extinctum, isque,, in eadem ejusdem cessum & fructum addixerit Daven-,, triensi Episcopo juxta unionem in literis Pontificiis,, præscriptam, earum vigore se in ejusdem possessio-,, nem immitti curabit, quem in finem ad Decanum,, & Capitulum ibidem ei Literæ dabuntur. Quod si,, ex parte Archipræsulis Trajectini vel alterius cujus-,, que difficultas obtenderetur, Gubernatorem, Can-,, cellarium & Consilium Transisulanicum implorabit,, quatenus eorum auxilio in eadem constituatur, quod,, etiam nomine suæ Excellentie iisdem intimabitur &,, mandabitur.,

„ Quod autem ad Præposituram Zutphaniensem in-
 „ quiret Episcopus in tempus provisionis moderni Præ-
 „ positi: quæ si præmemorata Bullæ datum antecesserit,
 „ rit, præstolabitur (si cum Præposito convenire non
 „ possit) ejusdem vacationem. Antwerpia 23. Octob.
 „ 1570. cum subscriptione: Ducis d'Alvæ & Bertii.

Quam & ad amussim secutus est: cumque eodem die literis suis de Episcopi Procuratore submittendo eique cum præmissis solemnibus & cæremoniis Episcopatus ac Præposituræ danda possessione Capitulum monuisset Dux Albanus, isque brevi post secutus idem illud ob futes aliquot rationes difficile offendisset, tandem post Episcopi rescriptum, cui hic locum damus, admittitur:

„ Venerandi admodum Domini. Venerandorum Domi-
 „ nationum literas accepi 6. Nov. quæ quam maximam
 „ nobis admirationem peperere, dum nihil tale à vobis
 „ expectarim, sed speraverim gravissimorum mihi in-
 „ cumbentium laborum vos habere strenuos coadjuto-
 „ res & in Vineâ Dei excolenda fideles cooperatores; &
 „ ecce in primis statim initiis video mihi remoras & dif-
 „ ficultates parari, quales nulla alia etiam celeberrima
 „ Capitula novellis Episcopis peperere. Quod si serio
 „ vobiscum expendissetis, quanti momenti sit hoc ne-
 „ gotium & quanti ponderis apud Dominum Deum &
 „ Sanctissimum ejus in terris Vicarium Pont. Max.
 „ totumque Illustrissimorum Cardinalium Collegium
 „ consistorialiter congregatum, quantumque cordi ac-
 „ cipiât Sacra Regia & Catholica Majestatas hanc rem,
 „ puto quod sine ulla difficultate horum obtemperassetis
 „ votis. Nihilominus nobis decretum est non quæ-
 „ rere vestra sed vos, non digladiari de Juribus, Pri-
 „ vilegiis,

vilegiis, possessionibus, sed totis ingenii nervis ani-
 marum saluti intendere & Ecclesiæ reformationi,
 (cujus in vestris gravaminibus & difficultatibus nulla,
 est mentio) ut paucis igitur vestris difficultatibus sa-
 tisfaciam, significatum volo me noluisse querelas de-
 ponere apud Illustrimum Ducem, quem sciebam,
 gravissime offensum, iri neque omisurum, quin qua-
 cunque via & modo voluntati sedis Apostolicæ &
 Regiæ Majestatis votis satisfaceret, noluisse item sum-
 mo juris rigore nobis concessi per diploma Pontifi-
 cis Summiuti, quod penes nos habemus sub plumbo,
 expeditum, quo nobis conceditur facultas excom-
 municationis mucrone feriendi nobis inobedientes:
 sed ea quæ pacis sunt & ædificationis sectantes vos
 hortamur in Domino, ut nostrum legitimum Procu-
 ratorem ea qua decet reverentia suscipiatis, & ad pos-
 sessionem capiendam admittatis, si non simpliciter,
 & absolute saltem cum protestatione nempe salvo &
 integro utriusque partis jure, id quod absque ullo,
 præjudicio facere potestis. Interim vobis polliceri au-
 sim, quidquid salva bona conscientia & decretis Sa-
 cro sanctæ Trid. Synodi ad quæ servanda & pro viri-
 bus operi mancipanda jam juramento astrictus sum,
 reliqua omnia vobis libenter concedam, & si opus,
 fuerit, etiam juramento firmabo, agamque vobiscum,
 ut nullam cuiquam denique justam querendi occasionem.
 Quod attinet ad Præposituræ bona nihil mihi vendi-
 care volo amplius quam quod Præposito cedere hacte-
 nus solitum est. De OEconomio constituendo facile in-
 vestram descendo sententiam: item de immunitate,
 præstanda Capitulo si quam vobis faceffat molestiam,
 Dominus Bornel, qui hactenus Præposituram posse-

„dit. Cæterum hæc omnia non à meo Procuratore sed
 „à me præfente exigere debetis. Quare iterum vos ex-
 „hortor, ne quam faciatis difficultatem saltem sub pro-
 „testatione nostrum admittendi Procuratorem, ne si,
 „quod absit, via facti ille cogatur possessionem accipere
 „vestro magno dedecore & damno id contingat, quod
 „mihi ex animo doletet, eo quod paternæ charitatis vis-
 „cera malim ostendere quam rigore uti. Puto quod
 „noster Procurator vestris exceptionibus contra suam
 „procuracionem plene satisfaciet. Valete in Domino
 „multum observandi Domini & in Christo Confra-
 „tres dilecti.

*Antwerp. Mensis
 Novemb. die 7.*

*Viri Confrat. Egidius de Monte
 Episcopus Darentionfis.*

Et 30. ejusdem in pascuis suburbanis vulgò *den Worp*
 à Comite Megano ac Majestatis Regiæ deputatis circa
 octavam matutinam exceptus Civitatem ingreditur
 ab iisque ad Conventum FF. Min. deducitur, unde
 Pontificalibus apparamentis indutus Cleroque comi-
 tatus solemnî processione in Cathedralem Basilicam in-
 vehitur, & à Decano novæ Legis Sacrificio solenniter
 oblato Episcopalem benedictionem populo impertit.
 Additâ mox possessione Oldensaliensis Præposituræ &
 Monsagnetani Conventus cum vitalitiæ quinque Re-
 gularium Sacerdotum sustentationis onere. Ad primam,
 quam Anno 1575. altera subsecuta est, Dioceseos vi-
 sitationem sese accinxit, cum jam 24. Febr. crexisset
 in Civitate Tribunal Ecclesiasticum & Parochis in
 mandatis dedisset ut Trid. Conc. sanctiones vernacu-
 la lingua populo certis diebus promulgarent atque in-
 terpretarentur, Anno 1572. primum Dioceseos Ar-
 chi-

chidiaconum nominavit germanum suum Franciscum de Monte Canonicum Licentiatum quo nuper in Episcopatus adipiscenda possessione usus fuerat procuratore, quemque in superioris anni Mense Augusto Cathedralium Canoniorum Collegio inseruerat. Domum Fratrum Pauperum (de qua infra c. 2. §. 1.) Dioecesanum seminarium dixit, & dum Reip. mala, Ecclesiae vulnera, Clerique Febres malignas medica manu sanare satagit, adversa valetudine lecto affixus Anno 1577. 26. Maii ipsis Pentecostes solenniis intra quintam & sextam pomeridianam Creatori suo beatum Spiritum reddidit Swollis, Daventriae in Basilica Cathedrali ante Aram S. Crucis è regione Ven. Sacramenti tumultum sortitus: de quo in Fastis & Mansionibus suis privatis quidam è Canonicis: *Aegidius de Monte Episcopus noster Ordine Franciscanus variis locis in Brabantia Theologus Lovaniensis Guardianum egerat, quem saepe concionantem audivi magna gratia, insigni voce & tota actione, vita non improbandus si paulo fortior in affectus & nepotem suum, & inciderat in Decanum semper contrarium quique litibus aleretur: vir sinceri & pacati animi, plane liberalis: at haeresi ubique invalescente tristioribus turbis substractus est Swollis beata morte, quem vidi in Praeposituram suam & inde ad sepulturam in Cathedrali sua pompa non incelebri deductum.*

§. IV.

BERNARDUS HERINCK.

Oldensaliensis Ecclesiae Antistite suo viduata, in quod haec cura reciderat, mox è suo gremio à

Capitulo præficitur: sed cum vidisset à præsidio regio ædem Cathedralē iteratis Sacrilegiis spoliatam, Civitatem & alia Dioeceseos oppida victricibus Ordinum armis cum excidio Catholicæ Religionis expugnata, biennale onus in humeros Capituli reposuit.

§. V.

ÆGIDIUS DE MONTE.

Reverend. defuncti ex Fratre nepos I.V. Licentiatus S. Theologiæ Doctor ab eoque Canonici donatus eorum calculo, qui Oldensaliam discesserant, Heringio sufficitur & reddita Hispano Civitate concordibus Canonicorum votis Anno 1587. 6. Augusti, in Officio confirmatur: verum, non sine maximis turbis Anno 1588. 2. Septembr. eodem exuitur, qui in Brabantia obiit Decanus Liranus.

§. VI.

ALBERTUS à THILL.

Eodem die, quo Ægidium Vicarius honore Capitulum exuerat, eadem dignitate decoratur, quem *Virum gravem & sibi probatum* indigitat, additâ confirmatione 10. Septembr. Anno 1588. erat is etiam Canonicus & Thesaurarius Zutphanienfis.

§. VII.

GISBERTUS COEVERINCX.

S. Theologiæ Licentiatus, & Ecclesiæ S. Joannis Evangelistæ Buscoducensis ab Anno 1585. Decanus,

canus, qui in eadem ab Anno 1571. refederat Canonici & Archidiaconus, in tertium Daventriensis Ecclesiæ Præfulem à Rege Catholico, in Novembr., Anno 1589. designatur: hic cum onus detrectaret & tamen ipsius non admitteretur excusatio licet serio proposita 20. Martii Anno 1590. certis conditionibus Illustrissimo duci Parmensi oblati nominationem admisit, quas exprimunt ejus ad Cathedrale Capitulum Literæ gratulatoriis responforiæ.

Reverendi admodum & Eximii Domini ac nobis in Christo multum chari Fratres. Accepi sub meum, ex Buscoducis ad aulam discessum 1. Martii literas, vestras congratulatorias 5. Februarii Daventriæ, scriptas, quæ certe non poterant non esse longè gratissimæ, exprimentes nimirum insignem primarii Clerici erga eum, quem futurum suum Antistitem sperant, cum omnis obsequii oblatione affectum, unde non parvam accepi spem fore, ut Ecclesiam Daventriensem sponsam mihi assignatam nostri amantissimam, sim habiturus, ac vos omnes in difficillima Episcopatus administratione fidelissimos cooperarios, sine quorum opera non rite gubernari poterit Episcopatus: spero & Magistratum secularem similiter fore ad dictum, cujus nomine Secretarius & Commissarius, Daventriensis mihi est etiam congratulatus, quod mihi admodum fuit jucundum: de nostra autem erga vos vicissim vestramque Ecclesiam & Remp. universam sincera dilectione ex futuris factis nostris, si oblalam Provinciam suscepero, vos judicare volumus & securos vos ac Magistratum populumque universum reddo, me nihil per Dei gratiam attentaturum, quod rationi & æquitati non erit consonum.

Ad

„Ad eam autem Provinciam suscipiendam me impellere
„non poterunt Episcopatus emolumenta quæ isthic
„jam (ut intelligimus) sunt minutissima : nec otium,
„quod sane Episcopi Belgici in hac rerum omnium
„perturbatione (si animam suam salvam velint) sectari
„non poterunt : non etiam honor , quem ab hære-
„ticis & rebellibus Deo & Regi Catholico expectare
„non debeo , quamvis sciam bonos suo non defutu-
„ros officio. Quam vero impense Clero & Civitati
„Buscoducensi hucusque gratus sim , eximius ille erga
„me retinendum affectus abunde declarat , ubi etiam
„non desunt vitæ necessaria. Imo cum attendo oneris
„mihi imponendi magnitudinem & functionis Epif-
„copalis , quæ etiam angelicis humeris est formidabilis ,
„arduitatem serio & ex animo ac magna instantia apud
„serenissimum clementissimumque Dominum Ducem
„Parmensem Gubernatorem Belgicum , per literas Il-
„lustrissimæ suæ Celsitudinis 23. Januarii. evoca-
„tus , etiam iteratis vicibus me excusare sum conatus
„prægnantissimis pro mea excusatione productis ratio-
„nibus : Verum cum frustra id tentarem , nec excu-
„satio admitteretur , tria prius verbo & postea scripto
„proposui ex parte Regiæ Majestatis præstanda ;
„primo ut mihi , qui tenuis sum fortunæ , refun-
„datur ex thesauro regio quod Bullarum expeditioni
„& aliis usque ad possessionem Episcopatus erit impen-
„dendum , dummodo tamen tantumdem ex dote non-
„dum fuerit perceptum. Deinde ut ex eodem thesau-
„ro suppleatur pro honesta vel saltem tolerabili viven-
„di competentia quod decrit ex dote fere sub hoste
„constituta , ne cum proprii status vilipendio sordide
„vivere debeam. Postremo ut personæ & bona Eccle-
„sia-

fisticorum (qui admodum sunt pauci) à gravamine,,
 juxta Canonum dispositionem libera remaneant, ne,,
 vel sedes mutare cogantur. Rogavi etiam Dominum,,
 Ducem, ut Civitas Daventriensis ubi sedes est Epi,,
 scopalis, nimium gravata Milite Regio in gratiam,,
 novi Antistitis sublevetur & pro discretione suæ Cel,,
 situdinis solatium inveniatur: quæ omnia si præstiterit,,
 Catholica Majestas seu Illustrissima sua Celsitudo, &,,
 jam dictis difficultatibus medeatur, officium & ope,,
 ram Ecclesiæ & Dioecesi Daventriensi impendere,,
 pro viribus constitui, dum video excusationi non,,
 esse locum, confidens de Dei benignitate & miseri,,
 cordia, quod is qui cor Regis ad me nominandum,,
 promovit nihil tale cogitantem imo summopere ab,,
 horrentem, suam sit largiturus gratiam ad bene ad,,
 ministrandum Episcopatum; neque enim qui plantat,,
 est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum,,
 dat Deus, qui cordi utriusque Magistratus tam Ec,,
 clestastici quam secularis zelum juvandi Ecclesiam,,
 prope collabentem & laborantem inspirare dignetur,,
 Aaron & Moyses inter se consentientes restaurare po,,
 terunt domum Israel, quæ alioqui de ruina pericli,,
 tatur: aderit & sua intercessione Sanctissimus ille *Le-*,
buinus Ecclesiæ & Dioecesis Daventriensis Patronus,,
 ut sicut illic, dum in hac mortali carne adhuc age,,
 ret, diligenter Verbum Dei seminavit ea ratione,,
 agrum dominicum excolendo, suis jam precibus im,,
 petret ne necessarii desint ministri Ecclesiastici, sed,,
 eos misericors Deus mittat in messem suam. Ad me,,
 quod attinet facturum sum cum Dei adjutorio, quod,,
 potero, sperans vos similiter Ecclesiæ negotium di,,
 stricte & prudenter promoturos. Cum impensæ ma,,
 gnæ

„gnæ mihi erunt faciendæ , Aulæ & mihi erit gra-
 „tum, si placeat quantocius perfectam Status. dotis
 „Episcopalis à morte Reverendissimi Episcopi Domini
 „Ægidii de Monte informationem mittere , & an
 „quicquam futuro Episcopo sit reservatum: adjiciatur
 „etiam verbum unum atque alterum de administratio-
 „ne Episcopatus , & quibus ea sit commissa. Spero
 „Oldensalienses & Zutphanienſes , ubi sitæ sunt præ-
 „posituræ Sedis Apostolicæ auctoritate unitæ Episco-
 „patui, libenter suggesturos, quæ inde expectari po-
 „terunt, ad quos V. V. D.D. scribendæ erunt literæ
 „ac urgeatur responsum. Misericordiarum Dominus
 „R.R. & eximias V. V. D.D. diu Ecclesiæ suæ & mihi
 „servet incolumes, ac me unice commendo favori &
 „precibus totius Cleri populique Civitatis & Dioecesis
 „Daventriensis, cupiens quam officiosissime meo no-
 „mine salutari inclitum & generosum Dominum Gu-
 „bernatorem ac Amplissimum Senatum Daventrien-
 „sem. festinanter ex Bruxella hac 23. Martii Aº. 1590.

*Reverendarum & Eximiarum V. V. D. D. ad quævis in
 Christo Officia addictissimus & uti Frater amantissimus*

GISEBERTUS COEVERINX.

*Presbyter & Ecclesiæ Buscoducensis Decanus & De-
 signatus Episcopus Daventriensis.*

MIrum quantam hæc ejus electio omnibus spem &
 gaudium attulerit , utpote expertis eum Dioce-
 seos Patrem sollicitum & apud Principes fidelissimum
 „Patronum : spes nunc certissima nobis affulgere inci-
 „pit (12. Aprilis moniti ex præscripto Reverendissimi
 „ad Capitulum rescribunt Zutphanienſes) Deum
 „optimum maximum post tam exorbitantes hujus
 „nostræ Provinciæ exantlatas misérias ac perpeſſas cà-
 „lami-

lamitates eundem Reverendissimum Dominum præ-
 designatum tanquam alterum Moysen tandem susci-
 taturum atque missurum, ut populum suum incre-
 dibiliter hæctenus in hac misera & afflictæ Provincia,
 oppressum tanti viri sorte atque electione recreare ac,
 refocillare nonnihil valeat. Certe insignes animido-
 tes (habent Oldensaliensium literæ 16. ejusdem),
 eruditio pietate comitata, morum gravitas, quibus,
 toti Belgio nostro commendatur, efficiunt ut in bo-
 nam spem veniamus, hoc Præfule omnia sedis Daven-
 triensis negotia felicissime successura. Rogat proinde,
 & apud secretum Bruxellense Consilium ejus conse-
 crationem urget Capitulum.

Nobiles, Clarissimi & Prudentissimi Domini. Cum,
 in his terris non habeamus qui difficultatibus Ecclesiæ,
 nostræ libentius velint aut facilius possint succurre-
 re quam VV. CC. DD. sane debemus, & pro re-
 rum magnitudine cogimur, cogitationes & vota no-
 stra apud vos deponere, quod ne molestum & gra-
 ve sit in visceribus Jesu Christi obtestamur. Intellexi-
 mus jam pridem non sine incredibili animorum no-
 strorum exultatione viduatæ Ecclesiæ nostræ designa-
 tum Episcopum autoritate suæ Majestatis Reveren-
 dissimum & Amplissimum Dominum Gisbertum,
 Coeverinx Archidiaconum Buscoducensem, virum in,
 Ecclesiæ gremio nutritum, qui possit in antiquum re-
 ducere collapsos mores & excitare Arcem Sion, ut,
 illos flores & pulchritudinem videamus, quam vide-
 runt Patres nostri & nos: sed ut, quæ bene inchoata,
 sunt, felicem sortiantur exitum, quantum judicare,
 possumus, videtur mature facto opus esse, cujus ju-
 dicii nostri causas paucis explicabimus. Hoc gravis-
 simum

„simum bellum, quo jam tot annis premimur, pro
„fide & religione institutum est, cujus conservandæ,
„defendendæ & propagandæ unam illam rationem
„sua Majestas rectissime judicavit aptissimum fore
„si Ecclesiis majoribus & Provinciis singulis Episcopi
„præsiderent: videlicet ab uno capite facilius & cer-
„tius regitur Ecclesia, quia major autoritas contracta
„in uno, quam quæ per multos dispergitur: cujus præ-
„sentia, si semper requirenda est, ne forte incautas oves
„invadat Lupus qui tanquam Leo rugiens circuit quæ-
„rens quem devoret, quis non fateatur hoc esse tem-
„pus, quo omnibus divinis & humanis præsiidiis co-
„nandum sit ad salutem animarum: nam si res Eccle-
„siastica in tuto sit, quæ apud nos misere fluctuat, per-
„cipiet cito pristinum decorem Resp. civilis, quem
„perdidit propter hos Hæreticorum motus, qui
„ipsi ad aspectum viri vitæ anteaactæ fama, mo-
„rum integritate, autoritate pari spectabilis, intelli-
„gent tandem & redibunt ad ovile persuasi doctrina &
„prudencia aut potestate coacti. Sed ne longiores si-
„mus, facile est Viris prudentissimis & doctissimis ha-
„rum rerum causas, momenta & effectus dijudicare:
„Omnino duo requirenda sunt, ut hoc, quod fieri
„debere nobiscum judicatis, possit explicari: vide-
„licet Confirmatio in Curia Romana impetran-
„da & possessio capienda est, quæ utraque sine præ-
„senti pecunia non expediuntur. Et quidem speraba-
„mus apud Receptorem generalem Episcopatus ali-
„quid in reservato fore, sed post summam à nobis ad-
„hibitam diligentiam, hoc tandem cognovimus ni-
„hil aut exiguum prorsus futurum, quod ab illo spe-
„rari possit, quod videmur ex rebus ipsis non obscu-
ris

ris argumentis colligere, nam & ipsius dotis certio-
 res redditus ut & Ecclesiæ nostræ ab hæreticis injustis,
 possessionibus detinentur. Ut in pauca rem refera-
 mus veremur nec Ecclesiæ proinde nec Reipublicæ,
 statum fore diuturnum nisi hujusmodi remedio affli-
 ctis rebus nostris succurratur. Nihil hoc nobis priva-
 tim petimus, sed ut sua Majestas quæ tot in his,
 locis milites incredibili sumptu alit ad fidei defensio-
 non perinde gravi sumptu expediat ex his difficultati-
 bus nos, Ecclesiam & Episcopum nostrum, quod si,
 placebit erit porro habenda ratio propter obsessam ab,
 hoste Episcopalem dotem ut opportuno aliquo subssi-
 dio ex Thesaurò suæ Majestatis eidem Episcopo no-
 stro prospiciatur ad honestam vitæ sustentationem,
 quæ nisi restituta in integrum tota hac Provincia, ex-
 ipsa Dote haberi nullo modo potest. Scimus opus ni-
 hil esse pluribus verbis à nobis explicari quod sua Ma-
 jestas pro innata clementia & studio Catholicæ,
 fidei, quæ illo solo tãquam firmissimo muro inniti-
 tur, nihil prius habeat quam ut avitæ Religionis ex-
 ercitiū per omnes Provincias vel maximis impen-
 diis restituatur, eo maxime ne, si hæc res tam op-
 portuna necessitatibus nostris latius trahatur, grave,
 aliquod vel extremum periculum incurreremus, quod,
 pro sua misericordia avertat Deus quem testem habe-
 mus verissima esse quæ scribimus, nec habere confi-
 lium quo putemus Catholicæ fidei, suæ Majestatis,
 imperio & huic Patriæ magis consultum esse. „
 Optamus Dei gratiam prudentissimo Senatui poten-
 tissimi Regis nostri V. V. C. C. D. D. perpetuam

Daventria Civitate
vestra 21. Octobr. 1590.

C. C. D. D. V. V. observantissimi De-
canus & Capitulum Cathedralis
Ecclesiæ S. Lebuini Daventriensis.

D

E quo-

E quorum voto cum necessaria omnia ad impetrandam confirmationem expedirentur, antequam ea Romam viderent, recidit Civitas in manus Ordinum & Vidua remansit Ecclesia, cujus sponsum in Fastis & Mansionibus privatis hoc elogio exornat præcitatus Canonicus ex Aspero Colle redux: *mibi visus est vir secundum cor meum, quem optarem Ecclesiæ nostræ Episcopum sperare non audeo: vir liberalis & candidi animi, juxta diligens & accuratus, Juris Ecclesiastici peritissimus, qui nihil non bene cognitu min adversaria referet, memoria singulari & qui nosset eum gratia obniti: in tanta negotiorum varietate humilis & devotus. Obiit paucis post annis humili sepulchro (scilicet Buscoducis) in Sacello quodam è regione S. Sacramenti apud matrem tumulatus. Canonico nostro de novis Belgii Episcopatibus L. 1. c. 12. Havensii judicium sultragatur, eique Raissius subscribit in Belgicæ Christianæ Daventria Cathedr. Ecclesia n. 3. sed cum is successorem alium nactus non fuerit, ad Diœceseos topographiam stylum provehimus, methodum secuturi quam in sua Episcopatus Tabula Reverendissimus de Monte nobis præmonstravit.*

CAPUT. II.

DE

DECANATU

DAVENTRIENSI

Qui coalescit ex

DAVENTRIA.

BATHMEN.

OLST.

WEESEP.

HOLTEN.

RAELTE.

WILPE.

TWELLE.

TERWOELDE.

NIEUBROUCK.

§. I.

D A V E N T R I A

TRansisulanæ Metropolis ac post Antwerpiam aliquando totius Belgii Emporium celeberrimum: dexteram Ifalæ ripam prætexit, ambitu ampla & spaciosa. ædificiis publicis privatisque spectabilis, & imprimis muris, turribus, duplici fossa ac propugnaculis munita, ut nihil eorum, quæ militaris industria hodie invenit, hic desideretur. Monetam habet & jus cudendorum aureorum atque argenteorum numismatum: liberis Romani Imperii atque adeo Hanseaticis Civitatibus annumeratur, sita in agro peramœno partim pascuo partim omnis generis frumentorum feraci. Anno 1578. 19. Novembris post tertium obfidionis mensem *Ordinum* partibus accessit. Sed per *Guilielmum Stanlejum* Anglum ultimo Januarii Anno 1587. Regi Catholico restituta demum *Mauritii* Nassovii armis in eorundem manus recidit Anno 1591. Kal. Jun. In ea

E C C L E S I Æ III.

PRIMA inscripta est Beatæ Virgini Mariæ ac S. Lebuino primo suo Fundatori & Transisulanorum Apostolo, cujus gesta ad XII. Novembris describunt Breviaria Trajectina, ex *Hucbaldo Surius*, ex *Beca* & aliis *Molanus in Natalibus*, *Brouweri sidera Germaniæ* in S. Ludgero & alii, quæ in sua *Frisia Hamcomius* brevi hoc metro complectitur:

*Perpetua Anglorum Lebuinus gloria patrum,
 Circa Isalam Frisæ priscis sub regibus annem
 Sacra salutiferæ pandit mysteria Legis:
 Intrepidus statuum portans librumque Crucemque
 Conventus adiit, multos convertit, & Adem
 Erexit geminam, quarum fuit altera Wilpæ,
 Altera Davonis cujusdam in Nobilis agro,
 Unde Urbs, ut referunt, traxit Daventria nomen:
 Divo ubi monstratus Ludgero cælitus ipse
 Post quoque multijuga recubans virtute refulsit.*

E quorum Annotatis, quia passim obvia, hic non describendis, eorum error corrigitur, qui cum S. *Livino* hunc nostrum *Lebuinum* confundunt, quos inter Antistes noster *de Monte* qui eum Episcopali habitu indutum capiti pastoralis sui Baculi imposuit: siquidem ille fuerit Scotus, noster autem Anglus: ille jam ante Apostolatam aliquot annis Archiepiscopus, noster solum Presbyter: ille cum collegis *Foillano*, *Elia* & *Kiliano* in Flandriam venerit, à S. *Floriberto* Abbate in Gandavenſi Cœnobio exceptus: noster Trajectum ad D. *Gregorium* in Episcopali Cathedra S. *Bonifacii* ſucceſſorem: ille in Flandria, noster in Transiſulania & conterminis Regionibus Euangelizaverit: ille martyr apud Eſcham Flandriæ vicum multis faucius vulneribus obierit, noster autem ad laborum præmia à Deo vocatus Confessor Daventriæ, non Oldensaliæ, ut in S. *Gregorio* perperam notat *Beka*: ille Anno 633. vel juxta aliorum calculum, Anno 634. Apostolatam inchoaverit, noster autem sub initium Episcopatus S. *Gregorii* Anno 752. vel circiter usque ad annum 785. quo pridie idus Novemb. eidem finem imposuit.

E quibus & illi refelluntur, qui alterutrum S. *Wi-*

librordi Comitem scribunt, cum is demum Anno 692. quo necdum natus *Lebuinus* & jam dudum coelitibus adjunctus *Levinus* ex Anglia gentium Doctor advolarit: neque cum *Bosschaertsio L. de primis veteris Frisiae Apostolis dissert.* 34. Duplex constituendus *Lebuinus* unus convena *S. Wilibrordi* alter sub *D. Gregorio* advena, cum, quos *S. Wilibrordi* socios Historia scribit, habendi sint non tam itineris quam laboris comites, quales vere censerī poterunt licet ejus adventum aut discessum aliquanto intervallo fuerint subsecuti. De *S. Livino* ad XII. Novemb. videri potest *Surius*, *Lippelo*, *Molanus* & *Buxelini Menologium Benedictinum*, in quo illud displicet quod suis etiam *Lebuinum*, *Marcellinum*, *Radbodum* & alios promiscue accenseat, quasi nescierit alibi virtus quam intra claustrorum parietes ac septa efflorescere.

Denique ex iisdem Ecclesiæ *Lebuinianæ*, à qua sumus digressi, duas clades habemus: primam vidit ipse *D. Lebuinus* etiamnum superstes & postmodum restaurator: secunda ejus obitum subsecuta reparatorem nacta est *S. Ludgerum* hujus Ecclesiæ Parochum & primum postea Monasteriensium Antistitem, de quo *Brouweri sidera Germaniæ* ad XXVI. Mart. *Lippelo*, *Surius*, *Molanus* & Monasteriense Breviarium. cujus loco novam substituit *S. Bernulphus* xx. Hierarcha *Trajectinus* sub hoc Epitaphio in Choro Basilicæ *D. Petri* apud *Trajectenses* sepultus:

DEO OPT. MAX.

A C

MEMORIÆ SACRUM.

*Hic sunt confossa Bernoldi Præsulis ossa,
 Laudet eum Glosa dedit hic quia munera grossa.
 Præfuit hac sorte: sunt sede vacante subortæ
 Lites distortæ pro Præsule, flente cohorte
 Venit Rex Conrat ut pacem mox ibi ponat,
 Datque cohors tota Regi de Præsule vota
 Retro dimissa paritura conjuge Gisle
 Oosterbeeck Villa prope Bernoldum parit illa
 Tunc ibi Curatum: cui Rex dat Pontificatum
 Ob nova portata quod erat proles sibi nata.
 Vigenus Bernold Pastor successit Adelbold.
 Annis septenis bene rexit bis quoque denis.
 Holland militiam junxit ad Ecclesiam.
 Sanctis Baptistæ, Petro, Paulo, Lebuino
 Quatuor Ecclesias condidit egregias.
 I. quater attendas decimo quartoque calendas
 Augusti semel M. semel L. dum scandit ad arcem:
 Non mala mors subita quam præcessit bona vita.*

Sciendum seculum hoc, quo Trajectinæ Ecclesiæ
 Bernulphus præfuit, novis Templorum ædificiis piâ
 superbiâ quam maxime studuisse, qui proinde Sanctâ
 invidiâ noluit Daventriensibus deesse, quod totus or-
 bis Catholicus suis Ecclesiis impendebat & Trajecti-
 næ Cathedrali suus prædecessor Adelboldus jam impen-
 derat, de quo Glaber Rodolphus L. 3. Hist. c. 4. infra
 supra dictum millesimum tertio jam ferme imminen-

te anno contigit in universo penè terrarum orbe, præcipue tamen in Italia & in Galliis, innovari Ecclesiarum Basilicas, licet pleræque decenter locatæ minime indiguissent. Æmulabatur quæque gens Christicolarum adversus alteram decentiore frui: erat enim instar ac si mundus ipse excutiendo semel rejecta vetustate passim candidam Ecclesiarum vestem indueret. Tunc denique Episcopaliū sedium Ecclesias penè universas ac cætera quæque diversorum Sanctorum Monasteria seu minora Villarum Oratoria in meliora quique permutavere Fideles: hæc *Glaber*. At nostra Sanlebuiniana iterum consumpta flammis circa annum 1240. & vix è cineribus Canoniciū impensis suscitata iisdem Anno 1334. denuo devastatur: sic enim notatum invenio: *Anno Domini 1334. ipso die Apollinaris Martyris, nempe altera Magdalene, factum est incendium magnum in Darentria circa horam sextam: & intra horam sextam & Completorii combustæ sunt Ecclesiæ Collegiata S. Lebuini & S. Mariæ Parochialis, & quasi duæ partes Civitatis, & quinque vel sex homines ex eis combusti sunt & multi ex igne læsi.* Exinde post annum 1416. Crucis formâ reædificata (cujus etiamnum supersunt in Templo vestigia, & in Archiviis Literæ Capituli & Senatus, quibus continetur Crucis in modum ædificandam Ecclesiam, Chorumque propter majorem luminis acquisitionem per certa loca conscindendum atque aperiendum, insuper & de nova structura retro Chorum de Anno 1416. altera Margarethæ) cum jam Anno 1414. in Vig. Epiphaniæ ex Episcopali Curia Basilicæ contigua aream concessisset *Fredericus de Blanckenheim* Traject. Antistes pro constructione Librariæ, sed in qua præter Canonistas &

S. Scripturæ Interpretes vix alii Authores locum habuere. Demum hanc structuram induit quam *Guiciardini Belgium* suis Epithetis *Elegantem* ac *Magnificam* vocat.

SACRÆ RELIQUIÆ.

QUæ hanc Basilicam exornarunt, recensentur: Brachium *S. Margarethæ*. Costa *S. Laurentii*. Digtus *S. Andreae*. Dens *S. Magdalene*. Brachium & Offa *S. Justinae*. De *S. Mildrada*, (de qua in *Historia Anglicana* L. 2. c. 31. *Ven. Beda. Clementis Reineri Apostolatus Benedictinus in Anglia & Monasticon Anglicanum* in Coenobiis Ord. S. Benedicti pag. 83. *S. Barbara. S. Odilia. S. Sebastiano. S. Jacobo Majore*. De Virga *Aaron*. de Vestimentis & Camisia B. M. V. de ligno *Crucis* in quo salus mundi pependit: erat hoc inclusum auro reliqua autem argenteis thecis asservabantur.

Corpus Protoapostoli nostri *S. Lebuini* &, ut L. 13. pag. 490. attestatur *Slichtenhorstii Geldria*, ipsius manu conscriptus Euangeliorum Codex cujus olim usus in Traject. Antistitum inauguratione & juramento, super quo & Comes *Arembergius* atque *Transisulanæ Ordines* Anno 1556. juraverunt, cum *Carolo* Patri succederet *Philippus* post Trajectinos Præsules secundus *Transisulanæ Provinciæ Dominus*. Eum vidi aliquando, involutus est magnitudine folii laminæ argenteæ quam ornant varii lapides pretiosi, IV. Euangelistarum insignia & incisa D. Martini effigies: at ne vel apicem inveni, etiam in aliis hujus Ecclesiæ memoriis, qui *D. Lebuino* ascriberet: quæ

Libro nequaquam denegasset quod ejusdem schypho argento incluso & etiamnum superstiti præstitit.

Corpus S. Marcellini de quo ad xv i. Julii Martyrologium Romanum, Myræus in Fastis Belgicis pag. 39. Molanus & ex iis Hamcomius:

*Ultimus astra adiit sacra Marcellinus eorum
Militum, in has duxit quos Willebrordus arenas.
Hic Frisones, Marsos juxta Saliosque vetustos
Ad Vidri erudiens bis septem brachia lustris
Roris Apostolici sacrato fonte rigavit.*

*Leprosos querulo poscentes assere nummum
Donato Cyati mundavit nectare binos,
Somniaque exponens prædixit plurima Vates
Mira, sed & scriptis etiamnum vivit & ejus
Urbs gavisâ sacro sæpe est Daventria busto.*

Corpus S. Radbodi x i v. Traject. Antistitis, cujus matris atavus fuit ille Radbodus Frisonum Rex, qui à baptisterio pedem retraxit, cum multis & majoribus suis malens esse in inferno quam cum aliis in cœlo, de quo post alios Hamcomius:

*Rege atavo Friso magnis genitoribus ortus
Cum regeret sacrum Præsul Radbodus ovile,
Trajectum tenuit prædo Normannicus, Aras
Diruit, & Clerum spoliato cive fugavit:
Unde novam pulsus sibi te Daventria sedem
Legit, & à Danis sacra ad gentilia versos
Retraxit Frisones Vidrumque Isalamque bibentes:
Tâm scripto quam voce potens mutavit Facho
Ibetin ei Deus, & prædicto funere Marsos
Ad Vesperes obiit sed habet Daventria bustum.*

Tria hæc Corpora hodieum in tutâ custodiâ latent at loculos argenteos & reliquam Ecclesiæ suppellecti-

lectilem, cum à Rege non darentur stipendia, Anno 1578. 18. Julii præfidiarius miles diripuit atque in quadrangulos nummos cum hac Epigraphe Aquilam Daventriense sigillum ambiente URGENTE NECESSITATE conflare curavit: quam rapinam subsecuta est altera prima Septemb. & per *Rennenbergium* 19. Novemb. regii Præsidii expulsio, quasi hosce prædones & exuviarum suarum infidos tutores Cœlites averfarentur.

CANONICORUM COLLEGIUM,

QUOD præter Decanatum & Præposituram, cujus Archidiaconatus extendit se in Sallandiam Sutphaniam & vicinam oppido Velaviam, numerat xx. Canonias cum xix. Præbendis & xv. Supplementis, è Trajectina S. Salvatoris Ecclesia à *Bernulpho* in hanc nostram Basilicam scribitur translatum: *apud Daventriam*, notat *Heda* post *Bekam*, *instauravit Templum D. Lebuini*, ubi & partem *Canonicorum ex Ecclesia B. M. Trajectensium* quæ S. Salvatoris nunc dicitur, *transmisit assignans ex bonis dictæ Ecclesiæ, quæ admodum opulenta erant, quibus perpetuo illic Deo militarent.* Verum neque in Ecclesiæ membranis neque apud Sanfalsvorianos Ultrajecti ulla hujus translationis memoria exstat, nec aliud *D. Bernulphi* diploma quam quo ad instantiam Daventriensis Præpositi Canonicis nostris Zwollanam Ecclesiam donat: etiam in tribus antiquissimis hujus Ecclesiæ Necrologiis, quæ curioso oculo perlustravi, nulla ejudem ut fundatoris aut transplantatoris fit mentio, sed tantum ut donatoris præfatæ Zwollensis Ecclesiæ: *xiv. Kal. Septemb. in Festo S. Arsenii Eremitæ obiit Ven. Berwoldus Traject. Episco-*

Episcopus qui dedit Ecclesiæ nostræ Ecclesiam Swollensem : non siluisset Necrologus meo iudicio si primus horum Canonorum è Sansalvatoriano Collegio transplantator fuisset. Quare quod *S. Bernulpho* perperam ascribitur , *D. Radboldo* ascribendum censeo : quem Anno 917. Coelitum choro insertum Trajecto per Danos devastato xvii. annis cum suo Clero hic constat resedisse , in *S. Lebuini* honorem Eclogas ac Panegyres composuisse , atque apud sacra ejus Lipsana (ubi ipsemet humari voluit cum naturæ debitum Otmarsheimii persolvisset) hosce Canonicos suspicor ego constituisse , nisi forte id ejus successori *Balderico* , sub quo exules Trajectum rediere , debeatur. Pro suspicionis nostræ fulcro ex Choralibus Ecclesiæ libris bina nobis Antiphonaria quispiam exhibuit cum hac inscriptione.

Anno Domini M. XVIII. Ven. Dominus Johannes Okel Senior Canonicus hujus Ecclesiæ *S. Lebuini* Daventriensis scribi fecit & contulit eidem Ecclesiæ pro usu Dominorum duo Antiphonaria unum æstivale & unum hiemale , quorum istud unum est.

Si namque Anno 1018. Canonicus & Canonicus Senior , cum *D. Bernulphus* demum Anno 1027. vel juxta alios Anno 1028. Episcopatum suum inchoarit successor Adelboldi , quomodo primus horum è Sansalvatoriano Collegio transplantator ? Sed cum apud *Wilibrordum Bonnigerhof* in Præposituræ Registris ille *Okelius* Seniore egerit Anno 1518. & novitius sit membranarum character , inter literas M. & XVIII. negligentia scriptoris omissa deprehenditur litera *D.* quæ numerum quingentarium conficit : quo errore detecto ac correcto imaginarium subsidium evanescit.

Soli *Annales*, de quibus in sequenti scripto, si etiamnum superessent, dubium omne veritatis lumine dispellerent.

Omnibus præsentes literas inspecturis nos Præpositi Decani & Capitula Sancti Salvatoris Trajectensis & Daventriensis Traject. Diocesis Ecclesiarum salutem in omnium Salvatore. Sicut in Annalibus nostris invenimus & à Seniorum nostrorum relatu dicimus Sancti Salvatoris & Davent. Ecclesiæ prædictæ una olim fuerunt Ecclesia, sed postmodum Ecclesia Daventriensis ex Ecclesia S. Salvatoris fuit extracta bonis ipsarum divisæ fraternitate tamen integra permanente: cum igitur bonum sit & jucundum habitare Fratres in unum communis voti desiderio & sincero cordis affectu pristinam fraternitatem utilem licitam & honestam, quam vetustas prædecessorum nostrorum venerabilium suis temporibus instituit & servavit, placuit innovare. Et licet quod dolentes referimus ad tempora nostra ejus notitia nondum perfectæ decesserit, memoriam tamen ipsius omnino oblivio non delevit: quapropter pace & concordia & tranquillitate inter nos charitate Magistrâ primitus ordinata præmissa antiquarum scripturarum edocti testimoniis & Majorum nostrorum assertione sollicita præmittimus: visum est nobis pro qualitate temporis expedire & nostris successoribus posse futuro tempore prodesse, recuperare neglecta prout inferius continetur.

Cum igitur solitudini animarum solitudini corporum sit necessario præponenda, imprimis ordinamus ut secundum primam observantiam Fratrum Canonicorum hinc inde decessus intimetur & fiant exequiæ in Vigiliis & in Missis animarum ac visitatione sepulcrorum per mensem integrum, prout nostris Canonicis
hinc

hinc inde fieri est consuetum, & quilibet Canonicus tenebitur legere vel legi facere Psalterium unum pro defuncto Canonico infra primum mensem post intimationem obitus defuncti: præterea in perpetuum legatur diebus ac horis ad hoc competentibus inter alias Collectas hæc Collecta: Deus veniæ largitor & humanæ salutis amator quæsumus immensam clementiam tuam ut nostrarum Congregationum fratres & sorores & cæt. Item quolibet Anno VI. Id. Jul. agatur hinc inde solemniter memoria omnium fratrum cum Vigiliis, Missâ & commendatione præter diem animarum.

Pro mutua autem notitia & consolatione jucundâ vivis fratribus duximus injungendum ut, cum Canonicum Ecclesiæ S. Salvatoris Daventriam venire contigerit, in Religione in choro se ostendat, & eodem die, quo se ostenderit, debetur & dabitur ei in recognitionem Fraternitatis unus albus panis & unus filigineus & octo denarii ad vinum: cum etiam Canonicum Daventriensem ad Ecclesiam S. Salvatoris venire contigerit similiter se in Religione ostendat, & eo die, quo se ostenderit, debetur & dabitur ei unus albus panis & unus filigineus & quatuor stopi cerevisiæ & quatuor denarii ad vinum. Præpositis vero & Decanis hinc inde duplum debetur de præmissis, præsentias etiam, si quæ distribui eodem die vel hora diei contigerit, dabuntur ipsis Canonicis & Prælati hinc inde in choro præsentibus. Et quia hæc non propter avaritiam sed propter meram charitatem statuta sunt & quondam à nostris prædecessoribus observata, nemo reputet verecundum seu tædiosum se modo præmissis in nostris prædictis Ecclesiis præsentare.

Item si una Ecclesiarum nostrarum prædictarum vel
aliquæ

aliquæ singulares personæ ex Canonicis ipsarum urgente necessitate consilio vel auxilio alterius indiguerit, alia Ecclesia super eo invocata astitit eisdem ipsius necessitatis tempore auxilio, consilio & favore.

Item ordinamus quod quantumcunque aliquem ex Canonicis Daventriensibus apud Trajectum coram universali Ecclesia se præsentare contigerit in Religione nobiscum incedat.

Quæ omnia & singula concorditer pro nobis & nostris successoribus ex nunc & deinceps sub juramento in receptis & recipiendis Canonicis Ecclesiarum nostrarum suis temporibus jam præstito & in futurum præstando, ac sub more fraternitatis debito perpetuo promissimus, & per præsentem promittimus observare, salva nobis nostrisque successoribus perpetuo plenaria potestate super præmissis mutandi, minuendi, corrigendi & addendi, prout pro qualitate temporis videbitur expedire. In cujus rei testimonium præsentem literas de communi consensu & voluntate Præpositorum, Decanorum & Capitulorum nostrorum prædictorum fieri fecimus & sigillorum Ecclesiarum prædictarum nostrarum munimine roborari. Actum & datum Anno Domini M. CC. XCV. in Vig. Purifio. B. M. V.

Lectoris patientiâ non me abusurum arbitror si hic Præpositos subtexam, quorum nobis nomenclatura innotuit: sunt autem.

A^o. 1040. *Theodoricus*: ad cujus instantiam *D. Bernulphus* Canonicis donavit Ecclesiam Swollanam: Literæ prostant c. 6. §. 1.

1075. *Lambertus*: is cum *Conrado* Episcopo obfessus per *Didericum* Hollandiæ Comitem in Arce Iselmondana inter præcipuos Episcopi-

scopi Magnates cecidisse scribitur à *Beka* in *Conrado*.

1169. *Lotharius* : cujus precibus Decimas novallium Sallandiæ Capitulo concessit *Godefrius* Episcopus.

1170. *Gerardus*.

1176. *Arnoldus* Comes ab *Isenburgh* : de quo ex-
& 1195. stant literæ *Balduini* Episcopi Anno 1195.
7. Kal. Aug. quibus testatur eum decano &
Capitulo legasse & dedisse *Decimam* in
Bursen quod nunc *Bursevene* nominant.
Is Electus & consecratus in XXX. Præ-
fulem *Trajectensem* obiit Romæ 1198.

1220. *Theodoricus de Lippia* Frater *Ottonis* 11.

& 1240. *Trajectensis* Episcopi.

12 . *Engelbertus*.

1260. *Everardus*.

1287. *Goswinus de Cuyne* : de quo *Necrologus*
XV. Kal. Feb. Anno 1303. obiit *Ven. Vir Do-*
minus Goswinus Præpositus Daventriensis
qui contulit diversa bona Ecclesiæ Daven-
trienti & specialiter Decano, Canonicis &
Vicariis Decimas Westerwyck in Wesepe,
Decimas grossam & minutam in Dumisco-
ten in Olst. Item domos Grotenbusen &
Overdijck in Wesepe.

1304. *Henricus Comes de Dalem & Diepenheim* Bre-
mensis Ecclesiæ Thesaurarius. Vitam finiit
Kal. Jul. Anno. 1316. hic Capellam Præ-
positura ditavit V. modiis filiginis & toti-
dem hordei.

1332. *Gerardus Heyngh*, de quo *Necrologus* in die
S. Lau-

S. Laurentii Anno 1332. obiit in Curia Romana, & tunc remansit Præpositura Davent. in Curia inter Cardinales usque ad annum 1406.

1345. *Hannibal Cardinalis.*

1364. *Nicolaus de Caputiis nobilis Romanus Episcopus Tusculanus & Tit. S. Vitalis S. R. E. Presbyter Card.*

1392. *Foannes Gruwel, at eo amoto per Bonifacium Papam surrogatur*

1395. *Franciscus S. R. E. Tit. S. Susannæ Presbyter Card. dictus Monopolitanus Episcopus Sabinensis.*

1406. *Hermanus Dwergh Erfordienfis Canonicus Doctor & Auditor in Curia Romana.*

1431. *Conradus de Diepholt Episcopus Osnabrugensis. 3. Mart. Præposituram adipiscitur & cum vita dimittit Anno 1482.*

1483. *Gerardus de Ritbergh Episcopus Osnabrugensis expulso Nicolao Ruyter Arnhem. Præposito 2. Aug. ad Præposituræ possessionem admititur, eique*

1501. *Andreas de Venraedt Decret. Doctor succedit, vita exutus 27. Decembris, Anno 1520.*

1521. *Foannes Ingenwinckel Præpositus Xanthenfis, S. Severini & ad Gradus B. M. Coloniæ, atque ad S. Joannem Ultrajecti. Hermannus Slachecke.*

1559. *Foannes Hannaton.*

1565. *Foannes Voorthuysius.*

1566. *Gabriel Bornel Canonicus Metropol. Traject.*

- ject. , 16. Octobr. Præposituræ possessionem accepit, huic cedere jussu surrogatur *Egidius de Monte* Episcopus Daventr.
1578. *Theodorus à Wittenhorst*.
1594. *Joannes à Wittenhorst*.
1596. *Theodorus de Gendt*, 16. Febr. à Provincia præpositurâ donatur.
1615. *Bernardus à Bentinck*, 13. Mart. Præpositus constituitur electione ac beneficio Equestris Ord. & Urbis Campensis ac Swollanæ contra protestantibus Delegatis Civitatis Daventriensis, qui tamen postea certis conditionibus 26 Jan. Anno 1616. consenserunt. In nupera Ecclesiasticorum Bonorum divisione Anno 1663. 19. Novembri hæc Præpositura attributa est tribus Transisulanæ Civitatibus: in ejus Aula Capella D. Bonifacio sacra est unica D. Jacobi Vicaria sub Præpositi patronatu.

Præpositis subjungo *Decanos*.

1140. *Gerboldus*: sub hoc *Haribertus* Episcopus Traject. donat Custodi Daventriensi Ecclesiam in Luchere: donum exprimit diploma 1. mox appendendum.
1170. *Ludolfus*:
1176. *Lutbertus*: sub quo Ecclesiæ donat quasdam Decimas *Godefridus* Episcopus: vide Literam 11.
1206. *Henricus de Breda*: ad cujus instantiam Decimas diversas Novalium concessit *Theodoricus* Episcopus: tabulas donationis appendimus infra num. 4.

1233. *Antonius: is dedit nobis unum Mansum in Borgeloe*, ait Necrologus: Donationis chartam ex protographo ascribimus.

Otto Dei gratia Trajectensis Episcopus omnibus præsentem paginam inspecturis salutem in Domino. Sciant universi tam præsentis quam futuri, quod A. Decanus Daventriensis in præsentia nostra constitutus Mansum quendam in *Burgelo*, quem jure hæreditario multis annis quiete possedit, manumisit & Ecclesiæ Daventriensi cum omni fructu pro salute animæ suæ & parentum suorum libere donavit. Nos autem talem donationem approbantes, cum omnia bona Ecclesiarum defendere debeamus, ista tamen specialiter ad petitionem Capituli Daventriensis sub nostra protectione suscepimus, sub pœna etiam excommunicationis firmiter inhibentes, ne quis in posterum ausu temerario Ecclesiam Daventriensem in prædictis bonis molestare præsumat. Ut autem hæc nostra protectio & prædictæ donationis confirmatio inconvulsa permaneat, præsentem Paginam nostri impressione sigilli fecimus roborari. Acta sunt hæc Daventriæ, Ad Incarnationis Domini M. C. C. XXI. IV. Id. Jun. Pontificatus nostri Anno VI. testibus his præsentibus, Theoderico Daventriensi, Bernardo Embric. Wigero S. Petri Præpositis, Theoderico, Wolframno, Joanne Canonicis Traject. Stephano de Bosenchem, Conrado Sculteto & Fratre ejus Suechero. Theoderico de Hulsuid. Johanne Dunze. Ludolfo & filio ejus Gozuwino & aliis quam pluribus.

1264. *Theodoricus* vita functus Anno 1266. in Vig. S. Margarethæ.

1304. *Stephanus de Baeck* ad beatam æternitatem assumptus.
1307. *Bernardus de Vollenhove* Zwollani Bethlemi constructor.
1316. *Foannes Dudeman.*
1321. *Ægidius de Baeck.*
1335. *Foannes de Wya* maximus Ecclesiæ benefactor vita cedens Anno 1338. 2. Novembr. dedit bona sua per Testamentum ad cerevisiam suo tempore æquali divisione dividendam & ad Denarios festivos è Necrologio.
1348. *Foannes de Prinslavia.*
1371. *Foannes de Nieuwenaeer.*
1382. *Folkerus Iseren.*
1398. *Ludolfus*: qui dedit nobis *Bona ten Walle in Raelte*. notat Necrologus.
1415. *Rembertus de Lijst.*
1427. *Theodoricus Crakenborgh.*
1431. *Foannes à Witmen.*
1458. *Everardus Lakepren* Decret. Doctor.
1477. *Detardus Sleter.*
1495. *Gerardus Dreeses.*
1521. *Hermanuus Uterwijck.*
1525. *Foannes Slacheck*, qui & Præpositus. B. M. Traject.
1548. *Hillebrandus Wimen.*
1572. *Gerlacus Doyz.*
1607. *Lucas de Tongeren.*
1628. *Henricus Vordenus* S. Th. L.
1665. *Ludolphus Brunefius*. S. Theol. L.
- Cum inter hujus Collegii benefactores primatum obti-

obtineant Hierarchæ Trajectini in gratiam curiosi
Lectoris nonnulla eorum diplomata appendimus.

I.

Notum sit omnibus in Christo pie vivere volentibus
tam futuris quam præsentibus, qualiter ego *Harbertus*
Dei misericordia Trajectensis Episcopus dedi Ecclesiam
in *Luchere S. Lebuino* in Daventria, ut ad usum *Custo-*
dis vivente Martino persolvat *Custodi* in festivitate S.
Thomæ 11. Libras ad oleum emendum: dum soluta
fuerit à manu Martini tota serviat *Custodi* ad ceram & ad
oleum emendum. Quod ut ratum & inconvulsum per-
maneant, hanc Cartam conscribi & sigilli mei impres-
sione signari jussi: quæ tum rationabiliter statuta si quis
infringere voluerit, maledictioni tam divinæ ultionis
quam humani oris subiaceat. Testes, in quorum præ-
sentia gesta sunt hæc, hi sunt: Adelhardus Præpositus de
S. Joanne, Magister Walterus, Everhardus de S. Joanne,
Magister Bruningus, Theodoricus, Magister
Rodolfus de S. Maria, Gummarus Custos de S. Martino
Episcopo, & Henricus, Sigerius, Gerboldus De-
canus, Werenboldus scholasticus, Bertoldus, Hen-
ricus, Altetus, Karolus, Luidolfus, Engelbertus,
Joannes, Landfridus, Laurentius, Lefhardus, We-
renboldus Villicus & Ecbertus Frater ejus, Conradus de
Wije & filii ejus, Conradus de Vierackeren, Grimol-
dus, Odwinus, Richardus, Beringerus. Ubi autem situm
habuerit intelligere haud quaquam potui: innotuit ta-
men retro Eversbergense Castrum Ryssenam inter &
Heelderen esse Viciniam quæ hoc nomine indigitetur,
ubi & stagnum aliquod quo Ecclesiam olim absorptam
veteres memoriæ tradunt.

In nomine S. & individuae Trinitatis. *Ego Godefridus* licet indignus dei patientia Trajectensis Episcopus notum facio universis Christi fidelibus tam praesentibus quam futuris, quod, ex rationabili dispensatione temporalium sperans me aeternae beatitudinis consequi praemium, cum magna devotione dedi & testimonio mei chyrographi perpetuo possidendam firmavi fratribus Daventriensibus, Canonicis videlicet B. M. ac S. Lebuini omnem novam Decimam in pago *Sallant* nuncupato, quaecunque scilicet inter aggerem novi Fossati & inter palustria loca vulgo *Vosterbruc* provenire poterit, ita integre & libere ut nullus deinceps successorum meorum Episcopus aut Praepositus vel omnino aliqua persona manum in eandem decimam injiciat aut quicquam juris in ea exigat vel habeat nisi soli Fratres cottidiani, qui praesentes in propriis personis in praedicta Ecclesia cottidie ministrant, sive aegritudine vexantur, vel in legatione sui Episcopi seu Praepositi veletiam pro communi Fratrum negotio exierint: ipsi omnem fructum hujus decimae ut melius possunt in usus proprios convertant, & memoriam mei atque parentum meorum orationibus suis agant, nec non pro anima *Praepositi Gerhardi* (cujus interventu hoc à me Fratres consecuti sunt donum) jugiter intercedant. Si quis vero hujus tam pie devotionis ac liberae donationis meae institutionem immutare, aut Fratribus jam dictis infringere ausu temerario molitus fuerit, anathema sit, deleatur de Libro viventium & cum Justis non scribatur. Acta sunt autem haec testibus idoneis, Clericis: videlicet Gerardo Praeposito & fratre ejus Hugone majore decano in Colonia, Hildebrando Abbate S. Pauli, Arnolde majore de-

decano in Trajecto, Goscelmo Camerario, Eppone Hugone & Brunone Capellanis. Magistro Waltero de S. Joanne, Ludolfo Decano cum universis Fratribus memoratæ Davent. Ecclesiæ. Lothario, Magistro Bertoldo Canonicis Bunnensis Ecclesiæ. Laicis, de Buchurst Theoderico & fratre ejus Werenboldo, Ruderico, Herimanno, Ingelberto de Ranto, Baldero Rufo, Everardo de Almelo, Alardo de Gavelthor, Bertramo de Happen. Anno Dominicæ Incarn. M. C. LXX. Indict. 11. regnante Frederico Romano Imperatore. Anno Regni ejus XIX. Imperii vero XVII. Præfatus mei Anno XIII. Acta Daventriæ in Dei nomine feliciter.

I I I.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego *Godefridus* Dei gratia Trajectensis Episcopus in Domino fui confusus, ut si quid ad gloriam ac laudem ejus ordinarem in temporalibus, mercedem inde copiosam perceptures forem divinitus: hac itaque non solum ego fiducia in desiderium raptus, sed etiam probabilium virorum hortatu inflammatus, quibus indecens ac probrosum videbatur quod *Campanarius* Daventriensis Ecclesiæ in veste attrita sive sordida circa sanctum Altare ministraret, inopiæ ipsius succurrere & in ea parte opprobrium Ecclesiæ amputare curari. Igitur *Decimas*, quæ de Territorio *Ilburg* nuncupato quod est intra Parochiam *Luchere*, provenire poterunt Ecclesiæ Daventriensi perpetuo possidendas exhibui eo voto talique instituto, ut *Campanarius* cum dictæ Ecclesiæ easdem Decimas integre in sua stipendia accipiat & ad decorem domus secundum Ministrantes Vinum in Sacramentis habendum de suis redditibus provideat. Ut ergo hæc fi-

deles Christi legere ac scire valeant præsentis Instrumenti copiam fieri iussi, & ut deinceps in omni posteritate conserventur sub anathemate roboravi. Data Daventiæ Anno ab Incarnatione Domini M. C. LXXVI. Indicta. IX. in conspectu Testium quorum nomina hæc sunt: Lutbertus Decanus, Lefhardus Custos, Engelbertus de Ramela, Otto Capellarius, Rothericus de Daventria, Theodericus de Lothere, &c.

IV.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. *Theodoricus* Dei gratia Traject. Episcopus omnibus Christi fidelibus in Domino salutem. Propter labilem hominum memoriam facta priorum plerumque solet ignorare Posteritas, ideoque necesse est ea literarum custodiæ mandari quæ tractu temporis oblivione valeant aboleri. Igitur præsentis scripto notum sit tam præsentibus quam futuris quod ad preces Fidelium nostrorum Henrici Decani & Canonicorum Davent. quorum benevolam & gratam devotionem sæpius experti sumus, in Parochia *Zwolle* infra ipsam *Marken de Zwolle*, infra *Marken de Withmen, de Ittersen*, & ubi eos à Prædecessoribus nostris antiquas *Decimas* habuisse notum est, *Decimas Novalium*, quæ inævidenti sunt & provenire poterunt, Ecclesiæ *S. Lebuini* in perpetuum condonavimus: diligentes utique decorem divinæ *Domus* statui-
mus ut exinde in præcipuis solemnitatibus, prout Festi qualitas exigit, in Choro suo ampliora lumina provideant, ut representatio luminarium maneat imposte-
rum memoria nostræ donationis & testimonium. Ut autem inconcussa & illibata perpetuum robur obste-
neat hæc nostra donatio præsentem Paginam super hoc con-
scribi

scribi & auctoritate sigilli nostri firmari fecimus, & anathema sit qui hoc deinceps violare præsumpserit. Actum est hoc Anno Incarnationis dominicæ M. C C. VII. Indicta V. Epacta XX. concurrente Anno Episcopatus nostri IX. Testibus quorum nomina subscripta sunt præsentibus: Reimboldus S. Mariæ in Trajecto Præpositus, Otto Tylenfis Præpositus, Henricus S. M. in Trajecto Decanus, Theodericus de Brouke S. Salvatoris in Trajecto Canonicus, Joanne S. Petri, Gerardus Notarius S. Joannis in Trajecto Canonicus. Gerardus Comes de Are, Otto filius ejus, Dapifer Gerardus de Westerwourth, Pincerna Godefridus Heinthen, Mariscalus Goswinus de Pannardar, scultetus Goswinus de Gemere, Ecbertus ten Houven, Otto de Ermelo & Everhardus Novalium Decimatores & ceteri quam plures.

V.

In nomine Domini Amen. Otto Dei gratia Trajectensis Electus universis Christi Fidelibus præsentibus & futuris in perpetuum notum esse cupimus, quod visa necessitate & tribulatione Decani & Capituli in Daventria moti passione paterna propter ipsius Ecclesiæ miserabile damnum & incendium personarumque detrimentum, ut id Capitulum liberius ejusdem Ecclesiæ reparationi efficacem adhiberet operam & laborem, & pro impensis quas ad hoc opus multipliciter fecit de suis propriis stipendiis aliquam saltem sentiret retributionem, de consilio Prælatorum, & Ministerialium nostrorum contulimus omnes decimas Novalium à *Randerziele* inferius per omnes terminos & per totam jurisdictionem *Sallandiæ* & in terminis *Vechtæ* per Parochias *Ommen*, *Heymisi* & *Nienstede* quæ abelectionis nostræ tempore

exortæ sunt & excultæ temporibusque nostris excoli poterunt & provenire & deinceps in perpetuum in nemoribus, venis, paludibus, pascuis & omnibus aliis quibuscunque locis sitis in terminis antedictis ad usus prædictorum Decani & Capituli & in proprietatem ipsius Ecclesiæ Daventriensis in animæ nostræ & nostrorum remedium prædecessorum, ita ut tertia pars ex his novis decimis cultis & in perpetuum excolendis cedat ad Decanum propter ipsius redituum tenuitatem, duas vero partes alii Canonici æquali percipiant portione ad albos panes Fratribus ministrandos. Statuimus etiam ut de Decima jam dicta in anniversario nostro viginti Solidi & in anniversario Avunculi & prædecessoris nostri Domini *Ottonis* Electi Trajectensis quinque Solidi, & fratris sui Domini *Lodowici* majoris Præpositi Traject. quinque Solidi Canonicis præsentibus exhibeantur. Ut autem hæc rata maneant & perpetua vigeant firmitate præsentem Cedula nostra sigillo communivimus & Ecclesiarum Trajectensium sigillis fecimus communiri. Acta sunt hæc Daventriæ Anno 1240. in die Purif. B. M. V. Testes Theodericus Præpositus, Henricus de de Breda Decanus: Ecclesiæ majoris Ludowicus, S. Salvatoris, Reymarus S. Petri, Goswinus S. Joannis, Wolterus S. Mariæ Præpositi. Walframus S. Salvatoris, Everardus S. Petri, Giselbertus S. Joannis Decani Trajectenses. Stephanus Pincerna, Suederus & Henricus de Vorst, Gerardus de Ervete Sculterus, Hugo de Vloten, Johannes de Covoerde, Pelegrimus de Putten, Walterus Radingh, Siedecus Haringh & Stephanus frater suus, Milites & alii quam plures.

Confirmatoriæ ejusdem signatæ sunt Anno 1245. mense Julii. Alia non addimus, ne, qui brevitatem affectamus, prolixitatis vitio culpemur.

Canonicis associati sunt X. *Vicarii* dicti Antiqui sive de Veeme, quibus redditus communes præter beneficia & Instituta sua pecuniaria ac varia Privilegia, quæ Anno Pontificatus sui V. IV. Kal. Maj. approbavit ac firmavit Urbanus Papa VI. est autem

1. *S. Michaelis* in cripta sub Choro, cui pro dote 25. libras obtulit *Thricus de Versevel* de Sacerdos Anno 1293. vita functus.
2. *S. Petri*: cujus censum cum onere Sacri ferria VI. auxit *Sibertus van Moer* Anno 1546. 1. Mart. hujus Sacerdotii possessor.
3. *S. S. Laurentii & Bartholomæi*.
4. *S. Margarethæ*.
5. *S. Martini*: de cujus fundatore Necrologus Kal. Jan. Anno 1292. obiit *Goswinus Filius Rolandi Canonicus Daventriensis*, qui instituit *Vicariam S. Martini* de sua hæreditate: eo Anno 1396. 15. Aug. cum proba *Frederici Trajectini Episcopi* 3. Novemb. ejusdem anni dotis augmentum habuit à *Wilhelmo de Walien & Jutta Mostermans*.
6. *S. Joannis Baptistæ*.
7. *S. Pauli*: cujus primus fundator in Necrologio scribitur *Egbertus Sacerdos de Batmen*: eam novis censibus locupletavit *Albertus de Haere* hujus Sacerdotii possessor 11. Februarii Anno 1363. approbante *Joanne de Verneburgh*, Anno 1364. Dominica Lætare.
8. *S. Thomæ*: hujus Aram, quam Anno 1314. erexerat *Gelmarus de Cymiteria* Civis Da-

Vicaria

- ventriensis Anno 1316. dotavit ejusdem filius *Henselkinus* : eique Anno 1502. onus Sacri feria 111. de Sacratissima Trinitate. VI. funeralis & Mariani in Sabbatho apposuit Magister *Gerardus Bruijns* Canon. Davent.
9. *S. S. Nicolai & Agnetis* : ea initium habuit & dotem à *Joanne de Wya* hujus Ecclesiæ Decano Anno 1336. & à Præsule Trajectino provisionem : ad hujus Aram senetel in septimana rem divinam peragunt Zutphanienfes Dominican.
10. *S. Stephani* : cujus redditus media decima Bonorum Alphardigh in Varendelo augmentavit *Thricus de Versvelde* hic Vicarius.

Postmodum accessit.

1. *S. Christophori*.
2. *S. S. III. Regum , Fabiani , Sebastiani & Lamberti* : ea exigit Altaris Sacrificium feria 11. IV. & VI. fundata & dotata Anno 1350. per *Odonem Reineri* Civem Daven- triensem; approbat foundationem *Joannes* Episcopus Trajectinus Anno 1363. feria IV. post S. Agathæ.
3. *S. S. Clementis & XI. M. Virginum* ea Anno 1350. instituta dotem accepit Anno 1351. à *Jaanne Vryberte* Cive Daven- triensi è defunctæ conjugis suæ *Mechtil- dis de Nassouwe* bonis ex ejusdem præ- scripto.
4. *S. Leonardi* : munificentia *Selekini de VVe- stervoort* Presbyteri enata Anno 1359.

12. Mart. & Ven. *Gerardi Magni* censibus locupletata Anno 1377. Sabbatho post Nativitatem B. M.

5. S. S. *Philippi, Jacobi & Mariæ Magdalenaë.*

6. S. S. IV. *Euangelistarum, Eustachii, Gregorii & Apolloniæ*: cui Anno 1353. initium dedit religiosa liberalitas *Theodoricus Reineri* Daventriensis Oppidani.

7. S. *Judoci.*

8. *Sanctorum omnium* Anno 1350. exorta per *Henricum de Verwoelde.*

9. S. S. *Andreae, Catharinae* atque *Agnetis.*

10. S. S. *Innocentum, Dionysii & Barbaræ*: cujus censum Anno 1364. impinguavit *Joannes ab Arnhem* Civis Daventriensis.

11. S. S. *Bartholomæi & VVilibrordi.*

Vicaria

12. S. *Mauritii*: cujus proventus, cum ministrî alimoniz non sufficerent, Anno 1447. 2. Januar. uberiores reddidit *Gertrudis ten Boubuys* Daventriensis.

13. S. *Anthonii.*

14. S. S. X. M. *Martyrum.*

15. S. S. *Jacobi Apostoli & Servatii*: cujus dos adaucta Anno 1439. 2. Decembris per *Theodoricum VVilbelmi* Civem Daventr.

16. S. S. *Annæ, Circumcisionis, Thomæ Aquinatis* atque *Pancratii*: cum debito 111. Sacrorum Anno 1468. per *Ægidium VVitappel* ejusque conjugem *Margaretham* Daventrienses jure Patronatus proximis consanguineis reservato cum proba *Davidis*
Bur-

Burgundi Anno 1469. 28. Jan. fundata & dotata: cui addita etiam dote aliud 11. Sacrorum onus adjunxit *Lutgardis Evertz* Anno 1492. Hujus Sacerdotii patrocinium Anno 1518. prid. Kalendas Julias Capitulo cessit ultimus ejus collator *Hesselus A-verenck* Consul Daventriensis.

17. *S. S. IV. Coronatorum.*

18. *S. Augustini.*

19. *S. Bonifacii.*

20. *S. Radbodi.*

Et post *Vicarias.*

1. *S. Lebuini*: in augmentum Choralium Anno 1562. 27. Octob. munificentia *Theodorici Huls* Vicarii fundatum remissa in Capitulum provisione & 5. Novemb. calculo *Davidis* Episcopi Trajectini approbatum.

2. *S. S. Marcellini* Confessoris, *Mildradæ* Virginis, IV. Coronatorum ac *Dominicæ* Passionis nec non *Mariæ* Virginis gloriosissimæ: cum debito Presbyterii, residentię & III. Sacrorum (funeralis feria II. de Ven. Sacramento feria V. & *Mariani* in Sabbatho) sed sine alterius Beneficii possessione per *Joannem Bulderen* Vicarium Davent. Anno 1483. 18. Jun. institutum à *Davide* Burgundo Anno 1486. 16. Feb. approbatum, designato per Capitulum collatore Virgifero Ecclesiæ Lebuinianæ.

3. *S. Catharinæ*: cujus, relicta Capitulo collatione Anno 1505. in Vig. decoll. S. Joannis fundator & dotator cum conjuge sua *Aleide*

Offi-
cium.

Aleide Henricus Krigber Civis Daventrien-
sis, exigitque feria II. Sacrum funerale &
Marianum in Sabbatho.

4. *S. Annæ*: initium habuit & dotem A^o. 1492.
approbante *Davide Burgundo* anno eodem.
28. Novemb. per *Aleidem Theodorici Ban-*
ghen Viduam, *Conradum Banghen* Hujus
Ecclesiæ Canonicum, *Goswinum*, *Reine-*
rum & *Andream Banghen* Fratres, *Conra-*
dum ten Dunen & *Gerardum ter Bruggen*:
illud sub Capituli patronatu bina vice Sa-
cerdotii usum suo ministro mandat.
5. *S. Augustini* pro filio Daventriensi per Con-
fraternitatem *S. Augustini* Anno 1508.
18. Junii erectum & 21. ejusdem à *Ba-*
densi Episcopo Trajecti approbatum: con-
sistit sub patronatu Capituli, & posseflo-
rem ad Chorum ac IV. sacra ad arbitrium
Confratrum peragenda constringit.
6. *Succentoriæ* sive *S. S. Andreae, Agnetis* &
Catharinæ: cum onere præsentia in Cho-
ro & gemini Sacrificii ex bonis *Henrici*
Aneze Canonici & *Theodorici ter Brugghen*
Vicarii hujus Basilicæ Anno 1442. enatum
ac locupletatum, ei Capitulum ministrum
legit.

Trinum Campanæ Magistralis, quæ maxima est,
pulsus ad medium sextæ in memoriam *Annuntiationis*
dominicæ Anno 1502. in Vig. Concept. B. M. in-
stituit cum *Eva* conjuge sua *Henricus Spiegel*: eundem
sub Sacro solenni ad *Sanctus* & *S. Hostiæ elevationem*
procuravit Magister *Joannes VVitappel*: Literæ Capi-
tuli

tuli signatæ sunt Anno 1491. 26. Mart. Prædium *Berwoldink* in Vicinia Weteringenſi ſub Montana Parochia, & medium Prædium *Kukeſgent* in Randenſi Vicinia intra Parochiam Marianam Capitulo Palmas apportant Sabbatho ante Dominicam Palmarum. Poſt Catholicæ Religionis & Cleri exterminium Capituli & omnium Sacerdotiorum peculium ſuo acceſſu Civitatis ærarium impingnavit.

Atque huic Baſilicæ, quicquid in re incerta ſcribunt alii, Natales Oppidi aſcribo, nomine derivato à vicino; cujus nullum modo veſtigium ſuperſtes, *Davonnis* arce: cum enim primi Chriſtiani ut aſceſſent Officiis divinis prope Eccleſiam ſedes eligerent, hæc ædium multitudo, quemadmodum *Embrica Clivorum, Monasterii VVeſtphaliæ* & alibi factum, etiam paulatim hic in Oppidum excrevit. Quam opinionem confirmat, quod *S. Hungerus* Episcopus & Clerus Ultrajectinus incensâ civitate pulſi à Danis huc refugerint, quod inde unius tantum diei ſpatio diſtat: erant igitur jam tum in loco munitiones, quibus ſe tuerentur, & ædificia in quæ ſe reciperent: niſi dicamus omnia ſubitaneo opere facta eſſe & exulum frequentia ex Pago enatam eſſe Civitatem.

SECUNDA eaque Parochialis & B. V. M. inſcripta Lebuinianæ Baſilicæ occiduo lateri adhæret: de cujus natalitiis nihil nobis innotuit niſi quod *Henricus* Traject. Antiſtes Anno 1252. in Vig. S. Thomæ Apoſtoli Decano & Capitulo S. Lebuini in utraque Parochiali Eccleſia B. M. V. Daventrienſi & Michaelitica Svollana duos è ſuo gremio Sacerdotes idoneos in Vicecuratos delegandi facultatem conceſſerit: quam quoad noſtram Marianam in Magiſtratum tranſtulit

Anno

Anno 1531. 22. Septembris cum Proba *Clementis VII.* & *Pauli III. PP.* cujus literæ signatæ sunt Anno 1534. 3. Novembris, ea tamen conditione ut Persona promovenda ad Pastorales functiones *saltem sit Licentiatus vel Baccalaureus formatus in Theologia, aut in altero Furium doctor vel Licentiatus rigore stricti examinis in aliqua approbata Universitate Studii generalis promotus & Verbi Dei egregius Prædicator*, qui cum vix haberi posset ob pastoralium redituum penuriam, eos Anno 1560. xvii. Kal. Ang. Lebuinianâ Canonîâ & Præbendâ locupletavit *Pius IV.* Pontificiam dispositionem Anno 1564. 7. Decembris, laudavit firmavitque *Philippus Hispaniarum Monarchia.* Quæ autem onera Parocho incubuerint, juramentum subjunctum, cujus religione tenebatur, palam faciet.

Ego N. Curatus Ecclesiæ sive Capellæ B. M. Davent. juro ad hæc Sancta Dei Evangelia quæ manu mea corporaliter tango, quod ab hac hora in antea ero fidelis huic Ecclesiæ Daventriensi ac obedientiam & honorem Decano ac Canonicis ibid. & eorum Majoribus in omnibus exhibebo, nisi Deus ad majora me vocaverit: privilegia, consuetudines & Statuta ipsius Ecclesiæ fideliter observabo, nec ullas contentiones, rixas aut conspirationes aliquas adversus ipsam Ecclesiam, Decanum, Canonicos Daventrienses seu quamquam personam ipsius Ecclesiæ suscitabo vel assumam, nec suscitanti aut assumenti assistam, sed resistam pro posse & nosse: sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia. ,

Item confiteor & recognosco vobis Dominis Decano & Capitulo Ecclesiæ S. Lebuini Daventriensis, me, & meos successores in dicta Ecclesia sive Capella B. ,

„ M. teneri & esse obligatos : Imprimis quod ego & mei
 „ successores pro tempore Curati Ecclesiæ sive Capellæ
 „ B. M. supradictæ juxta consuetudinem ipsius Ecclesiæ
 „ S. Lebuini Daventriensis hæctenus observatam & à me-
 „ moria hominum inconcussè tentam debemus & de jure
 „ tenemur tempora vacationis ipsius Ecclesiæ sive Ca-
 „ pellæ B. M. supradictæ à Decano Ecclesiæ S. Lebuini
 „ Daventriensis pro tempore curam animarum & Reli-
 „ quiarum custodiam ac admissionem, investituram ip-
 „ sius Ecclesiæ B. M. cum solemnitatibus ad hoc debitis
 „ & consuetis recipere, ac Decano & Capitulo Ecclesiæ
 „ S. Lebuini Daventriensis prædictæ obedientiæ, fide-
 „ litatis, honoris & reverentiæ præstare juramentum,
 „ prout etiam ego facio & præsto vobis Dominis Deca-
 „ no & Capitulo suprad. Insuper jurisdictioni, corre-
 „ ctioni vestrorum tanquam meorum Ordinariorum
 „ stare in omnibus & per omnia, prout etiam me sponte
 „ & libere offero, & per juramentum meum vobis nunc
 „ præstitum super hoc sine omni contradictione vel ex-
 „ ceptione facere promitto, prout etiam alii Vicarii Ec-
 „ clesiæ S. Sebuini facere & observare sunt consue-
 „ ti. Item confiteor quod ego & mei successores seu mei Ca-
 „ pellani debent & tenentur populo Parochiæ Ecclesia-
 „ stica ministrare Sacramenta, eorum etiam Confessio-
 „ nes audire, prout hæctenus temporibus retroactis fuit
 „ observatum, aliis tamen Ecclesiæ nostræ consuetudini-
 „ bus & juribus in præmissis semper salvis. Item confiteor
 „ pro me & meis successoribus quod nec ego nec mei Ca-
 „ pellani debent aut possunt exequias aliquorum fure-
 „ rum aut aliorum quorumcunque infra ipsam civitatem
 „ seu parochiam decedentium in Ecclesia B. M. perage-
 „ re, nisi eorum exequiæ prius in superiori Altari majoris Ec-

Ecclesiæ peractæ fuerint, prout de aliis extra ipsam Ci-
 vitatem decedentibus hætenus est consuetum fieri :
 Exequiæ tamen parochianorum extra partes deceden-
 tium ac puerorum infra ætatem duodecimi anni eo-
 rum decedentium fiant prout hætenus fieri est consue-
 tum omni fraude & dolo in præmissis exclusis. Item,
 recognosco quod ego & mei successores in omni Festo,
 majori & duplici Vesperas & Missas dici ita tempe-
 stive & manè celebrare & cantare teneamur & debe-
 amus, prout etiam prædecessores mei consueverunt,
 in Ecclesia B. M. prædictæ quod in Vesperis primis &
 summis Missis Ecclesiæ majoris, quando tamen exe-
 quiz funeris aut introductiones Sponsarum & Spon-
 sorum specialiter non fuerint, ego & mei successores,
 cum meis Capellaniis aut saltem cum uno Capella-
 norum in Choro majoris Ecclesiæ ad cantandum,
 & celebrandum cum populo ipsius Parochiæ possint,
 interesse, nisi forsitan aliquoties propter alia impedi-
 menta rationabilia ipsi Decanus & Capitulum majo-
 ris Ecclesiæ mecum aut aliquo meorum successorum,
 velint super hoc gratiose dispensare ad tempus vel
 in toto. Item recognosco quod ego ipse aut mei suc-
 cessores aut Capellani mei tenemur aquam benedi-
 ctam ante Processionem projicere in solennitatibus,
 Festorum, dominicis diebus, Rogationibus ac alias,
 quodocunque per ipsum Collegium Processio vel
 Statio fit aut fieri consuevit. Item ego & mei succes-
 sores debitum nostrum quantum ad Missas nostras in
 Ecclesia majori in Altari S. Crucis diebus Dominicis
 & festivis, ac feriis sextis & aliis diebus, cum occur-
 rerit, pro defunctis cantandis vel legendis etiam quo
 ad pulsationem in majori Ecclesia prædicta, & ad

„dicendum symbolum in ambone majoris Ecclesiæ
„ipſi populo Parochiæ Dominicis diebus horis debitis
„& conſuetis ac determinatis conſervabimus, & De-
„cano & Capitulo Eccleſiæ prædictæ nos conforma-
„bimus: ſervitores quoque Fabricæ ipſius Eccleſiæ
„majoris Verbum Dei proponentes in ipſa Eccleſia
„majori non impediemus quovis modo. Item reco-
„gnoſco quod ego & mei ſucceſſores pro tempore Cu-
„rati in Matutinis & Miſſa Chriſti in Eccleſia B. M.
„prædicta in nocte Chriſti facienda non debemus
„nec poſſumus ipſam Miſſam in Eccleſia B. M. inci-
„pere ante Offertorium Miſſæ ſummæ Chriſti majoris
„Eccleſiæ, ut eſt moris, ſed ipſo Offertorio in Miſſa
„Chriſti majoris Eccleſiæ finito Miſſam in Eccleſia
„B. M. incipiemus & non ante, ut eſt moris, & taliter
„nos habebimus ego Curatus prædictus & mei ſuc-
„ceſſores in pulſatione & Matutinarum inchoatione ac
„Miſſæ cantatione, ne aliquod præjudicium vel dam-
„num Eccleſiæ majori vel ipſis Decano & Capitulo in
„oblationibus & aliis ſuis Officiis divinis quomodoli-
„bet generetur. Item in diebus Natalis Chriſti, Paſchæ
„& Pentecoſtes poſt prandium in Eccleſia majori &
„non in Eccleſia Mariæ ſermo ſolemniter fiat ad popu-
„lum ut eſt moris & hætenus obſervatum: Sermoni-
„bus etiam aliis quibuſcunque temporibus in Eccleſia
„majori faciendis, prout hoc ipſis Dominis Decano &
„Capitulo videbitur expedire, ego & mei ſucceſſores
„nullatenus contradicemus nec eos impediemus dire-
„cte vel indirecte per nos vel per alium ſeu per alios
„qualitercunque. Item ego & mei ſucceſſores ſeu noſtri
„Capellani pro tempore univerſas & ſingulas obſer-
„vantias, conſuetudines laudabiles & ordinationes alias
hæcte-

hactenus in Ecclesia majori observatas observabimus,,
 & præsertim in censuris Ecclesiasticis observandis in-,,
 timandis, Interdictis tenendis, Priori Montis S. Ni-,,
 colai, & Fratribus Minoribus per nostrum Custo-,,
 dem, prout hactenus fieri est consuetum, ea infi-,,
 nuandis ac aliis quibuscunque hactenus laudabiliter,,
 observatis nos conformabimus fraude & dolo penitus,,
 exclusis in præmissis Item quod ego & mei successo-,,
 res possumus recipere duos vel tres Capellanos, quos,,
 in eorum receptione tenemur præsentare Decano &,,
 Capitulo, seu Decano absente Seniori Canonico &,,
 Capitulo, qui postquam admissi sunt tenentur & de-,,
 bent ipsis Decano & Capitulo prædictis promittere,,
 ponendo manus supra pectus eorum fidelitatem &,,
 honorem & reverentiam fide ad hoc præstita corpo-,,
 rali. Item promitto quod ego vel mei Capellani vel,,
 successores mei non possimus nec debeamus prædicare,,
 vel dogmatizare quod Ecclesia sive Capella B. M. ,,
 prædicta sit matrix Ecclesia præsentis Oppidi Da-,,
 ventriensis: sed quod vera matrix Ecclesia sit Ecclesia,,
 S. Lebuini prædicta. Aliis consuetudinibus, juribus,,
 & libertatibus Ecclesiæ S. Lebuini prædictæ in omni-,,
 bus & per omnia semper salvis, ad quæ omnia & singu-,,
 la prædicta ego pro me & meis successoribus libere,,
 ac propria voluntate me obligo & confiteor omnia,,
 prædicta puncta fore vera, promittens bona fide &,,
 per meum præstitum juramentum dictæ Ecclesiæ,,
 S. Lebuini Daventriensi prædicta omnia & singula,,
 effectualiter adimplere; nec unquam ea infringere,,
 aliqua occasione, seu contravenire verbis vel factis,,
 per me vel per alium aut alios directe vel indirecte,,
 quovis colore quæsito de jure vel de facto. Et quia,,

„jus præsentandi ad Parochialem B. M. V. quoties va-
 „cat, Burgimagistris Scabinis & Consulibus, confe-
 „rendi & investiendi Decano & Capitulo Daventrien-
 „si per literas Apostolicas (de Anno 1534) mihi præ-
 „lectas & declaratas perpetuo gratiose concessum est,
 „ut eisdem satisfiat, juro quod Christianum gregem
 „curæ & fidei meæ creditum & commissum exemplari
 „ac probata vita & prædicatione verbi Dei juxta Sta-
 „tuta SS. PP. & decreta Reverendissimorum PP. ad lau-
 „dem & honorem Omnipotentis Dei ac animarum
 „salutem sincere & fideliter instituam, & reliqua quæ
 „in dictis literis continentur servabo: ita ma Deus ad-
 „juvet & hæc Sancta Dei Evangelia. Quibus Anno
 „1570. in die S. Jacobi Capitulum & per suos depu-
 „tatos Senatus articulos seqq. addidit. Primo, residet
 „in domo dotis. 2. per se conciones ad populum ha-
 „bebit administrabitque Sacramenta quibuscunque:
 „exceptis contagiosis quos ad Sacellanos poterit remit-
 „tere. 3. Onera Ecclesiæ & curæ annexa diligenter
 „curabit. 4. Bona Ecclesiæ neutiquam alienabit sed
 „alienata recuperare studebit. 5. Sacellanos eligit
 „doctos, probos & zelosos. 6. Pastorum & ei an-
 „nexum Canonicatum sine Capituli & Senatus con-
 „sensu non resignabit nec permutabit, neque disponet
 „de Beneficiis quæ suo in turno ei obvenient. 7. Ca-
 „pitulo & Senatui tanquam suis Patronis omnem fi-
 „delitatem exhibebit. 8. In hisce culpabilem post tri-
 „nam admonitionem Capitulum à fructibus suspen-
 „det. 9. Defuncti hæredibus alii non cedent fructus,
 „nisi quousque vivo debebantur, reliqui applicabun-
 „tur fabricæ domus dotis & Sacellanorum sustenta-
 „tioni. Ultimus ab Anno 1587. huic Ecclesiæ præ-
 „fuit

fuit Pastor Henricus Fockinck, ante apud Swollanos,,
Parochus D. Michaelis, in ea,,

Vica-
ria. { 1. *S. Annæ* : cui Lebuinianum Capitulum
Ministrum legit.
2. *S. Jacobi*:cujus Patronatum Parochus obtinet.
Et

Offi-
cium. { 1. *S. Catharinæ* : cujus minister incruento pa-
ratu primus Sacrificium offert feria i v.
2. *S. Barbaræ* : sed jam Anno 1571. visitante
hanc Ecclesiam Reverendissimo *de Monte*
emortuum.
3. *Ven. Sacramenti*: cujus Anno 1572. potie-
batur patronatu *Rodolphus à Twickeloo*.
4. *Fraternitatis Ven. Sacramenti* cum debito
Sacrificii quotidiani.
5. *Fraternitatis Compassionis B. V. M.* cujus
deservitor solenni apparatu in Sabbatho
Presbyterium exercet.
6. *S. S. Annæ & Mariæ Magdelenæ*.

Anexa est huic Ecclesiæ CAPELLA *Ven. Sacra-*
menti, at nunc ab ea separata & in duas privatas ædes
divisa ad cujus Aram

Offi-
cium. { *Unum*, cum onere duplicis Sacri Anno 1447.
approbante eodem anno *Rudolpho* Episco-
po Traject. consanguineis collatione reser-
vatâ, instituit *Henricus Bruyns*.
Alterum (quod à suo possessore sub Sacro so-
lenni tria Sacrificia exigit : feria i i i. de
Sanctissima Triade, funerale feria v i. &
Marianum in Sabbatho) Anno 1502. à
Gerardo Bruyns ortum accepit & dotem.

Sequens *Wilibrandi* diploma de dotatione Capellæ *S. Lamberti*, cum nesciam ubi illa extiterit, nisi forte in Traject. Præfulum Aula Mariano fano olim contigua, hic visum inferere.

„ W. Dei gratia Traject. Episcopus præsens scri-
 „ ptum inspecturis salutem in Domino. Ut ea quæ
 „ aguntur in tempore processu temporis non laban-
 „ tur, sed robur optineant firmitatis, debent memoriis
 „ hominum & litterarum testimonio æternari. No-
 „ tum ergo esse volumus tam præsentibus quam futu-
 „ ris, quod nos pro animæ nostræ salute Capellam *S.*
 „ *Lamberti in Daventria* dotare volentes, Decimam
 „ nostram in *Wesope* in honore *S. Lamberti* contulimus
 „ ad eandem in puram elemosinam, eo quod prius do-
 „ tata non fuerat, Sacerdotibus ejusdem Capellæ per-
 „ petuo possidendam: quoniam cum essemus in die
 „ *Beati Lamberti* cum exercitu contra Drentos apud
 „ Anen, Villa & suburbium castri Covordix exustum
 „ exstitit à nostris hominibus ipso die, quare votum fe-
 „ cimus quod ob hanc victoriam Beato *Lamberto* factu-
 „ ri essemus . . . & honorem, quod in prædicta
 „ Capella adimplere decrevimus prædictam ei Deci-
 „ mam conferendo. Ut autem hæc rata maneant, præ-
 „ sens conscriptum Henrico ejusdem Capellæ pres-
 „ bytero suisque successoribus dedimus in munimen.
 „ Acta sunt hæc Daventriæ Anno Domini mill. cc. xxx.
 „ pridie Idus Juli. Testes hujus . . . sunt Antonius De-
 „ canus & Capitulum Daventriense, Ecbertus Præ-
 „ fectus in Groninge. Hermannus & Bernhardus Fra-
 „ tres de Rode. Pelegrimus de Putten. Burchardus
 „ de . . . Goswinus & Johannes Fratres, Leo,
 „ Hartbertus Drento, ministeriales Daventrienses &
 quam

quam plures alii Clerici & Laici ex ipso Authographo,,
cujus ob abbreviata verba & fugitivos characteres,,
lectio difficilis. Ea ultimo Oppidi incendio videtur,,
incinerata & suis tumultata ruinis.,,

TERTIA montis dorso incuba, turri duplici à
fronte conspicua & in corpore Crucis in modum exten-
ta S. Nicolao sacra altera est Parochialis, quæ natales
suos circa seculum XII. habuit vel paulo ante, quando
& è Vaerle Monasterio Coesveldiæ vicino ad curam ejus
Norbertini Canonici evocati: conditiones, in quas Capi-
tulum & Abbas postea Præpositus Vaerlensis tandem
post multas altercationes consensere, exprimit è copia
authentica sequens instrumentum.

In nomine Sanctæ & individuae Trinitatis. Amen.,
Cum antiquæ constitutionis sive compositionis ordina-,,
tio partibus undecunque inter se dissidentibus inter-,,
rupta pro bono pacis reformando diligenti discretorum,,
solertia permutatur, necesse est ut abolitis instrumen-,,
tis sive Romanorum Pontificum sive aliorum Episco-,,
porum atque omnibus his abjectis, quæ habitæ dis-,,
cordiæ memoriam revocare possunt, novæ forma,,
compositionis novi scripti testimonio innovata fulcia-,,
tur: actum est ita, quod Conventualis Ecclesiæ in,,
Daventria Canonici, dum super Capella quadam,,
in Monte intra Parochiam eorum sita adversus Fra-,,
tres Varlarenses, qui ad eam procurandam quando-,,
que fuerant vocati, multas querelas actitassent & hinc,,
inde damnose diu disceptassent, tandem mora tem-,,
poris utriusque partis perturbationem imminuente,,
Conventualis Ecclesiæ Decanus & Canonici cum Ab-,,
bate de Varlare & quibusdam ejus Fratribus in Capi-,,
tulo Daventriensi amicabiliter confederunt, & com-,,

„promissione in arbitros facta præteritæ liti renuntiantes
„formam ab eis ordinatam & propositam parili voto ad-
„miserunt. Statutum est ergo instrumenta, quibus
„Varlarenſes innitebantur, igne consumi & subscrip-
„tam formam perpetuo ſervari, quæ talis eſt: Conven-
„tualis Eccleſia ſicut à fundamentis habuit jus & domi-
„num Parochiæ totalis obtinens ab aſtrali parte fori,
„quod vulgo *Brinck* dicitur, reliquam partem Civita-
„tis cum villis extra muros ab *Eſſven* in aſtrali parte
„paludis: quæ vulgari vocabulo *Vene* nuncupatur,
„poſitis Capellæ in Monte ſub hac conditione conceſſit,
„quod infra terminos hos tantum non ultra ſacerdos
„Montanus, ſi pro voluntate aliquorum fuerit invi-
„tatus, tam in infirmis viſitandis quam in mortuis ſe-
„peliendis, ſive parvulis, ſi parentes voluerint, bap-
„tizandis, curam adminiſtret, quia liberum relictum
„eſt his omnibus arbitrium eligendi utrum à Conven-
„tualibus vel eorum Plebano, ſive à ſacerdote Mon-
„tano velint viſitari, vel ubi ſe rogaverint ſepeliri: ex-
„cipitur ab hac cura mulierum partu imminente domi-
„reſidere debentium oblatio, ſive poſt purgationem
„earundem introductio, ſponſorum ſponſarumque
„receptio: hæc ſibi reſervat & hac prærogativa gau-
„dere debet Mater Eccleſia: quin etiam plebanus Ma-
„triciſ Eccleſiæ, ſi ab aliquibus fuerit invitatus, libe-
„ram habeat præſcriptos terminos frequentandi licen-
„tiam, ut qui voluerit eum viſitet, ubi ſepeliri ve-
„lit, audiat. Sed Montanus Sacerdos ad omnem ſu-
„ſpicionem vitandam, ne vel exhortatione vel de hor-
„tatione ſua damniſcari videatur Conventualis Ec-
„cleſia, terminos diſtinctos occaſione viſitandi vel
„Vigilias decantandi nullatenus egrediatur, nec in

exequiis Canonicis immisceatur : quicunque tamen,,
 fidelium ubicunque manentium in animæ suæ re,,
 medium de facultatibus suis ei quicquam largiri vo,,
 luerit, in pace accipiat. Ad recompensationem igitur,,
 damni Canonicorum, quod ex hac distinctione suæ,,
 Parochiæ videntur habere, Sacerdos Capellæ præ,,
 fidens sexaginta solidos annuatim certis temporibus,,
 videlicet Dominica post Circumcisionem viginti so,,
 lidos, Dominica in Albis viginti solidos, Dominica,,
 post Nativitatem Beati Johannis Baptistæ viginti soli,,
 dos sub tali poena Canonicis exhibebit : ut si con,,
 dictis terminis non solverit, Capella sub interdicto,,
 sit, usque dum diocesano Episcopo de promissi trans,,
 gressione & Canonicis de damno satisfaciat & novis,,
 simum assensum persolvat. Ut igitur hujus transactio,,
 nis ordinatio rata sit in perpetuum & inconvulsa,,
 placuit eam in duabus chartis conscribi, unam Do,,
 mini Trajectensis Episcopi munitam impressione ap,,
 pendentibus Daventriensis Decani & Capituli sigil,,
 lis in Monasterio Varlarensi reponi, alteram Domini,,
 Monasteriensis Episcopi sigillo & Abbatis ac Eccle,,
 siæ Varlarensis signo firmatam in Ecclesia Davent,,
 triensi dimitti. Actum est ita in Capitulo Daven,,
 triensi Anno Incarnationis Dominicæ M. C C. VI.,,
 Indiæ. I X. Epacta IX. concurrente V I. Traject.,,
 Cathedræ præsidente Domino Theoderico Venera,,
 bili Episcopo, anno Episcopatus ejus IX. Testibus,,
 quorum nomina subscripta sunt præsentibus, Domi,,
 nus Albertus Livonensis Episcopus Capellæ in Mon,,
 te dedicator. Jordanus Abbas in Varlare cum Fratri,,
 bus suis Henrico Priore & Walderico. Canonici Da,,
 ventrienses Henricus Decanus, Joannes, Herman,,
 nus,

„nus, Wolterus, Lefordus, Antonius præsentis Cartæ
 „Notarius, Otto, Gerlacus, Rotgerus, Petrus, Theo-
 „doricus. Laici Arnoldus de Epse, Lambertus de Wot-
 „to, Vito de Sutphene, Ludolfus Alverici filius, Lu-
 „dolfus Nicolai filius, Gereboldus, Hartwicus, Chri-
 „stianus, Wernerus, Joannes de India, Heinricus de
 „Hervesum & cæteri quam plures.

Is qui præest huic Ecclesiæ titulo *Prioris* insignitus
 festivis diebus sacerdotio fungitur, & quatuor summis
 solennitatibus divini Verbi præconem agit, reliquo
 tempore tribus, quos alit, Sacellanis Euangelium &
 suggestum concedit. in ea

1. *Dolorum B. M. V.*

2. *S. Joannis Baptiste*: cujus possessor trina
 vice Presbyterium exercet.

3. *S. Nicolai.*

4. *S. S. Mariæ Magdalene & Martini*, cujus
 fundator & cum dote 36. mald. filiginis
 præcipuus locupletator *Lubbertus Weust-
 hof* Parochus Deldensis, *Pelegrimus ter
 Bruggen*, *Everardus Dirckx*, *Henricus Puys*
 & *Theodorus Hoyer* Ædiles, ex consilio &
 cum subsidio præcipuorum Parochiano-
 rum, penes quos est etiam collatio sed in
 Canonicum non officialem Vaerlerensem:
 in hujus autem defectu substitui potest ali-
 quis è Clero seculari: possessor obligatur
 ad Chorum & quatuor Sacrificia celebra-
 da, primum feria IIII. reliqua sub Sacro
 solemni ad arbitrium *Prioris*. *Ex Lit. fund.*
 quæ habent annum 1441. & Vig. S. Mar-
 tini,

Vicaria

- tini, quas Anno 1444. 2. Aprilis firmavit
Rhodolfus Trajectensis Episcopus.
4. *S. Catharinæ* per *Joannem de Ockenbroeck & Hesselum Averenck* ex bonis *Wendelæ*: viduæ *Joannis Sprengers* Civis Daventriensis enata Anno 1421. in Festo SS. Victoris & Ge-reonis : cujus collatio penes Præpositum Vaerlerensem sed in Canonicum Norbertinum sub onere residentiæ, Chori & 14. Sacrorum, quæ ferialibus diebus intra 7. & 8. horam, festivis* autem sub Missa solemni etiam tempore alio juxta *Prioris* arbitrium in *Lit. fund.* celebranda præscribuntur.
6. *S. Crucis.*
 7. *S. Annæ.*
 8. *S. Anthonii.* } Cum trino Sacrosancti liba-
 minis offerendi ministerio.
9. *S. Georgii* : ea bona vice suo possessori in-
 cruentam Sacrificationem demandat.
10. *Ven. Sacramenti.*
11. *Joannis Euangelistæ.*
12. *S. Sebastiani* : quæ quotidianum Sacerdo-
 tii usum suo ministro per *Priorem* assum-
 pto præscribit.
13. *S. Barbaræ* : cujus possessor etiam agit Or-
 ganistam.

XENODOCHIA

Illustriora sunt:

S. Spiritus : cujus Ecclesia quatuor habet Vicarios &
 duo quotidie Sacrificia, unum hora 7. alterum hora
 10. sed quæ post Xenodochii translationem in Gerardi-
 num

num Parthenæum excisa est: in eo etiam pauperes advenæ triduanum inveniunt hospitium: prior fundus cum ædificiis divenditus in privatorum domicilia transiit.

S. Gertrudis cum sua Capella pro contagiosa lue contaminatis.

Voorstianum cum sua Capella & Sacerdotio.

S. Elisabethæ cum Capella: quod eorum hospitium est quos phrenesis dementavit.

Ven. Sacramenti.

Orphanotrophium olim in platea Norimbergica, at post Morialium exterminium in loco, in quo nunc floret, transplantatum.

S. Georgii suburbanum pro lepra infectis: id Anno 1572. 13. Julii à Fæderatorum Zutphan. præsidio combustum nudos parietes etiam sacelli ostentat, id nunc in Civitate sedem habet Xenodochio *S. Elizabethæ* contiguum.

Reliquæ, quæ ingentem numerum conficiunt, non attexo, cum dixisse sufficiat, qualis vere fuit, in pauperum fomentum & solatium prodigam fuisse Majorum misericordiam.

ASCETERIA MASCULINA

Quaternario numero florere. Primum *D. Nicolao* nuncupatum *Canonici Regulares Ord. Præmonst.* sive *Norbertini* excoluerunt sub regimine Prioris quem è suo Collegio submittebat Præpositus in *Vaerle*: de quo in *Circulo Westphalico Stangefolius Anno 1123.* *Godofridus Comes Cappenbergensis* consentientibus *Fratre Ottone* ac conjuge sua *Friderici Comitis Arnsbergensis filia Comitatum Arcemque suam Cappenbergensem;*

sem, item *Cloſtar* atque *Varlar* divino honori ac obsequio mancipavit *ibid.* tria magnifica Monasteria Ord. *Præmonſtrat.* erigendo liberaliſſimeque dotando. Noſter autem Prioratus (cujus in *Cbron. Ord. Præm. Myraus* non meminit) in interitu ſeculi undecimi exortus eſt quando & eidem Nicolaitica Parochia maritata, cui è *Vaerlenſi* Cœnobio aſſumpti præter alios, quorum nobis ignota nomenclatura, præfuere.

Theodoricus Anno 1353.

Albertus Cuer. Anno 1392.

Joannes de Graeſs. poſt abdicatum Prioratum in eundem iterum immiſſus 6. Novembris Anno 1493. abiit è vita 17. Mart. Anno 1509.

Gelmerus Beckum 27. Mart. eidem ſurrogatus è vitæ ſtatione deceſſit 7. Maii Anno 1517.

Joannes de Remen: ei contagioſa lues vitæ ſtamen abruptit 20. Decemb. Anno 1521.

Gerardus de Remen, cui ad *Vaerlenſem* Præpoſituram evecto

Joannes Enckelſem ſubſtituitur Anno 1527.

Hermannus van den Clooſter vitæ valedixit Anno 1579. cui eodem anno 18. Aug. datus ſucceſſor

Wolterus ab Heurvel: quo renuntiante curæ ſuæ, eam in ſe recepit

Henricus van der Cappellen 6. May, Anno 1587. qui & eandem depoſuit 13. Octob. ejusdem anni, cui ſeſe ſuccollavit

Everardus Vos 17. Novemb. qui & agmen clauſit.

Secundum in amplo fundo & inſigni ædificio (de quo præter Eccleſiam & pauca aliquot domicilia nihil modo ſuperſtes) *Eleonora Eduardi Angliæ Regis filia* & *Reinaldi II. Geldriæ Comitis* uxor ſub annum

num 1335. quo hic Daventriam & Transfulaniam reliquam à Joanne Dieftio Hierarcha Traject. pignoris loco tenebat, *Fratribus Conventualibus S. Francisci* construxit patrio idiomate dictum *ten Breuzen*: quos & inquilinos habuit usque ad annum 1569. quo pridie SS. Joannis & Pauli vel assumere strictiorem Regularis vitæ observantiam vel loco cedere compulsi postremum maluerunt: intellecto enim, dum forte decantandis Vesperis in Choro insisterent, adventu *Fr. Angeli Aversani* ex mandato Pii IV. Commissarii Apostolici Officio divino intermisso diffugerunt. Observantes ex voto nidum vacuum adepti eundem occuparunt, usque dum & eos nupera Religionis alteratio profligavit. Ecclesia deservit Concionibus matutinis.

Tertium in capite Plateæ Norimbergicæ situm, quod suo excidio ædes novo foro contiguas ampliavit, possedere *Cellitarii* vulgo *Cellebreurs* Christianæ Charitatis obsequiis & præsertim curæ infirmorum & miserabilium personarum mancipati: quo autem anno & quibus ducibus hæc Colonia hic confederit nullæ nos memoriæ edocuere.

Quartum fuit *Fratrum* sive *Clericorum* in *communi viventium* collegium celeberrimum & domus primitiva, cui à Ven. Domino Florentio primo ejus Rectore nomen *Domus Domini Florentii*, in cujus ædibus Ven. Magistri *Gerardi Magni* consilio primitus etiam adunati fuere: sed quod illæ essent annexæ Vicariæ Paulinæ in Lebuiniana Basilica ideoque deferendæ post *Florentii* decessum, Domicella *de Runen* postmodum illis seculo calcibus Canonissa in Diepenveen suas, ad quas dabatur introitus in platea vulgo *de Pontstegel*, ubi etiamnum exstat porta juxta Lammianum Parthenum,

næum, Fratribus, recepta ab eis domo angustiori
iisque incommoda in platea vicina *de Engestræte*,
Anno 1391. liberaliter obtulit & ab invito Magistratu
tandem per proprios consanguineos doni probam ex-
torisit. E loci membranis ascribo commutationis seu
potius donationis Instrumentum.

In nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis ejus-
dem M. CCC. XCVI. indiēt. quarta, Mensis No-
vemb. die xvii. hora Vesperarum vel quasi Ponti-
ficatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri
Bonifacii divina providentia Papæ noni anno octa-
vo in mei Notarii publici & testium infrascriptorum
præsentia personaliter constituti discreti viri Magi-
ster & Domini Florentius Radewini & Joannes
Brinckerinc Presbyteri, ac Venerabilis Domina
Swedera honorabilis viri Domini Johannis quondam
Domini de Runen Militis relicta, volentes ad per-
petuam rei memoriam providâ diligentiam adhuc in-
corpore superstites super quadam permutatione inter
ipsoſ scilicet Florentium & Johannem prædictos &
piæ memoriæ quondam. Dominum Joannem de
Gronde ex una, & dictam Dominam Swederam par-
te ex altera facta de domibus suis in oppido Daven-
trienſi Traject. Diœceſeos, una in *Pontſtegele*, alte-
ra in *Engestræte* vulgariter dictis plateis situatis pu-
blicam & manifestam notitiam ac literarum super
hujusmodi permutatione editarum pro parte decla-
rationem tradere, ne videlicet ipsis viam universæ
carnis ingressis hoc in futurum posteris suis foret vel
fierit ambiguum, cujus ignorantia in divini cultus
præcipuum timeretur vergere detrimentum, reco-
gnoverunt, declararunt ac publice protestati sunt,
G quod

„quod hæc præscriptarum domorum inter ipsos Do-
 „minos & dictam Dominam permutatio ea forma,
 „modo & intentione, ut hic inferius subsequitur, fuit
 „legitime facta & hucusque inter eos rata habita, prout
 „etiam rata habetur in præsentis & haberi volunt &
 „cupiunt in futurum, licet principales literæ super
 „hoc prius editæ id minus expresse aut nimis confuse
 „& prolixè, prout iidem asseruerunt, comprehen-
 „dant: videlicet quod in domo prædicta sita in *Pond-*
 „*stegele*, quæ nunc vigore ejusdem permutationis ad
 „iplos Dominos Magistrum Florentium & Johannem
 „Brinckering & eorum socios noscitur pertinere, de-
 „beant continue quatuor vel plures Presbyteri cum
 „octo vel pluribus Clericis & aliquibus familiaribus
 „inhabitare, qui quibusdam obstaculis præpediti ad
 „ingressum Religionis non sunt idonei, vel aliter se-
 „cundum suam voluntatem inspirati Religionem in-
 „gredi non proponunt, sed in ipsa domo perseveran-
 „ter usque ad finem volunt in divino servitio perma-
 „nere, ac in humilitate, castitate cæterisque virtutibus
 „videntes Altissimo devotum & debitum memores
 „Dominæ Swederæ prædictæ persolvere famulatum,
 „atque in sociali vita alterutrius onera portantes se-
 „cundum Christi & Ecclesiæ mandata se in divino ser-
 „vitio virtutum studiis & bonis operibus exercere. Qui
 „etiam Presbyteri & Clerici inhabitantes alios devo-
 „tos & bonæ voluntatis homines hospitandi desiderio
 „ad se divertentes tanto temporis spacio, actali hospi-
 „tandi debito & congruo modo hospitare debeant
 „quanto & quali ipsis Presbyteris & Clericis secun-
 „dum ampliorem gloriam Dei & voluntatis ejus bene-
 „placitum visum fuerit expedire: ac etiam præcipue
 quos-

quosdam Clericos attrahere & allicere & secum hospi-
tare, qui affectati ad Religionis introitum in Windes-
hem vel in aliis Monasteriis sibi subjectis & adunatis,
in prædicta domo desiderant hospitari, ut probata,
voluntatis eorum constantia, si moribus animæ & cor-
potis aptitudine reperti fuerint idonei, ad dicta Mo-
nasteria, in Novitios reciperentur, ne subito è secu-
lo egressi & leviter ad Religionem in Novitios ac-
cepti postmodum turpius ejiciantur, vel quod pejus
est, ne in habitu Religionis, animo tamen seculares,
inquieta & instabiles in Religione permanferint in pe-
riculum & in scandalum plurimorum. Super quibus,
omnibus & singulis dicti Magister Florentius, Dominus,
Johannes Brinckerinck prebyteri, ac Domina Swedera,
sibi per me Notarium publicum infrascriptum fieri pe-
tierunt publicum Instrumentum. Acta sunt hæc in Op-
pido Daventriensi prædicto, in domo dicta Domus,
Magistri Florentii, sub Anno, &c. Quibus supra præ-
sentibus item discretis viris Theodorico Tecrode &
Giseberto Utenhove Clericis Traject. Dioceseos te-
stibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et ego,
Gerardus Sconover Clericus Traject. Dioceseos, &c.,

Ejusque hæc per Priorem de Windeshem *Joannem*
Vos ulterior declaratio:

In nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis ejusdem,
M. CCC. XCVI. Indict. quarta, mensis Novemb.,
die XXIV. &c. In præsentia mei Notarii sub-
scripti & testium infrascriptorum personaliter con-
stituti Religiosi ac honesti viri Frater Johannes Vos,
Prior Monasterii in Windeshem; Frater Arnoldus,
Kalkar Subprior, Frater Goswinus Tyafen & Frater,
Henricus Balverden ejusdem Monasterii Canonici,

„Regulares Diocēſeos Traject. volentes pia ac religioſa
„devotione providaque ſollicitudine Presbyteris &
„Clericis in Daventria ſimul in ſocietate caritativâ
„habitantibus, & in quadam domo ad hoc ipſis à Ve-
„nerabili Domina Swedera quondam Domina de Ru-
„nen pro alia quadam domo collata commorantibus,
„& præcipue eorum poſteris ſeu ſucceſſoribus caritati-
„ve, quantum ipſi poterant, providere, ne videlicet,
„præmiſſi & Presbyteri & Clerici & præcipue eorum
„poſteri pro tempore in præmiſſa domo commora-
„turi facile ea pietatis opera deſererent, & ab his de-
„votionis exercitiis diſcederent, ob quæ, ut in eadem
„domo fieri & actitari deberent, domus ipſa origina-
„liter fundata & finaliter eſt collata, hætenus quæ in
„eadem domo fieri ſunt conſueta, quod utique veri-
„ſimiliter timetur fieri ſi in futurum in ipſa domo
„commorantes domus ejusdem & foundationis ejus ori-
„ginem ignorarent, ac antecęſſorum ſuorum ſemitas,
„modum vivendi & conſuetudines de ipſorum me-
„moria oblivio removeret. Ea propter præhabiti viri
„religioſi Fr. Johannes Prior, Arnoldus, Goſwinus
„& Henricus domus ejusdem originis non ignari, ſed
„cauſam ortus & fundationis ejus, ac modum dona-
„tionis & proceſſum plenarie ſcientes volentesque per
„me Notarium ſuper hoc fieri publicum Inſtrumen-
„tum ad memoriam futurorum, affirmabant ac pu-
„blice proteſtabantur omnia & ſingula ſecundum mo-
„dum & formam, prout conſequenter annectantur:
„videlicet quod temporibus ante lapſis priuſquam Mo-
„naſterium ipſorum in Windeshem fundaretur Vene-
„rabiles viri Domini Johannes de Grönde piæ memo-
„riæ, Magiſter Florentius Magiſter in Artibus & per-
petuus

petuus Vicarius Ecclesiæ S. Lebuini Daventrienfis & „
 Johannes Brinckering Traject. Dioceſeos videntes in „
 Civitate Daventrienſi numerum devotorum Clerico- „
 rum, qui vitam à mundo ſegregatam ſeorſum duce- „
 re cupiebant, divino munere multiplicatum, ac ve- „
 rentes ne eorum aliqui, ſi diutius in ſeculo reman- „
 ſerint, periculis in ipſo ſuperabundantibus velut ma- „
 ris ſpacioſi procellis periclitarentur, loca habitationis „
 ipſis, quibus hujus mundi diluvium poſſent evadere „
 reperire cupiebant ac domos condere atque conſtrue- „
 re laborabant: ſane ab ipſis cum aliis ſibi in hoc con- „
 junctis conſtructo ac fundato Monafterio in Win- „
 deſhem pro manſione illorum, qui de prædictis Cle- „
 ricis vel aliis tunc vel in futurum efficerentur religioſi „
 nec non pro refugio, utilitate & aditu eorum qui re- „
 manſerunt in ſeculo, ac aliquibus Clericorum inibi „
 receptis & conſtitutis, adhuc plurimi in ſeculo re- „
 manſerunt, qui quibuſdam corporis vel animæ de- „
 ſectibus præpediti Religionem ingredi non valebant „
 aut certe alterius propoſiti aut aliter divinitus inspira- „
 ti (nam diverſa ſunt dona & modi vocationum) Re- „
 ligionem ingredi non volebant ſeu non intendebant: „
 quapropter iidem Domini Johannes de Gronde „
 Forentius & Johannes præſcripti in ſeculo remanen- „
 tibus & remanſuris Clericis, ut ſecurius & fortius „
 custodia mutua muniti ſimul permanerent, domum „
 in Civitate Daventrienſi qua inſimul habitarent con- „
 ſtruere nitebantur: habentes autem tunc temporis „
 domum quandam parvulam eiſdem pro talium Cle- „
 ricorum manſione collatam, licet propter ſui ſtricti- „
 tudinem ad hoc minus congruam vel ineptam, hanc „
 dictæ Dominæ Swederæ relinquentes, ac aliam quan- „

„dam domum, cujus latitudo amplior & situs loci
„aptior pro mansione talium Clericorum amplius con-
„gruebat, non tam cambientes quam in donum seu
„donationem recipientes, cum utique esset inæquali-
„tas & ex parte altera excessus superabundans, tali
„animo, intentione ac conditione ipsi acceptabant, &
„simili intentione, animo & conditione ipsa Domina
„Swedera conferebat, ut scilicet ipsi Domini Johannes,
„Florentius & Johannes prædicti acceptam domum
„comminuerent & domum aliam secundum exigen-
„tiam & convenientiam Presbyterorum & Clerico-
„rum in locum ejus erigerent aptiorem, in qua vide-
„licet domo constructa & parata continue quatuor
„vel plures Presbyteri cum octo vel pluribus Clericis
„habitarent, qui ipsius Dominae Swederæ in orationi-
„bus suis & devotis Dei famulatibus memores in pace
„& concordia insimul extra Religionem Christo Do-
„mino deservirent, quique alios Clericos & Laicos ad-
„monentes & consulentes ad mundi contemptum in-
„ducerent, fugam seculi & Religionis introitum per-
„suaderent, & præcipue quosdam sibi allicerent, &
„secum hospitarent, si qui affectati desiderarent, ut
„probarentur, ut postea (si eorum probata voluntatis
„constantia moribus animæ & corporis aptitudine re-
„perti fuerint idonei) ad Monasterium in Windeshem,
„Fontis B. M. prope Aernhem vel aliud Monasterio
„Windeshem regulari visitatione adunatum in Novi-
„tios reciperentur, ut sic etiam unio & charitas inter
„ipsam domum Clericorum & ipsa Monasteria melius
„conservetur, & primum propositum, quo Monaste-
„ria sunt fundata, ut supra dictum est, melius & diu-
„tius in integrum permaneat. Acta sunt hæc in Mo-
naste-

nafterio de Windeshem prædicto præsentibus discre-
tis viris Henrico Walvis, Wilhelmo Vornken & Joan-
ne Schutken Clericis Traject. Diœceseos testibus ad
præmissa vocatis specialiter & rogatis.

*Et ego Wilhelmus Henrici Clericus Traject. Diœceseos
publicus Notarius, &c.*

Unde has ædes Dominus *Florentius* ex patrimonio
F. Lubberti ten Bussche, quod hic patre, Zwollano sca-
bino, universæ carnis viam ingressio ad ejus pedes de-
posuerat, Fratrum usibus aptavit, quibus & illi Pau-
linæ Vicariæ domicilium novæ plateæ oppositum mul-
toque ære redemptum deinde conjunxerunt, delectati
loco ubi Sanctioris vitæ tyrocinium posuerant. Habi-
to jam fundo satis amplo destructis veteribus ædificia no-
va construxerunt, Anno 1441. domicilium Fratrum.
Anno 1487. Aulam, coquinam, domum hospitem
& utramque portam, solidas omnes & egregias structu-
ras quæ etiamnum supersunt & Saniebuiniano Quæsto-
ri habitaculum præstant. Ecclesia nunc Illustris scho-
læ est Bibliotheca, in qua olim asservatum *Bra-
chium S. Odiliæ* donum *Henrici de Noviomago* Genera-
ralis P. P. Crucigerorum & à *Godefrido Thoorn* I V. Do-
mus Præfecto ob miraculose receptam sanitatem ar-
gento inclusum, cujus etiam meminit *Banelius in Tran-
slatione S. Odiliæ* pag. 143. in *Ursulanis Vindiciis*
Tom. 2.

Crombachius. Et *Petrus Trajecti* ac *Gerardus de Busco*
Fratres Daventrienses in Vita *Ven. P. Joannis Hattemii*,
qui illud cum *Reliquiis SS. Immæ & Juttæ* ex Huijensi
Protocænobio Crucigerorum atque *Ven. Bedæ* ex Leo-
dio attulerat; quas ob id facile impetravit licet extraneus

esset (notant Biographi) eo quod illos, quos ipse converterat vel fratres nostri, atque illuc miserunt conversionis gratia, Monachos jam factos & in Prælationis officio constitutos plurimos invenerit.

In hoc religioso domicilio Patres familias egerunt.

S. Florentius Radewijn Leerdamensis: is Pragæ Artium magisterio honoratus & Trajecti in Sanpetrino Collegio Canonicus, quo Ven. Magistro Gerardo Magno eruditionis ac sanctioris vitæ fama Belgium nostrum illustranti suarumque exhortationum industriâ animos seculo immerfos ad pietatis cultum & cœlestia desideria revocanti familiarius adhæresceret, relicta Trajectina Canonica factus est Sanlebuinjanus Vicarius & cum præcit. Gerardo Vitæ Communis instaurator ac propagator strenuus. Anno 1400. 24. Mart. ad superos translatus à vitæ sanctimonia celebris.

2. *Emilius de Asschen* Geldroburanus sanguine & (quod est potius charisma) sanctitudine illustris; *Salomoni* pacifico comparatus, quemadmodum Dominus *Florentius Davidi* multis triumphis illustri. Thyfi subtractus Anno 1404.

3. *Joannes Harlemius* post sextum præfecturæ annum regimini sororum Swollenium admotus & apud eas vita functus Anno 1435.

4. *Godefridus Thaorn* Meursiensis obiit Anno 1450. septuagenarius, cujus hoc metrum.

Tu qui venisti Domus hujus munere Christi

Pondus portare, noli portans replicare.

Ferre sed ut valeas sine murmure, sic tibi dicas:

Huc ancillari veni minime dominari:

Quod volo non agere veni, sed linquere velle:

Non ut honorarer, sed pro nihilo reputarer:

Huc

Huc castigari veni, non delictari:

Huc mala patrare non veni, sed tolerare:

*Huc veni stultum mundi vitare tumultum,
Fastum, livorem mentis luxusque tumorem:*

Huc ut prodessem deveni, non ut obessem:

Non ut clamarem, vel persequerer, sed amarem.

5. *Egbertus ter Beeck* è parentela nobili & Wijensii Pago oriundus, sub quo non ædificiis solum sed & privilegiis aucta Domus è qua tranſiit in domum æternitatis Anno 1483.

6. *Theodoricus de Maseick* Lediensis, primo Recto- ratus ſui anno in Feſto S. Jacobi vita ſimul & cura expeditus: horum omnium uti & Conſratorum eorum (quos inter ob vitæ Sanctimoniam quam plures publica Eccleſiæ memoria digniſſimi & apud homines *Margaritæ intra concham* juxta concinnam *Chryſoſtomi Hom. 7. in Epist. ad Coloſſ. ac Theodoreti Serm. 9. de Provid. comparationem*) res geſtas accuratiſſime *Frates* annotarunt, quas qui exſcriberet ei integra volumina conficienda forent.

7. *Iaſpar de Marburgo* Haſſus Anno 1501.

8. *Gerardus de Haſſelt* Anno 1508.

9. *Gerardus de Buſco.*

10. *Joannes Caſter* Anno 1520.

11. *Theodericus Zutphania* Anno 1525.

12. *Laurentius Hildeſheim.*

13. *Petrus Borcken.*

14. *Simon Drufburgius* amotus à gubernaculo Anno 1561. eique ſurrogatus

15. *Arnoldus Heutemius* Fratrum cineribus appoſitus Anno 1569.

16. *Andreas N.* officio & familia excluſus ob de-

merita primo regiminis anno, eique ex Collegio Embricensi substitutus

17. *Henricus Wachtendonck.*

18. *Anthonijs Bengervoert.*

19. *Godefridus Heussen* sub quo extincta Familia & Fratrum hæreditas ad Civitatis Ærarium devoluta.

Curioso Lectori non ingratum suspicor, si attexuero sextuplicem hujus Instituti propaginem.

I. B E L G I C A.

Sub *Annua Colloquio*, id namque Capitulo five Comitibus nomen, Collegium habuit.

Daventriæ.

S. Gregorio inscriptum Anno 1376. quod fuit primum & origo cæterorum.

Hornæ.

S. Hieronymo Sacrum, obstetricante Ven. Sacerdote *Wilhelmo de Putten* indigena Anno 1385. enatum, ligneo sacello auctum Anno 1407. at una cum Domo & reliquis utensilibus ad contiguum *S. Cæcilie* Parthenonem translatum Anno 1429. *Fratribus*, causam in *Hornano Chronico* non allegat *Velius*, inde discedentibus.

Zwollis.

S. Gregorio nuncupatum Anno 1393. de quo infra c. 7. §. 1.

Prope Schoonboviam.

Mons S. Michaelis dictum vulgo *inden Hem*: cui ini-

initium dedit Annus 1396. at Anno 1414. Tertiam S. Francisci Regulam & carelicta Anno 1415. Ordinem Canoniorum Regul. suscepit cum excidio Catholicismi excisum Anno 1572. 6. Julii.

Amersfurtii.

S. Joanni sacrum: id primam sedem habuit ab Anno 1398. retro Hospitale novum in ædibus duorum Sacerdotum per *Dominum Florentium* & reliquos *Frates* ob pestis rabiem Daventria fugitivos & inibi hospitantes delectam, inde ad Capellam S. Joannis super Campum ductu Rectoris sui *Godefridi de Megen* transmigrauit: de quo *Hulsbergenfium* Necrologus: Anno 1453. 2. post *Benedicti* obiit *Godefridus Megen* Sacerdos optime sciens collationari, bonus Clericus, totus charitativus & devotus, qui consilio Patrum ordinatus est Rector Congregationis Domus Clericorum in *Amersfurtia*: qui longo tempore habitabant retro Hospitale novum, tandem transtulit eos in loco ubi modo habitant ad Capellam S. Joannis super Campum, ubi ædificavit primo magnam domum pro refectorio Fratrum & alia Commoda secundum possibilitatem suam, sepultus in Ecclesia S. Joannis: quam Anno 1456. v. Non. Mart. in Collegiatam erexit *Calixtus* Papa.

Delphis.

Vallis S. Hieronymi nominatum: id Fratribus Daventriâ evocatis munificentia Senatus enascitur Anno 1403. postmodum Tertiam S. Francisci Regulam admittit ac tandem Anno 1433. D. Augustino sese subjugavit: *Regulares isti audentes fortuna sunt adjuti* (habent Annotata F.F.) *inque spe elati majora sibi promittentes*

tentes timebant, ne locus temporis successu ipsis fieret angustus: consultius itaque ipsis visum est capere locum aptiorem & latiore extra Oppidum, ubi se possent ad libitum personis & loco dilatare. Assumptis ergo assensu Ordinarii omnibus utensilibus, Altaribus & Fratrum suorum reliquiis profecti sunt extra Oppidum in locum quem vocaverunt Montem Sion & ad Fratres nostros reversus est locus desertus, qui eum excoluerunt usquequo & eos nupera Religionis innovatio oppressit.

Ex hoc suburbano Collegio (juvat id monere Lectorem, quod à nemine factum invenio) prodiit *Generale Capitulum Can. Reg. S. Augustini*, cujus fit mentio in *Hollandia magno Chronico Belgico* distinct. 30. c. 85. ac dist. 31. c. 57. à natali loco *Sionense* dictum qui & ejus caput. *Canonicarum* ei subjectarum catalogum mihi subministravit *Illustrissimi Sasboldi Archivium*, quem ascribo.

MONASTERIA

Regularium Capituli in Sion.

1. *S. Mariæ Matris Domini in Sion.*

2. *S. Michaelis inden Hem prope Schoonhoviam.* Cujus originem dedimus supra: Priores, quos recenset *Necrologus*, numerantur ordine.

1. *Wilhelmus Hermanni* cognomento *Clinckert*, vir undecunque perstre-nuus atque egregius, Monasterii hujus propagator, moritur Anno

1444.

2. *Petrus Simonis.*

1454.

3. *Henricus Adæ.*

1460.

4. *Nicolaus Wit Schoonhovianus*, vir

specta-

spectatæ religionis & modestiæ : auxit
hic & stabilivit Monasterium opibus
paternis , harum siquidem præsidio
Rectorium cum coquina exstruxit. 1464.

5. *Wilhelmus Visscher* Schoonhovianus,
vir spectabilis , qui & Monasterium
opibus ditavit. 1465.

6. *Voppe Pauli* Vir pacificus. 1473.

7. *Adam Joannis* Schoonhovianus , vir
zelosus. 1493.

8. *Henricus Alberti* Schoonhovianus,
vir sobrius , hujus tempore A°. 1494.
Templum fulmine tactum deflagra-
vit. 1495.

9. *Segerus Joannis* Schoonhovianus ,
vir religione & modestia insignis : hic
quoque Monasterium opibus ditavit,
atque Ædem deflagratam tum scri-
bendo libros , quorum erat peritissi-
mus , tum imprimendi eos artificio
instauravit. 1510.

10. *Theodoricus Gijsberti* vir pacificus :
hic orientalem Ambitum cum Sacri-
stia ædificavit. 1514.

11. *Adrianus Jacobi Leeuwen* Gauda-
nus vir religiosus. 1531.

12. *Henricus Joannes* vir honestus &
excelsi animi , hic meridionalem Am-
bitum Anno 1534. ædificavit. 1540.

13. *Nicolaus Nicolai*, at mox ob suscep-
ti Prioratus poenitudinem incidit in fe-
brim qua & moritur Amsterodami ad

S. Agne-

Do-
mus

S. Agnetem, ubi Rector erat.

1540.

14. *Nicolaus Joannes* Gaudanus, scriptor literarumque depictor, vir aliqui ingenio sagax: hujus tempore Anno 1553. Crimpianus Agger Lecchæ inundatione interruptus agros submersit atque dispendiorum incommodique plurimum agriculturæ Monasterii intulit.

Hactenus ad fastigium sui decoris succrevit Monasterium, ut porro ne in deterius labascet, sed in suo vigore magis efflorescat vel saltem consistat manibus pèdibusque conandum.

15. *Petrus Petri* Gaudanus, vir sacrarum Literarum amator & ampliandæ Religionis rituum diligens invigilator.

16. *Cornelius Simonis Tai*, Schoonhovanus ex Rectore Amsterodami ad S. Magdalenam Prior electus est & ultimus qui præfuit stante Conventu in valore.

1564.

17. *Jodocus Joannis*: sub quo hoc Acceterium, cum floruiisset 176. annis, flammam excitantibus Militibus fœderatis, Anno 1572. 6. Julii. incineratum perit.

S. *Gregorii in Emaus Goudæ*.

S. *Anthonii Harlemii* fundatum Anno 1414. at secessione facta Anno 1484. Præmonstratensium imperio sese succollavit.

S. *Mariæ Magdalene in Gravesande*, olim Xenodochium ab Hollandiæ Comitibus erectum

&

& locupletatum, sed, cum mala œconomia pauperibus solatia perirent, fundum cum appendicibus, ut in eo Collegium construant, Regularibus Delphensibus Senatus obtulit & à *Jacoba Bavara* Hollandiæ Comitissa Anno 1427. 4. Aug. hujus suæ donationis probam efflagitat: eam illa concessit Anno 1432. 7. Febr. & Anno 1437. 24. Apr. ratam habuit *Phiippus* dux Burgundiæ Hollandiæ Ruardus. è loci membranis.

S. Martini super Donckam; locus Professionis *Desiderii Erasmi Roterodamensis*.

M O N A S T E R I A

Monialium incorporata.

(*S. Mariæ Matris Domini in Poel prope Leidis*, nunc eruderata & pascua ex *Orlers Lugduno* p. I. descript. 7.

S. Margarethæ Goudæ.

S. Dionysii in Lilio Amsteldami.

Do-
mus

S. Mariæ Matris Domini supra Goudam Goudæ.

S. Mariæ Matri Domini supra Zyl Harlemi.

S. Mariæ Magdalænæ op t' spoytgen Amsterdami, cui è domesticis membranis invenio annum 1432. auspicia dedisse: nunc Trapezitæ domicilium.

S. Agnetis ibid. in qua illustris schola sedem fixit.

MONASTERIA

Monialium sub Visitatione Capituli in Sion.

Do-
mus { *S. Annæ Delphis.*
 Nazareth in Ryswijck.
 SS. trium Regum in Zierickzee.
 S. Elisabethæ Schoonbovia.

MONASTERIA

Conversarum sub Visitatione Capituli.

Do-
mus { *S. Mariæ Magdalænæ Goudæ.*
 S. Agnetis ibid.

Hæc per digressionem quæ augere poterunt *Gabrielis Pennotti Tripartitam Historiam Can. Reg. S. Aug.* nunc ad Fratrum domicilia perlustanda regrediamur.

Prope Otmarfiam in Tubantia.

S. Anthonii in Albergen cujus prima fundamenta posita Anno 1406. de qua c. 8. §. 1.

Prope Hattemium in Velavia.

Mons S. Hieronymi in Hulsbergen nuncupatur erectus Anno 1407. vide c. 11. §. 5.

Goudæ.

S. Paulo Apostolo inscriptum à quo ibid. *Fratres dicti Paulitæ* : è quibus *Joannes Rixtellus* Collegii Præpositus & *Adrianus Textorius* ejusdem Oeconomus, cum jam antiquæ religionis odium & bellicus furor invalesceret, crudeli à Lumæano milite illata morte perierunt : Tragædiam descripsit *L. 4. Histor. Mart. Gorcom.*

com. c. xi. Guilielmus Estius, è quo eam descripsit in *Speculo c. 28. Havensius*, & ad annum 1572. *Surius* in *Commentario*. Quam etiam habet *Dec. 1. L. 7. Hist. Mart. Batarvicorum Opmerus & Arnoldus Rayssius* in *Hierogazophylacio Belgico* & in *Auctario ad Natales Molani 25. Novembris*.

Silvæducis.

D. Gregorio nuncupatum per Gerardum de Kalkar primum ejus Rectorem Anno 1423. Zwallis submissum Anno 1425. religiosa senatus munificentia inchoatum, cum hac inscriptione quam in *Inscriptionibus & Monumentis Brabant. pag. 348. Swertius* exscripsit.

Anno M. CCCC. XXV. erigor in
hoc Oppido

Præside D. Gregorio Pont. Max.
Fratrum Collegium.

*Interea gratis docui, quos pressit egestas,
Et mercede, quibus sors satis ampla fuit.*

Habuit ædificium (in *Taxandriæ c. 8. notat Gramajus*) *amplitudine insigni & Lūdum literarium toto celebrem Belgio cum plurimis studiosorum subsidiis in tres classes divitum mediocrium & pauperum distributis. 150. circiter annis, pag. 83. Athenarum addit Swertius; ita floruit ut in eo aliquando 1200. numerarentur Studio- si: testabitur Lovanium eos cæteris Scholis palmam præripuisse. Hoc seculo xvi. Collegium cessit Norbertinis Bernensibus Gymnasio ad Patres Societatis Jesu translato, nunc autem utrique ab Anno 1629. quo in manus Ordinum tradita est Civitas, hinc exulant.*

Drusiburgi.

Nomen habet *Montis S. Mariæ* & initialem annum 1426. de qua c. 10. §. 1.

Hardervici.

Titularem & Tutelarem agnoscit *S. Gregorium*: de qua c. 9. §. 1.

Gandavi.

Gerardus de Gandavo Sigeri Castellani Gandensis filius Hugonis Castellani frater (Rerum Gandavensium L. 6. c. 3. notat Sanderus) qui Lindano asserente L. 3. c. 3. de Teneramunda idem à quibusdam esse creditur qui Maurus appellatus est quique se etiam diabolum inscripsit, ædes habuit Gandavi ad flumen Schaldin quæ etiam Meyero ad annum 1342. Petra Gerardi Diaboli vocatæ sunt: hæc ad annum 1429. mutatæ sunt in Scholam Fratrum Ordinis S. Hieronimi, Florentissimum quondam Gymnasium. Eam itaque domum per annos amplius centum Hieronymiani Fratres inhabitarunt & in ea literas humaniores cum magno juventutis Patriæ bono docuerunt. Inter Hieronymianos vero Gandavenses duo Ægidii memorantur qui circa annum 1480. Domui Fratrum Gandavensi præfuerunt sepulti etiam in ejusdem Scholæ Ecclesia cum hac Epigraphe:

Ægidios lapis iste duos operit reverendos,

Condignos longa posteritate coli.

Ut potuit, quisque domui prodesse sategit,

Et Templum hoc opibus struxit uterque suis.

Alter in hac Rector quartus fuit Æde, sed alter

OEconomus Fratrum tempore quisque suo.

Cæterum Hieronymianis Gandavensibus alii post Scholaram

larum Magistri succedere, ac iis denique cessare jussis
 Lectio nuper Theologica auctoritate Antistitis & Capi-
 tuli Gandavensis substituta est, cujus nunc Alumni par-
 tim Duacum partim Lovanium non insalubri consilio
 missi sacris istis Literis imbuuntur & Episcopatum hunc
 cui obnoxii sunt, mox ut pastoralis functioni erunt idonei,
 adjuvabunt. Hæc Sanderus. Diplomata, quibus Anno
 1444. Eugenius IV. & Anno 1462. Pius II. variis
 hoc Collegium Sanctis XII. Apostolis inscriptum gra-
 tiis & privilegiis extulerunt in Regulis & Constit. c. 10.
 refert Aubertus Myræus.

Antwerpiæ.

S. Salvatoris à fundatoris agnomine Domus Pots:
 de cujus primo Præfecto Hulsbergenfium Necrolo-
 gus: Anno 1444. ipso die S. Lamberti Episcopi obiit
 dilectus Frater noster Andreas de Elborgh Sacerdos &
 Rector novæ Congregationis Domus Clericorum in Bra-
 bantia Civitate Antwerpiensi, quam Congregationem
 prædixes Vir Petrus Pot (natus Antwerpiæ nobili Pa-
 triciaque stirpe, Boutersemii & Plentigemii aliarum-
 que Ditionum Dominus & à Philippo Burgundiæ Du-
 ce equestri dignitate ornatus, de Liberorum assensu,
 quos ex D. Maria Terrebroots sex habebat superstites,
 quos inter Joannes Couwenstaynii & Hoogerbe, de Dy-
 nastia) fundavit & dotavit in multis bonis & rediti-
 bus in perpetuis elemosynis dandis pauperibus, quæ post
 mortem Fratris nostri Andreae translata est & erectum
 est Monasterium duodecim Cisterciensium Monachorum,
 quos ex Iselstadiano evocatos Brabantia Mariana
 L. 3. c. 12. scribit Augustinus Wichmans, qui & è Scri-
 bani Antwerpia, de quibus juxta Gramaium in eadem

variant memoriæ veteres, initia ejus extendit ad annum 1433. ab *Henriquez* in Fasciculo Cisterciensium in annum 1447. rejecta, nulla quod miror facta mentione *Fratrum*.

Groningæ.

Sub *D. Gregorii* patrocinio ad angulum areæ Walburgicæ boreum obstetricante *Theodorico ab Herxen* Swollani Collegii Præside primitus enatum: Anno 1464. 1. Mart. additis diversis Privilegiis fundationem ratam habuit *David de Burgundia* Hierophanta Trajectinus cum jam Anno 1457. 2. April. sub *Adolpho de Dockum*, *Henrico Grelle* Presbyteris, *Wilhelmo Baerle*, *Nicolao Heemskercken* & *Henrico Someren* Clericis, Provisoribus & incolis præmissa bonorum communione in loco *Vitam Communem* perpetuo servandam *Fratres* statuissent, quod & factum usque ad annum 1568. quo, cum in Belgio novi Episcopatus passim erigerentur & huic quoque Civitati *Joannes Knyffius* datus esset Antistes (primus is fuit & ultimus) jussi sunt cedere & in hujus Aulam domicilium conversum, quam splendidam foris intusque ornatam regalibusque mansionibus exstructam *Frisiæ suæ* L. 2. scribit *Kempius*: quod deinde factum est Gubernatoris Provinciæ hospitium, quem usum etiam nunc præstat ex *Ubbone Emmio* de Groninga & Agro Frisiæ Amasum inter & Lavicam. Appendo Literas quæ fontem dotis propalabunt:

In nomine Domini, Amen. Anno à Nativitate ejusdem 1468. indict. prima, Septemb. die 19. &c. in mei Notarii publici testiumque infra. &c. præsentia, personaliter constituta honesta Matrona Domina *Ludekina*
relieta

relicta quondam Alberti Jarici militis una cum discreto viro Magistro Joanne Elzingh Decretorum Doctore ejus tutore sive curatore per Venerabilem Dominum Joannem Piggis Decanum Drenthiæ Commissarium ad reddendum jura in Ecclesia S. Walburgis in Groningis pro tribunali publice in judicio sedentem, ad & ob instantiam & petitionem suam coram me Notario subf. ac Venerabilibus viris Boleke opt Sand & Helprico de Borek, &c. pro mamburno tutore & curatore sibi deputato, niteque ac legitime concessio & assignato illic præsentem, manuque ac organo ejusdem atque propriis expresso, etiam honestæ ac devotæ Virginis Heylæ ter Bruggen sororis ipsius Ludekinæ, & proximioris hæredis ejusdem etiam præsentem & ad id accedente consensu, sponte & ex certa scientia maturaque deliberatione prævia, ut expresse fatebatur, omnibus melioribus modo, via, jure, causa & forma, quibus melius & efficacius potuit & debuit, dedit, donavit, tradidit, cessit, transtulit & transportavit pure, libere, mere, simpliciter & irrevocabiliter eaque donatione, quæ dicitur inter vivos & sine ulla repetendi lege, in augmentum fructuum & reddituum cujusdam Officii ecclesiastici seu cujusdam quotidianæ Missæ quondam per Rectorem, Presbyteros & Fratres Domus Clericorum in Groningen Trajectinæ Diæceseos in eadem Domo Clericorum de quibusdam bonis feudalibus & emphiteuticis fundati seu fundatæ, omnia & singula bona, hæreditates & possessiones qualitercunque nominata vel nominatas, & ubicunque situata seu situatas hæctenus per quondam fel. record. Ottonis ter Bruggen fratris sui obitum ad eam hæreditario jure devoluta & devolutas, videlicet medietatem Domus quam dictus quondam Otto ter Bruggen dum obiit in-

habitavit situatam apud Ecclesiam B. M. V. in Groningen apud *Ampnem*. item octavam partem medii prædii in Burscopia *toe taerle* terræ Drenthiæ: item medietatem unius prati trium graminatorum cum medio versus latus septentrionale prati Ludolphi Hubbeling situati extendentis se cum parte occidentali versus pratum Everardi Jarici: item medietatem cujusdam decimæ situatæ juxta *Helpman* prope civitatem Groningen dictæ *Izysinghe Tende*. Insuper Rectori, Presbyteris ac Fratribus supradictis eadem Ludekina dedit &c. ad usum quarti cujusdam officii ecclesiastici seu quartæ cujusdam quotidianæ Missæ ab eisdem deferriendi, sive in locis in quibus eisdem celebrare licuerit celebrandæ sua domistadia extra portam dictam *Poel-poorte* situata, quæ sibi ex divisione domistadiorum facta cum Everardo Jarici ac Elisabeth Jarici viduæ sunt assignata, una cum sua parte prædii prope eadem domistadia adhuc indivisi atque Everardo, Elisabeth & Ludekinæ præmissis adhuc communis. Item prædium tredecim graminatorum in loco vulgariter dicto *de Noortmade* situatum: quam quidem quartam quotidianam Missam dicti Rector & Presbyteri Domus prænominatæ quotidie, prout primas tres Missas per dictam donatricem ordinatas celebrare sunt obligati, celebrabunt: nisi ex defectu vel indispositione personarum nequeant dictam quartam Missam celebrare, quoniam ex tunc ad hujusmodi quartam Missam non erunt obligati. Item dedit intuitu quartæ quotidianæ Missæ prænominatæ ad structuram & ædificationem unius Capellæ sive Oratorii ac ornamentis & clenodiis in eadem sive in eodem necessariis quingentos florenos currentis moneræ: item dedit intuitu quo prius terras ac prædia sua

in *Gbelkingelandt* situatas & situata ad habendum cereos, luminaria, panem & vinum in dictis quatuor quotidianis Missis, de ordinatione sua quotidie celebrandis, ac etiam in festis communicabilibus pro dictis Fratribus necessarios & necessaria: si vero præmissis cereis luminaribus, pane & vino debite deductis & dispositis de dictæ terræ proventibus sive redditibus aliqua supersint, voluit dicta donatrix candelas per totum annum de hujusmodi dictis Fratribus ministrari. Item &c. in subsidium vestium laneorum & quotidianorum sumptuum suorum domum suam lapideam sitam in meridionali latere plateæ longæ in cujus domus orientali latere sita est Domus hæredum Hillebrandi Detmers aurifabri, in occidentali vero latere sita est Domus Gerardi carnificis. Insuper dedit in subsidium vestimentorum laneorum &c. quatuor cámaras sitas in platea dicta *Harderinghe strate*, salvis tamen usufructibus illorum, qui suis literis sigillatis se dictarum camerarum usufructum habere ostendere & probare possunt: Insuper dedit, &c. in subsidium hospitum recipiendorum apud eosdem pie hospitari petentium suam prædii portionem situati extra *Ebbinge* portam, quam dicti devoti commutaverunt cum Goswino de Dulck, cui prædio tot ac tanta bona addidit ut ex his 26. florenos Arnheimenses annuatim recipere possint. Item &c. in subsidium eleemosynarum quotidie antè portam suam pauperibus distribuendarum suum prædium situatum in *Oestwoldt*, salvis prænominatis Fratribus de annuis redditibus ejusdem prædii annuatim duobus florenis Rhenensibus quous habebunt pro suis laboribus & ministeriis. Item &c. suum campum trium graminatorum cum medio situatum in *de korte Woerde* in subsidium annuæ

divisionis, quam prædicti devoti Fratres perpetuis temporibus singulis annis cum uno medio vase rubei butyri & octo modiis tritici communibus pauperibus Christi ministrabunt. Item debent dicti devoti Fratres & censebuntur astricti perpetuis futuris temporibus respicere Domum illam pauperum à donatrice prænominata & à merito suo piæ recordationis retro domum quondam habitationis eorumdem fundatam & erectam, ut sit inter pauperes domum prænominatam inhabitantes debita & bona ordinantia regiminis, ac ut dictæ domus structura in parietibus & tectis & aliis domui necessariis integra illæsa & incorrupta conservetur. Insuper voluit dicta donatrix & ordinavit quatenus tam in præmissis quam in aliis Instrumentis sive Literis de Missis à dictis Devotis celebrandis per eam quondam ordinatis non obstantibus dicti Fratres ordinabunt per se vel per alios idoneos Presbyteros infrascriptas Missas perpetuis temporibus omni septimana fieri, nisi fuerit tempus exemptum ab Ecclesia Domini, omni feria 11. voluit tres Missas pro fidelibus defunctis celebrari: singulis vero 14. feriis unam de S. Trinitate, unam de Angelis & unam de omnibus Sanctis: sed in omni die sabbathi unam de S. Anna, reliquas vero duas juxta exigentiam devotionis ipsius celebrantis, nisi fuerit proprium Festum sive Officium Missæ alicuius trium dierum præmissorum assignatum, quoniam ex tunc tantum Collecta de prænominatis Missis dicetur: in præcipuis tamen festivitatibus servabitur communis modus Ecclesiæ. Volens igitur & consentiens expresse eadem Ludekina donans una cum suo mamburno seu Tutore & Curatore suo supradicto, quod prædicti Fratres ratione Ecclesiasticorum Officiorum supradictorum seu quotidianarum Missarum

rum prædictarum omnia & singula bona, terras, decimas, domos, domistadia, possessiones, prædia, fructus, pecunias & res atque hæreditates supra nominatus & supra nominata habeant, possideant, prosequantur & adipiscantur tam vigore juris quam aliàs, & de illis faciant & peragant prout superius exstat conditionatum & expressum: sic tamen quod iidem Fratres nullo tempore vel nulla occasione debeant prædia & terras prænominatas & prænominata vendere & alienare à domo sua, sed domos, de quibus superius fit mentio, possunt vendere & alienare, ea tamen conditione quod ex hujusmodi alienatione proveniente pecuniam in alios redditus æquivalentes commutabunt. Possuntque etiam iidem Fratres pro illis bonis agere, exigere, defendere, causam petere, replicare, intendere ac se tueri & modis omnibus illis deinceps ad voluntatem eorum omnia alia & singula dicere & facere, quemadmodum & prout ipsa eadem donans facere potuisset, danſque & concedens pure & irrevocabiliter ex abundanti sæpenominatis Fratribus licentiam omnimodam salvis tamen præmissis ac plenariam potestatem, nec non mandatum speciale ac posse plenissimum eorundem bonorum & rerum possessionem corporalem, vel quasi, proprio suo seu verius dictorum Ecclesiasticorum Officiorum seu quotidianarum Missarum nomine & occasione, sine licentia alicujus judicis seu alterius cujuscunque Ecclesiasticæ Personæ vel secularis accipiendi prosequendi & intrandi. Promittens eadem Ludekina donans pro se suisque hæredibus & successoribus dictis Fratribus ad usum prædictum & eorum successoribus de eisdem rebus, bonis atque juribus ulla occasione nisi in defectum conditionatorum

prædictorum in perpetuum litem vel controversiam non inferre, nec inferenti quovis modo consentire expresse de bonis, rebus & juribus eisdem renuntiando & per jacturam straminis effusticando: quas quidem donationem, cessionem, translationem, transportationem omniaque alia & singula præmissa præfata Ludekina donans una cum suo Mamburno, tutore seu curatore suo prædicto promisit bona fide propter hoc corporaliter modo & forma præexpressis præstita ratas, firmas & stabiles pro se & hæredibus atque successoribus suis dictis Fratribus & eorum successoribus ratione & occasione dictorum perpetuorum Officiorum Ecclesiasticorum seu Missarum quotidianarum perpetuo tenere & inviolabiliter observare, ac nullo tempore contra facere vel venire aliqua causa vel ratione nisi supradicta quæ sic dici vel excogitari possit, Juri etiam dicenti non valere generalem renuntiationem nisi præcesserit specialis, Rectore dictæ domus Clericorum inibi præsentē & acceptante ac se, domum suam & Fratres prædictos ad recompensam & onera atque conditiones supradictas & supradicta supportandum & supplendum interveniente stipulatione legitima per eum in manibus mei Notarii infrascripti recipientis facta efficaciter obligante. Et ut hujusmodi donationes cum cæteris annexis supradictis debitum sortiantur effectum rogavit & rogat humiliter sæpe dicta Donatrix Reverendissimum in Christo Patrem ac Dominum Dominum David, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopum Traject. quatenus hujusmodi Donationes cum inde secutis confirmare & ratificare bonaque ante dicta mortificare & Ecclesiastica decernere, & ut talia gaudere debeant Ecclesiastica libertate, &c. Super quibus &

& singulis præmissis, &c. Acta fuerunt hæc in Domo habitationis dictæ Ludekinæ donaticis in Groningen sub. Anno &c. Quibus supra præsentibus ibidem discretis & honestis viris Helprico de Borck & Hermanno Brandt Oppidano in Groningen testibus fide dignis ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Joannes Petri Clericus Monasteriensis Diæcesus publicus imperiali auctoritate Notarius ac ordinaria approbatione Traject. admissus, &c.

Quas Anno 1469. 21. Junii præcitatus David de Burgundia approbavit atque in Dei nomine donationem ipsam confirmavit.

Lovanii.

S. Martino dedicatum : cujus fundamepta jacta sunt ab *Henrico Wellens* ad D. Petri Capellano : is zelo pietatis ductus & fama Scholarium (sic vocabant Clericos in communi viventes) *Daventriensium* advocatis ex illo loco Fratribus ejusdem Instituti Collegium ad honorem divi Martini Anno 1433. (*Vernulæus Academia Lovan. L. 3. c. 8.* in annum 1443. rejicit) in Februario instituit testamento suo , ut qui vivens juventutem formando insumpserat ætatem , ejus functi vita hæreditas ad similes usus applicaretur : Fratres enim illi docendo scribendoque se exercebant. Hanc pii senis extremam voluntatem , qui executioni mandarent , designati Priores Viridis & Rubæ Vallium & Septem Fontium in Zonia : Advocati Daventria Religiosi & inter primos *Ægidius Walrami* , qui novæ plantationis negotium summa diligentia confecit exstructis portioribus quæ nunc visuntur ædificiis , additoque sacel-

lo ipso D. Martini Festo dedicato. Interjecto paucorum annorum spatio adhibitis in consilii partem viris doctrina & pietate eximiis visum magis expediens institutum vitæ mutare: itaque accedente Episcopali auctoritate idem Ægidius Walrami cum suis sub Priore Bethlemitico Regulam Can. S. Aug. profitetur ex Reclatore Prior electus post cujus obitum Henrico de Ponte Præfecto unitum est Cœnobium Capitulo Windesimensi, ex Gramaii Lovanio pag. 58. & 59. juxta Cœnobii Epigraphen è Swertii Monumentis pag. 221.

I N I T I U M

A B

Henrico Wellens ad D. Petri Sacellano
Anno M. CCCC. XXXIII.

Gerardimontii.

De quo Joannes à Waesberghe sui Gerardimontii, c. 2. pag. 37. affines fluvio Tenere sunt reliquæ Domus Fratrum S. Hieronymi, quorum hic antiquitus ludus literarius à Jacobo Marchantio frugifer celeberrque dietus, loco ob aëris temperiem & proximum fluminis transitum ad instruendam juventutem natura maxime idoneo, unde viri æternum suspiciendæ eruditionis prodierunt: reditus fuerunt uniti seminario Episcopali Gandensi alterius Diœcesis, contra mentem indubie fundatoris & in magnum præjudicium Civitatis.

Bruxellis.

Nazarethanum sive Annuntiationis B. V. M. dictum circa annum 1460. prope S. Gaugerici Parochiale
Tem-

Templum ad Sennam fluvium à Viro nobili *Philippo Heetveldio* plantatum addita illustri Schola quæ titulo *nutricis Religioforum* celeberrima existit, cujus etiam meminit *Bruxella Gramati*: modo autem incolitur à Clarissis Monialibus quas Urbanianas seu divites appellant ex Opbruxella autoritate Joannis Hauchini Mechliniensis Archiepiscopi Anno 1585. huc translatis.

Mechliniæ.

Situm habuit ad Dilam fluvium & à Patribus desit inhabitari circa annum 1585.

Embricæ.

Senatorem Embricæ & Daventriæ Consulem aliquamdiu egerat Vir honorabilis *Theodoricus de Wyel*, sed cum prolem non suscicaret è conjugè Domicella *Belia de Dorsten*, hujus consanguineum *Egbertum ter Beeck* quasi adoptavit in filium, quo postmodum inter Fratres Daventrienses recepto ex eorum commercio didicit mundum contemnere & defunctâ jam conjugè victurus soli Deo in Zybekeloë Cisterciensium Cœnobium secessit, ubi suis impensis Chorum B. M. V. construxit inter benefactores non infimus. Cum autem illi, quibus patrimonii sui curam commiserat, ejus sibi arrogarent dominium, redux Embricam Anno 1467. instructo Collegio inquilinis Daventria evocatis quibus & ipsemet sese adjunxit, illud opulenti peculii sui hæredem reliquit vita functus Anno 1473. pridie Kal. Aprilis & ante principem Aram in Ecclesia à se condita tumulatus: ejus ad Crucifixi pedes abjecti effigies, hanc habet epigraphen, olim credo Epitaphii loco in Ecclesia suspensa:

*En Habitum Theodoricus habes, Insignia, vultum:
Talis erat simplex, nobilis atque pius.*

Honorabilis Theodoricus de Wiel Fundator hujus Domus obiit Anno
M. CCCC. LXXIII.

Ejus Anima requiescat in pace.

Domum Embricensem, habet Biographus Ven. P. Egbertus ter Beeck V. Daventriensis Rectoris, fundavit magnis laboribus & angustiis suis per consanguineum suum Theodoricum ten Wiel, ad quam sæpe hiemali tempore cum vecturam habere non posset pedester ibat. quadam vice fatigatus ex itinere, cum sepem transire cogebatur, cespitantibus pedibus ejus in gravem incidit rupturam, qua usque ad finem vitæ suæ multum gravatus fuit, unde postea frequenter appropriare sibi solebat illud ex Gen. 35. quia Rachel pariens filium ejus partu periclitata est & vocavit nomen ejus Bennoni. 1. Filius doloris, cui tamen pater nomen indidit ut magis vocaretur Benjamin. 1. filius dextræ.

Exstat etiamnum sub Patrocinio S. Gregorii & unicū superest quod Fratribus remansit: Ecclesia ex concessione Brandenburgii servit Lutheranis.

Culmis

Prussiæ Regalis Episcopali
Civitate.

De quo Annotata Fratrum: convocaverat aliquando Dominus Egbertus ter Beeck Rector Daventriensis P. Albertum Rectorem Zwollanum cum suis omnibus
Fra-

Fratribus ad amicabile colloquium & charitativum
 convivium in prædium suum *Middelen* intra Daven-
 triam & *Zwollas* medium ad confirmandam charitatem
 antiquam quinta feria infra Octavam Pentecostes ha-
 bueruntque utriusque Domus Fratres lætym diem pa-
 riter. Prandio vero facto confidentes sub dio advenit
 quidam de Pruissia *Balthasar* nomine qui aliquando
 Scholas visitaverat *Zwollis* sub Fratrum custodia, &
 genua flectens coram omnibus rogabat cordialiter Pa-
 tres ut tractarent & convenirent in unum, quatenus
 Fratres aliqui secum pergerent in Pruisiam Congratio-
 nis novæ fundandæ gratia in Oppido Culmensi, pro-
 mittens fidelem assistentiam & allegans qualis fructus
 animarum ipsos maneret, cum esset messis multa Ope-
 rarii pauci & paucissimi. Ad hoc opus Dominus Alber-
 tus ex charitatis latitudine se extendit ex rogatu Domi-
 ni *Egberti* cæterisque annuentibus, quia significaverat
 frequenter non se affici ad plures Congregationes erigen-
 das in regione hac sua ubi Monasteria erant multiplica-
 ta, sed magis in terra aliena & deserta ubi eo major
 esset necessitas quo rarior devotio & per hoc carior &
 uberior fructificatio. Misit ergo oportuno tempore illuc
 cum *Balthasaro* præfato *F. Joannem Westerwoldt* cum
 duobus Fratribus Clericis cum aliquantis pecuniis &
 requisitis aliis: quo cum pervenissent invenerunt pau-
 perem vulgum despoliatum, civitatem desolatam: ob-
 tento autem habitaculo licet exiguo à quibusdam gratio-
 se recepti sunt, murmurantibus aliis atque dicentibus:
 qui sunt isti? quibusdam dicentibus, quia boni sunt,
 aliis, quia mali: at ipsi respondebant: venimus ad pro-
 fectum filiorum vestrorum ad informandos illos in vir-
 tutibus & scientiis prout in occidentibus terris fit. In
 magna

magna itaque paupertate multa sustinuerunt opprobria præfertim à Monachis vagis & irreformatis, terra enim virtute vacua versa erat in vitiorum falsuginem è malitia inhabitantium in ea, ita ut nec pauci invenirentur qui veritatem agnoscerent vel rectam viam docerent. Quidam igitur pusillanimitate tacti desperantes de profectu consummatis annis duobus assumpto secum Rectore Scolariū Zwollas redierunt, Dominus vero *Joannes Westervoldt*, licet angustiaretur undique, permansit tamen stabilis habitans in adjutorio Altissimi laborans corpore & animo ultra vires. Qui post aliquot annos Zwollis annuntiavit profectum prosperum & fructum multum proventurum si saltem adjutorium aliquod impenderetur: dederunt igitur Fratres Zwollenses & aliæ quædam Congregationes pecunias quasdam & missi sunt à Zwollis Fratres plures cum juvenibus quibusdam bonæ voluntatis, sicque crevit Domus illa & fructum facit in hodiernam diem. hæc è M. S. cui adjungo Epistolam in Zwollani Collegii chartophilacio inventam & superioris seculi anno 39. Zwollis ad Culmensium FF. præpositum exaratam.

Salutem in eo cujus nutu omnia subsistunt. Si omnia recte beneque Deo aspirante apud vos aguntur ex sententia nobis est Honorande Domine Joannes, quod Confrater vester Hermannus nondum ad vos rediit causa hæc est: venit ad nos anno 37. circiter Festum S. Michaelis deferens ad nos literas tum vestras tum etiam Reverendissimi Episcopi vestri, quibus lectis intellectisque noluimus eum propter instantem hiemem mox remittere, sed desideravimus ab eo ut ad proximum futurum nostrum Capitulum sive Colloquium differret protectionem volentes interim consulere Patres Col-

loquii nostri : verum ab his eodem tempore consultis nihil aut parum spei recepimus , conquesti enim sunt omnes & accusaverunt tempora ista , in quibus fere apud omnes Religio valde periclitatur & difficulter jam non solum noster Ordo aut Vita sed fere omnes Religiosi in his terris inveniunt , qui velint seculum relinquere & adungere se eorum societati vel vitæ , & nos paucissimi sumus, vix enim sextum numerum implemus. Valde ergo perplexi sumus & quid consilii hac in re accepturi simus ignoramus. Auxit præterea timorem Reverendissimus Episcopus Culmensis Literis suis, quibus jubet ut transmittamus quinque aut sex viros bonos eruditos , doctos, qui apti sint & Domui vestræ & Gymnasio præesse & ad quodlibet opus bonum utiles, sin minus hoc fiat, forsitan cogatur idem Venerabilis Pater de Domo nostra Culmensi aliud facere quam nos velimus. Quid aliud per hanc sententiam conjiciemus , quam nisi miserimus , sit omnium Patrum nostrorum labores sudoresque & impensas in suam forsitam redacturus potestatem aut in alios usus conversurus, quod oramus Deum ac speramus nunquam ab Reverendissimo Episcopo aut ab alio quopiam opere complendum. Verum hoc sciat vestra Charitas, si forte, quod absit, res & bona Domus istius distrahenda & alienis dividenda fuerint , neminem plus juris quam nos ad istam Domum habere; non enim facile dicendum est quanti constet nobis ista Domus. Invenimus in Registris nostris quod multo ultra mille aureos in numerata pecunia nobis constet Domus vestra exceptis multis dilectissimis Fratribus nostris quos istuc onustos diversa suppellectili diverlis temporibus Patres nostri miserunt , adeo Domum nostram exspoliave-

runt ut vestram divitem aut saltem mediocrem efficerent. Si ergo forsitan res Domus vestræ distrahendæ sint (quod tamen omen Deus avertat) petimus humiliter, ut nobis non minima portio assignetur, quippe qui hic sumus propter sævissima bella & alia infortunia ad magnam redacti paupertatem, id quod optime indicabit vobis Hermannus confrater vester imo & noster cum Deo favente & adjuvante ad vos futura ætate, sanus redierit, &c.

Quæ autem hujus Collegii D. Gregorio oblata suprema funera fuerint, observatum & annotatum non invenimus.

Ultrajeſti.

Domum cum domistadio piæ recordationis quondam Domicilla Katharina relicta Joannis de Sevenair Presbyteris & Clericis Domus Clericorum Vallis S. Hieronymi in Delff legavit ad novam Congregationem Presbyterorum & Clericorum inibi faciendam secundum modum & statum vitæ ipsorum Deo servientium, inquit primæ foundationis Literæ quæ facta est Anno 1474. quo ex Hieronymiana Valle cum uno subdiacono submissus est Petrus de Gravezande novellæ plantationis primus excultor: quæ ob inopiam alimonix (quam Anno 1471. 9. Maii. debitum naturæ solvens erigendo Collegio assignarat Joannes Reinerius in S. Pagina Licentiatus, in Arte Medica Doctor promotus & sanſalvatorianus Canonicus) de vita periclitabatur, nisi solerti industria Cornelii de Brielis Rectoris secundi servata fuisset, sub quo & deinceps Ecclesiâ, Gymnasio, Annonâ & ædificiis adeo accrevit, ut cum reliquis de palma certare potuerit: integrum etiamnum perseverat à Gymnasii, quod pri-

pristinis usibus reservatur, Moderatore inhabitatum : Ecclesia vero Dei Matris suppellectilia asservat. Loco *Fratrum* devotio *S. Hieronymum* in Patronum delegerat, à quo hodieum agnomen habet.

Neomagi.

Sub D. Gregorii titulo foetus Collegii Silvæducentis defecerat ad partes Caroli Burgundi, cum is Oppidum premeret obsidione. *Reinaldus* Eques Auratus Toparcha in Oy, ejusque ædes excussis fenestris spoliaverant exacerbati cives, quas cum ille nollet reparare, Anno 1475. in Novemb. pro *Fratrum* domicilio emit ab eo *Reinerus de Os* ad D. Stephani Canonicus primus hujus Collegii fundator & dotator Anno 1500. in Epiphania Domini vita defunctus. Habuit annexum Ludum litterarium, inter cujus Rectores celebratur *Bartholomæus Eck de Heusden* de quo in hujus domus *Annali* ad annum 1498. *Bartholomæus Eck* vir militaris septennio apud Francos & Britannos & alia loca militiam secutus devotis precibus Fratres permollivit & in Fratrem susceptus est, qui tanto rigore seipsum castigavit & omnibus subdidit, ut esset Fratribus stupori & miraculo: deinde scholaribus præficitur Anno 1507. quos cum multa laude & diligentia devotissime rexit, & obiit vir sanctus Anno 1516. sepultus in Oratorio: is cum Joanne Germano suo hic in Fratrem assumpto Anno 1499. magnus Benefactor Domus ibid. recensetur, cui è Silvæducenti Collegio primus præfuit *Petrus de Os*.

Kempis.

E Neomagenfi Collegio tradux: cujus Fundator *Martinus Hertoighs Kempensis*; sed cum eum septen-

nio à fundatione Anno scilicet 1509. & plures cum eo pestis absumpsisset, unicus qui supererat Novitius tradita Senatui clave discessit & Collegium evanuit.

Leodii.

Dictum *Fratrū de Penna* & amœnissimo loco Mosæ assitum originem ducit à Fratribus Silvæducensibus sub Joanne Comite Hornensi Leodiensium Antistite LIII. qui usque ad annum 1505. quo è vivis excessit, Episcopatum administravit: *ejus temporibus*, notat in Annalibus Leodiensium Episcoporum pag. 348. *Merssæus Cratopolius, Franciscani de Observantia locum Leodii habere cœperunt, & Contubernium Adelpborum, qui Fratres D. Hieronymi nominantur, qui urventutem instituunt, admissum*: At Novembris die 10. Anno 1581. scribit ad eum annum Tom. 3. c. 2. de Ernesto Bavaro *Chapearvillus* in Leodiensium Hist: *Patres societatis Jesu, qui ab Anno 1566. sub Præsule Gerardo Groesbecano Leodii resederant, multis pietatis christianæ laudabiliter perfuncti muneribus, auctoritate Ernesti Præsulis in locum Fratrum S. Hieronymi introducuntur*: de cujus auspiciis nullibi apud eum memoriæ.

Cameraci.

Agente Joanne Standonck Theologo Sorbonio fundari cœptum & dotatum à Jacobo de Croy Cameracensi Antistite Anno 1505. quem Maximilianus I. Imperator Ducem primum Cameracensium creavit Anno 1509. quo ab eodem è Gandavenſi Collegio ad Gymnasii præfecturam evocatus Christianus Massæus celebris apud *Tritheimium* in Catalogo & in *Desseli* Bibliotheca

Belgica. Ultima hæc fuit Fratrum Colonia omnino contra augurium *Jodoci Badii* c. 9. de Vita Thomæ à Kempis, simul cum hujus Operibus impressa, quo suo tempore scribit emisisse *Fratres* Colonias suas *Cameracum* usque, *ubi* (verba sunt Authoris) *opera & accuratione eximie doctrinæ & laudatæ vitæ Parisiensis Scholæ Theologi Magistri Joannis Standonici honorabilem incepterunt Academiam, missuri* (si vero ducor augurio) *propediem per omnem Galliam strenuos Vinæ dominicæ Colonos.* Ejus nunc inquilinæ sunt *Moniales Premiaceses* Ord. S. Aug.

In Fratrum Daventriensium membranis invenio huic membro Belgico aliquando colligata fuisse domicilia in *Maddenborgh, Knechtsteden & Sygerswolde*, sed quæ aut in cunis extincta aut adolescentia aliorum imperio subjecta videntur, cum eorum memoria apud Fratres non perennaverit.

Descripseram Vitam *Venerabilis Magistri Gerardi Magni*, à quo hæc Resp. primitus instituta: *Regulas & Statuta*, quibus ea gubernata: *Apologias*, quibus adversus oppugnatores defensa: summorum Ecclesiæ Præsidum, Constantiensis Concilii & Traject. Episcoporum *Approbationes*, quibus olim munita: *Privilegia & Immunitates* quibus honorata: *Fratrum Scripta & res præclare gestas*: triplicis generis *Partbenæa* ejus imperio subdita, ac denum ejusdem occasum & ruinas: sed, cum hæc per se justum Volumen conficerent, nolimus tanta appendice nostram Synopsin aggravare.

II. GERMANICA.

Sub annuo Colloquio in Monasteriensi Civitate quo-

tannis tertia post Christi Anastasin Dominica celebrato Collegium habuit.

Monasterii Westphalia.

Titulo *Fontis Salientis* vulgo *Springborn* infra Marianæ Parœciæ limites ab *Henrico Abuysio* Anno 1401 inchoatum : is è Cathedralis Ecclesiæ Vicario *Emilii* 11. Daventriensis Fratrum Rectoris Anno 1400. factus discipulus, ab eoque Anno sequenti Monasterium remissus, hujus Canonice, quam & pingui censu locupletabat, prima fundamenta in patrio fundo posuit, cui usque ad annum 1439. quo obiit septuagenarius, Rector præfuit, inde hujus Instituti strenuus propagator atque in *Constantiensi Concilio* ejusdem contra antagonistas gloriosus propugnator. Foundationem & dotem Anno 1424. Nonis Januariis ratam habuit Martinus V. licentiam pro Ecclesiæ Fabrica Anno 1431. 8. Kal. Novemb. indulxit Eugenius IV. quæ Anno 1439. 14. Kal. Maii in Collegiatam elevata hodie dum est penes *Fratres*.

In Tecklenburgensi Comitatu.

Mons Oriens sive *Oosterbergh* loco nomen : quem è *Chronico Nemoris B. M. V. in Urendeswegen* p. 1. c. 52. de Congregatione Clericorum in Monasterium Cruciferos promovit antememoratus *Abuysius* : id factum juxta calculum *Russelii* in *Chronico Ord. S. Crucis*, Anno 1422.

Osnabrugis.

De quo supra citatum *Chronicon Vrendeswegianum* p. 1. c. 52. ipse, scilicet *Abuysius*, in *Osnabrugis Domum*

num Clericorum diu tenuit, sed ad quos demum transferit, notatum non invenio.

Coloniæ Ubiorum.

S. Michaelis ad latum rivum inde dictum *zu Widenbach* Panthaleoniticæ Abbatix oppositum, quod est præfati *Abusii* Colonia è Monasteriensi Collegio tempore Concilii Constant. Anno 1417. huc deducta cui (ex ejus Biographo) præfecit *Venerabilem Virum Nicolaum Dens* discipulum suum, quem à puero in disciplina Dei educaverat: qui sanctitate conversationis & morum honestate & tranquillitate plurimum profuit Domui in rebus & personis pro incremento cultus Dei. Locum (scribit *Gelenius Sacrarum Coloniae L. 3. Syntag. 39.*) Canonice suæ Domus impetrarunt ab *Hermanno & Joanne de Cusino & Ludovico de Olmesheim* S. Pantaleonis Abbatibus cum consensu *Eugenii IV.* cujus Bullas Anno 1440. executioni dedit specialiter deputatus Commissarius Doctor Christianus de Erpel Præpositus B. M. V. in Gradibus, Anno 1449. 14. Martii Joannes Diaconus Cardinalis S. Angeli per Germaniam Apostolicæ sedis de latere Legatus confirmavit Canonice huic Domui concessas à *Theodorico de Meursa* Archiepiscopo Coloniae gratias aliaque indulta. Anno 1475. soluta Novesienfi obsidione paceque cum *Carolo Audace* conclusâ divertit *Fridericus Cæsar* Coloniae in ædes ex opposito S. Pantaleonis juxta Patres in *Widenbach*, qui perspicuens vicinorum sibi *Fratrum Clericorum* pietatem & morum ornatum eos declaravit *perpetuos Cæsarum Capellanos*. Cumque haud ita pridem nonnulli insidiarentur huic Collegio, forte ut in eo Dioecesanum Seminarium constituerent,

ab *Alexandro VII.* quo eos abarceant, loci & Instituti sui confirmatorium Diploma 9. Feb. Anno 1657. obtinuerunt.

Wesaliae Clivorum.

D. Martino nuncupatum, in quo Fratres Anno 1435. *Joannis de Collick* Clivenfis, domo quam à sore defuncta ejus ex asse hæres *Wesaliae* acceperat in Cœnobium conversâ, collocavit, ipse prius Monasterii Westphalorum in Cœnobio ad Rivum Salientem Anno 1400. instituto Canonicus factus, in Annalibus Clivæ, p. 2. pag. 180. ait *Tessemakerus*. Est Collegium hoc etiamnum superstes & Fratrum quietum domicilium, cujus Præpositus ibidem Pastorem agit.

Hervordia.

Paderbornensis Diœceseos Oppido quod L. I. Reform. c. 55. ab exacto religiosæ vitæ cultu celebre est apud *Busschium*.

Rostochii.

Swerinensis Diœceseos.

Casselæ.

Sub Moguntinæ Diœcesi inferioris Hassiæ Metropli.

Wolfæ.

In Trevirensi Episcopatu Mosellæ incubum : cujus quidem ædificia etiamnum supersunt sed non inquilini.

Koninckseynii.

Moguntini Episcopatus Oppidulo, quod nunc est P. P. Capuccinorum domicilium.

Boitzbachy.

Diœceseos Moguntinensis.

Marburgi.

Sub Moguntina Diœcesi superioris Hassiæ Metro-
poli, quam à se illustratam typis Marburgensibus An-
no 1654. evulgavit *Godmeyerus*, & in ea forte hujus
nostri Collegii cunas & funus.

Ouraedii.

Diœcesis Constantiensis.

Cortingæ.

Diœceseos ejusdem.

Wolvaria.

Diœceseos Trevirensis.

Gritingæ.

Diœceseos Constantiensis.

Mersburgi.

Diœcesis Mersburgensis.

Heernengæ.

Diœceseos Constantiensis.

Hildeshemii.

Quod cum aliquamdiu incertis sedibus per Civita-
tem esset divagatum, demum eo in loco confedit, quem
Hortum Luminum appellaverunt : originem, oberra-
tiones & ædificia L. I. Reform. c. 54. fuse describit
Busschius : in qua sede *Fratribus* deficientibus post-
modum collocati sunt Patres Cappucini, à quibus in-
telligo

telligo plurima ibidem MSS. asservari, quæ *Fratrū* institutum & incrementa concernunt.

In Valle B. M. V.

Dioeceseos Moguntinensis.

Et nostro & curiosi Lectoris desiderio abundantior instructio satisfacisset, ni *Fratrū* Annotata Monasterii Westphaliæ in Anabaptistarum eluvione periissent, & si Colonienſes (quod præſentes instantissime petivimus) in ſua nos Chartophilacia admittere voluiſſent.

Regulas, diplomata & Parthenones nec hic aſcribimus memores promiſſæ brevitatis.

Laboratum ſubinde pro horum unionē cum Belgis. *interfuerunt Colloquio* (habet ejuſdem Codex ad annum 1511.) *Patres Monasterienſes, Weſalienſes & Marburgenſes, & tractatum eſt de unionē Patrum noſtrorum cum illis ineunda, ut ſaltem in ſubſtantialibus conveniremus, & mutuū invicem ſubſidium præſtarem*: at me latet, quæ cauſa irritum conatum effecerit: invenio tamen Weſalienſem Rectorem eorum Comitibus, Anno 1561. Embricæ celebratis interfuiſſe, & Præfecti Monasterienſis Daventrienſem quandoque in Collegiorum ſcrutinio ſociū extitiſſe. Modo autem non niſi tria domicilia, nempe Colonienſe, Weſalienſe & Monasterienſe, ſuperſunt, reliqua aut ad alienos dominos tranſiere aut nupera Religionis innovatione excidium paſſa infelici fato interiire.

III. PROPAGO ITALA.

Cujus Anno 1400. primi cultores *Anthoſius Corra-*
rius Patritius Venetus ac Gabriel Condulmerius è primis
apud Venetos cives ſpectabilis, ambo Gregorii XII.
ille

ille ex fratre hic è sore nepotes & ab eodem Cardinalitia Purpura honorati, è quibus hic etiam ad summum S. Sedis apicem eveetus & Eugenii IV. nomine insignitus. Agnomen hæc Congregatio mutuata est à loco primo in quo fixam sedem posuit.

Venetis.

Is ab Algæ frequenti alluvie dictus *S. Georgii in Alga*, olim Benedictinorum postea Augustinianorum domicilium, at cum probâ Bonifacii IX. per Ludovicum Barbum ultimum Commendatarium Priorem Anno 1404. Fratribus collatum & exinde universæ Congregationis caput: cujus membra:

Patarvii.

Vocabulo *S. Joannis Decollati*, quod antea *S. Joannis Evangelistæ* titulo Ordinis S. Benedicti Coenobium fuerat in Oppidi pomæriis situm, at civium benevolentia novos hosce inquilinos excepit Anno 1406. quibus tertio Pontificatus sui Anno loci possessionem firmavit Gregorius XII. verum Anno 1509. in urbis tutelam adversus hostem imminentem publica autoritate destructum & intra moenia recepta Familia cum Fratribus Merianis de quibus infra, unita: illud Prioratu S. Margarithæ de Pulveraria, quem Augustiniani Canonici huc usque possederant, Anno 1438. locupletavit Eugenius IV.

Vicentia.

D. Augustinò nuncupatum & duobus passuum milibus ab Urbe distitum: locus est ab hominum frequentia longe remotus, quem aquæ ex vicinis collibus adfluen-

fluentes undique cingunt, agris & vitibus foecundus ac aeris salubritate gratus: ab initio seculi XIII. colonos habuit Augustinianos Canonicos usque ad annum 1407. quo Gabrielis Condulmerii Prioris Commendatarii dono Fratres excepit.

Ad Municipium Leonicum.

SS. *Firmo* ac *Rustico* sacrum, in agro Vicentino situm habet atque in vertice collis positum praefato Castello imminet, coeli clementia gratum totiusque planitiei situ conspicuum olim Benedictinae Familiae domicilium & simul cum praecedaneo ab eodem Condulmerio & eodem anno suis Fratribus donatum: anno Pontificatus sui primo donationem ratam habuit Greg. XII.

Veronae.

S. *Angelo* inscriptum & collis vertici inter arces S. Felicis & S. Petri imminens: hoc coenobium XV. Kal. Decembris. Anno 1418. Martinus V. dederat Cardinali Anthonio Corrariorum, qui illud XII. Kal. Febr. Anno 1419. suis Fratribus concessit: quos Anno 1441. Veronensi Archipresbyteratu S. Petri Eugenius IV. & Anno 1501. Archipresbyteratu S. Joannis Bonamici in Territorio Veronensi ubi unus ex Fratribus animarum Praefulem agit, locupletavit Alexander VI.

Bononiae.

S. *Gregorio* dedicatum: quod Collegium extra portam S. Vitalis situm in agro Bononiensi olim Canonici Ord. S. Aug. inhabitavere: at novos hosce possessores excepit Anno 1419. jussu Martini V. à Nicolao Bononiensium Antistite introductos; qui relicto suburbano

bano domicilio Anno 1523. novum cum Templo splendido in civitatis umbilico construxere. eos Anno 1437. Prioratu S. Cyri Ord. S. Bened. cum annexa animarum cura ditat Eugenius IV. additque Ecclesias S. Mariæ de Arzela, S. Mariæ de Granarolo, S. Marci de Turrefellis & S. Blasii in Saliceto.

Prope Municipium Montisilicis.

Titulo S. Jacobi Anno 1332. 6. Julii honoratum, quo & ipsius digitus huc translatus. Sacrarum quondam Virginum sedes erat cui Xenodochium adjacébat, quod Anno 1170. D. Fusca Antistes D. Guidani Ferrariensi concessit. Cœnobium vero tenuere Virgines usque ad annum 1420. quo mutatis Patavinorum rebus, quum nihil in agris à militum licentia tutum esset, postquam Urbs Venetis cessisset, Petrus Marcellus Præsul Patavinus recepta in suam tutelam Maphæa Antistite, locum hunc cum suis proventibus Fratrum Congregationi assignavit: quem Anno 1438. Cœnobio S. Mariæ Hispidæ olim Virginum Benedictinarum auxit Eugenius IV.

Brixia.

Collegium hoc D. Petri inscriptione decoratum in colle cygnæo non longe à celeberrimo Castro Brixienfi ab Olivetis, quorum olim erat feracissimus, nomen ducens, ab hominum quidem frequentia abditum uno tamen intuitu universam urbem prospicit. D. Barnabam hic prima peregrisse Sacra fama est. Benedictini illud primi incoluerunt, quos Oldaricus Episcopus Brixienfis summa liberalitate dotaverat, quam Anno 1053. Henricus Imperator suis literis confirmavit: sed rerum

vicissitudine & teterrimis Italiae bellis ad extremum proventus & ædificiorum jacturam redactum Fratres (quibus illud Anno 1437. donarat Eugenius IV.) ad splendidam faciem reducere: ei ejusdem Pontificis dono Anno 1446. accessit Benedictinorum Abbatia S. Petri in Monte: Anno 1468. suburbanum S. Eusebii Monasterium & Anno 1532. ex dono Comitis ac Domini Anguillariæ ex Dominis Urfinis Abbatia S. Brigidæ.

Veronæ.

Locus hic S. *Georgii* in *Braida* ad ripam fluvii *Athesis* à D. Valterio Veronæ Præsule concessus fuit Anno 1045. D. Cadalo Parmensi Episcopo Ecclesiæ Pontifici à Lombardiæ Prælatis Henrico Cæsare procurante electo, ubi is à Pontificia dignitate abdicatus Cœnobium extruxit & ædem de suo amplissimo patrimonio ditatam Monachis Benedictinis reliquit, à quibus ad Vestales Virgines transiit: hujus vero possessio post variam fortunam cum Dominis mutata tandem beneficio Eugenii IV. Anno 1442. ad hanc societatem pervenit quam Æde S. Joannis de Sablono amplissimis vectigalibus celebri Anno 1505. locupletavit Julius II.

Patavii.

Olim Benedictinorum Asceterium: id in amœniori Urbis parte situm veteris quondam Civitatis mœnibus proximum extenso postea munimento uberioris præsidii causa Avântio hodie adjacet inde dictum *D. Mariæ* in Vantio: qui locus omnes ruris delicias eaque solitudinis oblectamenta præbet quæ amœnitatis ac dulcedinis plena Musas ipsas & Minervam invitare videntur, ut advenæ Literarum cultores hunc Urbis secessum jam olim
Phi-

Philosophiæ cognomine insignierint: eum Anno 1445. Fratribus assignaverat Eugenius IV. sed turbata rerum vicissitudine non nisi sub Pontificatu Pii II. 19. Novemb. Anno 1458. ad eos transiit.

Venetis.

Dedicatum honoribus *S. Christophori*, cujus ibidem Crus affervatur vulgo *S. Maria Dall' Horto*: hoc Monasterium Humiliatorum Ordo possederat at derelictum ab eis beneficio Serenissimi Senatus occuparunt Fratres Canonici Anno 1462. qui locum prope desolatum nova substructione in eam plane faciem reduxerunt, quæ hodie sua elegantia quosvis invitat: quem Anno 1477. ditavit Sixtus IV. Prioratu S. Michaelis de Mirano Ordinis S. Augustini in agro Patavino ubi Fratrum residentia.

Romæ.

S. Salvatoris in Lauro indigitatum quod erexit, dotavit ac Fratribus nostris Anno 1468. tradidit Cardinalis Latinus Ursinus eique adjuxit opulentissimam S. Pauli in valle Pontis septimo ab Urbe Perusina lapide inter amœnos illius Territorii montes in colle eminentem Abbatiam quæ Anno 1100. 18. Maii consecrata à Benedictinis Cassinensibus habitata fuit & subjectam habet in Oppido Morescho Parochialem Ecclesiam. Eodem à Baptista Ursino S. Petri Romæ Canonico postea sacra Purpura illustri accessit Anno 1477. prope Oppidum Montis Rotundi in diocesi Sabinensi S. Restitutæ Ecclesia: nec inferiori liberalitate Cosmus de Ursinis de Bassanello eodem hoc tempore donat Abbatiam S. Benedicti de Assisio, Largitione Neapolionis

Or.

Orfini Anno 1480. ei unita est Ecclesia Montis Domini S. Mariæ & ab Alexandro VI. Anno 1501. Ædes S. Anthonii in Parigano extra mœnia Urbis Ascoli, qui Anno 1502. hoc donum auxit S. Pauli Assisienti Abbatia, quam antea Benedictini Monachi possederant: cui post triennium Ecclesiam B. V. ad montem Gentilium in Territorio Castri Numentani associat affectus Joannis Jacobi Orfini.

Vicentiae.

Cujus hæc origo : cum Anno 1485. sæviret undique per Italiam pestifera lues Civitas Vicentina placandæ divini Numinis iræ D. Rocho, die xi. mensis Maii Ædem vovit. Splendidum hoc opus extructum cum pii Cives alicui Religiosorum cœtui consignandum consulerent ea invaluit de Canonicis opinio, ut posthabitis antiquioribus aliorum Ordinibus Cives Vicentini & Decuriones annuente Anthonio Bernardo Urbis Prætore id eis Anno 1486. omnium suffragio tribuerint.

Ariminæ.

S. *Juliano* sacrum : locus hic sedes olim Cassinensium Monachorum, præventibus amplis & tricenis beneficiis Ecclesiasticis locuples Abbatiae titulo longo tempore claruit : templi magnificentiam auget marmoreus D. Juliani tumulus quem Anno 1161. ad hæc oras maris undis divinitus delatum ferunt. Cœnobium ad seculi ejus morem & Monachorum commoda extructum publicis Italiæ calamitatibus corruit & ad commendatarios Prælatos translatum tandem Beneficio Alexandri VI. Anno 1496. ad Fratres pervenit,

qui magna curâ omnia ad nitorem reducere, eorumque auspiciis depressa hætenus Cœnobii fortuna paulatim attolli cœpit, cui Anno 1507. Prioratum S. Mariæ Cellarum adjunxit Julius II.

Fuit hæc Congregatio Votis obnoxia, quorum usum Anno 1569. Pius V. induxit seu potius invitis imposuit: nani dum ca 29. Octob. Præsides Romæ congregati emitterent, una voce aperte confessi sunt verbis tantum & invitos non animo nec libera voluntate se id facere, teste *Thomasino* Ordinis Historiographo, qui gravi in eos utitur invektiva quod ob animorum dissidia in diversa abeuntes sui officii parum memores communem sua facilitate libertatem præcipitarint: pro cujus recuperatione sub Gregorio XIII. laboratum, sed cum segnius premeretur negotium, nihil innovatum, quin imo torpentibus ingeniis Anno 1581. ferio Pontificis mandato denuo Professio præcepta fuit.

Doctrinæ ac Sanctimonix splendore hanc Familiam plurimum illustravit *Laurentius Justinianus* Anno 1433. ab Eugenio IV. Castellanensis Episcopus, Anno 1451. à Nicolao V. renunciatus Protopatriarcha Venetus & à Clemente VII. Anno 1524. Sanctorum Catalogo ascriptus.

Plurimos denique numerat hæc Respublica quos vel Sacris Infulis Ecclesia vel summis doctrinæ honoribus Bononiensis & Patavina Universitas condecoravit. Eam cum Jesuatis & Crucigeris Italis Anno 1668. dissolvit & exstinxit Clemens Papa nonus, quo horum peculio Venetis Cretensi bello lassis & exhaustis solatium ac suppetias afferret.

IV. PROPAGO LUSITANA.

Quæ initiatores habet Joannem Vincentium Ulyssiponensem Medicinæ Doctorem & politioris literaturæ Professore, ac Alphonsum Nogueyra virum generis nobilitate clarum, quorum ille postmodum fuit primo Lamacensis ac deinde Vifensis Episcopus, hic autem ex Conymbricensi Archiepiscopus Vlyssiponensis: Anno 1425. inchoata primam sedem accepit in Provincia Interamni Territorii Barcellensis

In Monasterio S. Salvatoris de Villar de Frades.

Quod usque ad annum 1425. obtinuerant Monachi Benedictini, quo tempore dono Ferdinandi Archiepiscopi Braccarensis Fratribus accessit, imo Eugenii IV. summi Pontificis autoritate caput totius Congregationis & sedes Rectoris Generalis declarata fuit. Templum hic mira arte variisque ornamentis constructum Parochiale est ubi Sacrarum Præfectus animarum curam gerit: Coenobium imprimis amplissimum ubi quinquaginta fratres commorantur, quorum auspiciis studium Philosophiæ potissimum floret: ei colligata Collegia.

Vlyssiponæ.

Primum extra mœnia jussu & expensis Reginae Isabellæ Alphonsi V. conjugis S. Joanni Evangelistæ constructum, à quo nunc Congregatio nomen ducit quodque ab Anno 1461. ad piæ Heroinæ instantiam Rectoris Generalis sedes est.

Secundum S. Eligio inscriptum olim Oratorium & Hospitale SS. Pauli Apostoli, Clementis Martyris atque

que Eligii Confessoris à Domino Ifardo Vlyssiponenſi Epifcopo variis proventibus dotatum cui fuorum bonorum hæreditatem ex fideicommiſſo ad aſſem addidit hac conditione : cum autem venerint & apparuerint aliqui viri boni quorum exemplum & Inſtitutum ſit laudabile & Reipublicæ gratum & utile, vivantque in communi, hi totam hanc hæreditatem poſſideant. Quo mortuo Petrus Portugalliæ Infans Conymbricenſis Dux & Regni Gubernator Sancta Fratrum vita motus ſua autoritate procuravit ut hæreditas vigore teſtamenti ad eos devolveretur cui ad majorem ſecuritatem ab Eugenio IV. Anno 1445. confirmationem impetravit. Situm hoc eſt in eminentiore Urbis parte prope Caſtrum, eique ampliſſimum Templum adjacet quo frequenter viri Principes accedunt : locus enim amœniſſimus eſt, unde apertus in Urbem omnemque Regionem ac mare proſpectus : inter cœtera vero oculos animoſque niſe reficit portus ingens numerofa navium undique appellentium ſtatione celebris. Fratres hic quinquaginta quorum pars Philoſophiæ pars Theologiæ incumbit, imo ea prudentiæ valent opinione ut ſæpe privatis Regis conſultationibus Sacræ Inquiſitionis & Archiepiſcopi Rector aliufve Fratrum non raro adhibeatur.

Tertium D. Benedicti de Xobregas mille fere paſſibus ab Urbe ad littus ſitum eſt, adeo ut ejus portas fluxus & refluxus maris concutiat : magna id veneratione colitur quo ſextis feriis maximus eſt concurſus præſertim nobilium Virorum qui vicinas Villas incolunt. Principum olim Luſitanorum & Ducum de Briggantia, Ducum de Aveyro aliorumque hic deliciæ : quadraginta modo habitatur Fratribus & proſpectus

in mare è speculis hinc amœnus. Huic Coenobio Ecclesia est Colligata Oppidi de Atonguia cum jurisdictione Vicariatus: Ecclesia quoque de Rio major ei paret.

Lamecæ.

S. Georgii de Reciam duabus ab Urbe leucis diffitum: id primo tenuere Moniales; at quum regulari observantia destitutum invenisset Joannes Vincentius tum Lamacensis Antistes in suos Fratres transtulit. Initio Fratres 20. habuit, quorum pars major Philosophiæ operam dabat quæ ibi magno Clericorum ac Laicorum concursu publice tradebatur usque ad Annum 1596. quo felici hac Fratrum sede in Oratorium transmutata Inquilini ad novum *S. Crucis* Collegium auctoritate Clementis VIII. transferunt; quod hoc ipso Anno extra Urbis mœnia Laurentius Mourao I. V. D. Palatii regii Senator & Consiliarius Philippi I. Lusitanorum Regis editiori loco mira architectura & pompa à fundamentis extruxerat. Intra hujus septa amplissima Vineæ, pomaria, stagna & fontes uberrimè spectantur. Fratres ut plurimum Concionibus & Confessionibus incumbunt.

Eboræ.

Ei à *S. Joanne* agnomen, quod in medio urbis à Familia de Fereyra erectum xxx. Fratribus hospitium & alimoniam præbet.

Prope Castrum de Arrayolos.

S. Mariæ de Assumptione à Joanne Garces institutum in quo Fratres viginti: cum Lusitani Castellæ Regi

Regi parerent, Principes viros quotidie Madritum com-
meantes excipiebat: qui hic munus Rectoris gerit Du-
cis Brigantiæ autoritate Oppidi de Arrayolos Hospitali
simul præest.

Portucalæ.

S. Eligii communi appellatione *Santo Eloy B. Ma-
riæ de Consolatione* dicatum in quo Fratres xxxv. quo-
rum pars Concionibus, altera Confessionibus & Mu-
sicis perpetuo inservit, frequenti Principum & Optima-
tum præsentia, apud quos inquilini, ob exactum reli-
giosi cultus ordinem, semper magno fuere loco.

Feyræ.

S. Crucis, Societatis expensis fabricatum loco po-
mariis, fontibus & stagnis commodo: Ecclesia Paro-
chialis est & octo Canonicos seu Fratres alit.

Conymbricæ.

S. Joannis Euangelistæ quod Venerabilis Dominus
Anthonius de Conceyzam ex amplissimo patrimonio
Urbis commodissimo loco raro operis splendore & ar-
tificio erexit: Fratres hic literis operantes Domuum è
quibus prodierunt impensis aluntur, quorum studiis in-
stituti Professores humaniorum literarum maximeque
linguarum peritissimi, Philosophiæ, utriusque Juris ac
Theologiæ è quibus viri eruditionis titulis illustres ma-
gno Regni Lusitaniæ ornamento prodierunt quos in-
ter toto orbe clarus Doctor Vincentius à Resurrectione
Salomon Lusitanus vulgo nuncupatus.

Varia sunt horum Canonicorum decora: Primo
enim omnibus ferme Lusitaniæ Valetudinariis maxima
olim integritatis fama præfuerunt, sed literarum amore

gravem hujusmodi curam aliis studio remiserunt, quam viri principes ambitiose desiderarunt. Animus quoque fuit relinquere cœtera, verum ea Dominorum de Brigantia semper fuit in societatem benignitas, ut in ipsorum gratiam Oppidorum de Arrayolos & de Portel Hospitalia tenuerit: ea quoque apud Lusitaniz Reges de eorum charitate ac modestia invaluit opinio, ut communi bono consulentes omnino administrationem Valentinarii *das Caldas* & Conymbricensis penes eos esse voluerint, in quorum singulis bini Fratres resident, quique ex iis Provisoris officio fungitur regiam exercet jurisdictionem.

Secundo nullus hic Votorum usus, sed juxta primævam institutionem Gregorii XIII. 1. Jun. Anno 1573. & Clementis VIII. 16. Decembris Anno 1596. autoritate confirmatam solo ingenuæ charitatis coagulo etiamnum coadunatur rariorque patitur segregesteste Thomasio ad annum 1433. & Suarezio Tom. IV. de Relig. Tract. 9. L. 1. c. 9. n. 4.

Tertio quamplurimos numerant insignes pietate viros qui præclaro sanctitatis & miraculorum splendore universam Lusitaniam illustrarunt, Indiamque Orientalem, Regionem Brasiliensem, Congum & alias remotissimas Æthiopiæ plagas omnium Ecclesiasticorum primi maximo decore & gloria hujus Familiæ penetrarunt & Christi Evangelio Barbarorum tenebras irradiarunt.

V. PROPAGO SICULA.

Quæ Anno 1433. ab Henrico de Simeone Panormitano Sacerdote Theologo inchoata Collegium possidet

Panormi.

Quod omnium elegantissimum est cœterisque opulenti-
us sub titulo *S. Jacobi Mazzarensis* regium olim
Sacellum præfato Henrico à Rege Alphonso Anno
1436. 21. Octobris liberaliter traditum: cui jungitur
Ædes D. M. V. icone à B. Luca depicta celebris.

Extra Urbem Nari.

S. Calogeri honoribus constructum ubi sepulchrum
ejusdem Beati Urbis Patroni adhuc in pavimento Ec-
clesiæ magna populi frequentia colitur. Tertium hinc
denis passuum millibus

In Territorio Ravanosæ.

Diffitum B. V. M. sacrum in fundo Comitis Montif-
albani, cui adest fons uberrimus precibus Comitis Ru-
gieri divinitus ortus, cum triginta militum millia duce-
ret, qui gravi admodum siti languebant.

In Urbe Gorgensi.

D. Mariæ Monferati magno populi concursu cele-
bre: duo hæc posteriora magna ex parte piis largitioni-
bus sustentantur & Anno 1626. universa hæc Congre-
gatio circiter 30. Fratres numerabat: quos dum Anno
1437. approbaret Eugenius IV. eos juxta ritum & ob-
servantiam B. Petri Apostolorum Principis vitam in
cummuni ducere attestabatur: habent hi communio-
nem & colligationem cum Venetis.

VI. PROPAGO GENUENSIS.

Quæ tria Collegia complexa Anno 1435. ab Euge-
nio IV. confirmata & ab eodem Venetis Anno 1444.

concatenata fuit : quibus singulari concordia adhæsit usque ad annum 1451. quo Nicolai V. arbitrio ob diffensionem Venetorum cum Genuensibus aliisque de causis separata fuit & usque nunc in primævo flore perseverat : ejus primarium Domicilium

Prope Genuam.

Titulo *S. Mariæ Annuntiatae*, cujus hæc origo : Anno 1434. Dominicus Verruca & Petrus Hicherius Presbyteri relictis beneficiis Ecclesiasticis, ut liberius Deo fervirent, impetrata summi Pontificis & Archiepiscopi Genuensis licentia paupertatem communemque vivendi normam professi Domicilium sibi delegerunt in loco prope Genuam, qui à flumine vicino nomen *Sturlæ* accepit. Accesserunt postea alii pii viri, qui suis facultatibus ac diversorum liberalitate Ædem D. Virginis Annuntiatae sacram brevi tempore extruxerunt.

Alterum eidem huic Urbi vicinum nomen habet *S. Joannis de Parvarano*.

Ultimum, cujus nobis vocabulum non innotuit, fundum Parmensis Dioceseos obtinet.

Sed de his fatis, spero tamen absque Lectoris fastidio, quod ne proliciamus, redit calamus ad describenda *Daventriensis Civitatis*

ASCETERIA FOEMININA.

Primum media circiter hora à Civitate dissitum *Virginum Cisterciensium* illustris est Abbatia sub titulo Vallis B. M. V. pro Virginibus nobili stemmate &, ut scribit *Slichtenborstius*, è sola Clivia ac Geldria exortis Anno 1267. in Zutphanienſis Comitatus confiniis exstructa & decem Villis in Parœcia Nedana Borkeloanæ Dynastiae,

stia, quas hodiedum possidet, dotata per *Ermgardem* Ottonis Geldri filiam & Theodorici Clivensium VIII. Comitis uxorem: non autem per *Henricum* primum Trajecti XXXVIII. Antistitem (ut scribit *Myraeus*) licet is ex *Heda* insignis earum fuerit benefactor, qui præterquam quod Ecclesiam consecravit, plurima etiam contulit privilegia & prædia. Extant adhuc fere parietes omnes etiam Templi, qui post conflagrationem immediate ante urbis oppugnationem à cæco per duos milites fatali igne instructo excitatam hodiedum pristinam ejus magnificentiam & amplitudinem ostentant. Bona & redditus necdum fisco cessere at iis, licet non sine vexâ, novem prænobiles Virgines Reformatæ Religionis Monialium succedaneæ usque hodie fruuntur. Locus sane juxta aquarum decursum & inter quercuum umbracula perquam amœnus & ad pietatis cultum quam maxime idoneus: è quo traduces scribit Sanctimoniales Furstenbergenses olim prope nunc intra Xanthos in *Hist. Cliviacæ* c. 19. è *Cratopolii* Episcoporum Catalogo *Hoppius*: cum enim incendio nostrum periisset ad assensum Theodorici (forte IX. agnomine Pii & Anno 1347. defuncti) cedentibus Monachis Benedictinis ab Anno 1119. possessoribus aliquæ hoc Furstenbergense Mönasterium occuparunt. Nostro autem Honnepiano præfuerunt addito anno mortuario

<i>Elisabetha de Bronckhorst.</i>	1340
<i>Hermannia de Whye.</i>	1375
<i>Mechtilda de Bylandt.</i>	1390
<i>Elisabetha de Whye.</i>	1421
<i>Henrica de Oenden.</i>	1426
<i>Agnes de Doerninck.</i>	14..
<i>Beatrix de Doerninck.</i>	1437
	<i>Beata</i>

<i>Beata de Dorth.</i>	1449
<i>Clara de Arckmayen.</i>	1454
<i>Beerna de Hackfort.</i>	1460
<i>Margaretha de Keppel.</i>	14 . .
<i>Berta de Keppel.</i>	1494
<i>Margaretha Praeſtinck dicta Ghemen.</i>	1503
<i>Foanna de Rheede.</i>	1516
<i>Chriſtina Praeſtinck dicta de Ghemen.</i>	1520
<i>Agnes de Keppel.</i>	1549
<i>Foanna de Voorſt.</i>	1564
<i>Franciſca de Roſſum.</i>	1566
<i>Anna de Linteloo.</i>	1608
<i>Foanna de Keppel.</i>	1617
<i>Maria de Voorſt.</i>	1650
<i>Agnes Margaretha de Heeckeren.</i>	1658
<i>Mechtildis de Marck.</i>	

Ad eundem fluviolum (*de Schipbeecke* nunc vocant) cui incubat Abbatia Honnepiana: in campo quercibus confito CAPELLAM habuit S. *Anthoſius* multorum olim peregrinationibus tritam, ſed cujus propemodum memoria cum fundamentis eruta. Eam erexerat Dux Geldriae *Eduardus* cum Sanlebuiniani Capituli & Montani Prioris aſſenſu, quibus annue **xxiv.** ſolidi ſolvendi & à Duce Capitulo præſentandus Sacerdos, cui demandabatur cura Sacelli. Exſtat diploma ſignatum Anno 1366. in Octava Nativit: B. M. V.

Secundum vulgo 't *Convent* inhabitarunt ſorores *Tertiae Regulae S. Franciſci* à peplo quo velabantur *Faleſuſteren* nuncupatae: ex F F. Minorum Conventualium regimini ſuberant & ſub *Guidone* **XLII.** Trajectenſium Epifcopo in infantia ſeculi **XIII.** primam hic ancho-

choram fixerant. Cúm autem originariæ foundationis lictas videre non licuerit, earum loco quasdam (ut vocant) Observantias appendo è quibus integra loci notitia hauriri poterit.

Alsoe die Eerwerdige in Gode Vader ende Here Heer GUIDO bi der genaden Godes Bischop t'Utrecht zeliger gedechten die stichtinge en fundatie der Susteren ofte Baghinen (unde & plateæ nomen) des Convents in Deventer confirmiert ende besegelt heft, so die stichtinge ende fundatie dat begreepen heft: ende want wi Susteren ofte Baghinen des Convents voirschreven eendrechtelick overdencken nuttigheit onser alre wesende, ende nakomende te verbuden gebreke ende suspicien, so hebben wi totter stichtinge ende fundatien voirschreven mede ingeset. Dat gene Suster der ander lasterlicke woorde noch scheltwoorde geven sal. Oeck en sal geen Suster bi nachte wt den Convente slapen ten weer in nootsaken der Vrende in kranckheden, en dan sal si verlof bidden der Meisterschen. Oeck des Sonnedaghes, des Manendaghes en des Dinxedaghes tot Vast-avond so en sal niemant uyt den Convente eten, noch opter straeten wesen, dan si sullen te Kercken gaen en weder in't Convent. Oeck en sal niemant in den Convente onnutte matscap of keylinge maken mit mans persoenen van binnen Deventer ofte van buyten, gestelick of werlic. Oeck sullen si geen mans-persoenen bi nacht in den Convente blijven laten. Item niemant en sal in den Convente jemant om geldt holden of om vrentschap, ten weer dat die scepen ennicher persoene een ltede gegeven hadden: mer si mogen oere vrende Kinder wal leren in den Convente uyt en in te gane sonder oere kost. Oeck en sal niemant meer kopen ofte burghen dan hi betalen kan

kan , op dattet Convente daer geen last of schande en krighe. Item , als de Getide inder Kercken uyt zijn , of alse die Susteren uyter Kercken willen gaen , so en sal niemant van den Susteren heimelijcke spraeke hebben in der Kercken noch nergent met mannen geestlick of werlic , om quade suspitien te verbueden. Item , niemant sal des avonts langher uit den Convente wesen sonder oorlof dan die Ave Maria Klocke geluyt is in onser Vrouwen Kercke. Item , weert sake dat enige Suster in ennichen puncten voirschreven ongehoirsacm weer ende sich daer inne ontgenghe , dat sal die Meistersche mit ten anderen Susteren des Convens , die si daer to nimt , corrigeren nae inholt der broecke in Bisschops Guido voirschreven confirmatien begreepen. Item , weert sake dat die Meistersche die bruecke niet en corrigierde ende si daer toe vermaent worde. van eniger Suster , so solden die ander Susteren der Meisterschen corrigeren. Item , alle bewechlic goet , also die Susteren in den huise hebben , als sie sterven , dat sal in den huise bliuen tot den gemeinen orber , ende al ander goet , rente of erve dat mogen erven op oer erfgenamen of latent daer sy willen. Item , worde jemant in der correxien wederspennich , dat sal die Meistersche of Susteren voirsch. brengen an oeren Provisoren , die sullen hen dat dan helpen uytrichten. Item , so sullen de Provisoren des huis voirschreven enen eerberen Bruder kiezen ende nemen uyt der Minrebrueder Orden van Deventer , of ander waer hen dat believet , die sy kleden sal , ende des jaerfs eens geestelike visiteren , na inholt der Regulen en eerlicker gewoenten des huyses : sonder argelist : Ende op dat desse voirschreven puncten mede stede en vast bliuen , hebben wi gebeden die weerden gevestiget mit

Segele eersaems in Gode Vader ende Here Here Rodolfs van Diepholt bi der genaden Godes Bisschops t'Utrecht. En wy Rodolf by der genaden Godes Bisschop t'Utrecht hebben onsen segel hier an doen hangen in tuychnisse der voirschreven dingen. Gegeven in 't jaer 1442. des Maendaghes na den Sonnendach als men singt inder Hiliger Kerken Misericordia Domini.

Tertium in ipso S. Spiritus Hospitali enatum etiam sub nomine & insigniis S. *Francisci*. XII. Virgines aluit Xenodochii ministeriis Christiana Charitate mancipatas: earum prima mentio prodit ad annum 1346. quo eis vivere desinens se beneficium Ostendit *Gelmerus Stocke* Sanlebuinianus Vicarius.

Quartum SS. *Joanni Evangelistæ* & *Cæcilie* nuncupatum pro Virginibus sub regimine Fratrum sola charitate sine votorum ligulis in communi Conviventibus in natali domo Anno 1377. instituit *Ven. Gerardus Magnus*, à quo ei nomen *Mr. Geerts Klooster*, qui & ipsemet eis usque ad ultimum halitum convixit: de quibus *Chron. Windesf. L. 1. c. 2. Joannes Buschius*: hanc devotorum exercitiorum in communi viventium (sci. Fratrum) formam devotam apostolicæ vitæ consentaneam, primumque hunc modernæ devotionis fervorem devotæ sorores in Domo Magistri Gerardi in Daventria juxta modum sibi possibilem perfecte imitantes etiam ipsæ de manuum suarum laboribus nendo, filando & texendo vitæ necessaria & victus sibi & aliis non cessant procurare, profundæ enim humilitatis, propriæ mortificationis, internæ devotionis & veræ sanctitatis vivendi exemplar cunctis se præbent per orbem Beghinis & sororibus devotis, unde omnes per istam Provinciam devotarum Sororum Congregationes & in Depen-

vene,

vene, Bronopia, Jerusalem & Bethania Sanctimonialis cœteraque Regularissarum Monasteria Sanctæ observationis, disciplinæ & fervoris originale sumpserunt exordium. Non enim à fervore Spiritus & bonis exercitiis inter operandum cessare consueverunt, sed Horas B. V. de S. Spiritu, de æterna Sapientia, VII. Psalmos & Vigiliis cœteraque similia materna lingua juxta Magistri Gerardi translationem Sorores simul collaborantes pariter devote legere & sine superfluis confabulationibus devotius orare usque hodie in usum duxerunt. Hactenus Buffschius testis oculatus. Nunc autem, postquam aliquot annis rei monetariæ locus servierat, destructo S. Spiritus Xenodochio hujus alumnos fovet & in domo olim laboratoria recreationem præbet tribuum conventibus: præerat ei

<i>Agnes Felix usque ad annum.</i>	1389
<i>Salome Sticken.</i>	1407
<i>Berta ter Klocken.</i>	1434
<i>Berta Wijnkens.</i>	1449.
<i>Mechtildis Harveroort.</i>	1452
<i>Elisabetha Gosens.</i>	1466
<i>Berta ten Zande.</i>	1506
<i>Isentrudis de Mekerem.</i>	
<i>Wendelina Sgreven.</i>	1562

Quintum S. Cœciliæ inscriptum etiam sororum in communi viventium sub disciplina Fratrum, quorum Orientali lateri adhæret, pietatis officina fuit: nomine derivato à *Lamberta de Diefse Lammen Klooster* nuncupatur; erat ea in senio sæculi XIII. primi fundi collatrix quem pretio comparatis ædibus contiguus dilatavit: etenim unam emit à Theodoro Brandt & à Gerardo Schedmaecker alteram; annum 1390. & Vigiliis Assumpt.

B. M. V. Literæ præferunt: eumque auxit ædibus paternis in patrimonii divisione sibi à fratre celsis *Agneta Henrici Swaefkens* filia & hujus parthenonis Conventualis Anno 1495. feria III. post Invocavit. Ejus præsides fuere

Lutgardis.

Gertrudis ten Veen per annos 47. usque ad. 1469

Euphemia Zeevinge.

Andrea Iseren usque ad annum. 1502

Maria de Essen. 1567

Sibilla Everwyns. 1584.

Reliquæ sese nostræ notitiæ subduxerunt. In hoc Parthenæo sedem fixit Schola Illustris Magistratus auspiciis Anno 1630. 16. Feb. aperta.

Sextum sub patrocinio. *S. Ursulæ* Virgines ejusdem cum præcedentibus Instituti cultrices habuit, quod è duobus sibi contiguis & sub finem sæculi XIII. enatis *Kerstkens* sci. & *Brandes Klooster* opera V. Fratrum Rectoris Ven. P. Egberti ter Beeck utriusque tum Præfecti Anno 1470. excusso muro quo solo separabantur in unum coaluit: „ qui & disposuit (ait ejus Biogra- „ phus) ne Sorores Domus illius & aliarum Domorum „ ultra Ecclesiam visitarent: quod quædam ex dissolu- „ tionibus etiam alias nequiter instigantes graviter tule- „ runt, quia privabantur libertate evangandi, circum- „ spiciendi & alloquendi amicos in Oppido, exeuntes „ aliquando Ecclesia quasi sub prætextu necessitatis & a- „ micorum domos visitantes: quæ per suos concitaverunt „ Consulatum contra Dominum Egbertum, ita ut Con- „ sules juberent prædictas Domos iterum separari sub „ certa pœna, ac sorores iterum visitare ecclesias more „ consueto & quod Dominus Egbertus eas ad hoc non „

com-

„compelleret nisi per efficaces rationes Consulatam ,
„quare aliter fieri oporteret, informasset. Dominus igi-
„tur Egbertus invocato S. Spiritu cum Domino Otge-
„ro procuratore Novæ Domus accessit ad Consulatam
„& ait : Honorabiles Domini constat honorabilitati
„vestræ sorores hujus oppidi, inter quas sunt filiæ ve-
„stræ sorores & neptes, usque ad hæc tempora à præ-
„decessoribus nostris & nobis in castimonia & bona di-
„sciplina cœterisque virtutum exercitiis in decus oppi-
„di omnes diligenti cura & sollicitudine esse servatas,
„sed jam refrigescente charitate prima & abundante
„iniquitate per visitationes Ecclesiæ & vagationes forin-
„secus & ex his procedentia compertum habemus scan-
„dala magna exorta, & insuper majora videmus præ-
„foribus, nisi subtrahatur occasio : quapropter visum
„est patribus nostris & nobis necessarium eas conservari
„in Domibus suis & providere eis de Missis & Sermo-
„nibus & cœteris sub bona & fideli custodia, præstita
„nobis super hoc Majorum nostrorum commissione:
„pensatis igitur istis à vobis cum debita diligentia, si
„Honorabilitas vestra in sua priori denunciata decrevit
„manere sententia, ecce de facto exoneramus conscien-
„tias nostras, & curam earum committimus conscien-
„tiis vestris, quia aliud agere non possumus : regatis
„ergo illas aut regi faciatis secundum discretionem be-
„neplaciti vestri. Quibus auditis Consulatus jussit foras
„eos ad breve ire, & maturius super hoc negotio &
„profundius ipsis deliberatis revocantes eos dixerunt :
„eatis in pace, & quod vobis utile & necessarium ad
„salutem Sororum visum fuit, secundum quod Deus
„inspiraverit, quantum ad nos libere perficiatis. Ha-
„ctenus M S. isque (ex eodem) undecim annis ante mor-
tem

tem Asceterii hujus curam Confratri suo Lamberto Rees commisit, qui istud annis 44. laudabiliter cum,, multis angustiiis rexit & promovit in structuris, re,, ditibus & agris, præcipue in erectione nobilis & pul,, chræ Ecclesiæ. Ex iis quæ regimen obtinuerunt ad nostram notitiam devenere Anno 1484. *Aleidis de Aken.* 1493. *Emerentiana ter Welburgh.* 1501. *Rijckmodis Konincks.* 1521. *Asella Schroeders.*

Canonissæ è Diepenveeniana Canonica exules post nuperas Religionis turbas hic erant hospitatae ubi & vitæ terminum habuerunt: nunc autem integrum etiamnum superstes Diepenveensium bonorum Receptori & diversis aliis familiis beneficio senatus gratuitum exhibet domicilium.

Septimum S. Agneti sacrum & à Virginibus ejusdem cum præcedaneis Instituti excultum Anno 1405. initium habuit hac occasione: morabatur in Gerardina Domo soror quædam Westphala nomine *Elizabetha Vosses*, quam secuta ejus egena mater in platea sacerdotali à quodam *Reinero Buyskens* gratis obtinuit domicilium, sed quia vetula ad ejus servitium cum sororum & Venerabilis *P. Joannis Brinckerinck* eorumdem tum Rectoris assensu filia transiit, quæ coadunatis sibi quibusdam Virginibus & à præfato *Gerardo* ædibus donata novæ hujus Familiæ fundamenta posuit. Variam Collegii fortunam, solatia à benefactoribus recepta (quos inter celeberrimus *Gerardus à Rijssen vir pius & dives* tum moram trahens in *Borgel*) sororumque res præclare gestas domesticus calamus integro Volumine conscripto posterorum memorie consecravimus: modo autem pro parte dirutum est apertâ per illud plateâ publicâ, cespites asservat Eccle-

sia hiemali tempore pauperibus distribuendos, & præcipua ædificia inhabitat Trapezita quem Lombardum vocant: ejus Rectrices nominantur *Elizabetha Vosses. Aleidis van Rbijn. Gertrudis Brandes. Machtildis van Coln* sub qua deducta colonia in *Waemel* pagum *Thilæ* vicinum ad instantiam *Lamberti de Haese* domum, fundum & dotem offerentis Monasterium ibidem construxerunt. *Margaretba ter Welbergh*, sub qua Ecclesia assurrexit. *Mechtildis Hermz. Gerbirgis Gruyters. Aleidis Lambertz.*

Octavum horæ spatio à civitate abjunctum sub titulo B. M. V. & S. *Agnetis* atque insigniis S. *Augustini* fuit *Canonissarum Regularium* Windesim. Capituli florentissimum olim Collegium & foecundissimum seminarium, è quo in plurima passim oppida ac loca Coloniae deductæ: initiatorem habuit Venerabilem P. Joannem Brinckerinck Zutphanensem & è Domo Florentiana secundum Virginum Gerardinarum Rectorem, de quo ejus Biographus: *Domina Suedera de Runen* (*Frederico de Rechteren & Margarethâ de Culenburg* parentibus prognata ac Joanni Runano apud Tencteros *Toparchæ* nupta, eoque cum filio, quem unicum suscitaverat, defuncto Vidua) diu multumque desideraverat adjungi & cohabitare Sororibus Gerardinis, quod tamen obtinere non potuit, quoniam Magister Gerardus suis commiserat (etsi in Literis Foundationis Domus non inveniatur insertum) ne Viduas aut Canoniarum famulas aut filias in sua domo reciperent: quoniam frequenter id hominum genus bonis Congregationibus obsit, nisi ex intimis in timore Dei fervens se mortificationi & propriæ voluntatis fractioni tradiderit, quod rarissime in hujusmodi reperitur: propter hanc ergo *Suede-*

vam & alias ejusdem fervoris Viduas proposuit Dominus Brinckerinck construere Monasterium in Diepenveen.

Ex florentissimo hoc Parthenæo & ab ejus alumnis religiosæ vitæ cultus aut primo traditus est, aut expositus, aut etiam postliminio restitutus jussu Reverendissimi Archiprioris Windesimensis in *S. Lucîa* Santrudonianâ, in *S. Agnetæ & Valle S. Barbaræ* Thienensi, in *Jerusalem* Trajectensi, in Collegiis *Silvæducenti*, *Sanctensi*, *Wesaliensi* & *Bommeliensi*, in *Mariæcampo* Amsteldamensi, in *Bethania* Machliniensi & *Arnhemensi*, in *Nazaretho* Coloniensi, in *Galilæa* Gandaveni, in *Annæbergâ* apud Hassos, in *Wilferts-huisen* ad Visurgin, & alibi: de quibus Diepenveenianarum Vestalium Biographia, è quatum Necrologo ascribo earundem Rectores.

1. *D. Joannes Brinckerinck fundator & Rector*
bujus Domus obiit Anno 1419
2. *F. Egbertus Linghe Monsagnetanus.* 1427
3. *F. Judocus de Rugghe.* 1444
4. *F. Godscalcus de Hoorn.* 1446
5. *F. Henricus Harderwijck.* } 1447
6. *F. Ludolphus de Wilsem.* } *Windesimensis.* 1468
7. *F. Walramus de Noorthoorn.* 1474
8. *F. Henricus Hagen Nazarethanus.* 1484
9. *F. Theodoricus VVaninck Monsagnetanus.* 1499
10. *F. Henricus ten Noertbaeve Bethlemita Swol-*
lanus. 1502
11. *F. Otto de Noorthoorn.* 1521
12. *F. Hermannus Roede VVindefimensis.* 1551
13. *F. Joannes Zutphaniæ Mariæ Vallensis* 1557

Reliqui oblivione sepulti jacent.

Itaque cum Sororibus Gerardinis, quarum erat fundus,

dus, ipsis Venerabilis Sacramenti solemniis Anno
 1401. communicato intento, habitoque earum assen-
 su, altero statim die non nisi 4. vel 5. Florenis instru-
 ctus Monasterii initium est auspicatus, loco quidem
 Silvestri & paludinoso, sed sororum industria hinc in-
 de etiam ultra viri staturam ingesta terra elevato.
 Prima ædificia fuere è vimine & argilla, primumque
 Oratorium cum Ara S. Agnetis ac Coemiterio Anno
 1403. in Vig. S. Matthæi consecratum: cui deinde à
Friderico de Blanckenheim Traiectensi Antistite, Pa-
 rocho S. Mariæ, præposito & Senatu Daventriensi
 Anno 1407. pro erectione Monasterii Canonissarum
 Regularium S. Aug. obtentâ licentiâ suffecerunt Ec-
 clesiam (Anno 1411. in Festo S. Matthæi consecra-
 tam, cujus parietes etiamnum supersunt) è lapidibus
 quos ibidem coxerant, quibus & dormitorium atque
 ædificia reliqua constructa, modo autem destructa &
 cum fundamentis eviscerata præter latrinas & unum
 alterumve domicilium in quo ab Anno 1661. per Præ-
 dicantem habitæ Conciones. Nummos suppeditabant
 Sorores Gerardinæ (quibus tamen facta restitutio o-
 mnium & pro fundo Villa in Nofeldem) *Suedera de*
Runen, Elisabetha Haesenbroeckx & ipse Dominus *Brin-*
kerinck, cui remiserant Fratres Flotentiani dives pa-
 trimonium quod in communes usus nuper attulerat
 hisce impendendum: quem cum fabricæ intentum for-
 te quid moliretur quispiam rogasset: arcem, respondit,
deprædatoriam construo Deo, ut exinde è Faucibus dæ-
monum animas eruere valeam, & Dominum Christum
imitans pro posse ad propriam domum à dæmone & mun-
do erutam captivam ducere valeam captivitatem. Clau-
 sura coepit Anno 1408. in festo S. Agnetis, quo & pri-
 mæ

mæ XII. Sorores per Joannem Vos Windefimensem Priorem præsentibus de Fonte & Monte Prioribus ac multa populi frequentia secundum Windefimentium Statutorum formam habitu indutæ sunt, cæteris Novitiis per annum permanentibus tres eodem die vota fecerunt, è quibus Hillegundis Sunderlants prima constituta Priorissa. Familiæ amplitudinem indicat Buffchius hic quandoque Rector i. Chron. Windefimentium c. 43. has in bona disciplina, vera obedientia, mortificatione propria & cœlica vita ita instituit (nempe *Dominus Brinckerinck*) ut jam sint forma & exemplar, flos & decus & gloria, omnium Sororum & Sanctimonialium Deo servire cupientium: circa xc. habens Sanctimoniales, xxvii. Conversas, & xxv. alias puellas nondum investitas intra claustrum, x. Sorores pro externis laboribus extra claustrum seorsum à viris separatas, & xx. Laicos familiares foris in curia pro agricultura: separatam Rectorem cum duobus presbyteris & duobus laicis eis servientibus, quibus omnibus victus, vestitus & cætera, necessaria per Sanctimoniales ab intra ministrantur, quæ intus coquunt, pinsunt, braxant, molunt, suunt, & cætera exercent officia, non vacantes otio sed magis suis laboribus & spiritualibus exercitiis Regnum Cœlorum promerentes.

Desiit fundator vivere in die S. Ludgeri Anno 1419. Sexagenarius tumulum nactus ante principem Aram. Illustrissimæ hujus Canonice præfecturam gessere addito Anno mortuario

Hillegundis Sunderlantz.

1445

Salome Stricken.

1449

Elisabetha de Tyel.

1452

<i>Emgardis de Straelen Vollenhoviana.</i>	1470
<i>Gerarda Urdemans Boeckholtana.</i>	1472
<i>Salome van den Wijel Woringana.</i>	1490
<i>Daija Dierkens.</i>	1491
<i>Sapientia de Rensen.</i>	1500
<i>Catharina Lauwers.</i>	1504
<i>Bernarda Bitters.</i>	1508
<i>Aledis Hudekes.</i>	1513
<i>Mechtildis vander Geest.</i>	1546
<i>Wyckmodis de Keppel.</i>	1558
<i>Anna de VVindeſem.</i>	1565
<i>Anna Stuyrmans.</i>	1587
<i>Helena de Boſelaer.</i>	1594

S C H O L A.

Ea hic quondam celeberrima, (ubi *Alexander Hegius* xxx. annis ejusdem Rector primus Græcas in Belgio literas excitavit exemplo Rod. Agricolaë præceptoris sui qui Germaniæ easdem restituerat) in Vita *Thomæ de Kempis* à Rosweido *Belgiæ Athenæum* dicta, ob illustrium virorum quos protulit ac Studioſorum frequentiam, qui ad aliquot millia censebantur, paternæ potissimum sollicitudine & Fratrum nostrorum provida cura invitati, quæ necessaria indigentibus & gratuita etiam hospitia procurabat: ut enim in Vita Domini Florentii scribit *Rudolphus de Muyden*, Anno 1458. penè omnes cives adhærentes Domino „Florentio & Fratribus suis habebant in domo sua u- „num pauperem scholarem devotum, cui dabant lecti- „sternium & potagium & tyſanam propter Deum. „*Lambertus de Gaelen* continue habuit in domo sua ad „minus octo pauperes Scholares, qui ordinabantur sive mit-

mittebantur ibidem à Fratribus Domus Domini,,
 Florentii, sicut etiam in aliis domibus civium. Fra-,,
 tres Presbyteri Domus Domini Florentii solebant,,
 quandoque comedere cum istis pauperibus. *Dye van*,,
Dunen habuit continue octo pauperes Scholares devo-,,
 tos sibi missos à Domo Domini Florentii, quibus mi-,,
 nistravit lectisternia, tyshanam & potagium, insuper,,
 quolibet die uni de illis octo dedit prandium. Domi-,,
 nus Rembertus Decanus Ecclesiæ S. Lebuini veniens,,
 Daventriam proposuit equitare cum tribus equis, sed,,
 Dominus mutavit propositum istud, nam pro tribus,,
 equis recepit ad domum suam sex devotos pauperes,,
 Scholares sibi missos à Fratribus Domus Domini Flo-,,
 rentii, quibus dedit integras expensas, insuper dedit,,
 togas superiores, tunicas & caputia de novo panno,,
 formata juxta modum devotorum in Daventria (qua-,,
 libus hodiedum utuntur apud Lovanienses alumni,,
 Collegii Standonici) &c. *Thomas de Kempis* cui simi-
 lis impensa cura grato eam calamo agnovit, c. 1. de
 Discipulis Domini Florentii, venientem, scribit, ad,,
 præsentiam Patris Reverendi nempe Florentii,,
 mox pietate motus aliquantisper me secum in Domo,,
 tenuit & ad Scholas instituit, datis insuper libris qui-,,
 bus me egere putavit: Demum hospitium cum qua-,,
 dam honesta & devota gratis impetravit, quæ mihi &,,
 multis aliis Clericis sæpius benefecit. Hæc hospitia,,
 privata, publica plura, inter quæ,,

Domus S. Hieronymi, cui è Fratribus procurator,
 qui & Pædagogus, præerat, inter quos Anno 1504.
 excelluit *Joannes Synthemius* author Grammaticorum
 Commentariorum in Doctrinale Alexandri, inde ma-
 gnum nomen, ut in *Vita Erasmi* ait *Rhenanus*, ea tem-

pestate in Germaniæ Scholis consecutus: quæ sequuntur ex ipso autographo descripti olim in Seminarii Oratorio pendulo.

Hæc *Tabula* debet dici *Liber Vitæ* quoniam in ea nomina piorum, qui domum istam fundaverunt, dotaverunt, promoverunt & dilexerunt, conscripta habentur, de quibus etiam pie præsumendum est quod eorum nomina scripta sunt in Cœlis, cum Mammonam iniquitatis tanquam fideles dispensatores in pauperes Christi imo in ipsum Christum large disperferint, juxta illud: quamdiu uni ex minimis istis fecistis mihi fecistis: ac taliter de eadem Mammona fecerint sibi amicos, qui cum defecerint, recipiant eos in æterna Tabernacula. Merito ergo dives subveniat pauperi hilariter, qui eum sublevet in Cœlum: unde Gregorius ait: si cœleste patrimonium eleemosynis comparatur ergo pauperes non ut egeni audiendi sunt, sed ut patroni obsecrandi sunt: ex qua authoritate patet, quantum pauperes apud Deum valeant, cum divites ab eis tanquam à patronis cœleste regnum comparare possint. Unde si iidem pauperes, qui tanta apud Omnipotentem prævalent, ut regnum quodammodo sibi rapiant, & suis benefactoribus illud vendant, ingrati fuerint, nec apud Deum pro benefactoribus suis tam vivis quam mortuis intercesserint, vere meo judicio eorum scelus grave omnino & damnosum censendum esset. Ne igitur peccata populi comedant, & iracundiam Dei super se inducant, memoriam suorum benefactorum sedulo in devotis orationibus ad Deum suppliciter faciant, ut in illa die pium inveniant Judicem, quem in terris habuerunt provisorem.

*Ten eersten S. Borchardt een stichter en gever onses
prin-*

principaelen busen, daer onse Sael in is met den have, ende Cunere sijn Suster.

Voort Alijdt Borren met oer S. man Johan Borre ende Merisse boer Suster, dewelke Alijt gegeven heft onsen buse dat buys daer onse nieuwe Kocken in is. Quæ obiit post Matthæi, pro cuius anima quilibet leget in anniversario ejus septem Psalmos & Vigiliis ix. Lect. insuper audiet Missam aut celebrabit si Sacerdos fuerit: & istud faciet quilibet quoad vixerit, si omiserit in Anniversario, repetet alio tempore.

Mr. Richart de Printer en sijn Huysvrouw, die op sijn kost by nae den Kelder, den Saedel en kocken, en siickenbuysken heeft laeten verbeteren in woertijden.

Gerardus van Texels den de inwoonderen veel genoten hebben ende meer genoten moghen, so ver als dat goet dunkt den genen die S. Gerardus goet hebben te vergeven. qui obiit Pontiani.

S. Geertruidt Sufelerls die een deel van den hof betaelt heft.

Herman Zwitze en Emme sijn huysvrouw, die noch alle daghe bynae de gesellen in desen buys versiet met botteren en broot en andere nootdrufte, en welken VADER deses huis genoemd werden & heyten mach. Obiit Pancratii.

Johan van Ruitenbergh van welcken testament wy seer genoten hebben.

N. Cremer ende Griete sijn vrouw en sijn andere Vrinden daer hy voier begeert heft. Iste obiit post Nativ. Mariæ & legavit adhuc sanus cum uxore domui isti v. Flor. annue.

Jacobi Treveris clavigeri Scholæ, qui multa procuravit & dedit Domui Hieronymi. obiit Anno 1516.

cujus nomine circa Festum Nativ. legent Socii Vigiliis pro eo.

Trude Hessels cum marito & fratre *Borchardo Camerick* die besonder ons goedertieren is geweest met haer broeder, ende daerom onse MOEDER is gebeten.

Lambert van Hees cum sorore sua.

Notandum.

Item Socii nostri recipient ex legatione *Magistri Everardi Brunonis* p. m.

Primo ex Contubernio S. Augustini supra Montem octo portiones quatuor diebus testis in anno scilicet Conversionis S. Pauli, S. Georgii Martiris S. Jacobi Apostoli & S. Remigii, in quibus diebus Contubernium præfatum dabit pauperibus quatuor modios filiginis & quartale vasis butyri.

Item ex Contubernio S. Augustini recipient Socii nostri quatuor diebus in anno octo portiones scilicet in Festo S. Hieronymi, Lebuini, præsent. B. V. Barbaræ.

Item ex Contubernio Ven. Sacramenti recipient Socii nostri sex diebus in anno octo portiones, scilicet in omnibus quatuor Temporibus, primo post caput jejunii & in Festo S. Gertrud. Magdal. his diebus orabunt Socii nostri fideliter pro anima *Magistri Brunonis* & amicorum.

„ *Nova Domus* alias *Erme Fraterbuys* à numero potiori sumpta denominatione, nam invenio septuaginta ut minus propriis suis sumptibus hic commensales fuisse: de ea sup. citatus Rudolphus Dier de Muyden in Vita Domini Florentii: Circa idem id tempus (ad annum scilicet 1398.) ædificabatur *Nova Domus*, sic dicta

dicta ad distinctionem Domus Vicariæ S. Pauli, in,,
 qua devoti Fratres habitaverunt etiam per duos annos,,
 post obitum Domini Florentii, quæ dicebatur Anti,,
 qua Domus: intentio autem quare ædificabatur hæc,,
 Domus fuit, ut devoti Clerici postponentes Scholas pos,,
 sent ibidem sedere sub regimine Domus Domini Flo,,
 rentii promerentes panem suum cum opere sacræ scrip,,
 turæ, eo quod per id tempus pauca essent loca religio,,
 forum vel devotorum ad quæ potuissent divertere.,,
 Erat tunc temporis quidam mercator conversus ad,,
 Dominum nomine Henricus de Creveldia hujus mer,,
 cimonia valebant ducentos florenos quos dedit ad ædi,,
 ficandam præfatam domum: iste per tempus fuit co,,
 quus in Antiqua domo, postea vero fuit coquus in,,
 Nova domo ubi & obiit: Fuit etiam alius Henricus,,
 oriundus de Gorichem oppido Hollandiæ, qui vendi,,
 to patrimonio suo dedit pecunias pro constructione,,
 istius domus, hic fuit coquus in prædicta Nova domo,,
 usque ad mortem suam, & obiit in eadem tactus à pe,,
 stilentia. Insuper Gerardus Schedemaker qui erat ali,,
 qualis carpentator juvit propter Deum ad ædifican,,
 dam istam domum laboribus suis, prout consueverat,,
 omnes devotas adjuvare laboribus suis: iste cum esset,,
 occupatus in structura domus jam dictæ cecidit de,,
 alto & fractum fuit suum brachium, & sic con,,
 fractum arripuit eum febris pestilentialis ac eum de me,,
 dio tulit. Quartus qui juvit ad consummationem præ,,
 dictæ domus fuit Wilhelmus de Vianen germanus Do,,
 mini Jacobi de Vianen Fratris nostri, qui perfecit,,
 ipsam domum manibus suis opere lignario: iste per,,
 rexerat ad partes nativitatis suæ, ubi fuerat apud ger,,
 manam suam infirmatam à pestilentia inguinaria, qui,,

„reversus Daventriam coepit & ipse infirmari ex eadem
 „peste, tantos autem calores habuit in ipsa infirmita-
 „te, quod maluisset, ut dixit, in furno ardente ca-
 „dere quam illum calorem tolerare quem sustinuit: ex
 „ipsa infirmitate obiit in ipsa Domo: post quem obie-
 „runt ex ipsa domo decem fratres forte infecti ab eo,
 „nam in oppido Daventriensi non erat pro tunc pe-
 „stilentia: aliqui qui tunc obierunt plene mortificati
 „vitiis, & dediti Deo videbantur. Illi qui ædificaverant
 „domum prædictam dederunt sibi mutuo coram Sca-
 „binis jus suum in domo prædicta. Erant vero alii tres
 „scilicet Nicolaus Lathomus, Gisbertus Lathomus &
 „Wilhelmus Ansen habentes communiter quandam
 „aliā domum, & illi de Nova domo concordave-
 „runt cum illis tribus prædictis de alia domo sic quod
 „mutuo tradiderunt sibi invicem coram Scabinis domi-
 „cilia & areas quæ habebant intra Daventriam. Tandem
 „omnibus defunctis habentibus jus ad prædictas domos
 „Gisbertus Lathomus prædictus, qui postea fuit &
 „obiit commensalis noster, dedit cum consensu execu-
 „torum testamenti sui Fratribus domus Domini Floren-
 „tini ipsam Novam domum, sperans quod ipsi Fratres
 „non uterentur ipsa domo nisi ad honorem Dei. Sed
 „sciendum, quod hortus positus à latere versus murum
 „oppidi Daventriensis pertinet Fratribus domus Domini
 „Florentii, quem emerunt à Gisberto prædicto pro
 „quingenta florenis quorum XXV. erant floreni bla-
 „vii monetæ Gelriæ, & XXV. erant argentei compu-
 „ratis pro quolibet floreno XIII. grossis Flandriæ & tri-
 „bus divitmaris, hætenus MS. qui postmodum ven-
 „ditus ipsi Novæ domui, quam plurimum liberalitas
 „large dotavit. Qui è fratribus præerat, hi namque
 „ejus

ejus curam habebant, Procurator dicebatur, qui & è suis laicos culinæ & aliis ministeriis præficiebant. *Reverendissimus* noster *de Monte egregius*) ex *Middendorpio de Academ. L. 2. pag. 313*) *Scholæ restaurator* hic juxta præscriptum Trid. *diœcesanum Seminarium* constituebat, sed mutata religio in eorum puerorum & puellarum qui lanæ filia dicendo stipendia lucrantur, officinam, scholam aliosque usus convertit, salubri consilio ut ab otio & mendicitate arceantur.

Bursa Cusana, nomen mutuata à suo fundatore *Nicolao de Cusa* ad Mosellam oriundo: is è *Tartobergenfi* Can. Reg. S. August. in *Tirolensi* Comitatu, cui præerat, Præpositus, Monasterio assumptus in Episcopum *Brixensem*, Tit. S. Petri ad vincula Cardinalem ac per utramque Germaniam Legatum, Anno 1469. hic, ubi primam ætatem Musis consecratat, Collegium istud pro XX. Studiosis à Rectore pro tempore *Xenodochii S. Nicolai* prope *Cusani* submittendis, erexit dote apud *Daventricensem Magistratum* deposita, cui eisdem ternos ex civium liberis licitum inferere. Sed exclusis & eorum loco substitutis Prædicantium & aliorum filiis, quibus præest *Gymnastii* Conrector, præfatus Rector non agnoscitur amplius, cumque de eo per literas Anno 1624. conquereretur, sibi que restitui reditus cum sorte postularet, negativum responsum obtinuit, ac statim decretum ne Catholicorum Civium liberi beneficiis vel subsidii fruerentur, quique ea haberent, iisdem privarentur, quòd etiam tum obtinet.

XXVIII. Quam exteris hospitalitatem exhibuere nostri, apud ipsos & ii eandem fuerunt experti, in *Perusina* namque Universitatis Scholarium S. Gregorii Collegio ex fundatione *Nicolai de Caputiis* Cardinalis &

Daventriensis Præpositi ab Anno 1362. unum habuerant locum, quam uti & alterum pro Trajectensibus à multis annis neglectum Anno 1655. Illustrissimus *Jacobus de la Torre* per Unitum Belgium III. Vicarius Apostolicus, præsens suis restituit jure patronatus ad se suosque successores translato, quod olim erat penes Trajectensem Antistitem & Daventriense Capitulum. Ex fundatione *Hermani Hervordien*sis in Hervordienfi Gymnasio duo, totidem ex ejusdem liberalitate *Colonie* in trium Coronarum Collegio: totidem etiam in Florentissimo S. Laurentii Palladio & alia alibi. Sed omnium opulentior & major est fundatio quam nostro tempore fecit *Balthasar à Bodeker Veenhuysius* qui condito cum matre sua Anno 1584. 24. Mart. Testamento bonorum suorum majorem partem ad fundationem erectionemque Universitatis sive illustris Scholæ legavit. quod ejus votum implevit Senatus Anno 1630. quo & obiit Vidua Bodekeri & bonorum usufructuaria *Joanna de Grotenhuys*, ipse mortuus est Anno 1617.

§. II.

BATHMEN

Sallandiæ Pagus, cujus Ecclesia sub tutela consistit B. M. V. & Sanlebuiniani Capituli patronatu, in qua

Vicaria	{	1. <i>S. Catharinæ</i> . 2. <i>S. Anthonii</i> , cujus Minister, quem legit Parochus cum Toparcha in <i>Dortb</i> , semel in septimana sacerdotio fungitur.
---------	---	--

§. III.

§. III.

O L S T.

Sallandicæ ditionis membrum, in cujus Ecclesia rei sacre archistrategus est *S. Wilibrordus* sub patronatu Daventriensis Capituli: in ea Vicaria unica B. M. V. & *S. Joannis Evangelistæ* quæ pro patrono veneratur Parochum & biñum Sacerdotii exercitium suo possessori demandat: cui subsunt

C A P E L L Æ II.

Una in *Hengverden*, quæ matriçi Ecclesiæ nec amplitudine nec turris proceritate cedit. Altera cis Isalam in *Welsum*.

§. IV.

W E E S E P

Sallandiæ regioni annexus Pagus: Ecclesia *D. Nicolao* inscripta est & ad functiones pastorales Daventriense Capitulum jus habet denominandi atque investiendi.

§. V.

H O L T E N

Pagus Sallandicæ Satrapiæ subditus, cujus Ecclesiæ præfecturam possidet Scholasticus B. M. Traject. in qua unica *S. Anthonii Vicaria* cum onere duplici Sacrificiï & adjutorii Pastoris in cura & choro: ejus patronatu gaudent Villarum Domini quas hæc parœcia complectitur.

§. VI.

§. VI.

R A E L T E

Sallandiæ annumeratus Pagus cujus Ecclesia titulo *S. Crucis* insignita suberat olim Daventriensi Capitulo: quo autem jure docet sequens *Henrici IV.* Imperatoris Diploma ex ipso autographo descriptum.

Notum habeant omnes tam presentes quam futuri, quod Daventriensibus prodevotissima fidelitate sua quam nobis exhibuerunt, emptionem Baptismatis & sepulturarum, quam hætenus contra leges divinas & humanas exhibuerunt, consilio & judicio Episcoporum & Principum Catholicam fidem tenentium prorsus remisimus: ac ne ulterius apud illos puerorum baptisma mortuorumque sepultura conducatur, consensu *Godebaldi* Trajectensis Ecclesiæ Episcopi districtione imperiali interdiximus. Præterea, ut ipsos eorumque posteros ad exequendam fidelitatem amplius animatos corroboremus, Denarios Domorum eisdem Daventriensibus remissimus Ecclesiamque nomine *Raalt*, quæ *Lifgers* abjudicata fuit, loco eorundem denariorum Præposito & Confratribus substituimus. Ut autem hujus nostræ concessionis decretum ratum & inconvulsum remaneat hanc inde cartam conscribi jussimus nostri sigilli auctoritate insignitum. Hujus rei testes sunt *Fredericus* Coloniensis Archiepiscopus, *Bruno* Trevirensis Archiepiscopus, *Albero* Leodiensis Episcopus Comes *Gerardus* de Gelra. Comes *Arnulfus* de Cliva. *Arnulfus* de Rotha. *Stephanus* Oyensis. Data Trajecti anno Incarnationis Dominicæ M.C.XXIII. Indict, XIII. IV. Non. Aug.

Ea postmodum translata est ad Præpositum Nigraquensem.

Invenio in Tabulis Testamentariis *Petri de Noortmerffche* Lebuiniani Vicarii mentionem Monialium in *Raelte* quibus, quot etiam Nigraquensibus, ad earum perseverantiam annue legat tres Libras Anno 1380. 22. Aug. at earum hic aut alibi nulla memoria.

§. VII.

W I L P E

Velavici Territorii Pagus cujus Ecclesia ei postmodum sacra à *D. Lebuino* est constructa, cum labore ejus & vigilantia relicto Idolorum cultu ad Euangelii Lucem oculos aperirent & Christiana Sacra Velavii susciperent. Ad parochiale munus juxta notas *Reverendissimi de Monte* jus habet denominandi Dux Geldriæ quod Daventriensi Capitulo in suis excerptis *Gramaius* ascribit. inibi

Vicaria.

1. B. M. V. cujus Anno 1571. patronatum gerebat Fromo de Meeckeren.
2. *S. Anthonii* sub Honnepianæ Antistitæ patronatu : utraque binam sacrficationem requirit & *Officium* unicum cujus minister incruento paratu Sacrificium offert feria 11.

§. VIII.

T W E L L E

Velavicæ Tetrarchiæ connexus Pagus seculo XIII. dictus *'t Veenlo* : Ecclesiæ B. M. V. nuncupatæ patronatu potiuntur Sanlebuinianum Daventriense Capitulum & Dux Geldriæ, in qua

M

Vica-

Vica-
ria.

1. *S. Agathæ* quæ suum ministrum à Parocho assumptum advocat ad Aram FERIA III. V. & VI.
2. *S. Chattrinæ* ea Sacrificium requirit feria I. I. IV. & Sabbatho ac deservitorem adipiscitur à Parocho & Monickhusano Carthusianorum Priore: qui cum ex hac Paroecia totam prope alimoniam habeant, ejus titulum attexere non superfluum arbitrator.

IN Godes namen Amen. Allen den genen die desen Brief soellen sien ofte hoeren lesen Reinout bider genaden Goeds Hertoghe van Gbelre, Greve van Zutphen saluyt en kennisse der waerheit: want wy onsen Heeren Goede te eeren, onser Liever Vrouwen Sincte Marien sinne Moeder en Sincte Johannes Baptisten, alse sunderlingen Patronen diens Ordens hier nae benoempt, ende anders allen Goeddes Helligen omme troost, zaeligheyt en ewelijcke memorie dier zielen, en sunderlingen onser liever Moeder, die Godt hebben moete, ons selves en onser lier Geselinne Alianoren van Engellant begunst hebben t' tymmeren en kortelicke volmaken en voltimmeren sullen, of Godt wille, ein Cloester en een Goedsbuys des Ordens van Carthusen binnen onsen Hertochricke opper Veluen, op onsen erve en gronde ghelegen, also als ons die Marckgenoten en Moelen hebben daer toe gegeven, in eenre stede gebeten Monichuisen by Arnheim en binnen dien selven Kerspel van Arnheim inden gestichte van Utrecht: also dat een Prior ende die Monicke of Broders des selven Ordens, die ons Heere Godt daer toe versien heft ende verkoren, daer inne

M 2

staen

staen moegen en woenen tot ewelicken daegen onsen Heere Goede aldaer te dinnen, endē te bidden voer ons ende die genen die voergenumpst sijn en ander alle die genen daer voor wijs begeeren. Ende op dat daer toe dese voergenumpste Prior en Moenicke oft Broederen diens Ordens voirfs. hoer behoeft ter kost en Clederen, ende anders tot hoeren noothlos en ledigh, ende sonder commer en sorge hebben moegen, soe hebben wy mit volkommene consent ende volborde onser liever Gesellinnen voergescreven van onsen gerechte goede en renten, die ons Godt verleent heft, dit voirfs. Cloester en Godeshuis mede te wēdemen, en te gueden, ende tot ewelicke daegen tot erven, daer toe bewiest ende gegeven, bewiest ende geven tot behoef des Priors en der Monicke als voirfs. is vijff hondert pont t's jaer cleynere penninge enen gueden Andries groete Coninx Tornoische van Vranckricke voer sestiē penningen gerekent, of die werde daer voer van andere gelijcken gueden payment, dat ter tijdt gange en geve is alle jaer, die eene belft op Sinte Martijns dach inde Winter, ende d'ander belft op Sinte Peters dach ad Cathedram by den Prior des Cloesters voirfs. of sine gewate Bade te heffene en te hoeren sunder jemans weder seggen en sonder enigherhande hinder ofte crot van yeman uyt onsen nyen tinsen, die wy jaerlix hebben inden Nienbroecke opper Veluen tegen Deventer over de Isēle binnen den Nienkerspele van dien selven Broecke gelegen aen vieff en t'seventich Hoeven ende dartien mergen landes, die gelegen sijn tussē die vier hoeven van Schonenberch ende tussē dien Vloyt dicke die beneden anden Broecke gelien is, also van elker hoeven ses pont t's jaers payment t's jaers. Voert aen drie hoeven lands van onsen vier hoeven die inden Ghier gelegen sijn, van elker hoeven viefstien pont t's jaers des selvens paye-

payments voirfs. Vort an viefen t'foeventich roeden lants;
 die Dederic van Cranenborch van ons hadde, acht en
 twentich penningen payments voirfs. welke hoeven lants
 en guet wy gegeven hebben en geven die Prior ende Moe-
 nicken voirgeschreven, ende hebben sy daer in gesat ende
 setten mitz desen openen brieven erfelick ende ommermeer,
 dats te verstaen inden tinsche voirfs. beholtelijck ons en on-
 se erfgenaemen ghewins en gheviefs onder der tinden van
 dese voirfs. hoeve ende lande. Voert so hebben wy geloeft en
 geloeven in gueden trouwen voer ons ende onse erfgenaem-
 en, overmits consente ende toedoen onser lieve Gesellinne
 voirfs. die voirfs. Cloester, Priore en Monicken dese voirfs.
 viefhondert pont t's jaers wittelicke en wal te waeren, en
 si daer in vastelick en vredelick te handene en te doen han-
 den sunder argelijst. Ende wy Alianora van Engelandt
 Hartoghinne van Gelre, Grevinne van Zutphen beken-
 nen dat wy puerlick omme ons Heren Goedes wille, en om
 alfulcke oerbaer als voirfs. is, onsen gueden wille ende vol-
 komme consent gegeven hebben en geven mitz desen openen
 brieve tot alle dese voirfs. stucken, ende hebben vertegen en
 vertijen openbaerlick op alle recht, dat wy hebben of had-
 den aen dien voirfs. viffhondert pont t's jaers, alse van on-
 ser Lijftocht en duarijen wegen daer si in plaghen t'boe-
 ren, want onse live Heer ende ons Geselle die Hertoghe
 voirfs. ons in dier stadt ende daer voer anders waer bewi-
 set heft en gegeven tot onser Lijftocht, alsoe verre en al-
 soe vele dats ons wael ghenueghe en billix wal genuegen
 sall; welke viffhondert pont t's jaers wy oeck opdraeghen
 in desen openen brieve dien Here daer si af rueren t'lene in
 alle dier bester maenieren en voegen dat wy dat na rechte
 of gewonte des landes schuldigh sin t' doen en alre beste doen
 moegen tot behoeft ende orbaer der voirfs. Cloesters Priors

en Monicken alse voirfs. is, en geloven by onse Kerstelijke trouwe, dat wy nummermeer hier en tegen en sullen doen, noch gestaden ymmanne t' doen alsoe verne wyet keren moegen in enigerhande manieren, waer by dese voirfsz. stucken belet ende die guede luieden gebindert muchte worden aen hoeren renten voirfsz. Ende want wy Reynoudt ende Alianora Hartoghe en Hartoginne vorge-numpt begeren ende willen dat dese voirfs. stucken om die meere stedicheyt en vestenisse daer toe te doen, allen gueden luieden kont sijn en openbaere, ende sunderlinge den genen dier handt ende macht hier toe gaen salt, als namelick eens Erachtigen Vaders in Gode dies Biscops van Utrecht, of noch enich Biscop is, of des iersten die daer commen sal: soo bidden wy hem oetmodelicke dat hy sijn consent hier toe geven wil als een Leenheere dat wy dit voirfs. guet af houden t'lene. Ende dat bi oeck om Godes wille t'voeren ende onse oetmoediger beden wille sine gistelicke handt ende macht hier toe keren wille, als dese voirfs. vieffhondert pont t'sjaers dien voirfs. Cloester, Prior ende Monicken t'confirmiren, ende anden alle andere dingen t' doen daer toe die van gistelijcke macht behoeren en gewoonlick sijn t' doen al argelift, werwoerde, verpel en aentaell uitgesat in alle dese stucken voirfs. In orconde en vestenisse dese voirfs. dingen soe hebben wy Reynoudt Hartogh en Alianora Hartoghinne voirfs. onse zeghele aen de openen brief gebangen, gegeue in't jaer ons Heeren duisent drie hondert tue en vertich op S. Jacobs Avont des Apostels.

Situm habuit in Valle loco amoenissimo inter medios montes, sed nunc fundò divendito vix rudera ostentat, ne quidem Ecclesiæ, quæ Geldriæ Ducum sepulchris quondam illustribus: plura de hoc Asceterio desideranti satisfaciunt de Originibus Carthusiarum Belgii pag. 58. Rayssius & L. 4. c. 22. Dorlandus. CA-

C A P U T III.

D E

D E C A N A T U

O L D E N S A L I E N S I,

sub qua numeratur

O L D E N S A L I A.

D E L D E N.

E N S C H E D E.

G O R A.

D I E P E N H E I M I U M.

R Y S S E N.

B O R N E.

L O S S E R.

H E N G E L O E.

M A R K E L O E.

H A E C K X B E R G E N.

§. I.

OLDENSALIA

Veterum Saliorum Sedes & Tubantiæ Metropolis :
eam olim ex dono Imperatoris *Ludovici Pii* Cliviæ
Comites tenuere, quos inter primus Toparcha *Baldui-*
nus I. vita functus Anno 821. cum ante quadriennium
Anno scilicet 87. mœniis Oppidum cinxisset, & ulti-
mus *Baldericus* cognomento *Pius XV.* Trajectensium
Antistes, qui eam Anno 970. obtulit D. Martino, à
quo tempore dynastas agnovit Hierarchas Trajectinos,
de quo hoc Metrum, cum nulla *Slichtenborstio* teste aut
alia hujus doni non exstet memoria.

Cæsaris Arnulphi Gnatæ genitore Luthardo

Ricfridus rexi rura Tubanta satus :

Degener haud genitus mihi Baldus Twentius hæres,

Qui Sanctus Wildi Præsul in Urbe fuit.

Sed, sicut Genitor mihi jura Tubanta resignat,

Sic Trajecto eadem Filius arva dedit.

Exstant Litteræ de Anno 1049. v. Id. Jul. quibus
Aquisgrani *Henricus III.* Imperator ad instantiam Con-
tectoralis suæ *Agnētis* & ob devotum famulatum *Ber-*
noldi concedit eidem & Successoribus jus & potestatem
habendi mercatum rerum venalium per totum annum
omni hebdomada in V. Feria in loco *Aldensele* vocato in
Pago Twenthe sito : item quotannis XI. Kal. Novem-
bres in eodem loco Nundinas in Dedicatione Ecclesiæ
cum præcepto ut duobus diebus eam præcedant &
totidem subsequantur.

Fuit autem munitissimum Oppidum & ab Anno

1597.

1597. Ordinum habuit Præsidium, quo per Marchionem Spinolam exacto Anno 1605. illud iterum excepit Anno 1626. quo & omnibus suis munitionibus nudatum: in eo

ECCLESIA

Unica, olim Parochialis tantum *D. Silvestro* sacra, postmodum *S. Plechermo* & Collegiata, cujus in hæreditario fundo institutor præcitatus *Baldericus*, de quo hujus sacræ *Ædis* Necrologus: *Anno Domini 977. obiit D. Baldericus de Clivis XV. Episcopus Traiectensis fundator hujus Collegii Aldensaliensis, qui fundavit illud Anno 954. Præfuit Episcopatus 59. annis: cui prope coincidunt antiqui versus in Aula Capitulari quondam suspensi.*

Scriptis bis quinis, nongentis, X. quoque quinis.

Præsens Collegium condidit ecce pium

Præsul Baldricus, vir optimus, Legis amicus

Ex Clivis natus magnus honore status.

Quo Præsul gratus Plechelmus valde beatus

Aldenzalatus noscitur atque datus:

Pastor devotus, virtutum schemate notus

Hac Patria, natus cum foret ipse Scotus.

Cæsaris Ottonis Sancti sub tempore Primi

Regno sublimi qui datur atque thronis,

Sit Aldenzalis vetus Aula Dei sub & alis

Tecta Patris talis ac aliena malis.

De his omnibus accurato calamo *Rovenius*; quo tempore hic Decani Officioungebatur; ejus notas exscribo: Anno Domini 954. Dominus *Baldericus de Clivis* Episcopus *Ultrajectensis* *Aldenzalæ* Collegium *Canonicorum* fundavit in honorem Dei & *S. Plechelmi*,

qui circa annum Domini 753. ex Scotia, unde erat oriundus, relicto Episcopatu Casæ Candidæ & Capellæ Regiæ amore prædicandi Euangelium Christi Infidelibus & Barbaris ad Pipinum Franciæ Regem se contulit, à quo in Frisiam & partes Transfulaniæ missus Tubantos seu Twentiaë populos (qui relicta Christi fide quam *S. Marcellinus* ibidem per annos 65. prædicavit teste *S. Ludgero in Vita S. Swiberti* deficere cœperunt ad Paganismum) convertit: ac tandem laboribus fessus pro vectæ ætatis locum, qui dicitur Mons *S. Petri* prope Ruræmundam, quem à Rege Pipino ad ibidem cum Fratribus *Odgero, Wirone* & aliis Deo servienduni obtinuerat, elegit in quo etiam sanctam Deo animam tradidit. Hujus itaque *S. Plechelmi* corpus præfatus Dominus *Baldericus* inde Aldenzaliam transtulit & Collegio Canoniorum, qui ibid. Deo deservirent, erecto Ecclesiam, quæ ibi primitus in honorem Dei & ad memoriam *S. Silvestri* Papæ erat extructa, amplificavit, dotavit ac deinceps Ecclesiam *S. Plechelmi* vocari voluit: in qua eadem Ecclesia etiam ipsius Domini *Balderici* Fundatoris corpus pro parte requiescit sub exiguo Sarcophago. Præfuit *Baldericus* de Clivis sedi Ultrajectinæ annis 59. memoria ipsius hic & apud Ultrajectinos est. Quod ad *Sanctas Reliquias* Patroni nostri attinet conservatum est hætenus pœne integrum corpus *S. Plechelmi* in Capsa quadam ad hoc comparata, quæ etiam in die Patroni & in Dedicationis Templi anniversario circumgestatur. Habemus item integrum caput *S. Plechelmi* inclusum argento cum aliis nonnullis *Reliquiis* in Cruce quadam argentea, in qua etiam portio quædam *Ligni S. Crucis* continetur.

Habet Collegium nostrum præter *Præposituram* XV.
Præ-

Præbendas plenas & unam *Semipræbendam* : *Vicarias* olim novem nunc octo , quia *Vicaria B. M. V.* cum *Vicaria B. Joannis Baptistæ* propter tenuitatem proven-
tuum utriusque auctoritate Illustrissimi Domini *Sasboldi*
Archiepiscopi Philippenfis & Vicarii Apostolici in unam
sunt redactæ Anno Domini 1607. earum vocabula,
onera & initia hic interfero , est autem :

1. *S. Crucis* cum penso II. Sacrorum & tertii
solennis feria VI. ex fundatione & dote *Henri-
ci Fobick & Henricæ*, assignatis undecim mal-
dris filiginis : *Literæ* præferunt annum 1499.
2. *S. M. V. & S. S. Joannis Baptistæ & Evan-
gelistæ* , cui incumbit Sacrum matutinum
feria III. V. & Sabbatho cum Cereo III.
ponderum , qui à Vigilia S. Martini usque ad
dominica Natalitia in Vesperis & Matutinis
ardeat.
3. *S. S. Joannis Baptistæ , Crispini & Crispinia-
ni* atque *Ewaldorum* cum debito Sacri matu-
tini feria IV.
4. *S. S. III. Regum , Michaelis & omnium
B. B. Spirituum* , cui demandatum Sacrifi-
cium matutinum Dominicale. Prædio dotem
auxit cum onere unius Sacri & quotidiani
cantus in Quadragesima usque ad Offerto-
rium *Jutta de Bevervoerde* Anno 1452. de-
functa : quod onus ut alleviaret *Wernerus de
Beveren* hic Canonicus data dote Anno 1467.
adjunxit ei sociū Vicarium S. Joannis Baptistæ.
5. *S. S. Mariæ Magdalene , Barbaræ &
Margarethæ* , quæ cum proba *Friderici
Trajectensis Hierarchæ* Anno 1406. in
Na-

Nativitate B. M. V. instituta ministrum suum obligat ut tribus diebus, quos interior devotio seligit, Sacris operetur.

Vica-
ria.

6. SS. *Stephani, Laurentii, Bonifacii & Catharinae* cujus possessor primus feria 11. & per arbitrale biduum Sacerdotio fungitur.
7. SS. *Anthonii, Eligii, Rochi & Jacobi* cujus deservitor operatur ad Aram secundus in dominicis, festis & feria 111.
8. SS. *Lamberti, Agathil, 10000 Martyrum & Catharinae*, cujus minister in aurora Sacra Hostia litat feria 14. & 16. eam Semipræbendæ Anno 1626. 19. Julii indissolubili nexu connexuit *Illustrissimus Rovenius*.
9. SS. *Annæ, Agnetis, Dorotheæ & Apolloniae* cum debito Sacri feria 111. de S. Anna, feria 14. pro defunctis, Sabbatho de B. V. M. & in Festis SS. Trinitatis & gloriosissimæ V. M. notat ad annum 1571. *Reverendissimus de Monte* hujus possessorem decem Festis deputatis dividere pauperibus Scholasticis per anni cursum 5. florenos aureos & solemnibus Festis habere Concionem pomeridianam. Eam Anno 1495. in profesto S. Plehelmi fundavit *Simon de Thije* pro Sacerdote Focarias secum non habente (ut loquuntur *Litt. fund.*) qui procedat in habitu sacerdotali, unicus sit in Beneficiis & deservitor Vicecurati sive unus ex Capellanis. 9. Julii ejusdem anni approbante Burgundo Trajectensi Episcopo.

Nunc ad Rovenii notas regrediamur: has Præben-

bendas & Vicarias cum vacaverint alternis mensibus conferunt Dominus Papa & Capitulum, ita ut Papa conferat vacantes Mense Januario, Capitulum seu Turnarius Capituli Mense Febuario & sic deinceps, excepta Vicaria S. Annæ cujus Patroni sunt Ædiles Templi, quorum est cum consilio Capituli aliquem præsentare.

Possunt omnes Vicarii participare de præsentis seu distributionibus Chori ita ut duo Vicarii tantum ex iis accipiant quantum unus Canonicus plenus. Semipræbendatus tenetur personaliter residere & esse subdiaconus, participat de præsentis tanquam Vicarius & in divisione corporis Præbendarum par est aliis nisi quod postremo loco eligat, nec quicquam accipiat ex administratione quam dat Præpositus: habet tamen certos aliquot florenos annue: debet tertia quaque septimana cantare Epistolam in Choro.

Decem primæ præbendæ sunt Presbyterales sic ut decem seniores Canonici teneantur esse Presbyteri ac vocantur Hebdomadarii eo quod singuli suam hebdomadam habeant in deserviendo summo Altari & præcinendo in Choro, Decano non excepto. Tres deinde sequentes Canonici tenentur esse Diaconi, duo postremi & Semipræbendatus Subdiaconi.

Altari majori in summis & duplicibus Festis ac dominicis inter Pascha & Pentecosten Canonici & non Vicarii præesse debent, ut latius in *Statutis* declaratur c. 3. quæ quidem *Statuta* Anno Domini 1514. sunt renovata & approbata ab Episcopo Ultrajectensis Domino Frederico de Baden: nam antiqua Statuta in conflagratione Oppidi ac direptione per Carolum Geldriæ Ducem facta Anno 1510. perierunt, & insuper alia multa monu-

men-

menta ac Literæ sigillatæ Capituli. Supervenit Anno 1507. alia direptio à Mindensibus in urbem receptis ac in sequentibus annis variæ obsidiones. Conflagraverat etiam antea Oppidum Aldenzaliense Anno 1492. cum bona parte Templi & organo per ignem proprium vulgo Helmichsbrant.

Fuit aliquoties interea deliberatum de transferendo Collegio Swollam, quod etiam Zwollenses propemodum impetrassent, nisi quidam ex Canonicis præsertim duo Fratres Aldenzalienses amore patriæ ducti acrius obstetissent. Quid deinceps ab Anno 1566. durantibus turbis hisce Belgicis in hunc usque annum 1613. quo hæc scribimus. sustinuerit Aldenzalia aliquoties capta & recuperata semper vel unius vel alterius partis frequenti præsidio gravata notum est omnibus. *Hæc Rovenius.*

Parochum Ecclesiæ egit Capitulum seu potius huius nomine Vicecuratus à Capitulo assumptus: ne autem is squalida paupertate premeretur aut aliorum patrimoniis duce cupiditate inhiaret Pastoratui Anno 1570. 21. Maii Canonicatum uniit. *Georgius Schenck* Archiepiscopus Traject.

Celebris hic fuit *Fraternitas Celendarum* circa annum 1400. instituta: & altera *B. M. V.* exorta ante annos circiter 150. potissimum in subsidium pauperum (ad annum 1613. scribit *Rovenius*) ad quorum sustentationem diversa bona à piis hominibus sunt fundata, quibus distribuunt filiginem butyrum ac lardum cum cura pauperum domi desidentium qui vel propter honestatem vel ægritudinem ostiatim mendicare non possunt vel erubescunt: ei ad annum 1571. centum modios filiginis & 200. daleros in an-

annuum proventum attribuit *Reverendissimus de Monte.*

Antequam ab hac Basilica digrediamur, eorum vocabula, qui Præposituræ honore illustres nobis innotuerunt, recensēbimus: sunt autem

Rodolfus. Anno 1008

Lubbertus. 1085

Radulfus. 1119

Alardus. 1139

Balduinus ex Hollandiæ Comitibus.

Aldenzal & B. M. V. Traject. Præpositus &
hinc Episcopus Traject.

Bartholdus. 1180

Gaselbertus. 1206

Gerardus. 1294

Florentius de Jutfaes, qui & Elstensis præpositus inscribitur. 1350

Gerardus de Rande etiam Canonicus & Scholasticus Daventriensis. 1472

Vincentius de Eyll. 1492

Andreas de Venraet. 1500

Hupertus de Laer.

Theodoricus de Rechteren.

Zibertus de Rijswyck. 1524

Fridericus Schenck de Toutenburgh Archiepiscopus Traject. 1570

Quem secuti sunt Episcopi Daventrienses, cum in dotem sedis Episcopalis hæc Præpositura accesserit. Gerebat autem una cum Domino Drenthiæ Aldenzalensis Præpositus patronatum Ecclesiæ in *Dieveren* apud Drenthanos, & denominatus ab eis Pastor vicissim gaudebat jure collationis Ecclesiarum in *Wapsterveen* & *Dwingloe.* Præ-

Præpositis adjungo Decanos, quos inter sese prodiderunt.

Hubertus qui & Præpositus B. M. Traject. atque

Investitus 1. Pastor in Steenwijck. 1290

Joannes de Thija. 1338

Henricus de Karsen ex Necrologo Sanſalvatoria-
no Traject. ubi etiam Canoniam potiebatur,
vita functus 4. Kal. Aug. 1350

Wernerus Sley qui officium cum vita posuit 1409

Henricus Hondt à Arnhem. 1416

Ludolphus Wimder immortalus. 1448

Joannes Touseleger Decretorum Doctor. 1477

Gerardus de Dulre.

Henricus de Vollenhoe.

Joannes Menſo.

Gerardus Toppinck: is ſolenne Sacrum additâ dote
pro miniſtro inſtituit feria 11. in Deſuncto-
rum refrigerium: quam Anno 1546. alte-
ra S. Joannis Baptiſtæ cum marito ſuo *Joan-
ne Dorhoff* auxit ejus relicta *Anna ten
Toorne.* 1575

VValterus à Kerkhoeven, qui & in Trajectina D.
Petri Eccleſia Præpoſitus & S. Remigii Bor-
kenſis Decanus. 1575

Joannes ab Oelen, cui ſucceſſit 1605

Philippus Rovenius S. TH. L. & Daventrienſis
Diœceſis Generalis Vicarius, qui cum Anno
1614. in locum Illuſtriſſimi Sasboldi primi
per Unitum Belgium Vicarii Apoſtolici ſuf-
fectus eſſet, curam noſtri Collegii in ſe recepit.

Henricus Vordenus S. TH. L. & ſub Illuſtriſſimo
Rovenio Daventrienſis Diœceſeos Vicarius

Gene-

Generalis ; quam iterum deposuit ultimo
die Anni

1628

Joannes Truitius S. Th. L. agmen clausit : Viget adhuc hoc Collegium, sed in iis, qui Religionis reformatæ dogmata sectantur & equestris Ordinis beneficio adoptantur.

XENODOCHIA II.

Præ reliquis digna sunt quæ memorentur : primum *Leprosorium* in Oppidi Pomœriis sed quod emptio- nis titulo alios Dominos quam pauperes aut lepra infectos modo agnoscit.

Secundum *Spiritus Sancto* sacrum in sua Capella possidet unam *Vicariam* cujus patronatum obtinet Senatus & trina vice incruenta Victimam litat ejusdem Possessor : sed ejus fructus postmodum cessere Gymnasiarchæ, ea tamen lege ut duo ibidem Sacra procuret.

Tertium *S. Elisabethæ* inscriptum.

Quartum forte à fundatoribus *Hollender* nuncupatur, in quo 4. Fœminæ hospitantur.

MONASTERIUM

Quod hic solitarium est sub *D. Agnetis* patrocinio cul- trices aluit Flamines Franciscanas quæ sub Trajectensi Capitulo (de quo infra c. 5. §. 1.) Tertiariæ nuncupan- tur. Primæ, quas vidimus de hoc Parthenone, Lite- ræ annum 1465. & 12. Maii ostentant, quibus ei Cam- pana, Ecclesiæ consecratio, Cœmeterium & ad sa- crum ministerium Præfectus à Capitulo permittitur, sub certis tamen restrictionibus eaque conditione ut sol- vat annis singulis in unoquoque Festorum principalium vid. Paschæ, Pentecostes, Assumptionis Gloriosæ Vir-

N

ginis

ginis Mariæ & Nativitatis Domini unum Florenum Rhenensem monetæ superioris: & ad ædificanda Stalla in Choro darent semel in prompta & numerata pecunia decem & octo Florenos Rhenenses.

Exstincta *Regula Tertia* jussu *Rovenii Primam* substituit *Vordenus* Anno 1620. & Moniales tunc S. Claræ filias regimini Fratrum Minorum de Observantia subdidit: quæ paucis ab hinc annis divendito Ordinibus Monasterio discesserunt in Westphaliam Vredenæ & Haselunnæ, jam bipartitæ, nova domicilia adeptæ nostrum autem hospitium præbet Hypodidascalis & Quæstori, in quo 60. & numerosiores Vestales quandoque commoratas fuisse testantur Annotata *Rovenii*.

§. II.

D E L D E N

SUB Tubantica Præfectura Oppidum Transifula-
Snia, cujus Paroecialis Ecclesia titulum habet *S. Blasii* cum onere Sacri solemnibus feriis v. sub patronatu Capituli S. Petri Traject. quod Anno 1294. in crastino Calixti Papæ jus illud transtulit in Sanlebuin-
num Daventriense Collegium una cum decimis min-
tis & majoribus aliisque juribus, pertinentiis atque ap-
pendicibus, quibus prædictæ Ecclesiæ curatores gal-
dere consueverant approbante & confirmante *Joan-
ne* 11. Traject. Antistite anno eodem Sabbatho post
S. Servatii. Enata est in hac sacra Æde

1. *S. Crucis*, cujus minister gemina vice Sac-
crificium Crucis repræsentat ad Altare.
2. *B.M.V.* ea possessori feria 1v. & vi. de-
mandat Sacerdotii usum.

Vica-
ria.

3. S. Joannis Evangelistæ	} cum IV Sacrorum
penso.
4. S. Matthiæ Apostoli	
5. S. Nicolai Episcopi	
6. S. Catharinæ, quarum omnium patronatu
gaudet Toparcha in contiguo <i>Twickeloe</i> .	
7. SS. III. Regum sub <i>Bruggemanniorum</i> pa-
tronatu.	
8. S. Annæ, cujus ministro per hiduum fun-
gendum est Sacerdotio: <i>Reverendissimus</i>
<i>de Monte</i> ad annum 1571. hujus partona-
tum affcribit <i>Domicellæ de Averbagen</i> .	

§. III.

E N S C H E D E

IN ultimis Transisulaniæ finibus Oppidulum Tu-
bantiæ, quasi *Eyndtscheidinge*, quod illam à Mona-
steriensi Episcopatu dividat: Paroecialis Ecclesia ex dō-
no *Godeboldi* Traject. Hierarchæ Rectorem adipiscitur
à Capitulo Apostolorum Principis apud Trajectinos:
Tabulas donationis affigo:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Amen.
Notum sit omnibus Fidelibus tam præsentibus quam
futuris, qualiter ego *Godebaldus* per misericordiam
Dei Sanctæ Trajectensis sedis Episcopus consulens ani-
mæ meæ, credens me etiam in resurrectione partem
habiturum cum Electis Dei, meritis & intercessione
Beati Petri Apostoli, duas Ecclesias quæ sunt in *Twen-
ta d'Helden* & *Aneschede* ad Ecclesiam ejusdem Prin-
cipis Apostolorum in Trajecto firma traditione ex no-
stra principali auctoritate perpetualiter concessi scripto-
que firmavi. Hoc autem pro petitione & servitio fi-

delis nostri *Theodici* Præpositi, præcipue, sicut supra diximus, pro remuneratione æternæ vitæ statuimus ut unam earum, quæ majoris utilitatis est, *d'Helden* videlicet pro voluntate sua prædicta Fraternitas suis usibus absque ulla contradictione vel respectu Præpositi libere constituat: alteram ipse Præpositus ad servitium suum & ad supplementum Præbendæ Fratrum, ubi opus fuerit, disponat: ipse autem prædictus Præpositus, cujus petitioni & fideli servitio super hisce omnibus sicut dictum est obtemperavimus, domum quandem aptam pascuis, quo vulgari nomine *Swechus* juxta *Cunere* nostræ potestati tradidit cum quibusdam mansis qui dicebantur ejusdem Ecclesiæ fuisse, quos Prædecessor noster *Cunradus* piæ memoriæ Episcopus suo servitio quacunque occasione in partibus illis apposuit. Ut igitur hujus concessionis pia sollicitudo & piæ sollicitudinis rata confirmatio in omnium fidelium posteritatem digna habeatur memoria, hanc cartam sigilli nostri impressione insigniri præcepimus, quatenus à successoribus nostris rata & inconvulsa permaneant, quæ pro animabus Prædecessorum nostrorum & nostro remedio statuimus atque concessimus illi Beato Petro Apostolo cui à Domino collata est potestas atque Principatus ligandi & solvendi. Huic nostræ Constitutioni plures idonei testes interfuerunt tam Laici quam Clerici. Præpositus Majoris Ecclesiæ Mengodus. Decanus Lutbertus. Præpositus ejusdem Ecclesiæ Theodoricus. Rodolphus Præpositus. Fraberus Decanus. Otto Decanus. Luzo Cappellanus. Sigebodo. Laici Hugo Advocatus. Requirus de Malberge. Godefridus de Rene. Ministeriales Giselbertus Jalo. Lubbertus. Jonathas. Weremboldus. Ruthericus.

DAVENTRIENSIS. CAP. III. §. IV. 197
cus. Data Anno Incarnationis M. C. XVIII. Indictione XI. regnante Henrico Quinto Rom. Imperatore Augusto. Anno Episcopatus Domini Godebaldi quinto feliciter. Amen.

§. IV.

G O O R A

Sub Tubantia Præfectura Transisulaniæ Oppidulum sed investe: habet dignitatem & titulum Comitatus, estque ejus Dynasta veteri quadam prærogativa Signifer Episcopi Traject. & *Wilhelmus* Anno 1157. S. Martini Advocatus: at ea dignitate simul & bonis omnibus propter insolentiam & contumaciam exutus eaque Trajectino Antistiti adjudicata circa annum 1248. per *Vilhelmum* Romanorum Regem.

E C C L E S I A

D. Petro nuncupata sub Toparchæ patronatu consistit, in quo effloruit.

- Vicaria. { 1. *D. M. V.* cujus minister diebus dominicis & festivis primus peragit rem divinam, ejus patronatum Anno 1571. possidebat *Henricus de Rechteren.*
2. *S. Anthonii*, quæ possessorem per triduum vult fungi Sacerdotio: cum adoptant *Borcmanni* & Scabini.

X E N O D O C H I U M

Quod pauperum miseriis christianâ misericordiâ medetur, habet, in sua Capella feria I I. & V. incruenti Sacrificii oblationem ministerio Parochi.

§. V.

DIEPENHEIMIUM.

Emit hoc Oppidum Comitatus titulo quandoque nobile Anno 1330. *Joannes de Dieft*. Episcopus Traject. à *Vilhelmo de Boxtelle* milite & Domina *Cunigenda* ejus conjugē Comitissa de Dalem, eo quod contra hostiles aggressus validum esset superioris Diœceseos propugnaculum.

ECCLESIA

D. Joanni Evangelistæ inscripta à Toparcha Pastorem nanciscitur in qua unica *Vicaria S. Georgii* cujus Anno 1571. patronatum possidebant Domicellus *Joannes de Ripperda* & Dominus de *VVarmeloe* alternatis vicibus.

§. VI.

R Y S S E N

Tubantiæ Oppidulum, cujus Ecclesiæ *D. Dionisi* dedicatæ præfecturam confert Scholasticus B. V. M. Traject. in qua

Vica
ria.

1. *S. Crucis* Anno 1571. sub patronatu *Jannis à Voirst*.
2. *B. M. V.* quæ jure Sacrificium novæ Legis exigit feria 11. VI. & Sabbatho.
3. *S. Joannis Evangelistæ*, cum penso Sacri quotidiani, cujus patronatum Anno quo supra possidebat *Rodolphus à Langben*.

XENODOCHIUM

Quod indigorum necessitatibus succurrit *D. Antho-*
nium veneratur.

§. VII.

B O R N E

Tubantici Territorii Pagus cujus Ecclesiæ patronatum obtinet Transfulaniæ Princeps: alibi tamen vidi eum assignatum Sanlebuiniano Daventriensi Collegio. Approbante *Frederico* Traject. Episcopo Anno 1420. 7. Maii fuit hic fundata atque dotata *Vicaria B. M. V.* per *Mechtildem vander Souwe* Almeloensium Vestalium Antistitam & *Foannem* ac *Jacobum Hilbingh* Presbyteros Almeloensi Ministræ reservato jure Patronatus: at eam hinc transtulit in Almeceni Ascetici Ecclesiam Anno 1444. 27. Maii *Rodolphus de Diepholt* Hierarcha Traject. Exigit illa mensibus singulis unum in Ecclesia Bornensi & unaquaque hebdomade tria Sacrificia in Parthenone præcitato.

§. VIII.

L O S S E R.

Paroecialis Ecclesiæ hujus Pagi in agro Tubantico situati, quæ nupero bello Westphalico prima & unica conflagravit, filialis est matricis Oldensaliensis cujus Capitulum ei Rectorem assignat: in qua *Vicaria S. S. Annæ & Martini* sub patronatu Aldensaliensis Decani.

§. IX.

H E N G E L O E

Ecclesiæ Tutelaræ in hoc Tubantiæ Pago est *S. Lambertus* cujus Anno 1571. collatorem agebat *Adolphus de Twickeloe* : inter *Ædituos* in notis Reverendissimi de Monte *supremus & superintendens* inscribitur *Domicellus Castri de Hengel*.

§. X.

M A R K E L

Ecclesia hujus Pagi, qui Tubanticæ ditioni subest & *Pighio* in *Hercule Prodicio* Limes *Æli.* 1. Manhel nuncupatur, sub tutela consistit *S. Martini*, cujus patronatu potitur Scholasticus Capituli *B. M. V. Traject.* in qua

Vicaria.	{	1. <i>B. M. V.</i>	{	Sub patronatu Pastoris &
		&		III. Sacrorum pen-
	{	2. <i>S. Annæ</i>	{	fo.

Ea olim, occasione nobis ignota, frequenti peregrinatione trita multisque votis onerata fuit.

§. XI.

H A E C K X B E R G E N.

Tubantinæ Provinciæ Pagus & Satrapiæ dignitate illustris cujus Parochialis Ecclesiæ patronatum possidet *Transfulaniæ Dominus*.

CAPUT IV.

DE

DECANATU
ZUTPHANIENSI,

Quo continetur

ZUTPHANIUM.

GORSEL.

WARNSVELT.

ALMEN.

WYCHMONDT.

VORDEN.

STEENDEREN.

HENGEL.

ZELLEM.

HUMMEL.

VARSSEVELT.

KEPPEL VETUS.

KEPPEL NOVUM.

ECCLESIAE II.

Primaria (quæ Crucis formam ostentat) ædes admodum nobilis est atque operis valde antiqui etsi tamen subobscura, inquit Guiccardinus: quod consilio quidem videtur factum & ad priorum illorum temporum, quibus florere primum cœpit Catholica fides, exemplum: judicabant videlicet sapientissimi illi nostri Majores decere ut sacra & pietati dicata loca primo statim sui ingressu adeuntibus Sanctimoniam atque hororem incuterent, neque nimia luce oculos iis perstringerent aliorumque abriperent, sed serios potius & precibus sacris attentos efficerent.

Eam per Ottonem à cineribus resuscitatam & à fundamentis de novo instauratam ad ejus instantiam Anno 1105. dedicavit & S. S. Petro atque Walburgi inscripsit *Burchardus Trajectinus* Antistes, qui & ad ejusdem preces (quod est vetustatis argumentum irrefragabile) donationum ac privilegiorum chartas jam à vermibus propemodum depastas novâ vitâ donavit. Ecclesiæ navem & australe latus (cujus etiam meminit *Bocopius* & *Chronicum Monsagnetanum Thomæ de Kempis*) Anno 1446. dominicâ Palmarum devastavit turris cœlesti igne incensa. At Anno 1499. restaurata, denuo Anno 1600. eandem injuriam passa interiit: verum eam in integrum restituerunt *Ædiles* Anno 1637. submissiorem quidem at multo splendidiorem & contra aëris machinas infestas petris & ære obarmatam.

Affervavit hæc Basilicâ *Sacras Reliquias* S. Justi Martyris, qui ex *Martyrologio Romano* 18. Octob. in Territorio Bellovacensi adhuc puer sub Rictiovaro Præfide in Diocletiani persecutione cœsus est: de eo in *Fastis Belgicis Aubertus Myræus*: Zutphanix magna in venera-
tione

tionem olim habitum corpus S. Justipatria Antissiodorensis
pueri ac martyris, cujus festivitas ibidem celebratur 11.
Octobris: de quo sic inter alia contabatur in Hymno Ec-
clesiastico.

*Ejus caput nunc habetur
Magna Treveris reverentia,
Sed corpus obtinetur
Diligenter in Zutphania,
Laudetur hinc Dei clementia.*

Corpus ejus periisse putatur nostra ætate per vastationes
Calvinianas, sed caput ex tractu Treverensi allatum ser-
vat Antwerpiae Canonicus ac Plebanus Egbertus Spithol-
dus (Zutphanienfis) apud Annuntiatas Moniales eadem
in urbe post collocandum. hæc Myræus.

Habuit etiam & in eadem etiamnum visitur ex ære
fufum Baptisterium, cui similitudo vel arte vel mole non
facile credo in nostro Belgio inveniri: quod cum ali-
quando Principi Auriaco in bellicorum tormentorum
materiam oblatum esset, Donum respuit, dolendam
dictitans lavacri illustis destructionem, quod qui Zut-
phanii non viderit is merito Zutphanium non vidisse
censetur.

Templum hoc, cui annexa Animarum cura, duo-
decim Canoniorum Collegio nobilitatum est: jam à pri-
ma ejus infantia sex pro tempore existentes in canonica-
tu seniores debent esse Sacerdotio initiati quatuor junio-
res ad Diaconatus Ordinem promoti & duo novissimi
Subdiaconatus caractere insigniti, quibus præest De-
canus. Præpositura in partem dotis Episcopo nostro ac-
cessit, sed in possessionem ejus immissus non fuit quod ad-
huc haberet possessorem Joannem Schetter qui Agi-
dium supervixit, nec vivus eidem cedere voluit: cujus
ea

ea olim dignitas, ex Pontani Geldria, ut eam subinde Comites administrarint, qui Prælaturæ hujus & omnium Canoniarum patronatu gaudent.

Quando autem & à quo Collegium hoc sit institutum haud satis constat, verisimile interim est authorem ejus extitisse *Ottonem Nassovium* ejus nomine primum Geldriæ ac Zutphanix Comitem, utpote cujus monumentum ut & conjugis ipsius (quæ est fere omnium sententia) hodie adhuc in medio Templi duabus elevatioribus tumbis visitur infra artificiosam & inauratam ex ferro coronam quatuor catenulis è fornice pendulam, quo loco Canonici Laudes B. M. V. ab Anno 1450. in Vig. S. Thomæ Apostoli decantare consueverunt. E quorum membranis erui atque contexui subjunctum ahiantem Præpositorum Catalogum.

Ricardus. Eckbertus.

1059.

Focho.

1064.

Gerardus Comes de Gêlre.

1134.

Henricus Linthburgus.

1223.

Wilibrandus Comes de Oldenburgh, p. 2.

xxxv. Trajectinus Episcopus.

1293.

Nobilis Dominus Godefridus.

1336. 51.

Ricoldus de Hefwijck.

1357. 64.

Giselbertus Kock.

1372. 74.

Henricus de Steenberge Anno 1382. etiam

Præpositus Sansalvatorianus apud Trajectenses.

1384.

Albertus de Steenberge.

1400.

Jacobus Heyen.

1444.

Suederus de Apeldoorn.

1482.

*Nobilis Dominus Adamus de Berghe etiam
Canonicus Metropolitanus Traject.*

1487. 1500. *Joannes Bispinck.*
 1502. *Eustachius de Nivariis Doctor & Cancel-
 larius.*
 1510. *Joannes de Brempt Doctor & Canonicus
 Cathedralis Leodiensis,*
 1527. *Wilhelmus de Lanck Doctor & Cancel-
 larius*
 1532. 35. *Suederus de Karvenheim.*
 1549. *Hermannus Baro de Rennenbergh etiam
 Canonicus Cathedralis Leodiensis.*
 1559. 75. *Joannes Schetter etiam Canonicus Sansal-
 vatorianus Trajecti.*
 1579. *Theodorus de Dorth Toparcha Dorthanus
 Anno 1605. Satrapa Zutphaniensis &
 Anno 1614. Prætor Lochemiensis, vi-
 ta functus 1625.*

Præpositis affocio Decanos, è quibus innotuere:

1212. *Basilius.*
 1230. *Henricus.*
 1265. *Magister Daniel.*
 1306. 32. *Wolterus.*
 1346. *Gerlacus.*
 1351. *Joannes Bolleneger.*
 1402. *Joannes Baillivus.*
 1415. *Bernardus Henrici.*
 1549. *Wilibordus Bonigerhof Canonum Doctor &
 Canonicus Davent.*
 1550. *Petrus de Suchtelen, qui quatuor pueris chora-
 libus donat annue 8. aureos florenos rheno-
 electorales.*
 1572. *Petrus à Steenberge, qui & Paræciæ Rector.*

Hæc

Hæc sunt servitia & administrationes, quas Præpositus Ecclesiæ Zutphanienſis qui pro tempore fuerit, tenetur ex debito & sub præſtito corporaliter juramento facere annuatim Decano & Capitulo ac aliis Perſonis in Eccleſia antediſta.

Primo tenetur XII. Canonicis ac Cuſtodi Eccleſiæ, nec non Lotori Præbendam habenti Lotoriæ, cuiſlibet eorum IX. Maldra bonæ ſiliginis & XX. Maldra cum dimidio boni hordei paſturalis annuatim: de quibus quidem maldris ſiliginis & XX. maldris cum dimidio hordei, quæ ſingulis ſic debentur, Canonicis, Cuſtodi & Lotori antediſtis, ſolvendi ſunt unicuique eorum ſingulis annis in Feſto B. Lamberti Martyris & Pontificis X. ſcepelini ſiliginis, & in Feſto B. Remigii, Confeſſoris proximo ſubſequenti XI. ſcepelini hordei: reſiduum vero totius antediſti Bladi ſolvendum eſt unicuique annuatim infra Feſtum B. Martini hyemalis & Feſtum Nativitatis Chriſti.

Item tenetur Canonico pro tempore exiſtenti Scholaſtico ratione ſuæ Scholaſtriæ X. maldra ſupradiſtæ ſiliginis infra prædictum Feſtum B. Martini & Nativitatis Chriſti annue perſolvenda. Summa totius ſiliginis à Præpoſito annue adminiſtrandæ eſt 136. maldrorum: ſumma vero totius hordei ab eodem adminiſtrandi eſt 287. maldra.

Item tenetur Decano Eccleſiæ pro tempore exiſtenti ratione ſui Decanatus quolibet anno 30. ſolidos parvorum Denariorum veteris pagamenti, antiquo Groſſo Turonenſi Regis Franciæ pro 16. Denariis computato, quorum quidem medietas ſolvenda eſt in die B. Walburgis Virginis, quæ eſt prima menſis Maii, altera vero medietas in die B. Martini hyemalis.

Item

Item VI. Canonicis Præbendas Sacerdotales habentibus cuilibet eorum 34. solidos & 8. Denarios ejusdem veteris pagamenti prædictis duobus terminis annue persolvendos.

Item tenetur IV. Canonicis Præbendas Diaconales habentibus, nec non Rectori Scholarum ratione servitii per eundem faciendi in Choro, cuilibet eorum 30. solidos dicti pagamenti veteris præfatis duobus terminis annue persolvendos.

Item tenetur II. Canonicis Præbendas Subdiaconales habentibus & suprad. Custodi Ecclesiæ cuilibet eorum 26. Solidos pagamenti veteris prænominati dictis duobus terminis annue persolvendos.

Item tenetur cuilibet dictorum XII. Canonicorum quolibet anno in die B. Lamberti M. & P. 12. Denarios parvos pagamenti veteris suprad. ad Cespites. Summa totius pecuniæ in veteri pagamento annue administranda est 23. Libræ & 18. Solidi.

Item tenetur Præpositus suprad. Custodi ad Vinum emendum pro Altari in Choro, pro Altari in Cripta, pro Altari S. Crucis ante chorum & pro Altari B. Mariæ per anni circulum necessarium ministrare annuatim 30. Solidos parvorum Denariorum pagamenti usualis pro tempore legalis & dativi.

Item tenetur cuilibet dictorum XII. Canonicorum singulis annis in die B. Martini hyemalis duos pullos censuales.

Item tenetur suprad. V. Canonicis Præbendas Sacerdotales habentibus ministrare singulis eorum quolibet anno in die Cinerum unum Quartarium Fabarum cumulatum.

Item ratione suæ Scholastiæ tenetur Canonico supra-

prædicto pro tempore existenti Scholastico Quartarium similiter cumulatam præter partem Præbendæ suæ Canonicalis.

Item tenetur eodem die Cinerum cæteris VI. Canonicis, videlicet IV. Præbendas Diaconales, & II. Præbendas subdiaconales habentibus, nec non Campanario Ecclesiæ, singulis eorum annuatim unum Quartarium dictarum Fabarum forensis mensuræ.

Item tenetur singulis annis in Coena Domini ministrare & præsentare in Choro unum maldrum tritici in panibus recipiendum ex bonis *ter Hoeven* in Parochia Warnesvelt situatis inter Canonicos ibidem dumtaxat in sacro Officio præsentem æqualiter distribuendum.

Item tenetur & in eadem Coena de vino & cerevisia, quantum ibidem necessarium fuerit & opportunum, dictis Canonicis, Vicariis, Chorifociis & aliis in Choro præsentibus propinare.

Item tenetur & obligatus est ad administrationem totius ceræ in Choro, in Cripta & in Altari S. Crucis, ac in omnibus processionibus & stationibus Cleri per totius anni circulum necessariæ & oportunæ, & ad facturas & reparationes candelarum inde fiendarum: sex tamen candelis, quæ nocturno tempore hora matutinali desuper Chorum in Festis duplicibus & majoribus, & duabus, quæ in Anniversariis Defunctorum perpetuam memoriam habentium in Vigiliis & in Missis ad sepulchra eorundem ardere solent, inde exceptis, cum easdem sex & duas candelas Capitulum & non Præpositus solvere teneatur & ministrare.

Item tenetur dictus Præpositus ministrare omnes cordas seu funes ad quinque minores dictæ Zutphan. Ecclesiæ

siæ campanas per anni circulum necessarias perpetuo & & oportunas. Item oleum seu sagimen ad lampadem lapideam necessarium, quæ in hyeme nocturno tempore in Ecclesia semper ardere consuevit, tenetur insuper idem Præpositus annue ministrare.

Hæc ex Ecclesiæ membranis. Peculium & Benefactores antiquissimi hujus Collegii manifestabunt appensa Diplomata.

In nomine Patris & Filii & Spiritus S. Ego Wilhelmus misericordia Dei Trajectensium Episcopus notum facio universis Christianis, qualiter Comes Otto veniens ad Curiam Domini Imperatoris Henrici Aquisgrani celebratam, & stans coram Domino Imperatore convocatis Principibus in testimonium rei gerendæ Domino Constantino de Melegarde, quem bonæ fidei virum & in omnibus actibus suis legitimum experientia commendabat, Advocatiam dedit super Mansos Originariorum Ecclesiæ Zutphanienſis, & super ipsos Originarios, quoniam ipsemet in persona propria propter diversa negotia in diversis terris & diversis temporibus per eum expedienda necessitati prædictæ Ecclesiæ semper præesse non poterat. Curtes autem Ecclesiæ & Cereales omnes, quoniam de libera Genealogia processerunt, ut in hoc ipsos aliis honoraret, in manu sua tenebat, ita ut ipsemet & post eum hæres legitimus Oppidi Zutphan. per successionem in perpetuum Advocatus eorum maneret, nec hoc unquam mutaretur. Dominum vero Constantinum tali conditione Advocatum fecit, ut nec ipsemet nec aliquis hæres ejus ulli unquam hominum libero vel servo Advocatiam illam infeudaret vel infeudare posset. Jura quoque Advocatiæ ei in hunc modum determinavit, ut non nisi ter in anno in Curia Do-

mini Præpositi veniens Originarios convocaret & de
damnis Ecclesiæ ipsos conveniret, ut per eum emendatio
& status Ecclesiæ communicato utique consilio Domi-
ni Præpositi in melius disponderetur; & tunc singuli sin-
gulos denarios singulis vicibus ei in servitium offerrent,
nec tunc vel in posterum amplius quicquam ab eis exige-
re præsumeret, ut secundum quod Præposito videre-
tur abundantius Canonicis suis servire valerent, quo-
rum obsequio penitus aliis impedimentis abscissis eos
mancipatos esse decrevit. Si autem præter prædicta tria
tempus aliquâ necessitate emergente à Præposito vel
ejus Vicario mutaretur, devote & affectuose veniret,
& consilio & auxilio pro posse suo assistere ei studeret,
nunquam nisi vocatus nec occasione alicujus lucri se
ingereret. De commutatione sive viri foeminæ duos So-
lidos vel pellem capri ad rei confirmandæ testimonium
recipere deberet. Si autem ipse vel aliquis hæres ejus vel
minimum Articulorum prænominatorum transgredi
convinceretur, sine judicio Advocatia rediret in ma-
nium ejus, qui tunc hæres Oppidi Zutphan. dicebat enim
Comes, & hoc dicendo ita observari statuit tanquam
vir Spiritu bono plenus, ea quæ ipse & prædecessores
ejus ex proprietate sua pro redemptione animarum sua-
rum emancipassent, & Dominum ejusque Vicarios pos-
sessores fecissent, neque Advocati neque alicujus Lai-
corum manibus esse distrahenda vel aliquo gravamine
molestanda, sed tantummodo cum omni fructu suo de-
bere habere respectum ad Præpositum & per Præpositi
dispositionem ad Fratres, quorum usui deputata fuissent.
Obtinuit quoque à Domino Imperatore prædictus Co-
mes illustris, ut quicumque de libero genere prænomina-
tæ Ecclesiæ Zutphan. se vel possessiones suas mobiles
sive

sive immobiles dare vellet, licenter & sine contradictione Comitis, in cujus jurisdictione maneret, hoc faceret ceusu siquidem regio non imminuto, si tamen censum solveret. Dominus igitur Imperator hanc concessionem suam & Comes, quoniam Ecclesia sua de Spiritualibus ad nos respiciebat, omnia & singula Statuta sua prædeterminata nos scripto commendare & confirmare pia cum devotione rogavit. Juste itaque eorum petitioni consentientes, quod Dominus Imperator concessit quod Comes Advocato suo donando & prohibendo determinavit, quodque sibi & hæredibus suis retinuit, hoc nos ex autoritate Domini nostri Jesu Christi & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & S. Martini & omnium Sanctorum Dei per Banni nostri efficaciam & per potestatem à Deo nobis traditam confirmavimus, scripto commendari fecimus, & illud sigillo nostro denotari curavimus: ut quicumque contra præscripta verba fecerint vel facere attentaverint cum Sathana & Angelis ejus æternaliter condemnentur, nisi resipiscentes Ecclesie Dei & Fratribus satisfecerint. Amen. Hujus autem rei testes affuerunt Harmannus Archiepiscopus Coloniensis, Obertus Episcopus Leodiensis, Dux Henricus de Arlo, Conradus Comes de Lucelenburch, Fredericus Dux Sueviæ, Rothardus Archiepiscopus Moguntinus, Gerardus Comes de Gelre, Præpositus Focho, Plitherus, Albericus, Luottholfus Advocatus, Theotricus, Gerolf, Linpo, Perenhardus, Unalthardus. Anno M. LXIII. Incarnationis Domini, Indictione II. Anno Imperatoris Henrici X. hæc descriptio facta est.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Theodoricus Dei gratia Munigardevordensis Episcopus

pus & Oppidi Zutphaniensis hæres legitimus. Notum facio omnibus tam futuris quam præsentibus, quod in Curia Domini Præpositi in Sutphenne me residente ad iudicium pro querimonia Familiæ Ecclesiæ Constantino de Berge post aliquantam causæ ventilationem abjudicata est Advocatia, quoniam eam Udoni infeudaverat, quod nec ei nec alicui ejus hæredi licuit facere: hac enim conditione interposita ei data erat, ut nec ipse nec aliquis hæres ejus eam infeudaret vel infeudare posset. Udonem sine spe restitutionis deposui, quin etiam juramento confirmavit quod nec ipse nec aliquis hæres ejus de illa Advocatia se intromitteret unquam amplius & sic eam in manu mea retinebam. Procedente vero tempore, intercedentibus amicis Constantini pro ipso, Advocatiam ei reddidi de omnibus Capitulis quæ Pater meus determinaverat, item interposita conditione ut nec minimum ipse transgrederetur nec aliquis hæres ejus videlicet, ut non nisi ter in Anno litones convocaret & hoc in Curiam Præpositi Præposito vel ejus Vicario ibi semper existente ut ejus consilio omnia in melius disponerentur, & tum à singulis singuli denarii singulis vicibus ei darentur, nec tunc vel postea quicquam aliquid ab eis exigere præsumeret vel unquam se ingereret non vocatus: de Cerealibus nunquam se intromitteret nec de Curiis Præpositi. Singula ergo Capitula etsi hic posita non sint, sicut Pater meus determinavit & Episcopus Wilhelmus Traject. ejus petitione Banno confirmavit, sic & nos Banno nostro confirmamus in nomine Patris & Filii & Spiritus S. Amen. Hæc viderunt & audiverunt boni testimonii viri, ipse Præpositus Ekkebertus, Bernhardus de Diepenham & filius ejus Wernherus,
Rem-

Edwardus de Vafnou, Sigefridus de Humelo, Othel-
 us de Amfnon, Gerlac de Ditdigwerthe, Befelmus
 Ritherlo, Grimbrecht Druthwart, Pelgrim, Rem-
 , Wenro.

De hac *Advocatia* in Ecclesiæ membranis alia non
 stat memoria, quam proinde suspicor aut exstinctam
 ut Comitum beneficio ipsi Ecclesiæ postmodum re-
 statam.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henri-
 us Dei gratia V. Romanorum Rex. Notum sit tam
 futuris quam præsentibus omnibus, quod pro petiti-
 one Domini Ottonis Comit̃is de Sutfenne & filii ejus
 Henrici, qui imperio sæpius magnificum exhibuerunt
 obsequium, Ecclesiæ eorum in Sutfenne dedi benefi-
 cium in perpetuum jure hæreditario permanfurum,
 ut quicunque liber vel libera se vel possessiones mobi-
 les vel immobiles illi Ecclesiæ dare voluerint, licen-
 ter regio freti autoritate hoc faciant, nec sit alicujus
 momenti contradictio Judicis, in cujus terra manent,
 censu tamen regio ei, cujus feudum est, non sub-
 tracto, siquidem censum solvit prius illa possessio. Item
 super prædia culta vel inculta prædictæ Ecclesiæ, su-
 per saltus, nemora, flumina, ripas & super omnia,
 quæ nunc in possessione habet vel postmodum habitura
 erit, Præpositum illius Ecclesiæ per omnem successio-
 nem, quicunque fuerit, judicem ordinarium constitui-
 mus & ejus Scultetum. Item de omni negotio quod or-
 tum fuerit adversus Ecclesiæ hominem, sive par ejus
 sive homo alterius potestatis agat in eum vel accuset
 eum, quod testibus vel jurejurando terminari potest
 Judex erit Præpositus. De furto autem vel de rapina,
 vel de incendio, vel Sanguinis effusione vel quocun-

que maleficio Scultetus Præpositi iudex erit. Item ipsi Domino Comiti & ejus successoribus confirmamus omnimodam justitiam super homines suos, qui dicuntur *masmanne* & super eorum prædia. Omnimodamque justitiam in Menardinghamme & bannum ferarum ex utraque parte Yslæ confirmamus, quod totum Prædecessores ejus & ipse ex proprietate sua non ex dono regali habet nec nos invidemus. Hæc autem facta sunt consensu Dominorum, qui jurisdictiones habent, & consilio & autoritate & testimonio Principum Regni. Ego quoque propria manu annotavi, Sigillo insignivi, S. Frederici Colon. Archiepiscopi. S. Otherti Leodiensis Episcopi. S. Burchardi Traject. Episcopi. S. Burchardi Monasteriensis Episcopi. Testes Gerardus Comes Cruyn. C. Cono. C. Heynricus. C. de Casselle. Theodricus de Los. Stephanus & Hermannus de Oies. Berengarius. C. de Sultebac. Anno ab incarnatione Domini M. C. VIII. Indictione prima. Anno Domini Henrici V. Regis Romanorum secundo. Data Aquisgrani V. Kal. Januarii.

In nomine Sanctæ & individue Trinitatis. Quoniam temporis successione ea, quæ à Principibus statuuntur, plerumque à memoria hominum labuntur nisi scriptorum monumentis reserventur; idcirco per præsentia scripta notum sit omnibus tam præsentibus quam futuris, quod ego *Burchardus* misericordia Dei Traject. Episcopus petitione Illustris Comitis Domini *Othonis* invitatus Sürphaniam veni ad consecrandum Ecclesiam *B. Petri* Apostoli & *S. Walburgis*, quam prædictus Comes Spiritu Sancto plenus à fundamento post incendium reformaverat: cumque ad recognoscendam dotem Ecclesiæ Privilegia inspiceremus, invenimus

us quædam ex eis tum ex antiquitate temporis tie-
earum morsibus corrosa tum ex vicinitate flamma-
um incendii contracta, quo viso Comes cum Cleri-
s suis Canonicis communicato consilio rogavit pro-
ter abundantem cautelam privilegia illa renovari à
obis : nos igitur justæ petitioni Domini Comitæ ob-
temperantes ipso cum filiis suis legitimis & universo
Clero ac populo utriusque sexus, quorum nomina ex
parte subscripta habentur, inter consecrandum astan-
te pacem & bannum omnibus bonis prædictæ Eccle-
siæ fecimus & confirmavimus in hæc verba: *Doti Ec-*
clesiæ B. Petri Apostoli & S. Walburgis in Zutphania
nominatim quatuor curtibus principalibus, quarum
una est in Suthfene, secunda Bruchehove, tertia Horst-
lare, quarta Rislo cum omnibus appenditiis suis agris
cultis & incultis, servis, ancillis, mancipiis, nec non
& omnibus mansis ad eandem Ecclesiam pertinenti-
bus in usum Præpositi & Fratrum quacumque dona-
tione contraditis, quorum nomina in rescripto habent-
tur, & universis nunc in eorum possessione existentibus
vel postmodum superacrescentibus pacem ve-
ram ac firmam Dei Omnipotentis Patris & Filii &
Spiritus Sancti facimus & præcipimus: beneficio quo-
que Fratrum quod dicitur X. Mansorum & omnibus
bonis in idem jus oblati, quos X. mansos Comes *Go-*
descalcus ob remedium ac salutem animæ filii sui *Ge-*
behardi & omnium Consanguineorum suorum præce-
dentium & succedentium libere cum omni jure, quo
ipse tenebat, in usum singularem Canonorum ma-
gna cum devotione donavit sola advocatia in manu sua
propria & hæredum suorum legitimorum hujus Oppidi
retenta, ita ut nec ipse nec aliquis ejus successor eam

infeodare alicui posset : sicut ergo ipse cum daret decrevit, & præsens Comes *Otto* laudat & fieri postulat, sic & nos confirmamus pacem eis prædictis X. mansis & omnibus in idem oblati jus & prænominatæ Advocatiæ ut nullus eam infeodare audeat vel possit per virtutem banni nostri facimus & præcepimus. Omnes autem qui contra hanc Comitum constitutionem & nostram confirmationem fecerint vel facere attemptaverint, & qui manum in aliquo prædictorum bonorum hujus Sanctæ & consecratæ Ecclesiæ miserit violenter, vel rapinam, vel exactionem, vel petitionem aliquam, vel qualemcunque læsionem, vel gravamen in eis fecerit, omnes inquam tales excommunicamus & anathematizamus ex autoritate Patris & Filii & Spiritus S. & B.B. Apostolorum Petri & Pauli & omnium Sanctorum Dei per banni nostri efficaciam & per potestatem à Deo nobis traditam, ut cum Sathana & ejus Angelis in perpetuam demergantur damnationem nisi resipiscentes Ecclesiæ Dei & Fratribus satisfecerint. Ad hujus autem rei testimonium confirmandum cedula hanc sigilli nostri impressione denotatam conscribi jussimus astantibus bonæ auctoritatis hominibus *Sigewino* videlicet custode Majoris Ecclesiæ in *Colonia*, *Wychardo* Decano Sancti Salvatoris in *Trajecto*, *Magistro Lamperto*, *Constantino* Advocato, *Lubberto* Castellano, *Wilhelmo* de *Stapelo*, *Rothgero* de *Wythe*, *Arnoldo* de *Strasburg*, *Raberto* & Fratre ejus *Hertgero*, *Lubberto* & *Gocelmo* de *Berenghem*, *Godefrido* de *Renen*, *Bernhardo* de *Diepenham*, *Martberto* de *Mocherte*, *Wolphardo* & *Ermberto* de *Eitenen*, *Memrico* de *Rinre*, *Ulrico* de *Amfene*, *Gerlaco* de *Dedingwerte*, *Mentone* de *Thri-le*,

e, Wenrone de Vrollehorst, Ulboldo de Wiken, Gerboldo de Winburg. Hæc autem facta sunt Anno M. C. V. ab Incarnatione Domini, indictione XIII. anno autem Imperatoris Henrici Quarti L. Io.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Ego *Wilhelmus* Traject. Ecclesiæ Episcopus notum facio am præsentibus quam futuris contentionem quandam iu habitam inter Prædecessores nostros & Dominos Zutphaniensis Oppidi de quibusdam Decimis, quas eas proprias dixerunt, ita diffinitam esse: Comiti *Goescalco* & uxori suæ *Adelhaidæ* & eorum filiis *Gebeharde* & *Otoni* venientibus Trajectum ad nostram vocationem in plena Synodo Decimam Lochemensem nos recognovimus & Decimam terræ eorum, quæ Syelandorum dicitur, in omni Episcopatu Traject. sive hoc sit in pratis vel insulis vel paludibus cultis vel cadis ad usum Canoniconum in Zutphania per banum nostrum in eis confirmatum ex donantium petitione. Ad recompensationem autem B. Martino & nobis ipsi retribuerunt viginti mancipia & decem mansos in Tholre cujusdam hominis sci: Tynbomes. II. Tynen in Holthusen. III. Megingeri in Tonden. IV. Hemmonis in Horda. V. Heinonis in Ratenen. VI. in adem Villa Winiconis. VII. in Wercken Remzonis. VIII. Winnonis in Scuipe. IX. in Rothe Reinzonis. X. in Reten. Nos quoque ad honorem Dei & B. Petri Apostoli & S. Walburgis Ecclesiæ in Zutphania jure perpetuo tenendam concedimus decimam Insularum à Renen usque Arnhem & ab Arnhem usque Daventriam: Insularum dico, quæ, & si sint, nondum arantur & arum quæ ex alluvione Rheni & Islæ adhuc congeriebent, sive in medio fluminis sint, sive ripam tangant.

Eidem quoque Ecclesiæ bannum concedimus super omnia bona sua mobilia & immobilia, ita ut Præpositus vel ejus Vicarius potestatem habeat vocandi & excommunicandi malefactores suos & reconciliandi si Ecclesiæ suæ satisfecerint. Hujus compositionis, nostræ quoque donationis violatores excommunicavimus ex auctoritate Patris & Filii & Spiritus S. & omnium Sanctorum Dei & nostra, Clero & populo in plena Synodo audiente & respondente Amen. In rei gestæ testimonium hanc cedula[m] sigillari fecimus subscriptis testibus, quorum unus de nostris est Præpositus Focho, Plicherus, Anfridus Advocatus, Theotricus, Hermannus, Gerolf, Timpo, Emgephet, Folcart. Testes de parte Comitis Hermannus, Einghelbertus Advocatus, Perenhardus, Regenhardus, Pejor, Otto, Rompertus Comes, Poto, Hartgart. Anno ab Incarnatione Domini M. LIX. Indict. XII. quinto anno Henrici Regis hæc facta sunt.

Quas donationes ratificavit *Guido* Episcopus 42. Anno M. CCC. X. Feria quinta post Assumpt. D. V. & ad petitionem Canonorum quoad Decimas Alluvionum *Innocentius* Papa Laterani sexto Kal. Aprilis Pontificatus sui Anno XII.

Henricus Dei gratia Trajecti Episcopus universis præsentibus Literas inspecturis æternam in Domino salutem. Quoniam ea, quæ juste & rationabiliter fiunt, oblivionis nubilo sæpius obscurantur, necessaria solet esse scripturarum autoritas, per quam certum efficitur quod dubium videbatur. Hinc est quod singulis & universis notum esse cupimus, quod pensantes sacris Canonibus institutum pium esse Decimas de manibus redimere Laicorum in usus Ecclesiarum quæ Tributa sunt egentium Animarum. Nos de consilio maturo nostro-

nostrorum Fidelium ad resignationem dilecti nostri Stephanii Militis de Lantdorpe proprietatem decimarum quatuor domorum in Werken in Parochia Wernevelde, videlicet Sickinc, Hermanninck, Segessinck & Kenninck, contulimus Decano & Capitulo Sutphanien-
sis Ecclesiæ: quia idem Stephanus Miles præter dictas Decimas, quas à nobis tenuit in feudo, adhuc de bonis aliis manet infeudatus à nobis & ab Ecclesia nostra Traiect. Volentes igitur hoc factum nostrum ratum in perpetuum permanere, præsentem Literam Sigillo nostro decimus communiri. Datum Anno Domini M. CC. LV. Idibus Iulii B. Ægidii apud Traiectum.

Reliqua commodioribus locis affigemus.

Dux *Adolphus* Anno 1468. feria VI post solemniam Ascensionis approbante *Friderico Badensi* Anno 1503. 22. Decemb. Magistratui Zutphan: concedit perpetuum jus patronatus ad tres Canonicatus dicendos *Doctorales*, eo quod eorumdem possessores esse debeant vel Doctores vel Licentiiati in jure civili vel canonico, sique filii Zutphanienfes qui & obligantur ad residentiam, eruntque à manu Principis in Legationibus & consiliis.

Dux *Arnoldus* Anno 1432. in Vig. S. Jacobi in Castro Roosendaale indulfit Capitulum non citandum, nisi in præsentia & camera Ducis.

Canonis à prodiga temporum subsequentiū pietate adjuncta est

1. *Ven. Sacramenti.*

2. *S. Severini.*

3. *S. Michaelis.*

4. *S. Crucis* & *S. S. III. Regum*: sed quæ suo exitio Fabricæ redditus locupletavit: erant ii

Anno

Anno 1572. circiter 500. daleri, qui in Ecclesiæ fulcra & indigorum fomenta atque solatia absque reddenda ratione per Ædiles à Senatu delectos dispensabantur. Ad hujus Sacerdotii Aram, quæ Choro astabat, Anno 1519. 24. Maii, fundata est Missa de Venerabili Sacramento celebranda hora septima cum Diacono, Hypodiacono & Organo. ex Lit. Fund.

5. S. Bartholomæi.

6. SS. Innocentum, Philippi & Jacobi Apostolorum.

7. SS. Martini & Mariæ Magdalene.

8. S. Margarethæ in Capella Principis dicta de Graven Capel, cujus Possessor à distributionibus, quibus fruuntur ii qui Choro & Officio divino interfunt, extraneus est.

Sub patronatu
Comitis Zutphaniensis.

Vicaria.

9. SS. Petri & Pauli Apostolorum.

10. S. Laurentii.

11. SS. Ludgeri, Pauli, Cuneræ & Walburgis cum onere V. Sacrorum ad horam septimam & præsentiae choralis, collatione data Ecclesiæ servitori Custodi Campanario fundata ab Hermanno Beushof Zutphaniensi ejusque conjuge Jutta Beushof. & Antonia Isereus Anno 1505. 3. Apr. approbante Capitulo 5. Apr. & Badensi eodem die & anno. ex lit. fund.

12. SS. Simonis & Judæ Apostolorum.

13. SS.

13. SS. *Annæ & Nicolai.*
14. *S. Lamberti.*
15. *S. Catharinæ.*
16. *S. Agnetis.*
17. SS. *Andree, Matthiæ, Pauli & Matthæi Apostolorum* cum debito primi Sacri alternis septimanis, cujus fundator & dotator *Gerlacus* Decanus Anno 1327. *ex lit. fund.*
18. *S. Barbaræ*; cujus eadem obligatio quæ præcedentis, unde utriusque possessor dictus *Primissarius.*
19. *S. Cæcilie Virginis & Martyris.*
20. *S. S. Thomæ & Anthonii.*
21. SS. *Sebastiani & Elisabethæ.*
22. *D. M. V. & S. Christophori.*
13. SS. IV. *Marschalcorum.*
24. SS. IV. *Ecclesiæ Doctorum, Adriani, Erasmi, Fabiani, Sebastiani* in novo sacello retro chorum Anno 1435. approbante Rodolpho Episcopo Anno 1445. 19. Apr. cum onere residentiæ & choralis præsentie à Civibus instituta ejusque collatio, indigenâ prælato ad minus XVIII. annorum, alternis vicibus penes Capitulum & Magistratum, *ex Lit. fundat.*

Harum sex ultimarum Possessores *Hebdomadarii* vocabantur quod eorum quilibet una hebdomadis die solenni cœremonia sacram hostiam immolaret.

Ut autem Canonici & Vicarii ei, qui est magnus Dominus & laudabilis nimis, Sacrificium laudis & Hostiam vociferationis minori negotio offerrent, illis præ-

præter pueros Chorales (ut vocant) adjuncti fueretres *Chorifocii*. Et hæc de Ecclesia principe ejusque stipendiariis ab ipsis fidei incunabilis constituta cum Protapostoli nostri prima Religionis Christianæ semina in hac Provincia spargerent.

Sed cum Oppidi calcaneo novum Oppidum accresceret, & unius Sacerdotis cura inquilinos omnes regere, & unius Ædis spatia concludere non possent, in novo hoc Oppidi accremento erecta est Ecclesia altera & *D. Nicolai* patrocinio nuncupata: Presbyterum, qui eam moderatur, Zutphanienlis Comes denominat: in qua Officium *S. Agathæ & Compassionis B. M. V.* quod ministerium suum, quem cum Tinctoribus Pastor adoptat, vult Sacerdotio fungi feria VI. cui adjuncta est

1. *S. Crucis*, sed quæ consentiente Trajectino Antistite per Carolum V. Imperatorem & Comitem Zutphaniensem Anno 1545. Pastoratui annexo expiravit.
2. *S. Andreæ Apostoli*, cujus patronatum etiam obtinet Comes.
3. *S. Annæ*, cujus possessori bis peragenda res divina, quem adlegunt Pastor, Ædiles & Confraternitas *S. Annæ*.
4. *S. Anthonii*, cujus deservitor ad geminum Altaris sacrificium & omnia Chori officia obligatur: eum constituunt Pastor, Ædiles & Sodales *S. Anthonii*.
5. *B. M. V.* Quæ sedem fixit in Capella Ecclesiæ contigua, cujus Minister hebdomadatim trina vice sacris operatur, & primam Hostiam immolat sub Matutinis in solem-

Vica-
ria.

nus

niis *B. M. V.* SS. Apostolorum, Michaelis, Joannis Baptistæ, Laurentii & Magdalænæ: pinguis est ejus census ejusque collatio Anno 1571. fuit penes *Joannem & Theodoricum à Keppel & Carolum à Steenbergem.*

XENODOCHIA

Diversa, ne solatia deessent miseris aut æternitatem haberent calamitates, hic pia Majorum misericordia struxit: quorum enim liberalitas profusa fuerat in cupietandis Christi ministris, eadem noluit esse parca ipso Domino fovendo in pauperibus. Singula domitia non referam, sufficiet ea notasse quæ primam nomin merentur, inter quæ locum inveniunt.

Heeren Borrenhof, Gerontocomium aliàs *'t Oude Manhuys*, cujus primam mentionem deprehendi in membranis quæ præferebant annum 1404.

S. Elisabethæ aliàs *'t Nieuwe Gasthuys*, cujus præcious fundator *Egbertus Creynck*: ad hujus instantiam & preces *Antonii Iseren* ac *Gerardi vander Werst* Capitulum anno 1449. in Vig. S. Joannis Baptistæ in ejus Capella concessit erectionem & consecrationem Altaris.

Hospitale vulgo *Spitael* pingui annuo censu instructum: reliqua silentio premens transeo ad perlustranda

MONASTERIA VIRORUM.

Primum occupat umbilicum civitatis & sinistra ripæ *vii Berkelæ* incubat: ejus possessores fuere nepotes *Dominici* quos *Prædicatores* vocant: fundatricem noscit *Margaretham* Guidonis Flandriæ Comitis iam *Reinaldo* primo Geldriæ ac Zutphanæ Comiti aptam, quæ cum cœlo commutavit terram Christiani seculi

seculi decimitertii Anno 21. Alii cum *Aquilio in Chron. Geld.* ipsi *Reinaldo* ejus originem ascribunt, cum hic, ut ad annum 1292. notat *Slichtenhorstius* conjugis suæ desiderio commotus illud jusserit excitari: est nunc Musarum hospitium, quæ quondam prope D. Walburgis suum habuere Domicilium.

Extat Concordiæ Capitulum inter & Adrianum de Mera S. Th. D. & Belgicæ Provinciæ Vicarium Generalem nomine hujus Conventus inita Anno 1489. feria 3. post S. Luciae. in qua stipulatur ne cuiquam S. Communionem præbeant nisi suis & Tertiariis S. Dominici, qui sub in albis & foris vestiuntur, in nigris, quique sunt sub Ordinis obedientia, nisi præhabita in scriptis Capituli licentia.

Altera de Anno 1392. 8. Aug. agit de canonica portione (quæ erat IV. Librarum Denariorum censualium mediatore Wilhelmo Cliviaco duce Geldricæ) ratione sepulturarum annue in Festo S. Martini vel infra Octavam Capitulo pendenda.

Secundum, cujus vocabulum *Galilea*, situm habuit ante Oppidi vestibulum ad portam Larensem, construxerunt illud *Creyngii* Anno 1455. & incoluit S. *Francisci* soboles, quæ à Regulæ observantia nomen traxit: sed quod nostri Fratres (in Originibus Seraphicæ Religionis p. 3. scribit *Gonzaga*) tum in privatis adhortationibus tum quoque in publicis concionibus pro suggestu *Zutphanii* in hæresim vehementius invehentur, ejus fautores excandescentes hunc Conventum ab optimis Catholicisque civibus extra præfatæ Civitatis mœnia sub annum nativ. Dominicæ 1455. exædificatum Anno salutis humanæ 1572. funditus everterunt demolitique sunt. Erat autem membrum Colonienfis Provinciæ.

ASCETERIA VIRGINUM

Numerum quinarium conficiunt.

Primum incoluere Virgines numero duodecim & instituto *Tertiariæ Franciscanæ* quarum Provisores Senatus & Galilæus Guardianus Visitator ordinarius. *Spi-tael* ei nomen à contiguo Hospitali cujus servitio christiana charitate vacabant, cuique Anno 1663. hujus Parthenæi medietas divendita 3¹/₂ 000. Flor. alterâ jam distracta 2800. flor. Natales ejus non innotuere neque vetustiores Literæ visæ quam quæ annum 1381. signabant. Ultima Anno 1572. præfecturam hic gessit *Gelmera Schimmelpenninck*.

Secundum ejusdem Instituti sed sub Capitulo Trajectensi sectatrices aluit, de quo hæc habeo à prænobilis Domino Cannenburgico : Arnolda Walteri Keppelii Domini filia cum Joanna filia quam ex Guilielmo Isendoornio Equite susceperat Domum, quam Zutphanii habebat contulit in ædificationem Monasterii quod deinde à donatrice nomen desumpsit *Isendoorn* nuncupatum, & *B. Mariæ Magdalænæ* inscriptum. Est quidem etiamnum integrum sed ob portam in nova Op-
pidi munitione hic apertam modo pervium : erant in eo Anno 1548. Sorores numero triginta quinque.

Tertium ejusdem Regulæ & Capituli seu Reipublicæ religiosæ sub patrocinio *S. Catharinæ* alumnas fovit, vulgo dictum *Heer Henrickz Huys* à primo suo Rectore *Henrico de Heusden* de quo in vita Ven. P. Theodori-
ab Herxen : erat quidam Capellanus Zwollensis nomine Dominus Henricus de Heusden ; hic virtutum odopii patris Theodorici ab Herxen attractus locum ibidem in Zwollensi Fratrum Collegio adeptus est : qui postea

ordinatus Sororum Rector in Zutphania ibi talia reliquit virtutum vestigia, ut Domus nomen ab eo acceperit usque in præsentem diem: eam hisce Vestalibus religiosa largitate cesserat quædam vidua de Wulves unde & Wulfsbuys indigitatur, quæ matrimoniali iugo exonerata sub ductu Ven. P. Joannis Brinckerinckz religiosam in seculo vitam in Tabulario Sororum Gerardinarum Daventriensium duxisse notatur, inter quas & primas quidem celebris ejus filia Elizabetha de Wulves. Perstant hodiedum ædificia at bipartita: unum namque brachium amplectitur contagiosa lue contaminatos & in alterum sese abjecit Xenodochium olim vocitatum den Beyer nunc 't Oude Gasthuys. Ministras hic egerunt Anno 1505. Margaretha Menninckz & Anno 1572. Hadewigis Kuysers.

Quartum 't Rondeel nuncupatur eo quod moeniorum propugnaculo inædificatum existat: tenuerunt illud Vestales non professionis vinculo insolubili sed Deo & & sibi solo charitatis cingulo colligatæ sub regimine Fratrum Daventriensium.

Quintum sub eorundem ductu & tutela S. Agnetis vulgo Admans huys incoluere Flamines ejusdem cum præcedentibus Instituti quibus Anno 1572. præerat Anthonia de Apeldoorn. E Walburgii membranis sequentes Literas ascribo quæ sacri hujus Gynæcei statum integrum propalabunt.

In nomine Domini Amen. Ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei ejusque genitricis gloriosissimæ Virginis Mariæ & beatissimæ Virginis Agnetis Martyris, nec non præservationem Fragarantis Rosæ & Rutilantis Liliî virginitalis & decorem ejusdem: ac etiam singularem specialem primamque instantiam illustrissi-

mi & gratiosissimi Principis Domini nostri & Collatoris Adolphi Gelriæ, Juliæ Ducis Comitisque Zutphanæ : & etiam spectabilium prudentumque virorum Burgimagistrorum, Consulum aliorumque plurimorum certisque aliis legitimis de causis. Nos Decanus & Capitulum Ecclesiæ Collegiæ S. Walburgis Zutphanienfis Trajectensis Diocesis super erectione Capellæ Domus sive Conventus Sororum beatissimæ Agnetis Virginis suprafatæ, dictæ vulgariter *Admansbuys*, in nostra Parochia fabricandæ, erigendæ, consecrandæ, nostros consensum assensum & favorem dedimus, concessimus, prout præsentium tenore damus & concedimus sub infrascriptis conditionibus, pactis, modis atque formis. Imprimis videlicet quod Sorores dicti Conventus poterunt & possunt erigere & fabricare, seu erigi & fabricari facere Capellam & Altaria, de quibus suprafatur, cum campanili, campanella, Cœmiterio ac aliis ad Capellam pertinentibus pro se suisque cohabitatoribus & continuis commensalibus & hospitibus extraneis etiam religiosis & devotis. Item quod dictæ Sorores pro se dictis personis in eadem Capella per eorum Confessorem aut alium seu alios Presbyterum seu Presbyteros idoneum seu Idoneos Missas, sermones & alia divina Officia tam festivis quam festilibus diebus peragi facere poterunt atque celebrari, etiam Sacramenta tam Eucharistiæ quam extremæ unctionis, ac alia necessaria donari & cum reverentia obita reservari atque ministrari : adeo quod ad visitandum Ecclesiam Parochialem seu matricem & debitus ejusdem persolvenda minime astrictæ remanebunt ne obligatæ. Item quod in eadem Cappella seclusis titulus nostris Parochianis & pro superius specificatis

duntaxat personis januis clausis in festivitibus summis, solemnitatibus & majoribus duplicibus Missæ Vesperæ aliæque Horæ Canonice alta voce solemniterque decantari poterunt & peragi. Item diebus dedicationis, & Patronorum, funeralium & exequiarum, ac receptionis & professionis Sororum nihilominus januæ Capellæ pro ingredientibus quibuscunque poterunt licite aperiri & divina publice decantari & peragi, ac etiam ab omnibus audiri à pie desiderantibus interesse. Item Confessor sive Rector à Sororibus eligendus sive assumendus nobis Decano & Capitulo præsentetur & prout Chorifocius nostræ Ecclesiæ solitum præstabit juramentum, & à nobis defensabitur in juribus suis prout & alii de Ecclesia defensantur. Præsentandus tamen à nobis refutari non debet nisi insufficiens & indignus comprobetur. Item Confessor sic acceptus Sororum & aliorum supra scriptorum Confessiones licite audire poterit, poenitentiam congruam injungendo, se de Parochianorum nostrorum Confessionibus audiendis sine nostra expressa licentia nullatenus immiscendo. Possunt tamen mortis in articulo Sorores antedictæ ac alii suprascripti Confessorem idoneum secularem, devotum aut religiosum eligere pro eorum confessionibus audiendis; prout saluti earumdem magis sciverint expedire. Coeterum nullus nisi Sorores aut alii præexpressi in dicta Capella aut coemiterio sepeliatur nisi nostra desuper expressa licentia petita & obtenta, & in nostra Ecclesia exequiæ & anniversaria fiant prout consuetudinis laudabilis semper fuit & servatur pro præsentis. Item in hujusmodi Conventu ultra quinquaginta Sorores nullatenus recipientur. De quibus ac omnibus præexpressis pro canonica portione nobis & successoribus nostris

singulis annis perpetuis temporibus in Festo B. Martini hiemalis aut infra quindenam ante aut post media Marcka argenti puri aut valor ejusdem una cum medietate omnium oblationum tam in Altaribus sive truncis, aut alias quomodolibet oblatores sive proventorum, realiter & cum gratiarum actione sine etiam contradictione, sive excusatione quacunque persolvetur. Si autem numerus quinquaginta Sororum prædictarum excederetur aut augmentaretur, & seu dictus Conventus in Monasterium alicujus Ordinis approbati erigeretur & apertis januis singulæ Horæ Canonicae servarentur, quod nobis ex tunc de prædicto Conventu una cum oblationibus supradictis mediis integra Marcka argenti puri aut ejus verus valor annuatim modo præmissis persolveretur, nec contra omnia suprascripta per se aut alium seu alios quicquam sub poena 25. Schudatorum Franciæ pro una fabricæ Chori nostri & alia Reverendi Patris & Domini Episcopi Trajectensis medietatibus applicandis & extorquendis, Indulgentiis duntaxat exceptis facient, procurabunt aut impetrabunt sine nostra licentia quovis modo: & si impetrata fuerint eis sub eadem poena uti non debent aut gaudere salva Regula approbata si quam duxerint acceptandam, quam cum suis indultis & privilegiis libere possunt acceptare atque retinere prout superius est expressum, dolo fraude, sinistra machinatione aut interpretatione semotis penitus & seclusis. In cujus rei testimonium præsentis literæ tam nostri Capituli quam ipsius Conventus sigillorum appensione ex certa scientia & voluntate hinc inde roboratæ sunt atque communitæ Anno Domini 1465. Indiæ. 13. die vero 10. mensis Novemb. in profesto videlicet B. Martini Episcopi & Con-

fessoris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini Pauli divina providentia Papæ secundi Anno primo: præsentibus ibidem spectabilibus prudentibusque viris Henrico Kaelsack, Wilhelmo Kerryneck & Gerardo Affe Scabinis Oppidi, nec non Gerardo Ayssack Magistro Fabricæ Ecclesiæ Zutphanienfis dictæ Traject. Diœcesis testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis.

Sororibus quas oppressit reformationis procella, Prædicans successit, & Albatorium quod hic amplum est, publico servit usui.

§. II.

G O R S E L.

Zutphanium inter & Daventriam via media sub Prætura Zutphanienfi Comitatus Pagus olim *Gurftloo* nuncupatus, cujus Parœcialis Ecclesiæ (in quo nulla alia Sacerdotia) consistit sub patronatu Comitum Zutphanienfis.

§. III.

W A R N S V E L T

Ejusdem Comitatus & Prætoriae membrum, cujus Ecclesiam *S. Martino* inscriptam Capitulo *S. Petri* Traject. Anno 1121. donat *Godeboldus* Trajectinus Protomystra: Literas donationis appendo:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis notum sit omnibus Fidelibus Dei præsentibus & posteris, quod ego *Godeboldus* Dei gratia Trajectensis Episcopus concessi Fratribus Beati Petri Trajectensis Ecclesiam de *Warnesvelt* cum Capella appendente quæ dicitur *Udene*,

dene, ut habeant potestatem Fratres reditus ipsos convertere ad quoscunque suos usus elegerint: Fecimus autem hoc rogatu fidelis nostri Theodorici Præpositi & ob salutem animæ meæ, ut sit mei Janitor ille propitius, cujus vice etiam nos Episcopi claudimus & aperimus. Fecimus etiam ipsam Ecclesiam liberam à circatu Episcopi ab oblatiis, ab omni Episcopali debito, nisi si Episcopus ibi præsens Synodum habeat & duas marcas pro servitio accipiat. Et ut hoc apud posteros maneat inconvulsum Banno Episcopali traditionem firmavimus, carta & sigillo nostro roboravimus. Actum est publice in Trajecto Anno ab Incarnatione Domini M. C. XXI. Indiët. XIIII. Imperii Henrici quinto. Domino Godeboldo Episcopo Trajecti præsidente: affuerunt in testimonium Clerici. Mengodus Major præpositus. Harmannus Præpositus. Theodoricus Præpositus. Luitardus Præpositus. Lubbertus Decanus. Gerardus Decanus. Wichardus Camerarius. Laici liberi, Theodoricus Comes Holl. Wilhelmus Comes & Theodoricus filius ejus. Godefridus de Nalsen & Frater ejus Hieronimus. Alnoldus de Rodhe & frater ejus Giselbertus. Ministeriales, Jalo Schultetus. Giselbertus & filius ejus Gerardus. Lutbertus. Werenboldus, Richardus. Gelbrandus. Lutbertus, Wernerus nepos Sculteti. Arnoldus Knif. Isbrandus. Otto Camerarius.

Fuit autem institutum in hac Ecclesia

Offici-
cium.	{	1. B. M. V. cum onere Sacri sabbathini <i>Kie-
minckius</i> collatoribus.
	{	2. IV. <i>Marschalcorum</i> cum debito Sacri feria
III. & v. cujus collatio penes <i>Barnerianos</i> .
	{	3. <i>Catharinæ</i> cum obligatione offerendi in-
cruen-

cruentum Altaris Sacrificium feria IV. & VI.
cui Anno 1571. ministrum dabat *Gerardus
vander Capelle inden Dom.*

Complectitur etiam hujus Paroeciæ sinus

C A P E L L A M

In *Vierackeren* sed modo ruinosam : ea erat olim penes
Familiam cognominem, postea successive ad *Dortbios*
loci Dominos, nunc autem pervenit ad *Ruiterios*.

§. IV.

A L M E N

Pagus Zutphan. eidem Præturæ subiectus : ad hujus
Ecclesiæ pastorale munus jus habet denominandi Co-
mes Zutphan. Parocho adjunctus est *Vicarius SS. Nicolai
& Catharinæ* : intra hujus Paroeciæ limites sedem ac-
cepit

C A P E L L A

Quæ est in *Herffsen* & etiamnum annuam habet Con-
cionem.

§. V.

W Y C H M O N T

Sub eadem Prætura & ejusdem Provinciæ Pagus : hu-
jus Ecclesia sed jam dudum à præterlabente Isala absorp-
ta *S. Ludgero* Sacra erat : is, hic Benedictinis Mona-
chis fundo eum in usum accepto Monasterium medita-
batur nisi juxta Ruram modo dictum Werthinense illud
ædificandum (ex *Surio* in Vita 26. Martii) ei divinitus
innotuisset : cujus Abbas qui & Imperii Princeps ac
Zutphan. Comes hujus *Ludgerianæ* Ecclesiæ patrona-
tu

potiuntur in qua unica B. M. V. & S. *Carbarinæ* cum
nere III. Sacrorum & continuæ residentię *Vicaria*, cu-
us dotem Anno 1459. ipso S. Anthonii Decimis di-
tis *Bloemendaels Tyende* auxit *Wolterus die Dempige*
um *Lumma* conjuge sua, qui & ejusdem primi fun-
tatores ac dotatores Anno 1404. 25. Septemb. sibi
uisque hæredibus Collatione reservata, qui modo sunt
Nobiles Dominitè *Bruggen & Hoen*. Addicimus (in-
quiunt in *Literis Fundat.*) quod *Vicarius dictæ Vicariæ*
nullum Officium seu onus aliud ultra *Vicariam antedictam*
acceptare possit aut valeat nisi nostrum fundatorum aut
nostrorum pro tempore successorum pro tempore Collatorum
aut Patronorum ad id expressus interveniat consensus &c.

Wilhelmus de Bæck, Andreas Kreyng, Cele Kep-
pelman & Everardus van der Voerst Heer Borrenho-
vienſis Xenodochii apud Zutphan. Provisores: Andreas
Iſeren filius Gerardi, Andreas Iſeren Anthonii filius,
Ludekinus te Ryt, Henricus vanden Merſche, Henri-
cus Sturman, Renſe van Boerle Theodorus van den
Walle, Joannes van den Rhijn, Wernerus Tollener,
Menſo Smedeken, Wolterus die Dempige, Henricus
Willinck & Theodorus Wiſſinck in Wychmondana
Parœcia Hæredes seu Prædiorum Domini: Joannes
Voerthuysen cohæres & Hermannus Wollert Ecclesiæ
Ædiles fundum, cujus supra facta est mentio (in Ec-
clesiæ membranis vocatur *Sente Luygers Landt*) Anno
1451. in profesto S. Margarethæ vendiderunt Decano
ac Capitulo Sanwalburgiano Zutphanienſi, ejusque
traditio coram Gorſele vanden Gruythuys Arnhemii &
Fimbriæ Velavicæ Judice subſecuta est Anno 1455.
Sabbatho poſt S. Eliſabethæ.

Matrici Ecclesiæ subest

C A P E L L A

In *Brunsbergen* sed quæ modo rudera tantum prætereuntibus ostentat.

§. VI.

V O R D E N

Zutphaniensi itidem Prætorix annexus Pagus: cujus Ecclesiam Trajectino Sanpetriano Canonicorum Collegio Anno 1121. donarat Godeboldus, diploma § 3. recitavimus, alibi patronatum ejus ascriptum invenio Collegio Zutphaniensi, & apud *Gramajum* soli Comiti cum competere deprehendi: in ea *Vicaria* unica *S. Antonii* sed quæ suo accessu macram Ecclesiæ Custodiam jam olim impinguavit.

C A P E L L A

In *Hacfort* situm habet intra fines hujus Paroeciæ & *Vicariam* unicam B. M. V. & XI. M. *Martyrum*.

Donat Ecclesiæ matri *Jacobus de Hackforden* Eques ex bonis suis *Meygermck*, infra ejus terminos, sitis octo maldra siliginis mensuræ Zutphaniensis & tres Libras Dominicas: è quibus tria cedent Aëdilibus ad fomentum perpetui luminis prope Sacrarium: quatuor cum dimidio Sacerdoti Sacristæ cum onere Sacerdotis funeralis feria 11. & solemnitas de B. V. M. in Sabbatho: in quo quod is ejus assistens, medium Parocho in stipendium accedet. E nummis pro quinque Memoriis pro anima *Jacobi de Hackforde* & *Joannæ Ploegh* singulis annis per Parochum, Vicarium & Cappellanum celebrandis, is habebit vice qualibet duos nummos quos *braspen-*

penningen vocant, hi autem singuli unum ex residuis: tres Cereos ante Sacrarium earum tempore Sacrista accendit. Tabulæ Donationis præferunt Annum 1474. & diem Veneris post Epiphaniam.

Etiam *Castrum Vordenum* Matrī Ecclesiæ assiduum *Capellam* habet & in ea *Vicariam* unicam, cujus tanquam recens enatæ in Syllabo Præposituræ Daventriensis ad annum 1508. fit mentio apud Wilibrordum Bonnigerhovium Præpositi Officialem.

§. VII.

S T E E N D E R E N

Sub agraria Præfectura Zutphanienſis Pagus, cujus Ecclesia consistit sub tutela *S. Remigii* & patronatu Bethlehemitici Præpositi, qui ei è sui Collegii gremio Rectorem præficit cum onere Sacri feria I I. & VI. Pastoratui subservit

Vica-
ria.	{	1. B. M. V. in <i>Capella</i> , cujus ministro peragenda res divina feria IV. & VI. eique propriis suis expensis fovendum lumen perpetuum: cujus patronatu gaudet Comes de Bronckhorst.
		2. <i>S. Radbodi</i> , quæ suum possessorem à Bethlehemitico Præposito delectum ad Altaris Sacrificium obligat feria V. & Sabbatho.
		3. <i>Catharinæ</i> , cujus deservitori Sacerdotio fungendum feria I I I. & Sabbatho, ejus collatio penes <i>Brasemborgios</i> .

Et *Officium* unicum *S. Annæ* cum debito unius Sacri in quindena cui Presbyterum procurant *Æditui*. Habet & Organum dotem suam.

Parochi hujus deservitura extendit se ad vicinum

BRONCHORSTUM

Dextero Isalæ brachio innixum & una tantum Zutphania leuca disiunctum: *Oppidulum*, inquit *Guiciardinus*, *neutiquam contemnendum* & *Comitatus titulo ideoque & peculiari Dynasta conspicuum* sed qui in Provincia comitiis (ex *Pontani Geldria*) Baronis tantum appellatione notus existit: est enim è quatuor Comitatus Baronis prima & peculium Comitis de Limburgh & Styrum. Verum ne familia pristinorum Toparcharum & municipes propter itinerum incommoda parcius sacris interessent enata quidem est in hoc Oppidulo

ECCLESIA

Sed quæ tanquam filia Matricem veneratur in ea que instituta.

Vica- { 1. *B. M. V.*
ria. { 2. *SS. Georgii & Martini.*

CAPELLA

In *Baeck* in qua Vicaria unica ab eadem matre dependet, sed quæ ex negelectu fabricæ tecto amisso paulatim ad interitum vergit.

§. VIII.

HENGE L.

Ejusdem Paganæ Satrapæ & Zutphanienfis Comitatus membrum: ad hujus curiale Templum & *SS. trium Regum Vicariam*, de aliis nihil nobis innotuit, jus habet denominandi Rectores Zutphanienfis Comes.

§. IX.

§. IX.

Z E L L E M

Zutphanienſis Pagus agrariæ Præfecturæ ſubditus;
cujus Parœcialis Eccleſiæ patronatum obtinet Bethle-
hemiticus Præpoſitus: in ea

Vicaria. { 1. *S. Annæ.*
2. *S. Anthonii.*
3. *S. Catharinæ.*

§. X.

H U M M E L

Zutphanienſis Pagus agrarii Præfecti jurisdictionem
agnoscens: Eccleſiæ tutelar ſit hoc in loco *S. Wilibror-*
dus & ad paſtorale munus juſ habet nominandi Dy-
naſta Keppelius: in ea

Vica-
ria. { 1. *S. Wilibrordi*, quæ ad geminum Altaſis
Sacrificium obligat ſuum poſſeſſorem,
quem hoc beneficio donat Keppelenſis To-
parcha.
2. *S. Anthonii & SS. iv. Coronatorum*, cujuſ
Ministro peragenda reſ divina vice una
ad hanc Aram & vice altera in Capella
Prætorii Inghuiſiani quod intra fineſ hujus
Parœciæ ſedem habet: ejus patronatum
Anno 1574. obtinebat *Zegerus à Voorſt.*

§. XI.

§. XI.

V A R S E V E L T.

Zutphanienſis Pagus & membrum Baronie Wyſchenſis: rei ſacræ Archiſtrategus eſt *S. Ludgerus* & ad paſtorale munus promovetur quem è ſuo Collegio Præpoſitus Bethlehemiticus idoneum nominat, dōnatus eſt is hoc jure ab Hermanno Comite Loonenſi cum jam Anno 1234. eidem Prætorium ſuum ibidem obtuliſſet. Parochiali Officio annexum eſt onūs v. Sacrorum, ſed quod à Sacellano ſublevatur. Inſtituta eſt hic

Vica-
ria. | { | <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Venerabilis Sacramenti</i> quæ ſuum miniſtrum Sacris vult operari feria v. & Sabbatho. 2. <i>S. Annæ</i> cujus poſſeſſor peragit rem divi-
nam feria III. & VI. |
|---------------|---|--|

C A P E L L A

In t^o *Zijnderen* occupat hujus Parœciæ ſinum, ſed quam Anno 1660. aëris intemperies proſtravit.

§. XII.

K E P P E L

Vetus ſive Villa Keppel ſub Druiſiburgenſi Judicatura Zutphanienſis Pagus: hujus Eccleſia, in diverſis Scriptis *Collegiata Parochialis* dicta, *SS. Apoſtolorum Petri & Pauli* honoribus dedicata, in qua ſedem habet

{	1. <i>B. M. V.</i> 2. <i>S. Joannis Baptiſtæ.</i> 3. <i>SS. IV. Euangelistarum.</i>

4. *S. An-*

Vica- ria.	{	4. <i>S. Andreæ.</i>	} <i>Apostolorum.</i>
		5. <i>SS. Philippi & Jacobi</i>	
		6. <i>S. Thomæ</i>	
		7. <i>S. Mariæ Magdalenaë.</i>	
		8. <i>S. Anthonii.</i>	
		9. <i>S. Nicolai.</i>	
		10. <i>S. Georgii.</i>	

Et *Officium SS. trium Regum* cum onere Sacri funeralis quotidiani cujus ministerium est penes Vicarios.

Ecclesiæ & Beneficiorum omnium patronatu gaudet Dynasta Keppelius qui in multiplicandis Sacerdotiis certasse jam olim videtur cum vicino Bergensium Toparcha.

§. XIII.

K E P P E L

Novum, quod Comitatus Zutphanienſis Oppidulis mœnium atque murorum expertibus *Guiciardinus* annumerat : sinistro Ifalæ lateri incubat & à contiguo splendido ac amœno Castro Castrenſe vulgo *Borgh-Keppel* nuncupatur. Eccleſia quæ hoc in loco aſſurrexerat titulum habet *S. Laurentii* cujus patronatum gerit Keppelius Dynaſta : in ea eodem Collatore

Vica- ria.	{	1. <i>B. M. V. & S. Joannis Baptiſtæ</i> cujus poſſeſſor bina vice Sacris operatur.
		2. <i>S. Laurentii.</i>
		3. <i>S. Anthonii</i> , quæ triplex Altaris Sacrificium à ſuo Miniſtro expoſtulat.

CAPUT V.

DE

DECANATU
STEENWYCKANO,

Sub quo censentur

STEENOVICUM.

STEENWYCKERWOLDT.

PAESLOE.

OLDEMARCKT.

KUYNRE.

BLANCKENHAM.

GIETHOORN.

WANNEPERVEEN.

VOLLENHOVIA.

ISSELHAM.

SCHERWOLDE.

SWARTESLUYS.

§. I.

STEENOVICUM

Non tam amplum quam antiquum, sed prævalidum & Frisiæ conterminum, Transisulaniæ Oppidum assidens Torrenti A, qui haud procul inde è campatribus oriens in fretum sive sinum australem evolvitur: foederato Belgio ab Anno 1592. postea trigint octodiale obsidionem 4. Julii per Mauritium Auriacum conjunctum, ab eodem quod Rennenbergii violentia non potuit, Tassii stratagemate Anno 1582. divulsus; eadem nocte & loco, quâ & ubi quædam Divorum signa Hassleto ante biduum capto & direpto allata ad excubias per ludibrium miles præsidarius disposuerat, ut Decadis 11. L. 4. notat *Famianus Strada*. in eo.

E C C L E S I Æ II.

Primaria D. *Clementis* patrocinio nuncupata VII Canoniorum Collegio An. 1257. vel ut alii censent Anno. 1262. illustrata fuit per *Henricum XXVIII.* Trajectensium Protomystam, quod duobus Canonicatibus auxit Antistes *Joannes ab Arckel* addita facultate, si huic eam præferrent illud transplantandi Vollenhöviam. Annexa est huic Basilicæ Animarum cura ejusque ac Canonicatum collatio competit Transisulaniæ Domino. Canonis adjuncta fuit.

1. B. *Mariæ Virginis sub cruce* cum onere Sacri in Dominica & 11. ad placitum.
2. S. *Antbonii* cum onere Sacri cantualis feria V, utriusque collatio penes Decanum & Capitulum.

3. B. M. V. cum debito Sacri unius in Domini-
ca & alterius ad placitum.
4. *S. Annæ*
5. *S. Barbaræ*
6. *Severini* } Cum onere IIII. Sacrorum,
- Vica- } quarum provisio Capitulo incumbit.
ria. }
7. *S. Eligii* Collatoribus Capitulo & Scabinis.
8. *S. Crucis*.
9. *SS. Stephani & Laurentii*. utriusque eadem
obligatio ad IIII. Sacra & collatio penes Ca-
pitulum & Ædiles.
10. *S. Crispini & Crispiniani* ejusdem debiti
cum præcedentibus.

Præter eas Parochias, quæ intra Diœcesin Daven-
triensem situatæ Curatores suos ab hoc Capitulo recepe-
runt est etiam Ecclesia Parochialis in *Havelte* Diœcesis
Groningensis & Territorii Drenthiæ ac in eo forte plu-
res, de quibus nobis certo nil constat

Altera, quæ sub tutela *B. Mariæ Virginis* consistit,
Ministrum sive, ut in Lib. Visit: *Reverendissimi* no-
stri *de Monte* inscribitur, Pastorem nanciscitur à Con-
sulibus & Scabinis, cui subservit.

- Vica- }
rius. } 1. ad Aram *S. Crucis & D. Jacobi*.
2. ad Aram *B. Mariæ Virginis*, offerendo Sa-
crificium Missæ die Dominico & Sabbathi,
feria IIII. & v. quem designat Fraternitas
B. V. M.

Utriusque Ædis peculium nunc Oppidi Ærarium
locupletius reddit.

Hujas fuit *Cornelius Schultingius* apud Ubios Gym-
nasii Laurentiani Regens & ad D. Andream Canoni-
cus

cus plurimis editis Libris celebre nomen affecutus, quorum catalogum exhibet *Bibliotheca Desseli*; defuit agere inter vivos Anno 1637. 20. Apr.

§. II.

STEENWYCKER-WOLDT.

Sub Vollenhoviana Satrapia Transisulaniæ Pagus: cujus Ecclesia; quæ Parochum petit & accipit à Steenwycano Capitulo, dedicata est in honorem *S. Andreae Apostoli*, in qua

Vicaria.

1. *S. Crucis* cum onere 11. Sacrorum, cui deservitorem assignant *Schultingii*.
2. *B. M. V.* quæ totidem Sacra requirit & ab *Hermanno ten Ham* Anno 1574. mystam accipit.
3. *S. Dionysii*, quæ suum Ministrum à Parocho & Buronibus electum ad 111. Sacra constringit.

§. III.

PAESLOE.

Vollenhovianæ Satrapie confertus Transisulaniæ Pagus: de quo nulla nobis data instructio, ideoque tamquam hospites ignotum locum transibimus.

§. IV.

OLDEMARCKT.

Transisulaniæ Pagus Vollenhoviani Satrapæ jurisdictionem agnoscens; Ecclesiæ tutelariorum est hoc in loco *S. Nicolaus* & ad pastorale munus jus habet nominandi Capitulum Steenwycense, in qua

Vica-
ria.	{	1. <i>S. Crucis</i> , quâ cum onere Sacri feria VI.
Sacellano suo providit Parœcus.	}	Exigens II. Sacra.
		2. <i>B. M. V.</i>		
		3. <i>S. Anthonii</i> ,		
		4. <i>S. Annæ</i> ,		

§. V.

K U Y N · D E R T.

Ab antiquo Comitatus fuit: eum *Fridericus de Blankenheim* Trajectinus Episcopus 2 Maii, Anno 1397. ab *Hermann* Patre & filio Comitibus emit 400. scutis annuis, quæ postea redempta sunt semel exsolutis 5250: ejusdem monetæ scutis: subest modo Vollenhovianæ Satrapiæ & Ecclesiæ, quæ titulum habet *S. Nicolai*, Transisulanæ Dominus patronatum gerit. in ea

Vica-
ria.	{	1. <i>B. M. V. & S. Wilibrordi</i> , quam ex Capella de Veenhuysen huc translatam alibi lego: ei idem, qui Ecclesiæ, deservitorem assignat.	}	Cum debito IV. Sacrorum.
		2. <i>Venerabilis Sacramenti</i> , quæ Sacrum cantuale requirit feria V. & ab Ædilibus possessorem accipit.		
		3. <i>B. M. V. ter noot</i> , cui cum onere Sacri Sabbathini datus à <i>Stickeris</i> Minister.		
		4. <i>S. Crucis</i> ,		
		5. <i>S. Annæ</i> ,		
		6. <i>S. Anthonii</i> ,		
		7. <i>S. Nicolai</i> , cui annexa ad II. Sacrificia obligatio harum collatio penes singulas Fraternitates quæ hic extitere celebres & in suis Beneficiis locupletandis non illiberales.		

§. VI.

§. VI.

B L A N K E N H A M.

Sub Vollenhoviana Satrapia Transisulaniæ Pagus australi freto incubans: legi à duabus fœminis ante aliquot annorum centurias erectam & magnis redditibus locupletatam hoc in loco Ecclesiam, quæ *S. Nicolao* inscripta eum suum Ministrum agnoscit quem ad hoc munus idoneum nominant Ædiles proprii & Pastor in *Iselham*. Vicarium B. M. V. qui hic unicus fuit, cui peragenda res divina feria iv. & in Sabbato, constituunt Parochiani, qui etiam cum onere Sacri feria iv. deservitorem assignant Officio *S. Anthonii*.

§. VII.

G I E T H O O R N.

Ejusdem Satrapie Pagus Transisulanus, ex *Bocopio* ab hominibus peregrinis Cruces ante & retro in vestimentis deferentibus, virgis ac nodosis flagellis seipso concidentibus ac Psalmos concinentibus (quos de *Flagellantium secta* tum per utramque Germaniam invalescente fuisse constat) cum desertus antea locus esset & incultus, Anno 1312. primitus inhabitatus summoque labore excultus, quos & pro foci ac ignis pabulo primos hisce in partibus cespitem inventores idem Author suspicatur, forte quia alibi eo fomento viderant flammam sustentari: legi enim Literas *Ludolphi* primi Abbatis Ecclesiæ *S. Laurentii* in novo Bethlehem in *Oostbroeck* prope Ultrajectum de Anno 1113. Kal. Novemb. quibus edocet Sanctimonialibus suo Monasterio coævis & (cum utrique sexui locus non sufficeret)

ret) in Ecclesiæ fundum, qui nova Curia appellatur, translatis sese indulgisse non ex aliquo jure sed de gratia partem de Venis ad cespites fodiendos usibus suis necessarios.

Ecclesia patronum veneratur *S. Martinum* & pastorale in ea munus confertur per proprios *Ædiles* & *Parochianos*, penes quos est etiam jus patronatus, ut vocant,

Vica- ria.	{	1. <i>Venerabilis Sacramenti.</i>	} Cum exactione
		2. <i>S. Crucis.</i>	
		3. <i>B. M. V.</i> cui annexa Ecclesiæ Custodia cum eodem 11. Sacrorum onere & à Festo Paschatis usque ad D Michaelis Sacri primi infra v. & vi. matutinum singulis diebus festivis.	11. Sacrorum.

Et *Officii S. Annæ*, quod suum Beneficiatum singulis hebdomadis ad unum Sacrum constingit.

§. VIII.

W A N N E P E R V E E N.

Transisulaniæ Pagus Vollenhovianæ Satrapiæ subditus, cujus Ecclesiæ, quæ *SS. Apostolis Philippo & Jacobo* consecrata est, patronatû potitur Parochus Vollenhovianus, in qua cum debito Sacri in dominica, feria iv. & vi. largisque emolumentis unicum *SS. Mariæ Magdaleneæ & Anthonii Officium*.

§. IX.

V O L L E N H O V I A.

Ad compescendos Frisonum incursus haud procul à littore maris australis per *Godefridum de Rbenen*

xxviii. Trajectensium Hierarcham & Anno 1178. humanis exemptum primitus Arx munitissima, in qua olim etiam flagitiosorum Clericorum carcer Diœcesanus; cui deinde utpote commodo loco sitæ & à Trajectinis Præsulibus multum frequentatæ amplum satis Oppidum accrevit. Fuit hic sedes supremi Senatus si-ve Cancellariæ, quam, dum ei Transisulana Provincia pareret, *Philippus II.* Rex Catholicus instituit à qua appellare non licebat: in eo

E C C L E S I Æ III.

Primariæ, in qua Baptisterium, Transisulaniæ Dominus Parochum designat, ea dedicata est in honorem *S. Nicolai*: memini me legisse aliquando ad Annum 1408. eam ascriptam *D. Margarethæ*: in qua

1. *S. Crucis* cum onere Sacri in dominica feria iv & vi. cujus collatio penes Pastorem & *Joan- nem van den Sloot*.
2. *S. Annæ*, cujus cum debito 11. Sacrorum collator Parochus & *Gelmer Henrici* civis Meppelensis.
3. *S. Joannis Evangelistæ*, cui cum 111. Sacro- rum exactione deservitorem dabant Parœ- cus, *Henricus Borger* civis Campensis & *Joannes Wit* hîc inquilinus. E Registro Præ- posituræ D. M. V. Trajectinæ ad Annum 1570.
4. *S. Catharinæ*, qua is fruitur cum 11. Sa- crorum pensione cui eam Pastor donaverit.
5. *B. M. V.* quæ cum eodem 11. Sacrorum penso Rectorem habet à Parocho & *Ædituis*.
6. *S. Gregorii*.

Vica-
ria.

7. *S. Martini* utrique debentur III. Sacra, & ultimæ patronatum possidet *Tránsisulanæ* Dominus.

Et

Offi-
cium.

1. *Compassionis B. M. V.*

Et

2. *S. Anthonii* quo eos quæque Fraternitas honorat, quos eo beneficio dignos existimat

Altera, quæ *D. V. Mariæ* titulum gerit, ad peragendam rem divinam Ministrum habuit

Vica-
rium.

1. *B. M. V.* quem cum onere Sacri in dominica & Sabbatho constituit Senatus.

2. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*, quem sub pensione II. Sacrorum hoc Beneficio donabant Parochus, Guardianus in Campo *S. Joannis* & *Clarenburgi* Gubernator.

3. *SS. Andréæ & Thomæ Apostolorum*, qui ad rem divinam gemina vice singulis hebdomadis peragendam obligatur.

Tertia in suburbano pago, qui *Baerle* nuncupatur, situata licet beneficio *Vollenhoviani* Parochi & *Satrapæ* Rectorem habuerit & Altaris ac Verbi divini ministerium singulis diebus dominicis & festis, *Vollenhovianæ* tamen Ecclesiæ, utpote suæ Matrici, tanquam filia semper subsuit.

Hunc Pagum inter & Oppidum media prope viâ Mari imminet Fortalitium *Blockzijlense*, quod contra Hispanorum machinas marinas patrum memoria erectum modo ea gaudet accolarum frequentia ut multis Dioceseos nostræ Oppidis cedere jure merito dignetur: Ecclesia simul cum propugnaculo exstructa est uti & ante biennium altera in *Beulacke* in pomæriis *Vollenhovianis*.

XENODOCHIUM

Hic unicum, in cuius Sacello, cuius præses est *Spiritus Sanctus*, unica *Vicaria* Sedem fixit quæ ad trinum Altaris Sacrificium obligat possessorem, quem cum *Ædilibus* Pastor ad eam promovet.

MONASTERIA II.

Et utraq; suburbana, unum Sexus nobilioris alterum sequioris: hoc in Oppidi pomæriis *Klarenburgh* dictum incoluerunt *Sorores tertiæ Regulæ S. Francisci* sub generali Capitulo Trajectensi.

Illud autem possederunt *Fratres ejusdem instituti & Capituli: Campus S. Joannis* loco nomen est ejusque primus excultor *F. Joannes ab Ummen*, de quo in Chronico suo Monfagnetano c. 15. noster *Kempnas*: Anno Domini 1420. Kal. Sept. in nocte *S. Ægydii* Abbatis obiit devotus ac fidelis Dei servus *Joannes Reghelands* quondam *Magistri Gerardi Magni* prædilectus discipulus: hic auditor sermonum ejusdem de probis parentibus natus in *Zwollis* pluribus annis est educatus: in adolescentia sua Deo permittente ex quadam infirmitate in oculorum caliginem incidit & cæcus usque ad finem vitæ permansit, quem tamen gratia divina tanto clarius intus illustravit quanto minus exteriora videre poterat. Hujus mater *Reghelands* nomine Deo devota fuit & sæpe cum filio cæco ad loca Sanctorum visitanda longius migravit ipsum ad manum per viam ducens, atque ad audiendos sermones in Ecclesia secum trahens & ad omne bonum inducens. Prædicante ergo in *Zwollis* *Ven. Mag. Gerardo Magno* & inspirante Deo, cum multi homines compungerentur, hujus etiam servi sui Dominus cor aperuit & accendit, cœpitque *M. Gerar-*

dum multum diligere ac tanti viri instrui doctrinis frequenter optavit : unde relecta peregrinatione seculari Deo studuit in tranquillitate servire hortans omnes ad se venientes ut contempta cupiditate terræ novam apprehenderent vitam in Christo, quam *M. Gerardus* docuit sancte vivendo. Itaque associatis sibi quibusdam bonæ voluntatis viris cœpit Zwollis cum eisdem communem ducere vitam, postea vero optantes extra tumultum secularium habitare montem Nemelsensem, qui nunc est Mons S. Agnetis, cœperunt incolere & Congregationem facere ampliorem, quam usque ad foundationem Monasterii cum suis adjutoribus fidei devotione rexit p̄r tempora longa non veritus obstacula multa. Tandem fundato Monasterio & Priore canonice instituto (Anno scilicet 1409.) vir charitate fraterna plenus & ampliori animarum Zelo ductus assumptis quibusdam senioribus Laïcis novam Congregationem in *Campo S. Joannis* prope Vollenhoë ad laudem SS. Trinitatis incepit, & Deo propitiante ad augmentum produxit, ubi etiam successu temporis multiplicatis Fratribus ipse cum multis Habitum *Terti Ordinis* suscepit & ad vitæ exitum usque humilis Fratrum Minister & primus eorum Rector permansit. Fuit autem unus de primis & antiquis *M. Gerardi* discipulis & multa sæpe spiritualia colloquia cum ipso habuit, à quo etiam Sanctæ conversationis viam didicit, & ejus consilio atque discretionis se plenarie cum suis novellis submisit. Hic est devotus & digne memorandus Pater Joannes divina gratia mature præventus, qui quotidianis profectibus in anteriora semper tendebat, Sanctæ paupertatis præcipuus amator, humilitatis custos, sobrietatis amicus, pudicitæ decus, simplicitatis norma, disciplinæ vigor,

vitio-

vitiorum hostis, virtutum jubar, devotionis exemplar, fortis in fide, longanimis in spe, in charitate diffusus & multos convertens à seculi vanitate. Igitur longo jam senio fessus, cum dies resolutionis ejus instaret & esset apud Sorores in Almelo, cœpit ægrotare & completis 70. vitæ suæ annis obdormivit in Domino ibid. in Capella Sororum sepultus. Hæc è *Thoma de Kempis*, quæ autem subsequuntur desumpsimus è Biographia M. S. Ven. P. Theodorici ab Herxen: post mortem F. Joannis Ummen discipuli piorum ac Ven. Patrum Gerardi Magni & Florentii venerunt ex Campo S. Joannis Fratres ad Dominum Theodoricum petentes sibi ex ejus Collegio (Zwollano scilicet) presbyterum & doctorem loco defuncti: qui donavit eis discipulum suum & Fratrem *Joannem Rees* qui laudabiliter eis præfuit, privilegia multa cum coemiterio procuravit: huic successit *F. Christianus Zelandus* professionis Tertiæ Reg. post cujus mortem iterum ad primum Patrem accesserunt, & dedit eis in patrem confessorem *Albertum Griet* Fratrem suum dilectum: demum tertio exoratus procuravit illis *Dom. Thomam* Fratrem Congregationis in Albergen, qui magnifice domum illam promovit & per multos labores introduxit ut Sacerdotes præessent domui in omni auctoritate: etenim usque ad illa tempora Laici temporalibus præfuerunt negotiis & curis & Clerici cum Sacerdotibus Spiritualia administrabant.

Fuit autem unum è primariis Tert. Reg. Capituli Trajectini Asceteris, utpote de quo habetur in *Statutis* hujus Capituli Anno 1562. in Comitibus generalibus Dominica à Festo Dominicæ Anastaseos quarta Amsterodami decretis.

Defuncti Patriarchæ vices Præpositus Domus S. Pau-

li vel Campi S. Joannis obibit, donec legitima alterius electio facta fuerit. Electum confirmat Pater Campi S. Joannis idque in ipso choro Patribus omnibus astantibus & post confirmationem Canticum, quod SS. Ambrosii atque Augustini esse dicitur, hilariter decantantibus.

Quod Capitulum, cujus sæpius meminerimus, inter alia in vicinis diocesibus instituta, Trajectense dictum quod ei colligata Coenobia intra Trajectinæ dioceseos limites coarctarentur, à diversis Pontificibus & Trajectinis Hierarchis approbatum, confirmatum, & variis gratiis ac privilegiis (quæ typis editæ sunt Amsterodami Anno 1562.) locupletatum nostro Gerardo Magno suam debet originem: ait enim post Canonico-
rum Regularium S. Aug. & in communi viventium Fratrum ac Sororum relatam propaginem *Chron. Wind. L. 1. c. 47. Joannes Busschius*: Tertiariorum ab eadem stirpe & radice progenitorum numero plusquam centum esse Monasteria quæ (c. 2. ejusdem L. c. 15) sub uno provinciali Capitulo regulariter vivere & Deo fideliter deservire usque hodie comprobantur.

In Proemio ad Statuta huic Capitulo propria hæc leguntur: *multæ personæ utriusque sexus Civitatis & Diocesis Traject. prius in Domibus sibi communibus sub obedientia suorum Superiorum & rerum omnium communione, ac christiana charitate & continentia Domino militantes arctioris vitæ desiderio æstuentes, suæ tamen infirmitatis conscie, ardua præcipitanter aggredi non audentes communicato cum Religiosis & Jurisperitis consilio Ordinem de Pœnitentia, qui temperati rigoris existit, rite & canonice receperunt.*

Complectebatur hoc Capitulum tempore Basileensis

sis Concili Anno 1439. Celebrati Conventus 70. & incolas ter mille, quibus plures alii postmodum accessere, multi etiam relicto S. Francisco ad Regulares, Crucigeros, Carmulitas aliorumque Ordines transiverunt: Anni vero 1570. ex *Adrichomio* descriptus Catalogus hic est, quem notis nostris illustratum ascribimus.

Amsterodami. *Conventus S. Pauli* sexus nobilioris:

Anno 1409. erectus: Ecclesia Anno 1661. ampliata cessit Gallis, & domicilium transiit in Hospitale S. Georgii vulgo *S. Foris Hoff*.

S. Cæcilie, modo Aula Principis patrio vocabulo *Admiraliteytshuys*.

S. Clare, ab Anno 1595. domus censoria aliàs *het tucht* sive *Raspelhuys*.

S. Mariæ transiit in ædes privatas.

S. Ursule, nunc ergastulum Meretricum *het Spinhuys*.

S. Barbaræ, cujus Sacellum occupant Pictores.

S. Lucie ab Anno 1580. Orphanotrophium Carthusianorum peculio locupletatum.

S. Magarethæ cessit privatorum domiciliis.

Alcmaria.

S. Catharinæ } de quibus nihil omnino in Chronice suo Alc-

S. Mariæ. } mariensi annotavit *Gor. vander Woude*.

Almelo. *S. Catharinæ* de quo c. 8. §. 2.

Amersfordiæ. *S. Agnetis*.

Brielis. *S. Catharinæ*.

Buren. *S. Barbaræ*.

Culenburgh. *S. Mariæ* aliàs *Corona S. Mariæ*, è *Slichtenborstii Geldria* L. 1. pag. 57. tempore *Joannis* Culenb. Domini Anno 1452. defuncti excitatus.

Campis.

S. Agnetis.

S. Michaelis. } de quibus c. 6. §. 1.

Del-

Delphis. *S. Agathæ* prima initia habuit in 't *Nieuwe-landt aen de Geerwegh* in domo conductitia Anno 1380. at Anno 1390. prope antiquam Ecclesiam domicilium cum dote ab *Aleide Busers* vidua.

S. Barbaræ ex *MS. Adrichomii Chronico* Anno 1400 superioris tradux, & post instabiles sedes Anno 1405. hoc in loco per *Hase Dirckz* viduam & primam Ministram cum gemina prole *Barbara* & *Catharina* magnisque censibus stabilitus, constructâ Ecclesia Anno 1417. & seq. inductâ clausurâ: at combustus 3. Maii Anno 1536. & non sine magnis impensis reparatus.

S. Ursulæ.

Doesborch.

S. Mariæ.

S. Catharinæ. } de quibus c. 10. §. 1.

Dordraci. *Marienborn* ex *Beverwijckii Dordraco* c. 9. in Orphanotrophium conversus Anno 1572. quod & in Hollandia sua meridionali pag. 414. notavit. *Oudenbovius.*

Edam. *S. Mariæ Magdalenæ.*

Elburch. *S. Agnetis.*

Elst. *S. Mariæ.*

Enchuyfen. *S. Cæcilie. S. Ursulæ.*

Emmerick. *Campus B. M. V.* quem in Vig. Epiphaniæ Anno 1607. *Asuera de Meverden* & *Beatrix de Westerrick* Conventuales cessere *Patribus Societatis Jesu* qui usque hodie ejusdem strenui & utilissimi cultores existunt. Primæ cultrices suam originem devotæ sceminæ *Helene Kaels Theodorici Kaels* quondam Judicis Griethusiani & *Conventus tertiæ Regulæ sororum S. Francisci* illo in opidulo fund-

datoris Viduæ relictæ debent, quæ marito suo mortuo hac in urbe (quod forte agros quosdam circa eam possideret) Conventum itidem ejusdem Regulæ seorsim suum fundare & secundum facultates suas dotare voluit, ait in *Embrica Wassenbergius* L. 3. pag. 199.

Gorcomiæ. *S. Agnetis*, ab *Elizabetha Sproncks* vidua accepit Anno 1401. fundum ac dotem, Anno 1404. Regulam *S. Francisci* & (*Ecclesiâ* Anno 1407. consecratâ) Anno 1412. clausuram ex *Abrahami Kemps Gorcomio* pag. 192.

Goudæ. *S. Catharinæ*.

Groningæ. *S. Agnetis*. *S. Mariæ op die Hoorn*, de quibus nulla vel in *Frisia* vel *Groninga* apud *Ubbonem Emmium* memoria.

Grootenbroeck. *S. Elizabethæ*.

Hagæ. *S. Elizabethæ* nunc area, quam *de Groenmarckt* appellant.

S. Mariæ in Galilæa in de Poten, is in privatorum domicilia transiit.

Harderwijck. *S. Catharinæ*, de quo c. 9. §. 1.

Harlemi. *S. Michaelis* in trivio nemoralis plateæ, ubi nunc *Jaculatorum Hortus*, conditus atque institutus Anno 1488. Apr. 8. die, habet *Schrevelii Harleum* L. 1. pag. 22. quod & subsequens non nisi solo nomine meminit.

S. Ursulæ. *S. Mariæ*. *S. Margarethæ*. *S. Annæ*. *S. Catharinæ* olim.

Holtmarix. *S. Mariæ* vulgo *onser lieven Vrouwen Bergh* situm habuit in *Batenburgensi Dominio* & incolas *Tertiarios Masculinos*.

Hasselt. *S. Mariæ* de quo c. 7. §. 2.

Hoornæ. *S. Cæcilie* Anno 1402. fundatus.

S. Mariæ, incepit Anno 1408. & Anno 1574. Orphanis cessit.

S. Catharinæ annum 1400. initialem habuit.

S. Gertrudis Anno 1404. exortus.

S. Agnetis Anno 1485. in palude à magistratu concessa & per Sorores ingesta terra oppletaenatus: vide de hisce *Hoornam Velii*.

Huesden. *S. Catharinæ*, quem sub vitæ suæ finem condi curaverat liberali mannu *Gisbertus à Randwijck* vir ut prænobilis ita magnæ apud Geldriæ olim Duces Arnoldum Adolphumque dignationis L. 10. Hist. Geld. ad annum 1481. scribit *Pontanus*, nunc autem ex *Oudenborvii Huesda* pag. 12. Monasterium in Ludum literarium conversum est & post ruinam Anno 1637. instaurata Ecclesia servit Anglis & Gallis.

Huyssen. *S. Elizabethæ* nobilissimâ Bilantiorum manu olim constitutus & peculio irrigatus etiamnum sed unicus perseverat.

Leydæ. *Roomburgh*, ante portam Hogewoerdiam vetustissimum Romanorum castrum, in cujus ruinis *D. Margarethæ* sacer excitatus hic Conventus Anno 1390. ut post religionis motus eruderatus & in hortos ac pomeria mutatus.

S. Michaelis in privata domicilia dissectus.

S. Mariæ in *Abcou* eandem cum præcedente fortunam passus.

S. Barbaræ cujus in domo propria fundator ac dotator vir nobilis *Simon ab Alkemade* aliàs *de Woude* filius *Joannis & Catharinæ de Valkeneste*; nunc Principis & Statuum hospitium, Templum domus

arma-

armamentaria, cujus tabulata Pauperibus annonam
asservant. De horum foundationibus altum ex con-
fessia ignorantia silentium apud *Orlers* in suo *Lug-*
duno p. 1. descript. 7.

Medenblick. *S. Mariæ. S. Catharinæ.*

Monickendam. *S. Mariæ.*

Muyden. *S. Catharinæ.*

Naerden. *S. Mariæ.*

Oen in Velua. *S. Mariæ* de quo c. 11. §. 8.

Oldewater. *S. Ursulæ.*

Oldezeel. *S. Agnetis* de quo c. 3. §. 1.

Purmerent. *S. Ursulæ.*

Rhenen. *S. Agnetis.*

Roterodami. *S. Agnetis.*

Schaegen. *S. Catharinæ.* hujus solo nomine tenus in
Chronico Alcmariensi pag. 137. meminit *Cornelius*
vander Woude.

Schiedami. *S. Ursulæ*, Anno 1424. inchoatus at Anno
1429. post sui conflagrationem translatus in *Ketel*
vicum Oppido vicinum ex Archivis loci.

Theffel. *S. Agnetis.*

Tyel. *S. Agnetis* cujus Anno 1443. per Trajectinum
Episcopum confirmata fundatio, & Anno 1478.
quæ etiamnum superstes erecta Ecclesia. ex *Slich-*
tenborst. L. 1. n. 75.

Neomagi. *Bethleem.*

Ultrajecti. *S. Cæcilie*, per Virgines xxii. retro Xe-
nodochium *S. Barbaræ*, quæ inibi xvi. annis con-
vixerant, primitus inchoatus, inde fundum & ædes
cum *Lucia* conjuge offerente *Theodoro vander A*
prope Forum, de *Node* dicunt, translatus Anno
1397. cura *Gerardi de Bronekhorst* ad S. Salvato-

rem Canonici & magni harum Virginum benefactoris. 7. Aug. Anno 1399. clausuram & tertiam S. Francisci Regulam acceptavit : inter præcipuos Mœcenates & quorum celeberrima erat memoria in Necrologio recensetur 16. Octob. *Sophia van Sannen* summæ Aræ & Domus fundatrix Anno 1421. *Aeltius Vloet* Civis Campensis cum *Eva* conjugæ & *Gerbrando* filio ac *Margaretha* filia, qui Anno 1483. hæc Vestales ex æsse hæredes reliquerunt.

S. Nicolai.

Berbleem in Oppidi Pomæriis nunc pomærium & hortus.

Vollenhoeve. Campus S. *Joannis* cujus fructus post Religiosorum exilium Provinciali Ærario cesserunt.

Clarenburgh.

Warmond. S. *Ursulæ* pro Virginibus nobilibus quidem sed tenuiorum mediocrium à Domino de Warmond *Joanne de Woude*, qui vitæ finem habuit Anno 1417. exsuscitatus in quo conjugis ejus Sorores duæ, filiæ de *Cruningen*, Votorum initia fecerunt.

Weesp. S. *Joannis bet Oude Hoff*, nunc Orphanotrophium.

S. Mariæ bet Jonge Hoff.

Zutphanix.

S. Mariæ Magdalene, ? de quibus c. 4. §. 1.

S. Catharinæ,

At istud *Capitulum* & reliqua omnia exceptis solis Hispanis Anno 1568. 3. Julii suppressit Pius Papa V. nomen Generalis & omnem Capituli auctoritatem extinguens, ipsosque Conventus jurisdictioni, correctioni ac visitationi Generalis Ministri ac Provincialium

Fratrum Minorum de Observantia pro tempore existentium subjecit, in quorum Provinciis Conventus Tertii Ord. forent constituti.

Literis Pontificiis instructi manuque Ducis Albani armata suffulti facile prævaluerunt *Observantes*, submissionemque Anno 1570. à nostris Tertiariis extorserunt: *Frater* enim *Wilhelmus Ierstenius* tunc Generalis cum undecim aliis sui Ordinis fratribus *Patri Luca de Arrenalo* Ducis Confessario & Commissario Apostolico sese totamque suam Remp. coram Notario subdidit cum promisso promptæ & inviolabilis obedientiæ & subjectionis omnimodæ, salvo tamen quod Habitum non mutarent & bona, quibus hæctenus usi fuerant, reservarent: aliqui etiam ex Fratribus Vitæ communis licet non subessent Ordini Tert. Reg. ex eo tamen quod præessent Monasteriis Tert. Reg. & ipsi comparentes (etenim invitis Commissarius triremes minitabatur) in se receperunt sese pro viribus curaturos, ut sibi subditæ sorores obedirent ejus visitationi statutis & Bullæ Pontificiæ.

At reclamant plurimæ etiam à Præfectis & Matribus prohibitæ ne vel confiterentur Minoritis nisi forte cogeret extrema necessitas: inde revocata per violentiam extorta submitio, & interim, dum communibus Capituli impensis negotium ageretur Romæ, implorata & obtenta contra violentos Monachos Trajectensis Archiepiscopi tutela: quid autem ibi obtentum sit non invenio annotatum, unde suspicor *Observantes* molestum fœminarum regimen & lites peræciosas, præsertim cum jam prævaleret plerisque in locis innovatio Religionis, nec æque facilem haberent *Gregorium XIII.* qui multa, quæ nimis liberaliter Pius

concefferat, utiliter revocavit, à litis prosecutione cessasse seu potius causa cecidisse, cum nostrates cum *Zipperensibus* vicinis qui & ipsi Monachis reluctabantur, Piani diplomatis fundamenta non concernerent, utpote ignaros Constitutionum *Cardinalis Carpensis* imo neque indigos, cum annua superiorum visitatione deprehensa vitia continuo curarent saluberrima Statuta, quæ à me asservantur accurato *Delpbis Adrichomii* calamo annotata, qui ad *D. Barbaram* Rector sæpius munere Definitoris functus & inter Capituli Patronos contra oppugnantes Monachos præcipuus fuit: in quibus etiam lego illud denuo Ultrajecti ad S. Nicolaum Anno 1574. electo jam ante in Generalem *F. Guilielmo de Horssen* sua comitia celebrasse, ibidemque conclusum ut exhibito censuum indice præscriberetur cuilibet Conventui quota impensarum præfatæ litis, quæ ad 3680. florenos excreverant: iterumque ibidem apud Virgines Cœcilianas anno sequenti qui ei & Cœnobiis omnibus præter Almeloense quod exulat atque agonizat, & Huyssense etiamnum validum, fatalis demum extitit. Verum sat diu apud Tertiariam Francisci sobolem circumvagati sumus.

§. X.

I S E L H A M.

Sub Vollenhoviana Satrapia Transfulariæ Pagus, ejus Ecclesiæ *S. Stephano Protomartyri* dedicatæ ministerium annexum est Decanatu Steenwicano, in qua cum debito bini Sacrificii &, in absentia Parochi, curæ pastoralis unica *S. Petri* Vicaria, unumque *B. M. V. Officium* cum onere 11. Sacrorum, & utriusque collator Parochus cum Ædilibus.

§. XL

§. XI.

S C H E R W O L D E.

Transisulanæ Pagus & Vollenhovianæ Satrapiæ subditus: rei sacrae Archistrategus est *S. Nicolaus* & Ecclesiae Patronatu gaudet Steenwicanum Capitulum, in qua Vicaria unica *S. Anthonii*, quæ suum possessorem obligat ad omnia Sacra festivalia & bina ferialia iis hebdomadae diebus, quibus lubet, eique mandat Ecclesiae Custodiam: eum seligit Pastor cum Anthonianis Confratribus.

§. XII.

S W A R T E S L U Y S

Transisulanæ Pagus annexus Satrapiæ Vollenhovianæ, & Vidro fluvio sive, ut hic vocant, Nigris Aquis impostus: cui contiguum est frequens ac praevalidum Propugnaculum cum Parochiali Ecclesia & vicinum

A S C E T E R I U M

Vulgo *Swarte Water* Monialium Ordinis *S. Benedicti*, in quo xxv. Præbendæ: quæ Monialibus præerat titulo Priorissæ cohonestabatur, Monachus vero Benedictini pariter Instituti qui illis à Sacris erat Præpositus dicebatur, e quibus innotuere nobis ad annum 1406. *Gisbertus van der Herte* & ad annum 1429. *Henricus Oninck*.

Circiter annum M. CC. XXVII. Titulo *Montis Beatæ Mariæ Virginis* ex præscripto *Willibrandi* Traiectensium Antistitis xxxv. passim scribitur exstructumque dotatum per *Rudolphum* Covordiae Præfectum

in expiationem rebellionis & commissi parricidii in Ottonem II. Willibrandi prædecessorem, qui cum in animam rebellem advertere statuisset (verba appendo *Wilhelmi Hedæ in Ottone*) collecto ingenti exercitu Principes circumquaque vel sanguine vel fædere junctos in auxilium accirvit, qui non defuere: at dirigentes aciem versus Covordiam, dum vel incauti vel nimium suis viribus confisi soluto ordine incedunt, ab adversario viribus impare & dolo intento in locis inviis & paludibus, quas *Vechta* fluvius efficit, misere obruuntur. Non parvitum cuiquam sed sævitum in omnes indifferenter & crudelius in Nobiles: Episcopum illic viribus destitutum cum cepissent atrociter jugularunt abscindentes capitis verticem (sive ut habet *Joannes de Beka* coronam ejus cum cruenta carne gladiis acutissimis abradentes) nec cæde ejus satiati jam mortuum cadaver pluribus vulneribus confoderunt & sic saucium immerferunt cæno: contigit hæc nefanda strages Kal. Aug. Anno M. CC. XXVI.

Quæ flagitia ultus ejus successor *Willibrandus* cæsis Covordiensibus & Drenthanis *Rodolphi* subsidiariis, superstitibus & ipsum *Rodolphum* in gratiam recipiens præter alia, quæ apud præcitatos Historicos videri possunt, voluit ut hic nostrum hoc Monasterium construeret & congruis censibus locupletaret: qui tamen postmodum ob iteratam rebellionem capite plexus & infami rotæ impositus perfidiæ suæ pœnas luit, de quo in *Annalibus Drenthiæ* *Picardus* longum sermonem contexit.

Bucelinus in *Germaniæ Sacræ* parte secunda ejus initia ad annum M. C. XXX. extendit, hic, quemadmodum & in aliis sæpius, hallucinatus: certiolem instructionem dabunt literæ sequentes:

In nomine Sanctæ & individue Trinitatis. Amen.

Wilbrandus Dei gratia Trajectensis Episcopus omnibus Christi fidelibus in Domino salutem. Quoniam in ædificatione Tabernaculi Moyſi devotio & in constructione Templi Salomonis prudentia in Scriptura sacra plurimum commendatur, nos ipsorum exempla sequi feliciter cupientes Monasterium novellæ plantationis Sanctimonialium de Ordine S. Benedicti Abbatis in Salland in loco, quem Montem S. Mariæ appellavimus, fundare inchoavimus, & nostris donationibus, prout potuimus, competenter dotavimus in honorem omnipotentis Dei & B. M. perpetuæ Virginis & S. Mariæ Magdalenæ & S. Benedicti pro remedio peccatorum nostrorum & pro salute animarum felicitis memoriæ Domini Ottonis Episcopi prædecessoris nostri, & omnium cum eo in Veno apud Covordiam occisorum, & omnium qui cum Conrado Sculteto apud Steenwick sunt perempti, & omnium Frisonum qui in Backenveen sive Mirspete, in obsequio Ecclesiæ pro justitia vitam feliciter finiverunt. Universi etiam boni homines Warandiam habentes in Veno adjacente Monasterio bono operi congaudentes & consummationem ejusdem operis benevole satagentes, cum communi consensu XIII. mansos cum silvis, aquis, pratis & pascuis præfato Monasterio libere contulerunt, & nos jurisdictionem & decimam de toto Veno prædicto usque ad extremos terminos eidem Monasterio dono perpetuo contulimus. Ut igitur Sanctum opus quod feliciter inchoatum est, feliciter consummetur, & in perpetuo feliciter perseveret, & ut dictum Monasterium cum rebus & personis suis pace perpetua gaudere valeat & quiete, nos idem Monasterium cum personis susceptis jam & su-

sciendi, & fundo, in quo situm est quem Rodolphus Lefman de Cotten cum consensu amicorum suorum pro salute animæ fratris sui Arnoldi Reigeri libere & absolute contulit, similiter etiam cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus quæ in præsentiarum juste possidet aut in posterum Deo propitiante justis modis poterit adipisci sub protectione Beati Martini & nostra suscepimus & sub banno constituimus & præsentis chyrographo nostri sigilli impressione roborato irrefragabiliter confirmamus. Concedimus etiam sæpedito Monasterio jus sepulturæ ad sepeliendum mortuos propriæ familiæ siue quorumlibet Fidelium Christi qui cum licentia suorum Sacerdotum ibi voluerint sepeliri. Præterea Sacerdotibus ejusdem loci damus auctoritatem & licentiam audiendi confessiones & inungendi infirmos ad ejusdem loci familiam pertinentes secundum quod exigit Regula B. Benedicti & mandatum Præpositi. Quæcunque igitur Ecclesiastica persona siue secularis contra hanc nostram confirmationem præfatæ Ecclesiæ pacem malitiose præsumpserit perturbare, & in rebus vel in personis incuriose attentaverit molestare, si secundo tertiove commonita non resipuerit, & de incuria emendationem non exhibuerit, poenam excommunicationis & banni se noverit incurrisse. Actum Daventia Anno Incarnationis Domini M. CC. XXXIII. XII. Kal. Augusti. Pontificatus nostri Anno VI. præsentis Domini Hermannus Episcopo Lealensi qui eandem Ecclesiam consecravit, & aliis testibus quorum nomina subscripta sunt. Godefrido de Insula S. Mariæ. Wilhelmo de Betlehem. Reimaro S. Petri Præpositis. Antonio Decano cum suo Capitulo Daventriæ. Magistro Menzone S. Mariæ de Insula. Alexandro S. Joannis.

Ber-

Bertoldo notario S. Mariæ in Trajecto Cononicis. Balduwino Comite de Benethem. Ecberto Præfecto de Groninge. Rodolfo de Norch. Hermannno & Gerardo fratribus de Rothe. Pilegrimo & Woltero Radinc de Vullenho. Henrico de Stonebrinc. Burchardo & Gerardo de Middelwick. Swethero de Vorste. Giseiberto de Buchorst. Alfardo de Islemuthen. Gerardo de Benethem. Winemaro de Hardenbergh. Lemberito de Haren. Engelberto & Henrico de Gernere. Remfrido de Junne. Suethero de Genne. Hermannno de Villstere.

Hæc ex ipso protographo, in cujus dorso & plica, alia tamen manu, scriptum: *Litera Domini Wilbrandi Episcopi Trajectensis super inchoatione hujus Conventus cum donationibus.*

CAPUT VI,

DE

DE CANATU
CAMPENSIS,

quem integrant

CAMPI.

ISELMUIDEN.

GENEMUIDEN.

WILSUM.

GRAFHORST.

CAMPERVEEN.

MASTEBROECK.

SALLICK.

ENS.

§. I.

C A M P I

ALtera Transfulanæ ditionis Metropolis, cis Isalama tamen ad lævam ipsius ripam adeoque ad ipsas fauces posita, civitas & mole & momento magna ac concinna, dives & publicis privatisque ædificiis splendida atque superba. Pontem habet, qui utramque Isalæ ripam jungit, validissimis trabibus in profundum adactis subnixum tanto intervallo ut trabes & ligna illis imposita pendere videantur in aere: in adversa ripa validissimum munimentum cum suis propugnaculis ponti custodiendo è terra aggestum. Coëterum Civitas ipsa alto & crasso muro cincta cum crebris per intervalla turribus validi & antiqui operis, prout hodie belli rationes se habent magis à natura quam ab arte munita. Habet & hæc Monetam suam privilegiaque eximia. Commerciis olim quam hodie florentior fuit, ostio fluminis sensim oblimato nec onerariarum jam capace. hæc fere è *Guiciardini Belgio*. Natales ejus ignotos ad annum 1286. notat *Bocopius*: qui ex nomine *Romanis* ac *Druso* eos ascribunt, non omnino hallucinantur. Ab Anno 1578. 20. Julii Statibus paruit, cum jam ante sexennium per quatuor fere menses Henrici Comitis Montensis nomine Wilhelmi Principis Auriaci præsidium habuisset. Hic

E C C L E S I Æ II.

Primaria D. Nicolao inscripta est, de cujus dote exstat sequens diploma.

Otto Dei gratia Trajectensis Electus universis præfens scriptum intuentibus salutem in Domino. Notum sit

fit omnibus quod *Ismahel* Sacerdos in Campen, cum à suis civibus & Parochianis haberet singulis annis duas libras Daventriensis monetæ in dotem sibi sicut & suis antecessoribus assignatas, talem cum eis de nostro consensu & Ecclesiæ compositionem sive commutationem fecit. Parochiani prædicti octo Mansos in Venio prope Campen, quod eis commune fuit, pro eisdem duabus libris sibi & suis successoribus perpetuo assignaverunt in dotem, & ipse pro eisdem octo Mansis illis duabus Libris pro se & suis successoribus perpetuo renuntiavit. Hanc autem commutationem sive conventionem nos confirmamus & in facti memoriam præfens scriptum sigillo nostro fecimus communiri, sub anathemate firmiter inhibentes ne quis hanc ordinationem turbare audeat aut ei ausu temerario contraire. Datum Anno Domini M. CC. XXXVI. Sabbatho ante Joannis Baptistæ.

Fabricæ, quæ modo cernitur, prima fundamenta posita sunt Anno 1369. turris autem Anno 1518. nova assurrexit, cum, quæ hæctenus steterat, plurimis præsenio lacera rimis minaretur ruinam: *eam non Oppidani tantum omnes sed frequens è vicinia populus frequentat* in Deliciis Apodemis per Germaniam scribebat *Caspar Ens*. Inter hujus Ecclesiæ ornamenta enituit sub Ædilibus *Henrico Croesser* & *Hermann Voeren* Anno 1499. fustum ex fulvo ære Sacrarium & ad Chori faciem collocatum, cujus tanta moles ut, excepto Suppedaneo, solus tholus 9063. æris pondera ostentaret: olim enim cultus animi & fervor pietatis è profundo pectoris etiam in Ædificia Templorumque ornatum redundabat: at illud Anno 1572. destructum est & per *Henricum* Comitem Montensem Auriaci Vi-

carium magno Martis beneficio in tormenta bellica transformatum.

Jus conferendi pastorale munus olim erat alternis vicibus penes Daventriense Capitulum & ejusdem Turnarium, at illud postmodum ex indulto Curiae Romanae suum fecerat Senatus Campensis: ne autem in litem incideret cum Capitulo ablegavit *Thymanum van den Veene*, *Gerardum Loze*, *Henricum Cuynerurf* & Magistrum *Gerardum Morre* Camerarios, Senatores & Proconsules, qui à Capitulo in pontificium diploma consensum emendicaret, praesertim cum *Senatus Ecclesiae redivisus per haeresin imminutus & refrigescens hominum charitate Pastorem alere teneretur*: quorum voto hunc in modum responsum.

Nos Vicedecanus & Capitulum Ecclesiae *S. Leuini* Daventriensis propositionibus & rationabilibus causis praenarratis juste moti, & singulari favore, quo Consules & Senatus Campensis nos & Ecclesiam nostram semper amplexi fuerunt & adhuc amplectuntur quotidie, favorabiliter inducti, ac etiam deliberatione usque in sequentem diem mature inter nos praehabita considerantes & cum omni maturitate perpenderentes rei difficultatem temporumque praesentium iniquitatem & pericula, quibus non solum Lutherana verum etiam multorum aliorum Haereticorum Haereses passim in Germania indies magis ac magis pro dolor! pullulant & debacchantur: ad singulorum dictorum Consulium & Senatus Oppidi Campensis petitionem, & propter singularia bene merita, quae nobis & Ecclesiae nostrae dicti Consules & Senatus aliquando impenderunt futurisque temporibus dictae Ecclesiae nostrae successoribus impendere promiserunt, atque hujus-

jusmodi etiam defectibus & periculis superius præallegatis ex animo quantum in nobis fuerit obviare volentes, quatenus divinus cultus ubique non modo permaneat verum etiam augeatur & defendatur, tenore præsentium sponte, libere & ex certa nostra scientia consentimus ac liberum nostrum consensum præstamus, quatenus Consules & Senatus in vim Literarum Apostolicarum, quoties dictam Ecclesiam *S. Nicolai* Campensis vacare contigerit etiam in turno ordinario, quamvis ea in parte dictis Literis Apostolicis, salva tamen *S. Sedis* Apostolicæ reverentia juste nos opponere potuissimus, Personam habilem & idoneam juxta earumdem Literarum Apostolicarum continentiam & tenorem graduatam & qualificatam nobis ad eandem Campensem in domo nostra capitulari Capitulo ad hoc solemniter indicto capitulariter congregatis Capitulumque facientibus & repræsentantibus jam deinceps perpetuis futuris temporibus præsentare possint & valeant: cui quidem personæ modo præmissis præsentatæ nos providebimus & eidem Ecclesiam eandem conferemus, salvo quod persona sic præsentata ac provisâ, quando Ecclesiam ipsam ordinarie & in mansibus Ordinariorum vacare contigerit, à Domino Præposito & Archidiacono nostro seu ejus pro tempore Officiali capiet Investituram & institutionem prout olim consuevit juribus ac legibus Domini Præpositi nostri semper salvis, ita quod pro illis dabit ac solvet prout consuetum ac solitum est 10. videlicet Florenos Rhenenses aureos in auro boni ponderis. Quia nobis successoribusque nostris per juris præsentationis hujusmodi dimissionem totaliter & omnino præjudicatum existat, concordatum & in amicitia conventum est, ut toties, quo-

quoties Consules & Senatus Campensis aliquam personam modo præmisso graduatam & qualificatam nobis præsentaverint, ad manus Camerarii nostri pro tempore in usum dictæ nostræ Ecclesiæ ac in recognitionem & recompensam juris hujusmodi cessi 10. Florenos aureos Rhenenses consimiles realiter & cum effectu consignabunt. Præterea quod persona sic ut præmissum est præsentata immediate jurabit Decano & Capitulo nostro fidelitatem & reverentiam, & quod de decimis, bonis, pascuis, pratis rebusque aliis dictæ Ecclesiæ nostræ in oppido aut extra oppidum Campensis seu alias ubilibet situatis quovis quæsito colore vel ingenio ullo unquam tempore se non intromittet.

Literæ, quo Capitulum inter & Senatum inita est hæc concordia, præferunt annum 1541. & Mensis Septemb. diem primum. Inter hujates & Parochos primas tulit *Albertus Pigbius* Theologus Colonienfis & variis Scriptis, quæ in *Dessellii Bibliotheca* videri possunt, nomen celeberrimum affecutus. Obijt is senex Ultrajecti ad S. Joannem Præpositus 4. Kal. Januar. anni ineuntis CIO. ID. XLIII. cum jam Anno XXXIX. sarcina curæ pastoralis sese exonerasset. Elogium illi scripsere *Paulus Jovius*, *Aub. Myræus* & *Joannes Guntherus*. Pastoratui associata est

1. *S. Crucis* ante Chorum, quæ geminum habet Possessorem, unus tribus alter Septems vicibus in quindena Sacerdotio fungitur: hujus patronatum gerit Senatus.
2. *S. Crucis* & *B. M. V.* quæ à suo ministro per *Ædiles* & Consules adoptato semel vult peragi rem divinam: ejus Ara situm habuit in ambitu Chori.

3. *Transfigurationis Domini*, cujus deservitor à Santagnetano Conventu constitutus voluntarie sacrificat duabus vel tribus vicibus.
4. *B. M. V. Scabinorum*, cujus patronatum gerunt Fratres Memoriae Scabinorum.
5. *SS. Petri & Pauli Apost.*
6. *SS. Jacobi & Catharinae*, cujus Anno 1571. collator *Simon Glau.*
7. *S. Georgii*, sub patronatu Familiae *Hackfordianae*.
8. *S. Barbarae*, cujus patronatum obtinet Pastor cum Senatu.
9. *S. Aldegundis*, quæ duos alit ministros.
10. *Dominae nostræ in Sole*, quæ trina exigit Sacrificia, ejusque Anno quo supra collator *Theophilus* aliàs *Godtfrundt ten Endick.*
11. *S. Eligii*, quæ à duobus Rectoribus administratur unus tribus & alter quatuor vicibus litat.
12. *S. Erasmi*, cui deserviunt tres Presbyteri: primus & secundus geminâ vice & unicâ tertius celebrando Missam.
13. *S. Lazari & Sororum*, qua duobus suis ministris quadriduo Sacerdotii usum demandat, cujus Anno quo supra collatrices *Elisabetha Voerns & Jutta Berniers.*
14. *S. Agathæ*, quæ alumnum suum occupat ad Altare quinque vicibus, eum seligunt *Æditi* cum Familia *Dompzeleriana.*
15. *SS. Simonis & Judæ*, quæ novies in quindena Possessorem suum advocat ad Aram.

Cum debito II.
Sacrorum.

Vica-
ria.

16. SS. XI. M. *Virginum*.
17. *S. Catharina*, quæ duos alit ministros : utraque trina Sacra expostulata sub *Wateriorum* & *Helliorum* patronatu consistit.
18. *S. Andrea* }
19. *S. Matthiae* } *Apostolorum*.
20. *S. Michaelis*.
21. *S. Joannis Baptista*, cujus patronatum, Anno quo supra, possidebat præcitatus *Godtfrundt ten Endick*.
22. *S. Olai*, eam instituit *Henricus Wor*.

Et

Offi-
cium.

1. *Transfigurationis Domini*, cujus erant Provi-fores Minister Campi Santioannici, Rector Conventus Santagnetani, *Gerardus Glau* & *Martinus Willemz*.
2. *Sanctissimæ Trinitatis*, Collatrice Domicella *de Eip* ex Voerniana Familia: utrumque quina Sacra suo ministro mandat.
3. *Primi Sacri*, quo *Ædiles Presbyterum* honorant, onerant dicere debueram.
4. *S. Crucis*.
5. *S. Annæ*, *Glauwiis* collatoribus: utrumque quatuor vicibus Beneficiarium suum admo-vet Altari.
6. *S. Thomæ*, cujus obtinent Patronatum *Mui-lartii*.
7. *In Altari Animarum*, quod cum *Ædilibus* ministro donat Senatus: utrique annexum est debitum 11. Sacrorum.

Memini vidisse me characteres *Reverendissimi de Monte*, quibus statuit Nicolaiticam hanc Basilicam ex
 Paro-

Parochiali in Collegiatam promovere: verum ob Religionis turbulam & mortem immaturam conceptus sine effectu evanuit: numerabat ea Convictores 8000. quos Anno 1416. dominicâ in Coenâ vivifico Christi corpore ac sanguine sustentabat.

Secundaria Ecclesia Nicolaiticæ coæva, quacum ab eodem Architecto Joanne de Colonia eodem die Anni 1369. lapidem primum habuit & ultimum, honoribus Deiparæ Virginis Mariæ dedicata est: præcelsam & elegantî structurâ nobilem habet Turrim (ait præcit. Casparus Ens) unde per vicinum mare australe Enckhusam usque visus dari pandique potest: eadem Ecclesia non sine spectantium admiratione summo in Altari elaboratam & venustam Tabulam repræsentat majorum imaginibus Clarissimæ Virginis manu depictam, qualis & in Franciscanorum Collegio perelegans conspicitur: hic

Vica-
ria.

1. *S. Crucis & D. Wilibrordi*: cujus geminus possessor unus ab Ædituis electus quartò fungitur sacerdotio & alter tertio.
2. *S. Annæ.*
3. *Ven: Sacramenti*: quæ à ministro Sacerdotii sui usum quatuor vicibus expostulat, ejus patronatum obtinebant Anno 1571. *Ludovicus Voern, Albertus ten Thoorn & Margaretha Schellers.*
4. *S. Georgii* cum debito 11. Sacrorum.
5. *S. Anthonii* quæ duos alit Ministros à *Cuynre-turfsis* oblatos, unum cum onere 11. & alterum cum onere 1v. Sacrorum.

Offi-
cium.1. *B. M. V.*2. *S. Georgii.*3. *S. Jacobi.*4. *S. Catharinae.*5. *D. V. M.*6. *SS. Petri & Pauli*

Cum III. Sacrorum nexu.

horum omnium patronatu gaudent Magistri seu Patres Memoriae,

7. *S. Martini*, cum onere III. Sacrorum & lusus in organo.8. *B. M. V. SS. Ambrosii & Francisci*, quod suo deservitori IV. Sacra praescribit.9. *Dolorum B. V. M.*10. *S. Crucis & D. Jacobi*, quod in quindena tria Sacrificia expostulat.

Visis iis locis, ubi Christus operatus est in suis ministris, visenda sunt

X E N O D O C H I A

Quæ sub pauperum persona inhabitat. *Primum Spiritui Sancto* sacrum est, in cujus Ecclesia1. *Venerabilis Sacramenti*, cujus duo possessores uterque cum onere Sacri quotidiani alternis vicibus.2. *B. M. V.*3. *S. Jacobi Apostoli*: his Senatus ministros assignat.Vica-
ria.4. *S. Elizabethæ*, cujus Anno 1571. patronus ignotus & onus Sacri quotidiani alternis Septimanis: erant hi omnes deservitores in matrice Ecclesia Chorifocii & ejusdem stipendiorum participes.5. *S. An.*

5. *S. Annæ*, quæ ministro suo à Senatu & provi-
sore delecto tria Sacra imponit.

Secundum D. Gertrudi inscriptum est, in cujus Ca-
ella

1. *S. Gertrudis*, quæ duos habet alumnos ad
quotidianum Altaris Sacrificiū alternis se-
ptimanis obligatos & matricis Ecclesiæ Cho-
raulis ascriptos.
2. *S. Anthonii* cujus itidem duo Rectores unus
à Provisoribus & Ædilibus *S. Nicolai* depu-
tatus, is quinies peragit rem divinam: alter
à Senatu submissus una cum altero *S. Ger-
trudis* Vicario exhortationis verbo, consola-
tionis lenocinio & Sacramentorum ministerio
Pastorem hic agit.

Tertium S. Catharinæ consecratum est & leprâ con-
minatis appropriatum, cujus Anno 1403. cum Ca-
lla, in qua unica Vicaria, primus fundator & dota-
r *Pelgrimus Morre* & à Religionis turba disturbium.
ia sed minoris nominis non ascribimus.

C O E N O B I A III

Obtinuit *Sexus* masculinus. *Primum* domieilium
it *Fratrum S. Francisci* quibus Regulæ Observantiæ
men dedit, de quo in *Originibus Seraphicis* p. 3. Con-
ntu 25. Provinciæ Germ. infer. *Gonzaga*: *Conven-*
Campensis ædificatur Anno 1478. inhabitatur usque
Annum 1579. quo à plusquam *Neronianis Hæreticis*
atres loco pelluntur: at errat in Natalibus, cum eo-
n mentionem invenerim ad Annum 1380. & apud
copium ad Annum 1426. unde suspicor hunc Con-
ntui Daventriensi esse coævum, quando colonias

suas in hæc oras deduxit *Ordo Franciscanus*.

Secundum incolere Fratres *Cellitani* nostratium lingua dicti *Cellebreurs*, qui cum sacerdotali charactere non insignirentur, utpote omnes Laici, religiosa incolarum munificentia in eorum Ecclesiâ, cujus insuper & Coenobii nobis ignota sunt primordia, instituit

Offi-
cium. | { 1. Ad Altare <i>S. Lazari</i> , quod tres aluit Mini-
stros & quemque ad tria missæ Sacrificia
obligavit.
2. Ad Aram <i>S. Annæ</i> , cum quinque Sacrorum
exactione.
3. Ad Altare <i>S. Augustini</i> , cujus duo possessores
quisque cum debito iv. Sacrorum: ejus
patronatu potiebantur Anno 1571. <i>Petrus
Warnerz</i> Magister <i>Gerardus Glaen</i> & Pater
sive Præses Cellitanorum. |
|----------------|--|

Tertium sed suburbanum sub patrociniò & titulo *S. Martini in Monte solis* lexico belgico *Sonnenbergb* celeberrima fuit Eremus Carthusianorum, quibus initium dedit sub Annum 1084. *S. Bruno* Colonix eo in cubiculo natus, quod modo pro domestico Oratorio servit Collegii Hollandici Convictoribus: de quo *Admodum R. P. Fredericus Emeren* meus aliquando apud Embricenses in Josephino Societatis Jesu Gymnasio Professor, vir in literis & virtutibus expoliendæ adolescentiæ natus ac de me optime meritus:

Vita procul patria & studium mihi junxerat olim

A legum celebrem cognitione virum.

Arte parem & pietate virum non viderat ante

Sorbona, obstupuit Francica Dica jubar.

Hoc ego percharo dum delectarer Amico,

Præ-

Præscindit Lachesis vincula amicitiae:

Dumque viro de more sacris Libitina parentat

Rittibus, exanimi vox inopina redit:

Ter rediit vox illa, prius sed tertia Manes

Exclamat Stygiæ tecta subisse domus.

Alme Deus dixi mundi fabricator & autor

Quenam vox aures verberat usque meas!

Vox ne illa est tam tetra pii, vox dulcis amici?

Ecquod ad Astra tibi Bruno patebit iter?

Nulla salus homines inter, via nulla salutis,

Hanc si vis Bruno quærere, quære fugam.

Quæsi vi, reperique viam, portumque salutis

Ostensere feræ Carthusiumque nemus.

Unde & Ordini nomen agnatum: verum hanc Doctoris anastasin expunxit Correctio Breviarii Romani & ut fabulosam explodit Joannes de Launoy Parisiensis Theologus, quicquid sit de rei veritate hæc nostra Domus (in Originibus Carthusiarum Belgii pag. 135. notat Raissius) nullum singularem agnoscit fundatorem sed liberalitate & eleemosynis civium ædificata & dotata est: ac primo quidem uxor Gereonis fundavit tres Cellas & dotavit: Otto van Heiden Civis Daventriensis unam Cellam dotavit: Domina Machtildis unam, Lambertus van Hove, Everhardus van Arckè benefactores habentur: sunt qui Rodericum quendam dictum Kannetyem fundatorem primarium faciant, sed quo titulo vel merito ipsius necdum hæctenus intelligere potuimus: Ex Charta Capituli generalis Anni 1485. hoc certum habemus donationes varias & præsentationes factas ad novam hanc plantationem inchoatam gratas habitas à Capitulo Generali fuisse & jam actas approbatas, concessamque de speciali gratia

Transfulaniæ Urbibus ab iisdem geri vidimus non possumus non referre: tunc enim Campis primarium D. Nicolao dedicatum Templum Statuis, Crucibus ac Imaginibus spoliatum est, æque vel contractæ vel Flammiis (novem enim vel decem ingentes eum in usum excitatos rogos in ipsa Ecclesia cernere licebat) exustæ, nec aliis interim parcitum: nam & Franciscanorum ibidem sacrum domicilium violenter invasum, Aræ destructæ, sacra passim profanata, ac major illa Crux, quæ ad Chori ingressum sub fornice conspicua omnibus erat, soluta & funibus constricta in præterfluentem Isalam platearum protracta. Et post relatam Zwollanorum Iconoclasiam seditione à Calvinistis (Zwollæ scilicet) excitata ex inopinato à Campensibus illico ac Daventriensibus subsidium petiere: Campensibus porro non impune res cecidit, nam dum civium nonnulli rerum novarum avidi opitulatum Zwollam contenderent in itinere à Mastenbroeckianis rusticis in ultionem paulo ante exercitæ in Imgenes Christi ac Sanctorum nequitia excepti sunt: horrendum enim in modum eos interfecerunt, maxillis illorum cultris escariis Crucis imagines insculpentes & cadavera in Isalam fluvium, ut Campos devolverentur, prout oculis ipse tunc meis conspexi, conjicientes. Prorsus ut carò illis steterit tam Imaginum sacrarum conflagratio quam celeberrimæ istis propemodum in locis, in qua carnificinam hanc rustici exercuerunt, olim constructæ & ab ipsis Anno 1580. destructæ Campensis Carthusiæ demolitio. *Hæc Petrus* qui hinc oriundus & in Colonienfi Carthusia Monachum professus plurima concinnavit divulgavitque Volumina, quorum indicem ipsemet contexuit in *Catalogo Illustrissimorum Scriptorum Ordinis Carthusianæ* pag. 298. & seqq. ac in *Appendice* ad eundem.

Incoluit genus Fœmininum. *Antiquus Conventus* vulgo 't *Oude Convent Primi* Vocabulum fuit, cujus Alumnæ à votorum vinculis liberæ solo charitatis glutino sibi & Domino adhæserunt.

Secundum D. Michaeli Archangelo.

Tertium S. Agneti inscriptum: in quo Anno 1571. cum illud *Reverendissimus* Daventriensis perlustraret, numerabantur XXVI. cultrices: utrumque peculium est *Franciscanæ Sobolis* quæ à *tertia Regula* sub *Trajectino Capitulo* nomen mutuatur.

Quartum sub *S. Annæ* patrocinio obtinuêre Virgines *Cellitanæ* patrio lexico *Cellesusters*, in cujus Ecclesia institutum est

Off.
cium.

1. Ad Aram principem *S. Annæ*, cujus Anno. 1571. patronatum gerebant Mater Cellitarum *Simon Glaeu* & *Fredericus de Voerden* cum uxore *Ottonis Tengnagel*: illud exigit 1 v. Sacra.
2. Ad Aram *S. Euangelistæ* quod erexit, fundavit & dotavit *Wilhelmus Morrius* cum onere 1 v. Sacrorum, cujus Anno, quo supra, Collatrix inscribitur uxor *Arnoldi Boecopii*.
3. Ad Aram B. V. M. *Anthonii, Francisci, Claræ, Laurentii* cui idem onus annexum & Anno, quo supra, Patroni ascribuntur *Simon Lamberti Filius* & uxor *Ottonis Tengnagel*.

Quintum, Campus B. M. V. est Ordinis *S. Brigittæ*, quæ Spiritu divino impulsæ (inquit *Chronicon Universale* à Schenspergero Augustæ Anno 1497. impressum) novam Religionem Monasteriorum duplicium

cium videlicet virorum & mulierū excitavit & instituit: hujusce tamen Religionis primum auctorem D. Basilium in Græcia fuisse dicunt, verum processu temporis, ad tollendas occasiones malorum & obstruenda ora male loquentium, Ecclesia talia Monasteria dissolvit ut seorsum remaneret. *Brigita* vero Spiritu Sancto inspirata hoc modo instaurare & renovare nisa est, ut Sororum Virorumque ædificia connexa & contigua haberentur, habitationes tamen ita sejunctæ ut de una ad aliam nisi urgente necessitate in deferendo Sacramenta infirmis cum magna cautela non facile transiri possit: eorum tamen Basilicam censuit esse communem, ita ut Fratres in inferiori parte seu pavimento Sorores vero seorsum in superiori solario officium exsolverent: Principalem eorum curam Abbatissæ esse voluit, Fratribus tantummodo divina ministeria assignavit, quorum unus esset qui Confessor aut Prior appellatur & aliis præesse deberet; ea quippe Monasteria possessiones & proventus habere statuit ad Fratrum & Sororum sustentationem, quorum omnium victus & vestitus ad Abbatissam spectare decrevit, nec hujusmodi Fratres aut Sorores Monasterium egredi præsumerent nisi magna & evidenti necessitate ac etiam de Abbatissæ consensu: hi autem Religiosi & tam foeminæ quam etiam mares habitum, uti jubentur, tunicam cum chlamyde grisea cum rubea cruce desuper & quodam rotundo albo in ejus medio gestant: lineis non utuntur ad carnes, sed carnibus vescuntur tribus diebus in hebdomada extra Quadragesimam: & nihilominus D. Augustini Regulam profitentur additis *S. Brigitæ* Constitutionibus. Et cæt. Quando autem colonias suas huc emiserit, *Bocopius*, quod miror, non annotavit, nec præter nudum nomen (cujus solius *Bo-*

copius, Myraus, in Teneramunda *Lindanus*, & in Brabantia Mariana *Wychmans* meminere) quicquam in chartis meis inveni nisi Anno 1462. prope Campis Monasteriis Mariencamp Ordinis D. Brigittæ præfuisse quendam Fratrem Jacobum & inter ultimas Sanctimonialis Anno 1596. quendam *Adelberto Eggio* ad Catholicorum solatium huc subinde excurrenti per litteras fuisse familiarem.

Sextum denique S. Joanni Baptistæ sacrum sub Capitulo Windesimensi aluit *Canonissas Regulares S. Aug.* de quo *Busschius L. 1. Chron. VVindesf. c. 43.* Monasterium Sanctimonialium S. Joannis Baptistæ in *Bronopia* Ord. & Capituli nostri prope Campis ex Magistri Gerardi institutione suscepit initium: devota Matrona de Turri Coecilia Spiritualis ejus in Domino filia devotarum Sororum Congregationem apud S. Nicolaum Campis instituerat (area & domo in platea *de corte hofstrate* dicta *op den Borgel* eum in usum à Magistratu donata ex *Bocopio* ad annum 1499.) quæ postmodum in Bronopiam Campense suburbium ad Capellam S. Georgii circa ripam Isalæ fluminis à Rheno descendentis & ibi in mare decurrentis sitam consilio & auxilio discretorum virorum Trici Roever & Lubberti Petri civium Campensium cum voluntate Sororum omnium extitit translata (Anno nimirum 1410. in Festo S. Francisci impetrato à Senatu S. Georgii Campo eique restitutis in oppido Aedibus, quas cuidam Joanni Klenneken, qui eas in pauperum foeminarum Hospitale erexit, quod hodieum estat & ab Uterwyckio nomen habet, ex *Bocopio* divendidit) prædictæ enim Sorores majoris devotionis & altioris vitæ desiderio Evangelicæ perfectionis instituta secundum Regulam S. Augustini & formam
nostri

nostri Capituli tenere & promittere cupientes de Patrum nostrorum consilio Ordinem nostrum assumere & in eodem Domino Deo perpetuo servite unanimi voluntate pariter concluderunt. Anno igitur Domini 1412 ipso die Conceptionis M. V. quatuordecim ex his Sororibus per Ven. P. Joannem Vos in Windesim Priorem Priore de Monte assistente pariter sunt investitæ, quarum decem Habitum Sanctimonialium & quatuor Habitum Conversarum tunc assumpserunt, de quibus quatuor primæ Sanctimoniales eodem die sunt professæ & velatæ per eundem Priorem, reliquis cum Conversis Novitiis per annum permanentibus, cum maximo populi concursu. Vespere autem facto Priorem de Windesim interrogabant unde Horas Canonicas in crastino servarent, qui Sorores aliquas putans non satis adhuc doctas Horas suas corrupte & imperfecto dicere respondit: de Martyribus. At illæ sine cavillatione simpliciter doctæ obedire in communi Horas de Martyribus servaverunt quando *de Adventu* servare debuissent. Hoc Patres in crastinum tunc primum audientes simplicem earum obedientiam sunt mirati, quæ nihil novit discernere sed nutu citius obedire. Hæc pura simplex & sine querela vera obedientia in eodem Virginum Collegio usque hodie servatur, ut si quæ leve verbum contra collegæ suæ intentionem & juste permota interdum, ut assolet, subito responderit & ipsa intulerit verbum: obedientia tunc statim prima omni excusatione semota implere non differt ab ea desiderata. Crevit autem numerus Ancillarum Christi in dicto Cœnobio in numerum 120. Porro duo ista Sanctimonialium Monasteria Diepenveene & Bronopia Capitulo Generali incorporata ad providendum & visitandum de Windesim & de Monte Prioribus ab eodem sunt commissa.

§. II.

I S E L M U I D E N

Transfulanæ Provinciæ Pagus & Satrapiæ dignitate illustris, quam nuper administrabat vir nobilissimus & *Publicæ Libertatis* solidissimus Assertor *Radbodus Hermannus Schelius* Venebruggæ & Welbergi Dominus: Ecclesiæ tutelares sunt hoc in loco SS. *Crispinus* & *Crispinianus*, ad cujus pastorale munus jus habet nominandi ac promovendi Lebuinianum Daventrienſe Capitulum: in qua

- Vica-
ria. { 1. *S. Elisabethæ*, cujus minister à *Cuyndertor-*
phiis assumptus gemina vice ad Sacerdotii
sui usum obligatur.
2. *S. Martini* quæ feria VI. & dominica die de-
servitorem suum advocat ad Altare.

§. III.

G E N E M U I D E N

Sub Iselmuidana Satrapia Transfulanæ Oppidulum Aquis nigris à sinistra latere incubum & sinui australi proxime conterminum: *est autem munita & pulchra satis Arx*, in qua perpetuus regio nomine præſidiarius miles est, scribebat *Guiciardinus*, sed quæ sua modò vix rudera ostentat.

E C C L E S I A

Paroecialis à Joanne Nassovio Episcopo Trajectensi (qui & loco huic Anno 1272. in vig. S. Pontiani jus Civitatis concessit) in honorem S. Nicolai consecrata sub patronatu Daventrienſis Capituli consistit: ea Anno 1575. quingentos numerabat quos ex Ara Parochus

vitæ ac vivo pane reficiebat, qui ad offerendum incruentum novæ Legis Sacrificium feria IV. obligatur.

Vicaria B. M. V. quæ hic unica est, à suo Ministro, quem Magistratus adoptat, feria III. VI. Sabbatho & dominicis ac festivis diebus post horas matutinas exigit Missæ Sacrificium & Organi usum: cui sororium

Offi-
cium.

1. *S. Catharinæ*, cujus possessor peragit rem divinam feria III. V. & dominicis ac festivis diebus.
3. *S. Jacobi*, cujus deservitor quotidie operatur ad Aram: utriusque collatio est penes Magistratum.
3. *S. Anthonii*, quod possessorem suum à Fraternitate S. Anthonii selectum ad Sacerdotii usum constringit in Festis, feria V. & VI.

XENODOCHIUM

Spiritui Sancto sacrum est, in cujus Capella locum habet *Vicaria* unica.

MONASTERIUM

Cujus in testamentalibus suis Tabulis benefactorem lego Anno 1431. *Ottonem Mommen* Armigerum, incoluere Virgines sine professionis vínculo religiosæ vitæ seclatrices: at cum alibi ejus mentionem non invenerim, illud mox in suo exordio suspicor exaruisse.

§. IV.

WILSUM

Iselmuidanæ Satrapie membrum & Transifulanæ Provinciæ Oppidulum, sed quod modo vix Pagi vocabulum cum honore tuetur, etsi privilegia illibata conservet: ejus

EC-

E C C L E S I A

Gloriosum Christi Martyrem *S. Lambertum* habet tutelarem sub patronatu oppidani Senatus: in quâ

Offi- $\left\{ \begin{array}{l} 1. S. Crucis. \\ cium. \quad 2. S. Annæ. \end{array} \right.$

X E N O D O C H I U M

in sua Capella unam habet *Vicariam* B. M. V. ascriptam cujus Patronus Anno 1575. inscribitur *Egbertus ter Beeck* Redituarius.

§. V.

G R A E F H O R S T

Ejusdem Territorii & sortis cum Præcedenti Transfulaniæ municipium, de quo, cum hic simus plane hospites, nil à nobis curiosus Lector exspectet.

§. VI.

C A M P E R V E E N

Transfulaniæ Pagus Iselmuidano Satrapæ subditus & per advenas Frisones circa annum 1260. primitus excultus: Parœcialis Ecclesiæ *S. Nicolai* titulo donatæ patronatum possidet Lebuinianum Daventrienſe Capitulum, in qua ante abolita sacra Catholica

Altare. $\left\{ \begin{array}{l} B. M. V. \\ S. Annæ. \\ S. Anthonii. \end{array} \right.$ At sine ministris & censibus.

Et ad annum 1575. circiter 300. de Mensa Domini participabant.

§. VII

§. VII.

MAESTERBOECK

Sallandiæ pagus: cum antea palus esset fere invia & publica, eam Anno 1364. aggeribus cinxit ad eluviones fluminis inhibendas *Joannes Arckelius* Hierophanta Trajectinus, de qua multis ad eum annum *Bocopius*: continebat 6927. jugera & 114. radios. 600. radii jugerum efficiunt, 16. pedes radium & 11. pollices pedem. Curiale Templum, cui præsidet *B. V. M.* in Sole, Ministrum postulat & obtinet à Transisulanæ Domino, in quo unicum *S. Annæ Officium*, cui deservitorem assignant Magistri Sanctanniani Contubernii.

§. VIII.

SALLICK

Sub ditione Iselmuidani Satrapæ Transisulanæ Pagus, in quo rei sacræ archistrategus est *S. Nicolaus* & ad pastorale munus (cui etiam duo Sacra annexa & ad annum 1575. ducentorum Commensalium pastura) jus habet nominandi Toparcha in *Bouckhorst*: pastoratui adjuncta est

Vica-	{	1. <i>SS. Petri & Pauli Apostolorum.</i>
ria.		2. <i>SS. Joannis & Laurentii.</i>
		3. <i>B. M. V. cujus patronatu gaudet præfati Bouckhorstiani Prætorii Dynasta.</i>

Egerat is olim pro Ecclesia Trajectina Sallandiæ Advocatum eamque dignitatem Geldriensi Comiti vendiderat, at consentientibus emptore ac venditore id Beneficium Episcopo & ipsimet Ecclesiæ Trajectinæ contulit Imperator, ejus literas exscribo & ascribo.

Hen-

Henricus Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus universis præsens scriptum inspecturis salutem & omne bonum. Notum sit omnibus quod Advocatiam Sallandiæ, quam habuit *Gerardus de Buckborst* & quam Gerardus Comes Gelrensis ab ipso emerat, ab iisdem nobis resignatam & libere nobis vacantem delecto Principi nostro Ottoni Episcopo Trajectensi & Ecclesiæ suæ suisque successoribus in perpetuum contulimus possidendam, & Joannem Notarium ipsius Canonicum *S. Petri* Trajectensis nomine prædicti Episcopi & Ecclesiæ Trajectensis de manu nostra protestamur recepisse. Datum apud Franconofurt. Anno M. CC. XLV. X. Kal. Mart.

Erat autem Advocatorum munus non solum Ecclesias sed earum etiam jura possessionesque tueri, viliis servisque imperare, Ecclesiarum nomine juramenta exigere & si quæ his similia, quibus idcirco de judiciorum fructibus & emolumentis pars aliqua cedebat: quin etiam tanta eorum autoritas fuit, ut Ecclesiis & Coenobiis plerumque citra Advocati consensum bonorum immobilium nihil alienare licuerit. Ita enim religiosi Congregationibus tutores constituebantur, ne qui divino cultui destinati essent politicis vacare negotiis cogerentur, in *Historiæ Basiliensis Epitome* c. 10. ait *Ursisius*.

§. IX.

E N S.

Extra continentem in australi sinu situm habet, subest tamen ditioni Satrapæ Iselmuidani: Patœcialis Ecclesia, dum vacat, à Daventrienſi Capitulo Rectorem nanciscitur. Hic *Emeloort* vicinum est & insula

al-

altera *Urck*, cujus Ecclesiam avorum memoria allambentes aquæ consumpserunt ejusque Collatorem antiqua documenta Præsulem Trajectinum attestantur: nuper utrumque Amsterodamensis Civitas emit à *Warvio* qui acceperat à *Soudenbalgiis* in quorum familia diu hæserat: memini legisse me marina hæc loca olim membra fuisse Comitatus Kuynderani, quo autem titulo Transfulaniâ relictâ (cujus articulus est præfatus Comitatus) ad Hollandiæ Provinciam transierit fateor me ignorare.

CAPUT VII.

D E

DECANATU
SWOLLANO,

Sub quo coeunt

SWOLLA.
HASSELETUM.
OMMA.
HARDEMBERGA.
GRAMSBERGEN.
STAPHORST.
ROOVEEN.
YHORST.
WHYE.
HELENDOERN.
HEYNE.
HAM.
HEEMSE.
DALFSEN.
AVERREST.

§. I.

Z W O L L A.

Transfulanæ Tripoleos civitas tertia sub *Wilibrando* xxxv. Trajectino Antistite circiter annum 1233 enata, posita est ad exiguum ideoque ignobilem torrentem quî aquas suas in Vidrum exonerat. Munitum jam olim fuit Oppidum, quippe duplici muro & fossa item duplici incinctum, hodie autem longe munitissimum: addita quippe sunt validissima munimenta undecim aliaque opera secundum normam belli prout hodie geritur. Præterea vallum duplex ab Oppido ad Isalam usque perductum superioribus annis, eique tria valida castra imposita oppidulorum penè æmula & unum minus, variaque cornua & semilunæ; idque in eum finem ut è Geldria commeatus & auxilia semper in Oppidum admitti possint, si illud forte contingeret ab hostibus obsidione cingi. Floret hodiè variis commerciis, civesque habet locupletes & lautos, ac jus monetæ cudendæ haud secus quam Daventria & Campi ac inter liberas Imperii atque Hanseaticas Urbes annumeratur: in ea

E C C L E S I Æ . II.

Prima S. Michaeli inscripta, quam modo ostentat magnificentiam, eleemosynis debet, quas in fabricæ subsidium plenariæ (ut vocant) *Indulgentiæ à Bonifacio Papa IX.* Anno 1399. concessæ cortogarunt: turris cellissima, quæ ei adsidet, quæquæ, antequam nupero, (nempe 7. Junii Anno 1669.) fulmineo incendio elatum verticem amitteret, in Belgio nostro vix parem habebat, è destructi Anno 1363. Voorstiani Castri lapidi-

ibus constructa affurrexit, cui aliquot Versus in-
ipti è quibus hic primus:

O MIChael SanCte tVrrls aLta deCorat te.

liqui ob evanescentes characteres nolunt legi. Est in
c Basilica

1. *Sanctissima Trinitatis & S. Annæ*, quæ Al-
taris Sacrificium exigit feria v. Sabbatho &
in Dominica.
2. *SS. Petri & Pauli*, quæ cum onere iv. Sa-
crorum duobus ministris alimoniam præ-
bet.
3. *Venerabilis Sacramenti*, quæ totidem mi-
nistros alit & totidem vicibus occupat ad
Altare.
4. *S. Mariæ Magdalenæ*, cujus opulentia
etiam geminos ministros sustentat, qui Sa-
cris operantur vicibus tribus.
5. *S. Judoci.*
6. *S. Lucæ.*
7. *S. Michaelis.*
8. *S. Georgii.*
9. *S. Barbaræ.*
10. *S. Catharinæ*, cujus minister non latâ lege
sed voluntarie sacrificat.
11. *SS. Anthonii & Pontiani*, quæ Anno 1517.
cum trium Sacrificiorum debito initum ac-
cepit & dotem ab *Henrico Hark.*
12. *S. Crucis*, cujus possessor incruento paratu
tria Sacrificia offert.
13. *S. Ursulæ*, quæ vice geminâ Sacerdotii
functiones exigit.

Omnibus & singulis hisce Beneficiis ii ho-

norantur, quos Senatus ea gratia dignos indicat.

14. *S. Petri in Choro S. Anthonii.*

15. *S. Nicolai*, cujus deservitor vice unica Sacris operatur.

16. *S. Severini*, cujus alumnus vice gemina Presbyterium exercet.

Tribus hisce Sacerdotiis Parochus ministros legit.

17. *S. Crucis*, cui incumbit incruenta Sacrificatio in Dominica, feria IV. VI. & Sabbatho, ejusque Anno 1571. patronatum gerebat *Heren Derkz* filius *Joannis Baertscheers*.

18. *S. Petri ad Cathedram*, cui Sanpetriani Confratres Presbyterum assignant cum onere sistendi se ad Aram IV. vicibus.

Vica-
ria.

19. *S. Laurentii*, quæ consistit sub patronatu *Ittersumiorum* & tria Sacrificia expostulat.

20. *S. Martini*, quæ totidem Sacra præscribit sub patrocínio *Gruythuysiorum* & *Spyklofsiorum*.

21. *SS. III. Regum*, cujus patronatu potiuntur duo seniores Vicarii, quique ejus ministrum agit ad IV. Sacrificia constringitur.

22. *S. Agnetis*, ad cujus ministerium, quod V. Sacrificiis peragitur, Sacerdotem adoptat *Pichiorum* Familia.

23. *S. Agathæ*, cujus Anno quo supra patronatum possidebat *Georgius Haersold* consilium Campensis, cique annexum I V. Sacrorum onus.

24. *S. Gregorii, Ambrosii, Hieronymi & Augustini,*

stini, Jacobi & Barbaræ : eam cum vinculo ad residentiam & chorum, ac cum debito IV. Sacrificationum approbante *Friderico de Blankenheim* in Festo S. Martini ejusdem anni cum conthorali suâ *Bertbâ* instituit ac dotavit *Albertus Snavel* Anno 1403. è *Lit. fundat.* collatione sed in *Fratrem* è Sangregoriana Domo reservatâ consanguineis, quæ Anno jam dicto nempe 1571. in Libro Reverendissimi de Monte ascribitur *Gerardo à Spol.*

25. *S. Thomæ*, quæ ministrum, & ab hoc IV. Sacrificia, accepit à Prioribus Windesimensi, Bethleemitico atque Albergenfi.

Et

1. *Sanctissimæ Virginis Mariæ.*
2. *S. Michaelis*, utriusque patronatu gaudet Senatus, & possessor IV. vicibus tenetur Sacrificare.
3. *SS. Crispini & Crispiniani*, quo cum onere gemini Sacrificii honoratur, quem Pastor voluerit honorari.
4. *Omnium Sanctorum*, quod pro *Fratribus* Sangregorianis cum onere Sacri feria II. IV. VI. & Sabbatho ac cum probâ *Badensis* in Festo S. Bonifacii Anno 1513. instituit *Joannes van den Toorne.*

Officium.

Michaeliticam hanc Ædem Anno 1040. Sanlebui-
niano Daventriensi Capitulo donavit *S. Bernulphus*;
donationis Cartam ascribimus.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum
esse volumus cunctis Sanctæ Dei Ecclesiæ Fidelibus

tam futuris quam modo præsentibus, quod ego *Bernoldus* Dei solummodo gratiâ Sanctæ Trajectensis sedis Præsul indignus vere confisus in Domino cum transitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, annuens voluntati & petitioni Theodorici Daventriensis Præpositi quandam Ecclesiam ad me pertinentem in Zwolle, Pago Zalland nominato, quam ipse, dum viveret, habendam à me recepit, pro remedio animæ meæ trado & transfundo in futurum possidendam Fratribus Daventriensis Cœnobii eo tenore & conditione, ut quamdiu vivat illam in sua potestate sine alicujus contradictione retineat, & omni anno eisdem Fratribus unam Libram Daventriensem, sicut ipse rogavit, persolvat unde illis per totum annum omni die dominico unus Tractus, quod teutonice dicitur *een gersche*, tribuatur, exceptis tamen illis diebus dominicis & festis, quibus ex consuetudine Fratribus convivium ministratur: post ipsius vero ex hac luce discessum Fratres ejusdem Monasterii in suam potestatem eandem Ecclesiam recipiant & in suam stipendialem usum quomodocunque melius potuerint vertant: ita ut neque ego ipse neque ullus Successorum meorum ex illa amplius quicquam redibitionis exigat præter aream & oblationem. Præpositus vero Decimam in Villa *Wengbeloe*, quam prius in manu sua tenuit, suprascriptis Fratribus sua sponte dedit, ut cæteris solemnibus diebus, quibus novem Lectiones leguntur, inde *een ghe-righe* possint habere. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis millesimo quadragesimo, Indiēt. *viii* sub die *vii*. Iduum Decembris publice Daventriz coram testibus idoneis, quorum hic nomina subter notantur Hazeko, Wydelo, Oddo, Tyemo, Erslofs,

Ro-

obracht, Hoenraedt, Egiltet, Avo Nartbrache. Et hæc traditio per succedentium temporum curricula abilis & à successoribus nostris pro Dei amore & animarum suarum remedio inconvulsa permaneat, hanc præsentium Literarum Cartam Sigilli nostri impressione fecimus roborari.

Eam *Conradus* & Anno 1129. *Andreas* Trajectini Antistites confirmarunt: & horum trium binis suis, anâ de Anno 1364. in die S. Gertrudis, altera de XIII. Martii ejusdem anni ratam dixit *Joannes de Erculens* concedens auctoritate ordinaria, quod Capitulum hujus Ecclesiæ fructus percipere & de iisdem possit alimentari, at cum onere deputandi aliquem è suo gremio aut Vicariis ad ejusdem curam Præposito pro institutione præsentandum, attamen omni tempore amovibilem. Quam & in crastino BB. Petri & Pauli ejusdem anni probavit *Joannes à Verneborg* ejusdem in Episcopio successor. Postmodum Capitulo à Senatu lite motâ, huic nil juris in Ecclesiæ collatione, juribus aut Decimis competere declaravit *Rudolphus de Diepholdt*, sed quod sint Ecclesiæ & Capituli Daventriensis peculium, jussitque idem, quod & factum, suis Literis testari Senatum.

Articuli, quibus eam Magistro *Ochero Frugiscribæ* 1. Decemb. Anno 1538. Canonici regendam commiserunt hi sunt: quos lubet ascribere, quo pateant perpetuæ Senatus contra Capituli jura insidiæ & hujus pro eorumdem tutela adversus eas solertes ac insomnes vigiliæ.

Imprimis dictus Dominus ac Magister *Ocherus* dictam Ecclesiam tanquam Capituli Vicarius laudabiliter in divinis juxta antiquam consuetudinem reget, atque

tam futuris quam modo præsentibus, quod ego *Bernoldus* Dei solummodo gratiâ Sanctæ Trajectensis sedis Præsul indignus vere confusus in Domino cum transitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, annuens voluntati & petitioni Theodorici Daventriensis Præpositi quandam Ecclesiam ad me pertinentem in Zwolle, Pago Zalland nominato, quam ipse, dum viveret, habendam à me recepit, pro remedio animæ meæ trado & transfundo in futurum possidendam Fratribus Daventriensis Coenobii eo tenore & conditione, ut quamdiu vivat illam in sua potestate sine alicujus contradictione retineat, & omni anno eisdem Fratribus unam Libram Daventriensem, sicut ipse rogavit, persolvat unde illis per totum annum omni die dominico unus Tractus, quod teutonice dicitur *een gericht*, tribuatur, exceptis tamen illis diebus dominicis & festis, quibus ex consuetudine Fratribus convivium ministratur: post ipsius vero ex hac luce discessum Fratres ejusdem Monasterii in suam potestatem eandem Ecclesiam recipiant & in suam stipendialem usum quomodocunque melius potuerint vertant: ita ut neque ego ipse neque ullus Successorum meorum ex illa amplius quicquam redibitionis exigat præter aream & oblationem. Præpositus vero Decimam in Villa *Wengbeloe*, quam prius in manu sua tenuit, supradictis Fratribus sua sponte dedit, ut cæteris solemnibus diebus, quibus novem Lectiones leguntur, inde *eengherighe* possint habere. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis millesimo quadregesimo, Indiēt. *viii.* sub die *vii.* Iduum Decembris publice Daventriæ coram testibus idoneis, quorum hic nomina subter notantur Hazeko, Wydelo, Oddo, Tyemo, Ersloffs,

Ro-

Robracht, Hoenraedt, Egiltet, Ayo Nartbrache. Et ut hæc traditio per succedentium temporum curricula stabilis & à successoribus nostris pro Dei amore & animarum suarum remedio inconvulsa permaneat, hanc præsentium Literarum Cartam Sigilli nostri impressio-
ne fecimus roborari.

Eam *Conradus* & Anno 1129. *Andreas* Trajectini Antistites confirmarunt : & horum trium binis suis, unâ de Anno 1364. in die S. Gertruidis, altera de XIII. Martii ejusdem anni ratam dixit *Joannes de Erculens* concedens auctoritate ordinaria, quod Capitulum hujus Ecclesiæ fructus percipere & de iisdem possit alimentari, at cum onere deputandi aliquem è suo gremio aut Vicariis ad ejusdem curam Præposito pro institutione præsentandum, attamen omni tempore amovibilem. Quam & in crastino BB. Petri & Pauli ejusdem anni probavit *Joannes à Verneborg* ejusdem in Episcopio successor. Postmodum Capitulo à Senatu lite motâ, huic nil juris in Ecclesiæ collatione, juribus aut Decimis competere declaravit *Rudolphus de Diepholdt*, sed quod sint Ecclesiæ & Capituli Daventriensis peculium, jussitque idem, quod & factum, suis Literis testari Senatum.

Articuli, quibus eam Magistro *Ochero Frugiscribæ* 1. Decemb. Anno 1538. Canonici regendam commiserunt hi sunt : quos lubet ascribere, quo pateant perpetuæ Senatus contra Capituli jura insidiæ & hujus pro eorumdem tutela adversus eas solertes ac insomnes vigiliæ.

Imprimis dictus Dominus ac Magister *Ocherus* di-
ctam Ecclesiam tanquam Capituli Vicarius lauda-
biliter in divinis juxta antiquam consuetudinem reget.

„atque gubernabit, eidemque ut bonum & legalem
„& sincerum Pastorem decet deserviet: pro cuius re-
„gimine & deservitura dictus Dominus Pastor habebit
„omnes & singulos fructus, proventus, obventiones
„& emolumenta dictæ Ecclesiæ S. Michaelis quos piæ
„mem: Dominus *Cornelius de Wesop* hætenus usque
„in finem vitæ suæ habuit, & illis contentus erit ne-
„que amplius quicquam exiget quavis occasione.

„Item Vicarias, quas Pastor sive Vicarius pro tem-
„pore dare & conferre habet, dabit & conferet juxta
„tenorem, modum & formam in Concordia, quam
„se legisse confessus fuit inter Dominos de Capitulo
„& Senatum Zwollensem facta & inita expressos &
„comprehensos, ac alias dictam Concordiam, quan-
„tum in eo est, servabit salva renuntiatione infra
„scripta.

„Item non fuscitabit neque per se vel alium seu alios,
„directe vel indirecte, quovis quæsito colore vel inge-
„nio aliquas perturbationes, discordias sive dissidium
„inter Capitulum & Senatum: at si dicto Pastori ali-
„qua querelandi occasio obvenerit, ad Capitulum
„& non ad Senatum convolabit: & si ad Senatum
„conqueri habet, id primum Capitulo significabit, &
„nullas ad Senatum querelas deferet nisi Capitulo de-
„super primitus consulto.

„Item si præfatus Dominus Pastor male, quod ab-
„sit, dictam Ecclesiam rexit, aut cum Senatu Zwol-
„lensi seu aliis quibuscunque quoquam modo contra
„Capitulum colluserit, conspiraverit sive conjuraverit,
„aut collusionis, conspiracyonis seu alicujus conjura-
„tionis socius fuerit, quod tunc idem Pastor semper
„ad Dominorum voluntatem erit revocabilis renun-
tians.

tiando in ea parte Concordiæ. Et si ipsum revocari,,
contingeret, hujusmodi revocationi neque per se vel,,
alium seu alios quovis modo recalcitrabit aut contra,,
dicet.,

Item dictus Dominus Pastor una cum suis Capel,,
lanis (duo ii erunt) in executionibus mandatorum,,
pro parte Dominorum & Ecclesiæ Personarum emit,,
tendorum erunt diligentes & fideles, & si quos excom,,
municari contigerit, hos tanquam tales evitabunt.,

Item Dominus Pastor hujus Cedula contenta ne,,
mini revelabit, aut cuiquam communicabit, & non,,
colludet cum Senatu, & intellecta aliqua conjuratio,,
ne sive collusione sive Senatus sive aliquarum aliarum,,
personarum Dominos desuper secretiori modo certio,,
res faciet.,

Altera Beatissimæ Virginis Mariæ patrocínio nuncu-
pata ad formam Crucis constructa est, non per vicinos
Mastebroukianos, ut vulgi opinione fertur, nisi forte
liberaliori stipe, cujus in Ædiliū Registris nulla me-
moriam, structuram promoverint, sed religiosâ curâ
Senatus, cujus Literæ extant quibus Daventriensi
Præposituræ unam puri argenti Marcam quotannis in
die S. Martini hiemalis in Zwollana Præposituræ do-
mo solvendam se debere agnoscit ratione horti Præpo-
situræ quem in emphiteusim recepit, ubi cum Coemi-
terio Ecclesia est collocata Anno 1395. cujus funda-
mental lapis Anno præcedenti positus erat: quam fa-
bricam post quinquennium novæ Michaeliticæ Ædis
substructiones sunt subsecutæ, forte quod Zwollani
Campensibus pia magnanimitate cedere dedignarentur,
qui quod c. 6. §. 1. vidimus, utriusque suæ Basilicæ stru-
cturam haud ita pridem eodem tempore inchoarant ac

C A P E L L Æ II.

Una S. Laurentii, in qua

Vica- ria.	{	1. <i>D. Mariæ Virginis & S. Matthiæ</i> , quæ ini- tium & dotem accepit ab <i>Henrico de Lip-</i> <i>pia.</i>	{	Utriusque Patronatus in memoriis Officialis Davent. ascribitur <i>Bernar-</i> <i>do de Isterfum.</i>
		<i>Secunda</i>		
		Et <i>Tertia</i>		

Altera in Agro Suburbano, *Affendorp* vocant, mo-
do duobus pauperum habitaculis appropriata: hic An-
no 1566. primitus audita innovandæ Religionis pro-
mulgatio, cujus Auditores anno subsequenti ostio vi
aperto Templum Marianum sine tamen Iconoclestia in-
vaserunt, at, post tres hebdomadas per Comitem
Arembergium cedere jussi, Catholicis Sacris restitutum;
quæ, cum Anno 1572. post admissum Comitem Ber-
gensensem interim vis facta esset Ecclesiis demum Anno
1580. abrogata & ejurata fuere, de quo in *Hæret. Ca-*
talogo Tit. *Iconoclastæ Petrus* Campensis: Zwollani
quoque Campensium nostrorum imitati Iconocle-
stiam haud segnius ea in parte egerunt, quando in,
Festo S. Viti Martyris quod est xv i i. Kal. Jul. Tem-
plum isthic B. Michaeli Archangelo sacrum profana-
runt, Altaria omnia subverterunt, Ædiculam Ven.,
Sacramenti aureorum aliquot millibus erectam deje-
cerunt & comminuerunt, ingenti sane Catholicorum,
cum dolore, quos eo ipso die magnam quoque rerum,
suarum jacturam fecisse constat. „

H O S P I T A L I A

In quibus Christiana misericordia indigis ac miseris
ali-

alimenta & fomenta præbet, licet plura sint, duo tamen eminent præ reliquis.

Unum sub patrocinio *S. Spiritus Paracliti*, in cujus Capellâ, quæ quosidie duo Sacrificia exigit, tres *Vicarias*, (ultimæ *S. Barbara* nomen dedit) Majorum pia liberalitas instituit.

Alterum à *Cruce* nomen habet, & in suburbio situm, ideoque quemadmodum illud *Het binnen*, ita hoc nunc appellatur *Het buyten Gastbuys*, in cujus Capella Anno 1379. lustricis ceremoniis Religionis exercitio dicata ortum habuit & dotem unica *Vicaria*, cujus minister à Provisoribus delectus sacra obit die dominico ac festo feria IV. & VI. Erat id olim leprâ infectorum, nunc autem est pauperie squalidorum domicilium.

ASCETERIA VIRILIA V.

Primum sub titulo seu ducatu *S. Augustini* Anno 1308. Canonicis Regularibus construxit, magnisque redditibus locupletavit *Bernardus de Vollenhoe* Daven- triensis Decanus: locum voluit is *Bethlemum* dici & gloriosissimæ *Virginis Mariæ* clientelam agnoscere: post triennium hanc foundationem ratam dixit *Guido* XLII. Trajectensium Hierophanta, cujus Tabulas appendimus.

„ *In nomine Domini* Amen. Universis Christi Fide-
 „ bus ad quos præsentis Literæ pervenerint, Guido
 „ Dei gratia Episcopus Trajectensis salutem in eo qui est
 „ omnium vera salus. Quia ob honorem Dei & cultum
 „ sui nominis gloriosi meminimus nos concessisse licen-
 „ tiam quondam Domino Bernardo Decano Ecclesiæ
 „ Davent. fundandi Oratorium in allodio suo sito in
 „ Oppido Zwollensi, ac instituendi ibidem Collegium

Canonicorum Regularium, dictusque quondam De-
canus hac fretus nostra licentia ibid. Oratorium fun-
daverit Collegiumque Canonicorum Regularium ibi-
dem instituerit, dictumque locum & Collegium com-
petenter dotaverit, prout in literis super hoc confectis,
plenius continetur, quarum tenor de verbo ad ver-
bum talis est.

In nomine Domini Amen. Ego Bernardus de Vul-
lenhoe Canonicus Ecclesiæ Davent: compos mentis,
licet languens corpore domum & structuram in Zwol-
lis cui inhabito, cum omnibus areis eidem adjacenti-
bus una cum domo & bonis sitis in Herkeloe quæ emi-
erga Gerlacum de Herkeloe: item cum bonis in Mid-
delwijck quæ emi erga Hermannum fratrem meum:
Item cum bonis emptis erga Wyckmannum filium
Isgheri. Item cum bonis emptis erga Arnoldum Ram-
& fratres suos: Item cum diuidietate prati empti erga,
Engelbertum de Daventria & Petrum generum Lam-
berti cum omnibus curibus & pertinentiis dictorum
bonorum: cum libris, ornamentis, tribus Calicibus:
cum brasio, filigine, carnibus & omnibus utensilibus,
in dicta domo existentibus lego & dono ex nunc ad
cultum divinum in Domo prædicta perpetuo haben-
dum. Et locum ipsum cum omnibus suis attinentiis,
subjicio Ecclesiæ Bethleemensi Ordinis Regularium,
& transfero in eandem tali conditione, quod Præpo-
situs & Conventus dictæ Ecclesiæ perpetuo tenean-
tur & habere debeant quatuor Fratres, ad minus, sui
Ordinis Presbyteros, qui in dicta Domo continue re-
sident & Deo inibi deserviant in divinis Officiis exe-
quendis: ita quod omnia bona antedicti loci habita &
habenda eidem loco remaneant, ita quod Præpositus,
&

„ & Conventus Ecclesiæ Bethleemensis abinde ad Ec-
 „ clesiam suam transferre non possint, & quod Prior in
 „ dicto loco de consensu Conventus ejusdem dum
 „ ibidem instituendus fuerit, per Præpositum Ecclesiæ
 „ Bethleemensis constituatur, & visitationem & corre-
 „ ctionem in loco habeat antedicto Præpositus. Cæte-
 „ rum ante dicto loco lego ducentas libras converten-
 „ das per manufideles meos in emptionem prædiorum.
 „ Item lego eidem omnia pecora mea scilicet boves, vac-
 „ cas, porcos & omnes equos meos. Et hoc omnibus
 „ quorum interesse poterit sub sigillo meo quo usus
 „ fui, dum Decanatu præfui Daventriensis Ecclesiæ,
 „ & sub sigillis officialitatis Curie Traject. & oppidi
 „ Zwollensis, quæ ad preces meas sunt appensa præ-
 „ sentibus, duxi publice intimandum.

„ *Et nos Officiales Curie Trajectensis, & Scabini*
 „ Zwollens. prædictis ordinationi & legationi præsentem
 „ interfuimus una cum Dom. Frederico Præposito Bel-
 „ hemensis Ecclesiæ. Ludolpho de Brincko & Egberto
 „ de Wefenberghe suis concanonicis ibidem præsentibus,
 „ & dictam ordinationem acceptantibus nomine
 „ suo & nomine Conventus sui, sigilla nostra ad preces
 „ prædictorum Domini Bernardi, Præpositi Ecclesiæ
 „ Belhemensis & suorum concanonicorum præsentibus
 „ literis duximus apponenda in testimonium præmis-
 „ sorum. Datum & actum Zwollis in antedicta domo
 „ Anno Domini M. CCC. nono in die Ascensionis
 „ Domini nostri.

„ *Nos foundationem dicti Oratorii, institutionem Col-*
 „ legii ibidem factam, & dotationem loci ipsius secun-
 „ dum ordinationem antedicti quondam Domini De-
 „ cani superius expressam gratas & ratas habentes eas

auctoritate ordinaria in Dei nomine confirmamus, de-
 cernentes locum ipsum cum personis inibi divino,
 cultui sub regulari ordine mancipatis & omnibus bo-
 nis suis habitis & habendis sub protectione Sedis no-
 stræ Trajectensis & nostra speciali suscipimus, con-
 cedentes Priori & Fratribus ibidem ut in loco prædi-
 cto liberam habeant sepulturam sepeliendi ibidem,
 Fratres & Sorores sui Ordinis, ac suam familiam do-
 mesticam, qui ibidem diem clauserint extremum, ac
 alios qui ibidem elegerint sepeliri salvo tamen Eccle-
 siis Parochialibus, de quibus ibidem sepeliendi assu-
 mendi, jure suo & mortuorum canonica portione.
 Statuentes ut idem locus perpetuo subsit Ecclesiæ,
 Bethleemensi, ita quod Præpositus Ecclesiæ Bethlee-
 mensis ibidem habeat visitationem, inquisitionem &
 correctionem: & ibidem Priorem possit præficere,
 qui præsit loco & collegio memorato, qui ibidem sibi,
 consentientes possit absolvere de peccatis sibi confessis,
 ac poenitentias injungere salutes sicut Præpositus,
 Ecclesiæ Bethleemensis utitur & hactenus usus est in
 collegio Ecclesiæ Bethleemensis: ac Priorem consti-
 tutum revocare & alium instituere quemcunque &
 quotiescunque secundum Deum & conscientiam suam,
 sibi visum fuerit expedire. In cujus rei perpetuum,
 testimonium & munimen sigillum nostrum præsent-
 bus literis duximus apponendum. Datum Daventriæ,
 Anno Domini M. CCC. XI. in Octava Epiphaniæ,
 Domini. ,

Cum jam fundator prius tamen à Bethleemitico
 Prælato Religiosa veste indutus & ad professionem ad-
 missus, ante biennium vivere desisset. Subfuit autem
 hæc Canonica Bethleemensi Præposituræ, quæ Dote-
 comio

comio vicina est, quacum etiam se Nuyssienſi Capitulo colligavit, uſque ad annum 1430 quo eam Prior Joannes Waelius Windesimēſibus conſeruit, ante quod tempus nulla hic ſed apud ſolos Dotecomienſes Tyronum inveſtitura & exercitatio, quo etiam ad novi Præſulis electionem hujates evocabantur.

In adoleſcentia ſua, ab ortu ſcilicet xvi. anno, quo, in nocte S. Margarethæ flammas injicientibus Voirſtianis, vix novem ædibus ſalvis totum Oppidum conflagravit, cum exprimant hæc Metra:

Post M. poſt tria C. poſt X. duo, quattuor Ique

Nox Margar tollis igni tu concito Zwollis.

Etiam hoc Collegium illeſa ſolâ Eccleſiâ in cineres abiit, e quibus tum quidem revixit formâ auguſtiori, ſed quam iterum delevit nupera Religionis alteratio, quæ Oratorio, Reſectorio & paucis ædificiis exceptis loci Aream in Forum commutavit. Ejus olim tenuere regimen

Anno 1309. *Theodoricus Schiet.*

1320. *Henricus Stockem.*

1330. *Joannes de Rore.*

1367. *Joannes Smedeken*, ſub quo aucta familia & ædificia, ac Templi ſepta dilatata quod admodum parvum, habet Chronicon, feſtivis diebus concurſum populi minime capiebat, maxime cum Dominus iſtis indies benediceret in donariis & poſſeſſiones iſtis accreſcerent.

1370. *Henricus de Kreyenſchate.*

1380. *Theodoricus Wytenborſt.*

1388. *Wernerus de Ommen.*

1391. *Joannes Waelius.*

1419. *Joannes Aldenxeel*, sub quo Anno 1420. florentissimi hujus Asceterii Chronicon conscripsit *Gerardus Coccius*, cujus solummodo fragmentum à nobis visum.

Secundum (quæ erat prima propago Collegii Daventriensis) sub patrocinio *S. Gregorii* incoluere Fratres seu *Clerici in Communi viventes*: congregarat eos Anno 1386. Dominus Florentius ea in domo; è qua in Nemelsenem sive Sanagnetanum Montem veteres Coloni nuper emigrarant: sed, cum ibi nollet sacrum Plantarium excrefcere Senatus, cum proba Sanlebuiniani Davent. Capituli invitante Reinero de Drynen Parocho Zwollano in Ecclesiæ suæ hortum transmearunt (literæ præferunt diem *S. Mauriti* & annum 1394) in quo eas ædes quæ etiamnum supersunt & à Ludi Literarii Præfectis inhabitantur, suis impensis extruxit *Vir potens & dives* (quo eum titulo veteres Memoriam honorant) *Meynaldus de Windefim*: is in Florentii Wevelikhovii Trajectini Antistitis Aula enutritus & amisso Patrono ab iis nonnulla adversa perpeffus à quibus pro impensis obsequiis gratiam speraverat, non jam amplius ingratis clientibus serviturus cum germano suo *Witonæ* se suaque omnia Anno 1393. *Fratribus* ascripsit: quibus è Florentiana Davent. Domo præfuit.

1. *Gerardus de Kalkar* usque ad annum 1409. quo cum ad vitæ metam lenta tabes deduxit: in Hulsbergenfium Benefactorum Tabula inscribitur: *Vir memorabilis, multæ charitatis, maturus, prudens & discretus*.

2. *Theodoricus ab Herxen*: is in iisdem Tabulis nominatur *Vir à pueritia conversationis angelicæ, cujus consilium lucerna, cujus vita speculum, reverenter morigeratus, circa salutem aliorum zelator studiosus*. „Fuit

„cognatus præfati Meynaldi & dives valde (ait Biogra-
 „phus) per Priorem de Windesheim Joannē Vos, cum
 „dubius in vitæ Religioſæ genere eligendo fluctuaret,
 „perſuaſus ut Zwollenſi Congregationi ſe adjunge-
 „ret, quatenus divitiarum ſuarum copia illorum ſub-
 „levaret inopiam. Præfuit non cum imperio ſed in
 „charitate, non enim mandato voluit metui ſed volun-
 „tate & charitate exaudiri: Domus ejus tanquam San-
 „ctorum chorus habebatur: ex continuo ſtudio ſibi
 „nomen comparabat, quo vulgo *Theologus Valens* di-
 „ceretur. Vitæ moleſtiis dixit vale Anno 1456. regi-
 „minis ſui 47. in Windesimienſi Canonica tumultum
 „naſtus, cum Fratres necdum Eccleſiam haberent, quæ
 „demum poſt annos 40. conſtructa ab *Henrico Scadehoet*.
 „Ericalenſi Epifcopo & Monafterienſis Hierarchæ Suf-
 „fraganeo, Anno 1498. 3. Julii eſt conſecrata.

3. *Albertus de Kalkar* vitæ uſura privatus Anno 1482.

4. *Henricus de Hexen* terminum vitæ ſortitus Anno 1487.

5. *Ludovicus de Baſilæa* Anno 1500.

6. *Joannes Kockman*: reliqui non innotuere.

Tertium vulgo *ten Breuren*: in quo vitam religioſe
 exegerunt Monachi *Dominicani*: natalitium loci an-
 num 1465. in *Monsagnetano Chronico* ſcribit *Thomas*
de Kempis & in *Annalibus Belgii* ad annum 1466.
Rofweidus primum ejus Auſpicem *B. Alanum de Rupe*,
 qui hic Anno 1475. vitæ terminum & tumultum in-
 venit quo die intemeratæ Virginis Mariæ nativitatem
 anniverſaria memoria celebrabat Eccleſia: ejus geſta
de SS. Belgii Ordin. Prædicat. c. 23. deſcripſit *Hiacint-*
hus Choquetius, & ex *Trithemio* ſcripta in *Bibliotheca*
Bel-

Belgica Desselius ac in Catalogo *Ambrosius Gozzens*.

Vix sedem hic fixerant, quin mox in lites inciderint cum Parocho Michaelitico & Sanlebuiniano Davent. Capitulo: at eas præscriptis & acceptatis seqq. conditionibus, cujus arbitrio res delata fuerat, consopivit *David de Burgundia* Hierophanta Trajectinus Anno 1469. 2. Junii cum novello loco præficeret *Engelbertus Messemaker*.

Imprimis vid. quod ipsi Fratres singulis diebus debeant & teneantur suas Missas dixisse, cantasse & complevisse hora 9. ante prandium, Dedicationis Ecclesiæ, Patronorum ac quando duæ Missæ occurrunt, cantandæ, & quoties prima Missa per aliquem eorum, Fratrem Conventualem cantatur, diebus exceptis: quibus exceptis diebus licet Fratribus ipsis, si voluerint, suas Missas secundum exigentiam & postulationem Festorum & temporum longius & diutius protrahere.

Item Fratres ipsi in antepandio & similiter in postprandio in iv. Festis principalibus ac aliis diebus & festis, quibus in postprandio per Pastorem vel suos solitum & consuetum est prædicari, nunquam prædicabunt, salvo quod si Fratres ipsi voluerint, poterunt, in dictis iv. Festis principalibus in & apud dictam Parochialem Ecclesiam prædicare licentiâ Pastoris seu ipsius locumtenentis super hoc petita, quam eis ad hoc dare non denegabit.

Item Fratres & Conventus prædicti solum & duntaxat duos eorum Fratres ex præsentatis per eos & missis per nos aut nostrum Vicarium ad audiendam confessionem populo in Ecclesia seu Monasterio eorum tenebunt & deputabunt, adjecto quod per unam sep-

„ timanam ante Paschæ & Nativitatis Festa poterunt, si
 „ voluerint, de licentia Pastoris super hoc petita dictis
 „ diebus deputatis tertium similiter præsentatum & ad-
 „ missum adjungere, quam licentiam Pastor ipse seu
 „ ejus locum tenens similiter eis concedet & indulgebit.

„ Item si aliquis apud ipsos Fratres seu eorum loca
 „ sepeliri voluerit & elegerit, Fratres ipsi pro his, quæ
 „ eis per circulum anni post primas exequias offerunt &
 „ in cereis & aliis ratione dicti sepeliendi apportantur &
 „ deferuntur, dabunt & solvent libere Pastori seu Re-
 „ ctori dictæ Parochialis Ecclesiæ pro quolibet defuncto
 „ & apud eos sepeliendo unum medium scutum anti-
 „ quum Franciæ vel ejus verum valorem: salvo tamen
 „ quod exequiæ dicti defuncti & sepeliendi ac alia agen-
 „ da in & apud dictam Parochialem Ecclesiam æque
 „ bene fient & peragentur, prout in talibus & similibus
 „ hæctenus fieri solitum est & consuetum.

Extat etiamnum sacrum hoc domicilium sed profanis
 usibus destinatum, quod, si pristinos inquilinos quan-
 doque recipiat, non exigua beneficia se ab *Engelberto
 Wyers* recepiſſe cognoscet: is hinc oriundus & grave con-
 jugii onus pertæsus cum suæ conjugis assensu (quæ Sit-
 tardix in Juliacenſi agro paucis ab hinc annis obiit Do-
 minicanarum Vestalium Præſes) in Antwerpienſi Præ-
 dicatorum Cœnobio levi monasticæ Religionis oneri
 suavique Christi jugo salubriori consilio sese subdidit, &
 suæ patriæ non immemor voluit ut sui peculii partem
 haberet hoc nostrum Zwollanum Asceterium ubi illud
 S. Dominici Nepotibus foret restitutum:

Noch gebe ick (habent ejus Tabulæ Testamentariæ
 Anno 1620. 16. Decemb. scriptæ, quas Anno 1631.
 21. Novemb. Monachi acceptarunt) *het voor-noem-*

de Clooster van Antwerpen (scilicet Prædicatorum) alsodanige Moubelen als ick daer in gebracht hebbe, uytgenomen een groot groen Koffer met witte banden ende alle het gene daer in bevonden wert, sal hebben dat Predick-Heeren Clooster tot Zwolle genaemt dat Broeren Clooster. Noch geve ick 't Clooster van de Predick-Heeren van Zwolle in gereeden gelden 9000. guld. den gulden tot 20. st. welcke voor-genoemde Penn. sullen beleght worden nu ende ten eeuwigen dage tot onderhoud van 't Clooster tot Zwolle tot de Tafel om daer van te mogen leven: ende dat oock niemant en sal mogen de Penn. te nie- te doen nu ende ter eeuwige dage, dan sullen altijd blijven tot onderhoud van 't Clooster als boven genoemd. Ende dit sal 't Clooster van Zwolle genieten, als wy daer openbaer ende vry mogen woonen, alwaert men twee Patres ende alwaert dat sy mosten gaen in weteltijck habyt om eenige reeden dat sy in haer geestelijcke habyt niet en mochten gaen. Noch geve ick an 't voornoemde Clooster van Zwolle alsodanige Ornamenten als ick daer gelaten hebbe; die my toe komen, &c.

Quartum & Primum suburbanum Mons. S. Agnetis patrio lexico Bergklooster nuncupatur ex initiis humilimis florentissimum Canon. Regul. S. Augustini Collegium: originem suam debet nonnullis Venerabilis Gerardi Magni Discipulis, qui cum in Oppido frequentiores hominum accursus terre non possent, hic inter Montium solitudinem (ab Hæredibus de Bercken & Nemel eum in finem dono acceptam) quo familiarius Deo adhærescerent, consilio ac ductu sui Magistri sese abdiderunt: ne autem familia nullis adhuc Votorum ligulis connexa aut inconstantia diffueret aut in Ne- potibus deficeret, una fuit omnium voluntas vicino-

rum Windesimensium exemplo provocata eam sub canonicâ disciplinâ S. Augustino devovere, sed cum optimo huic consilio sese Zwollani opponerent, *Egbertus Mulart potens Armiger in Hasselt* (quo illud promoveret) in continuis de *Ghermer* intra Dalfsianam Parœ iam eis obtulit Allodium suum nomine *Westerhof*. Religiosum hoc donum & Sanctum eorum desiderium Anno 1398. 18. Jan. probat *Fredericus de Blankenheim* Hierarcha Traject. jamque Ecclesia extructa erat & in loco (quem *Hortum B. M. V.* nominavere) I. Fratres vota fecerant, sed cum eum construendo Monasterio non satis idoneum deprehenderent consentiente præfato Antistite irritoque conatu resistentibus Zwollanis eodem hoc annò ad primum fundum fuere regressi, & (cum interim *Venerabilis P. Joannes ab Ommem*, qui familiæ hæcenus præfuerat, post eorum reditum cum suis Vollenhoviam secessisset, ubi sub Tertia S. Francisci Regula in Oppidi poniciis *Campum S. Joannis* constituit) à Windesimensibus, quibus sese colligarant, Anno 1399. Collegio datus Præfectus.

1. *Joannes de Kempis*, qui elato montium vertice valles imas implevit, Ecclesiæ parietes & reliqua ædificia construxit, pomæria & arbores silvestres plantavit, agros & hortes excoluit, ut eo, quo præfuit, novennio integram & jucundam faciem Monasterium acceperit.

2. *Wilhelmus Vornken*, sub quo Ecclesiæ fabrica consummata (quam in honorem *S. Agnetis* Anno 1412. dedicavit *Matthias Buduanensis Friderici* Trajectini Proepiscopus) Cœnobii septa dilatata ac muro lapideo cincta, arboreta multiplicata, & nova prioribus ædificia

cia superaddita, Præsidem is egit ab Anno 1408. usque ad annum 1425. quo ad Windesimensem Canonicam reduci hic successit.

3. *Theodoricus de Clivis*, qui Præfecturæ renuntiavit Anno 1447.

4. *Henricus de Daventria* usque ad annum 1458.

5. *Georgius*, hætenus è *Thoma de Kempis* qui hujus Canonice civis accurato calamo ejus Chronicon conscripsit eique & sibi toto terrarum orbe peperit nomen celeberrimum suo de Christi imitatione libello, de quo L. I. Epigrammatum sic cecinit. *Bernardus Babusius*:

Memnonidæ lampas quos Delia prima colorat,

Et Pharetratorum gens Othomannigenum:

Et tincti moro Mauri, ferrugine Iberi,

Et violâ tinctus Sarmata, Belgâ rosâ.

Kempensem cuncti Thomam noruntque leguntque,

Dumque erit aura, solum, flamma salumque legent.

In tenebris Thoma non te sinet iste Libellus,

Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.

Quod Opus Thomæ nostro surripere conatus est *Constantinus Cajetanus* ex Ordine Benedictino Monachus, ut suo cuidam *Joanni Gessen* sive *Geerssem*, sive de *Gessate* (negam enim de cognomine satis constitit) ascriberet, quem in Monasterio S. Gratiani Castri Aro-næ ad littus Verbanum in agro Mediolanensi olim sui Ordinis Abbatem finxit, nactus etiam maxime in Galliis acerrimos sui peculatus propugnatores; sed ab Harpiarum unguibus Ordo Canonicus & Societas Jesu prædam male abreptam eripuit & *Kempensem* abigeatu prohibuit.

Post citatus in religioso hoc domicilio, quod vix amplius rudetum est, regimen tenuit

Theodorus Wanink in Feste exaltatæ Crucis Anno 1499. præfecturæ immortalis: aliorum nobis ignota nomenclatura.

Quintum & Alterum suburbanum, augustissimum & celeberrimum etiam *Canonicorum Regularium S. Augustini* collegium à clientela & situ dictum *Beatæ Mariæ Virginis in Windesem* agonizanti *Venerabili Magistro Gerardo Magno* suos ascribit natales, cum enim Discipuli ejus patrono ac defensore per ejus discessum se destituendos lamentarentur, cœnobium sub regula S. Augustini & Regularium Canonicorum Statutis quantocius extrui mandavit, è quo haberent quod in ipso amittebant, sive consilium sive auxilium. Locus in agro Velavico & Hattemensibus Pomæriis primitus delectus, sed à Florentio Wevelijkhovia Trajectino Protomysta reprobatus, qui consuluit non sub alieno sed in suo dominio Præsidium constitui quo privilegiorum ac patrocinii sui robore illud melius firmaret. Placuit consilium & *Bartholdo ten Haeve*, quo eum defuncti patris opulentia ditaverat, Allodium suum in Windesem cum agris ac proventibus conferente, cui sua in vicino Zuythemio xv. agrorum jugera maritabat *Henricus de Wilssem* nuper Campensis Scabinus, prima in illo Anno 1387. Monasterii fundamenta sære collocata &, è quibus nova Familia coalesceret, inter cœteros delecti *Henricus Clingibile* de Huxaria sacerdotali characterè insignitus, *Wernerus Keyenkamp*. de Lohhem, præcitatus *Henricus Wilssem* de Campis, *Henricus VVilde* de Buscoducis & antenominatus *Bertholdus ten Haeve* oriundus de Zwollis, uberi omnes divinæ gratiæ røre delibuti ac individuo virtutum comitatu suffulti.

Ecclesiam cum tribus Aris, occidentalem Ambitum cum

cum totidem ei contiguas domibus, Refectorium, Braxatorium & Culinam intra unius anni Spatium indefessus Operariorum labor extruxit, nec ad Operis complementum tarda aut ad incolarum alimoniam parca fuit aliorum liberalitas: etenim *Henricus Bierman* 200. & 100. Scuta Francica donavit *Lambertus Stuerman*, uterque contagionis invidia ante biennium lucis usura privatus, quibus addidit 136. *Henricus Brieli*us Hattemensis Sacerdos: at inter omnes munificentia fuit eximia, qua *Henrici VVilsemii* consanguinitas novellam plantationem irrigavit; siquidem *Jacobus* ejus Germanus 600 Coronas Francicas vivus & omne suum peculium ad eam derivavit moriens: ultra 1000. Florenos Rhenenses *Sophia Herikens*, & se & omnia sua obtulit *Aleidis Scutte*, utraque eid. sanguine conjuncta: pari affectu cum Filiorum suorum *Alberti* & *Nicolai* assensu plurimos agros & numerosam pecuniam contradidit *Aleidis Dreyers*, unà cum præfatis Matronis aliisque piis Virginibus, usquequo de Laicis loco esset provisum, inibi in inquilinorum ministerio sollicita Martha. Fratres etiam Daventrienses suo se peculio denudabant, ut, qui novæ Fabricæ ex Magiltri sui consilio fuerant authores, ejusdem quoque suis suppetiis forent felices consummatore.

Interim dum operæ fervent & preces Domini *Florentii*, qui *Fatribus* & toti negotio præerat, ab Hierophanta Trajectino post dotem à præfata *Aleide Dreyers* magnis accessionibus locupletatam foundationis probam impetrarant, primi cives hinc in *Eemsteen*, Dordrac vicinum Cœnobium, emissi sub Præposito *Simeone* in Canonici Ordinis ceremoniis exercebantur, & inde reduces Anno 1387. xvi. Kal. Novemb. quo die etiam

solemni ritu Ecclesia inaugurata, per *Hubertum* Trajectini Proepiscopum, cui eos Dominus *Florentius* offerebat, religiosa veste induti & ad conficienda Professionis holocausta fuere admissi.

Henricum *Clingibile* Præsulis autoritas novo cœtui præfectum dedit usquequo canonica electio Priorem nominaret, fuit is *VVernerus Keyenkamp*, sub quo de licentia Trajectensis Protomystæ Molendinum rectum & ædificia, quæ ultimam manum adhuc desiderabant, consummata: at regiminis pertœsus, ejusque onere, quod triennale fuerat, liberatus Successorem vidit *Joan-nem* *Vos* de Heusden, qui, cum incolarum frequentiam domicilia non caperent, Ecclesiæ novum Chorum & quatuor Aras reliquis adjunxit: Orientale Dormitorium à primo lapide Occidentale ac australe ad æqualem cum primo celsitudinem Anno 1399. extruxit: muro lapideo totum Monasterium circumcinxit, pomario ornavit & valedicturus vitæ mandavit inquilinis (Testamentum dixere) *ne sibi cibum & potum in vasis stanneis at ligneis & lapideis apponi curarent, ne equites iter agerent, vestes detritas ac petiatas deferrent, carnesque bullitas aliterve decoctas at nunquam veru assatas manducarent.* Huic datus successor *Gerardus Nael-dwijk*, sed qui culmen regiminis arbitrabatur tempestatem mentis, ideoque primo semestri ex illo in ordinem rediit uno omnium voto *Wilhelmum Vornken* è vicina Montfagnetana Canonica nactus successorem: hic inter divitiarum affluxum humilitatis & sanctæ paupertatis amans non nisi importuna Fratrum instantia devictus in Occidentalium & australium domorum fabricam atque Ecclesiæ ampliationem consensum dedit: quæ in nupera regiminis ac Religionis alteratione una cum

cum ædificiis reliquis, exceptâ solâ Infirmariâ in qua vicini suos coetus agunt, in rudera & nihilum, hæreditas autem ad Provinciale Ærarium abiit. Ex hac Canonica Exordium & agnomen ducit

CONGREGATIO sive CAPITULUM WINDESIMENSE.

Cum enim sub præfectura *Venerabilis P. Jonnis Vossii* hoc in loco Sancta vitæ innocentia & exacta religionis exercitationis disciplina vigeret, maximus undequaque eorum, quos sanctior aura agebat, ad eum fuit confluxus: alii familiæ suæ inferi, alii ab ea instrui, alii etiam inde ad se novas colonias pia importunitate deduci obsecrabant, e quorum aggregatione facta est præfata Congregatio, cujus primordia ac progressus & viros illustres in suo *Chronico Capituli VVindesimensis* duobus Libris digesto & Antwerpiae nuper edito, ac in *Quadripartito Libro de Monasteriis in Saxonia & adjacentibus Provinciis per eum reformatis*, cujus ego Monsagnetana Canonica M. S. exemplar asservo, late describit *Johannes Busschius* Windesimensis Canonice Civis.

CAPITULUM PROVINCIALE NOVI OPERIS.

Anno 1451. à Cardinali *Cusano* approbatum etiam auspiciis suum & florem nostris Windesimensibus detulit, quibuscum post sui ab Apostolica sede confirmationem in iisdem privilegiis gratiis & indultis participium habuit, eorumque Constitutiones (Anno 1552. *Ultrajecti* postmodum typis editas) acceptavit: quod, licet summa instantiâ, ablegato etiam cum Archi-

chipræfulis Magdeburgensis supplica ad generale Capitulum nostro *Busschbio* tum in Sultana apud Hildesien-
ses Canonica Præposito, cum Windesimensibus unio-
nem ambierit, tamen, quod Præposituræ magnæ di-
gnitatis Prælaturæ essent, iisque multæ Curiales Eccle-
siæ annexæ contra primævæ reformationis institutum per
Canonicos regendæ, admissum non fuit ex L. 1. Reform.
12. 13. & 20. c.

Lege perpetuâ, dum cætus suos faciebat hæc Resp.
è Windesimensi familia aliqui & vicissim singulis
trienniis duo ex hoc corpore deputati Windesimen-
sium comitiis intererant: *insuper volumus* (habent Li-
teræ Cusani ad annum 1451. 28. Julii) *ut semper*
deinceps de triennio in triennium à Capitulo hujusmodi
Provinciali loco & tempore sæpe dictis celebrando duo
ex Patribus sive Fratribus notabiliores ac in Regula &
Statutis experti ad Capitulum & Monasterium in VVin-
desim Traject. Diœces. dum ipsum Generale Capitulum
celebrari contigerit, emitti debeant: quos volumus per
ipsos Patres & definitores debere admitti, ad finem,
quo in Ordine vestro regularis observantiæ uniformitas
& bona concordia teneatur & foveatur. Præposituras,
quæ membra erant hujus corporis, ascribimus.

1. B. M. V. & S. Alexandri in novo Opere: quæ,
ut pag. 23. in *Riddagshusensi Chronico* notat *Meibo-*
mius, Canonicos excepit Anno 1116. eâ jussu *Gun-*
theri Magdeburgensis Antistitis per *Busschbium*, qui &
septennio præfuit Præpositus, ad vitæ regularis obser-
vantiam reducta situm prope *Halim* Saxonicum, &
per x1. miliaria Archidiaconatum habet annexum unde
& Capitulo nomen: coepit assurgere Anno 1116. sic
enim de eâ lego apud *Greccesium* in *Orig. fund. Ord.*

Mo-

Monast. c. 8. Adelgothus Archiepiscopus Magdeburgensis Comes à Loe autor fuit Comiti à Revingen, ut se mundo abdicaret: suscepto ordine sacro omnia bona Deo consecravit; hæc bona Anno Christi 1116. ab Adelgotho ad ædificationem Monasterii Novi Operis ante Hallam collocata sunt.

2. *S. Mauriti in eodem Oppido, cui colligata Paroecialis ibidem Basilicæ cura.*

3. *S. Petri in Monte Sereno cum duabus præcedentibus etiam Magdeburgensis Dioceseos ab Hallis gemino miliari dissita, de qua Fabricius Saxonie illustratæ L. 5 Anno Christi 1124. (Dedo Thimonis Misnensis Marchionis filius primogenitus) inchoavit D. Petri Templum in Lauterbergo prope Halim Saxonicam: Conradus alter Thimonis filius ditione fratris, qui sine hærede discesserat, omni positur & ex ipsius Testamento Cœnobium Lautenbergium (Montis Sereni nominant) quod nunc D. Petri appellatur sedulo & religiose perficit, multaque ei prædia partim de suis bonis partim ab uxore Lutgardi comparata addicit. Religionis cupidus (ab expeditione Vandolica Anno 1147.) rediens domum Ecclesiæ Numicensis (quam cum Cœnobio non procul à Bitterfeldo ejus parens Thimon inchoaverat hujusque conthoralis Uda perfecerat) detrimenta cernens & Lautenbergi redditus amplificare cupiens missis Anselmo Præfule Havelburgio & Gerardo Præposito Magdeburgio ad PP. Eugenium Legatis impetravit, ut redditibus in Lautenbergum translatis è duabus societatibus una fieret. Cumque filios inter sua bona distribuisset, arma & insignia equestria in Templo Misnense deponit, inde Lautenbergum profectus vestem sacram induit Prid. Kal. Decemb. vitam inde post dies 5. & menses 2. fini-*

niens Non. Feb. Anno 1156. ætatis 69 sepelitur ibidem in Templo medio: ad dextrum ejus latus Lutgardis uxor & ad sinistrum Mechthildis soror est deposita, & ex successoribus plures alii, quorum sepulturæ id destinatum erat, imaginibus utriusque sexus ibidem quiescentium de sectis lapidibus aut auriscalco super eorum sepulchra superpositis: hæc est, ut ajunt Fratres, eorum non parva gloria 1. Reform. 22. inquit Busschius.

4. S. Georgii prope Gossariam Diœces. Hildes.

5. SS. Faustini, Laurentii & Cyriaci in Etersborgh prope Wimariam Diœces. Mogunt: ea bino miliari ab Erfurdia distat & parentes agnoscit Comites de Glichen.

6. S. Mauricii prope Nuemburgum Diœces. Nuemburg.

7. B. M. V. in Hederfleve.

8. S. Spiritus prope Soldtwelede Marchiæ Brandenburg: Oppidum Diœces. Verdensis.

9. B. M. V. & S. Joannis Baptistæ in Aldenburgh etiam diœces. Verden.

10. S. Laurentii in Scheiningen prope Norimbergam Marchionum Brandenburg: fundatio.

11. S. Thomæ in Lippentli Oppido Diœces. Marburg: jacta sunt ejus fundamenta (ex Fabricii Saxonia L. 5.) ac Fabrica consummata senescente seculo XII. per Ditericum Lusatix Marchionem, qui etiam in eadem Canonicos constituit vita functus Anno 1222. & quia ibid. Studium est universale, 1. Reform. 23. scribebat Busschius, Schola Juristarum & Juris Auditorium in eodem consistit Monasterio.

12. S. Augustini in Erfurdia Diœces. Mogunt.

13. S. Joannis Baptistæ in Halberstadio, cujus auspiciem L. 4. Metrop. c. 10. Krantzius statuit Brandago

Hal-

Halberstadiensi Ecclesiæ in infantia sæculi x. præfectum: de hac Rep. & ei subditis Canonis in *Can. Reg. Tripartita Historia* apud *Gabrielem Pennottum* nulla omnino memoria, quæ promde ex his capere poterit incrementum.

Nec fuistantum Contribulibus, sed aliorum quoque bono in utraque Germaniâ Windesimensium nostrorum pietas consuluit; liberioris enim vitæ luxatæque disciplinæ salubre fastidium **CRUCIGERIS** incussit, quos ad meliorem frugem reduces in *Ordinis Chronico* ad annum 1410. scribit *Ruysselius* **NORBERTINORUM** candorem tetra fuligine obfuscatum variis in locis primitivo nitori restituit: languidum & prope senio confectum **BENEDICTINORUM** vigorem felici industria reparavit: etiam *Joannes Northem* primo in *Clusa* & deinde *Albasin Bursfelt Bursfeldiensis Unionis* auspex non alibi quam apud Windesimenses nostros Reformationis spiritum infuxit: nam propter hanc, *L. 1. Reform. c. 45.* teste *Busschbio*, in *Windesim* & in *Bodike* *Ordinis nostri Monasteria* visitavit, ut veram observantiæ regularis formam conspiceret fide oculari.

Floruit autem per utramque Germaniam, coæva *Frigidionariæ* per quam Itali Canonici refluere, hæc nostra Windesimensis Congregatio, fuitque ante mutatam Religionem complexa Canoniorum Collegia **LXXXVI.** & Canonissarum **XVI.** præter ea, quorum aliquot centena censebantur, quæ Windesimensium legibus & curæ parebant: non injucundum nec à proposito nostro alienum arbitror si ad omnia domicilia, quæ hanc Remp. constituere, Lectorem circumduxi, cum in hac nostra Windesimensi Canonica fuerit supremi Moderatoris sedes & annua Comitiorum celebranda.

lebratio: sequemur autem ductum & ordinem, quem in Catalogo Coloniz typis Kempensibus Anno 1585. evulgato & nostris illustrato notis præscripsit *Marcellus Lentius* tunc summus gubernator. Est autem

D O M U S.

1. *B. M. V. in VVindesim* prope Zwollam Dioecesi Daventriensis olim vero Traject.

2. *B. M. V.* prope Novesium Dioecesi Colon. in ruderibus Fani Deastro quondam sacri per Canonicos constructa, ad quos è *Gelenii Sacratio Colon. L. 3. Syntag. 1. §. 1.* aliquot illustres Clerici temporibus *Reinaldi* Ubiorum Præfulis Anno 1167. defuncti à Colonienfibus Metropolitanis Canonicis secessionem facientes bonorum communitatem, quæ jam passim cessabat in Collegiis, retinuerunt & instaurarunt: quod *L. 1. de Canonicis, c. 14.* ad *Philippi* ejus successoris tempora rejicit *Molanus*, qui & eisdem statuit non instauratores sed auspices. Pristinas opes & extremam indigentiam, ad monita *B. M. V.* per *Venerabilem Everbardum ab Eza Almeloensem* Parochum sub Præposito *Petro de Domo Teutonica* adductis è Zwollenfì Bethlemo Canonicis restitutam Anno 1400. disciplinam regularem ejusque inde in alia Collegia derivationem ac demum unionem cum Windesimensi, Vide apud *Anonymum* hujus Canonicæ Regularem in *Chronico Magno* pag. 348. & seqq. nunc autem suburbano Collegio funditus everfo Canonici in Oppido commorantur.

3. *B. M. V. in Viridi Valle* prope Bruxellas in Brabantia Dioeceseos Mechliniensis secundo lapide ab Oppido, in Silva Sonia primitus Clusa sive unius Eremitæ

tæ domicilium, quos inter primus numeratur *Joannes à Busco* sive *Silvius* ex illustri Ducum Brabantiae familia oriundus, cui *Joannes* eo nomine 11. Dux Brabantiae Anno 1307. dictam Vallem dono dedit, quam ad obitum usque incoluit, cujus rei fidem perhibent antiqui versiculi.

I. Quater & mille ter C. tunc floruit ille,

Qui *Viridem Vallem* fundavit ad æthera callem.

Successit huic *Arnoldus Diesthensis* ac tertius *Lambertus* viri omnes Sanctitate vitæ & morum integritate conspicui, Anno 1343. *Joannes Hincartius* Canonicus major ad *S. Gudulam* Bruxellis, *Franco Frigidomontanus* ibidem Canonicus minor, nec non *Joannes Ruysbroecquius* Capellanus ejusdem Ecclesiae Deo perfectius servituri urbe relicta ad *Viridem Vallem* incolendam sese receperunt, quibus supradictus *Lambertus* locum cessit approbantibus *Guidone* Cameracensi Antistite & *Joanne III.* Duce Brabantiae. Anno autem seq. ibidem Sacellum excitarunt, quo in loco cum *Joanne Leuvenfi* Converso & aliis sociis in communi annis V. vixerunt veteri veste Clericali retenta, monente Priore *S. Victoris* Anno 1349 10 Mart. Institutum Can. Reg. *S. Aug.* per *Petrum* Episcopum Cameracensem sunt amplexi *Francone* ibidem Præposito constituto & *Ruysbroecquio* Priore, ubi plures sanctitate illustres emicuerunt: è Mariana Brabantia *Wichmanni* L. 3. c. 46. submisit autem se Capitulo Windesimensi Anno 1417. etiamnum superstes & Canonicis ac Canonica disciplina quam maxime florētis.

4. *B. M. V. in Bethleem* Zwollis Diœceseos Davenportensis de qua c. 7. §. 1.

5. *S. Pauli in Rubra Valle* prope Bruxellas Diœces.

cel. Mechlin. erat olim in Sonia Silva Clusa unius Eremitæ circa annum 1370. inchoata, & postmodum in Can. Reg. Coenobium commutata, & una cum Viridis Vallis Canonica cujus erat membrum Windesimensi Capitulo colligata Anno 1413. ea dives est variis manuscriptis Codicibus.

6. *B. M. V. & Duodecim Apostolorum* in Trajecto Diocesi. Traject. De initio ejus, cujus non meminit *Buchelius*, etiam curiosius (cum *Cornelii Blockii* Prioris ejusdem Chronicon *M. S.* mihi concessum non fuerit) è Monasterii Registris inquirenti nihil innotuit, nisi quod in Literis Capituli *B. M. V.* Anno 1289. quo ei sub perpetua annua pensione ab hoc area quædam accessit, vocetur *Monasterium Ord. Pænitentiae Jesu Christi*, qui quoddam Eremitarum genus erat, quique Saccitæ nuncupabantur. *Saccitæ primum Domum Regularium in Trajecto inhabitaverunt* (notat calamus domesticus) *de quibus hic fertur versiculus.*

Sunt & saccitæ, quibus ait Papa redite.

Hi deinceps Habitum Regularium assumpserunt & Antiqui vocati sunt Anno 1290. Saccitarum Ordine revocato missum est ad Præpositum Bethleemensem prope Dotecum ut hanc Domum Traject. sub sua gubernatione incorporare suo Capitulo dignaretur, & huic negotio auxilium ferebat Episcopus Traject. nam tunc nusquam Regulares erant præterquam ibi & in Nussia. Gisbertus de Raephorst Anno 1397. partem Templi fundavit, nunc Catechesi deservit coenobio in Orphanotrophium mutato, quod Windesimensibus confertum erat Anno 1430.

7. *S. Salvatoris* alias *Vallis Amoris* vulgo *Lievendael* in Emstein prope Dordracum in Hollandia Dioceseos Traject. de qua *Joannes ab Herxt* ultimi Prioris manu

con-

conscriptum fragmentum quod inter chartas meas reperio: Dominus Renaldus (è Buffschio 1. Chron. Windesim: 37. dictus Minnenbode, quod se pauperibus è Chronico Goudano ad annum 1380. liberalem & affabilem exhiberet, aliàs de Brakel, cui in sua Hollandia Philippum de Beveren afflociat Oudenbovius quique honeste Regulares dictos annotat Fratres de Eremo, Miles & civis Dordracensis cum conjuge sua Domicella Sophia de Ghiessen circa annum 1380. (82. juxta Buffschium sup.) zelo ac devotione moti erga Deum & Christianam Religionem fundaverunt atque bene dotaverunt Monasterium Can. Reg. in Pago quodam nomine Eemskerck sito intra Dordracum & Gertrudenbergam, indideruntque iidem nomen à flumine alluente Eemstein, quod ubi insigni pietate 40. annos floruiſſet, communi omnium malo & adversa fortuna Anno 1421. ipſo die, qui D. Elisabethæ sacer est, cum 70. fere Pagis illi contiguis ruptis aggeribus inundatione maris funditus interiit, atque etiamnum locus cum optimis & universis fere fundis in interitu jacet. Porro Patres Fratresque ejusdem Domus ut sanctitate conspicui, ne nomen & fama tam insignis & præclari Monasterii obliteraretur, hoc uſi sunt consilio: ut scilicet singuli in singulas Domos sui Ordinis dispergerentur, ibique aliquamdiu sub obedientia alerentur, quod ubi præstiterunt aliquot annos Prior Monasterii officii sui habens rationem diligentissimam cum quibusdam uis Laicis, Familiaribus, Conversis & Donatis agriculturæ interim operam dans tandem post 12. annos (hæc tenus Fragmentum) prope Lindam (ex Beverwijckii Dordraci c. 9. ubi Priorum Catalogum inuenies) sub Præfecto Joanne Brunonis de Asperen in Swyndrechtana Insula emerſit ac revixit, at Anno 1572. post

trium mensium armatæ manus custodiam à Monachis-
mi hostibus incineratum non vel lapide relicto ad ejus
memoriam *ex Oudenhovio*, & Canonici, qui Priori
Silvæducis aliquamdiu cohabitarant, Capituli privati
authoritate 28. Maii apud Trajectinas Brandolienfes
celebrati in Brabantina Collegia iterato dispersi.

8. *B. M. V. in Septem Fontibus* prope Bruxelias
Diœces. Mechlin. hujus loci fundator habetur *Ægi-
dius Bredeikius* (è *Wichmanni* Brab. Mariana L. 3.
c. 47.) qui cum septem sociis Urbem Bruxellensem
ejusque tumultus deferens ad Silvam Soniam Deo soli
suæque saluti vacaturus se contulit, *Joanna* Ducissa
Brabantiae fundum eis & locum dono assignavit, qui
paulatim piorum largitionibus in Monasterium excre-
vit cujus primus Prior præfatus *Ægidius* est consti-
tutus, Ecclesia Anno 1388. anno nimirum octavo à
loco ab iis primitus inhabitato consecrata & cum Ca-
pitulo Windesimensi unita Anno 1413. sub quo in pri-
mitivo flore etiamnum perseverat.

9. *Fontis B. M. V.* prope Arnheimium in Geldria
Diœces. Traject. primogenia Windesim. Canonica fi-
lia Anno 1392. fuscitata per *Venerabiles PP.* (inquit
Busschius 1. Chron. Wind. 37.) *Dominum Florentium*,
Joannem Gronde, *Joannem Brinckerinck* cum cæteris
ejusdem Congregationis Presbyteris atque per Reli-
giosos PP. *Joannem de Heusden* & reliquos in Winde-
sim professos: providi enim *Viri Winandus de Arnheim*
& *Arnoldus Gruithuysen* ad PP. præfatorum instan-
tiam illustrem Principem *Dominum Wilhelmum Ducem*
Juliae & Geldriae adierunt humiliter supplicantes, ut in
fundis & bonis *VVinandi de Arnheim* præfati Mona-
sterium possent construere juxta omnem modum & insti-
tutio-

tutionem Monasterii in *VVindesim*, consensum quoque Domini Traject. desuper ipse procuravit. Monasterium ergo præfatum in principio foundationis ex dispositione Domini Florentii 1300. florenos legales recepit à Joanne Kessel Coco ejus, quia in illo tempore tanta charitas erat inter illos, ut bona temporalia & Spiritualia Congregationis Daventriensis Monasterii in *VVindesim* & Fontis B. M. V. pene erant illis communia. Plura videri poterunt apud Capituli Chronographum. illud *Slichtenborstio* celebre à benevolentia in eos, qui cum paupertate conflictabantur, at modo rudetum est.

10. *Novæ Lucis B. M. V.* prope Hoernam in Hollandia Dioecesi. Harlem. Windesimensis Canonice 1. Chron. Wind. 37. Filia secundogenita, quam Anno 1388. Dominus Gerardus de Hoorn & Paulus de Medenblijck Sacerdotes Discipuli Venerabilis Gerardi Magni suscitaverunt in fundo Meinardi Eupeffz, qui hic Conversi habitu indutus, non sine fama Sanctitatis obiit, Anno 1550. novum Ambitum accepit. Anno 1567. Iconomachos passa, ac denique Anno 1573. communi Hoernensium Civium opera ad declinandam facti invidiam destructa est atque excisa: quod sane dolendum (*Veli*us ait ad hunc annum in *Hornano Chronico*, è quo hæc desumpsimus) cum ædificiorum splendore atque amœnitate loci vix ulli Belgico Cœnobio cederet, ideoque unicum Minoris Frisiz dictum Ornamentum, in quo ordinarie 900. subinde etiam 1000. pauperes & tenuioris fortunæ Cives per hyemem pasci solebant suisque malis ac calamitatibus remedium inveniebant.

11. *S. Joannis Evangelistæ* prope Amsteldamum Dioecesi. Harlem. quæ dum Vespertinum Officium in

Choro Canonicos occuparet, Anno 1532. vel juxta *Pontani* aliorumque calculum, Anno 1506. in Omnium S. S. Vigiliis, igne à Magistratu supposito penitus devorata, cum hic Amsteldamenses restitui nollent Anno 1533. reædificata est in *Heylo* prope Alcmariam: at nec ibi tuta, nam eam *Pius IV.* Anno 1565. Id. Mart. Harlemensi Ecclesiæ Cathedrali incorporavit.

„ Ut Episcopatus Harlemensis (habet *Bulla* Pontificia)

„ pro tempore existens Ecclesiam suam dignitatibus,

„ Canonicatibus & Præbendis, Officiis ac Personis Ecclesiasticis literarum scientia præditis jugiter decorata,

„ tam habeat, *Monasterium de Heylo Ord. S. Aug.* olim

„ Traject. nunc vero Harlemensis Diœcesis, quod à

„ nonnullis annis bis deflagavit, ad præsens certo modo Prioris regimine destitutum, seu cum vacaverit,

„ & in eo dignitatem Prioratus seu Conventuale, ac

„ omnia & singula, Canonicales Portiones, Officia,

„ Beneficia regularia, Prioratus etiam ab eo dependentes, nec non Canonicos & Personas, ac denique Ordinem omnemque statum & essentiam regulares in illis ac ipsis Canonicis, Prioribus & Personis penitus

„ supprimimus & extinguimus, illaque omnia & singula ad statum secularem reducimus, ac tum ipsos sic

„ secularizatos..... ad præfatam Ecclesiam Harlemensem..... in qua directi filii..... Canonici

„ suppressi Monasterii hujusmodi posthac quilibet, videlicet in suis dignitate & ordine residere debeant,

„ etiam perpetuo transferimus.

Cornelius vander VVoude in *Almariensi Chronico* ex annotatis *Petri Nannii* exortum ejus refert ad annum 1420. excidium vero ad annum 1571. studio *Godefridi de Mierlo* Harlemensis Episcopi, cujus Ecclesiæ Cathedrali

thedrali, ut mox diximus, illud Authoritas pontificia inferuerat. A fundo, in quo situm habuit prope *Vernebroeck*, vulgo dicebatur *inde Blincken*.

12. *In nemore* B. M. V. Prope Noorthorn in Benthemensi Comitatu Dioeceseos Monaster. de qua nos c. 8. §. 2. *Thomas de Kempis* in Chron. Montis Sanagnetanip. 2. c. 10. & 12. *Chron. Windefim.* L. 1. c. 38. L. 2. à c. 56. usque ad 62. & accuratissimo duplici Libro. *Tabularia* domestica: etiamnum superest, & post bellorum litiumque vexas religiosâ familiâ ac disciplinâ nunc denuo plurimum reflorescit.

13. *B. Mariæ* in Kerfendonck in Brabantia prope Turnhout olim Dioeceseos Camerac. nunc vero Antwerp. ea primordia sua adepta est Anno 1393. & ad preces *F. Godefridi Wevel* Confessarii sui Viridis valensis Canonici fundatricem agnoscit illustrem Principem *Mariam* filiam *Joannis III.* Brabantiae Ducis natu minimam & *Reinaldi Ducis Geldriae* Viduam: ejus accuratum Chronicon conscripsit *Joannes Latomus* & Notis suis illustratum Anno 1644. publici juris fecit *Joannes Hoybergius* Coenobiarcha xxix: ea tum loci amœnitate tum ædificiorum splendore ac Familiæ frequentia inter superstites haudquaquam minima.

14. *Montis S. Agnetis Virginis* prope Swollam olim Dioeces. Traject. nunc vero Daventr. de qua c. 7. §. 1.

15. *B. Mariæ in Valle Angelorum* in Leyderdorp in Hollandia Dioeces. Traject. hæc (ex *Busschio* L. 1. Chron. Windefim. c. 39.) infantiae Seculi. xiv coeva nunc autem eruderata parentem venerata est *Petrum van den Poel*.

16. *B. Elisabeth Viduæ* prope Brielis in Hollandia Dioeces. Traject. hanc in coemiterio Curialis Eccle-

fiæ B. M. V. in Rugge sub Dominio de Voirn, quam donarat *Albertus* Hollandiæ Comes, Anno 1403. extruxit *illustris Princeps & honestus Dominus Hugo Miles Famosus Dominus in Heenvliet*; censum auxere *Joannes VVilhelmi*, quidam Ven. Vir Dominus *Gerardus dictus Appelman*, *Hugo Prius*, quædam honesta matrona dicta *Massa Han Pape*, *Catherina Kaersebackers*, *Theodoricus Hugonis*, *Nicolaus Jacobi Zoetenz*, *Alisse Hugem*, *Joannes Hugonis*, *VValterus Heer Paulsz.* è Lit. Fundat: quas Anno 1404. 6. Mart. *Fridericus* Hierarcha Trajectinus ratas dixit voluitque ut hic surculus Windesimensi trunco infereretur, quod è *Buffchio* L. 1. Chron. Windesim. c. 39. factum Anno 1406. at igne à foederato milite Anno 1572. appposito interiit & à *Gorcomiensium* Martyrum nece de quibus *Estius* & *Opmerus* celebre nomen habet.

17. B. *Mariæ* in *Gaesdonck* prope *Goch* in *Clivia* Dioeces. Colonienf. cui in *Vrendeswegianis* Tabulariis lego intestinum horum dissidium natales dedisse: cum enim primus loci Prior *Henricus Kindeshof* tricas pertæsus regimen excussisset, unus Fratrum juniorum *Hermannus Zelen* nomine de *Grol* (exscribo Tabularia) an per se, an electione suorum, an de consilio prioris de *VVindesim*, vel aliorum compertum non habetur, de regimine Domus modico se tempore intromisit: sed quoniam propter resistantiam quorund. confirmationem ab Episcopo *Monasteriensi* habere non potuit, à loco recedere cogitavit, quod tandem, cum Presbyter esset effectus cum suis adhaerentibus consummarvit. Eorum autem separationem de permissione divinâ speramus factam, nam solemne *Monasterium* per eos exortum est in Oppido *Goch* tandem translatum extra muros: quod, ex *Theßemakersi* Annali-

nalibus p. 2. pag. 180. in Cliviaca Historia c. 19. apud *Egbertum Hoppium Gaedsdonck*. 1 *Dei Habitaculum* nuncupatur, quod usque nunc & regulari disciplina & inquilinorum numero floret.

18. *B. Catharinæ* in Noviomago in Geldria olim Dioecel. Colon. nunc vero Ruremund. de qua nihil apud *Pontanum* aut *Slichtenborstium*.

19. *Visitationis B. Mariæ* prope Haerlem in Hollandia Dioecel. Haerlemensis olim vero Traject. hujus Canonice Chronographus, sed non visus à nobis, est *Fridericus ab Heilo* Anno 1455. vitæ usura privatus. L. 1. Chron. Wind. c. 39. annum 1400. primordiale & Venerabilem Sacerdotem nostri *Gerardi Magni* Alumnum *Hugonem Goldsmit* iniciatorem, ac post septennium cum Windesimensibus copulam statuit *Joannes Busschius*.

20. *S. Salvatoris in Thabor* prope Snekam in Frisia Dioecel. olim Traject. nunc vero Leowerdient. unde plura antiqua Ordinis nostri Monasteria in Frisia vidimus reformata, verba sunt *Busschii* L. 1. Chron. Windesim. c. 39. in suo fundo plantavit censuque liberali rigavit Anno 1407. sacrum hoc Viridarium Dominus *Ruvenicus* Miles Hierosolymitanus, qui & ipse per Archipriorem Joannem Vossium eodem fuit insertus, nunc excisum est.

21. *S. Mariæ* in *Bethleem* prope Lovanium in Brabantia Dioecel. olim Leodient. nunc autem Mechlin. ut in *Bethleem* illo veteri *S. Paula*, *S. Eustochium* aliæque plures SS. Matronæ, nec non & *S. Hieronymus* alique viri Sancti religiose vixerunt, ita quoque in hoc Brabantino *Bethleemo* plures SS. Viduæ in Clusa quadam seu Recluserio, quod hic ante erectio-

Antistes, sub quibus in omnem decorem re floruit & Windesimensi Familiæ, cujus etiamnum vegetum est membrum, sese colligavit, è Krantzii Metrop. L. 1. c. 16. & 28. ac L. 11. c. 16. post 6. vel 8. (colligationis) annos invenimus ibi (est loquela Buffschii L. 1. Reform. c. 32.) Fratres Conventuales præsentés xxvi. cum Priore, Conversos & Laicos si vae Familiares præsentés C. LXXIII. & habuerunt tunc foras in aliis Ordinis nostri Monasteriis Fratres LVI. S. Meynulphe vita prostat apud Brouwerum in sideribus Germaniæ:

23. Stagni B. Petri Apostoli in Bommel in Geldria Diocesi. olim Traject. nunc vero Buscoducens. in initio seculi XIV. exordium sumpsit per Dominam de Braekel quæ locum cum omnibus domibus, agris & attinentiis suis Capitulo fecit præsentari & ut Ordinis nostri Monasterium construeretur, exoravit: at exiguo sui accremento donec honorabiles Viri Bernardus uyt den Enghe Canonicus Traject. & Magister Henricus Canne-man Canonicus Daventriensis tanta bona, dona & beneficia ipsi conferrent & procurarent, ut brevi post tempore (è Buffschio L. 1. Chron. Windesim. c. 39.) ab omni inopia sublevaretur cunctisque bonis suis successive ditaretur necessariis, nunc autem est dissipatum.

24. Throni B. Mariæ prope Grobbendonck in Brabantia Diocesi. olim Camerac. nunc vero Antwerp. de qua apud Meræum in Donationibus Belgicis L. 1. c. 134. Nos Arnoldus de Crayenhem, Dominus in Grobbendonck Eques, & Joanna de Reinvoirt ejus legitima conjux notum facimus omnibus, quod nos pro salute animarum & parentum nostrorum dedimus, & per præsentés literas damus in puram eleemosynam Priori seu Præfecto Generali & Capitulo Windesim. Canonic.

nic. Reg. S. August. bona infra nominanda, ad extruendum Monasterium quod per modum Carthusianorum claudetur, in honorem Dei ejusque Genitricis Mariæ in nostro fundo prope Grobbendonck, qui nunc vocatur *Nieuwer Moelen* & imposterum vocabitur *Thronus B. M.* in Diocesi. Camerac. pro sex religiosis Presbyteris ejusdem Ordinis S. Aug. ad Missas & alia servitia divina in dicto loco perpetuis temporibus celebranda, &c. Actum Anno 1414.

Cœnobium hoc deinceps mirifice floruit multosque insignes pietate & eruditione viros produxit: donec nuperis his Belgicis bellicisque motibus funditus eversum vix ruinas transeuntibus in commiserationem exhibeat. Religiosis in exilium pulsis, tandem ad ejusdem Ordinis Canonicam, quæ est Lovanii ad S. Martinum, translatis etiam Titulus cum plerisque bonis per sedem Apostolicam de consensu Hispaniarum Regis eidem est unitus, quæ jam vocatur *Thronus B. M. ad S. Martinum*: pars tamen proventuum Collegio pro Studiosis Congregationis nostræ Windesimensis Lovanii erecto applicata manet. *Hoybergius* in Notis ad *Latomi* Consendoncam, pag. 100.

25. *Paradisi B. Mariæ* prope *Remmerswael* in Zelandia Diocesi. olim Traject. nunc Middelburgensis ex *Reygersbergii* Chronico Zelandiæ in veteri Aremuyda à *Guilielmo* loci Domino Anno 1438. erecta largisque censibus locupletata: at cum ei in adolescentia sua Anno scilicet 1462. aquarum alluvies & insatiata voracitas, quæ jam Pagum absumpserat, minaretur exitium, in tutiorem stationem prope Roemerswaelianam olim Oppidum Zelandicum per *Henricum* & *Wolffardum de Borsselen* patrem & filium *Veræ* Dominos translata,

lata, ubi quod à Neptuno timuerat ei nupera Religionis innovatio excidium attulit: cujus integra descriptio, quam *Desselio* teste dedit *Foannes Latomus*, apud Corfendoncanos legitur.

26. *S. Joannis Baptistæ* Urbis Aquisgrani Diocesis Leodiensis hujus incunabula ad Annum 1421. referuntur, siquidem cum equestri Ordinis viro *Cononi von den Eyckborn* Aquisgrani Scabino ejusque conjugii *Mechtildi Havermans* liberi hæredesque deessent, divino afflata Spiritu matrona hæc viro suggestit ut hospitalem Ædem pro honore *D. Cornelii* ad fovendos recipiendosque inibi egenos versus semitam tritam vulgo *Collenstrats* excitaret assignata sufficiente dote: quod factum Anno circiter 1417. Meditati sunt deinde pii conjuges Instituti Carthusiensis cœtum accire, & pro eodem Templum adstruere: verum aliorum præsertim Domini *Vvinandi Xanten* ipsis prius à Sacris & Confessionibus, ac postmodum in eadem domo primum professi ductu ac hortatu mutato consilio Conventui Canonici. Reg. sub Capitulo Nuyssiensis, ac demum sub Windefimensi habitationem aptarunt, illæso nihilominus permanente proventu pro XIII. Pauperum alimonia: de uberiore largioreque censu Annuo quo Hospitali qua Religiosis prospexisset memoratus Fundator, nisi ex altero thoro prolem tulisset: decedit ex humanis Anno 1483. funeratusque est in Templo antiquo ut docet epigraphica inscriptio incisa saxo:

Strenuus in tumulto Miles Cono jacet isto

Cum Machtilde sua conjuge magnificâ,

Et prole Carolo de thoro secundo nato.

Ossa horum trium cum Sarcophago Anno 1619. à Priori Ven. *P. Joanne Schütz* translata sunt ad Olsæum no-

væ Ecclesiæ. Utroque fundatore jam vita functo, cum obortis undequaque tempestatum flatibus haud pauci reditus tam Conventui quam Xenodochio sensim decederent ac dilaberentur, assensu Leodiensis Præsulis & ratihabitione *Alexandri VI.* fuit hospitalis domus una cum suis censibus Conventui ac familiæ Can. Reg. juncta atque incorporata. Templum primitus versus meridiem ad communem viam exædificatum, ob strepitus vero pertranscuntium & operariorum diurnis Officiis minus congruum versus aquilonarem partem Claustrum translatum & Ordinis expendiis è lapidibus sectis structum in honorem SS. *Joannis Baptistæ & Cornelii* Pontificis Tutelarium sacratum est Anno 1504. (*Aquisgranum Petri à Beeck c. XI.*) & à pristinis inquilinis etiamnum frequentatur.

27. *B. Mariæ* in Bircket prope Amersfordiam nunc *Curie B. Mariæ* in Amersfordia diocesi. Traject. cum antea Tertiam S. Francisci Regulam profiteretur ad instantiam Hon. P. *Henrici VVilhelmi* Anno 1417. sub Windesimensi Capitulo (è L. 1. Chron. Wind. c. 40.) D. Augustino inauguratur. Alibi lego suburbanum Collegium in Festo Translationis S. Martini Anno 1543. in prædam cessisse militibus Martini Rossemii, & quicquid horum rapinæ superfuerat, illud sibi Cives Amersfurdianos diripuisse. quam autem in Oppido salutem quæsierat, nupera Religionis innovatio extinxit.

28. *Vallis Pacis* prope Trajectum nunc S. *Joannes* in Amersfordia Diocesi. Traject. L. 1. Chron. Windesim. c. 40. hujus domicilii auspex inscribitur *magnus ille multarum devotarum Congregationum utriusque sexus Propagator Dominus VVermboldus Benschop*, & relicto S. Francisco sub Windesimensium Statutis Anno 1419.

S. Augustino ascribitur. Calamo *Henricæ ab Erp* Abbatissæ vicini Dominarum Asceterii notatum invenio ad annum 1527. à Geldris, qui contra *Henricum* Bavarum Trajectinorum Civium rebellionem fovebant Prid. Kal. Maii incineratam hanc Canonicam, & ad annum 1428. ejusdem rudera in urbem advecta locum accepisse in mœniis Arcis quam *Pacisburgum* appellarunt.

29. *Vallis B. Mariæ* prope *Oudenaerden* in Flandria Dioecesi olim Tornacensi nunc vero Gandavensi. quæ in illustratæ Flandriæ Aldenarda à *Sanders* scribitur in *Elzeghem* à *Joanni Eggertio* Hollandiæ Thesaurario Anno 1419. loco ubi Recluforium dumi Mariani fuerat, inchoata & sequenti mox Anno Windesimensi Capitulo unita.

30. *B. Mariæ* in Dumo prope Endoviam in Brabantia Dioecesi olim Leodiensi nunc autem Buscoducensi. cujus origo apud *Hoybergium* in Notis ad *Latomi* Corfendoncam pag. 134. ex *Petro Impens* desumpta talis est: erat inter Aulicos *Anthonii* Burg. & Brab. ducis primus pridem ejusdem Consiliarius & post mortem ipsius pupillorum filiorum *Ioannis* & *Philippi* imo totius Brabantiae Gubernator designatus nobilis Baro de Crayendonq, *Ioannes de Schoonvorst* Dominus temporalis de Monioyen. hic exemplo *Arnoldi Crayenhemii*, cum prole careret, statuit & ipse Monasterium condere accitoque *Waltero Girulano* Priore Corfendoncano de ejusdem consilio in domo sua Castrensi juxta mœnia Oppidi Eyndhoviani ex Castro Monasterium Can. Reg. quod *Dumum B. M. V.* appellari voluit, sub perpetua clausura fundavit, diversas hæreditates, pretiosa Ecclesiæ ornamenta & alia jocalia primis Religio-

sis consignando. Contigerunt hæc An. salutis 1419. plura de hoc Collegio audiri possunt è *Grammaio* c. 6. *Campiniæ* suæ & *Wichmanno* L. 3. *Brab. Marianæ* c. 51. quod cum, post *Ordinibus* traditam *Silvæducentsem* *Maio-riam*, certum sibi immineret hoc in loco excidium, salutem quæsit fugâ & invenit in *Weertha* sub *Ruremundensi* *Tetrarchia* *Hoornani* Comitatus *Oppidulo*.

31. *Campi B. Mariæ* in *Oost-Frisia* prope *Efingen* *Diocesi*. *Bremensis* à prima sui fundatione *Cœnobium* fuit *Sanctimonialium* *nigri Ordinis S. Benedicti*, quod propter vitam earum dissolutam & regularis vitæ negligentiam ad magnam temporalium & Spirituum rerum penuriam non immerito pervenit: unde quidam *Nobilis* partium *Frisiæ* illius *Capitaneus* nomine *Vilboldus* scripsit *Capitulo* ut idem *Monasterium* assumere cum omnibus suis attinentiis dignaretur, ac *Fratres* sui *Ordinis* ibidem collocaret: ipse enim de *Patrum* consilio paucas ibidem relictas mulierculas *Moniales* vetulas alio in loco ibidem propinquo ipsis insimul depurando de bona ipsarum voluntate modica habita provisione facillime contentaret. Acceptatum fuit Anno 1420. (datusque fuit primus *Præfectus Arnoldus Creveldius* opinione pietatis & virtutum apud *Posteros* celebratus ex *Emmii* *Frisia* L. 23. ad annum 1444.) & nunc habent in *Efingen* & in *grangiis* sibi unitis circa 200. *Fratres* & *Laicos*, dedi verba *Bussobii*. Hoc autem *Afceterium* *Hæreticorum malitia* penitus desolatum & profanatum *Cathedrali Ecclesiæ Groningensi* ejusque *Mensæ Capitulari* (ex *Bullâ*) Anno 1561. 7. idem *Aug. Pius IV.* conferuit.

32. *Montis B. Mariæ* in *Bodinghen* prope *Sybergb* in *Ducatu Montensi* *Diocesi*. *Coloniz Imago B. M.*

V. Mundi Salvatorem ex Ara Crucis depositum sinu complexæ (quam divino jussu nonnemo Inclusus fieri curaverat) huic loco initium & nomen fecit: cum enim ad eam miraculorum illecebris excitus frequens undequaque populus conflueret manuque liberali sua dona deferret, ex iis L. 1. Reform. c. 3. ait *Busschius*, *pulchra lapidea testudinata fabricata est Ecclesia sive Capella bene tecta cum tribus campanis, Altaribus, Sacristia & aliis ad divinum cultum requisitis*, uti & quatuor alimenta totidem Ministris, qui Aris ac Choro deservirent. assignata fuere: sed dum hi de Fidelium munificentia tanquam de spoliis damnabili cupiditate digladiantur, à summo Ecclesiæ Tribunali eorum expulsa & Canonicorum nostrorum, quæ etiamnum pacifica est, successionem obtinuit Dux Montium *Adolphus*.

33. *S. Salvatoris in Ewich prope Attendorn* Diocesis. Colon. *cujus fundatio*, ut in suis ad me scribit Reverendus modernus Archiprior *Petrus Santrudonianus*, facta est Anno 1424. à Domino Henrico de Weke Cive & Mercatore Coloniensi in gratiarum actionem pro conservatione à gravissimis periculis, relicta ad ejusmodi foundationem parte aliqua bonorum suorum. Est Monasterium satis exiguum & imperfectum, sed quo etiam hodierni inquilini, qui à Majoribus suis didicerunt abundare & inopiam pati, sunt contentissimi.

34. *Passionis Christi & Mariæ in Tongris* Diocesis. Leodiens. ex *Busschio* L. 1. Chron. Windesim. c. 44. & *Siffrido Petri* in Gestis Pontificum Leodiens. sub *Joanne Heinsbergio* Antistite LXXXI. Anno 1424. primum lapidem accepit ab Oppidi Consulibus & pri-

moribus positum, cum antea esset Hospitale, qui usque nunc immotus est.

35. *S. Mariæ* in Wittebergh in Saxonia Dioces. Hildesim. primum fuit Monasterium in Saxonia reformatum, in quo ante 200. Annos octo Inclusi sine aliqua Regula nisi forte Inculsum habitabant: sed cum *Clementina* contra *Bachardos* & *Beginas* ubique fuerat promulgata, timentes per illam se inde exturbari & expelli de consilio Domini Decani in Monte *S. Mautitii* viri docti & experti prope Hildesim Habitum Canon. Reg. portari tunc in Saxonia consuetum assumpserunt, ita tamen quod Prior eorum sub perpetua permaneret Clausura propter primariam eorum institutionem. Monasterium ipsum prius Castrum fuit unde multæ deprædationes sæpe fiebant, præsertim cum circa se Silvam magnam habebant in Monte sitam. Postquam autem dicti Fratres ad proprietatem & alias Ordinis transgressiones declinaverant, quidam eorum corde compuncti & allekti fama disciplinæ Windesim: reformari & Capitulo Windesimensi incorporari petierunt. *Buschius* L. 1. Reform. c. 29.

36. *S. Martini* in Lunen Kerke nunc in Achlum in Frisia prope Haerlingen Dioces. olim Traject. nunc autem Leowerdienf. olim Can. Reg. *S. Augustini* illustris Abbatia, cui à Viris Nobilibus *Lugdunennæ Familiae* Anno 1157. initium & à *Godefrido* Trajectino Antistite datus primus Abbas *Wigboldus*: sed cum à religiosæ vitæ norma defecissent inquilini, ad eam eos reduxerunt Windesimenses & Monfagnetani Canonici, extinctoque Abbatis titulo humile Prioris nomen substituerunt ac suæ Reip. ascripserunt. è *Buschio* L. 1. Reform. c. 4. *Kempæi* Chronico Monfagnetano at-

que *Ubbone Emmio* ad annum 1165. quem Rerum Frificarum L. 7. intialem putat. modo autem in interitu jacet.

37. *B. Mariæ* in *Sion* prope Beverwijk in Hollandia Dioecesi. olim Trajecti. nunc Harlemensi. *Monasterium* hoc in nudo fundo hæreditatis Domini Gerardi ibid. Presbyteri Anno 1429. inchoatum fuit; è *Busschio* L. 1. Reform. c. 5. per eos *Fratres* quos ex Hulsbergenfi Collegio c. 11. §. 5. diximus egressos: *Miles quidam Dominus Bertoldus de Assendelft* (ait *Busschius*) se nobis ibid. adjunxit non habens uxorem privatim vivere volens & in quiete ab hominum secularium tumultu Domino Deo servire. Hic *Dòmum* lapideam magnam & bonam non longe ab aquis maris in eodem fundo de licentia nostra ædificavit, circa quam domum totum postea *Monasterium* propter ejus convenientiam est constructum, sed quod nupera Religionis alteratio iterum destruxit.

38. *B. Mariæ* in Ryckenberg in Saxonia Dioecesi. Hildesem: prope Goslarium *Monasterium* egregium & solenne juxta *Busschii* epitheta L. 1. Reform. c. 30. cujus census cum antea ob malam œconomiam alendo Præposito cum 7. Canonicis & rara familia vix sufficeret, post restitutam disciplinam (quod Anno 1414. factum est) & sui cum Windesimensibus unionem 73. Canonicis & Laicis abundantem alimoniam præstabat, de qua fusc præcitatus *Busschius*.

39. *Vallis B. Elisabeth* prope Ruremundam Dioecesi. olim Leodienfi. nunc vero Ruremund. quæ Canonicis etiamnum hospitium præbet.

40. *B. Elisabeth bonorum Puerorum* in Oppido Leodienfi. quæ Domus prius fuerat Hospitale Pauperum regebaturque (ab Anno 1092. ex *Anonymi* Reg. Nuyss.

Chronico pag. 134.) per tres vel quatuor Canonicos Regulares antiquos seu veteris Instituti, cujus loci provisor erat Abbas novi monasterii S. Sepulchri juxta Huyum: sed tandem successu temporum per gubernantium incuriam collapsa sunt omnia bonaque dilapidata, unde Episcopus Leodiensis locum è manibus Prælat. sancte-pulchralis eripuit, & *Pueros* donec pubescerent educari & juxta morem Fratrum Davent. institui ibid. voluit, quibus quidam Sacerdos Habitum *Fratrum communis Vitæ* Davent. gerens præerat, dicebaturque Prior *bonorum Puerorum*. Sed & hoc aliisque Curatoribus negligenter agentibus usitata jam pridem mala renasci coeperunt in tantum ut nulli *juvenes* reciperentur: quæ considerans Leodiensis Antistes *Joannis Heynsbergius* per Consiliarios suos à Lovaniensi Bethleemo virum petit expertum, qui Monasterium hoc juxta Instituta Can. Reg. reformare possit. mittitur ergo *Olivarius de Campo* cum uno Converso Leodium Anno 1428. qui reformationi hujus loci tanta industria ac diligentia instituit ut post paucos annos in personis, ædificiis, hæreditatibus ac dilatatione loci, quasi novum Monasterium visum fuerit, idemque Windesim. Capitulo incorporaricuravit, quod deinceps multum floruit: at Anno 1489. Monasterio Virorum translato ad S. *Leonardum* extra urbis muros qua Trajectum itur ubi hodieque degunt, locus hic *Bonorum Puerorum* (ex *Hoybergii* Notis in *Latomi* Corfendonkam, Virginibus quibusdam S. Sepulchti cessit.

41. *B. Mariæ* in *Nazareth* prope Bredefordiam Dioeces. Daventr. de qua c. 13. §. 4.

42. *Montis B. Mariæ* in *Aningben* in Frisia prope Berlicum Dioeces. Leuward. de cujus exortu nulla me-

moriam apud Ordinis Historiographos, nec apud *Ubbonem Emmium*, *Winsemium* aut *Schotanium* in suis Frisiacis. Canonicos innovata Religio inde exulare coegit.

43. *S. Bartholomæi* in *Sulta* prope *Hildefium* ejusdem Dioecesis. eam pro Clericis & Presbyteris, quibus & ipse aliquamdiu convixit, Anno 1024. erexerat *S. Godhardus XIV.* *Hildefiensium* Episcopus, quibus Anno 1116. *Bernardus* Antistes XX. Canonicos Regulares substituit quos Anno 1439. sub *Magno* Præsule xxxix. regulari observantiæ restitutos Anno 1440. *Windefimensi* Capitulo conferuit *Joannes Busschius* ex ejusdem L. 1. Refor. c. 6. & 10. de qua *Krantzius* L. 4. Metrop. c. 7. *Godhardus* in honorem *D. Bartholomæi* ad muros Civitatis extruxit Conventum Regularem ad *Salinas* vocant, locum hodie foris & intus prædiis & religione florentem & necdum effoetum. Dicitur autem in *Sulta* seu ad *Salinas* propter aquas in ea salientes, quæ Canonicam circumfluentes per subterraneos aquæductus in Civitatis puteos derivantur, eas, cum antea essent falsæ & insipidæ, dulces & potabiles sua benedictione reddidit *S. Godhardus*.

44. *B. Mariæ* in *Hertzenhagen* juxta *Francofurdiam* Dioecesis. *Mogunt.*

45. *B. Mariæ* in *Mello* juxta *Gandavum* in *Flandria* Dioecesis. *Gandavens.* quam solo amœno sitam ad Annum 1431. ut *Archiva* docent, fundat vir nobilis *Ludovicus van Hole* civis *Gandavensis*: fundat autem & dotat pro 8. Canonicis, quorum sex essent Sacerdotio insigniendi, reliqui vero non, donec Dei munere eidem loco de pluribus bonis foret prospectum, sub uno Priore ad 7. Horas Canonicas quotidie decantandas celebrandamque solemnem Missam pro

anima sua suorumque Majorum ac Posterorum bono, ex *Sanderi* Flandria illustrata Tom. 1. in *Alosto*.

46. *S. Dionysii* in *Molenbeecke* Dioecesi. Mindensi. *Dragonis V.* Episcopi Mindensis tempora (verba sunt *Krantzii* L. 3. Metrop. c. 8.) insignivit fundatio Monasterii Dominarum Canoniarum in Molenbeecke ad annum Christi 896. sic enim inepti quidam indicant versiculi, cum rebus Germaniæ præesset *Arnulfus* Romanorum Imperator: fundatrix erat nobilis foemina *Hilborck* & Sacerdos *Folcardus* uterque locuples: centum pagos cum litionibus. 1. colonis feruntur contulisse, Pontifex quoque ut in fundatione concurreret partem Decimarum de suo dicitur contulisse ea videlicet conditione, ut annuos 5. solidos in auro vel argento ad Aram Sanctissimi Petri afferrent, & ipse Pontifex iusta de loco obsequia reciperet quemadmodum de aliis locis suo juri subjectis. Creatur in eo loco Abbatisa insignis puella fundatricis neptis: *Arnulphus* Imperator multis privilegiis hunc locum insignivit, sed & *Otto II.* adauxit, & *Henricus II.* adimplevit. Quum autem incendio deperisset instauratum accepit Patronum *D. Dionysium* tunc recens è Francia in Ratisbonam translatus per eundem *Arnulphum* Imperatorem. Fertur eadem Fundatrix cum maritum in peregrinatione Terræ Sanctæ absentem jam desperaret rediturum ex omni patrimonio amborum IX. Ecclesias construxisse annumerato Monasterio: cum autem ille insperatus rediret placatura indignantem prævenit dicens 9. se filias absenti peperisse nondum in Christo regeneratas: intellexit vir Deo devotus quid loqueretur & annuens per omnia, quæ facta sunt, approbavit. At *Alberti* è Comitibus de Hoya Mindensis Episcopi temporibus,

(ex

(ex eodem *Krantzio* L. II. Metrop. c. 53.) Monasterium, nunc insigne, Molenbecense mutatum est post Canonicas excipiens Fratres Regulares Anno 1441. nam sub manibus Dominarum dum labitur religio, omnia pariter collabuntur, ruerunt ædificia, perierunt prædia, ad mendicitatem versa sunt omnia, nunc sub manibus Regularium omnia refluoruerunt, de quo noster *Busschius* testis ocularis L. I. Reform. c. 34. San. Dionysianum prius fuit Dominarum in quo unam duntaxat Dominam invenimus & IV. Sacerdotes Præbendarios: Prior de Bodike *Arnoldus Huls* dictum Monasterium juxta Regulam & Statuta nostra assumpsit reformandum Fratres suos Regulares in illud inducens: rogavit autem me in *Sulta* Patrem, qui secum de Capitulo Generali veneram ut viderem secum an locus ille aptus esset pro Ordine nostro in illo constituendo. Cùmque locus bene placuisset, licet ædificia ruinam minarentur, & Ecclesia earum longa & lata multum & alta stabulum esset equorum & vaccarum fimo & immunditiis plena bene tamen aptanda & purganda, amota Domina & Præbendariis Capitulo Windesimensi accessit, in quo postmodum, dum visitatorem ageret, fere centum numero domesticos se reperisse testatur.

47. *Horti B. M.* vulgo *Kirsgarten* juxta Wormatiam ejusdem Diocesis quem *Henricus* Sarburgensis Comes Wormatiensium XXXIX. Antistes Anno 1234. vitæ terminum sortitus pro Cisterciensibus Vestalibus plantaverat: at, hisce omnibus lue pestifera consumptis seu potius, è *Tritheimii* Chronica, loco depulsis, cum *Fredericus à Domnec* ab Anno 1426. usque ad 1445. Lix. Episcopus Windesimensibus Canonicis

possidendum excolendumque tradidit : quibus Dimissis nunc est Wormatiensis Antistitis peculium.

48. *Busci Domini Isaac* juxta Nivellam in Brabantia Diœces. olim Camerac. nunc Mechlin. *uo Isaaco* Loci Domino nomen mutuata : cum enim utpote strenuus admodum in armis (è *Wychemanni* Brabantia Mariana L. 3. c. 48.) cum reliquis Belgii Nobilibus ad sacram expeditionem contra Saracenos perrexisset sinistro belli eventu ab iisdem captivus in carcerem detrusus est : quo in statu cum supplex ad communem Afflictorum Consolatricem & Christianorum auxilium Virginem Mariam (cujus Imago ante ejus Castrum arbori adhærebat) pro liberatione sui confugisset, adfuit mox illa libertatem addicens si in ejus honorem sacellum erigeret : nec diu tergiversatus è vestigio, quod petebatur, promisit & ecce mane facto videt se vinculis liberatum quibus antea erat constrictus, apertoque ostio carceris nemine prohibente liber egreditur, & in Brabantiam redux liberatrici suæ Sacellum & juxta hoc Cœnobium extruxit (Anno 1416. ex Fastis Belg. *Myræi* ad 8. Septemb.) in quo Canonicos Regulares è Cœnobio VII. Fontium evocatos constituit, quorum posterii ibidem hodieque perseverant & florent.

49. *B. M. & Joannis Evangelistæ* juxta *Segenberg* in Holsatia Diœces. Lubecens. in primordio Seculi XII. imperatoriâ Lotharii munificentia erecta ac dotata, quicam tradidit *S. Vicelino* Holsatiæ Apostolo ac postmodum Aldenburgenſi Episcopo : à quo post devastationem translata est in Villam Hageresdorpe propter Fori tumultus & ab Arce militari incommoda quæ Zegenbergæ videbantur, è *Krantzii* Saxonia L. 6. c. 10. tantumque valuit novæ molitionis fama

ut *Tietbmarus* Bremenſis Chori-Decanus (cujus vitam ex *Helmoldo* L. 4. Wand. c. 16 : & 17. idem Author deſcribit) relicto loco ſuo Falderam petierit, ut à *Viſcelino* novæ plantationi præeſſe juberetur. Ad Montis radicem remanſerat in loco priſtino Paroecialis Eccleſia, ſed quod præter Hageresdorpianum nulla alia eſſet congregatio Cleri in Aldenburgenſi Eccleſia, ad primas ſedes eam reduxit ſucceſſor *Viſcelini Geroldus*, ſub quo etiam Aldenburgo Lubecam Episcopalis Cathedra tranſmigravit, quatenus in ſolemnitatibus quum Pontificem oporteret adeſſe populo haberet in Clero Sacri Officii miniſterium : labefactatam diſciplinam renovari & Windeſimenſi Capitulo uniri curavit *Nicolaus* xx. Lubecenſium Antiſtes, ex Krantzii Saxonia L. 6. c. 4. Wandaliâ L. 5. c. 25. & Metropoli L. 11. c. 37. ei L. 1. Reform. c. 36. Archidiaconalem prærogativam *Buſſchius* attribuit : Monasterium in *Zegenberge* (ejus ſcripta exſcribo) ad quatuor miliaria ultra Lubec ſitum eſt habens Eccleſiam Parochialem, imo in eo Eccleſia Parochialis eſt cum Archidiaconatu per 4. miliaria annexo, quæ per Fratrem unum, qui Plebanus dicitur, regi ſolet habens Capellanium Sacramentorum adminiſtratorem & Prædicatorem. Dux Holſatiæ in alto Caſtro ſuper Oppidum habitans cum omni familia ſua ſexus utriuſque & omnes cives Oppidi illius ſolent ibi audire divina & Eccleſiæ accipere Sacramenta & dominicis & feſtis diebus ibi audire ſermones. At fuimus, fuimus Troës.

50. *S. Hieronymi* in Ruremonda in Geldria ejuſdem Dioceſ. olim Leodiens. nunc PP. Societatis Jeſu Collegium ejuſque patrimonium, dum hic Pontificia ſedes conſtitueretur, Ruremundenſi Episcopo à *Pio IV.* aſcriptum.

51. *S. Petri* in Hegene in Comitatu Lingensi Diœces. Wormacienſis prope Wormatiã in Dumetis ab *Eunucho* Comite Lingensi circiter annum 1135. excitata multisque bonis ac redditibus sublimata : Ecclesiam Anno 1141. *Buggo* Wormatiensis Hierarcha consecravit & *Harburgum* primum Præpositum dixit, qui ibidem Canonorum Regularium Vitam primus instituit, quam postmodum pene emortuam Windefismensium industria innovavit.

52. *B. M.* in Insula (è *Trithemii* Chronicis, in Valendor) prope Confluentiam Diœces. Trevirensis de qua lego pag. 171. apud *Wilhelmum Kyriandrum* in Treverorum Annalibus : *Jacobus de Sirck* Treverorum XIIIC. Archimysta Conventum Minorum in Confluentia Christi Anno 1451. ad regularem observantiam reduxit : Monachos Regulares in Insula Confluentiæ & Eborhartsclausa ab initio reformatos primus instituit. Huic autem Canonicæ Zwollensium Bethlehemitarum exilium circa annum 1428. initium dedit, de quo præter alios in *Fratrum Daventriensium* Biographia *Rodolphus Dierius* : *Regulares de Belbeem captaverunt locum in Insula juxta Confluentiam, ubi jam actu viget disciplina regularis, quæ usque hodie in nepotibus perdurat.*

53. *B. M.* in Sylo prope Emdam in Oost-frisia Diœces. Monasteriens. *Ulricus* Orientalis Frisiæ Comes (in Friscis ad annum 1444. notat *Ubbo Emmius*) Virgines è Coenobio Silomonachæo Familiæ Benedictinæ, quæ aliquot jam seculis id tenuerant, incertum qua de causa Nordam partim, partim Thedingam, quibus in locis ejusdem Ordinis sacra Collegia erant, migrare jubet iisque substituit Regulares, qui deinceps ad nostra

stra usque tempora Cœnobium tenuerunt, sed è quo modo proscripti sunt.

54. *S. Anthonii* Confessoris in *Albergen* in *Twentha* Trajectens. olim Diœces. nunc autem Daventriens. de qua c. 8. §. 1.

55. *S. Nicolai* in *Bergum* prope *Leowerdiam* & ejusdem Diœces. olim tamen Traject. Mensæ *Leowerdiensi* de congrua dote providere volentes (habet *Bulla* *Piana*) ac attendentes, quod neque in *Civitate* *Leowerdiensi* neque in alia parte *Frisiæ* ulla secularis Collegiata Ecclesia, quam plurimum vero ac diversorum Ordinum Monasteria reperiuntur, adeo ut præ eorum multitudine non satis personarum monasticam Vitam agere volentium inibi reperitur, motu proprio & ex certa nostra scientia ac de Apostolicæ potestatis plenitudine: hæc præfatus Pontifex Ecclesiæ Cathedrali incorporat Abbatiam *Horti B. M. V.* Ord. *Præmonst.* & Episcopali mensæ *Præposituram B. M. V.* ejusdem Ord. quæ erat in *Oppido Bolswerdiensi* ac Monasterium in *Bergum* Can. Reg. *S. Aug.* eo tamen onere ut Canonici superstitibus in alium honestum locum ordinaria autoritate transferendis ad eorum vitam sufficiens annua pensio super fructibus, redditibus & proventibus Monasterii hujusmodi assignetur ... ipseque Episcopus *Leowerdiensis* pro tempore existens Ecclesiam dicti Monasterii *Bergumensis* in Parochialem erigat & instituat, illisque de idoneo Rectore ad divina ibidem exercenda provideat in præcitatâ *Bulla* Anno 1561. summus Pontifex præscribit.

Nec à vero alienum quod inibi asserat ob eorum multitudinem inquilinis destituta Cœnobia, cum teste *Scotano* L. 15. VII. Abbatias & nonaginta novem Monasteria sola *Frisia* numeraverit.

56. *Ven.*

56. *Ven. Corporis Domini* in Colonia ejusd. Dioecesi. hujus originem ex Tabulario refert *Tillemannus Bredembachius* Collat. Sacr. L. 1. c. 8. *Ven. Sacramentum* de ore cujusdam hominis ægritudinis Lecto decumbentis, qui communicaverat, in specie infantuli dinoscitur effusum fuisse Anno sci. 1331. & super eand. Foveam, quæ in medio Chori etiamnum visitur, erectum fuerat Oratorium parvum à matrona quadam nomine *Benigna* honesti Civis Colon. *Henrici de Cupino* relicta Vidua & ejus filio *Brunone*, cujus erat loci fundus vinea puto, de expresso consensu Dom. *Reinoldi* Præpositi *S. Gereonis* & Dom. *Matthiæ* Plebani *S. Christophori* ad unius Sacerdotis sustentationem erectum ac dotatum & magno populorum concursu frequentatum, secundum quod pictura & Scriptura edocent, cum variis signis & miraculis, quippe submersi resuscitati, rupti persanati, infantes ex difficilis partus periculo erepti & alia multa admiranda patrata fuerunt, &c. Denique circa annum 1423. crescente devotione Fidelium & pio cum primis studio laudabilis Viri *Arnoldi Schillink* Civis Colon. superædificata est loco sacro Ecclesia usque nunc spectabilis, quæ per Rectores Presbyteros seculares per Septem ferme Annos gubernata postea circa Annum Domini 1434. privilegiis suis per consensum devoti Viri Dom. *Henrici Asel* Pastoris *S. Christophori* dotata, donec *Theodorici de Meursa* Archiepiscopi Colon. studio idem locus erectus fuit in Monasterium Can. Reg. *S. August.* ex *Arnhemien*si Fontana Canonicâ ad Prioratus officium *Thoma van den Wal* evocato, sub quo è *Gelenii* Sacrario Colon. L. 3. Syntagm. 38. redditibus & ædificiis plurimum auctum, quæ usque nunc hospitium & alimoniam nepotibus præstant.

57. *S. Petri* in Daelhem Dioecesi. Paderburnensi fuerat nuper Vestalium domicilium, at iis amotis Bodicensi Canonice incorporatum, quidam autem Fratres (loquor ex *Busschio* L. 1. Reform. c. 34.) conscientiam inde habuerunt, quod bona istius Monasterii sibi appropriassent, de quibus integrum vivere & sustentari poterat Monasterium; placuit tandem omnibus quod juxta primariam sui institutionem unum singulare Ordinis nostri ibid. Monasterium construeretur, Presbyteros, Fratres & Laicos ad hoc deputantes quorum aliqui ibid. jam sunt professi: ad unum bonum miliare distans de Bodike. Parvam Moniales habuerunt Ecclesiam inter montes cum parvis domibus sibi adjacentibus, Prior vero modernus *Joannes Sonsbeeke* in Bodiken ante professus magnam, longam & latam in cacumine montis intra septa Monasterii tamen de sectis & quadratis lapidibus construxit Ecclesiam habentem 180. pedes in longitudine 34. pedes in latitudine, totum Monasterium cum novo Dormitorio, Refectorio, &c. in montem illum volens transferre: multos habet Laicos pene centum. ita *Busschius*.

58. *S. Viti* prope *Naerden* in Hollandia Dioecesi. Traject. est nunc hac Canonica, ut non nemo ait, miserabile cadaver: quo autem ævo quibusque parentibus ortum habuerit nulla me privata manus neque prælum edocuit.

59. *S. Nicolai* in Truttenhusen Dioecesi. Argentinen. de qua in Episcopis Argentinen. sibus in *Henrico* 1. pag. 240. *Franciscus Guillimannus*: anno secundo dedicavit Monasterium Truttenhusanum Can. D. Aug. quod *Herradis* Abbatissa Hohemburgi ad ipsius montis pedem extruxerat, ut eorum opera in administratione rerum

temporalium & spiritualium uteretur: habebat *Herradis* fratrem *Guntberum* Nobilem à Winheim & Landsberg Alfatum, cujus auxilium & consilium ea in re præcipue adhibuit. *Brusschius* de Monasteriis Germaniæ Anno 1181. illud extructum scribit, quod Canonicis proscriptis nunc est Landsbergianæ Familiæ peculium.

60. *S. Pancratii* Hamersleve Dioeces. Halberstadiens. cujus initialem annum 1108. in Riddagshufenfi Chronico pag. 22. Statuit *Meibomius*: in ea religiosæ vitæ tyronem egit &, ut quidam volunt, vota nuncupavit magnus ille & inter Ascetices magistros famosissimus *Hugo de S. Victore* qui post ad Universitatem Parisios se contulit, & ibi in virum perfectum & doctum excrevit L. 1. Reform. c. 31. ait *Buschius*. Autoritas *Burchardi* xxxvii. Antistitis hoc Collegium Windesimensium disciplinæ subdidit & Familiæ uniri voluit, sub qua post multas calamitates modo pristinum decorem induit.

61. *S. Spiritus* in Udem & *Vallis Gratiæ* in terra Clivenfi Dioeces. Colon. de quibus in sua Clivia pag. 180. *Thissemakerus* Sepulchri *Dominici* Udenheimense & *Vallis Gratiæ* in villa Ganswychiana prope Clivopolim Can. Reg. Cœnobium utrumque ab *Henrico* (*Raescopio* non) *Raefio* Præposito S. M. Traject. Anno 1456 primo Udenheimii Sacello in usum pauperum Studiosorum constructo fundatum est: verum ex utroque consensu & autoritate *Joannis* nominis 1. Cliviæ Ducis 11. ex Sacello claustrum Can. Reg. ibi erectum & S. Aug. Capitulo Windesimensi subjectum: ex quibus Udenheimense quidem Regularibus in *Vallem Gratiæ* translatis Anno 1580. Monachis de Santodiliano Monte sive S. Sepulchro concessum est: deinde *Valle Gratiæ*

Anno

Anno 1590. bellis Belgicis vastata Regularibus suum Udenheymense vetus iterum datum ab iisque usque modo inhabitatum est.

62. *S. Joannis Baptistæ* in Rebdorp quod Cœnobium præclarum & elegans ad Altmulam sive Almonum fluvium supra Aichstadium post ipsam Arcem Episcopalem in longe amœnissima valle situm fundatum ac extrui cœptum est Anno 1159. sub Episcopo Aychstedenſi Domino *Conrado à Morspech Fridetici* Imperatoris præcipuo ac gratissimo Consiliario ab Imperatrice Domina *Beatrice* Burgundionum Ducissa *Fridetiri Barbarossæ* secunda conjuge, quæ Pagum Rebdorphenſem dono dabat Episcopo ad extruendum Monasterium. Episcopus *Conradus* sibi in eo sepulturam adhuc vivus ordinavit, in quam mortuus depositus est Anno 1171. cubat in ead. Ecclesiâ Rebdorphenſi mediâ fere sub insigni ac sublimi marmore Illustris Dominus *Gebhardus* ultimus Comes Hirsberg: maximus & Cœnobii hujus & totius Episcopatus Aychstedenſis, cui totum Comitatum Hirsbergenſem legavit moriens, benefactor. Habuit hoc Cœnobium initio sui omnes Canonicos fere genere nobiles quorum Gubernator erat Præpositus hi cum tandem à virtute Majorum degenerassent *Joannes de Quercum* Episcopus Aychstadianus substitutis melioribus observantiam regularem introduxit Anno 1458. sumpta occasione apud *Ceraſorum Horti* Cœnobium in quo fuerat, dum ad Wormatiensia Comitata sui temporis accessisset, cujus loci disciplina captus mox domum reversus ex hac ipsa Præpositura sua S. Augustini Prioratum fecit hætenus de Monasteriis Germaniæ fol. 102. *Bruschius*) & quorum opera fuerat usus, Windefimensium Capitulo conseruit

seruit: in quorum societate etiamnum degit ac floret, quique ei præest, ex data mihi, in Augustanâ *S. Crucis* Canonica, instructione Pædo, Mitra & aliis Pontificalibus utitur in Sacris.

53. *Vallis S. Hieronymi* prope Leidam Diœces. Traject. at hæc ante Religionis turbas (ex *Orlieri* Lugduno p. 1. descript. 7.) tabe intestina jam perierat, unde nec ejus meminit in suo catalogo noster *Lentius*. Eam præmitus incoluerunt Fratres de Tertia S. Francisci Regula, quo autem anno ad D. Augustinum transtulerint non invenio, saltem non ante annum 1450. quo hic Tertiarios generale suum Capitulum celebrasse notat *Adrichomius*.

64. *B. M. V.* in Clusa Diœces. Treverens. hoc modo emeruisse *Bruschio* prælegente ibid. legitur: erat Anno 1440. laboriosus quidam rusticæque & vitæ & artis homo simplex *Everhardus* nomine ex Pago Esch oriundus agricola, vinitor & sector straminum in usum & pastum jumentorum, Virginitatis ac pudicitæ summus amator, qui ob devotionem, quam à pueris conceperat maximam erga matrem Domini *B. V. M.* stipitem quand in loco isto tunc temporis deserto terræ infixit, & in eo superius excavato Imaginem tristissimæ ac dolorosissimæ matris in gremio extinctum habentis filium collocavit. Is postea à gloriosa Virgine admonitus & coactus domunculam parvam eidem ædificavit, & sublato stipite illam ipsam adhuc eo loci præsentem suoque pretio Treviri emptam prius in priori muro domunculæ reposuit: ubi cum miracula plurima fierent & oblationes innumeræ quotidie accederent, & hominibus religionis ergo catervatim venientibus mox his oblationibus adjutus *Everhardus* facellum paulo gran-

grandius fabricavit, & postea circa idem Sacellum Basilicam in longitudine 26. & in latitudine 12. passus habentem fundavit & ædificavit in anno jubilæo, quo mox factus est maximus omnis generis hominum concursus. Hanc Basilicam *Jacobus de Sirck* C. Archiepiscopus Treverensis præsentibus Prælati plurimis in die Annunt. *B. V. M.* Anno 1449. solemniter dedicavit. *Everhardo* autem in pace quiescente Anno 1451. consentientibus & id desiderantibus dominis fundi, imprimis vero Domino *Godefrido de Esch*, Ordo Canonico-regularium S. Augustini introductus est Anno 1456. Hi novum Chorum ædificaverunt & Anno 1474. dedicari fecerunt, structuras etiam utriusque Ambitus & multorum ædificiorum erexerunt & Basilicam majorem, quæ hodie visitur, antiqua dejecta ac destructa ad summum compleverunt, cujus dedicatio facta est Anno 1502. Habet etiamnum pristinos inquilinos numeri frequentiam ac disciplinæ observantiam vegetos inibique præfata dolorosæ Matris Statua asservatur, quam ad inconsutilem Domini Togam Treveros, à quibus distat tribus lapidibus, proficiscens Anno 1656. coram venerabar.

65 *S. Martini* in Lovanio Diœces. olim Leodiens. nunc vero Mechliniens. de qua c. 2. §. 1. est adhuc in florido ætatis suæ Aprili.

66. *S. Augustini Episcopi* in Marpach Diœces. non Basiliens. sed Argentinens. condidit idem *Manegoldus* (divini Verbi præco facundissimus) Monasterium Can. D. Augustini apud Marbach in Alsatia superiore auxilio & opibus nobilis viri *Burchardi à Gebelsviler*, seque unum eorumdem Canonico-regularium communiter & regulariter viventium esse voluit Anno 1094. de Episco-

pis Argentinensibus in Ottone XLIII. pag. 216. notat *Guillimannus*.

67. *B. Mariæ* in Birchling Diœceseos Herbipolensis de qua *Trithemii* Chronica : circa annum 1455. in Diœcesi Herbipolensi non procul ab Hippohnen in quodam loco, qui *Bircklingen* dicitur, in solitudine, imago *B. M. V.* in quadam arbore posita cœpit coruscare miraculis, ad quam maximus populi concursus factus est & multæ fidelium oblationes impensæ, per quas temporis successu Monasterium Can. Reg. de reformatione Windesimensi fuit constructum & sufficienter provisum.

68. *S. Leonardi* in Basilea ejusdem Diœces. supra Minoritas (in Epitome Basileensis Historiæ c. 10. ait *Christianus Urstisius*) edito in loco Leonardinum Parochiale Templum amplum ac spectabile eminet, collem majori Basilicæ oppositum una cum Cœnobio occupans : hic olim Arcem stetisse Wildeccium limosæ Vallis nuncupatum fama minime vana accepimus, namque & ipsa structurâ arcem munitissimam fuisse etiamnum hodie loquitur : cumque olim ante arcem dictam intra mœnia locus spatiosus & amœnissimus foret, qua prospectus undique pateret, jaculatorium campum civibus præbens adlubuit *Ezelino* Ordine Diacono majoris Templi Præposito Viro religioso & autoritatis eximæ : cum igitur & locupleti patrimonio instructus esset amplumque Sacerdotium possideret à *Rudolpho* Basileensi Episcopo salutis Anno 1002. aream eam pro erigendo Templo sibi libere donari petiit. Episcopus igitur pio ejus proposito facile assentiens, ut simul civium quoque desiderio satisfaceret, assumptis Cler. Patritiorumque præcipuis loco hoc consen-

scenso eum non sine solemnitate *Ezelino* in OEcodomiam talem libere donavit. Hic ille Templum Parochiale primum construi curavit, quod idem Præsul *iv. Non. Novemb. Anno 1033. Bartholomæi* Apostoli & *Leonardi* Confessoris Sacris dedicavit. Eandem fundator sesquicentum agri culti jugeribus in antiqua villa prope priscum *Olinonis* Castellum locum vulgo *Altschwiler* dotavit, obiitque ut Anniversariorum Liber habet, Anno 1082. unde eum ad extremam usque senectam pervenisse colligitur.

Anno post 1135. *Adelbero* Basileenſium Episcopus è Comitibus Vroburgensibus prognatus *Epponis* Sacerdotis & loci procuratoris precibus adductus Canonice Professionis religionem secundum D. Augustini Regulam illic instituit *Lothario III.* imperante: *Innocentius II.* institutionem eam Pont. sui Anno X. ratam habuit Anno 1139. Cœnobio huic *Henricus Novocastrenſis* Episcopus salutis Anno 1264. Monasterium *Minoris Lucelæ* Augustinianæ Familiæ ejusdem Diœces. ob redditum tenuitatem, qui nec Prælatiſ nec Religioſis illic sustentandis sufficiebant, univit statuitque ut *Leonardinus* Præpositus *Lucelenſis* quoque Præsul foret.

Verum Anno 1527. cum Monastica vita votaſque multis Germaniæ locis in deſpectum abire cœpiſſent, atque *Windeſimenſes* Religioſi ejusſque loci Capitulum magnum, cui etiam *Leonardini* Baſileenſes couſque in ſpiritalibus paruerant, publico edicto Ordinem ſuum abrogaffent, nec quemquam in eum cooptandum amplius decreviſſent (forte quod repudiato Catholicæ Eccleſiæ Magiſterio Lutheri dogmata amplecterentur) *Lucas Rollenbutius* Tigurinus Prior,

Conradus Robarius Supprior cæterique Conventum Basileensem repræsentantes Monasterium cum omnibus suis juribus atque redditibus perpetuæ donationis titulo, quæ inter vivos fieri solet, Senatui Basileensi tradiderunt, vicissim ipsi in Civitatis jus patrociniūque suscepti assignata cuilibet in sui alimoniam certa pensione.

69. *Rosæ Vallis Mariæ* in Hasca in West-Frisia Dioeces. nunc Leoward. olim vero Traject.

70. *B. Christinæ* in *Iterwile* Dioeces. Argentinens. quam (de Episcopis Argentinensibus in *Gebhardo* pag. 237. *Guillimanno* teste) condidit Anno 1137. *Cunradus* Canonicus Argentinensis in remedium animarum Patris sui *Trutheri* & Matris suæ *Brechtæ*.

71. *S. Joannis Baptistæ* in *Volkerdinckbusen* Dioeces. Paderborn. quæ ante fuerat Vestalium habitatio, sed jussu Episcopi ac Waldecienſis Comitſ consensu (sub cujus dominio consistit) ex *Bussbio* L. 1. Reform. c. 35. Canonicis & Windesimensi Reip. appropriata.

72. *B. Mariæ Magdalenæ* in majori *Franckendael* Dioeces. Wormatiens. quam per *Buggonem* Wormatiens Ecclesiæ Antistitem S. Augustini Canonicis Anno 1131. exstructam in *Historia Hirsaugica* testis est *Tritheimius*: Cœnobium quoque Sanctimonialium ejusdem religionis juxta præfatum Monasterium constituit (est ejusdem *Tritheimii* loquela) in quo multitudinem Virginum Christo in castitate famulantium provisus necessariis posuit. Verum post annos ferme 326. tempore *Reinardi* Wormatiens Episcopi, cum de consensu ejus Fratres Regulares de Windesim partium inferiorum ipsum Cœnobium *Franckenthal* ad reforman-

mandum suscepissent & titulum Abbatialem quo antea semper insignitum fuerat extinxerunt, etiam Cœnobium fœminarum prædictum expulsis Monialibus Monasterio fratrum conjunxerunt: quod sub *Friderico* Palatino Comite nostri Belgæ ob innovatam religionem extorres è patria in munitissimum Oppidum perverterunt.

73. *S. Mariæ Virginis* in *Swarvenheim* Dioecesi. Moguntinensi. eam per Comitem *Eberhardum* ejusque matrem *Hedwigem* nuper fundatam Comes de *Sponheim* *Megenhardus* Anno 1130. (ex *Trithemii Chronica*, ubi etiam Literæ approbatoriæ recitantur, cui in *Chronicæ Constantiensis Genealogia Nellenburgica* adstipulatur *Jacobus Manlius* eamque scribit filiam Sororis *Henrici Claudi* Imperatoris) obtulit *Adelberto I.* Archimystæ Moguntino, quam in *Moguntia* *Serrarius* ex *M. S. Gualtherius è Bruschi Epitome*, ac in *Annalibus Moguntinorum* in *Adelberto Mersæus Cratopolius* Anno 1155. perperam ejusdem initiatorem statuunt, cum in literis Sponheimensis Asceterii, quæ Anno 1105. signatæ sunt hujus nostræ Canoniciæ mentio fiat. Vocat illam uti & *Erbachium* præcitatus *Cratopolius Monasteria Ringaviæ potentissima*.

74. *S. Christophori* in *Ravensbergen* Dioecesi. Moguntinensis.

75. *Compassionis B. M.* in *Arena* prope *Stralen* Dioecesi. Colon. jam vero *Ruremund.* hæc cum conthorali sua *Anna de Straten* parentem agnoscit *Joannem de Broeckhuysen*, qui Anno 1452. in Terra Sancta tumulum invenit eam ad Annum 1468. in *Annalibus Cliviæ* domicilium militum Ord. *S. Mariæ* perperam inscribit *Tesschemakerus*, cum iisdem hospitibus,

bus, quibus modo adhuc, jam olim habitaculum ex-
buerit.

76. *S. Martini* juxta Civitatem Turicensem Diœ-
ces. Constantiens.

77. *Venerabilis Corporis Christi* in *Bloemenbergb*
Diœces. Paderburnens. Seculo XIV. per *Hermannum de*
Stralen Priorem Molenbeecensem in Dominio Tem-
porali Domini de Lippia cum illius ejusque germani
Simonis de Lippia Præfulis XXXIV. consensu ex obla-
tionibus Fidelium in magna copia ibidem quotidie
comportatis à *Buschio* L. 1. Reform. c. 33. scribitur
fundata & à primo lapide exstructa.

78. *S. Martini* in *Soldelsinghen* Diœces. Constan-
tiens.

79. *S. Laurentii* in *Hissa* prope Sarburgum Diœces.
Metensis.

80. *B. Mariæ* in *Bardesholm* in Holsatia Diœces.
Bremenfis: in Wippendorpe & adolescentia Seculi XII.
(ex *Krantzii* Saxonia L. 5. c. 28.) constitum est sacrum
hoc Viridarium manibus *S. Vicelini*, fundum & dotem
subministrantibus Holsatis, quos ab infami Polytheia
avulsos Evangelici Verbi facibus ad Christiana Sacra
deduxerat, de quo ex *Helmoldo* idem Historiographus
L. 5. Saxon. c. 29. & L. 4. Wandal. c. 18. & seqq. di-
ctum vero fuit *Faldera* & *Monasterium Novum*, quan-
ta autem vitæ austeritate, quanto ciborum abstinentia
omnique Sanctitatis conversatione *Falderense* illud Cœ-
nobium tum claruerit L. 5. Wandal. c. 39. non satis
potest explicari: dedit illis Dominus gratiam sanitatum
juxta quod in Evangelio pollicitus est: infirmos curate,
Dæmones fugate. Obsessorum, qui longe advecti sunt,
plena erat domus, ita ut Fratres quiescere non possent cla-
man-

mantibus daemoniis Sanctorum Patrum praesentia ignes suos accendi. Postmodum L. 10. Saxon. c. 36. una cum corpore *S. Vicelini*, quod hic depositum fuerat, in *Bardesholm* transplantatum est, ubi etiam ab *Henrico Holfatiae* Comite ea de causa munifico loci cultore, saepius audita Choro Fratrum concinens Angelica Harmonia: sed nunc æstu Lutherano exaruit.

81. *S. Joannis Baptistæ* in *Merkesbusen* in *Hassia* Dioecesi. *Moguntinensis* in quam, ex *Crececcio* de *Orig. & Fund. Ord. Monast.* c. 7. ubi Anno 1527. feliciter successisset expulsa *Cisterciensium* Monachorum ex *Heinensi* Abbatia, uti & ex *Hobeim* & *Gronaw*, Canonicis nostris proscriptis foeminini generis pauperes & imbecilles introduxit ac inhabitare fecit *Philippus Hassiae* Landtgravius.

82. *S. Georgii Martyris* in *Sambaco* Dioecesi. *Ratisponensi*. sita ad fontes rivi *Schambach* supra vicum *Altmanstein* & *Schamhapt* nuncupata (ex *Hundii* *Salisburgensi* Metropoli Tom. 3. Titulo *Schamhapt*) quam nobilis Matrona *Gertrudis* Vidua *Berchtoldi* cum filia *Lutgarda* circiter Annum 1130. erexit: *Henricus* *Ratisponensis* Episcopus eodem anno probavit religiosam munificentiam auxitque dono *Parochiae* cum filiabus & omnibus *Decimis*, quæ ibidem erat. At quod in loco minus salubri & silvestri constructum & ædificiis collapsum existit, magnaue reparatione indiget, & illud à multis Annis citra ab illius Canonicis Regularibus derelictum fuerit, dictique Ordinis Superioribus de eo illiusque regimine & gubernio nullam curam habentibus è *Bulla Pauli V.* ad *Maximiliani* *Bavariae* Ducis instantiam hujus Collegii proventus annuos *Academiae* *Ingolstadiensi* & *Domui Regulari S. Au-*

gustini Heremitarum ibidem Pontifex applicavit.

83. *Montis B. Mariæ* prope fluvium Jafonis Dioecel. Caminenfis.

84. *B. Mariæ Montisfagorum* vulgo *Bccerenberg* Dioecel. Constantienfis.

84. *Montis S. Georgii* prope Goslariam Dioecel. Hildesim. *Georgiburgum*, in *Episcopis Hildesimensibus*, vocat *Brusschius*, qui ejusdem *summo studio* reſecto-rem inſcribit *Bertholdum* Baronem à Landsberg Hierarcham 44. in quo Anno 1451. inclinata labensque Canonici Ordinis diſciplina in melius *Buſſchii* noſtri auſpiciis eſt reparata.

86. *S. Joannis Baptiſtæ* Halberſtadii Dioecel. Halberſtad. quæ ex *Krantzio* 4. *Metrop.* 10 in initio ſeculi x. ſui initiatorem agnoſcit *Brandagum* Halberſtadianum Antiftitem, & poſt annos 451. (è 1. *Reform.* 25.) collapſæ diſciplinæ reſtauratorem noſtrum *Buſſebium* tum Canonice *Novoperanæ* prope Hallas Præpoſitum. Utraque hæc Domus, nempe Georgimontana & Joan-nitica, diſſoluto ſeu potius per prævaleſcentem Lutheraniſmum oppreſſo *Novi Operis* Capitulo, cujus antea membrum erat, Windeſimienſium imperio ſele ſub-miſit, ſub quo & civium frequentia & religioſæ vitæ cultu hodie dum floret: quibus annumerandum, quod in Lovanienſi Oppido pro tota Congregatione ere-ctum eſt *Seminarium*, Anno 1616.

Et hæ Canonicoꝝ Domus, è quibus (lubet id monuiſſe Lectorem) pleræque veteranæ, quæ ſe Windeſimienſium Statutis ſubdidere, ſeculo XI. exortum habuerunt, quod religioſæ diſciplinæ rigor, quæ in opulentiffimâ *D. Benedicte* Familia flacceſcebat, apud *S. Auguſtini* poſteros quam maxime effloretet: nunc

ad visendas Domos Virginales progrediamur.

1. *Campi B. Mariæ* in Amsteldamo Dioecesi. olim Traject. nunc vero Harlemensi. quem è *Busschio* L. I. Chron. Windesim. c. 43. Anno 1394. *Gisbertus Dou Ven. Gerardi Magni* discipulus religiosæ vitæ exercitiis adaptavit : sed quæ post abolita Sacra Catholica in eo cessant.

2. *Vallis S. Barbaræ* in Thenis Brabantiae Oppido Dioecesi. olim Leodiensi. nunc autem Mechliniensi. hujus initio occasionem dedisse legitur quidam *Henricus de Hoorn* Prior Canonissarum Regularium in Lens *S. Remigii* : qui una cum Suppriorissa & Familia sua Anno 1388. Thenas se transtulit ibique hanc Canonicam extruxit : quem cum ab officio Prioratus Episcopalis autoritas absolvisset, Suppriorissa Priorissæ titulum & dignitatem adipiscitur, sed *quod teutonicum idioma* (ut aiebat) *addiscere non posset*, Anno 1403. officio se abdicat, locum cum Episcopi licentia deserit atque cum sex aliis ad Lentianum domicilium rediit : quæ remanserant, consilio & cura Corfendoncani Prioris *Walteri de Gierlis* Anno 1412. Windesimenfi Capitulo sunt colligatæ sub qui vixerunt hætenus hodieque vivunt.

3. *B. Mariæ & S. Agnetis* in *Diepenveen* juxta Daventriam Dioecesi. olim Traject. nunc autem Daventr. de qua c. 2. §. 1.

4. *B. Mariæ* in *Redinghem* prope *Wageninghen* in Geldria Dioecesi. Trajectensis cujus initialem annum 1415. L. I. n. 185. statuit *Slichtenhorstii* Geldria : ea nuperis Belgii motibus collapsa nunc rudetum est.

5. *S. Joannis Baptiste* in Bronopia prope Campos Dioecesi. olim Traject. nunc autem Daventriensis de qua c. 6. §. 1.

6. *Vallis Angelorum* in Bonna Diœces. Colon. de cuius origine *Cratopolius* in Annalibus Archiepiscoporum Colonienf. in *S. Heriberto* : Monasterium *Vallis Angelorum* Bonnæ initium habuit Anno 1002. per quand. prædivitem ac devotam matronam *Gekelam* : hæc cum esset Deo ac Sanctis Angelis devotissima, profecta est Romam & obtenta à summo Pontifice ædificandi Ecclesiam licentia, in Dei ac Sanctorum Angelorum honorem construxit Collegium & hæreditatem suam illi assignavit. Cum autem incendio periisset Anno 1246. restauratur per Officalem Colon. & Præpositum S. Severini. Olim Sanctimoniales istæ juxta D. Augustini Ordinem vivebant, verum Anno 1417. Constitutionem Capituli Windesheimensis. 1. Regulares profiteri & esse cœperunt. *Busschius* à *Cratopolio* dissentiens L. 1. Chron. Windesim. c. 42. hujus Canonice *gloriosum fundatorem* assignat *Foannem Eggert* Wilhelmi Eggerdi Hollandiæ quondam Thesaurarii filium : ea etiamnum in primævo vigore consistit.

7. *Hierusalem* in Trajecto ejusdem Diœces. cujus fundatores & primi promotores (L. 1. Chron. Windesim. c. 43. inquit *Busschius*) fuerunt Magister *Bruno* & *Agatha Ernesti* omnium Religiosorum & præcipue Ordinis nostri & Tertiariorum pia mater & procuratrix. Capella ista (cui astructa fuit hæc Canonica) extra Trajectum situata (scilicet in pomæriis urbis ante portam Hospitalem & Bethlemo vicina) dicta est Hierusalem, quia Sepulchrum Domini ad instar Sepulchri ejus quod est in Hierusalem in ea est constitutum : hanc ipsam Capellam à suis provisoribus *Agatha* præfata maximis instantiis tandem obtinuit pro Virginum Monasterio ibid. construendo, quod à sui incineratione in Civitatem transla-

translatum in ædes privatorum transiit uti & Anno 1661. Ecclesia, postquam aliquamdiu catecheticis instructionibus serviisset.

8. *S. Agnetis* in Dordraci Oppido Hollandiæ Diocesis. Traject. celebris olim à primæ nobilitatis inquilinis: ejus ad annum 1326. extare memoriam, Anno 1492. instauratam & nunc esse S. Spiritus Xenodochium in suo Dordraci c. 9. meminit *Beverwijckius*.

9. *B. Mariæ in Bethania* prope Mechliniam in Brabantia Diocesis. olim Camerac. nunc autem Mechliniens. cujus initiatricem *Mariam* Domini Bergarum ad Zomam filiam, è M. S. Chronico Bethlem. in Machlinia Scribit *Gramaius*, quæ Anno 1422. curiam suam de Peterffen juxta Oppidi muros pro XII. Virginibus Deo ejusque matri Mariæ donavit: quarum Succedaneæ ob bellicos tumultus & intutam stationem annis superioribus ex suburbano agro in civitatem sese receperunt, in qua etiamnum perseverant, è *Wichmanni* Brabantia Mariana L. 3. c. 57.

10. *B. Mariæ in Bethania* prope *Arnhem* in Geldria Diocesis. Traject. ad solem orientem Virginum Vestalium sodalitium fuit, L. 1. Hist. Geld. notat *Pontanus*, quod primo omnium habitaculo Anno Christi 1404. Civitas Arnhemienfis donavit.

11. *B. Mariæ* in Gandavo Diocesis. ejusdem olim vero Tornacens. de qua *Sanderus* Rerum Gandavensium L. 5. c. 13. Monasterium B. M. alias *Galilæa* exordium habet Anno 1433. fundatorque ejus existit *Joannes Eggartius* ab Amstelodamo Batavorum: is eodem anno Gandavum venit, & duas in eo loco filias Deo consecravit: casu exustum fuit Anno 1515. eique ad annum 1530. præfuit *Catharina* Burgunda ac aliæ
aliæ

aliæ è præcipua Flandrorum Nobilitate. Ibidem sepultus cum filiabus suis fundator novissimam Tubam expectat.

12. *B. Mariæ in Facons* in Antwerpia Diocæs. olim Camerac. nunc vero Antwerpiens. hujus originem ac progressum ex *Petri Impens* M. S. Chron. Bethlem : ita accipe (*Hoybergii* vox est in notis ad *Latomi* Korsendonckam) locus hic quondam dictus Facons hoff in *Valckenbroeck* possessorem olim habuerat M. *Falconem* Canonicum B. M. Antwerp. & Monetæ Ducalis Præpositum, quo defuncto omnibusque ejus bonis ad fiscum Principis devolutis, *Joannes de Wittbam* Dominus de Boutersem hunc locum Fisci Præfecto emptum sex Virginibus tertiam Regulam S. Francisci professis vendidit. Joannes Camerac. Præsul eund. Anno 1421. erexit in Monasterium B. M. V. Sorores vero consilio *Walteri Girulani* cum consensu Episcopi institutum mutantem Ordinem Canonissarum Regularium S. Augustini amplexæ sunt, ac deinde eodem *Girulano* cooperante Generali Capitulo Windesimensi, sub quo usque hodie florent, unitæ fuerunt.

13. *B. Mariæ* in Noviomagio in Geldria Diocæs. olim Colom. nunc vero Ruremund. *Busschio Montis* B. M. V. prope Noviomagum. Anno 1587. Reverendissimus Lindanus Sanctimonialis Monasterii *Marienberg* in unum conjunxit corpus cum *S. Agnetis* Monialibus, quæ extra civitatem habitarunt, easque reformavit indicta omnibus clausura in novis Belgii Episcopatibus L. 2. c. 22. lego apud *Havensium*.

14. *B. Mariæ Præsentatæ* in Oostmal : de fundatione hujus hætenus nihil habere potui (in Notis ad *Latomi* Korsendonckam agnoscit *Hoybergius*) quam quod

quod Anno 1494. à quodam indigena ejusdem Pagi Oostmallensis *Joanne vander Schuren* fratre germano cujusdem *Ægidii Corsendoncæ* Anno 1450. professi, & ibid. cum certa sanctitatis opinione Anno 1483. defuncti initium acceperit, primas Virgines ad leges Regulæ S. P. Augustini informante *Henrico Orsbagio* Corsendoncano pariter Canonico & hujus novæ Domus (quam hoc nostro seculo *Paulus Schooffius* Rubeavallensis Prior Capitulo Windesimensi incorporari curavit) initiator & rector. Anno tandem 1621. induciis (Hispanum inter & unitum Belgium) expirantibus Monasterium ipsum & locum foundationis deferentes Antwerpiam commigrarunt, ibique juxta forum bovinum aliquot domibus coemptis cœnobiticam habitationem erexerunt.

15. *S. Petri* in Heiningen Dioecesi. Hildesim: quinque milliariibus ab Hildesio distita, de qua 2. *Reform.*
 18. *Busschius*: *Sanctus Berwardus* Hildensemensis Episcopus duo Monialium Monasteria in *Heyningen* & in *Stederborch* fundavit: & cum bonis hæreditariis unius Viduæ & filiæ ejus dotavit Monasterium in *Heyningen*, atque cum bonis hæreditariis alterius Viduæ & filiæ illius dotavit Monasterium in *Stederborch*: pro istorum Monasteriorum in reformatione perseverantia optima eis Papalia & Imperialia Ducumque Brunswykensum privilegia in propria persona pergens Romam ad Papam sibi notum impetravit: & uno die in utroque Monasterio ad duo pene milliaria ab invicem distante Virgines Deo ibid. in religione sancta servituras investivit & consecravit, atque Christo per coronæ Virginum impositionem & annuli ad annularem digitum earum traditionem vice Christi desponsavit: Professionem ab eis
 secun-

secundum Regulam almi *P. Augustini* suscipiens in Ordine Can. Reg. perpetuo confirmavit Anno Domini 1001. hætenus *Busschius*. Nostræ Heininganæ Canonice labefactatam disciplinam jussu *Cardinalis Cusani* & ad supplicam Dominæ *Albeidis de Bortfelde* tum Priorissæ Anno 1451. renovavit, eamque ab ima pauperie ad summam opulentiam promovit. *Bertoldus Semeyer* Prior Sultanus (de quo fuse 2. *Reform.* 37. præcitatus *Busschius*) cujus fructibus posteræ hodiedum gaudent.

16. *S. Crucis* in Dorstadt Dioces. Hildesim. à præcedenti Collegio ad milliaris quartale abjuncta, de cujus reformatione multis 2. *Reform.* 37. & 38. sæpe nominatus *Busschius*: ea colonias suas deduxit in Marchiam Brandenburgensem in Monasterium, quod circiter annum 1451. in Oppido *Stendal* Consulatus de novo construxit & fundavit: at hic furculus exaruit, nostra vero Dorstadiana Canonica etiamnum extat & floret.

Hætenus de Illustrissimæ Reip. Membris: animus erat etiam Parthenæa subnectere, quæ conversationis sua formam ac limam ex eadem habuere olim & etiamnum habent: sed cum ingentem numerum conficiant &, quamvis plurima, singula tamen nobis nota non sint, eorum uti & totius Congregationis Natales atque Annales, quos mea & multorum vota desiderant, à domestico ideoque exactiori è locorum archivis notitiâ inbuendo calamo præstolabimur, contenti eorum vocabula, qui summam inibi præfecturam gesserunt, coronidis loco addidisse. Erat ea ante sui excidium *Winden-*simensi Canonice annexa, in qua perpetua Archiprioris Sedes, at modo is Patriarcha constituitur quam Optimatum. 1. Priorum suffragia ad eam evehunt dignitatem.

1. Cum

1. Cum jam ante per biennium ab Anno 1386. titulo Rectoris Windesimensi Collegio præfuiſſet *Henricus Clingibile*, eoque cedente *Wernerus Kejenkamp* auctoritate Prioris uſque ad annum 1391. gubernator nuncupatur *Joannes Vos de Heuſden*, qui cum novæ Reip. initum dediffet, terrenum cum cœleſti Regno commutavit Anno.

1424.

2. *Gerardus de Naeltwijck*, qui vix uno anno in Magiſtratu exacto eum depoſuit.

1425.

3. *Wilhelmus Voornken* officii & vitæ uſura privatus.

1455.

4. *Joannes Naeldtwijck*.

1459.

5. *Theoricus Gravius*.

1486.

6. *Godefridus Graes*.

1493.

7. *Tilmannus Stuerman*.

1496.

8. *Joannes Riſeren*.

1499.

9. *Joannes Leerdammius*.

1507.

10. *Nicolaus de Harderwijck*.

1532.

11. *Thomas Steck*.

1540.

12.

13. *Joannes Gyſſen de Balen* è Priore Eymſteyniano ſummo ſaſtigio impoſitus Anno 1541. & ab eodem mortis tyrannide deſectus.

1551.

14. *Ludolphus de Vollenboe*.

1555.

15. *Gerardus Bosnis*.

1558.

16. *Walterus à Wenchem* ultimus Windesimennis Protocœnobii & ex eo totius Congrégationis Prælatuſ, terminum vitæ ſortituſ.

1573.

17. *Marcelluſ Lentiuſ* Prior Curie Marianæ.

1603.

18. *Michael de Ridder* Prior Rubæ Valliſ.

1608.

19. *Werneruſ Titianuſ* Prior Novetiſiſ.

1615.

20.

20. *Albertus Luckenius* Prior Colonienſis: abiit Magiſtratu. 1620.

21. *Patilus Schoof* Prior Rubæ Vallis vitæ renunciavit Anno 1627. cum jam renunciâſſet officio. 1626.

22. *Joannes Schutzius* Prior Aquilgranenſis ac poſtea Bodiſingenſis. 1626.

23. *Guilielmus Herckenrode* Prior Tongrenſis. 1632.

24. *Joannes Smiſman* Prior Rubæ Vallis. 1636.

25. *Michael Glaeſer* S. T. D. Prior Colonienſis. 1642.

26. *Joannes Bernardz* Prior Buſci Domini Iſaac. 1651.

27. *Adolfus Kuſen* Prior Novellanus. 1654.

28. *Petrus Parys* Prior Viridis Vallenſis. 1656.

29. *Petrus à S. Trudone* Prior Lovaniienſis quem Deus adhuc Superſtitem ſux Reip. in annos plurimos conſervet, &, quod eſt votum noſtrum, eo beneficio donet ut rurſum tali flore eam videat, quo ante ultimas religionis bellorumque tempeſtates à ſuis Prædeceſſoribus fuit gubernata.

Scilicet ut cernat deſtructa reſurgere Clauſtra,

Et reddi, hoſtiles quæ rapuere manus.

Non tamen ut repetat victoris militis enſis:

Sit bellum à noſtris finibus omne procul.

At reparet diſjecta redux, cum fœnore reddat

Ablata, antiquæ Relligionis amor.

Sed tempus eſt, ut, poſt forte nimias in hiſce moras, reducatur calamus ad deſcribenda Zwollani Oppidi

ASCETERIA FOEMININA,

Quæ numero ſenario floruer.

Primi (Conventum vocant) ſub tertia S. Franciſci Regu-

Regula cultrices fuere Virgines, quæ corporis pudicitiam voti necessitate duriores non faciunt, *Beginas* has nominant: verum cum jam non amplius in Sacro hoc Viridario grata virtutum plantaria germinarent, sed vitiorum infelix lolium dominaretur, primæ fœcunditati illud restituit pia industria *Ven. Viri Henrici Fopponis de Gouda*, qui ut à *Ven. Magistro Gerardo Magno* ad omnem pietatis cultum formaretur, patria relicta Daventriam venerat ab eodem postmodum transmissus Zwollas (loquor è Biographo) ut confortaret illos quos ibi genuerat Christo, ubi non longe à Conventu Sororum & à Domo Terminarii Ord. Min., Campensium emit domum, & egit suâ industria, & pii Magistri juvamine, ut ille Conventus tunc unicus, reformaretur ad mores honestos: erat enim illius Terminarii, Confessoris & Complicum ejus honestum, prostibulum, erant siquidem virgines sed squalidæ, & oppressæ amaritudine: at quia vir erat potens in opere & sermone favente pastore & Consulatu annitente non assumebantur plures ad Tert. Reg. ordinantur statuta, inhibetur accessus, Terminariorum, corruptæ tædio affectæ viam Domini fastidientes relicto loco diverticula sibi quæsierunt: sicque expurgato veteri fermento fit nova conspersio per Statuta salutaria,

Nonnulla eorum (alia non visa nobis) è membranis nostris ascribimus.

Dit is geramet by den Kerckheeren ende de Scepenen, die van den Rade daer gesat weren op de gebreke tot effene ende to slichten, van den gewoenten des huyses, op datse guedertierlyck in minnen mit malcanderen omme gaen.

Int yerste so sullen se een van den Baginen kesen die verware de verkefinge des Scepenen Briefts, ende die sal tene tot oer nemen die oer helpe verwaren. Item dese twye sullen malik een slotel hebben tot des buyses kiste, ende daer sal de ene neet to gaen buten den anderen. Item so en salmen neemant ontfangen ten sy by den gemenen Baghynen, meer datse des alle neet en volgeden, dan salmen staen tes Kerckbeeren, ter Scepenen ende des Rades wifinghe. Item als men een Baghine int huys ontfact, so salmen oer vorleesen alle de ponten ende guede gewoente des buyses ende daer sal see guedertierlike to seggen, datse dat geerne wil doen ende hoelden onder der penen des Scepenen briefts oer Præuande to nemen, oft uyt den huys to setten. Item omme eenheyt des buyses so sullen se gemeenlic salien hebben ende de dragen des Hochtides ende des heiligen dages alst tijtlic is. Item omme de mere oetmoedicheyt so dragen se hele mouwen. Item datse des manendages ne geen vleysch en eten. Item datse van alle Gods bilgen tot Paescchen des Wondesdages mer eens en eten. Item datse van S. Mertens dage tot des dages mer eens en eten. Item so sullen se des manendages na den sonendage to Vastollavonde in de Vasten gaen. Item als ene Baghine doet is so graven se de na oere older maniren. Item so lese ene yeder Baghine ynnijcblic op oeren knyde dagelix xxv. Pater Nost. Item so lesen se alle jaer 100. Pater Nost. vor de ghene de daer doet sin. Item alse ten doden of to vigilien of to grave gaen so gaense to samen, als der Meystersche goed dunckt. Item so gaense eens of twye ter weke to gader, ende bidden vor den Parwes, vor den Bisscop ende anders vor de ghene de em goet gedaen hebben. Item alse ten Sacramente gaen so steken se enen doeck vor, alse se oetmodelixt kunnen.

Item

Item so gan men om des biddens, thent der tijt dat men een beter vind. Item als men em goed of testament giff daer biddense vor in oere ynnicheyt, als dat de Meyster-sche ordineert nae oere consciencien. Soe wye dar dese vorf. ponten neet en beelde ende ander ponte de der Scepenen ende des Rades brief inholt, den solde de Meyster-sche verpruande nemen bi rade der ander Baghinen: ende volle daer enige swaerbeit vorder in, so soldemense uyt den huysse wisen, by rade des Kercheeren ende twye vanden Rade de daer to geset sin na inholt des Scepenen brieues.

Extat etiamnum & à Virginibus inhabitatur, sed quæ mutata Religionis professionem faciunt, præcipua ædificiorum parte Comitibus assignata, quæ construi vidit Annus 1396.

Secundam S. Cæciliæ sacrum sub regimine ac Fratrum Statutis Virgines sine votorum solemnibus religiosam vitam ducentes incoluere: patria lingua nuncupatur t Kinderhuys, quoniam ibi primitus Virgunculæ commendabantur his devotis personis à civibus ad institutionem virtutum & operis manualis, ait præcitati Henrici Biographus, cujus etiam curâ prima ejusdem inceptrix, mater & gubernatrix fuit Aleidis Droyers religiosa & pia matrona, quam inter alias Anno 1449. Cornelia de Rockel, & Anno 1486. Gerburgis Grimmén in Prælatura sunt subsecutæ. Ædificia, quæ æsurrexere Anno 1417. nunc parte una Phreneticis & parte altera senio decrepitis hospitium præbent.

Tertium initiatricem agnoscit Gertraidem Kateneters, quæ illud à suo nomine D. Gertrudi inscripsit, & in eo Familiam Vestalium constituit, quæ sub Fratrum fascibus non professionis vinculo sed libera voluntate

cohæreret: eâ autem extinctâ, in Fano pro Oppidi virgiliis cespites reconduntur & divendita ædificia alio^s Dominos acceperê. In qua ad' anhum 1462. *Margaretham Elys*, 1486. *Aleidem Visschers*, 1520. *Beatricem Swarthen* & 1542. *Aleidem de Brenen* Matres-familias egisse invenio. Literas stabilitæ foundationis, quas Anno 1464. Kal. Mart. probavit *David de Burgundia* multisque gratiis locupletavit, ex ipso proto-grapho transcribimus.

„ In nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis ejus-
 „ dem millesimo quadringentesimo sexagesimo secun-
 „ do indictione decima Mensis Septembris die deci-
 „ ma, &c. In mei Notarii, &c. Devotæ ac discretæ
 „ foeminæ Grieta Elys Rectrix seu Mater, Belia
 „ Lamberti, Grieta Henrici, Wibba Bennings, Aleidis
 „ de Rees, Femna Bernardi, Metta Jacobi, Hilla Eg-
 „ berti, Swana de Eem, Bata Henrici, Berta Sobben,
 „ Eeffa Smedes, Zwana Petri, Hadewigis Sluters, A-
 „ leidis Schillikens, Ghertrudis Gherardi, Lubba Ren-
 „ sijngs, Jutta Kotikens, Ghertrudis Sobben, Lutghar-
 „ dis Wycherdings, Ghertrudis Brands, Betta Gherar-
 „ di, Betta Wycherdings, Femma Ludekini, Metta
 „ Sobben, Jutta Knoppers, Eeffa Wycherdings, Swa-
 „ na Scomicken, Ghesa de Derlevoerde, Aleidis Sob-
 „ ben, Eeffa Henrici, Nesa Henrici, Eeffa Wolteri,
 „ Swana de Anddele, Swana Trici, Aleidis Visschers,
 „ Ghesa Henrici, Femma Egberti, Beatrix Swarten,
 „ Ermgardis Henrici, Jutta Wreden & Gerbrich Vaf-
 „ ters Sorores Domus Congregationis nuncupatæ vul-
 „ gariter Kadenettershuys aut Domus S. Gertrudis
 „ Oppidi Zwollens. Traject. Diocesi. una cum Arnol-
 „ do Tilmanni Laico oppidano Zwollen. earum man-
 „ burno

burno seu tutore, quem unanimiter elegerunt in hac „
 causa me præsente, melioribus jure, modo & forma „
 quibus efficacius potuerunt & debuerunt, ad hono- „
 rem Omnipotentis Dei & omnium Sanctorum & præ- „
 cipue Beatæ Mariæ semper Virginis & Beatæ Gertru- „
 dis inibi congregatæ volentes, & modis omnibus pro- „
 videntes, ut in eadem domo ex hoc & in futurum per- „
 petuis temporibus in humilitate, castitate, caritate & „
 pace ceterisque virtutibus sub obedientia Sanctæ ma- „
 tris Ecclesiæ à famulabus Deo ibidem collectis fide- „
 ter & devote serviatur, matura deliberatione præha- „
 bita, ut asseruerunt, ad ea quæ sequuntur concorditer „
 & unanimiter se obligaverunt juxta renorem cedulae „
 papiræ mihi Notario subscripto à Sororibus præfa- „
 tis per manus mamburni sui traditæ & porrectæ „
 quam ibidem alta & intelligibili voce coram ipsis „
 Sororibus & testibus subscriptis legi feci, & huic præ- „
 senti Instrumento inserui, cujus tenor de verbo ad „
 verbum sequitur & est talis: *Wy Griete Elys, Belie*
Lambers, Griete Henricx en voert die andere Susteren
van Sante Gertrudenhuis of anders genoemd Kadene-
tershuis ghelegen binnen Zwolle by der Stadtmure be-
kennen voer ons ende alle die anderen Susteren, die weere
der vergaderinge voersf. nu ter tijdt besitten, of hier na-
maels besitten sullen in reynicheden onsen heeren Gode
daer te dienen, dat onse wille ende begheerte geweest heft
ende noch is, dat inden selven huse voersf. van date des
briefs tot ewygen tijden toe altoos Gode daer yn gediënt
sulle werden in oetmoedigheid, kuysheit, mijnne, vrede
ende andere doechden van alle den Susteren die nu ter tijt
daer inne woenen of naemaels woenen sullen: hier omme
hebbe wy ons om die eere Godes voor ons ende onse na-

comenden Susteren des buses voersf. verwilkoert, en averghebeven mit ons mombars voersf. hant ende consent dat al ons guede ruerende ende onruerende die toiten busse voersf. of oock tot enigher Suster des buses voersf. toebehoeren, al woer die ghelegghen sijn, sullen den busse voersf. int ghemoen toebehoeren en nyemandt sal an enigen guede eygendoms hebben, ende geven die guede voersf. die wy nu hebben of namaels krighen moghen mit ons mombars hant slicht vander hant affstaende tot ghemenen ghebrucken en orbar des buses voersf. ende sullen de guede voersf. den busse voersf. erflick ende ewelick mit avergheven en oplatinge vast maken, soe veer als wy vermoegen wanneer men dat van ons begheert, alsoe dat niemant van ons sunderlijng of onse erfgh. of oek onse nacomende Susteren of oer erfgh. enich recht of ansprake hebben, behalden of moegen hebben an enigen guede des buses voersf. mit enighen rechte dat si gheestlick of werlick. Mede hebbe wy verwilkoert voer ons ende nacomende Susteren die nae aldusdaner formen en manieren des averghbevons in dit buys voersf. anghenomen sijn en anghenomen sullen werdens weert sake dat enigh persoen van ons of des buses voersf. in oncuysheit viele, of uter weere sonder volhore ende consent des Bicht-vaders of der Maeder buten benachtede sonder noet, of enighen manne trouwe ghave, of niet en wolde mit rusten leven en mit onderdanicheit alst boboerlick is sulken godliken reinen leven, of anders verkiert en onseggelick weer, alsoe dattet huis daer mede verstuert, misfruchtighet of beswaert worde, wanneer die persoen om oer verkiertheit en onseggelicheit twienwerve of drierwerve vermaent were, en oer nochtans daer van niet en baderde, dat God verbieden moet in ewichbeyden, soe sullen en mogen de bewaersteren en Bichtvaeder mit-

ten Susteren des huses voersf. of mitten meesten deel die
 persoën om enige gebreke en punte der gebreke voersf. wt-
 setten, op dattet huys altoos in reynicheden, vrede en in
 Godliken leuen onthouden werde: ende die persoën alsoe
 wtgeset of die selveren wtgegaen weer, of wtgaen wol-
 de, sal wtgaen mit oeren dagelixsen clederen, ende en
 sal mit genen rechte geestlick of werlick enich guet we-
 der moegen eyschen van den huysse en Susteren voersf.
 Super quibus omnibus & singulis præmissis eadem,,
 foeminæ Rectrix & Sorores prædictæ cum Mambur-,,
 no prænominato communiter & divisim petierunt à,,
 me Notario publico infra scripto unum vel plura,,
 publicum seu publica sibi fieri & confici Instrumen-,,
 tum seu Instrumenta, &c. Acta fuerunt hæc Zwollis,,
 in domo habitationis Sororum prædictarum, &c. ,,
 Præsentibus ibidem honorabilibus & discretis viris,,
 Domino Alberto de Kalcker & Wilhelmo Bisschop,,
 Presbytero & Laico Traject. Dioces. testibus fide,,
 dignis ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Jacobus Goch Clericus Traject. Dioces. Publicus
 imperiali auctoritate & ordinaria admissione Notarius, &c.

Quartum primitus extra aquilonarem Portam à Ve-
 nerabili P. Theodorico ab Herxen consitum & exinde in
 Oppidum transplantum sub tutelâ B. Agathæ & no-
 menclaturâ vernaculâ, quâ Witenbuys nuncupabatur,
 domicilium exhibuit etiam Virginibus non votorum
 sed solius bonæ voluntatis glutino colligatis: funda-
 tionis Literas appendimus.

In Nomine Domini. Amen. Anno Nativitatis ejusd. ,,
 M. CCCC. LXII. indict. x. mensis Septemb. quinta,,
 die, &c. In mei Notarii, &c. Præsentia personaliter con-,,
 stitutæ devotæ & discretæ feminæ Femme Platen rec-,,

„trix seu mater, Hilla Spyfen, Aleidis Goeden, Aleidis
 „ten berghe, Jutta ter Weden, Aleidis Scotelers,
 „Elsebe Gruterings, nec non universæ & singulæ
 „Sorores Domus Congregationis nuncupatæ vulgari-
 „ter Wytenhuys situatæ infra emunitatem Oppidi
 „Zwoll. extra muros in *Musschen Haghen* Trajectensis
 „diœces. una cum Arnolde Tylmanni filio laico oppi-
 „dano Zwollen. earum mamburno seu tutore, quem
 „unanimiter elegerunt in hac causa me præsentem melio-
 „ribus jure, modo & forma quibus efficacius potue-
 „runt ac debuerunt ad honorem Omnipotentis Dei,
 „Beatæ M. V. omnium Sanctorum & præcipue B.
 „Agathæ inibi congregatæ, volentes & modis omni-
 „bus providentes ut in eadem domo ex hoc & in futu-
 „rum perpetuis temporibus Domino Deo in humilita-
 „te, castitate, caritate, voluntaria subjectione cæte-
 „risque virtutibus sub obedientia Sanctæ matris Eccle-
 „siæ à famulabus Dei ibidem collectis fideliter & devo-
 „te serviatur, matura deliberatione præhabita, ut as-
 „seruerunt, ad ea quæ sequuntur concorditer & una-
 „nimiter se obligaverunt. In primis quoniam communis
 „vita semper in promptu fuit his qui Domino Deo irre-
 „prehensibiliter militare cupierunt, idcirco ipsa Femina
 „Rectrix, Hilla Spyfen &c. Sorores Dictæ Domus
 „omnia & singula bona sua, quæ ad ipsas & quamlibet
 „ipsarum noscuntur pertinere, ut sunt domus, agri,
 „reditus, proventus, lecti, libri, utensilia omniaque
 „alia bona mobilia & immobilia, qualitercunque de-
 „nominata & ubicunque situata, præsentia & ea quæ
 „in futurum omni tempore contigerit obtinere, dede-
 „runt, donaverunt, tradiderunt omnibus melioribus
 „modo & forma, quibus melius & efficacius potuerunt
 sibi

sibi invicem donatione inter vivos ita videlicet quod,,
omnia & singula bona erunt eis indifferenter commu-,,
nia absque proprietate singulari, & manebunt per-,,
petuis temporibus pro eisdem devotis Sororibus, &,,
per eas & earum sequaces sub ista forma resignationis,,
bonorum suorum ad communionem suæ societatis &,,
dictorum bonorum assumendis. Quam donationem,,
& communicationem bonorum suorum pro se & suis,,
sequacibus ratam & firmam esse voluerunt ac perpe-,,
tuo valituram, ita quod hæredes Sororum prædicta-,,
rum & suarum sequacium nullum jus hæreditariæ,,
successionis in præmissis bonis, aut quolibet præmis-,,
sorum quoquo modo poterunt obtinere. Si vero con-,,
tingerit in futurum dictas Sorores vel quamquam ipsa-,,
rum quacunque occasione prædictam habitationem,,
relinquere, illæ vel illa penitus amittent vel amittet,,
omne jus, quod in dictis bonis hætenus habuissent,,
vel habuisset, nec præter vestimenta sua cotidiana,,
quicquam eis vel ei licitum erit secum tollere, nec po-,,
terunt vel poterit aliquid iuridice petere vel exigere,,
aut super quibuscunque bonis alias Sorores dictæ ha-,,
bitationis molestare. Si vero, quod absit, aliqua,,
earum propter excessus enormes vel malos & incorri-,,
gibiles mores suos à cæteris Sororibus vel majori & fa-,,
niori parte earum à Domo amovenda decerneretur &,,
exponenda, illa sine omni contradictione & rebel-,,
lione debet exire & recedere, &, ut præmissum est,,
præter vestimenta sua cotidiana nihil secum tollere,,
vel exigere, nec eas super quibuscunque bonis mo-,,
lestare nullo subsidio iuris canonici vel civilis sibi peni-,,
tus suffragante aut suffragium præstaturo. Insuper,,
voluerunt prædictæ Sorores pro se & suis sequacibus,,

„hujus Congregationis, ut si ipsi Domui & Congrega-
„tioni præfatæ gravamen incumberet, ita quod com-
„mode in loco manere non possent, poterunt cum
„consilio & consensu Confessoris & Rectoris pro tem-
„pore Domus Clericorum in Zwollis aream præfatam
„cum omnibus suis attinentiis vendere, & pretium ip-
„sum ad aliam aream & locum ubi commodius & quie-
„tius Deo servire possint, commutare, disponere &
„ordinare. Et si, quod avertat Deus, per pestilentiam,
„profugium vel quemcunque alium eventum nume-
„rus personarum Domus prædictæ adeo imminueret-
„tur, & ad talem paucitatem redigeretur, ita ut ultra
„quam duæ Sorores pariter in loco Domus præfatæ non
„remanerent, ex tunc possunt Confessor Domus &
„Rector pro tempore Domus Clericorum alias perso-
„nas fœmineas in eandem domum & eadem bona præ-
„fata & modum vivendi præfatum collocare, quate-
„nus inibi devotarum personarum congregatio conti-
„nueretur atque permaneat: Si autem Rectori, Con-
„fessori & provisoribus Domus Clericorum pro tem-
„pore vidèretur, quod supposita domus ipsius prædi-
„cto modo vivendi non converterentur, vel in proprie-
„tate vivant, aut talem resignationem bonorum suo-
„rum, ut præmittitur, non fecerint, aut alias ex cau-
„sis rationabilibus non esse pro honore Dei ut ibi con-
„gregatio permaneat, debent vendere aream ipsam
„cum omnibus suis attinentiis, & pretium ipsum &
„bona præfata ad ipsam congregationem spectantia ad
„usum pauperum bonæ voluntatis, aut alias ubi major
„honor Dei videbitur, applicare. Rogant insuper sæ-
„peditæ Sorores sequaces suas, quæ in societatem
„communions suæ nunc & in posterum assumendæ
sunt

sunt, obsecrantes, contestantes & onerantes conscientias earum, ut usum domus & bonorum prædictorum ad hoc, ut præmittitur, ab eis deputatorum sic continuent, quatenus quod ipsæ pro animarum salute de suis bonis ordinaverunt atque fundaverunt, sequaces ipsarum ad perniciem suam non abutantur. Super quibus omnibus & singulis præmissis, eadem feminæ Rectrix & Sorores prædictæ communiter & divisim à me Notario publico infra scripto, unum vel plura, publicum seu publica sibi fieri vel confici instrumentum seu instrumenta. Acta fuerunt hæc in domo habitationis prædictarum &c. præsentibus ibidem honorabilibus & discretis viris Domino Henrico Swarte presbytero, Ludolpho Snavel Laico, Trajectensis diocesis, testibus fide dignis ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Est ego Jacobus Goch Clericus Traject. Diocesis. publicus imperiali auctoritate & ordinaria admissione Notarius &c.

Quæ cum diversorum privilegiorum indulto Kal. Mart. Anno 1464. rata dixit David de Burgundia Hierophanta Trajectinus. Præter Euphemiam Platen, cujus fit mentio in allegatis Literis, invenio ad annum 1449. Gerburgen de Haersten, & ad annum 1450. Tobiam Beernings hujus Parthenonis gubernacula tenuisse: in quo, Anno 1571. in sua Visitatione Reverendissimus de Monte numerabat Sanctimonialia xxv i.

Quintum Silva B. M. V. vulgo Besklooster etiam Marienbos nuncupatum ante portam Saxoniam moenibus adlidet & à Canonissis Regularibus inhabitatum cum Alexandri VI. proba (quæ annum 1499. præfert) Windesimense imperium agnovit, cui sub Præfecta
Eli-

Elisabetba de Kinckhuysen recepta Clausura se submiserunt Anno 1484. cum antea *Fratrum* Statutis & regimini subessent, quando etiam conclusum, ut ordinarius Monialium numerus esset 32. Donatissarum seu Conversarum 20. neque eum augendum nisi impetrata Swollani Senatus & Windesimensis Patriarchæ licentia.

Suburbano domicilio flammam iniecere ipsi Swollani Anno 1524. ne Geldros Oppido imminentes tutaretur, qui tamen in eo Oppugnaculum constituere: Vestales autem in Oppidum sese receperunt Orphanos in suo hospitio noctæ successores, in quorum Aula majori aureis inscripta literis pendet suspensa Tabula: *In 't Jaer M. D. XIII. op Sinte Wilbort dagb sterf die vrome en eersame Herman Busche Schultis to Swolla, die dese weere gegeven heeft tot een Klooster to timmeren.* Ante præmemoratum *Elisabetham de Kinckhuysen* non nisi ad annum 1450. innotuit nobis *Margaretham Witsandis* hic Priorissam egisse: aliarum Gubernatricum apud nos nulla memoria.

Sextum & alterum suburbanum prope portam diserianam, à situ *Op de Maet* nominatum, sub patrocinio *S. Agnetis* Virgines non Votorum ligulis sed solo piæ voluntatis nexu colligatas cultrices habuit: quod Gertrudiano ac Silvano Parthenoni coævum obstetricante præmemorato *P. Henrico Goudano* in senio Seculi XIII. enatum est: sub *Fratrum* magisterio maturuit, annum 1462. & diem 10. Martii signant Literæ stabilitæ foundationis (recensentur in iis *Aleidis Heffels* Rectrix, *Lubba de Vilsteren*, *Aleida Bodikers*, *Nenna Goswini*, *Ghesa Joannis*, *Katharina Walen*, &c.) quas suo calculo cum multarum gratiarum additamen-

to Anno 1464. 1. Mart. firmavit *David de Burgundia*, ac denique Anno 1588. ultimâ Belgicarum dis-
 fensionum tempestate interijt: è cujus cadavere opposita
 munitio, *den Suykerberg* vocant, affurrexit & fundus
 Oppidi fossâ partim absorptus partim adhuc superstes
 in hortos transiit. Visis jam Parthenæis lustrandum restat

MUSARUM HOSPITIUM.

Selectissimæ juventutis frequentia tritum hoc fuit
 maxime sub rectoratu *Joannis Celé*, quem & pietatis
 & scientiæ opulentia *Ven. Gerardo Magno* amicissi-
 mum reddidit. „Erat tunc delectabile in diebus ejus
 intrare civitatem Swoll: & electam cernere multitu-
 dinem Scholarium frequentantem, c. 20. habet *Ap-
 pendix Chronici Monsagnetani*, Brabantini cum Fla-
 mingis, Hollandini cum Frisonibus, Westphali cum,
 Saxonibus sub eo frequentarunt, Trevirenses cum,
 Colonienfibus, Leodienses cum Trajectensibus, Cli-
 venses cum Geldriensibus ibidem fuerunt, & ex aliis,
 Villis ac Castellis, &c. Ditiores expensas suas compa-
 rabant foro competenti, pauperes gregatim mendican-
 do manus laudabant adjutrices. Novit *Parisia* magna,
 fatetur *Colonia Sancta*, agnoscit *Erfordia*, nec igno-
 rat *Curia Romana*, quantos ex se emiseric Literatos,
 viros *Schola Swollana* Magistro *Joanne* usque ad ca-
 nos multi temporis studiose regente: ferunt enim,
 hunc *Ven. Magistrum* ultra 40 annos rexisse Scho-
 lares, cujus *Biographum* *L. 2. Chron. Wind. c. 68. &*
tribus seqq. agit Joannes Busschius.

Ejusdem Gymnasii uti & Collegii, quod ibid. pro Mu-
 sarum alumni *Fratres*, instituerant, honorifica me-
 moria extat apud *Middendorpium* in *Academiis Orbis*
 „*Chri-*

„*Christiani* L. 2. pag. 313. Swollanam Scholam obiter
 „præterire non possum nec debeo, quippe ubi me olim
 „humaniter tractatum ac sub *Joanne Telgio* & *Joan-*
 „*ne Lingio* piis illis quidem & eruditis viris optimisque
 „Rectoribus liberaliter institutum libenter profiteor.
 „Præclarum ibi *Fratrum de communi vita* sive bonæ
 „voluntatis Cœnobium habetur, quo & sacræ concio-
 „nis & conscientiæ expurgandæ pietatisque gratia cre-
 „bro juvenus ventitat. Egregium illi Collegium pro
 „Studiofis adolescentibus erexerunt, unde doctissi-
 „mi viri & optimi Magistratus in Christianam Remp.
 „prodierunt, qui non modo Swollanæ Urbi, sed uni-
 „verso Belgio totique Ecclesiæ Dei usui atque orna-
 „mento existerent: ut merito omnes boni ac Patriæ
 „publicæque salutis amantes viri hoc istorum *Fratrum*
 „Cœnobium cum illo Collegio atque Schola honora-
 „re, tueri, & defendere debeant. Ego quidem illi pri-
 „ma qualiscunque eruditionis meæ rudimenta libenter
 „accepta fero. Dedi verba *Middendorpii*.

De Præfato Collegio, cum exstrueretur, in *Oratio-*
ne ad Scholasticos Swollanos, hæc habet *Gerardus Li-*
stius hic trium Linguarum Interpres: prætereundum
 non est silentio quod longe magnificentissimum (sci.
Fratres) ædificant Contubernium, quod nunc prope-
 modum absolverunt: quibus Dii boni laboribus quan-
 tisque expensis! tam spatiosum ut ducentos admittat
 scholasticos, quod haud scio majorine Reip. nostræ or-
 namento an cum omnibus Scholasticis tum Pauperibus
 (in quorum usum illud ædificarunt) sit futurum com-
 moditati.

§. II.

H A S S E L E T U M

Transfulanæ Provinciæ Oppidum ambitu complexuque exiguum, lautum tamen & dives, ac beneficio situs & artis contra vim hostilem intrepidum: adsidet dexteræ Vidri fluminis ripæ ad tertium à Zwolla lapidem.

E C C L E S I A

S. Stephani Protomartyris honoribus dedicata sub Capituli Daventriensis patronatu consistit, in qua

1. *S. Laurentii.*
2. *S. Job*, cui annexum onus *IV. Sacrorum.*
3. *S. M. V. & SS. IV. Coronatorum*, cujus Minister ad sacrificales actiones obstringitur quoties requiritur à Senatu, qui horum trium Sacerdotiorum patronatu gaudet.
4. *S. Crucis*, quæ trinum Sacerdotii usum demandat suo alumno, quem hoc beneficio beat Pastor cum Scabinis.
5. *S. Nicolai.*
6. *Bartholomæi*, utriusque patronatum obtinent Consules & Scabini.
7. *S. Hieronymi prima* sub Scabinorum patronatu.
8. *S. Hieronymi secunda* cujus collatio penes *Maylartios.*
9. *SS. Petri & Pauli* iisdem collatoribus.
10. *B. M. V.* sub *Smithiorum* patronatu.

Vica-
ria.

Cum
debito
*IV. Sa-
cro-
rum.*

Et

Et

Officium Fraternitatis. { 1. *Ven. Sacramenti.*
 2. *B. M. V.*
 3. *S. Jacobi.*

C A P E L L A

à Ven. Sacramento agnomen obtinuit: ejus & quatuor, quæ hic enatæ sunt, *Viciarum* patronatum *Transisulanæ* Dominus sibi vindicat. Natales illius curiosius etiam indaganti non innotuerunt, eos autem suspicor illam à miraculis habuisse, quæ hic iterata sæpius certa relatione didici: constat avorum memoria eam publicis votis oneratam ac frequentissimo advenarum accursu tritam, præcipue autem Dominica infra Octavam *Ven. Sacramenti Hasseler Aflaet* dicta, forte à Spiritualibus favoribus, quibus hunc diem Ecclesiæ Præsules honorarunt. Post abolita Sacra Catholica Reformationis procella absorbit hoc afflictorum & miserorum Asylon.

XENODOCHIUM

Spiritui Sancto ascriptum in Capella locum concessit *Officio* unico, cujus deservitori quatuor vicibus celebrandum est *Missæ Sacrificium*.

ASCETERIUM

Quod hic unicum fuit, ab infantia Christiani Seculi *xiv.* possederunt Vestales, quæ à *S. Francisci tertia Regula* sub Trajectensi Capitulo cognomen derivarunt. eas in Chronico Montis *S. Agnetis c. 22.* ab hospitalitate commendat *Thomas Kempæus*, qui & Præfectum earum *Wilhelmum Segerz*, cum Eccle-

siam

siam necdum construxissent, Anno 1422. in Mon-
agnetana Canonica scribit sepultum eique suffectum
Gerardum Trecht. Virginum Reginæ B. V. M. patroci-
nio nuncupaverant hoc sacrum Gynecium, cujus pa-
trimonium uti & cæterarum Ædium Sacrarum nunc
Oppidi Ærario illatum est.

Hæ Colonias suas deduxerunt in Nieustadt Lube-
censis Dioceseos Oppidum, quæ felici foecunditate pe-
perere iterum gemellas Congregationes, unam prope
Rostochium Diocesis Swerinensis & alteram in Empo-
rio Lubecensi, sed quæ nunc cadavera sunt.

§. III.

O M M A

Sub Sallandica Præfectura Transisulanæ Oppidum
dexteræ Vechtani amnis ripæ impositum: jus & privile-
gia Civitatis ab *Ottone III.* Traject. Hierarcha & à *Flo-
rentio Wevelinckhoveio*, quibus modo nudatum est, An-
no 1382. moenia accepit.

E C C L E S I A

Titulum habet *S. Brigide* & patronum agnoscit
Transisulanæ Principem cum onere Sacri feria III.
v. & vi. in qua

Vica-
ria.	{	1. <i>S. Crucis</i> .
		2. <i>B. M. V.</i> cujus minister Sacrificat in Sab-
batho.
		3. <i>S. Anthonii</i> , quæ suo deservitori feria iv.
& omnibus prædicabilibus Festis deman-
das Sacerdotii usum: ejus patronatum pos-
sidet Parochus cum Scabinis.

Spiritui Sancto sacrum in sua Capella locum indulgit
Vicariæ Sanctissimæ Trinitatis cum debito Sacri feria IV.
& VI. cujus patronatum Anno 1575. gerebat *Ernestus*
Mulart.

Parochialem Ecclesiam, quæ est in *Ommensi Forta-*
litio ab *Omma* ad sesqui milliare distito, excitavit inno-
vata Religio, uti & alteram horæ spacio distantem in
Swollana regia in *Leussen*.

§. IV.

H A R D E M B E R G A

Alias Nieuustede sinistro Vidri brachio innixum Tran-
sifulanæ Sallandiæ Oppidulum per *Joannem Arckelium*
37. Traject. Hierarcham mœnium decore restitutum:
is Oppidum *Montis Duri* (ait *Heda*) quod *Herdenbergh*
dicunt, deleto monte fossis & propugnaculis muni-
vit, ubi antiquitus municipium & validum & amplam fuisse
commemorat fortè à Romanis conditum, de quo in An-
nalibus *Drenthiæ* ad annum 1339. & 1340. & in ejus-
dem Antiquitatibus dist. XXVI. *Joannes Picartius*.

E C C L E S I A

Parochialis, in qua *S. Radbodi* viscera sepulta anno-
tavit *Illustrissimus Sasboldus*, ex Ordine D. Benedicti
à *Nigraquensium* Præposito Rectorem adipiscitur: in
qua non dubitem plurima fuisse Sacerdotia, licet unius
solummodo *Vicariæ* mentionem invenerim, cum hic
sæpius resederint *Protomystæ* Traject. è quibus Anno
1393. feria VI. in *Parasceve* ibid. in Prætorio seu Ca-
stro, cujus imaginem ad eum annum exhibet *Bocopius*,
à sc

à se magnifice constructo obiit *Florentius Wevelinckhovius*, Trajecti ad S. Martini tumultum nactus.

C A P E L L A

Quæ Oppido imminebat & modò jacet in rudeto; non vanis suspicionibus à *Picardo* suprâ ascribitur *Pipino* & inter prima Majorum nostrorum (postquam relicto Idolorum cultu ad Euangelii lucem oculos aperuissent) Oratoria reponitur.

M O N A S T E R I U M

Intra hanc Paræciam in *Zibekelo* titulo B. M. V. in *Galilæa* enatum hunc in modum Tabularia domestica describunt.

Universis & singulis præsentibus & futuris notitiam præteritarum rerum de fundatione & initio hujus Domus habere volentibus cupimus fore notum, quod Anno Domini M. CCCC. VI. prout ab Antecessoribus nostris recepimus ac in literis nostris conspiciamus, Domus ista in hac vasta & sterilissima solitudine à paucis quibusdam simplicibus & pauperibus, seu, ut ita loquamur, secundum seculi sapientiam stultis hominibus, quorum divinæ pietatis incomprehensibilis clementia corda ad hoc commoverat, in inaudita paupertate & simplicitate fuit inchoata & fundata nullo speciali fundatore, ut fieri solet, ad hoc eos adjuvante licet diversarum utiusque sexus personarum copiosa eleemosynarum largitione divina administrante gratia in statum, qui nunc conspicitur, surrexerit & excreverit: quorum quidam primorum Fratrum simplicitatem seu paupertatem ex subsequenti narratione cujusdam evidenter licet intueri, qui cum primis initiatoribus præsentem solitudinem divina inspiratione aggressus, postea ma-

rimoniali vinculo astrictus ad seculum est reversus, qui ob rogatum quorundam & præcipue primi Prioris de prænominata inchoatione Historiam talem contextuit, prout in quadam chartula manu sua scriptam invenimus in hunc modum.

„Rogatus & coactus à dilecto Priore istius loci, ut
 „eo minus lædat & cedeat vos, si aliqua difficilia vo-
 „bis occurrunt: sic incepimus istum locum qui antea
 „fuit horribilis desertus & inhabitabilis ab origine mun-
 „di, quia nunquam vidimus hic aliquod vestigium ha-
 „bitationis humanæ creaturæ, & fuit aquosus multum,
 „sic quod graviter potuimus venire de uno latere ad
 „aliud. Venit quidam devotus Presbyter de Hassia no-
 „mine *Foannes Clemme* qui multum desideravit istum
 „locum, & alius quondam Custos Daventriæ Ecclesiæ
 „S. Nicolai ad Ven. & Religiosum virum Priorem Re-
 „gularium Zwollis cum adiutorio honesti viri Gerardi
 „ten Bussche morantis extra muros Civitatis ejusdem.
 „Procuravimus primo Decimas grossas & minutas per-
 „petue annuatim pro uno grosso Regis Franciæ à Ve-
 „nerabilibus viris Decani & Capituli Daventriensis
 „(Literæ signant annum 1406. & feriam v. post Epi-
 „phaniam) Insuper omnes libertates Ecclesiasticas
 „pro uno grosso Flandriensi à benevolo & religioso
 „Viro Gotfrido Bosijckens Ord. S. Bened. Curato in
 „Hardenbergh cum consensu Præpositi & Capituli
 „Nigræ Aquæ (erat is Ghiselbertus van der Heute,
 „literæ habent Dominicam infra Octavam Corporis
 „Christi) qui idem Curatus præparavit nobis per mul-
 „tum tempus panem & potum in Domo sua & mi-
 „sit istac tam propinque sicut potuit, ut ulterius por-
 „tarem supra dorsum: deinde præparavimus omnia

utensilia & victualia in domo Gerardi prædicti Zwol-
lis, & perreximus primo in die Cineris post meri-
diem.,

Anno Domini, sicut in Privilegiis habetur, apud
Castellum Rechtere ad domum cujusdam Vicarii,
nomine Diderici Duercoep, qui multum lætabun-
de nos accepit favendo bonis suis & proprio corpore,
sed sicut postra se exhibuit mane facto perrexit no-
biscum in Beerze ad domum honesti Viri militaris Di-
derici de Voirst, qui gratiose nos suscepit & dedit,
nobis expensas per xiv. dies: qui idem immediate,
dedit nobis parvam domum, quam deposuimus,
& post meridem restauravimus in loco propinquiori,
ubi sperabamus viam præparare, quam domunculam,
Dominus Johannes Klemme *Marienboreb* nuncupa-
vit cujus parietes cum cespitibus munivimus: ibi
jacuimus super terrasti usque Philippi & Jacobi, &
cepimus fodere à rivulo Vechtæ ad illam domuncu-
lam: & tunc venit ille dilectus Curatus de Harden-
bergh cum omnibus suis civibus & mercenariis ex-
pensis propriis celebrata Missa in crepusculo & fode-
runt ultra LXXX. virgas una die. Et tunc incepti-
mus pergere ad istum Sanctum locum, quem diu de-
sideravimus: accepimus nobiscum victualia, quan-
tum potuimus portare, unus transivit istac, alius
illac, unusquisque quæsit meliorem viam, & tunc
fuerunt nobiscum omnes isti antea præscripti, & in-
cepimus ædificare habitationem primam super qua-
tuor arbores stantes in recta linea desuper amputati,
in parte occidentali propter locum agriculturæ ibi
magis aptum, qui locus postea nominatus est Anti-
quum Claustum, & omnia ligna illius domus por-

„tavimus à palude orientali super humeros nostros,
„quod adhuc non habuimus currum, & tectum totum
„de myrica. Jacuimus autem per duas septimanas sub
„divo, & quasi continuo pluit: erat autem ibi ma-
„gnus cumulus fornicarum miræ magnitudinis ad al-
„titudinem unius hominis latitudine decem pedum,
„quem circumposuimus igne, ut destruerentur quia
„fuerunt juxta habitationem nostram, circa quem
„ignem jacuimus per alias duas septimanas requiescen-
„do in nocte, & quando exsiccavimus nos ab una
„parte, tunc humidi siebamus ab altera, quia quasi
„continue pluit: erat autem capsula nostra cibariorum
„saccus pendens in arbore propter mures & vermes:
„attulerunt tres vel quatuor quotidie ex nostris de Ma-
„rienborch cibaria nobis & potum, deviantes in via
„unus hic, alius ibi, quilibet quæsit viam melio-
„rem, & sic tarde venientes esurivimus & sitivimus,
„venientes autem immediate ebibimus totum & po-
„stea bibimus aquam. Crescente autem pascua attu-
„limus bestias & pecora nobis data in numero qua-
„draginta vel circiter, & propter difficultatem viæ &
„defectum potus attulimus unum cacabum & vas &
„farinam & braxavimus tenuem potum, unde mul-
„tum exultavimus: consummatoque primo cum bra-
„xavimus secundarie non habuimus aliquod vas ad
„imponendam fecem de primo, & invite effunderem-
„us super terram, quia habuimus duos porculos ter
„Marienbörch: effudimus autem fecem in sacco, ut
„densior pars obtineretur. Unus Fratrum portavit
„semel unum scepel siliginis Hardenborch ad mo-
„lendum, & reportavit, unde braxavimus tenuem
„potum. Fuit autem istud desertum circulariter tam
mollis

mollis & aquosa, quod raro aliquis pertransivit an-
 te illum aquæ ductum, quin fuit quasi exanimis,
 quod bis accidit cum illo honesto viro Domino Swe-
 dero Canonico Oldensalieni, qui contulit nobis ma-
 jorem partem domus agriculturæ & multa alia bona,
 & credo quod Fr. Didericus Duercoep aliquando pro-
 bavit. Et propter istas difficultates & labores incoe-
 pimus unum parvum aquæductum facere versus,
 Vechte ad probandum utrum aqua vellet declinare,
 illac, quia semper antea declinavit versus occidenta-
 lem partem, & quia multum timebamus utrum vel-
 let illac declinare vel non, fecimus illum aquæductum,
 in latitudine duorum pedum profunditate unius qua-
 si in recta linea sicut viam sperabamus postea præpa-
 rare. Venit autem quidam carpentarius, qui præpa-
 ravit nobis unam parvam naviculam, quam nomi-
 navit hoeve, eo quod leviter evertebatur, cum qua-
 traximus inter nos quatuor vel quinque panes unius,
 modii, unde multum gavisi fuimus, quod non erat,
 nobis opus ulterius supra dorsum portare: traximus,
 autem illam parvam naviculam indifferenter supra,
 aridam terram sive supra aquosam. Requievimus su-
 pra terram in mirica à Philippi & Jacobi usque ad Fe-
 stum Margarethæ Virginis: tandem venerunt serpen-
 tes & viperæ dormientes nobiscum, & ab illis coacti,
 fecimus parva scamna suppositis tegulis & miricâ,
 super illa dormivimus: post hoc paravimus unum,
 currum, cum quo duobus bovis transulimus de,
 uno loco ad alium quicquid habuimus. In loco autem,
 prædicto ædificavimus unam parvam Capellam in,
 qua in Festo S. Virginis Margarethæ primam Mis-
 sam in honorem Omnipotentis Dei cum magna de-

„votione celebravimus, quam Mathias Buduanensis
 „Episcopus una cum tribus Altaribus & coemiterio con-
 „secraverat, cujus literæ præferunt Annum M.
 „CCCC. VI. diem vero XXIII. Octob. Ubi
 „interfuerunt omnes vicini tam nobiles quam alii me-
 „mero CCC. L. circulariter habitantes, quos omnes
 „suffICIENTER refecimus virtute mirabili Dei Omnipoten-
 „tis, quia tot fragmenta superaverunt in cibariis
 „& potu, quod multum mirabamur. Non habuimus
 „olera per alterum dimidium annum, habuimus au-
 „tem fabas pro potagiis per longum tempus: Glebam
 „unde fecimus primum furnum attulimus de Beerze
 „per longum tempus cum magno labore. Anno secun-
 „do incepimus ædificare in loco isto vulturnali sicut ab
 „initio concepimus. Transveximus de Barlehaere duos
 „lapides Altarium mirabili & incredibili modo, ha-
 „buimus illo tempore fossatores sic quod fuinus inter
 „nos XII. vel XIII. quilibet nostrorum accepit tot regu-
 „las in brachiis suis quantum portare potuit, & illas
 „supposuimus singillatim retro boves sub curru, & ci-
 „to recurrendo reaccepimus, & iterum supponendo,
 „sic quod currus semper per illas regulas. Habuimus
 „unum reverendum cocum, qui miscuit nobis omnia
 „potagia aliquando, ne perirent, in unum, fabas, pul-
 „tem & olera simul in una olla, sic quod non potera-
 „mus considerare quid fuit: interrogatus semper dixit:
 „potagium est: & pistorem, qui miscuit in pastam
 „omnem fecem de cerevisia & de tenui potu, quando
 „pinxit, & fiebat optimus panis. Corrigatis de incon-
 „gruo propter Deum, quia non dictavi infra triginta
 „annos tantum latinice: Orate pro me dilecti Fratres,
 „coactus à relictis meis recessi ab hinc, sum tamen men-
 talis

talīs multoties vobiscum, &c. Hæc è MS. Mōnaste-
rii hujus codice è quo Seriem Priorum subnectam, ubi,
Literas Foundationis præmisero. „

Prima hunc præfert titulum: Resignatio hæredum
de Bergenthem loci de Zijbekeloe cum attinentiis suis
coram Jydice in Hardenberch & confirmatio ejusdem
Judicis.

Io Rolof ten Zande in dier tijt gesworen richter ten
Hardenberge ons lieven genadigen heren van Utrecht
maken kundich allen luden en tughen mit dessen openen
brieue, dat voer my quamen in 't gericht van den
Hardenberghe in eynen gehegeden heymael vor Kornoe-
ten en gerichtes lude hier na bescreven *¶* Juncker Henric
van Grammesberge, Albert Kornute, Korte Fenne en
Egbert hoer echte man, Geert Waterman, Robert Myd-
delfstoring, Schele Maes, en Johan Pademan, en be-
kanden des eenpaerlijc mit horen vryen moetwillen vor
hem en vor alle hoer rechte erfg. dat zy hebben averge-
zien dat al guet koemende is van Gode van Hemelrijc-
ke, en geen guet wissler en mogen hebben, dan dat sy
goede geven, en van den zijnen mededeylen: En want
onse lieve Heer hem zelven rekent gedaen zo was men
zinnen minnesten doet in zinen namen, Hierom hebben
zy merckende guetwillicheit en minne eens eerbaren Prey-
sters geheiten Johan Clemme, de by heft onsen heren
goede to dijen en ander lude to den dienste goedes to
trekken, den selven her Johanne en den genen de by van
preysteren en anderen guetwilligen menschen tot hem ne-
men wil, om goedes willen, gegeven en geven slicht van
der hant tot erfliker bezittinge al alzo danich recht en to
zeggen, alze zy en bor vorvaren hebben gehat en heb-
ben an der wildernisse geheyten Zebbekeloe gelegen in-

den lande van Zallant mit torve, mit twijge, mit water, mit weyden, mit bolte, mit velde, mit alle zijnen toeboren hoege ende zijde alzo alze dat gelegen is, to hebben, en to bruken, to bezitten en to maken tot hoer bester orbaer, daer op to tymmeren en to wonen, en ene vorgaderinge van gueden menschen de onder den geboden goedes en der Hyligen Kercken willen leven en hoer broet mit arbeydene wijnnen, daer to hebbene in alzulken schijne en vorwaerden dat Her Johan vorsf. en de gene de hi tot hem nemen wil en hoer nacomelijnghe hoer woenstat op Zibbekeloe vorsf. hebben en holden zullen. En want zy desse voersf. stede en guet desen vorsf. guden luden also gegeven hebben, dat men daer afonsen beren goede aldaer denen sal mit missen en anderen gueden werken alze geesteliken luden tobehoert, zoo zint oec vorwaerden, waert sake dat zy tot meere eeren goedes enen confirmierden oerden aennemen of hulp en raet daer lo en om meere stantvasticheit hoers guden begryps onder eenen orden sic ghaven; dat zy dan dat vorsf. guet of dat daer afkomt, oft datmen daer oppe winnet en verweruet, nergbent van daer tot anderen steden vortrecken en zollen dat behoef der vorsf. woenstede en der geenre de daer op wonen, en dat ten mynsten al daer mi anderen guden luden wesen en woenen sullen een Pryester of twe ten dienst goedes daer daegbelix to doen, en den anderen guden luden eyn onderstant in geestelijcken dijngen to wesen als dat behoerlijken ist, sunder alle argeliste. Voert meer wiert sake, dat dit neet gehouden en werde alse vorsf. is na dien dat de vorsf. stede volcomelijken begrepen en to gemaket is, zoo sal dese breek en alle giftinge de hier in begrepen is, doet en ongegeven wesen, alse was voer gifte deses brieves, en sal Zebbekeloe mit al sijnen toeboren, alse vorsf.

vorsf. is weder comen an onse erve en tot eenre gemeente
 liggen tot behoef der geenre, dien de erve dan tobehoeren
 de her to daer angewaert hebben gewestet sonder yemants
 weder zeggen. En Jonker henric van Grammesberge,
 Albert Kornute, Korte Fenne Egbert hoer man, Geert
 Waterman, Robert Middelftorping, Schele Maes en
 Johan Pademan hebben vor sic en vor bor erfg. Heren
 Johan Klemmen en anderen Preysteren en guden men-
 schen overgegeven, gevest en opgedragen in mijne hant
 alse in gericht es hant, en hebben uytgegaan der erfnis
 en wildernisse to Zebbekeloe vorsf. en daer van vertegen
 mit ordel en mit rechte, mit hande en mit monde erslick,
 ewelic en ommermeer alse van rechten solden to behoef
 Heer Iohan Clemmen en anderen geestlijcken luden en
 hoer nacomelingen vorsf. also onsen Heere goede al daer to
 denen en vor sy en hoer erfg. goede to bidden, in alre
 maten alse vorsf. is, al argelist en nije vonde hier in uyt
 gesproken. Hier waren over en an alse koernoten en ge-
 richtes lude Eerenst van Redeze, Gheert ten Busche,
 Gheert van der Kibbruggen ende Gheert de Vreze, en
 anders gueder lude genoeg. In verkunde en tuech der
 waerheit zo heb ic Rolof richter vorsf. mijn Zegel an
 dessen breesf gehangen om bede willen Jonker Henrix,
 Alberts, Fennen, Egberts, Gheerts, Robertes, Mases en
 Iohans vorsf. daer wy Henric van Grammesberghe en
 Albert Kornute vorsf. vor ons en vor onse erfg. onse Ze-
 ghele hebben mede an desen breesf ghehangen, alle dese
 vorsf. ponten stede en vast to hoelden: daer wy Fenne,
 Egbert, Gheert, Robert, Maes en Iohan vorsf. mede on-
 der gelien aller desser vorsf. ponten waer ons en onse erfg.
 gegeven in den jaer ons Heren dusent vierhondert en vi-
 ve op Sante Barbaren dach der hiliger Ioncvrouwen.

Wy Gbeert de Harvesche en Hadewijch mijn echte wijf maken kundich allen luden dat wy mit gueden beraden en gansen wille overgegeven hebben, en overgeven vor ons en vor onse rechte erf. om goedes willen onse waerschap ende recht dat wy hebben an Zebbekeloe, de wy hebben van onser waer en erve to Berghthem Her Iohan Clemmen en de hi mit hem nemet van geesteliken luden onsen lieven Heere God al daer to denen in alsodanen vorwaerden en manieren, also dese principael breek inholt, daer dese breek een transfix of is en dor den principael breek gesteken. In oerkunde en teuch der waerheit so heb ic mijn zegel vor my vor Hadewyge mijn echte wijf en voor al onse rechte erf. an desen breek gehangen, daer ic Hadewich vorsf. mede onder gelye aler vorwarden vorsf. gegeven in den jaer ons Heeren dusent vier hondert en xesse des Donredages na Invocavit.

Secunda habet hanc Inscriptionem: Resignatio Hæredum de Beerze loci de Zybekeloe cum attinentiis suis coram iudice in Ummen, & confirmatio ab eodem Iudice loci nostri de Zybekeloe. Ea facta est Anno 1405. in festo S. Nicolai sub Judicatura Alberti de Averbeyne per Deric van Vaerste, Berent de Rode, Gbeert de Gruter, Wycher de Harvesche un Beerte sijn echte Wijf iisdem omnino verbis & conditionibus, quas altera exprimit, hac solummodo immutata, quod Congregatione seu Monasterio evanescente fundus cum annexis revolvi debeat ad Hæredes pro tempore de Beerze.

Tertia hac epigraphæ notata est. Consensus & Resignatio Egberti Domicelli de Almeloe & Beatricis matris ejus loci de Zybekeloe cum attinentiis suis sub conditione &c. Quæ coincidit cum præcedentibus, & requirit ut dissoluta Congregatione redeant omnia ejus bona

bona ad Almeloanum Dynastam : signata est Anno 1406. in festo S. Gregorii Pontificis & Doctoris.

E quibus elucescit hunc fundum incerti tunc fuisse Domini sive Dominium ejus sibi à pluribus arrogatum, unde & Almeloensis Toparcha cum, qui Fisco cesserat, haud ita pridem at irritò successu sibi appropriare conatus est.

Nunc ad Asceterii hujus Nutricios progrediamur.

Anno à Nativitate Domini M. CCCC. VI. domo ista in maxima paupertate à paucis inchoata primo rexit eam sex annis tam Rector quam Prior *F. Joannes Bunynck* Regularis in Bethlèhem Zwollis professus, à suo tunc Priore Joanne de Wael dicto cum quibusdam aliis Fratribus ejusdem Domus ad hoc directus. Qui Prior Joannes de Wael vir admodum sagacis ingenii existens ad hunc locum primo manum apposuit, illius devoti Sacerdotis. primi initiatoris Joannis Clemme dicti fidelissimus promotor in omnibus existendo & *Ordinem Regularium* primo in eo erigendo. Et post sex annos loco isto de Ordine Regularium ad *Cisterciensium* translato idem Joannes Buninck adhuc præfuit Prior quinque annis vel circa, vir pius & mitis & in paupertate sustinenda longanimis.

Secundus *F. Joannes Cley* Sacerdos secularis & quinquagenarius de propre Steinvordiam oriundus Anno Domini M. CCCC. VII. in Hèlstein profitetur, & Anno Domini XIII. Monasterio de Warmonda inchoato primus Prior efficitur, & non multo post ibi officio cedens huic loco tunc vacanti eligitur in Priorem: vir strenuus & singularis devotionis, tribusque annis in regimine hujus domus vel circa sollicitè peractis in Abbatem Scholæ Dei assumptus est. Sed post paucos annos

Ab-

Abbatix cedens in hoc loco professus est : & post hoc secundarie in Warmonda Prior eligitur , ibique post annos duos cessit officio & ad hunc locum rediit , ubi in bona senectute centum quasi annorum vitam finivit. Anno Domini M. CCCC. XLV. ipso die Galli Abbatibus.

Tertius *F. Joannes Buninck* rursus eligitur , tantummodo per annum & circa in officio perdurans de pestilentia moritur Anno Domini M. CCCC. XXI. Non. Jun. pluribus de Fratribus & præcipue Laicis in eadem peste eum secutis.

Quartus *F. Joannes Leydis* de Ordine Teutonicorum in Iselstein in principio loci professus , & ibid. per aliquot annos Cellerarius & Prior , sub quo & Warmonda coepit ex Religiosis suis Fratribus , de Iselstein ibi per eum constitutis , ubi & ipse post plura etiam Prior factus huic loco sic vacanti Prior de Warmonda eligitur aut potius postulatur : vir prudens & religiosus , Deo & hominibus non parum dilectus , non gaudens murorum erectione simplicitatis amator sed morum instructione Religionis zelator , quia sub eo regularis observantia primitus in hoc loco coepit : & super omnia non quærens quæ sua erant ad Dei honorem promovendum & animabus lucrandis usque in finem singulariter fervebat , quod optime patuit in reformatione Monasterii de Jesse & Beurlensium Monasteriorum ad Ordinem nostrum translatione , rebus & personis etiam sibi necessariis minime parcendo. Etiam fuit præ cæteris Patribus principalis practicator & promotor trium Monasteriorum invicem colligationis propter humilitatem & simplicitatem perpetue servandam. Qui postquam strenue præfuerat huic loco 29. annis obiit in senectute laudabili usque

que in finem devotus Anno Domini M. CCCC. L. VI. Kal. Aug. suæ vero ætatis LXXIII. plus minus.

Colligationis seriem interfero. Nos Fratres Joannes,, Abbas Monasterii Campensis & Boyngus Abbas,, Scholæ Dei Ord. Cisterc. Colon. & Brem. Diocæs.,, univêrsis præsentia visuris, audituris vel intellecturis,, cupimus fore notum publice protestando, qualiter,, pro parte religiosorum PP. Priorum & Fratrum Mo-,, nasteriorum Montis Dominæ nostræ in Iselstein,, *B. Mariæ in Galilea* de Zebekelo, *Portus B. Mariæ*,, in Warmonda Ord. præmissi Traject. Diocæs. fuerat,, coram Ven. & R. P. D. Cistercii generalis nostri Capi-,, ruli fungente autoritate propositum, quod ipsi PP.,, & FF. præmissi omnium Domino, cui se devoverunt,, in victus paritate & vestitus vilitate juxta Ordinis Ci-,, sterciensis instituta purè deservirent: sed quia non,, nulla in eisdem continentur Statutis, quæ ipsorum,, Sancto proposito minime congruerent, quatenus,, idem Dominus Cistercii auctoritate sua præmissa ip-,, sis aliqua de eisdem Statutis immutandi & quædam de,, novo instituendi licentiam & auctoritatem gratiose vel,, let impertiri. Dominus igitur Cisterciensis hujusmo-,, di eorum Sancto congaudens proposito nobis aucto-,, ritatem suam literali testimonio, in forma quæ sequi-,, tur legaliter indulgit, cujus quidem auctoritatis te-,, nor noscitur esse talis.

Nos F. Joannes Abbas Cistercii gen. Capituli Cister.,, fungens autoritate Religiosis in Christo nobis dilectis,, Coabbatibus Campensi Colon. Diocæs. & Boyngo,, alias Abbati in Schola Dei, salutem in Domino & in,, commissis diligentiam laude dignam. Ad nostrum no-,, veritis auditum certa relatione deductum, qualiter,, dilecti

„ dilecti filii nostri & fratres Domini Priores Monaste-
„ riorum in Iselstein, Galilæa alias in Zebekelo & War-
„ monda Ord. nostri Cister. Traject. Diocesi. cum eo-
„ rum suppositis toto nisu omnimodæ puritati regula-
„ ris observantiæ juxta primas Ordinis nostri traditio-
„ nes & instituta nituntur inservire: de quorum lauda-
„ bili proposito, cum filius sapiens gloria sit patris, ip-
„ sis paterno congaudemus affectu fiduciam in Domino
„ gerentes quemadm. Ordinis nostri Cisterciensis sacra
„ institutio a paucis fuerat initiata & in condensam fil-
„ vam, prout ad oculum cernitur, Domino cooperan-
„ te profecit, sic paucis bene regulatis in partibus infe-
„ rioribus posse numerum Deo in Ordinis puritate de-
„ servientium exurgere copiosum, pusillus enim est
„ grex cui Pater disposuit dare Regnum. Est verum
„ quod pro parte dictorum Priorum & suppositorum
„ eorundem fuerat coram nobis propositum, quod, ut
„ Deo liberius, cui se solemnî voto devoverunt, pos-
„ sent deservire, vellent more Sanctæ plantationis Or-
„ dinis Carthusiensis perpetuo includi, prioribus &
„ procuratoribus eorundem quorum sollicitudini ex-
„ teriorum incumbit sollicitudo, duntaxat exceptis:
„ etiam quod aliqua in diffinitionibus novellis & annali-
„ bus continentur statuta ipsorum sancti proposito mi-
„ nime deservientia, & nonnulla ipsis juxta qualita-
„ tem Patriæ ad consequendum sui Sancti propositi lau-
„ dabilem finem in ipsis statutis nondum continerentur.
„ Nobis igitur humiliter & devote supplicare fecerunt,
„ quatenus ad præmissa ipsos licentiaré atque in ipsis au-
„ toritate nostra præmissa dispensare dignaremur. Nos
„ vero, quia de præmissis, prout voluissimus, ad ple-
„ num non poteramus informari de vestra legalitate &
sagaci

sagaci providentia plenarie confisi vobis his præsentibus damus in commissis, quatenus personaliter auctoritate & vice nostra imo Capituli generalis accedatis unum præmissorum Monasteriorum, quod magis decreveritis eligendum. Et convocatis aliorum duorum Monasteriorum Prioribus cum tribus de suis domibus senioribus, & auditis juxta præmissa ipsorum motivis, & rationibus diligenter examinatis, quæ ad Dei honorem & Ordinis nostri Cister: decus una cum dictarum Domorum Prioribus & Fratribus sibi ut præfertur adjunctis vel saltem majoris partis assensu, etiamsi præter Ordinis nostri instituta fuerint, vel aliquibus, ut præmittitur, obviantia, & quæ ipsorum Sancto proposito magis videritis posse deservire, in quibus vestras & ipsorum oneramus conscientias, decreveritis ordinanda, destituenda & instituenda secundum Deum & rectam rationem vobis vices nostras & auctoritatem qua fungimur, capitularem ad confirmandum ea, his præsentibus gratiose imperimus. In præmissorum igitur fidem & testimonium sigillum nostrum præsentibus ex certa scientia duximus appendendum. Datum in Sacro Sancto Constantiensi Concilio Anno Domini M. CCCC. XVII. quinta die Mensis Julii, Sede vacante.

Post quarum quidem literarum præsentationem, nos Commissarii præmissi convocandis convocatis, & in monasterio B. M. in Galilea de Zedekelo præmisso in unum juxta commissionis formam nobis traditam congregati, articulos quos maturo præhabito consilio judicarunt penè omnium voce suo sancto posse deservire proposito inibi conceperunt, & nobis humiliter ipsos examinandos atque confirman-

dos autoritate nobis decreta obtulerunt. Nos igitur
 ipsis diligenter inspectis & examinatis invenimus ipsos
 non nimium à communibus Ordinis institutis, ut
 patet luculenter inspicientibus, exorbitantes, quorum
 quidem articulorum tenorem hic decrevimus inferendum, & est talis.

Imprimis quod isti tres Conventus in perpetuum
 manean Prioratus, & in omnibus actibus, & observantiis suis intus & extra sint uniformes, & in habitu colore albo vel gryseo solum perfruantur in monachis & conversis, & quoad Donatos habitus uniformes habeant.

Item poterit libere fieri electio de una istarum trium domorum, excepto quod Priores non eligantur, vel Prior de Jesse, & Prior Electi eum inducere debet, ut consentiat electioni de se factæ.

Item si aliquis fuerit extra gremium Conventus rite & canonice præseste Visitatore electus in Priorem, statim monachus illius domus cum decreto electionis sub sigillo Conventus mittatur ad electum, qui electus consentiens vel ad consensum inductus accedat ad visitatorem in quocunque Monasterio ipsum habere potuerit saltem nostri Ordinis, recepturus ibidem suæ electionis confirmationem, & post ea dispositis disponendis se transferat ad domum ad quam electus est.

Item nullus eligatur in Priorem, nisi prius per triennium in una istarum trium domorum laudabiliter fuerit conversatus, sine consensu trium Conventuum istorum vel majoris partis uniuscujusque Conventus.

Item Prior noviter electus promittat, antequam confirmetur, quod contra statuta nostræ mutæ colliga-

ligationis non impetrabit per se vel per alium, in parte,,
vel in toto. ”

Item Prior electus & confirmatus sit in victu &,,
vestitu & aliis observantiis Ordinis intus & extra humi-,,
liter Fratribus conformis. ”

Item certo tempore anni, quando visitatio uni,,
istarum domorum primo est impendenda, Prior il-,,
lius domus visitator cum duobus sociis à suo Conventu,,
sibi electis ad eandem veniet, similiter & tertius ve-,,
niet Prior, cum duobus sociis similiter electis ibidem,,
præsens erit: tunc ibi tractatus erit per duos saltem,,
dies de statu singularum domorum, si quid fuerit,,
emendandum tam in capite quam in membris: & pri-,,
mo fiet tractatus de Priore & Domo ejus ubi sunt præ-,,
sentes, quo incepto Prior exhibet locum, ubi alii Prio-,,
res convocati cum suis fratribus confidebunt, tunc ve-,,
nient à senioribus incipiendo fratres illius Conventus,,
& recitabunt singula emendanda suæ Domus, & an,,
Prior retinendus fuerit vel absolvendus secundum,,
suas conscientias suum sentire intimabunt, causas su-,,
per hoc allegantes, quibus intimatis & allegatis alii duo,,
Priores cum fratribus suis super propositis singulis,,
deliberabunt, & si major pars Conventus Priorem,,
absolvi petierit, & causæ legitimæ & sufficientes,,
pro religionis & pacis conservatione eorum judicio fue-,,
rint, Visitatori committent, qualiter super singulis,,
propositis faciet, & quod majori parti Conventus,,
satisfaciens Priorem absolvat, quam quidem absolu-,,
tionem unusquisque Prior in primo Capitulo visita-,,
tionis humiliter venia antecedente petat: quo facto,,
Prior illius domus cum duobus fratribus à suo Con-,,
ventu electis, qui convocationi intererunt, ut supra,,

„reintrabit : tunc alter Prior, cui domus juxta tempus
„est, consequens exhibit, fratres vero ejusdem ex par-
„te sui Conventus Literam sigillatam sigillo Con-
„ventus tunc ostendent, in qua singuli fratres de statu
„domus suæ & de Priore suum sentire intimabunt, qua
„lecta & intellecta, etiam tunc isti duo fratres exi-
„bunt, & tunc alii duo Priores prout supra per omnia
„procedent: de tertio quoque Priore & ejus domo con-
„similiter fiat.

„Item admonemus, ut Fratres eligantur in socios
„convocationis & visitationis, qui in consiliis dandis
„prudentes sint & discreti, seipso non quærentes sed
„quæ Jesu Christi, qui in actibus prædictis equalis cum
„Prioribus sint auctoritatis. Si vero aliquis Prior in-
„ciderit aliquam causam depositionis in libris Ordinis
„contentam notorie, irretractabiliter deponatur.

„Item instante tempore, quo prima visitatio est fa-
„cienda, & electis Fratribus qui ad convocationem
„tendere debent, quilibet subprior assidentibus sibi his
„fratribus saltem duos interpolatos habeat tractatus
„cum conventu in publico & privato de capite & de
„aliis in domo sua emendandis, quibus terminatis
„Fratres ituri ad convocationem recipiant ventilata sub
„sigillo Conventus tradituri & proposituri Patribus &
„Fratribus ad convocationem venturis, & tractatus
„ibidem & in convocatione habendi maneant capitula-
„res, & quicumque aliquid extra revelaverit incidat
„pœnam secreta Ordinis revelantibus inflictam.

„Item Prior absolutus maneat in domo, in qua præ-
„fuit, vel si de alia domo assumptus est ad eandem re-
„deat, vel si alium Priorem cum conventu nostræ col-
„ligationis liberum ad ejusdem receptionem invenerit,
„ad eosdem transire potest.

Item

Item in qualibet visitatione facienda eligatur à Con-
ventu socius visitatori, qui in actu visitationis cum,
ipso æqualis sit auctoritatis, sicut superius est ta-
ctum.,,

Item Subprior & Fratres secluso Priore possunt eli-
gere unum Monachum de propria domo illis familia-
rem voto obedientiæ astrictum, per quem intimare,
possunt omni tempore Visitatori defectus vel pericu-
la domus suæ, si opus fuerit, & hoc literaliter fiat.,

Item majores Officiales scilicet Subprior & Cellerar-
ius in qualibet visitatione petant absolutionem officii,
sui, quos Visitatores absolvere possunt, si visum fue-
rit expedire de consilio seniorum, reservato tamen,
cuiilibet Priori & conventui jure institutionis officia-
lium post recessum Visitorum.,

Item Monachi restringantur quo ad emissionem,
scilicet si aliquis in causam emissionis ineiderit pro cul-
pa in unam trium domorum mittatur, & in illa cor-
rigatur, & ultra non mittatur nisi de consensu sui,
Conventus & aliorum duorum Priorum.,

Item nullus Monachus impetrabit privilegium,
transferendi se ad aliquod Monasterium nostri Ordinis,
nisi ad unum istorum trium.,

Item admonentur Fratres istorum trium Conven-
tuum de non exeundo claustrum, usus B. Bernardi,
& diffinitiones Capituli generalis solito melius obser-
vare, & ut Piores pro modulo suo eisdem, quantum,
ad hoc sint exemplares monentur & ipsi levi occasio-
ne non exire: & quando exituri sunt & præcipue,
exterius pernoctaturi Subpriori aut Cellerario inno-
tescant, causam simul si expediat intimantes, imo,
si aliquanto longius sunt ituri & diutius moraturi, de,

„scitu plurium vel totius Conventus hoc faciant, si
„visum fuerit expedire.

„Item manent in dispositione Prioris legere de sta-
„tutis vel privilegiis, quæ eos tangunt annuatim in Ca-
„pitulo, aliis dimissis, scilicet de studentibus, de moni-
„alibus ac similibus.

„Item salvo iudicio melius sentientium seniores Mo-
„nasteriorum, qui melius noverunt interiora & ex-
„teriora Fratrum & monasterii, videntur Subprior,
„Cellerarius & duo confessores per Priorem ordi-
„nati.

„Item numerus Conversorum non excedat dimi-
„dietatem Monachorum, nisi profectus & necessitas
„loci fuerit, nec tamen sine consensu trium Priorum
„fieri licet.

„Item Præbendarii non recipiantur nisi de consensu
„trium conventuum vel maioris partis uniuscujusque.

„Item ad humilem instantiam Domini Boyngli
„quondam Abbatis in Schola Dei devotæ nostræ so-
„rores Sanctimonialiales in *Iesse* cum personis suis præ-
„sentibus & futuris inibi regularibus in ligam istam
„sunt admissæ sub forma tali: Primo in actu & habi-
„tu, colore & singulis observantiis Fratribus prædi-
„ctarum domorum conformabilibus sint concordēs &
„uniformes, & ipsæ Sorores ut jam cœperunt sub
„perpetua permaneant clausura. Secundo Prior & Fra-
„tres domus de Zebekelo pro se & suis successoribus bo-
„na fide & solemni prævia stipulatione permiserunt
„ipsum antedictum monasterium Sanctimonialium &
„sua solitudine pastoralis non deserturos. Tertio depu-
„tetur singulis annis in Convocatione Priori de Zebe-
„kelo, si requisierit, per Convocatos Prior de *Iselsteyn*
„vel

vel de Warmonda, vel alter discretus Frater istarum,,
 duarum domorum, qui secum locum de Jesse in æ-,,
 quali auctoritate visitet. Quarto confessor prædicta-,,
 rum Sororum singulis annis Convocationibus inter-,,
 sit delaturus ibidem & propositurus convocatis, si,,
 quæ habuerit expedienda pro suo loco, etiam usurus,,
 una voce in illis causis quibus fuerit assignandus. ,,
 Quinto senex vel exhaustus Frater istarum duarum,,
 domorum scilicet de *Iselsteyn* & Warmonda maturus,,
 moribus poterit ad requestam Prioris de Zebekelo,,
 Confessori de Jesse de consensu Prioris & conventus,,
 sui pro solatio & subsidio deputari. ,,

De singulis his ordinatis volumus ut singuli con-,,
 ventuales sint contenti, quia per ista ab injusta op-,,
 pressionem, quæ à suis Superioribus, quod absit, eis pos-,,
 set impendi, sunt affecurati: ipsi tamen in hoc se non,,
 extollant, sed si in modicis sunt restricti, videre pos-,,
 sunt, quod Priores respectu ipsorum in pluribus, ad,,
 quæ non tenebantur, se propter Christum & Sacræ,,
 religionis nostræ diutius stabilimentum restrinxerunt. ,,

Hosigitur articulos eisdem Prioribus & Fratribus,,
 præfatis nobis viscerose dilectis auctoritate nobis,,
 commissa confirmamus, reservantes tamen nobis us-,,
 que ad triennium declarationem, correctionem vel,,
 emendationem omnium, quæ istam salutarem tan-,,
 gunt colligationem vel tangent in futurum. Secu-,,
 rius tunc Dei gratia talia perpetuaturi cum præfato-,,
 rum Priorum & Fratrum poterimus uti consiliis in,,
 ordinationibus præfatis melius expertorum & proba-,,
 torum, in charitate Christi eosdem admonentes ut in,,
 eadem juxta consuetam ambulent & habundent ma-,,

„scitu plurium vel totius Conventus hoc faciant, si
„visum fuerit expedire.

„Item manent in dispositione Prioris legere de sta-
„tutis vel privilegiis, quæ eos tangunt annuatim in Ca-
„pitulo, aliis dimissis, scilicet de studentibus, de moni-
„alibus ac similibus.

„Item salvo iudicio melius sentientium seniores Mo-
„nasteriorum, qui melius noverunt interiora & ex-
„teriora Fratrum & monasterii, videntur Subprior,
„Cellerarius & duo confessores per Priorem ordi-
„nati.

„Item numerus Conversorum non excedat dimi-
„diatatem Monachorum, nisi profectus & necessitas
„loci fuerit, nec tamen sine consensu trium Priorum
„fieri licet.

„Item Præbendarii non recipiantur nisi de consensu
„trium conventuum vel maioris partis uniuscujusque.

„Item ad humilem instantiam Domini Boyngli
„quondam Abbatis in Schola Dei devotæ nostræ so-
„rores Sanctimonialiales in *Iesse* cum personis suis præ-
„sentibus & futuris inibi regularibus in ligam istam
„sunt admissæ sub forma tali: Primo in actu & habi-
„tu, colore & singulis observantiis Fratribus prædi-
„ctarum domorum conformabilibus sint concordēs &
„uniformes, & ipsæ Sorores ut jam cœperunt sub
„perpetua permaneant clausura. Secundo Prior & Fra-
„tres domus de Zebekelo pro se & suis successoribus bo-
„na fide & solemnī prævia stipulatione permiserunt
„ipsum antedictum monasterium Sanctimonialium à
„sua solitudine pastoralī non deserturos. Tertio depu-
„tetur singulis annis in Convocatione Priori de Zebe-
„kelo, si requisierit, per Convocatos Prior de *Iselsteyn*

vel

vel de Warmonda, vel alter discretus Frater istarum,,
 duarum domorum, qui secum locum de Jesse in æ,,
 quali autoritate visitet. Quarto confessor prædicta,,
 rum Sororum singulis annis Convocationibus inter,,
 sit delaturus ibidem & propositurus convocatis, si,,
 quæ habuerit expedienda pro suo loco, etiam usurus,,
 una voce in illis causis quibus fuerit assignandus. ,,
 Quinto senex vel exhaustus Frater istarum duarum,,
 domorum scilicet de *Iselsteyn* & Warmonda maturus,,
 moribus poterit ad requestam Prioris de Zebekelo,,
 Confessori de Jesse de consensu Prioris & conventus,,
 sui pro solatio & subsidio deputari. ,,

De singulis his ordinatis volumus ut singuli con-,,
 ventuales sint contenti, quia per ista ab injusta op-,,
 pressionem, quæ à suis Superioribus, quod absit, eis pos-,,
 set impendi, sunt affecurati: ipsi tamen in hoc se non,,
 extollant, sed si in modicis sunt restricti, videre pos-,,
 sunt, quod Priores respectu ipsorum in pluribus, ad,,
 quæ non tenebantur, se propter Christum, & Sacrae,,
 religionis nostræ diutius stabilimentum restrinxe-,,
 runt. ,,

Hosigitur articulos eisdem Prioribus & Fratribus,,
 præfatis nobis visceroſe dilectis auctoritate nobis,,
 commissa confirmamus, reservantes tamen nobis us-,,
 que ad triennium declarationem, correctionem vel,,
 emendationem omnium, quæ istam salutarem tan-,,
 gunt colligationem vel tangent in futurum. Secu-,,
 rius tunc Dei gratia talia perpetuaturi cum præfato-,,
 rum Priorum & Fratrum poterimus uti consiliis in,,
 ordinationibus præfatis melius expertorum & proba-,,
 torum, in charitate Christi eosdem admonentes ut in,,
 eadem juxta consuetam ambulent & habundent ma-,,

gis, quia in capite Christo veraciter, cujus membra sunt, videntur colligati, & ergo si patitur unum membrum, omnia membra compatiuntur, si unum monasterium aliquo accidenti gravatum fuerit, videlicet gravi paupertate, secularium vel extraneorum injuria, molestatione consulimus, ut juxta possibilitatem sibi alterutrum consilio & auxilio assistant & succurrant. In quorum omnium fidem atque testimonium Nos F. Johannes Abbas Monast. B. M. Campens. præfatus sigillum nostrum præsentibus duximus appendendum: Nos v. F. Boyngus alias Abbas Scholæ Dei, quia pro præsentis sigillo non utimur, supplicavimus Venerabili & religioso Patri nostro Domino Abbati ad S. Benedictum in Menterna ut ipse pro nobis his præsentibus sub sigillo suo velit testimonium perhibere. Et nos Hermannus dictus Abbas ad S. Benedictum in Menterna rogatu Venerabilis & religiosi Patris Nostri Domini Boyngi quondam Abbatis in Schola Dei his præscriptis etiam sigillo nostro testimonium perhibemus. Datum Anno Domini M. CCCC. XVIII. feria secunda post diem Sanctæ Pentecostes.

Forma secunda istius Colligationis.

„ Nos F. Petrus Prior Monasterii *Montis Domine nostræ* in Isselfteyn, F. Johannes Prior *B. Mariæ de Galilea* in Zybekelo & F. Gerardus Prior Monasterii *Portus B. Mariæ* in Warmonda Ord. Cister. Traject. Dioceseos universis hanc literam inspecturis vel audituris ad sanctiora quæque provehi pro salute. Notum facimus quod Anno Domini M. CCCC. vicesimo tertio, octavo idus Maii ad laudem & honorem Dei Ordinisque nostri decorem in domo nostra in Isselfteyn una cum fratribus nostris super hoc nobis deputatis

tis à Conventibus nostris plenaria voce & vice fun-
 gentibus omnium fratrum conventuum nostrorum,
 præfatorum convenimus tractantes de finali diu pro-
 telata per multos annos conclusione & nostræ mu-
 tuæ colligationis confirmatione sufficienter jam du-
 dum probatæ & ejusdem attinentiis, ut infra pate-
 bit, qualiter diutius examinata valerent approbari:
 invocatoque, ut opus fuit, Spiritu Sancto de una-
 nimi & omni omnium Conventuum & Fratrum con-
 sensu præhabita matura & triduana cum præfatis Fra-
 tribus discussione in subsequenter articulis concor-
 davimus, quorum confirmationem, quod à Statutis,
 paucis Ordinis parumper videantur declinare, petivi-
 mus nobis & obtinuimus à Commissariis Capituli ge-
 neralis autoritate in hac parte fungentibus, ut in literis,
 desuper confectis clarius patet &c. Quos quidem arti-
 culos nostro laudabili proposito in adminiculum &
 perpetuum stabilimentum non modicum profuturos,
 speramus suffragante nobis Capituli generalis autora-
 te præfata, quo subnixi nos ipsos mutuo & nostra sup-
 posita tanquam glutino charitatis subjecimus atque,
 conjunximus attendentes quod funiculus triplex diffici-
 lerumpitur. Quod quidem salutare vinculum nostræ
 Colligationis cum omnibus suis proprietatibus infe-
 rius notandis nos priores & Fratres præfati & quilibet,
 nostrum in solidum & posteris nostris promissimus, &
 his præsentibus promittimus inviolabiliter servaturos,
 sic quod nec per nos nec per nostrorum Conventuum,
 aliquem aliquo modo vel per interpositam personam,
 illorum relaxationem impetrabimus vel obtinebi-
 mus, & impetratis super eisdem dispensationibus vel,
 impetrandis nos promittimus perpetuo carituros.,

„ Imprimis, quia charitas initiatrix & consummatrix
„ omnium bonorum non quærit quæ sua sunt, sed sui-
„ ipsius est omnibus communicativa personas & Fratres
„ domorum nostrarum eligibiles in Priores eligendos
„ spontaneo consensu libere resignamus & resignabimus
„ ipsos electionem sicut Ordini consonum est per Prio-
„ res inducendos exceptis Patribus nostris Prioribus, nisi
„ Filius fuerit professionis domus destitutæ: extra gre-
„ mium autem nostræ Colligationis nullum in Prioretri
„ eligimus nisi se velit humiliter subdere nostræ colliga-
„ tioni & statutis seu ordinationibus ejusdem Priorum
„ nihilominus consilio requisito, alias electionem factam
„ irritam fore decrevimus & inanem: contra cujus Col-
„ ligationis ordinationem etiam quilibet Prior undecun-
„ que assumptus promittat antequam confirmetur, se
„ nec futurum, nec privilegia procuraturum, nec pro-
„ curatis ullo tempore fruiturum. In quorum Priorum
„ electione nullus vocem habebit vel active vel passive
„ nisi prius laudabiliter per triennium fuerit in Ordine
„ conversatus, electus quoque Clericis in habitu ut vi-
„ ctu & regularibus observantiis Fratribus suis humili-
„ ter se studeat conformare: Priores non absoluti vel
„ cedentes profiteantur, si voluerint, in domo cui præ-
„ fuerint vel unde assumpti sunt, aut si in alia domo
„ nostræ colligationis gratiam receptionis obtinere po-
„ terunt, profiteantur in eadem ulterius non transaturi,
„ quorum sic cedentium vel absolutorum seu etiam
„ decedentium sigilla in cista Conventus, cui præfue-
„ runt, usque ad novi Prioris substitutionem inclusa
„ reserventur. Præterea ut omnia debite fiant & ordinate
„ quilibet Prior domum suæ visitationi immediate sub-
„ jectam juxta concessionem Domini Abbatis Cam-
penf.

pens. in plenaria potestate sub Patre Ordinis ad minus
 semel in anno visitabit per modum disciplinæ, pacis
 & charitatis conservativum, juxta quem ad requisi-
 tionem sanioris partis Conventus, ponderatis eorum
 causis & allegationibus Prior quilibet retinebitur vel
 absolvetur suam absolutionem in singulis visitationi-
 bus humiliter petiturus: in quibus Prior visitator cum
 socio proprio consiliis perfruetur alterius Prioris sui
 visitoris & socii ejusdem: qui quidem socii singuli
 Prioribus à suis visitoribus post peractam visitatio-
 nem cum consilio seniorum Monasterii visitati de-
 putabuntur æquali autoritate cum suis Prioribus in
 actu visitationis & cæteris eundem actum respicien-
 tibus perfuncturi: contra quos videlicet Priorem &
 visitatorem & socium suum si quærimonia per sanio-
 rem partem monasterii visitati ad visitatorem eorum
 super visitatione juxta commissionem vel consilium
 facta, fuerit delata, & isdem visitor admonitus li-
 teratorie à suo superiore ad defectum corrigendum
 post visas literas infra mensem hoc facere distulerit:
 omni hebdomada post hoc tribus diebus sentiat levem
 culpam, unum eorum in cerevisia & pane indispen-
 sabiler amplioris sententiæ comminatione & postea
 per eundem suum visitatorem scandalo orto de hu-
 jusmodi delatione secundum arbitrium plectendus
 nisi rationabiliter per evidentem infirmitatem vel no-
 tabilem necessitatem se potuerit excusare: ipsam nam-
 que quærimoniam de proprio visitatore ex tali causa
 eis facere liceat ad ejusdem visitatorem sicut & con-
 tra suum Priorem ad proprium Visitatorem eis volu-
 mus licere pro quacunque notabili orta causa vel de-
 fectu, quem Prior emendare in se vel in alio nolue-
 rit,

,rit, vel ejus adventum demandare ut per hoc Domo-
 ,rum nostrarum vigor & disciplina paxque continua
 ,perseveret, & accrescat: & quia de sanitate capitis
 ,totius corporis salus dependet admonemus & horta-
 ,mur Fratres omnes Domorum nostrarum, ut humi-
 ,liter & cordialiter emendationem & admonitionem
 ,Prioris per se vel Subpriorem aut alium scilicet Con-
 ,fessarium vel Seniore procurant & faciant publice
 ,vel privatim zelum amarum & observationem maxi-
 ,me devitantes. In istis supra notatis articulis suffi-
 ,cienter & luculenter examinatis nos tres Priores Do-
 ,morum præfatarum una cum consensu omnium
 ,Fratrum nostrorum concordavimus. In quorum ar-
 ,ticulorum observatione in Liga nostra caritativa nos
 ,feliciter speramus progredi & diutius conservari. In
 ,testimonium & robur perpetuum præmissorum Sigil-
 ,la trium nimirum Priorum & Conventuum præscri-
 ,ptorum tribus Literis ista continentibus sunt appensa,
 ,quarum unam quilibet Conventus in sua Cista obtinet
 ,& conservat. Datum Anno, mense & die, quibus
 ,supra.

Habuit autem *Mons Dominae nostræ* sub occasum
 seculi XIII. exordium suum ab *Arnoldo* Egmondæ &
 Iselstadii Domino Anno 1390. vel 1394. primo extra
 muros erectus inde in Iselstadiense Oppidum transplan-
 tatus, & Anno 1412. (è *Myræi Chron. Cisterc.*) Mo-
 nasterio Campensi subiectus: primo quidem Abbatiæ
 gloriâ illustris postea verò Prioratus humilitatem am-
 plexus: cujus peculium cessit Principi Auriaco & Sa-
 trapæ ædificia quæ etiamnum supersunt.

Portus B.V. Mariæ in Warmont è *Chron. Holland.*
 divis. 27. c. 10. circa annum 1409. in Castri, dicti ve-
 teris

teris *Teyligen*, ruinis ab *Alberto & Wilhelmo* Comitibus Hollandiæ, ad quos feudali jure redierat, eum in finem obtenti fundator extitit & dotator *Joannes de Woude* Dynasta Warmondanus Anno 1417. defunctus & hic ante principem Aram tumulatus: *Myræus* in eo erronee Moniales collocat.

De *Fesseo* Parthenone in vestibulo L. 9. rerum *Fricar*. hæc habet *Ubbo Emmius*: non procul *Groninga* eo in agro, qui *Præfectura* suburbana continetur, ad annum Christi 1216. novum Cœnobium institutum fuit autore *Theodorico* quodam Sacerdote *Groningano*, quod ex nomine loci, in quo conditum est, *Essæum* primo deinde *Fesseum* nuncupatum nunc prius nomen retinet. Institutum hoc ab *Ottone* Episcopo *Ultrajectino* præsentè inspectum & confirmatum eodem Anno. Sed tenuis in initio res paucos intra annos plurimum incrementi cepit. Familia *Virginum Cisterc.* illic collocata Præsesque Collegio data *Abbatissæ* titulo: quæ & ex eo in *Chron. Cister.* exscripsit *Myræus*, sed ad nostri *Zybekeloensis* Cœnobii Rectores regrediamur.

Quintus Fr. Arnoldus de Dorsten hujus Domus Conventualis & Cellerarius vir admodum literatus & religiosus, sed quia omnibus placere non valuit nec forte voluit, post annum absolvitur: qui tamen postea Subprioris officio per plures annos functus in pace quievit Anno Domini M. CCCC. LXXXI. habens annos ætatis LXXI. plus minus, mansionis vero in loco LI. quo sic ut præfertur ab officio absoluto

Sextus Fr. Jacobus de Dordracō professus in *Iselsteyn* & Cellerarius statim eligitur vir religiosus & dulcis, primusque lateres coquere cepit in *Barlehaer*, & annis circiter quatuor in officio peractis à sua matre *Iselsteyn*
tunc

tunc vacante revocatur & Prior efficitur, quo sic revocato

Septimus F. Gerlacus hujus Domus Conventualis Monachus professus natus de *Kranenborch* (primus Prior Monasterii Majoris Beurloe post translationem ejusdem de Ord. Heremitarum S. Wilhelmi ad nostrum Cisterc. Ordinem illud laudaliter & religiose tempore etiam discriminis maximorum periculorum & internarum guer-
rarum 7. annis rexit promovendo ab ima paupertate ad competentes Fratrum provisiones corporales in ferventi Ordinis nostri disciplina) eligitur, revocatur, confirmatur in Priorem Domus hujus vacante ea vir admodum religiosus & disciplinatus, maturus moribus, animo virilis, constans proposito, virtutibus plenus, ab omnibus visus atque dilectus præsertim à secularibus & magnatibus terræ, prudens consilio, Sanctus operibus & quasi

Alter Bernardus pluries ab eis dictus & reputatus, nimirum quia vir dulcis, eloquens, benevolus, compassivus & maxime in exhibitione operis charitatis extitit. Qui Prioris officio nostro Monasterio præfuit maximo suo labore & angustia post Prioratum 7. annorum Majoris Beurloe annis 37. & eo amplius meliorando Monasterium nostrum mediante divina gratia & adminiculo amicorum secularium, ecclesiasticorum & religiosorum non parum in rigore regularis observantiæ & disciplinæ, augmentatione reddituum & emptione prædiorum, in constructione Ecclesiæ & erectione plurimorum ædificiorum, nec non in comparatione & procuratione multiplicium Ecclesiæ clenodiorum, atque congregatione, retentione, ac informatione multarum tam monachorum quam Fratrum, laicorum personarum: sed tandem inedia & senio confectus metuens

se regimini invalidum cessit officio sponte libere & anhelanter illud resignans anno Domini M. CCCC. XCI. post cujus resignationem & absolutionem ipse Venerabilis Prior uno ferme supervivens anno obiit Anno Domini M. CCCC. XCII. ipso die S. Viti Martyris, anno vitæ ætatis suæ LXXX. Anno vero conversionis suæ & mansionis in Zybekeloe pariter & in Majori Beurloe LXX. pro quo Fratres de Zybekeloe, Fratres de majori Buerloe, Fratres de Minori Buerloe (cujus domus curam permaxima sollicitudine & labore gessit) nec non Fratres de Iselsteyn quos paterna pietate longo tempore visitavit: ac quam plurimum Moniales de Jesse cum omnibus fratribus laicis & Sororibus suis pro quibus fere intolerabiles labores assidue pertulit, fideliter, cordialiter atque devòte tenentur orare eique infinitas gratiarum actiones & orationum reconpensationes in æternum refundere. Isto ergo Venerabili patre sic ut præscribitur ab officio Prioratus cessante & absoluto

Octavus *F. Hermannus Oldenzell* nostri Monasterii professus monachus & Cellerarius monasterii Monialium in Jesse eodem tempore altera S. Joannis Baptistæ eligitur, & in Priorem hujus domus confirmatur, qui in omni humilitate & devotione præfuit vir miræ patientiæ: etiam construi fecit magnis expensis novum Refectorium nostrum ad quod lateres tegulas ipse coqui fecit: postque quam plures labores suos ipse sua sponte resignavit propter multiplices infirmitates suas Anno Domini M. D. IV. diè S. Nicolai Episcopi: post vero resignationem suam vixit in omni puritate vitæ, devotione & Sanctitate multis gravibus infirmitatibus laborans, quas tamen cum quanta patientia ipse pertulerit, non facile dixerim, sicque vitam suam omnibus exemplum

plum existens ad finem deducens diem clausit extremum Anno Domini M. D. XIII. eodem die resignationis sui officii Prioratus. Isto ergo, ut præmittitur, Venerabili patre ab officio absoluto

Nonus *F. Gerardus Leidis* nostri monasterii professus monachus ac Subprior eodem tempore eligitur in Priorem hujus domus, & per Reverendissimum Patrem & Dominum Remigium Abbatem Morimundi qui tunc præsens erat confirmatur; nec non Anno 1506. post Pentecosten feria quarta, non propter sua demerita sed propter causas aliquas non malas tamen deponitur: quo deposito eadem die

Decimus: *Fr. Everhardus de Zutphania* monachus professus hujus Monasterii in Priorem eligitur & confirmatur per Dominum Johannem Abbatem Campensem, qui tunc præsens erat: qui prædictus pater eodem anno die S. Mauritii diem clausit extremum, quo defuncto ac in loco capitulari sepulto

Undecimus: *Fr. Godfridus Delden* hujus Monasterii monachus professus & infirmarius in Priorem eligitur & confirmatur per Dominum prædictum Campensem, qui tandem multis infirmitatibus laborans resignavit suum officium quinto die Martii Anno M. D. XLII. quo & plenus dierum obiit.

Duodecimus: *Fr. Lambertus Campis* hujus Monasterii monachus & professus & subcellerarius eligitur & confirmatur per Dominum Abbatem Campensem Anno M. D. XLII. obiit autem Anno XLIV. in capitulari loco sepultus.

Decimus tertius: *Fr. Reinerus Campis* eligitur, qui fuit Cellerarius in Jesse: electus à Fratribus & à Reverendissimo Domino Abbate Campensi confirma-

tus.

tus præfuit in Prioratu annum unum & aliquot menses ac postea morbo correptus dialysi Prioratu absolvitur ac in Jesse revertitur, ibique ad annos XI. moratus moritur senectute bona, quo sic ab officio absoluto

Decimus quartus : *Fr. Franciscus Zwollis* Custos in Priorem eligitur, qui quidem vir prudens & pius præfuit laudabiliter circa 10. Annos, quumque ritu solito feria III. hebdomadæ Sanctæ in Marienborch auditum Confessiones Fratrum ibidem ivisset, atque ibidem Feria IV. Sacrificasset, sumptoque jentaculo & paulo hilarius potatus cum suo collega & socio Hermanno Daventriensi domum repetens in foveam borealem viæ illius submersus deprehenditur, eoque sic defuncto

Decimus quintus *Fr. Sanderus Zwollis* eligitur Anno Domini M. D. LV. ipso die Pentecostes qui erat Custos & professor hujus Conventus : præfuit laudabiliter, liberavit Conventum ære alieno, construxit organa ac postea certas ob causas Anno LXV. circa S. Michaelis Prioratum resignavit factus Prior in Assen, quo sic ab officio absoluto

Decimus sextus *Fr. Joannes Campensis* eligitur in Priorem hujus Conventus professor ac Prior in Essen Anno M. D. LXVI. qui præfuit annis quinque ac postea ab officio absolutus rediit in Essen, eoque sic ab officio absoluto

Decimus septimus *Fr. Hermannus Daventriæ* eligitur in Priorem Anno LXX. in Festo Michaelis hujus Conventus professor : præfuit annis duobus circiter ac postea relicto officio & Commissario loci ejus constituto quodam *Joanne Horstani Fr. Wilhelmus Ongen Ray* coactus in Zybekeloe 24. Maii Anno LXXIII. à R. P. Abbate Campensi intruditur sine Fratrum ele-

ctione ad Prioratum de Zybekeloe, quem sine Fratrum consensu taliter qualiter retinuit circa menses novem, quumque Anno LXXIV. post Lætare R. D. Joannes à Wachtendonck Abbas Campensis in hunc Conventum armata manu quibusdam Hæreticis & Geusis stipatus comitibus accessisset, vi eundem F. Wilhelmum obtrusurus Conventui tandem Fratribus tam presbyteris quam laicis sese opponentibus D. Abbas cum suo intruso ac toto satellite violentiis præstis abierunt: atque sic

Decimus octavus auxiliante Deo in Anno eodem die Sancto Palmarum iterum ea vice eligitur in Priorem Venerabilis D. *Sanderus Zwollis*, apud Essendianas Virgines per Reverendissimos Prælatos de Clarendampio, de Menterna nempe *Griesemoniken*, & de Hierusalem alias *Berrikens Klooster* ipso die Mariæ Magdalenæ nempe 22. Julii Anno quo supra; & est confirmatus & installatus in Zybekeloe per Venerabilem doctum D. ac Commissarium D. Joannem Kritium ejusdem Ord. Notarium publicum à Generali Capitulo Cisterc. electum, deinde 28. Julii Anno quo supra. Quo Sanderò 10. circiter & paulo amplius mensibus in Prioratu agente præfatus Joannes à Wachtendonck Camp. cum Guilhelmo suo intruso stipatus vi armata Satrapæ Sallandiæ per male narrata invitati rediit atque F. Sanderum vi à suo Prioratu expulit, & Guilhelmum reintrusit die 4. Junii Anno M. D. LXXV. Quumque F. Sanderus hinc migrasset, simul etiam cum eodem abierunt Cellerarius & omnes Fratres exceptis duobus tantum, quorum alter Lambertus Numme Senior ob senectutem & alter junior & necdum Pater F. Joannes Hasselt propter infirmitatem manserunt.

serunt. Verum postea Mensis Septemb. 25. idem Sanderus ad Prioratum suum per Reverendissimum Cisterciensem auxiliante Regiæ Majestatis protectione restituitur & Guillelmus expellitur, Abbas vero Campensis visitationis officio perpetue privatur.

Hæc calamus domesticus de florentissimi hujus Asceterii exortu & ducibus, cui in *Chron. Cisterc.* ad annum 1403. præter Clericos ordinariû Laicorum octuagenarium numerum ascribit *Myraus* & ad annum 1406. hospitalitatem ac largas eleemosynas *Bocopius*, ubi etiam situm loci describit & quid in eo egerit Fratrum industria quibus An. 1412. 14. Septembris *Joannes* Abbas Cistercii cæterique Diffinitores Capituli generalis in *Patrem Abbatem* præfecere Cœnobiarcham Clarevallensem: Anno 1660. 20. Julii quo præsens visitavi non supererat nisi Templi rudetum & pistrium ædificiis reliquis dirutis plane & evisceratis, reditibus provinciali Ærario illatis: ei ab Anno 1478. subfuit *Majus* & *Minus Beurloe Hortus* & *Vinea B. V. M.* utrumque apud Westphalos Virorum Asceterium ex ordinatione *Alexandri* Episcopi Forlivienfis & per Germaniam Nuntii Apostolici, qui & *Vicariam* ab *Egberto Bilrebeeck* Presbytero Anno 1419. hic fundatam ad instantiam Prioris Anno 1475. 11. Aug. Monasterio incorporavit. Arque hæc sufficiant de *Zybeloe*, de quo idcirco fusius egimus cum *Chrysostomo Henriquez* in Fasciculo SS. Ord. Cisterc. L. 2. dist. 40. & 42. c. 6. aliisque Ordinis Scriptoribus solummodo nomine tenus sit notum.

§. V.

GRAMSBERGEN

Sub Sallandica Satrapia Transisulaniæ Oppidulis annumeratum hodie vix Pagi dignitatem tuctur, in cuius Paroeciali Ecclesia tria instituta sunt Sacerdotia: primi & secundi patronatum titulo foundationis Anno 1607. 12. Apr. prætendebat Toparcha *in Aeswijn ex lit. ad Sasboldum*: & tertii collationem suppressio titulo ascribebat Satrapæ Iselmuidano.

§. VI.

STAPHORST

Sub Prætoria Hasselenfi Transisulaniæ Pagus, ad hujus Ecclesiæ pastorale munus is promovetur, quem idoneum judicat Daventriense Capitulum.

§. VII.

ROOVEEN.

Sub eadem Prætura Transisulaniæ Pagus & *Illustriissimi Philippi Rovenii* Archiepiscopi Philippenfis & per Unitum Belgium 11. Vicarii Apostolici locus natalitius, de cuius Paroecialis Ecclesiæ Sacerdotiis nulla fit mentio in Archidiaconi Daventr. Syllabo aut Reverendissimi Daventr. Visitationis Libro.

§. VIII.

YHORSST,

Eidem Prætorix subditus Transisulaniæ Pagus, Paroecialem Ecclesiam, cum Ducem non habuerim, perlustrare

lustrare non licuit : ei sed in Drenthano Territorio adjacet olim celeberrima *Dickeningsensis Monachorum Cisterciensium Abbatia*, de qua apud *Picardum* in *Analibus Drenthiae* & alios Ord. Cisterc. Historiographos altum silentium.

§. IX.

W I Y E

Hujus Loci, qui Sallandicae Satrapiae annumeratur, Curiale Templum consistit sub Patronatu Santlebuiniani Daventriensis Capituli, in quo

Vica-
ria.	{	1. <i>S. Crucis</i> , cujus ministro impositum onus sacrificandi feria III. v. & VI.
		2. <i>S. Annae</i> , quæ triadem Sacrificiorum exposcit : ejus patronatum gerit Toparcha in <i>Harxen</i> .
		3. <i>S. M. V.</i> cujus deservitori ab Aedilibus adoptato bina Sacra praescribuntur.

Horæ spatio hinc abest Arbor quam *Sanctam* (*Rongen* vel *Hilligen Boom*) appellant, de qua nihil habeo præter vulgatam famam : in proximo Castro *Wesenburgico* famulam à famulo domestico corruptam & occisam fuisse, qui rem patrarat sceleris accusatum, dum opus in agro facit, arrepto ex curru paxillo eoque in terram defixo Deum testem invocasse tam se certo innoxium esse quam certus sit nunquam ex illo paxillo arborem enascituram : statim fronduisse lignum & in quercum ingentem excrevisse. Locus exinde peregrinationibus celebris fuit. *Sacellum* in proximo erat quod cum arbore nuper exisum.

§. X.

HELEND OERN.

Sub Sallandica ditione Transfulaniæ Pagus à *Pigbio* in *Hercule Prodicio* ab *Æliis* Romanis *Æliturris*

1. *Helletœrn* nuncupatus : Ecclesia *S. Sebastianum* veneratur & à *Daventriensi* Capitulo Parochum adipiscitur, in qua

Vica-
ria.	{	1. <i>B. M. V.</i> cujus minister in summis Festis hic peragit rem divinam. 2. <i>S. Mariæ Magdalænæ</i>, quæ Sacrificare jubet feria IV. & VI. utriusque patronatum Anno 1571. quem & in seqq. tenemus obtinebat <i>Domicellus Joannes à Boitze-laer</i>. 3. <i>S. Crucis</i> cujus possessor ad bina sacra obligatus debet esse altera manus Pastoris, qui eum etiam assumit ex <i>Lit. Fundat.</i> 4. <i>S. Annæ</i> sub patronatu <i>Domini Reineri à Covorden</i>. 5. <i>SS. Anthonii & Annæ</i>, quæ suo deservitori per Pastorem, prænobilem <i>Schæpium</i> atque <i>Sant Anthonianæ</i> Fraternitatis Provisores selecto Sacerdotii usum demandat in dominica, feria III. & V.

Fundum hujus Parœciæ occupat Prætorium sive Castrum *ter Mollen*, in cujus

C A P E L L A

Hebdomadatim incruenta Hostia litat ex matrice Ecclesia Vicarius Marianus, in qua circa annum 1513. unicum

DAVENTRIENSIS. CAP. VII. §. XII. 423
 unicum institutum est Officium ex notis *Wilibrordi Bon-*
nigerhof in syllabo Davent. Præposituræ.

§. XI.

H E Y N E

In hoc Sallandico Pago rei sacræ Archistrategus est
S. Nicolaus & ad pastorale munus jushabet nominandi
 Sanlebunianum Davent. Capitulum, in qua

Vica-	{	1. <i>B. M. V.</i> cum debito 11. Sacrorum.
ria.		2. <i>S. Catharinæ</i> , quæ Eucharistiæ Sacrificium
exposcit in dominicis, festis & feria v. po-
titur utriusque patronatu Toparcha in
<i>Rechteren</i> .

§. XII.

H A M

Sub regione Sallandica Transfulaniæ Pagus : Ec-
 clesiæ, quæ B. V. M. inscripta est, patronatum obtinet
 Præpositus *S. Petri Traject.* in qua

Vica-	{	1. <i>D. M. V.</i> cujus possessor obligatus ad sa-
cram Hostiam offerendam feria 1v. & vi.
Parochi (qui cum præcipuis parœciæ hære-
dibus ejus patronatu potitur) subsidarium
agit.
		2. <i>S. Annæ</i> , cujus patronatum gerit Pastor
cum Ædilibus.
		3. <i>S. Anthonii</i> , cujus deservitor muneri sacerdo-
tali satisfacit in sabbatho, feria 111. & v.
eum Parochus assumit : qui etiam cum Hæ-
redibus (sic vocant Villarum dominos) Ec-
clesiæ Custodem assignat.

§. XIII.

H E E M S E

Sub territorio Sallandico Pagus Transfulanus: de
cujus Curialis Ecclesiæ Sacerdotiis ignorantia silentium
nobis imposuit.

§. XIV.

D A L F S E N

Transfulaniæ Pagus Sallandicæ Satrapiæ mem-
brum, cujus Ecclesia D. Cyriaco sacra à Transfulanio-
rum Principe Rectorem nanciscitur, in qua

Vica-
ria.

1. SS. *Innocentum & Catharinæ*, cujus colla-
tio penes *Voorstianos*.
2. B. *M. V.* & SS. *XII. Apostolorum*, quæ à
suo ministro per Parochum suffecto trina
Sacra exposcit.
3. *S. Stephani*, cui 11. Sacrorum onus an-
nexum: ei possessorem assignant Hæredes
sive Prædiorum domini in *Ittersum*.
4. *S. Anthonii*, quæ ad Aram citat suum Mi-
nistrum ab Ædilibus acceptum feria IV.
& VI.
5. *S. Cyriaci* cum debito unius Sacri, cujus
patronatu Anno 1571, gaudebat *Herman-
nus de Voorst*.

Huic Parœciæ subditur

C A P E L L A

Quæ sedem invenit in *Rebteren*, in qua enata

Vica-

- Vica-
ria. {
1. *B. M. V. SS. Georgii & Theobaldi.*
 2. *S. Anthonii*, quæ suo Ministro bina vice Sacrificium Missæ imponit, cum procurant Hæredes *de Rechteren.*
 3. *S. Joannis Evangelistæ.*

§. XV.

A V E R R E S T

Drenthiæ finitimus Sallandiæ Pagus de cujus Paro-
ciali Ecclesia & Sacerdotiis nulla nobis suggesta notitia,
quam proinde dare non possumus.

C A P U T VIII.

D E

D E C A N A T U
O T M A R S E N S I,

Qui complectitur

OTMARSUM.

ALMELOE.

WEERSELOE.

ULSEN.

VELTHUYSEN.

EMBLICAMP.

LAERWOLDE.

DENICHAM.

FRISENVEEN.

WIERDEN.

TUBBURGEN.

§. I.

O T M A R S U M

Tubantiæ Oppidum valde antiquum & juxta *Tritheimium* ab *Odemaro* Francorum Rege, cujus & nomen gerit, exstructum idque ad tumulum ipsum *Vechtani* magni & familiaris ejus Amici: alii etymon & natales à *Veteribus Marfis* derivant.

E C C L E S I A

Parochialis SS. *Apostolis Simoni & Judæ* inscripta consistit sub alterno patronatu Summi Ecclesiæ Præsulis & Weerseloanæ Priorissæ: hujus Præfectus ad Paroeciæ (quam totius Tubantiæ vetustissimam notat *Illustrissimus Rovenius*) & Altaris ministerium quotidianum geminos alit subsidiarios Sacerdotes: in ea

Vica-
ria.

1. *S. Crucis*, cujus minister in dominicis, festis & feria VI. primus operatur ad Aram: eum adoptat Parochus cum Scabinis & Priore Sibbekeloano.
 2. *S. Annæ* cum penso IIII. Sacrorum.
 3. *S. Joannis Evangelistæ*: cujus possessor primam Hostiam immolat feria II. III. & IV. utriusque patronatum obtinet Parochus cum Scabinis.
- SS. *Anthonii & Mariæ Magdalena*, quæ subest Albergensis Canonice patronatui & Sacrificiorum triadem exposcit.
5. *S. Catharinæ*: cujus deservitor bina vice Sacerdotio fungitur.

X E N O D O C H I U M

Spiritui Sancto sacrum in suo Sacello habet unicam
S. An-

S. Anthonii Vicariam, quæ suo ministro Sacerdotii usum demandat feria v. Sabbatho & in Matrice Ecclesia feria III. in quo cum illud inviseret Anno 1571. viginti Alumnos numerabat *Reverendissimus de Monte.*

A S C E T E R I A II.

Intra hujus Parœciæ limites sedem posuere.

Primum, quod Oppidi pomœria enutrierunt, sub patrocinio *S. Georgii* inquilinos fovit *Equites Teutonicos B. M. V.* subest hæc Commenda Monasteriensi Cameræ Priorali & sola in nobili Transisulanorum Comitiorum Areopago suum *Præceptorem* præsentem sistit: at ab *Ordine* alienata & 30000. Flor. Divendita modo hæreditarium Dominum agnoscit, *Theodorum ab Heiden*: inter alios huic loco præfuere

Anno 1443. & 70. *Fredericus de Beveren.*

1499. *Henricus de Bodelswingh.*

1554. *Bernardus à Schedelich.*

In Necrologio Vallis B. M. prope Trajectum ad XIV. Kal. Decemb. obiisse notatur *Arnoldus de Almeloë Teutonicus t'Otmarsum Frater Dominiæ Barthæ Abbatiſſæ nostræ.*

Alterum viâ mediâ hoc Oppidum inter & Alme-
loam sub *D. Anthonii* præsidio primitus Fratres si-
ve Clerici in communi viventes deinde *Canonici Re-*
gulares S. Aug. sub Windefsmensi Capitulo incoluerunt:
fuerunt in partibus Twentix (ait *M. S. FF.* Davent.
codex) Parochiâ de Ootmaersen in Burſcopia de Al-
bergen duo senes probique ruricolæ germani Fratres,
nomen unius *Wesselus* alterius *Albertus Schulte*: hi pa-
riter concluderunt quod in prædio suo & loco mansio-
nis dicto Hobergen fieret Congregatio Devotorum
Deo in communi vita, ut Daventrix & Zwollis, ser-
vien-

vientium. Anno igitur Domini 1406. miserunt legationem ad D. Gerardum Calkar tunc Rectorem in Zwollis desiderium suum illi pandentes, qui, habito cum Fratribus suis consilio, misit quosdam bonæ voluntatis laicos conversos à seculo cum quodam devoto Clerico postmodum Presbytero *Henrico ter Weteringe* nomine Zwollis oriundo, & cum illo quendam Fratrem Domus suæ honestum *Arnoldum ten Broeck*, ut inciperent novam Congregationem (hactenus M. S.) eisque præfecit *Henricum Weter* è Markenli Comitatu exortum, qui Capellam in loco erexit cum consensu Otmarsensis Curati Anno 1413. accessit confirmatio Episcopi Ultrajecti. & deinde Priorissæ in Weerselo Anno 1414. quo eam lustricis cœremoniis Religionis exercitio dicavit *Matthias* Biduanensis Episcopus: exemptionem à teloniis indulgit *Rudolphus à Diepholt* Anno 1445. pridie S. Martini, qui &, cum à Clericis possessio loci translata esset in Regulares S. Aug. eam translationem ratam habuit Anno 1447. 14. Junii concessitque Anno 1449. ut altaribus veteribus destructis nova in decentiorem locum reponerent. Ædificata est inde Ecclesia ex consensu Episcopi *Davidis Burgundi* Anno 1470. eam consecravat *Goswinus* Episcopus Ieropolitanus 23. Junii Anno 1471. Cœmeterium ampliato pomœrio *Godofridus* Episcopus Tricolensis 19. Jul. Anno 1480. Privilegia omnia confirmavit *Pius* Pontifex Anno 1462. 6. Id. Mart.

Ex ædificiis etiamnum restat Ecclesia cum 11. Aris, Sacristia & Aula Capitularis cum parte Ambitus, Refectorium cum parte Dormitorii, reliqua conciderunt. Locus certe ad vacandum Deo Propter quietam solitudinem & amœnam quercuum frequentiam, quibus
cir-

circumdatur, vel maxime conveniens, nunc autem redditibus provinciali Ærario ascriptis à Monasterii colonis inhabitatur.

Præfuerunt in hac pietatis Officina

1. *Henricus Wetter* Marckanus renuntians Officio Anno 14. & vitæ 1466.

2. *Godefridus Scherpingh* Daventriensis Treveris postmodum factus Monachus Benedictinus.

3. *Reimerus de Texel*, sub quo relicta Clericorum vita Regularibus Windesimensibus sese hæc Familia associavit in Festo S. Monicæ Anno 1447.

4. *Walramus de Moersa* è Nemore B. M. V. eductus Annò 1448. quo & Windesimensi Capitulo Colligata est: quo cedente

5. *Reinerus de Texel* è Silano Prioratu communi Fratrum suffragio revocatus hîc iterum præficitur Anno 1554. sub quo Domus vel maxime divitiis ac agris novaque Ecclesia accrevit: regimen deposuit Anno 1472. vita functus Anno 1483.

6. *Gerardus Ubach*.

Andreas de Diepenheim Anno 1548.

Suederus Beurbanck de Zwollis Anno 1556.

Ultimus *Joannes ab Arnheim* Fratrum cineribus appositus Anno 1611.

§. II.

A L M E L O A

Tubantiæ municipium & Dynastia, unica in Transfulaniæ agrò quæ, sed ex precario Povinciæ indulto, capitalem jurisdictionem habet annexam: sita est ad torrentem ignobilem qui in Vidrum sese exonerat.

Parochialis cum debito quotidiani Sacri solemnis gloriosum Christi Martyrem *S. Georgium* tutelarem habet sub patronatu Almeloani Dynastæ, in qua

1. SS. III. *Regium*, cujus possessor post lectum Offertorium Missæ solemnis quotidie jubetur Sacrificare.
2. *S. Annæ* }
3. *S. Georgii* } Cum III. Sacrorum penso.
4. *S. Mariæ Magdalena*, quæ bina Sacrificia matutina & unum ad placitum celebrantis requirit.
4. *S. Anthonii*, quæ suo ministro bina vice Sacerdotii usum demandat.
6. B. M. V. quarum omnium patronatum possidet Almeloanus Toparcha.
7. *S. Andreae & Anthonii*, cujus deservitor bis Sacerdotio fungitur.
8. B. M. V. & *S. Nicolai* cum proba *Friderici de Blanckenheim* Anno 1426. 17. Julii per Conventum Almeloensem, *Mechtildem vander Souwe* ejus Ministram, cui etiam reservata Collatio, *Joannem Potthof & Hermannum Huperti* Presbyteros fundata & dotata in Parochiali Ecclesia de *Kathen*, verum ad instantiam Ministræ per *Rodolphum de Diepholt* in profesto decollationis S. Joannis Bapt. Anno 1447. in Asceterii Oratorium translata: quia non solum dicta Ecclesia in *Kathen* (habent Episcopales Literæ) verum etiam Vicaria seu Capellania utriusque desolationis deplorant incommoda. Eam hic recensemus

Vica-
ria.

femus, quod illi Anno 1443. in Festo S. Margarethæ quatuor Sacrorum annexum onus, quæ annis singulis in Almeloano hoc Fano sunt peragenda.

Quibus addidit Sacrum funebre feria 11. & Marianum in Sabbatho Anno 1502. in Vig. omnium SS *Wilhelmus de Munster* hic Vicarius ex *Litt. Fund.* in quibus ejus minister requiritur non beneficiatus in hac Ecclesia.

Inter Paroeciæ Præsides publicam famam meruit Ven. Dominus Everardus ab Eza, post fœdera conjugalia & Medicinæ professionem huic Ecclesiæ præfectus & ex acerrimo adversario factus intimsus amicus Ven. *Gerardi Magni*, cum veræ devotionis Spiritum in domo Florentiana (ubi aliquamdiu Fratribus convixit) avidus imbibisset eundem in Clericos & Laicos, quos in familiam suam assumpserat, abundanter transfudit. Ne autem defuncto Nutritio coetus diffunderet & accensus pietatis ardor intepesceret, in *Vrenswegen* prope Oppidulum Northornense traductos, ubi Monasterium construxit *Bernardus* Comes Benthemensis vulgo *Pater Bernt*, sub Ordine Canonorum Regularium Anno 1394. obtulit *S. Augustino*, quod post sexennium *Windesimensi* Capitulo colligatum etiamnum extat & *Nemus B. M. V.* nuncupatur. Noster autem Paroecus 1. Apr. Anno 1404. beatam animam Creatori suo reddidit & non infimo loco inter benefactores à *Urendeswegen* Canonica computatur.

X E N O D O C H I U M

In quo malis suis ac calamitatibus remedium invenit pauperies & senectus unicum est, at, ob profundissimæ charitatis officinam in vicino Parthenone dum adhuc existeret, patulam, à multis annis vacuum & sine alum-
nia.

P A R-

Quod Oppido adjacet *D. Catharinæ* inscriptum sedem præbuit *Sororibus* Conventualibus *Tertiæ Regulae S. Francisci* sub Capitulo Traject. initium habuit sub senium seculi XIII. at eo in fundo, in quo nunc exstat, Anno 1407. quo illum *F. Joanni ab Ummen* Campi S. Joannis Ministro sub unico veteri scuto Francico annue in medio hiemis solvendo cum assensu matris & filii *Beatricis & Egberti de Almelo* in emphiteusin concessit *Joannes Hilbingh* tunc parochialis Ecclesiæ Rector: is autem eum transtulit ad Sorores *Aleide Hilbingh* pro tunc existente Ministra Anno 1409. 22. Octob. approbante Traject. Hierarcha *Friderico* Anno 1414. feria III. post dominicam Cantate: erat autem Ecclesiæ peculium & pastoritii domicilii solum.

Oratorium Anno 1471. Divæ Virginis Visitantis Festo per *Goswinum* ex Ordine Carm. Iheropolitanum Episcopum sub *Davide Burgundo* consecratum & ædificia reliqua ipsissimam redolent *S. Francisci* pauperiem & humilitatem præter Dormitorium amplum & excelsum solido opere à fundamentis inter auspicia superioris seculi excitatum, cui similem meditabantur Ecclesiam, sed positis solummodo fundamentis & parietibus Chori Anno 1519. (quem Portæ Epigraphe ostentat) perfectis ex parte, mansit opus imperfectum.

Dum Anno 1664. hujus Asceterii Archivium perlustrarem, prodidit se ejus Præfecturam gessisse

<i>Aleidis Hilbingh.</i>	Anno 1407.
<i>Mechtildis vander Souwe.</i>	1431. & 51.
<i>Gerbergis Werninck.</i>	1458.
<i>Gesa Sparwerinck.</i>	1479.
<i>Susanna Fegherz.</i>	1481. & 1533.
	Ger-

Gertrudis Helmichs. 1541.

Ida van Rheeде. 1562.

Judith van Eefchede.

Alcidis ter Weeme minist. & officio defuncta. 1664.

Paula Knoops: sub qua fundo cum ædificiis Toparchæ Almeloensi donato, qui ex iis in suo vicino Prætorio Equile extruxit, & xxviii. Monialibus (tot enim erant superstites) 12000. Flor. summâ addictâ ab Ordine Equestri Anno 1665. avitis Sedibus exclusæ sunt: exules in loco Glanensi Tubantiæ finitimo confident, Fuga *B. V. M.* in *Egyptum* is nuncupatur.

§. III.

WEERSELOE.

Paroeciali Ecclesiæ præest *S. Remigius* eique annexus est *Virginum nobilium* Prioratus, cujus uberem notitiam suggeret appensa

FUNDATIO

MONASTERII DE WERSELO.

Miles quidam strenuus *Hugo* nomine de *Buren* Villa, quæ sita est in Bathua, divina inspirante gratia de cœlestis regni perennitate ac de mundi hujus instabilitate meditari cœpit quid ageret, quo se verteret: cum uxore sua satis religiosa habito consilio elegit abjectus esse in domo Dei magis quam habitare in Tabernaculis peccatorum: egrediens igitur de terra sua & de cognatione sua cum uxore sua cum filiis & filiabus, cum famulis & ancillis, venit in partes remotiores Thuringiæ ibique locum occupavit *Apterothe*, in quo Deo servire decrevit. Sequebatur autem eum Miles quidam nomine *Arnoldus* cum conjuge *Berthilda* & filia *Berna* & alii multi: ubi cum per biennium mansisset, locus &

gens vicina illi displicere cœpit, foeminisque præcipue, quæ die ac nocte incumbabant *Hugoni* ut aptiorem locum ad serviendum Deo quærere curaret. Ille tandem sociorum sociarumque victus precibus rediit in *Twen-thiam* ad cognatum suum *Hugonem de Goer* Virum nobilem *Trajectensis* Ecclesiæ Advocatum, & re gesta narrata illum consuluit in quo loco animam suam potius salvare valeret: qui gavisus de reditu illius obtulit ei Ecclesiolam quandam in *Wersloe* sitam, ut ibi Deo cum suis serviret, ipsumque idem se facturum Deo annuente in voluntate habere dicebat. Ambo igitur Dominum *Harbertum* piæ mem. *Trajectensem* Episcopum adibant suppliciter pro Ecclesiola prædicta deprecantes quorum petitioni acquievit Advocato quicquid juris habebat in ea in manus Domini Episcopi red-dente ipsoque Fratri *Hugoni* tradente suos quierant in *Thuringia* ad locum prædictum cum gaudio *Hugo* reduxit, ipsi vero sub regimine Monachorum quos ei *Domiaus Hinricus* Abbas de *S. Paulo* accommodaverat vir religiosus, satis honeste ac religiose vixerunt, *Hugone* bonæ voluntatis viro omnes qui ad eum confluxerunt suscipiente, non multum curante nec interrogante quid vel quantum Ecclesiæ conferrent, ut saltem animas eorum salvari gauderet. Ubi cum per decem annos & amplius mansisset *Hugo* de victu & vestitu suorum sollicitus latiore quærens locum venit ad Comitissam de *Benthem* matronam venerabilem nomine *Gertruidem* flexis genibus eam deprecans, ut paludem quandam inter villas *Baerloe* & *Loen* sitam *Wijtmerssch* dictam ad colendum ibi Deum & hominibus regnum Dei quærentibus habitaculum tradere dignaretur: quæ de mariti sui *Ostonis* Palatini Principis glorio-

si morte tristissima pro ejus animæ remedio omnem voluntatem Fratris Hugonis petentis adimplevit, illeque sine mora paludem ingressus colere viriliter inchoavit: sed quia plus est anima quam corpus sub regimine Abbatibus degere cupientes Monachum quendam *Hildebrandum* dictum Priorem de S. Paulo in Abbatem elegerunt, quem per annum renitentem adjutorio Domini Episcopi Hermannii tandem acquisierunt, qui ordinatus in Exaltatione S. Crucis anno ab Incarnatione Domini M. CLII. Anno autem primo regni Domini Friderici gloriosi Romanorum Imperatoris *Wersloe* per prædictum Hugonem ductus cum gaudio magno à pauperibus Christi Deo inibi servientibus susceptus est.

Ista præscripta excopiata sunt ex quadam magna Littera patente & sigillata, in qua ea quæ sequuntur nullam deinceps faciunt mentionem de *Wersloe* sed tantum de *Wytmerfchen* cum Privilegiis & Bulla Domini Apostolici, nec non desuper Domini Monasteriensis confirmatione, &c.

Sequentem Scripturam invenit Dominus *Hermanus de Belen* Pastor in *Wersloe* in quodam Libro Monialium in earum Choro.

In nomine Sanctæ & individue Trinitatis Anno M. C. LXXVIII. Indictione XI. pridie Non. Aug. dedicatum est principale Altare in *Wersloe* in honorem S. Remigii Archiepiscopi & Confessoris à Domino Hermannus Dei gratia Monasteriensi Episcopo præsulatus ejus anno V. regnante gloriosissimo Imperatore Frederico regni ejus anno xxvi. primo anno Balduini Traject. Episcopi, præsidente huic loco Hildebrando Abbate primo dominatus ejus xxviii. anno. Priore tempore Hildebrandi Abbatis prædicti Eppone sic dicto.

Ex præmissa fundatione aperte videtur quod Monasterium in Wersloe ex prima institutione fuit Monasterium Fratrum Monachorum & habuit Abbatem & Priorem, ubi primus Abbas, ut præfertur, assumptus, electus & datus fuit eisdem ex Monasterio S. Pauli in Trajecto P. Hildebrandus fuit dictus, Prior vero ex eodem fuit Monasterio Eppo nominatus: ex quo primo satis claret quod Monasterium de Wersloe institutum est ex prædicto Monasterio S. Pauli in Trajecto & Abbas ejusdem Monasterii est & erit proprius Visitator & Provisor Monasterii.... etiam sicut per aliquot annos elapsos audivi (Hermannus scilicet de Belen hic Pastor) aliquas antiquas Moniales dixisse, scilicet, quod hoc audissent à senioribus Monialibus Abbatem de S. Paulo in Trajecto esse Visitatorem proprium Monasterii in Wersloe.

Fuerunt post præfatum *Hildebrandum* & alii Abbates ibidem: nam ego inveni in Libro earum scilicet in Calendario, ubi memoriæ & nomina defunctorum Monasterii habentur, aliquorum Abbatum nomina inscripta: nam vi. Kal. April. habetur sic. obiit Reggardus I. Abbas in Wersloe. In Profesto Nativitatis Mariæ obiit Gerwinus Abbas. Item Eppo Prior. xv. Kal. Jun. Abbas Wychmannus. Item Kal. Junii. Adawoldus Abbas. Item Gereonis Ulstenus Abbas cum cæteris.

Quum igitur verum ac certum clareat ex ipsa præmissa Fundatione quod primo in Wersloe institutum fuerit Monasterium Virorum, quæri potest non inconvenienter, quomodo & qua ex causa sit factum ut, sicut cernimus, mutatum sit in Monasterium Foeminarum.

Ex quo Monasterium in Wesloe, ut notum est, fundatum & inhabitatum olim fuerat à Fratribus Monasterii S. Pauli Ord. S. Bened. in Traiecto, quæstio rationabiliter proponi ab aliquo posset cur vel quomodo transmutatum sit seu translatum ad personas foemineas: ad hoc dicendum quod Monasterium præfatum post inhabitationem & foundationem primum à Fratribus emissis à Monasterio S. Pauli inhabitatum ac dilatatum fuit in personis & bonis: postmodum elapsis pluribus temporibus propter nimiam inopiam & penuriam quæ in terris, ut refertur, propter Guerras Spectabilium rapinasque eorum & devastationes nimias in terra facta acciderat, visum est eis loco cedere, habitoque inter se consilio valedicentes Monasterio ad S. Pauli domicilium redierunt: quapropter Spectabiles terræ, ne Monasterium vacuum & sine fructu remaneret, petierunt ab Abbate ac Conventu S. Pauli ut gratia eorum ac permisso liceret eis in eodem suas filias aut neptes introducere, & inibi Habitu Sancto investiri & ad Regulam S. P. Benedicti solemniter profiteri. Quo sic eisdem concessio ab hinc usque nunc permansit Monasterium Foeminarum: quibus ibidem diu Domino in munda Religione servientibus idipsum, quod Monachis præfatis accidit, supervenit detrimentum, intantum quod præ nimia inopia victum & vestitum pro sua competentia habere non valébant. Verum pius Dominus Famulas devotas in sua tribulatione non deferuit, nam erat eod. tempore Episcopus quidam Traiect. vir pius & misericors *Godefridus* nomine, quem ego F. Joannes Oldenfeel inveni in Calendario Monialium in Wersloe, quod obierit vi. Kal. Jun. ubi juxta notatum fuit sic: qui dedit Ecclesiam Otmersem huic Ecclesiæ sci. Wersloe &c.

Hic ergo prædictus Episcopus fama vulgante comperit Christi famulas arcta penuria premi, qui ejusdem compatiens dedit eisdem Ecclesiam Otmerschem pro levamine suæ necessitatis: & ne Sanctum fraudaret Martinum per præfatæ Ecclesiæ largitionem quinque prædia de suo patrimonio in Parochia de Ulsen sita in recompensam Sancto tradidit Martino. Postquam ergo Ecclesia antea sic, ut præfertur, in sortem cessit Monialium, suum in ea Confessorem Pastorem populi præfecerunt, in quatuor summis vero Festis prædictæ Moniales consueverant pergere, ut dicitur, ad Ecclesiam antedictam & ibidem in Choro segregato constitutæ cantare cantica divinæ laudationis quæ pertinent ad Officium Missæ, Officioque peracto sumptis secum Fidelium oblationibus cum gaudio ad suum remeabant Monasterium, & sic ex proventibus hujus Ecclesiæ longo tempore satis bonam & pinguem sustentationis fructum percipere.

Nunc de Ecclesiæ præfatæ abalienatione seu amissione qualiter acciderit paucis enarrabo: erat quidam Canonicus Ecclesiæ Aldenzaliensis ante nostra longa tempora, qui habens neptem instabat apud Moniales in Werfloe pro loco, quæ quia Militatis non erat accepit epistolas refutatorias, dolensque hoc præfatus Canonicus meditatus est huic responso referre talionem quod & fecit. Fuit eo tempore Monachus ille, quem Moniales præfecerant Ecclesiæ Oetmerschem Pastorem, vir juvenis & plus quam decuit sua utens libertate levis ad lulum pilæ. Sciens ergo Canonicus præfatus istius Monachi consuetudinem quia cum secularibus solitus esset ludere cum pila & inter ludendum Habitum suæ Religionis solere deponere, quapropter ut

fuò rancori concepto satisfaceret, tempus aptum ad hoc curiosius observabat. Venit ergo die quadam cum Notario ad locum, ubi Monachum prædictum noverat cum suis sodalibus ludentem, & inveniens eum deposuisse Religionis Habitum acceptis testibus petiit à Notario super hoc sibi fieri Instrumentum, & breviter fecit eum citari ob hoc ad Romanam Curiam & obtinuit contra eum victoriose Ecclesiam Oetmersensem. O quam malus fuit ille ludus in quo heu miser evasit nudus! Verum inspectis omnibus diligenter claret quam injuste lucratus fuit illam Ecclesiam, quia non erat Monachi sed Monialium: non erat ibi tunc sapientia nec adiutorium fidele, verumtamen fiebant, ut refertur, plures dietæ & conventiones ad sedandum & concordandum negotium, sed parum nimis profecerunt amici Monialium & viri Spectabiles. Tandem multis tractatibus inter se celebratis non nisi hoc unum potuit vix obtineri, scilicet quod alternata tantum collatio maneret Monialibus cum Domino Papa super præfata Ecclesia cum uno prædiò sita juxta Civitatem Oetmersen, quod Monialium foret perpetuo.

Hæc omnia præfata accepi ex relatu Domini Hermani de Belen Pastoris in Wersloe,* qui curiosè investigans eadem perceperat & mihi singula, quasi è libro legisset distincte enarravit, & ego eadem ne oblivione oblitterata evanescerent, literis commendavi. Hæc è Charta M. S.

Vidi Literas quibus divina miseratione Priorissatusque Conventus Sanctimonialium Claustrum in Werslo Ord. S. Bened. in die S. Viti Anno 1280. pro Decima solvenda Casam in *Herkenflo* sitam tres modios siliginis Davent. mensuræ solventem *Hemico* cuidam

Clerico vendiderunt. Sed ante abolita Sacra Catholica jam à plurimis annis obsoleverat, votorum usus & ad Canonissarum Institutum Moniales transierant: horâ circiter ab Oldensalia distat hoc Asceterium situm in silva quercina habensque irriguum inferius & superius. Ecclesiæ Codices MSS. Vicarias XI. M. Virginum & S. *Anthonii* ascribunt, verum non nisi Vicariæ B. M. V. in suis Annotatis meminit *Reverendissimus de Monte* forte priores senio jam defecerant.

VVytmarsense Cœnobium (cujus in præmissa charta fit mentio) *Virga B. M. V.* vulgo *Sunte Marienrode* nuncupatum, etiamnum quidem perdurat; at non jam amplius à Benedictinis Monialibus, quas Anno 1438. *Otto Scroderes Præpositus & Margaretha van Senden Priorissa* Cœventus gubernabat, sed à *Semimonialibus* incolitur, sic enim L. 2. de Continentia, c. 12. seculares Canonissas intitulat eruditissimus *Espenzæus*, earumque Collegia nonnemo alius *Nobilium Hospitalia*.

§. IV.

U L S E N.

Comitatus Benthemiensis Pagus ejusque Parochialis Ecclesiæ præfectura ex dono *Andreae* Præsulis Traject. penes Capitulum S. Petri Trajectensis: en doni testimoniales.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum sit omnibus Christi Fidelibus tam futuris quam præsentibus, quod ego *Andreas* Trajectensis divina misericordia Episcopus Ecclesiam quandam in *Twenta* in *Villa*, quæ *Ulsen* vocatur, consensu & petitione Fidelis nostri *Harberti*. Personæ ejusdem Ecclesiæ Beatissimi

Prin-

Principis Apostoli Ecclesiæ Fratribus in perpetuam mei & ipsius memoriam tradidi, ita tamen, ut dum ipse vixerit nec abrenunciaverit, libere absque ulla conditione eam, ut hætenus, obtineat. Post obitum vero ejus de prædictæ Ecclesiæ redditibus Marcam unam Canonicis Majoris Ecclesiæ Canonici B. Petri singulis annis ad vincula S. Petri persolvant, reliquum vero inter novem Præbendas, quæ in Ecclesia B. Petri quotidiano vino carent, æqua portione annuatim dividendum censuimus. Ob hoc autem prædicta dona inter plures divisimus, ut post obitum utriusque nostrum duarum Ecclesiarum anniversaria intercessione & quotidiana commemoratione pii Redemptoris nostri misericordiam multiplicatis intercessionibus mereamur invenire, & in die tremendi Judicii salvari. Et ut hæc traditio firma & inconvulsa permaneat, hanc Cartam scribi jussimus & Sigilli nostri impressione signari. Data Trajecti Anno dominicæ Incarnationis M. C. XXXI. Indiæ. IX. Anno regni Lotharii tertii VII. nostri vero Episcopatus IV. Huic autem traditioni interfuerunt idonei Harmannus Præpositus de S. Bonifacio. Luzo Præpositus de S. Petro. Hugo Præpositus de S. Maria. Lubbertus Decanus de S. Martino. Wichardus Decanus de S. Bonifacio. Warzo de S. Joanne. Arnoldus Decanus de S. Maria. Laici Ministeriales Alfero Scultetus. Arnoldus Castellanus. Albergo. Gerardus. Egbertus. Lutbertus & Hugo.

Quibus associamus, alias quæ in eadem Ecclesia perpetuum Lumen accenderunt.

Ad plurimorum notitiam Ego *Swederus de Breetlare* Famulus Castellanus in Benthem cupio pervenire, quod *Nicolaus Meyerinck, Henricus, Robertus, Luce*

& *Nicolaus* sui filii de consensu unanimi pro salute animarum suarum *Decimam* Domus dictæ *Sonnenberg-ginck* contulerunt *Ecclesiæ in Uzen* ad luminare in honorem B. M. V. in ead. Ecclesia perpetue reparandum: in cujus donationis testimonium Ego *Swederus de Breetlare* jam dictus sigillum meum præsentibus apposui ad petitionem omnium prædictorum. Datum Anno Domini M. CCC. XXXII. ipso die Nativ. S. Joannis.

Cistercienses Vestales, quæ in littore torrentis A *Covordiam* inter & *Schoenebeecke* loco ob frequentes aquarum illuvies incommodo confidebant, ad hanc Paroeciam transitum meditabantur, sed cum *Tencteri*, qui ex conditionibus pacis cum *Trajectino Hierarcha Ostono III.* Anno 1233. initis Monasterium ibid. fundaverant, eas finibus suis egredi nollent, in *Duyrse* ad *Ripam* fluminis *Rolde*, ac demum exstructo magnifico Domicilio (in quo post sacrarum Virginum exilium comitia & alii actus publici à *Tencteris* celebrantur) in *Affen* stabiles sedes posuerunt, non Anno 1234. ut vult *Picardus*, sed serius, quod sequentibus literis (quibus hic proprie locus est) testatum damus.

„ In nomine Domini Amen. Nos *Guido* Dei gratia
 „ Episcopus *Traject.* notum facimus universis, ad quos
 „ præsentis Literæ pervenerint, quod nos quondam
 „ Reverendi Patris ac Domini, Domini *Henrici* Dei gra-
 „ tia Episcopi *Traject.* prædecessoris nostri literas non
 „ concellatas non abolitas, nec in aliqua sui parte vitia-
 „ tas vero sigillo suo sigillatas, prout prima facie ap-
 „ parebat, vidimus in hæc verba.

„ *Henricus* Dei gratia *Traject.* Episcopus omnibus
 „ præsens scriptum inspecturis salutem in Domino sem-
 „ piternam. Accedentes ad præsentiam nostram Abba-
 „ tissa

tissa Conventus *S. Mariæ de Campe* juxta *Covorde*,
 Cister. Ordinis in Christo dilecti & devoti nobis de,
 statu paupertatis sui monasterii seriatim & efficaciter,
 exposuerunt, inter cætera dolenter conquerentes &
 referentes quod propter agrorum suorum paucitatem,
 & nimiam sterilitatem, nec non aquarum frequen-
 tem inundantiam in eodem loco de manuum suarum,
 laboribus nullatenus commode valeant sustentari,
 propter quod super eorum necessitatibus nostræ pro-
 videntiae consilio in hac parte sibi misericorditer sub-
 veniri supplicarunt, postulantes humiliter & devote,
 quatenus ipsis ob eorum necessitates & angustias evi-
 dentes Conventum loci supradicti ad loca quæ dicun-
 tur *Berlebare* & *Sebekeloe* transferendi licentiam con-
 cedere dignaremur, sperantes ibidem tam Sanctam &
 Deo dilectam Congregationem fortunâ pinguiori de-
 bere salubrius in posterum pullulare. Nos vero divi-
 ni nominis cultum semper augere cupientes piis &
 justis precibus Abbatissæ & Conventus prædictorum,
 inclinati, in locis nominatis ab eisdem optatis & quam
 plurimum desideratis ædificandi monasterium in om-
 nibus suis officinis monasterio necessariis ad laudem,
 Domini nostri Jesu Christi & honorem Virginis Ma-
 riæ Dei genitricis in memoriam perpetuam & salutem,
 nostræ, parentum nostrorum dilectissimorum *Hen-*
ci Comitis & *Margaretæ* Comitissæ Vienenſis ani-
 marum, liberam concessimus facultatem, sine præ-
 judicio juris alieni, concedentes eisdem ut eorum,
 ædificium melius valeat consummari in perpetuum,
 Decimas minutas & grossas quæ de cultura prædicta-
 rum terrarum in futuro quibuscunque modis pote-
 runt provenire, proviso ut ex nuncia antea in sæpe,
 dicto

„dicto Monasterio per Conventum loci singulis eb-
 „domadibus unus dies, quem Conventus elegerit, in
 „Vigiliis & Missis animarum in nostri & praelibatorum
 „parentum nostrorum remedium & salutis æternitatem
 „cum omni humilitate & devotione studiosus excola-
 „tur: Abbatisfam & Conventum memoratos in no-
 „stram recipientes protectionem specialem, mandan-
 „tes in virtute Sanctæ obedientiæ & per pœnam ex-
 „communicationis districtè præcipiendo, ne quis per-
 „sonas memoratas rebus suis ecclesiasticis & mundanis,
 „mobilibus & immobilibus, locis nominatis, decimis,
 „pascuis & veno usque *Venebrugge* circumjacentibus
 „contra hanc nostram nostræ concessionis gratiam ali-
 „quatenus præsumat molestare. In cujus rei testimonium
 „& robur perpetuum præsens scriptum sigilli nostri
 „munimine consignivimus & Venerandorum Prælato-
 „rum nec non dilectissimorum Capitolorum Traject.
 „sigillis petivimus & fecimus roborari præsentis testi-
 „monio literarum. Actum & datum Gore Anno Do-
 „mini M. CC. LII. mense Martio, præsentibus *Her-*
 „*manno de Salmis* Præposito S. Pauli Leodienfis, *Jo-*
 „*banne*, *Hermanno* Canonicis Traject. *Daniele* nostro
 „Capellano, *Henrico de Almelo*, *Frederico de Arret*, *Het-*
 „*selo de Ockenbroke*, *Hermanno de Satersloo*, *Arnoldo*
 „*de Rotbem*, *Nicolao* & *Jacobo* fratribus *de Thy* militi-
 „bus, & aliis pluribus.

„Quas Literas cum omni suo effectû, licet dictus
 „Conventus ad prædicta loca, videlicet *Berlebare* &
 „*Zebeke*, sed ad locum alium videlicet *Assen* transla-
 „tus extiterit, & apud *Berlebare* locum prædictum tan-
 „tum grangia cum attinentiis suis ad ipsum monaste-
 „rium spectans, quam in præsentiarum monasterium

in *Affen* obtinet, ædificata extiterit, gratas & ratas,,
 habentes & approbantes easdem autoritate ordinaria,,
 confirmanus, intuitu divinæ pietatis ad confoven,,
 dum Conventum dicti monasterii in tranquillitate &,,
 pace, ut divinis officiis & operibus misericordiæ, qui,,
 bus Ordo Cister. divina præstante gratia, pullulare di,,
 noscitur, liberius intendat, Nos dicto monasterio,,
 & personis ejus ut pecora, bestias suas ad grangiam,,
 de *Barlebare* spectantia seu spectantes libere ubicun,,
 que in locis vicinis prædictæ grangiæ, in locis deser,,
 tis & incultis & in terra communi, quæ *Meenbe* vul,,
 gariter dicitur, usque ad amnem qui fluit per *Vene,,*
bruggen ad partem meridionalem ipsius amnis minare,,
 & pascere valeant, concessimus & in his scriptis con,,
 cedimus, recipientes nihilominus dictum monaste,,
 rium, personas ejus cum omnibus bonis dicto mona,,
 sterio attinentibus in districtu nostro sitis, & speciali,,
 ter cum duabus domibus *Pathusen* & *Venehusen* cum,,
 earum attinentiis sitis juxta *Covorden* sub protectione,,
 & tuitione nostra mandantes omnibus Officiatis &,,
 Fidelibus Ecclesiæ nostræ, ut prædictum monaste,,
 rium cum omnibus bonis suis, quæ nunc juste possi,,
 det, & quæ in futurum justo acquireret titulo, intuitu,,
 Dei & nostri à quibuscunque eidem injuriam infer,,
 re volentibus tueantur. In cujus rei testimonium si,,
 gillum nostrum præsentibus Literis duximus appo,,
 nendum. Datum Anno Domini M. CCC. XII. in die,,
 B. *Mariæ Magdalænæ.* „

Grangiæ fabricam (de qua in Literis præcedentibus)
 cum intenta Cœnobii transplantatio suum non sorti-
 retur effectum, præsentibus E. Præposito Tylenfi,
Hermann de *Zaterflo*, *Arnoldo* de *Almelo*, *Jo. Dapifero*
 Mi-

Militibus præfatus *Henricus* Trajectinus Antistes Daventriæ probavit Anno 1254. in crastino *B. Lucie*: in quam jam ante Comes Benthemenfis consensum dederat, cujus Literas ascribimus.

Dilectis in Christo *Abbatissæ & Conventui Beata Mariæ in Campen* *Otto Comes in Benthem* quicquid poterit promotionis: Devotioni vestræ notum facimus & omnibus visuris præsentia, quod nos, accedente consensu Castellanorum nostrorum videlicet *Engelberti de Veret*, *Nicolai filii Boudekini* & *Nicolai de N.* qui in campo Villæ sci. *Itterbeke* partem habent ratione feudi quod tenent à nobis, licentiam vobis concedimus ædificandi domum in campo jam dicto in loco campi, vid. qui *Moertkule* nuncupatur, omnem terram, quam circa locum prædictum poteritis aratris è domo prædicta excolere, vobis libere ad honorem B. M. V. conferentes, & omne jus, quod nobis in novalibus per aratra prædictæ domus excolendis possit competere sive in Decimis sive in aliis quibuscunque utilitatibus, vestro Conventui ob salutem animæ nostræ & prædecessorum nostrorum in perpetuum assignantes, ut Bonorum, quæ in vestro Conventu Domino inspirante feceritis, effici participes mereamur. In hujus itaque rei testimonium præsentis Literas nostro sigillo vobis transmittimus roboratas. Datum Anno M. CC. LIII. ipso die *Lamberti*.

Sed cum, ob loci distantiam, sede in *Affen* collocatâ, primis possessoribus minus utilis esset hic fundus, eum sub *Abbatissa Lutgarde Polmans* Anno 1416. cum omni peculio, quo in hac Parœcia potiebantur, nostris *Zibbekeloensis* *Galilæis* vendidere.

§. V.

VELTHUISEN

Citerioris Benthemii & Tubantiæ finitimus Pagus, cujus Ecclesiæ filia est *Nienbuysii* Paroecia, quod ejusdem Comitatus Oppidulis annumeratur.

§. VI.

EMBLICAMP

Itidem Benthemiensis Territorii membrum ac Pagus.

§. VII.

LAERWOLT

Hunc & tres præcedaneos citerioris Benthemii Pagos ab Ultrajectino Præsidente in feudum obtinuit Comes Benthemiensis, de quo ad annum 1418. videri potest *Bocopius*; inde inter ejus Ministeriales supremus *Camerarius* nuncupatus. Suberant antiquitus Aldensaliensi Archidiaconatui & cum eo ad Daventriensem Episcopatum transmearunt: non illos invisit *Reverendissimus de Monte*, nam secessione facta ab Ecclesia Romana cum suo Domino Catholica Sacra jam ejurarant. Plura in hisce Ecclesiis fuisse Sacerdotia ex Oldensaliensium Officialium Registris contestantur *Notæ Roventianæ*: sed cum illa non recenseant, nec nobis Officialium chartas perlustrare licuerit, ad notiora stylum provehimus.

§. VIII.

DENIC HAM

Sub imperio Tubantinae Satrapiæ Pagus Transisulatus, cujus Ecclesiæ patronatu alternis vicibus potiuntur

tur supremus & Daventriensis Ecclesiæ Hierarcha
in qua

- Vica-
ria. {
1. *S. Anthonii*, cujus possessor Organistam agit & ad tria Sacrificia obligatur, eum cum duobus *Ædituis* senioribus assumit Pastor.
 2. *SS. Catharinæ, Agnetis & Barbaræ*, cujus Ministro demandatur Ecclesiæ Custodia & trina incruenti Sacrificii oblatio: ejus patronatu gaudent Pastor, Benthemienlis Comes & *Æditui* simul ac indivisim.

Huic Paroeciæ subditur

C A P E L L A

In *Seingraven*, in qua singulis hebdomadibus semel Catharinianus Vicarius sacram Liturgiam obit.

§. IX.

F R I S E N V E E N.

Sub Almeloana Dynastia Transfulaniz Pagus: Ecclesia *D. Anthonio* sacra ab Almeloensi Dynasta Parochum nanciscitur cum debito Sacri menistruī funeralis in Sabbatho & feria VI. de Sancta Cruce ex fundatione *Bernardi Wesselmick* Presbyteri: in ea sedem posuit

- Vica-
ria. {
1. <i>S. Crucis</i>	} cum penso	II.	} Sacrorum.
2. <i>S. Anthonii</i>		IV.	
3. <i>S. Annæ</i>		III.	

Earum patronatum possidet prænominatus Almeloanus Toparcha.

§. X.

§. X.

W I E R D E N.

Parochialis Ecclesia hujus Tubantici Pagi titulum habet *S. Joannis Baptistæ*, in qua cum debito I I. Sacrorum unica *B. M. V. Vicaria*: utriusque autem patronatum gerit Almeloensis Dynasta.

§. XI.

T U B B U R G E N.

Ex nomine *Tiberii Augusti* & forte à Romanis hic excitato Prætorio hujus Tubantini Pagi vocabulum nonnemo componit: Paroecialis Ecclesiæ *D. Pancratii* dedicatæ patronatum prætendunt Prænobiles Domini *de Eschede & Fleringen* sive *Herinckhave*, in qua unica *Vicaria* cum debito I I I. vel I V. Sacrorum cujus collationem Parocho Ootmarsiensis ascribit *Reverendissimus de Monte*, è quo etiam colligo illius hanc nostram esse filiam & pastoratui Vicariam connexam.

CAPUT IX.

DE

DECANATU
HARDERVICENO.

Sub quo conveniunt

HARDERVICUM.

ELBURGUM.

DOORNSPYCK.

NUNSPEET.

ELSPEET.

ERMEL.

PUTTEN.

GARDEREN.

COETWYCK.

APELDOORN.

BEECKBERGEN.

§. I.

H A R D E R V I C U M

Sub Velavica Tetrarchia Geldriæ Oppidum, positum est ad sinum lacus Flevis vulgo *de Snyder Zee*. Arsit inauspicato hoc Oppidum Anno 1503. tam peritinci incendio, ut quinque tantum vel sex domibus exceptis vix trium horarum spatio totum absumptum sit, & plures quam mille homines incendio & mutorum ruinis extincti ex *Fratrū Neomagensium Annali*: rem nescio admiratione an miseratione potius prosequendam: sed omnia statim reparata & Oppidum multo quam antepulchrius ac munitius evasit.

E C C L E S I A

Parochialis *D. Martino* inscripta hodie dum ignis injuriam deplorat: ejus fabrica augusta est & splendida: exigit à suo Ministro quotidianum Altaris Sacrificium & diebus dominicis ac festivalibus Sacræ Concionis jentaculum atque merendam.

Legi Literas *Caroli Ducis Geldriæ* Sabbatho post *S. Matthæi* Anno 1511. Sanctmariani Capituli apud Ultrajectinos Decano Scriptas, quibus eum agnoscit hujus nostræ Ecclesiæ Pastorem ac Præsidentem: & cum pecuniaria subsidia, quæ in ultimo Jubilæo ex eleemosynis ad Ædis combustæ reparationem concesserat *Cardinalis Raymundus* per utramque Germaniam Nuntius Apostolicus, nonnemo, qui se Summi Pontificis Cubicularium inscribebat, auferre moliretur, rogat ut illius autoritas Rectori ac busto servet, quæ ad hujus restaurationem prodiga incolarum commiseratio donarat. Hæc ascribimus, ut constet quibus suppetiis

sanata sint ambustæ Ecclesiæ vulnera & ad quos ejusdem collatura pertineat, cujus Codex Gramaii, aut *Reverendissimi de Monte* non neminit.

In ea

Vica-
ria.

1. *B. M. V.* trina vice Sacerdotis usum demandat suo deservitori, quem Anno 1572. ei assignabat *Joannes & Gerlacus Pedanus* sive *Voet*, quæ hic fuit patricia Familia.
2. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*, quæ totidem Sacrificia expostulat, & Anno, quo supra, ab *Hermanno Vorenbergh* Rectorem nanciscebatur.
3. *S. Catharinæ*, vult ea Ministrum suum à Magistris Fraternitatis *S. Catharinæ* selectum Sacerdotio fungi feria VI.
4. *S. Bartholomæi Apostoli*, quæ vice gemina Rectorem suum occupat ad Aram.
5. *S. Margarethæ*.
6. *S. Laurentii*, cujus possessor quatuor vicibus hostia incruenta recolit cruenti Sacrificii memoriam.
7. *Ageraethiana*, cujus Beneficiario impositum trium Sacrorum onus.

Et

Offi-
cium.

1. *S. Judoci*, cujus possessor bina vice sacrificat.
2. *Bilers* ad Aram *S. Georgii* cum debito 111. Sacrorum.
3. *De Poeths* in *B. M. V.* altari.
4. *Verlaer*. hæc tria ultima à suis fundatoribus nomen mutuata sunt.

In Oppidi *Pomoëriis* proxime ad moenia existit

CAPELLA

D. Nicolao sacra, fundata, ut creditur, à *Reinaldo I. Geldriæ* Duce, cujus amplitudinem cæmiterium rudrumque reliquæ etiamnum ostentant ex *Slichtenborstio*. In Codice Visitat. Reverendissimi de Monte hujus nulla fit mentio, quia fortassis tunc modo eversa in rudeto jacebat.

XENODOCHIA II.

Præ cæteris eximia sunt: *primum Spiritui Sancto* nuncupatum etiam indigis peregrinis triduanum præbet hospitium.

Secundum sed suburbanum sub vocabulo *S. Georgii* fovet lepra contaminatos, in cujus Capella est unica *S. Georgii Vicaria*.

MONASTERIA MASCULINA

Numero ternario comprehenduntur. *Primum* cum Ecclesia magnifica è regione Curia post initium seculi XIII. *Fratribus Conventualibus S. Francisci* construxit religiosa munificentia *Eleonoræ*, quæ erat *Eduardi Angliæ Regis* filia & *Reinaldo II. Geldriæ* Ducis conjugata: Anno 1503. quo totum pene Oppidum exustum, etiam ipsum flammis sepultum est: at resuscitatum erectis Anno 1563. *Conventualibus Fr. Angelus ab Averso* Commissarius Apostolicus transtulit ad *Observantes* novisque ædificiis auxit Dux Albanus, quod post Religiosorum exilium proprio demum igne iterum perijt suoque excidio forum vicinum ampliavit.

Secundum, Clericorum seu Fratrum in communi viventium sub *D. Georgii* præsidio Collegium, hic suscitavit *Venerabilis P. Theodoricus ab Herxen* secundus

duſ Reſtor Zwollanus: ejus gubernacula à fundatore admotus tenuit primus *Godefridus de Kempis*, ſucceſſit *Joannes de Goch* & agmen clauſit *Theodoricus Franciſcus*. In hoc domicilio ſedem fixit *Illuſtre Gymnaſium* ſuperioribus annis Ordinum Geldriæ auſpiciis inſtitutum, in quo omnium facultatum Profeſſores juventutem erudiunt.

Tertium in Oppidi Pomœriis amœniſſimo fundo ſituatum (*Vallem S Joannis* appellant, vulgo's *Heeren Loo*) ſub regimine Commendatoris poſſederunt Ord. *S. Joannis Jeruſolymitani* ſive *Hospitalarii* hunc potiſſimum in ſinem (ex Conſtitutionibus primorum Magiſtrorum *Gerardi* & *Raymundi de Puey* Reg. 1.) Anno 1106. approbante Honorio 11. Anno 1124. inſtituti ut pro Religione Chriſtiana, hospitalitate & peregrinantibus Hieroſolymam contra Saracenos, Turcas alioſque barbaros ejus Milites dimicarent, unde Hospitalitatem & militiam ſectantes dicti ſunt *Hospitalarii Milites*: inde Rhodii appellati, quia debellata per Saracenos Syria è Ptolomaïda, ubi ſedem belli, quemadmodum & ante Jeruſolymis, conſtituerant ad Rhodum inſulam conceſſerunt: nunc autem Melitenſes dicuntur, poſtquam per Solimannum Rhodo ejeſti fortiſſimum Reip. Chriſtianæ propugnaculum in Melita Inſula exſtruxerunt, ex quo in præſens tempus bella cum Turciſ ſtrenue gerunt. Eſt autem diſiſus hic Ordo in Milites ſive equeſtris Ordinis viros, Clericos & Laicos: quorum illi Militiæ, iſti Choro incumbunt & tanquam Capellani Militibus adſunt, hi autem ad domeſtica miniſteria adhibentur: omnes etiam ni-græ togæ albam Crucem aſſuunt profeſſionis ſuæ indicium & diſcrimen.

Annotatum invenio in antiquis *Schedis Visitationum* hujus loci ad annum 1495. quod sit membrum Præceptoræ Ultraject. tria Altaria fuerint in Ecclesia & quinque Sacellanos aluerit, qui ex iisdem ad annum 1540. numero senario describuntur : quodque omni anno ratione arrendationis 40. *Florenos* aureos solvere consueverit Trajectinæ Cameræ Provinciali, ad annum 1595.

Foundationis notitiam suppeditabit, quam subnecto, Commendatorum Perioche.

1333. *Gerrit van Hamerstein.* } Stadthouderen.
Johan ten Velde.

1352. *Nicolaes vander A.*

1356. *Jacob Ridder.*

1403. *Is dit Godtsbuys tot S. Jansdael in het Loo by Harderwijck gesticht van Rutger Pauwels Commandeur S. Catharine onder de Baille tot Utrecht confirmiert van Broeder Hesse Slagelbols M. der Duysscher Landt Commenduyrien tot Lemgouwen S. Jans ordre des H. Hospitaels van Jerusalem ende begiftiget met Calenbroeck.*

1406. *H. Gerrit Naegel.*

1413. *Arent van Doonen.*

1416. *H. Derrick vanden Spiegel* Commandeur in het Loo : ende

Gerrit Nagel Commandeur in Calenbroeck.

1431. *Steven van Gruythuys*, alibi *Grootbuys*.

1440. *Johan de Visseler*, alibi *Visseler*.

1451. *Nicolaus vander A.*

1461. *Lambert vanden Speulde.*

1476. *Johan de Beer.*

1486. *Helmich vanden Speulde.*

1489. *Engelbert Daegeraet.*
 1514. *Gerrit van Dyckhuysen.*
 1568. *Joachimus de Spuelde*, cui eo Anno sub titulo clarissimi gravissimique viri L. I. *Moralium Epigrammatum Mortis & Adolescentis colloquium* inscripsit *Petrus Alpherdianus.*
 1617. *Gerardus Proever* obiit ultimo Aug. ex *Necrologo Vallii B. M. V. Traject.*
 1636. *Wilhelmus de Zuylen à Nyevelt.*
 Nunc autem Joannitica hæc Vallis suis ruinis & ruderibus existit oppleta.

P A R T H E N O N E S

Etiam ternarium numerum confecerunt.

Primum (ex *Slichtenborstio*) *Sorores Grisæ* I. *Strictioris observantiæ Regulæ S. Francisci* inhabitarunt, quibus præerat Anno 1504. *Dorothea de Harderwijck*, inscripta *Conventus Harderviceni Ord. S. Francisci Observantissarum Mater*, in quo nunc est *Geldricæ Provinciæ Officina Monetaria.*

Secundi D Agnes tutelarîs & *Augustiniana* proles, quæ *Canonissis Regularibus* accensetur, incola existit: ad forum frumentarium situm habuit & à *Windefimenfi Capitulo* annuam *Visitacionem*: venerabilis hic erat memoria *P. Jacobi Wolffii* qui ex *Hulsbergenfi Collegio*, cujus aliquando fuerat *Oeconomus* huc translatus hanc *Domum Annis 43. summa cum laude gubernavit: invenit eam pauperem* (Scribit *Hermannus de Bercka Hulsbergenfis Necrologus*) & gratia Dei proposita & sua diligentia dimisit eam *spirituali & arcta disciplina & temporalibus bonis, in redditibus, ædificiis & aliis bonis bene provisam ad honorem Dei* obiit Anno 1477. in *Festo S. Bonifacii*, tumultum nactus in hujus *Parthe-*

næi Oratorio quod ipsemet crexerat, cui ex eodem Collegio assumptus *Hermannus de Meer* Chorum ad-
junxit, similiter & pistrinum & multa commoda & ne-
cessaria pro Sororibus, ait idem Necrologus: is obiit
Anno 1490. ipso S. Matthæi & hic novissimam tubam
expectat.

Tertius sub vocabulo S. *Catharinæ* & Trajectensi Ca-
pitulo Tertiariam S. *Francisci* progeniem aluit, cui &
suus non parum profuit Rector P. *Gerardus Weespetiam*
Hulsbergensis & prædicti *Wolffii*, qui utrumque hoc
Monasterium quandoque rexerat, haud degener suc-
cessor: de quo in præallegato Necrologio: *Consilio*
Patrum ordinatus in Confessore & Rectore Sororum
Domus S. Catharinæ in Harderwijck invenit eam valde
pauperem, sed proposita Dei gratia valde eam promovit
in temporalibus ædificiis ac redditibus servans ab intus bo-
nam disciplinam & pacem & seipsum servans in omni
bonestate & virtute, expletis in regimine xxv i. annis
cum magnis laboribus & diligentia subitanea morte Anno
1483. in Festo Purificatæ Virginis transiit ad meliora,
corpus in Oratorio sepultum. Extat etiamnum & eorum
receptaculum est quos ex hospitiiis propriis contagiosa
lues expellit. Utrumque autem hoc Asceterium post
auspicia Christiani seculi xiv. natales suos habuit.

§. II.

ELBURGUM

Sub Velavica Tetrarchia sinui maris australis assitum
Geldriæ Oppidum, sic dictum ab agro El, cujus dor-
so inædificatum est, Anno 1395. per Arnoldum Bo-
copium Velaviæ Judicem sub Duce Wilhelmo I.
moeniis cinctum: aliis magis arridet etymon deductum

ab *Elio Gracili*, sub *Nerone* Belgarum Præfecto.

ECCLESIA

Paroecialis titulum *SS. Nicolai & Mariæ Magdalene* ostentat, ejusque patronatu potitur Archimandrita Weerthinensis: quæ Anno 1575. quo eam secunda vice invisebat *Reverendissimus Daventr.* numerabat 1100. fideles, qui sacram synaxin frequentarent: in ea

1. <i>SS. Joannis Baptistæ & Evangelistæ.</i>	} Cum debito IV. Sacrorum.	
2. <i>SS. Petri & Pauli Apostolorum.</i>		
3. <i>SS. Jacobi Apostoli, Annæ & XI. M. Virginum.</i>	} Cum obligatione ad V. Sacra.	
4. <i>S. Anthonii.</i>		
5. <i>S. Catharinæ</i> , quæ in una septimana quinques & in altera quartò Sacerdotii usum ministro suo mandat.		
Vicar.
ria.	6. <i>SS. Hieronymi, Laurentii, Ludgeri & Barbaræ</i> cum onere Sacri quotidiani fundata & dotata ex bonis <i>Joannis Nucke</i> Presbyteri Anno 1467. vita functi. pro ejus ejusdemque Fratris <i>Magistri Theodorici Nucken</i> anima per <i>Martinum Schendel</i> , <i>Jacobum Hagen</i> & <i>Nicolaum Goel</i> Sacerdotes ac <i>Bartoldum de Tongeren</i> Anno 1468. altera post Pontiani, approbante <i>Davide de Burgundia</i> 17. Febr. Rectores duo, ab <i>Hulsbergensium</i> Præfecto nominandi, obligantur ad residentiam & Chorum, neque eis alii redditus indulgentur quam solius Beneficii. ex <i>Lit. Fundat.</i>	

Et

Et

Offi-
cium

1. *S. Sebastiani.*
2. *S. Georgii* cum onere Sacri solemnis in do-
minica.
3. *B. M. V.* Feria I I.
4. *S. Annæ* Feria I I I.
5. *S. Anthonii* Feria IV.
6. *Ven. Sacramenti* Feria V.
7. *S. Crucis* Feria VI.

X E N O D O C H I U M

Nuncupatum est *Spiritui Sancto*, &

M O N A S T E R I U M

Quod hic unicum fuit, *D. Agneti* inscriptum, ho-
spitium præbuit Virginibus, quæ sub Capitulo Tra-
jectensi & *Tertiariarum* Habitu *D. Franciscum* seque-
bantur.

§. III.

D O O R N S P Y C K

Velaviæ Pagus, in cujus Ecclesia Parochiali Werthi-
nensi Abbatia subdita, quæ Anno 1575. circiter 500.
convivas ad Mensam dominicam excipiebat, est unica
Vicaria B. M. V. cujus Minister *ex Lit. Fund.* animam
ejus per Altaris sacrificium divinæ pietati commenda-
re tenetur, cujus hic corpus sepulturæ traditur, & si-
mul cum puerpera, dum illa ad Templum venerit,
pro felici partu divinæ benignitati gratias agere, adhuc
singulis principalibus festis iterare functiones sacerdo-
tales. Est etiam ibidem unicum *D. M. V. Officium.*

§. IV.

§. IV.

N U N S P E E T

Parœcialis Ecclesia hujus loci, qui Velavico Territorio subest, habet unicam *S. Anthonii Vicariam* cum onere unius Sacri, &

Officium } 1. *S. Crucis.*
 } ac
 } 2. *B. M. V.*

§. V.

E L S P E E T

Ælii hospitium in *Hercule Prodicio* vocat *Stephanus Vinandus Pigbius*: ad hujus Pagi Velaviæ annexi Pastorale munus jus habet nominandi Pastor in Ermelen. Ecclesia possidet unicum *S. Catharinæ Officium* & unicam *S. Anthonii Vicariam*, quæ ad functiones sacerdotales gemina vice obligat suum possessorem.

§. VI.

E R M E L

Curiale Templum hujus Pagi Velaviæ membri consistit sub patronatu Archimandritæ *S. Pauli Trajecten.* titulum edocet subsequens charta è latino in belgicum idioma translata & qualem inveni in compendium contracta.

In name, &c. Hoe ick Auffridus Bisscop hebbe doen timmeren een Celle inder steede, die Hoogerborst hiet, inden eerem ons Heeren Jesu Christi, sijnre H. Moeder, S. Peter, S. Paulus ende S. Martijn mijn Patroon; dat Monicken ende Broeders begeerende te leven onder den
Re-

Regule van S. Benedictus hier moegen onderhouden worden, gevende daer toe al dat ick plach te besitten in Driel in den Lande van Teysterbant met allen luden, diensten en verbant. Te fuetge half den thins ende van tollen ende van der muntten, en dat vierendeel van den Boffche dat Fuetgehaut bieet. Voort tusschen den Dorpe Heeze ende Zoes 14. hoeven met den Hoeven te Hoborst met allen toebehooren, Bofche, Greunlant, Weide, Neerlant, Wateren, &c. Nielandt van Bergehoborst tot Backevoort, noch die Kercken van Armelo, Greuningen, Masemunster, Livemunster, Legre, Zwijndrecht, Hamersche, Lijfden. Dit is gesiet openbaerlijck voor eerweerdigen getuygen inder Kercken onser Vrouwen ende S. Martijn te Hoborst, op ten dach als die Kercke gewijdt wert. den XIV. Kal. Decemb. onder ons teycken. In't jaer ons Heern M. ende VI. by Keyser Hendrix tyden den anderen van dien naeme in't V. Jaer.

Hanc autem Abbatiam in Trajectinam Civitatem transplantavit S. Bernulphus etiam Trajectensis Episcopus.

In nostra Ermelensi Ecclesia enatum est Officium S. Anthonii & Vicaria unica S. Catharinae sub alterno patronatu Paulini Abbatis & Geldriae ducis, quæ ministrum suum obstringit Choro & Infirmorum solatio.

§. VII.

P U T T E N

Velavix Pagus, cujus Ecclesia sub tutela consistit S. Pancratii & patronatu Abbatis Paderbornensis, ad quem hoc jus derivatum à S. Memwerco filio Wikingii Geldriae Tutoris vel, secundum alios, Imodi Comitibus de Teisterbant & Rencum X. Paderbornensium
Epi-

Episcopo: qui cum Henrico Imperatore ex Italia redux è Cluniacensi celeberrimo Benedictinorum Monasterio XII. secum Fratres abduxit, quibus in ipsa Civitate sua splendidum Anno 1015. extruxit Asceterium *Abdinckhof* dictum, quod seq. Anno 32. consecravit & è bonis suis patrimonialibus, inter quæ & *Putten* & alia in Velavia, magnis redditibus locupletavit Sorore ejus Azele Eltenfi S. Viti Monasterio suam hæreditatem inferente in quo Monacham erat professa. De *S. Meinwerko*, qui plura velit, is consulat *Krantzii Metropolitim* L. 4. c. 4. *Brouweri Sidera Germaniæ & Stangessolii Circulum Westphalicum* L. 3.

Est huic Abbatiz Cella insignis inhabitata à Monacho bonorum (quibus etiamnum fruitur) receptore, & in Ecclesia

Vicia.	{	1. B. M. V. quæ ministrum suum obligat ad
		III. Sacra.
		2. <i>S. Andrea Apostoli</i> , quæ bina vice vult satisfieri muneri sacerdotali: utriusque patronatum obtinet Abbas Paderborn.

Et

Offici-
cium.	{	1. <i>Ven. Sacramenti</i> , cujus minister altera vice offert Eucharistiæ Sacrificium.
		2. <i>S. Crucis</i> { cum debito
		3. <i>S. Anthonii</i> { unius Sacri.

§. VIII.

G A R D E R E N

In hoc Velavico Pago rei sacrae Archistrategus est *S. Gangulphus* & Anno 1571. per *Cornelium ten Herenbavens* conferebatur munus pastorale: in eo Vicaria unica

unica B. M. V. cujus possessori bina vel trina vice peragenda res divina : & unicum *S. Anthonii Officium*, quod anno præcitato cum consensu *Reverendissimi Daventr.* extinctum combustam Ecclesiam fecit reviviscere.

§. IX.

COETWYCK

Pagus modicus, situm is habet in loco sterili & medio Velaviæ dorso, sub quo tantum quatuordecim Familiae, quæ nunc alternis vicibus Paroecialis Ecclesiæ custodiâ funguntur.

§. X.

APELDOERN

Occupat Velaviæ umbilicum, cujus Ecclesiæ patronatum juxta antiq. a MSS. Præpositus *B. V. M. Traject.* sed juxta notas *Reverendissimi de Monte* obtinet Dux Geldriæ, in ea

Vica-
ria.	{	1. <i>Compassionis B. M. V.</i> quæ à suo ministro Anno 1571. à <i>Gisberto de Huyscamp</i> adoptato unum in dominica & bina Sacra exigit infra septimanam.
		2. <i>S. Catharinæ</i> , cui idem omnino onus annexum : ejus patronatu potiuntur Parochus & Ædiles : at Anno 1608. 23. Febr. ab iis fabricæ applicata.

Et

Offi- cium.	{	<i>Capellæ</i>	Collator Ao. quo supra	{	<i>Pastor cum Ædilibus.</i>
		<i>S. Annæ</i>			<i>Wilhelmus Telgins.</i>
		<i>S. Huberti</i>			<i>Philippus Waerick.</i>

Via

Viâ, quâ in Sourianam silvam ascenditur Pago
adjacet

C A P E L L A

D. Anthonio nuncupata, in qua unica Vicaria, cujus Ministro bina vice peragenda res divina hic & totidem vicibus in Ecclesia Matrice ad Aram SS. Reliquiarum : ea patronos agnoscit Anthoniani Contubernii Magistros.

Sub ejusdem Parochiæ Dioecesi censetur

C A P E L L A

Altera, dicta *Broecklands Capell*, quæ via media matricem inter & Neopaludanam Ecclesiam situm habet & modo annuatim unam concionem.

§. XI.

B E E C K B E R G E N

Velaviæ Pagus, cui multiplices rivulorum scaturigines nomen fecerunt : Ecclesia dedicata est honoribus SS. *Fabiani & Sebastiani*, in assignando ejus Patrono variant Annotata : *Gramajus* eum agnoscit Præpositum S. Petri Trajectenf. alii D. Mariæ : *Reverendissimus de Monte* Ducem Geldriæ inscribit. in ea

Vica-
ria.	{	1. <i>B. M. V.</i> quæ deservitorem suum à Parocho & Parochianis assignatum quatuor vicibus occupat ad Altare. 2. <i>S. Catharinæ</i>, quæ possessori demandat Sacerdotii usum in dominica & illo feriali die, quo devotionis Spiritu ducitur ad Aram. 3. <i>S. Annæ</i>, cujus minister satisfacit muneri sacerdotali in dominica & feria VI.

Intra districtum hujus Paroeciae enata est

C A P E L L A

In *Loenen*, de cujus Beneficiis nihil nobis innotuit:
cum innovata Religio in Parochialem erexit.

C A P U T X.

D E

D E C A N A T U
D R U S I B U R G E N S I

Quem conficiunt

D R U S I B U R G U M.

D R E M P T.

A N G E R L O.

L A E T H E M.

E L L E K O M.

D I E R E N.

S P A N K E R E N.

B R U M M E N.

H A L.

V O E R S T.

§. I.

DRUSIBURGUM

à *Druso* Imperatoris *Augusti* Privigno XIII. annis ante natum Salvatorem exstructum aut potius renovatum, deducta huc usque à Rheno in *Isalam* (cujus faucibus incubat) fossa ut classe in *Frisiam* penetraret. Comitatus *Zutphanien*sis est Oppidum *Guiciardino* teste lautum, frequens ac valide admodum nuper adversus hostiles insultus munitum.

ECCLESIA

Paroecialis *D. Martino* inscripta est: eam moeniis olim & portæ, cui à sale nomen, affinem Anno 1340. exorbitans *Isalæ* gula deglutierat, verum eo in loco, ubi hodiedum subsistit, dono & emptione acquisito religiosa Civium pietas restituit seu potius geminæ ignis insolentiæ exposuit: una Anno 1483. & altera grassata est Anno 1547. usquequo pabulum omne devorasset: ultima hæc calamitas non tam à pia incolarum liberalitate quam ab instituto cum assensu *Caroli V.* per *Belgium* fortilegio desideratum solatium accepit; in ea

1. SS. *Petri & Pauli Apostolorum*: at ea in pastoratus alimoniam concessa transiit in substantiam aliti.
2. SS. XI. *M. Virginum & S. Barbaræ*, quæ vult peragi rem divinam in Sabbatho & IV. Scuta antiqua in pauperum solamen distribui.
3. SS. *Jacobi Majoris & Nicolai*.
4. *S. Catharinæ Virginis*, onus utriusque liberum (Anno 1571. notat Reverendissimus de

de Monte) videlicet tot Missæ quot Spiritus Sanctus inspirat celebrandas.

5. *B. M. V.* in nova Capella cujus Minister (quem adoptant duo temporarii Consules) obligatur ad Altaris Sacrificium, dum eum ad Aram invitat internum Spiritus Sancti lenocinium.
6. *D. M. V.* quo beneficio ex indulto Parochi locupletatur Capellania cum onere Sacri alternis Septimanis, cui Parochus respondet.
7. *SS. Anthonii, Laurentii & Stephani*, cujus possessor à duobus actu regentibus Consulibus constitutus feria IV. sacris operatur.
8. *D. M. V. & SS. III. Regum*, quæ possessorem suum, dum interiori Spiritus instinctu se persentiscit advocari, ad Aram propellit.
9. *SS. Anthonii, Barbaræ, Fabiani & Sebastiani*, quæ ad usum Sacerdotii quatuor vicibus obligat suum deservitorem, quem Anno 1571. *Wilhelmus Veer Zutphan.* Consul delegit.
10. *S. Georgii* ab onere certo libera.
11. *SS. Joannis Baptistæ & Evangelistæ*, eadem libertate donata, cujus eodem anno quo supra patronatu potiebatur *Fredericus van der Heiden.*
12. *S. Galli.*
13. *S. Catharinæ Senensis.*
14. *S. Ursulæ juxta fontem baptismalem.*

Cum debito II.
Sacrorum.

to jam Windesimensi Priore, ut Fratres religioso Habitu indueret, deflectere moliretur, per Venerabilem P. Egbertum V. Rectorem Daventr. Fratribus fuit servatum: qui cum percepisset hoc (ait ejus Biographus) statim advenit, & Fratres aliter informavit & Priorem de præsumptione redarguit: qui cum diceret: quid mali feci promovendo Fratres à seculari Ecclesiastico statu ad Religiosum? respondit: non ob hoc vos convenio quod seculares ad Religionem transfertis, sed quod contra charitatem loca nostra vobis usurpatis: locus iste Fratribus nostris datus est ut Fratres nostri illum inhabitent, qui Monachi fieri desiderant hunc relinquunt & ad loca Monachorum accedant, sicque Prior infecto negotio confusus discessit. Mansitque Fratribus, usque dum post Diploma Pianum Anno 1571. 8. Junii approbante Reverendissimo de Monte relicta vita communi Ecclesiæ matri ci sese inseruerint.

Ægidius de Monte Dei & Apostolicæ sedis gratia Civitatis & Diocesis Davent. Episcopus notum facimus universis & singulis præsentia visuris, lecturis seu legi audituris, quod Anno à Nativ. Dom. 1571. die Veneris 8. Mensis Jun. coram nobis personaliter constituti Venerabiles Domini Gerardus Noviomagus & Lambertus Weert Fratres Domus dictæ *Montis Mariæ* in Oppido Doesborgh habitantes, ab omnibus dictæ Domus Fratribus speciale mandatum & plenariam commissionem, uti fidem fecerunt legitimam, ad sollicitandum, supplicandum & instandum, quatenus juxta voluntatem Sanctissimi Domini nostri moderni Pontificis maximi Pii V. (qui diplomate edito Anno 1568. V. Kal. Decemb. de plenitudine potestatis Apostolicæ decrevit, ut, quicumque religioso habitu

à secularibus differente uterentur , infra præscriptum tempus compellerentur etiam sub excommunicationis latæ sententiæ pœna arctiori & approbatæ ab Ecclesia Romana Religioni se subdere vel habitu mutato ad ordinem seclarium Sacerdotum se conferre) infra scriptos nobis exhibitos articulos confirmare , approbare , ratificare ipsisque per omnia & in omnibus consentire dignaremur : quorum quidem articulorum tenor sequitur ad verbum & est talis :

Ratio & modus Conventum

FRATRUM DOESBORGI

Incorporandi cum matrice Ecclesia Doesborgensi, & in sex Vicarias perpetuas auctoritate Reverendissimi Daventr. dispensandi, atque erigendi sub certis conditionibus & articulis sequentibus.

PLacuit universis & singulis Conventus in Doesborgh Fratribus hosce articulos & conditiones subsequentes erigi ac per Reverendissimum Daventr. confirmari, reservata tamen suæ Reverendissimæ Paternitati augendi, minuendi, corrigendi, mutandi ac prorsus tollendi potestate. Ac imprimis placuit ac supplicarunt ut prædicti Conventus prædia, pascua, agros cæteraque omnia bona, una cum pascuis *Vaelweert* & *Ganspoel* dictis in usum pauperum donatis, item totius Conventus ædificia una cum hortis in sex habitationes partita eadem Reverendissima Paternitas perpetuis temporibus mortificare dignetur, idque ne prædicta bona ac possessiones ullo unquam tempore distrahendi alienandive tribuatur potestas. Item Novitii Vicarii ad præsentias antiquorum Vicariorum ex tota

massa bonorum suorum dabunt 400. Daleros, ad 30.
 stuiveros in singulos, statuendis temporibus & modis
 communiter promerendis. Item præfati Novitii Vica-
 rii singulis septimanis quidam ex ipsis tria, quidam iv.
 Sacra legere tenebuntur, ex quibus Sacris unam quo-
 tidie legere in Ecclesia Conventus sui, reliqua vero in
 Ecclesia Parochiali, quibus legendis sufficiunt illis tria
 Altaria, ita ut duo Vicarii unum Altare habeant cum
 eorum numerus ad sex sit redactus. Item Novi iidem
 Vicarii obligati erunt singulis dominicis & festivis die-
 bus una cum Scholæ moderatore, custode ac Scholasti-
 cis, aliisque Vicariis præsentibus preces matutinas,
 summam Missam ac Vesperas decantare, aliis vero die-
 bus ferialibus summam Missam ac Vesperas tantum
 decantabunt. Item iv. seniores novitiis tempore pome-
 ridiano singulis dominicis ac festivis diebus prædicabi-
 libus in Ecclesia sua Parochiali concionem ad populum
 habebunt: duo vero juniores per vices iisdem festivis &
 dominicis diebus post Vesperas in Ecclesia Conventus
 sui pro Scholasticis concionabuntur, tempore vero Vi-
 giliarum pro defunctis observandarum septem vel octo
 ex ipsis Scholasticis decantationi ipsarum intererunt,
 cæteri ad concionem properabunt. Item Eleemosyna-
 rius ex tribus senioribus per suffragia electus fundatas
 eleemosynas juxta literarum sigillatarum tenorem ita
 fideliter pauperibus erogabit & administrabit, uti de
 iis coram tremendo judicio extremo rationem redditu-
 rus: insuper de singulis receptis & expositis coram
 Commissario Reverendissimi (si ita res postulet) ac co-
 ram Commendatore sive Pastore, ac duobus seniori-
 bus ex sex Novitiis Vicariis deputatis cum duobus Sca-
 binis oppidi Doesborgenis computum ac rationem
 Gg 4 reddet.

reddet. Item prædictus Eleemosynarius aut sex Novitiorum Vicariorum senior constituetur Provisor, Rector ac Confessarius Domus Viduarum, prout antea Fratres Conventus susceperunt & administrarunt juxta literas desuper erectas ac sigillatas. Item ex tribus Vicariis junioribus novitiis per suffragia eligetur Procurator Domus Clericorum pauperum, qui eandem Domum diligenter ac fideliter reget & administrabit, deque receptis & expositis quotidianis coram iisdem computatoribus ad computum Eleemosynarii deputatis rationem reddet, & ut eadem Domus ejusque Seminarium augeri ac melius sustentari queat, de consensu Reverendissimi ac Dominorum Vicariorum Conventus Fratrum accesserunt redditus ac proventus terræ sive pascuorum *de Gansfeul* dictorum: quæ omnia ut bene pauperibus Scholasticis erogentur magna erit habenda diligentia. Item cum hoc præsentis tempore in Conventu Fratrum decem una cum duobus Clericis supersint personæ, ita ut sex Vicariis jam erectis quatuor abundant, juxta senium quatuor juniores succedent in locum è vivis excedentium: interea tamen & ipsi juniores quatuor gaudebunt fructibus & bonis Conventus Fratrum cum sex senioribus, quoadusque decennarius numerus ad senarium pervenerit, ita etiam ut sex sint numero Sacerdotes: & quotiescunque ex tunc contigerit unum ex illis ingredi viam universæ carnis ejus Vicariæ collatio ac provisio plene ad Reverendissimum Daventr. spectabit, qui pro sua singulari prudentia ex Seminario Daventr. vel etiam aliunde eandem honesto ac docto viro & imprimis filio civis Oppidi Doesborghensis, si talis tempore vacationis reperiri & per Consules ejusdem Oppidi præsentari possit

set, conferet, qui infra unius anni spatium sacerdotio fungi ac concionari in Ecclesia Parochiali Doesborge[n]si valebit.

Consideratis super hisce propositis articulis & petitionibus merito considerandis, & attentis maximis emolumentis & utilitatibus spiritualibus inde proveniuntur in cultu nempe divino ad quem prædicti Domini Conventus Fratrum assidue & fideliter persolvendum erunt astricti, magno etiam animarum lucro & fructu qui nedum ex persolutione divini cultus & officii sed etiam ex prædicatione divini Verbi tam in Ecclesia Parochiali quam in Ecclesia dicti Conventus certo speratur provenire posse. His & multis aliis gravissimis causis matura deliberatione pensatis, præcipue vero voluntate & Decreto Serenissimi Domini nostri Pii V. præfati obedire & satisfacere, cultumque divinum semper augeri cupientes annuimus & consensimus conditionibus à dictis Dominis propositis, annuimusque & consentimus per præsentis: atque ulterius concessimus ut libere illis liceat mutato Habitu assumere honestum ac decentem secularium Sacerdotum habitum, & omnia atque singula bona prædicti Conventus cum specificatis supra bonis in usum pauperum donatis mortificavimus, & ad erectionem sex Vicariarum in Parochiali Ecclesia Doesborghensi auctoritate nostra ordinaria applicavimus dicti Conventus bona, ipsisque sex Vicariis incorporavimus, nec non ipsos Dominos secularizamus & super Vicariis trium Altarium D. scilicet Georgii Mart. S. Catharinæ & XI. M. Virginum in Parochiali Ecclesia Doesborge[n]si cum solemnitatibus debitis & consuetis introduci fecimus, prout concedimus, mortificamus, applicamus, incorporamus,

secularizamus, & ipsos Vicarios secularizatos ac introductos, ipsorumque omnia bona mortificata, & sex Vicariis incorporata perpetuis temporibus ab universis omnibus & singulis censerī & haberi volumus per præsentes, sub certis tamen (præter præmissas) conditionibus, statutis & legibus subsequētibz inviolabiliter observandis.

Imprimis videlicet quod post cessum vel decessum modo superstitum Dominorum collatio & quævis alia dictarum sex Vicariarum jam noviter erectarum dispositio pleno jure Patronatus ad nos & legitimos nostros successores Episcopos Daventrienses perpetuis temporibus spectabit & pertinebit, prout cautum est in propositis ac jam ratificatis ac approbatis Dominorum prædictorum articulis. Item quod nostra auctoritate nedum delinquentes corrigere, sed criminosos qui secundum sanctiones canonicas & præstitum juramentum essent privandi suis Beneficiis sive Officiis nisi admoniti se correxerint, suis privare beneficiis libere sine contradictione seu oppositione etiam quorumcunque possimus. Item quod Eleemosynarius pro pretio fidelis laboris annue habebit xv. daleros, ad 30. stuferos in singulos: totidem quoque Procurator seu Præsentiarius ipsorum Vicariorum Novitiorum ratione vigilantiae & assidui sui laboris habebit. Item quod eleemosynæ pauperum & ordinatione & fundatione debitæ in qualibet hebdomade augeri debeant medio schepelino siliginis, & ordinaria distributio fiat sine negligentia vel aliqua intermissione singulis tertiis & sextis feriis. Item quod novitii Vicarii omnibus rebus divinis, ut prædictum est, interesse debeant: & se sine licentia Superiorum absentes luent poenam & mulctam unius stuferi brabanticæ

monetæ pro quolibet die nisi legitime impediti fuerint quo minus: & ex eis unus communi suffragio eligendus erit qui absentium rationem habebit. Item Novitii Vicarii qui volunt alere familiam, intra septa Conventus habitare tenebuntur. Omnia Conventus & pauperum bona sub actione sine anticipata pecunia semper debent elocari & ad requisitionem nostram seu Successorum dicti Novitii Vicarii scriptis mandabunt & transmittent omnium bonorum suorum annum verum valorem, ut cognoscere possimus quid successu temporis illis accrescat: debentque omnia onera ac gravamina, annales sci. & redimibiles pensiones, quibus ipsa bona jam gravata sunt, infra spatium ab hinc sex annorum exsolvere, redimere & libera demum reddere. Item novitiorum Vicariorum omnium junior erit semper Templi Conventus Custos: insuper curam & respectum habebit bonum ut ejusdem omnia & singula ornamenta conserventur, atque Horologium ibidem de die in diem regatur, & omnium impensis de necessariis instrumentis, quibus ad operandum opus habebit, provideatur. Item numerus Pauperum Clericorum in domo fraterna ex proventibus & fructibus prati dicti *de Gansepeul* auge-ri & copiosior fieri debet quatuor personis scholasticis, quorum omnium summam curam habebit novitiorum Vicariorum unus ad hoc communi voto eligendus & promovendus. Item ubi contigerit aliquem ex illis novitiis Vicariis per Dei voluntatem diem claudere extremum relinquet successori suo & non heredibus seu creditoribus omnes suos libros & utensilia Domus suæ: & si talis testamentaria ordinatione aliquid legaverit seu alias disposuerit, debent imprimis & ante omnia post hujusmodi mortem, si quæ sint contracta debita exsolvi & exe-

exequiæ aliaque consueta funeralia celebrari, deinde ad executionem testamenti seu ultimæ voluntatis defuncti procedere licebit in quantum se extendunt relictæ suæ bonæ exceptis semper libris & utensilibus domus. Item non gaudebit mortuus ex novitiis Vicariis seu potius ipsius hæredes vel constituti executores & manu fideles anno gratiæ relictæ sui beneficii, sed saltem pro rata discessus & à die obitus fructus & emolumenta Vicariæ percipient.

Super his propositis, confirmatis, approbatis ac ab iisdem novitiis Vicariis receptis articulis, statutis, legibus conditionibusque, præstiterunt omnes sæpe dicti Novitii Vicarii, atque eorum successores præstabunt juramentum in forma quod sequitur: Ego N. juro per hæc sancta Dei Evangelia quæ manu mea corporaliter tango, quod Antistiti meo Reverendissimo Domino Episcopo Daventr. ac Commendatori sive Pastori Ecclesiæ nostræ Parochialis eorumque successoribus obedientiam, nec non Eleemosynario ex senioribus nostri Conventus electo reverentiam exhibebo: Concilio Trid. prout jacet per omnia, quantum fragilitas humana permittit, obedire & ipsum facere studebo: Statuta Ecclesiæ, ordinationes, foundationes ac articulos præfato Reverendissimo Domino Daventr. exhibitos, vel per ipsum ordinatos & adhuc ordinandos fideliter servabo: Conciones sacras, Missarum solemnities cæteraque omnia officia divina mihi injuncta per memetipsum & non per alium nisi legitime impeditus complebo: Bona Ecclesiæ & maxime Conventus nostri non alienabo, alienata & distracta pro posse & nosse recuperabo: Officia nostro Conventui incumbentia per majora vota Confratrum mihi imposita fideliter inservire curabo: juxta

juxta Conc. Trid. Decretum me castum & ab omni suspecto consortio mulierum liberum servabo, idque sub pœna privationis Beneficii: propter onera meæ Vicariæ annexa ipsemet corporaliter residebo, quod si contrarium fiat, nec de corpore Vicariæ meæ, nec de præsentis quicquam gaudebo, & nihilominus expensis propriis ministerium, ad quod obligor, fieri curabo: domum meam mihi assignatam ejusque utensilia ac suppellectilia, Altare meum ejusque ornamenta omnia conservabo ac meliora facere studebo: Decreta nostræ Ecclesiæ nostrique Conventus celabo nullique revelabo: inter Confratres meos & maxime nostri Conventus rixas, contentiones, dissensiones non movebo nec moveri faciam, sed magis paci & concordiæ semper studebo: sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.

In quorum omnium & singulorum fidem ac testimonium præsentis literas sigilli nostri majoris appensione & Notarii nostri jurati subscriptione communiri fecimus. Datum Daventriæ Anno Domini 1571. die Martis 26. Mensis Junii. Et nos Novitii Vicarii Sigillum nostri Conventus in testimonium & robur omnium præmissorum inferius apposuimus anno & die præscriptis.

*Mandato prælibati Domini Reverendissimi
Math. Setth. Notarius.*

Ex ipso autographo cui appendebat sigillum Reverendissimi in rubea ac Neotericorum Vicariorum in cera viridi.

Sequioris sexus numerantur religiosa

H O S P I T I A III.

Primum ab incolarum conditione dicitur *Domus Vi-
duarum*, de qua in præcitatis Literis. Se.

Secundum (cui Anno 1506. præerat *Aleidis de Ulft*, Anno 1543. *Everarda Mommem* & Anno 1581. *Elizabetha ten Holte*) *fossa B. M. V.* & vocabulo belgico *Mariengrave* nuncupatur, vulgo 't *groote Convent*.

Edoctus sum ex hujus Coenobii chartis ad annum 1576. ratione dismembrationis Matrī Ecclesiæ illud annue pendisse quatuor Florenos: octo aureis sedecim ulnas panni candidi & calceos: singulis quatuor anni temporibus Vas halecum & sex siliginis mensuras quindecim aureis emptas Pauperum necessitatibus distribuisse.

Vicariæ quæ in Ecclesia fuit, Fundator inscribitur *Everardus de Bingerden* & Sacri hebdomadarii institutor *Rudolphus Renssen*.

Tertium inscribitur *Mons S. Catharinæ* aliàs 't *Kleyne Convent*. utriusque cultrices sub Capitulo Trajectino Tert. Regulæ S. Francisci sectatrices fuere. Lego in MS. Vita Theodorici ab Herxen Theodoricum Reesium primum Fratrum Rectorem ad Christi gremium collegisse Virgines earumque Eunuchum egisse: qui cum *Virgines ad Christi collegisset gremium* (ait Biographus) postea illarum regimini præficitur, & post obitum ejus revelatur cuidam, quia solemnī cum processione Virginum apparuisset ante Dominum. Unde colligo eum hisce Asceteriis post adventum Fratrum dedisse originem, quorum ultimum Anno 1586. servato solo Templo à milite Anglo excisum est, quo etiam instructissima Fratrum Bibliotheca publicis in foro flammis ejusdem petulantia periiit & in fenum ac cineres abiit.

Nec sola Religiosa Vita cum *Fratribus* Oppido illata sed & literarum studia, quæ eorum curâ ac industriâ hic aliquando multum viguerunt, excitato etiam

SEMINARIO

Et necessariis censibus dotato in hospitium & alimoniam eorum, quos, dum eos ad sua Sacra Musæ pelliciunt, noverca fortuna remoratur: sed ad

PAUPERUM SOLATIA

Transeamus: etenim effecit provida Majorum sollicitudo & liberalis misericordia, ut, etiam novissimo teste *Slichtenborstio*, rarum aut penè nullum hic domicilium habere possit paupertatis calamitas.

Si enim sit infantia aut pueritia censu ac parentibus orba, ei patet *Orphanotrophium*, quod aliorum munificentia postmodum adauctum primitus construxit ac locupletavit *Wendelina de Vierackeren* relicta *de Zoelen*.

Si sit satura laboribus & baculo innixa senectus, ei requiem & alimoniam exhibet *Xenodochium S. Anthonii*, in cujus sacello erecta est Vicaria cui ministrum Consules assignant, qui est in Ecclesia matrice Chori-focius & ad Sacrum Sabbathinum obligatus.

Si infirmitas aut morbi laborum hostes creent egestatem, eam depellunt subsidia quæ larga manu etiam subministrat *Anthonianum Nosocomium*, à quo omnes egrotantes pauperes per Civitatem eleemosynam petentes (sunt verba Reverendissimi de Monte) aluntur & sustentantur.

Si intra parietes privatos pedem figat inopia, eam eliminat Matricis Ecclesiæ Fabrica, cujus *Ædiles* (ex notis Reverendissimi de Monte) ministrant Pauperibus 32. Modios siliginis, 7. Modios & unum Schevelinum tritici, in panno 34. aureos Gelrienses ad 63. ulnas, in minuta pecunia 8. aureos Gelr. præterea diversis lecto

incumbentibus 40. daleros. Eique succurrit præfatum *Antbonianum Xenodochium*, è quo circiter octoginta Personæ (juxta annotata præcitati Antistitis) fenus sextis adferunt seu recipiunt mediam 18. butyri, 4. 18. panis & mensuram cerevisiæ.

Si advenæ sine viatico, eis *Hospitale* impendit misericordiæ stillicidium. Et hæc de Oppido, nunc ad loca suburbana stylum provehamus.

§. II.

D R E M P T

Sub Drusiburgensi Judicatura Pagus Zutphanienſis, cujus Paroecialis Ecclesia *D. Georgio* inscripta gubernatur per Religiosum Presbyterum Ord. *B. M. V.* Teutonicorum Equitum, quem ei assignat *Dierensis Commendator* in qua unica *B. M. V. Vicaria*, quæ ad sacerdotales functiones obligat possessorem suum in dominica, feria vi. & Sabbatho, cujus patronatu Anno 1571. potiebantur *Boickholtii* & *Tellickbusii*. Quo & de jure ex Ecclesiæ redditibus Custodi cedebant floreni decem.

§. III.

A N G E R L O

Zutphanienſis Pagus & Drusiburgensi Judicaturæ subditus, ejus curiale Templum tutelarem habet *S. Gallum* & à Zutphan. Comite Paroecum, in qua unica *SS. Theobaldi, Cornelii, Anthonii & Apollonia Vicaria* cum onere 111. Sacrorum, cujus patronatum Anno 1574. sibi vindicabat *Joannes de Vierackeren*.

C A P E L L A

In *Loël* hujus Paroeciæ finibus includitur, in quâ *Officium B. M. V.* cujus Ministro Sacerdotii sui usum demandat arbitraria devotio Toparchæ Castri *Loëlenfis*.

§. IV.

L A E T H E M

Sub Baronia Baerenfi Zutphanienfis Pagus, cujus Parochialis Ecclesiæ jus patronatus annexum est *Lathemenfi Prætorio*: in ea unica *S. Elisabethæ* Vicaria, cui Sacrorum Operatorem legit Baro *Wyschenfis*.

C A P E L L A

In *Baer* huic Paroeciæ subest, in quageminum Sacerdotium sub patrocínio Baerenfis Baronis.

§. V.

E L L E K O M

Velaviæ Pagus *Pighio* in *Hercule Prodicio* *Æli* domus 1. *Ellicheim* nuncupatus: cujus Ecclesia sub tutela consistit *B. Nicolai* & Zutphanienfis Capituli patronatu ex dono *Gerardi Geldriæ* Comitís secundi sub *Andrea* Trajectensium Hierarcha, ejus testimoniales appendo:

Scimus quia temporalis mentio præterit, ideo ratum testimonium indigentia requirit, quod in hac re notificatur. Principalis Comes Geldriæ Gherardus coadunato filio suo Henrico & consentiente legitima sua *Ermegarde* subegit Capellam, quæ est in *Ellenchem*, cum omni decimatione sua Zutphanienfi Ecclesiæ &

candem contradidit in præbendam Fratrum ibidem degentium pro redemptione animarum & consolatione totius suæ parentelæ: præsentia Fratrum, quæ tunc aderat, pro collato beneficio devotionem orationis memorandam frequentius instituit, quod posteritas non minus adimplebit, ut sic memoratis hæredibus salus & honor vivis & veniam possit impetrare defunctis. Eodem Donativo multi interfuerunt quorum credimus veritati: Ingenuorum Adam de Brunchorst & Bernard de Bockhorst, & ejusdem qualitatis quam plures præter copiam Ministrorum, quorum nomina sunt hæc Udo de Sutphene, Pilegrim Drochwart, Wenzo de Fröllehorst, Wenzo de Lestnen, Wibracht de Bocholte, Reinso de Angerhen, Rodbracht de Aschete.

Religiosum hoc donum ad annum 1131. refert *Geldria Pontani*.

Vicaria S. Nicolai exigit Eucharistiæ Sacrificium feria 111. & *Officium S. Annæ* feriâ aliâ, utriusque patronatum gerit Toparcha in *Middachten*.

§. VI.

D I E R E N

Velaviæ Pagus: in quo, *Slichtenhorstio* teste, Montensium Dynastarum piâ munificentia sub priorali Camera Trajectensi enata est & adolevit

C O M M E N D A

Equitum Teutonicarum Ord. B. M. V. cujus proven-
tus ad annum 1647. dicitur esse 5000. florenorum:
primam hujus Præceptorie memoriam in chartis meis
invenio ad annum 1312. quo ei in die S. Remigii Con-
fessoris libere resignat servitutem terræ cujusdam in
Wensela

Wonsela *Fredericus de Reede* Miles: eam Anno 1444. administrabat *F. Wolterus de Gruter*. Anno 1474. *Wilhelmus de Sandtwijck* Anno 1618. *Wilhelmus Mulaert* & Anno 1636. *Alexander Emanuel de Renesse*.

ECCLESIA

Parœcialis Rectorem & Custodem accipit à *Commendatore*, qui sine *Ædilibus* curam ejus habet.

Anno 1648. & seq. empto *Ordinis* domicilio & viciniis *Theriotrophium* ambitu suo fere quatuor horas & septem silvas complexum hic construxerat *Wilhelmus* Princeps *Auriacus*, at amoto sepimento & Anno 1661. divendito illud iterum dissipatum est.

§. VII.

SPANKEREN

Velaviæ Pagus, cujus Ecclesiam Parochialem cum onere Sacri feria vi. *S. Petro* Apostolorum Principi inscriptam Rectori suo maritat *Dierensis Commendator*: nulla ibidem est fabrica, nullos habet *Ædiles*, sed ipse Pastor tenetur ipsam Ecclesiam, & ejusdem lumen ac omnia necessaria curare suis sumptibus: estque parva Parochia non habens 40. *Communicantes*, sed antiquissima Ecclesia totius *Veluæ*. Anno 1571. notat *Reverendissimus de Monte*.

§. VIII.

BRUMMEN

Velaviæ Pagus, cujus Ecclesia titulum habet *S. Pancratii* & consistit sub *Elten* Antistitæ patronatu ex docte *Wichmanni Geldriæ* Comitis circa annum 970. *Abbatæ Elten* fundatoris: ejusque fit mentio in diplo-

mate Ottonis III. Anno 997. in *Vita S. Engelberti* apud *Gelenium*.

Erant in ea ante abolita Sacra Catholica quatuor Altaria, &

Vica-
ria.	{	1. SS. XII. <i>Apostolorum</i> Solo Parocho Collatore, at per <i>Davidem de Burgundia</i> Anno 1489. 29. Septemb. post <i>Badensem</i> approbante <i>Carolo Egmondano</i> Anno 1532. 15. Septemb. unita perpetuo & incorporata <i>Zutphanienſi Præpoſituræ</i>. 2. <i>B. M. V.</i> cujus poſſeſſor, actu reſidens, ut loquuntur <i>fundat. Literæ</i>, duabus vel tribus vicibus litat incruentâ Viſtimâ: eum adoptat Paſtor cum <i>Ædilibus</i>: at juſ illud <i>Geldriæ</i> duci <i>Gramajus</i> aſcribit.

§. IX.

H A L

Eccleſia hujus loci, qui *Velavicæ Tetrarchiæ* membrum eſt, titulo *S. Ludgeri* decoratur; & ibidem rei ſacræ præeſt, quem idoneum nominat Abbas *Werthinenſis*, quod juſ *ex ore Parochi* Anno 1571. *Geldriæ* Duci aſcribit *Reverendiſſimus de Monte*: in ea *Vicaria* unica *B. M. V.* cujus patronatum fuiſſe penes Parochum & Parochianos colligo ex variis documentis.

§. X.

V O E R S T

Velavici Territoriū Pagus, cujus Eccleſia *Sanctiſſimæ Trinitatis* inſcriptione auguſta à *Pruimienſi Abbate* Rectorem expoſtulat, in qua

Vicaria

Vica-
ria.

1. *S. Crucis*, cujus minister, ex *Lit. fund.* in Paroeciæ cura Parochi subsidiarius est & feria vi. suo ad Aram fungitur Sacerdotio.
2. *B. M. V.* quæ bina Eucharistiæ Sacrificia expostulat : utriusque patronatum obtinet Toparcha Castri vicini in *Nienbeeck*.
3. *S. Anthonii*, cui annexum onus iv. Sacrorum Parocho cum Ædilibus collatore, qui eidem conjunxerunt *Officium*, quod hic unicum est, *S. Annæ* & sui juris.
4. *SS. XI. M. Virginum* cujus possessor à vicino Toparcha in *Zinderen* hoc beneficio donatus, incruentum Altaris Sacrificium offert in dominica.

CAPUT XI.

D E

DECANATU HATTEMENSI.

Sub quo adunantur

HATTEMUM.
OOSTERWOLDE.
OLDEBROECK.
VORCHTEN.
HEERDE.
VEESEN.
EEPE.
OEN.
VAESSEN.

§. I.

H A T T E M U M

Sub Velavica Tetrarchia Oppidum Ducatus Geldriz,
nomen, ut quidam volunt, ab *Attuariis* mutuatum.

E C C L E S I A

Tutelares habet SS. *Andream* & *Catharinam* atque
postorale in ea munus confertur per Præpositum Me-
tropolitanæ Basilicæ Traject. in qua

- Vica-
ria. {
1. *Venerabilis Sacramenti* à situ sub *Organis* dicta, quæ tria exigit Sacrificia & totidem alit ministros, quorum curæ etiam conceditum est Altare *D. M. V.* in Sacello.
 2. *S. Crucis* quæ gemino suo possessori per triduum Sacerdotii usum demandat: utriusque patronatum gerit Senatus.
 3. *S. Annæ* cujus ministri manibus coæternus Dei filius bina vice coelesti Patri offertur in Missæ Sacrificio: consistit hæc sub *Reyneriorum* patronatu.

Et *Officium unicum S. Spiritus*, cui ministrum assignat Senatus, qui diebus festivis Victimæ Crucis Memoriale divinitus institutum ad Aram exhibet.

C A P E L L Æ II.

Prima *Castrensis* nuncupata quod in Castro sive Arce Oppido contiguâ (cujus hodiè ruinæ ac rudera apparent) ædificata exiterit, in qua sub patronatu Principis unica *S. Joannis Evangelistæ Vicaria*, quæ diebus dominicis ac festis ad functiones sacerdotales obligat suum ministrum.

Secun-

Secunda *D. Gregorio* inscripta à vicinis *Bentingiis* Rectorem adipiscitur, qui diebus dominicis Sacerdotio fungitur ad *Aram* & è suggestu sacræ exhortationis pabulo reficit suos Auditores.

HOSPITALE

Mons Dei voce patria *den Godts Bergh* appellatur: diploma, quo à se in *Arnhemienſes Dei insulanos* ejus curam resignat *Reinaldus primus*, ad annum 1306. videri potest apud *Pontanum*.

Intra limites, quibus hujus Parochiæ cura definita est, assurrexit in agro suburbano *Virginum Nobilium sub Regula S. Benedicti & Unione Bursfeldiensi* (cui se submisit Anno 1469.) lectissimum

MONASTERIUM

Propago *Montis B. M.* ad *Nigras Aquas*: quam cum tereret frequens amicorum & sæcularium accursus religiosæ tranquillitatis turbativa tempestas, nonnullæ, quæ animæ alvearium oderant in picarum columbarium commutari, arctioris disciplinæ cupidæ locum deferere & alibi, ubi in secreto silentio & obervantia regulari suo Sponso vacarent, sub auspiciis *D. Benedicti*, alium erigere statuerunt: placuere *Hattensia pomæria*, ubi empto fundo & obtenta Ducis *Geldriæ Reinaldi IV.* licentia prima ædificia construxerunt dixeruntque ab *Isala* fluvio fere contiguo *B. M. V.* ad *Claras Aquas*, quemadmodum à vicino flumine alterum, unde originem duxerant, ad *Nigras Aquas* vocitabatur: non Anno 1422. vel circiter juxta calculum *Slichtenhorstii* sed Anno 1415. ex notis *Bocopii*, cum *VVesselum* primum earum Præpositum, qui & *Colonix* dux cum *Joanne Brinckerinck* primo *Diepen-*

veenianæ Canonice præfecto Anno 19. seculi XIV. defuncto magnam in ejus *Vita* legerim coluisse familiaritatem, & ab hoc obtinuisse *Hillegundem Sonderlants*, quæ suas Claraquenses hæcenus inassuetas doceret manus mittere ad fortia: sed cum plurimæ nollent ab *Augustini* filia instrui *S. Benedicti* sobolem ideoque respuerent disciplinam, eæ, quæ se docibiles præbebant, in Frisiam cum Magistra discedentes *Novum Monasterium* construxerunt & Magistra in locum professionis suæ remissa sub Cisterciensium statutis D. Bernardo consecrarunt. Scribit *Buzelinus Germaniæ Sacrae* p. 2. fuisse hoc nostrum Claraquense Asceterium sexus utriusque interclusum tamen, in quo à veritate aberat, licet agnoscam plures subinde Religiosos tanquam Præpositi socios hic moram traxisse, quos & Habitu induit nequid concederent circumvicinis Regularissis, apud quas plerumque hærebant ex Regularibus Canonici tres vel quatuor & plures Laici, quorum hi agriculturam illi autem rem divinam procurabant.

§. II.

O O S T E R W O L D E

Rei Sacrae Archistrategus in hoc Velavico Pago est *S. Nicolaus* & ad Pastorale munus promovetur, quem Weerthinensis Archimandrita idoneum judicat: *Vicarius S. Anthonii*, qui hic unicus est à *Fockingiis* Constitutus, in dominicis satisfacit muneri sacerdotali, & Anno 1575. circiter 300. de pane, qui in Altari frangitur, participabant.

§. III.

OLDE BROECK

Velaviæ membrum & Pagus minori (ut vocant) Præfecturâ illustris, cujus Parœciale Fanum (in quo Anno 1575. circiter octingentos pascebat Mensa dominica) à duce Geldriæ Pastorem adipiscitur; in ea

- Offi-
cium. {
1. *B. M. V.*
 2. *S. Annæ.*
 3. *S. Anthonii* quodque à suo ministro, quem Prætor cum Ædilibus adoptat, bina Sacra requirit.

§. IV.

VORCHTEN

Sub Velavica ditione Geldriæ Pagus: Ecclesia dedicata est honoribus *S. Joannis Baptistæ* ad cujus pastorale munus jus habet nominandi Dux Geldriæ, in qua unica Vicaria *SS. Joannis Baptistæ & Catharinæ* cum onere Sacri funeralis feria 11. fundata & dotata per *Henicum de Essen* vicini Swanenburgi Toparcham ejusque conjugem *Mariam*, assignato parcho ex dote uno floreno Rhenano & Quartali vini in Natalitiis Domini anuatim solvendo, eique cum debito Sacri Mariani in Sabbatho incorporata Ecclesiæ Custodia dotem locupletantibus *Gerarda* conjuge *Joannis Voet & Egbert ter Beeck* Anno 1447. approbante Anno seq. *Rodolpho* Hierarcha Traject. 15. Feb. reservata collatione fundatoribus & dotatoribus præcitatis.

§. V.

H E E R D E

Velavicæ Tetrarchiæ subditus Geldriæ Pagus, cujus Ecclesia (quæ circiter septingentos ad cœnam dominicam Anno 1575. convivas numerabat) *D. Joanni Evangelistæ* dedicata consistit sub patronatu Ducis Geldriæ, in qua

Vica- ria.	{	1. <i>S. Catharinæ</i> , cujus minister à <i>Bentingius</i> selectis incruenta Victimâ litat feria VI.
	{	2. <i>S. Anthonii</i> , quæ tria Sacra possessori suo mandat, eum <i>Haffetonii</i> afficiunt.

Et Officium unicum *B. M. V.* cujus deservitori bis peragenda res divina, cujus, Anno quo supra, Patroni *Joannes Kockert*, *Theodoricus Jacobi* & *Goswinus en Sterte*.

Dexto hujus Parœciæ lateri incubat

C O L L E G I U M

Hulsbergense Clericorum sive Fratrum in communi viventium, quod titulo *Montis S. Hieronymi* in loco *Ellenbeurn* antiquitus dicto & per *Henricum Bentinck* donato cura *Ves. P. Gerardi de Kalkaer* primi Fratrum *Zwollensium* Rectoris, consentientibus *Reinaldo Geldriæ* duce & *Gerardo Montio Heerdanæ Ecclesiæ* ministro, approbante *Frederico Traject. Protomysta*. Per *Gobelinum de Kempls*, *Joannem Witte de Sonsbeeck*, *Joannem Bode de Goch* & alios *Zwollis*, ubi ex consilio & sub directione præcitati Patris Gerardi in domo conductitia ante portam Campensem aliquamdiu simul convixerant usquequò de loco commodo eis provideretur, huc translatos circa Festum

SS. Gereonis & Victoris Anno 1407. in magna paupertate fuit inchoatum, de qua in MS. primum erex-
 erant domunculam vilem emptam, quam gleba vineque claudebant & stramine operiebant, ubi nec
 cacabus aderat & omnis suppellex deficiebat, ubi si-
 nus mensale & mensa, reclinatorium sagus in terra:
 si quando Fratres Zwollani eos inviserent consolatio-
 nis gratia vel auxilii, secum aliquid necessariorum
 portabant stramenque cubile erat: si quando infir-
 mis seu adventantibus Patribus refrigeria præstare cu-
 piebant, amphoram cerevisiæ de domo *Henrici Ben-*
tinck præfati petierunt. Nulli dabatur vacare otio,
 neque de seculi rumoribus fabulari, sed oratione &
 manuum opere semper in Dei laudibus persistere,
 nec separabatur Sacerdos à Clerico vel laico, sed si-
 mul collaborabant rusticanis operibus, arantes, fo-
 dientes, pinsentes, coquinæ squaloribus insistentes:
 & somno certas horas surripientes in libris conscriben-
 dis vel compingendis invigilabant, nonquam à bono
 vacantes, se mutuo ad omne bonum exhortantes. In-
 ter hæc grossus erat cibus, tenuis potus, habitus rudis
 & simplex, nil ad carnis curam, sed ad esuriem de-
 pellendam apponebatur, desperatio melioris cogebat
 edere quod ori minus sapiebat, labor frequens & esu-
 siens dulces faciebat caules & pulres: pisces & ova
 erant rara, & cum essent fercula, erant regalia,
 quæ infirmis & hospitibus dabantur ex gratia. &c. E-
 quâ tamen brevi emerferunt providâ potissimum curâ
Ven. P. Ruthgeri de Zon, quem post quadriennium à
 fundatione, Anno sci. 1411. circa Pentecosten à
 Zwollensi Gregoriana Domo, cui subfuerant hæcte-
 nus, Primum & quidem per annos 42. habuerunt
 Re-

Rectorem qui è coëtis per Fratres Lapidibus, quorum pars, ut sumptibus subveniret, Bethlemitis Zwollenfibus divendita, qui inde Chorum, & Sororibus in Beginagio, quæ inde ædes suas construxerunt congrua domicilia & Ecclesiam 60. pedum in longitudine, & 20. in latitudine erexit, quam cum Cœmiterio & Altari 7. Id. Maii Anno 1413. in honorem S. Hieronymi consecravit *Matthias Biduanensis Episcopus*: Tertius autem Rector *Dominus Affo Dillinck*, (qui Anno 1492. 6. Novemb. postquam 50. annis convixisset Fratribus non sine fama sanctitatis obiit post se in vivis relinquens Fratres 102.) novam à fundamentis, quæ Anno 1482. in Vig. S. Matthæi jacta sunt, splendidamque substituit, cujus parietes Anno 87. consummati, tectum de petris uti & utrique turri Anno 88. impositum, ac denique Anno 89. testudo perfecta & omnia pœne vitra. Fuit autem apparamentis pro officio divino pretiosissimis apprime instructa, acquisitis partim impensis propriis, partim fidelium oblationibus, quas inter *Comitissæ de Kuyne* Casula Damascena, & plurimis SS. *Reliquiis* exornata, quorum omnium accuratum Catalogum, quem vidi, conscripsit *Hermannus de Bercka* hujus olim Ecclesiæ Sacrista: quibus proinde meo judicio reliquis Fratrum Oratoriis non immerito palmam præripuit, quemadmodum nec ulli eorumdem Domui cessit in divitiis, quas benefactorum larga manus, quos inter celebres vicini *Bentingbii*, aggressit, Fratrum diligentia ac patrimonium adauxit, quorum hæ Literæ.

„ *In nomine Domini Amen.* Anno Nativitatis ejusdem 1424. Indiët. prima. Mensis Decemb. die 28.
„ hora Vesperarum vel quasi, Pontificatus Sanctissimi

in

in Christo Patris Domini Martini divinâ providen-,,
 tiâ Papæ V. Anno 7. in mei Notarii Publici & te-,,
 stium infrascript. ad hoc specialiter vocatorum & ro-,,
 gatorum præsentia personaliter constituti Honorabi-,,
 les & discreti viri Dominus Ruthgerus de Zon Pres-,,
 byter Traject. Dioces. Rector pro tempore Capellæ,,
 & Congregationis devotorum Presbyterorum, Cle-,,
 ricorum & aliorum sub obedientia S. Matris Eccle-,,
 siæ & suorum Prælatorum in humilitatis Spiritu Do-,,
 mino Deo servientium in *Monte S. Jeronymi* anti-,,
 quitus Ellenhoern nuncupato, situato in Parochia,,
 de Heerde partis Veluæ, & Gobelinus de Kempis,,
 Presbyter ejusdem Congregationis jam dudum, ut,,
 asseruerunt, electi & constituti ad providendum ut,,
 in dicto loco devoti viri insimul Altissimo famulen-,,
 tur juxta tenorem Literæ, quam super libertationem,,
 dictæ suæ habitationis Illustrissimus Princeps felicis,,
 mem. Dux Reinaldus eisdem gratiose contulit & in-,,
 dulsit, Honorabilem insuper virum Dominum Theo-,,
 doricum de Herxen Rectorem pro tempore Domus,,
 Clericorum in Zwollis in tertium Socium & provi-,,
 forem dictæ Congregationis coram me Notario &,,
 testibus infrascriptis unanimiter elegerunt. Præterea,,
 providentes & solícite curantes, ne electio trium pro-,,
 visorum, de quibus eligendis & constituendis cavit,,
 Litera prætaxata, aliqua negligentia omittatur, de,,
 voto & consensu devotarum personarum dictæ Con-,,
 gregationis ordinaverunt & statuerunt, quod ex hoc &,,
 deinceps perpetuis temporibus erunt & manebunt,,
 Rector ipsius Capellæ & Congregationis, & Senior,,
 Presbyter ejusdem Domus cum Presbytero Rectore,,
 Congregationis Clericorum in Zwollis, quos ex nunc,,
 prout

„ prout ex tunc, & tunc prout ex nunc, volunt habere
 „ ri & teneri pro legitime institutis & electis. Quo fa-
 „ cto coram me Notario & testibus infrascriptis per-
 „ sonaliter constituti devoti & discreti viri Dominus
 „ Ruthgerus de Zonne, Gobelinus de Kempis, Wil-
 „ helmus de Zonsbeek Presbyteri Henricus Croonen-
 „ borch, Henricus Alen, Rodolphus de Zonne, Ja-
 „ cobus Nagel, Joannes Lamberti de Medenblyck,
 „ Neudo Abrahæ de Herderwyck, Rodolphus Stol-
 „ wyck de Campis, Augustinus Varen de Mechlinia,
 „ Wolterus Beringen de Diest, Jacobus Wolff de Her-
 „ derwyck, Goswinus Wedden de Calcker Clerici:
 „ in dicto Monte S. Jeronymi habitationis suæ moram
 „ simul trahentes: volentes & modis omnibus provi-
 „ dentes ut in eodem loco ex hoc & in futurum perpe-
 „ tuis temporibus Domino Deo in humilitate, castita-
 „ te & charitate, cæterisque virtutibus sub obedientia
 „ S. Matris Ecclesiæ à servis Dei ibidem congregandis
 „ fideliter & devote serviatur, matura deliberatione,
 „ ut asseruerunt, præhabita ad ea quæ sequuntur con-
 „ corditer & unanimiter se obligaverunt. Imprimis
 „ quoniam communis vita semper in promptu fuit his,
 „ qui Domino Deo irreprehensibiliter militare cupive-
 „ runt, idcirco Presbyteri & Clerici antenominati omnia
 „ & singula bona, quæ ad ipsos vel quemlibet ipsorum
 „ quolibet jure noscuntur pertinere, ut sunt agri, horti,
 „ redditus, domus, domistadia, equi, vaccæ, boves, oves,
 „ lecti, libri, omniaque alia bona sua mobilia & immo-
 „ bilia qualitercunque denominata, & ubicunque si-
 „ tuata, & ea quæ in futurum omni tempore quo in
 „ dicto loco degerint, contigerit obtinere, dederunt,
 „ donaverunt ac tradiderunt omnibus melioribus mo-
 do-

do & forma, quibus potuerunt, sibi invicem dona-
 tione inter vivos, ita videlicet, quod omnia & singu-
 la bona præmissa erunt eis indifferenter communia &
 manebunt perpetuis temporibus pro devotis Presby-
 teris & Clericis præsentibus & per eos vel eorum suc-
 cessores ad communionem suæ societatis & dictorum
 bonorum assumendis: quam donationem & commu-
 nicationem bonorum suorum pro se & suis successori-
 bus ratam & firmam esse voluerunt, & perpetuo va-
 lituram, ita quod hæredes ipsorum Presbyterorum &
 Clericorum antenominatorum & suorum successo-
 rum nullum jus hæreditariæ successionis in præmissis
 bonis aut quolibet præmissorum quoquo modo pote-
 runt obtinere. Si etiam continget in futurum quem-
 quam ipsorum quacunque occasione dictam inhabita-
 tionem relinquere, & ad alia se transferre, ille penitus
 amittet omne jus, quod in dictis bonis hætenus ha-
 buisset, nec præter vestimenta sua quotidiana quic-
 quam ei licitum esset secum tollere, nec posset aliquid
 juridice petere, vel exigere aut super quibuscunque
 bonis alios Presbyteros & Clericos dictæ habitationis
 molestare. Si vero, quod absit, aliquis eorum propter
 excessus enormes vel malos & incorrigibiles mores suos
 à cæteris Presbyteris & clericis vel majori & saniore
 parte eorum amovendus decerneretur & exponen-
 dus, ille sine omni contradictione & rebellionem debet
 exire & recedere, & ut præmissum est, præter vesti-
 menta sua quotidiana nihil secum tollere vel exigere,
 nec eos super quibuscunque bonis molestare, nullo
 subsidio juris Canonici vel Civilis sibi penitus suffra-
 gante. Præterea ut inter ipsos Presbyteros & Clericos
 antenominatos & eorum successores unitas & concor-
 dia

„dia semper perseveret, inter se deliberaverunt & fir-
„maverunt ac mihi Notario publico legitime Stipulan-
„tes compromiserunt, se in dicto loco suo modum vitæ
„suz non debere mutare, nec etiam ad alia loca ipsam
„societatem suam transferre, nec Rectorem Capellæ
„& ipsius Congregationis deponere aut alium eligere
„sine consilio & consensu pro tempore Prioris de Win-
„desym, Rectoris Domus Domini Florentii in Daven-
„tria, & Rectoris Domus Clericorum in Zwollis, ac
„sine consensu majoris & sanioris partis Presbytero-
„rum, Clericorum & seniorum Familiarium dictæ
„Congregationis salvo quod numerus Familiarium il-
„lorum, qui pro tempore dabunt vota sua, non ex-
„cedat numerum simplicium Clericorum. Conse-
„quenter Prebyteri & Clerici antenominati pro se &
„suis successoribus compromittentes firmaverunt &
„dixerunt, quod licet ipsa sua Congregatio principali-
„ter per Presbyteros & Clericos bonæ voluntatis ha-
„beat disponi & ordinari, tamen ut eo plures melius
„possint ibidem suam salutem operari, quicumque
„Laici bonæ voluntatis per ipsos aut eorum successo-
„res in perpetuos familiares fuerint assumpti vel assu-
„mendi, illi debent fideliter respici & provideri in
„spiritualibus & temporalibus juxta facultatem dictæ
„Congregationis, nec debent amoveri vel expelli nisi
„pro talibus causis, pro quibus etiam Presbyter vel
„Clericus posset rationabiliter ejici & expelli. Super
„quibus omnibus, &c. Acta fuerunt hæc in Capella
„dictæ Congregationis, &c. Præsentibus ibidem di-
„cretis Viris Domino Huberto Wtenbehuys Pres-
„bytero, & Gerardo Negeler Clerico, testibus fide-
„dignis, &c. Et ego Andreas Theodorici Presbyter
Traject.

Traject. Dioecel. publicus imperiali auctoritate ordi-,,
nariaque admissione Notarius, quia præmissis omni-,,
bus una cum prænominatis testibus, præsens interfui,,
eaque sic fieri vidi & audivi, &c. Quas ratificarunt &,,
approbarunt Anno 1467. pridie purificatæ Virginis
Adolphus Dux Geldriæ: *Suederus* Anno 1430. 23. Fe-
bruarii: *Rodolphus* Anno 1455. 27. Januar. *David de*
Burgundia Anno 1456. altera die post Festum S. Tho-
mæ Apostoli, Trajectenses Episcopi, quarum auto-
grapha vidi, qui & ad eorundem instantiam Visitato-
res constituerunt Priorem de Windesheim, Rectores
Daventriensem & Zwollensem, ac diversa privilegia
contulerunt.

Vicini tamen è *Clara Aqua Benedictini* sæpius hoc
Collegium *S. Benedicto* procati sunt, primò sub ipsis
statim initiis tempore primi Rectoris, animosiores dein-
de propter fautores aliquos, quos inter antesignani *Neu-*
do de Herderwijck & *Henricus Alen* sub *Martino de*
Schindel secundo Rectore, sed cum repulsa expulsis
etiam Patronis, qui & *S. Benedicto* infideles prope *Be-*
verwijck Can. Reg. Monasterium *S. Augustino* inchoa-
runt, in quo ob delicta carcere conclusus *Henricus* sibi
ipsi manus intulit, *Neudo* autem in Frisiam ad Joanni-
tas transfuga curæque pastoralis admotus incidit in mala
tacenda potius quam propalanda: Anno 1525. tamen
sub quinto Rectore *Henrico Doesburgh* tandem expul-
sis armatâ manu *Fratribus* obtinuerunt, patronan-
te *Carolo* Geldriæ Duce & *Henrico Bavaro* Tra-
jectensi Episcopo assentiente, Dominica secunda post
Pascha, qua celebrabatur Zwollis Patrum Collo-
quium annuum, quorum omnium nomine ad eos
scripsit Rector Domus Florentianæ *Theodericus Zut-*

phania hanc epistolam plenam sane Christiana patientia :

„ Gratiam & pacem in Christo dignissimi & religiosissi-
 „ mi Domini Abbates, erant namque hujus expeditio-
 „ nis Duces Abbates *S. Pauli & S. Laurentii in Oestbroeck*
 „ Trájectini, *Ibergensis* Dióces. Osnabrug. & Præpo-
 „ situs in *Clara Aqua*, cum debita reverentia humiliter
 „ significamus Dominationibus vestris tristitiam animo-
 „ rum nostrorum, inconsolabilem calamitatem, &c.
 „ Miramur vehementer quod vos, quorum sanctitudo
 „ inter omnes mundi religiones perfectissima huc usque
 „ fuit apud Deum & apud homines, non consultis, imo
 „ invitis, imo desolatis omnibus Fratribus nostris Con-
 „ ventus *S. Heronymi* intráveritis in possessionem eorum
 „ partim hæreditatibus Fratrum partim laboribus ac-
 „ quisitam: cogitare quidem possumus, quod vos pro
 „ integritate vestra hanc Tragediam sponte propria
 „ nobis non feceritis, sed magis rogati, pellecti atque
 „ compulsi studio, instantia, precibus & promissioni-
 „ bus Illustrissimi Principis Caroli Ducis Geldriæ, qui
 „ in hoc & regionem suam illustrare & gloriam suam
 „ clariorem reddere conatus est: laudandus Princeps
 „ quod Zelum quidem Dei habeat sed non secundum
 „ scientiam: Vos, quibus SS. Scripturarum major in-
 „ telligentia est & virtutum clarior cognitio, Principis
 „ animum talia conantem dehortari debuissetis potius,
 „ quam ita improvise non male meritos Fratres obruere
 „ & omnibus bonis suis, quæ tam liberaliter Principi
 „ & ejus militibus huc usque impertiti sunt, funditus
 „ privare. Dixistis vos ea opinione venisse, ut putare-
 „ tis omnes fere Fratres, aut ad minus plerosque Or-
 „ dinem vestrum ultro velle acceptare, sed heu! cum
 aliud

aliud perciperetis quare non resiluistis? quare Prin-
cipis propositum non commutastis? quare charitatis,
Euangelicæ tunc tandem non fuistis memores? oport-
ebat Principi obedire, sed non charitatem, quæ
Deus est, relinquere. Excellentem habetis Religio-
nem, sed certe si dicere licet, non supra christianam,
à Christo adinventam: Christiana Religio in pietate
& charitate consistit: nunc autem vestram religionem,
utcumque statuentes charitatem dejecistis & viola-
stis, & Fratres graviter offendistis. Dicitis crimina
Laicorum in causa fuisse: ejiciendi erant crimino-
si, si aliqui erant, sed non ob hoc opprimendi etiam
innocentes: aut quis Principem certum faciet omnia
sub vobis tuta & salva fore? Consideravi, inquit sa-
piens, opera Dei, quod nemo posset corrigere, quem
ille despexerit, & sub S. Benedicto homines & crimi-
nosos homines fuisse legimus. Quid tergiversamur?
quid dissimulamus? estis viri Deum timentes & rece-
dentes à malo: sed nisi Fratres nostros adeo contrista-
tos, adeo amaritudine plenos reconciliaveritis, vide-
tur nobis quod arctam vitæ viam non ingrediamini.
Sed, si reformare Monasteria placebat, erant Ordi-
nis vestri irreligiosiora Monasteria, quibus adjuvan-
dis ope vestra magis opus erat quam Fratribus no-
stris, quorum cura mandato Apostolico nobis solum
incumbebat. Nec omnibus convenit, ut putatis, Or-
dinis vestri rigorem districtum assumere, nostra
enim Institutio est, ut, qui ex rationabili causa Mo-
nachi fieri non possunt, Fratres fiant, tantum abest,
ut omnes Fratres isti Monachi fieri potuerint. Habete
scrupulum Venerandi Domini Abbates, & obedite
Deo magis quam hominibus: nos contra vos agere,

„juridice non proponimus, utpote docti ab Apostolo
 „magis accipiendam injuriam & patiendam fraudem
 „quam habenda cum lite judicia: sed rogamus vos humi-
 „liter ut Christianam charitatem ostendatis, quemadmo-
 „dum erga vos semper ostendimus; instruere consuevi-
 „mus juvenes & tanquam columnas spirituales in ædibus
 „vestris ereximus: en proh dolor! quid nobis redditur?
 „nonne pro bono malum? non esset vobis vitio, si ob a-
 „morem Dei & charitatis redintegrationem relicto loco
 „ad amplissima vestra loca reverteremini, imo magis
 „laudaretur Deus, dicerent enim omnes homines: ec-
 „ce beati viri qui inventi sunt sine macula, & qui post
 „aurum non abierunt, qui potuerunt transgredi & non
 „sunt transgressi, & facere malum & non fecerunt. Spre-
 „vistis dudum universi divitias mundi, ideo quoque
 „non erit vobis indecorum, si alienas non arripiatis,
 „aut arreptas ultro relinquatis: si timorem Domini ha-
 „betis, studebitis utique modis omnibus Principem
 „pluribus precibus magis ad nos convertere, quam ad
 „vos ipsos, si animarum vestrarum pericula velitis
 „evadere: vincat charitas magis quam proprium com-
 „modum: quod si meliorem Religionem causamini,
 „ut eliminentur vitia, quæ in Hulsbergen patrata
 „sunt, nos promittimus vobis quod studiosius vigilan-
 „tiusque gregi nostro posthac invigilare velimus. Re-
 „spondete nobis quæsumus per epistolam & valete in
 „Domino.

*Ex Domo Fratrum Zwollis, Dominica die
 Colloquii Anno 1525.*

Rescripserunt quidem humaniter:

„Abbates & Commissarii Monasterii in Hulsbergen,
 mcc-

mœstorum animorum consolatorem Christum Domi-,,
 num pro salute : Venerabiles Domini iuste sentiunt,,
 charitas vestra nos, neque pro captanda gloria, neque,,
 ad occupanda bona externa, neque propria instantia,,
 hæc elaborasse, quorum testem invocamus scrutato-,,
 rem cordium, sed simpliciter pro divino officio erigen-,,
 do evocati venimus, æstimantes causam purissimam,,
 fore, quam cum ingressi fuimus, aliam cognovimus :,,
 quare non una tristitia affecti compassionem omnibus,,
 illis Fratribus impendimus, etiam Consiliarios Prin-,,
 cipis pluries ea de re compellavimus, qui multis alle-,,
 gatis rationibus silere fecerunt nos : & ne judicemur,,
 contra fraternam charitatem agere, quod nunquam,,
 proposuimus, Principem, cum venerit, accedemus,,
 tentantes si gratiam suam vobis & eis conquirere po-,,
 terimus, quod ipsum R. V. oportune significabimus.,,
 Valete felices.,,

Ex Monte S. Hieronymi. XII. Non. Maii.

Sed sine effectu : elegerunt namque in primum Ab-
 batem XIII. Maii *Paulum Becanum*, cumque anno se-
 quenti *Bursfeldiensi Unioni* colligarunt : verum de-
 functo *Carolo* Duce ad eorum supplicas & preces sem-
 per furdo, cum sese indicta causa Monasterio pulsos,
 spoliatos & in alieno Monachos nidificatos conquereren-
 tur *Fratres* Universitatum Lovaniensis & Coloniensis
 suffulti decisionibus, Daventriensi, Zwolleni & Em-
 bricensi Fratrum Rectoribus justam eorum causam
 agentibus, nec haberent *Benedictini* quod opponerent
 nisi Principis voluntatem & quorundam *Fratrum* vio-
 lenter extortam renunciationem, Ordinum Geldriæ
 sententia Anno 1539. altera post Pentecosten lata, quam

habui cum toto fere processu, jussi sunt cedere, & Fratres post quatuordecennale exilium per Satrapam Velaviæ in avitam hæreditatem restituti, quam pacifice postmodum electo in VI. Rectorem *Henrico Delden* possederunt, usque quo nupera Religionis mutatio & ipsos è loco profligavit, cultui divino si quis alius certe convenientissimo, de quo aliquando *Joannes Brugmans* ex Ordine Minorum Fratribus, ut familiarissimus, in quadam ad eos epistola: „ Utinam distinctæ vobis esse „ vel fieri possent Urbes refugii tres vel quatuor, sicuti „ est Mons S. Hieronymi prope Hattem: quem scilicet „ locum optaverim aliquando Nemus aut Silvam „ ejusdem B. Hieronymi nuncupari propter commoditatem „ orandi meditandi atque contemplandi Clericis „ seu Fratribus illic à Deo datam, ut postea hausto „ spiritu ex eodem Nemore mortificata supposita, velut „ ligna cedrina & cypressina, ad regendum Cœnobium „ Virginum eligerentur pariter & Virorum: Neque hanc „ neglexere Fratres, nec voto ejus defuerunt: fuit enim hic „ virtutum omnium palæstra, in qua etiam cum fama sanctitatis, qui & Monasteriis Virginum præfecti, „ plurimi excelluerunt: possem eorum integrum attexere „ catalogum cum habuerim Annotationes *P. Herman- ni de Bercka* accuratissimi Fratrum Biographi, nisi brevitati studerem. Neque hic aliæ Scholæ fuerunt aut „ Gymnasium, quibus hoc Collegium illustre deprædicat „ *P. Crusius Jesuita* contra Fratrem Romanum *Hay Benedictinum*, „ qui &, ut ex antedictis liquet, à veritate aberrat, dum „ Natales ejus ad annum 1239. extendit: etiam *Buzelinus*, „ qui in *Germaniæ Sacræ* p. 2. illud opulentum olim „ Ord. *Bened.* inscribit Cœnobium fundatum à „ priscis Geldriæ Comitibus: cum ex his *Dux Rei,*

naldus non nisi assensum in Fabricam, ab exactionibus atque servitiis immunitatem & partem ericeti Fratribus concesserit, è Registriis & Benefactorum Tabula, in qua celebris est memoria vicinorum *Bentinkiorum*, scilicet *Henrici* qui *nobilis Armiger* inscribitur & *Elisabethæ* conjugum, quorum ille vitæ usura privatus Anno 1431. hæc 1452. horum quatuor Filiorum *Foannis*, qui vitæ terminum sortitus est Anno 1463. *Henrici* Anno 1477. *Helmich*. Anno 1482. & *Theodoric* Anno 1432. demum *Henrici* *Bentink*, qui præcedentis *Henrici* filius tertio-genitus, ejusque conjugis *Margarethæ*, quæ ad vitæ metam pervenit Anno 1500. quam Anno 1502. ille est subsecutus. Omnes fere in hujus Collegii fano sepulturam nacti, & ex iis *Foannes* primus post decessum Conjugis suæ *Foannæ* & *Henricus* secundus usque ad vitæ terminum fuere Fratrum commensales. Præter hos celebrantur *Gisbertus de Mekerem* Reddituarius, cui annus 1441. fatalis. *Sweena de Bokborst* relicta *Foannis de Bokborst* quæ præfuit in *Sallik* 1476. *Winandus de Arnheim* Miles Hierosolymitanus 1482. *Nobilis Baro Henricus de Gemen* etiam Miles Hierosolymitanus 1492. & alii.

§. VI.

V E E S E N

Ecclesiæ tutelaris est hoc in loco *S. Etelwoldus* & ad pastorale munus jus habent nominandi Prædiorum domini: ea Matricis Heerdanæ Filialis est.

§. VII.

E E P E

Velavici Territorii haud ignobilis Pagus: Ecclesia,

dignitatis tum ratione procurationis bonorum dictæ Ecclesiæ expensas graviores facere cogeretur, ex hoc quoque Fratres dictæ Ecclesiæ in administratione suarum Præbendarum annis singulis dispendium non modicum potiantur: nos ex Officii nostri debito memoratæ Præposituræ in parte succurrere cupientes & providere omnes denarios oblationum, qui hæctenus nobis in archidiaconatu in Velua competeabant & Circatum anni nostri Bissextilis. Ecclesias quoque in *Anlo* & in *Ummen* cum suis pertinentiis præposituræ perpetuo annexuimus, ita quod nominati redditus non Capitulo sed soli cedant Præposituræ, ut Præpositus qui fuerit pro tempore de eis honestius sustentetur, dictusque præpositus nec Capitulo Ecclesiæ præfatæ, nec cuiquam alteri de prædictis redditibus servire tenebitur. Sed cum nos debitum carnis solvere contigerit ipse sui que Successores Fratribus dictæ Ecclesiæ in memoriam nostri unam Libram Trajectensis dein annis singulis exhibebunt in anniversario nostro. Ut autem hoc factum nostrum majori vigeat firmitate, nec à nobis vel nostris successoribus in posterum valeat irritari, præsens scriptum sæpeditæ Ecclesiæ porreximus sigilli nostri munimine roboratum. Datum Trajecti Anno M. CC. XXXVIII°. mense Februario. Et sigillatum sigill. Episcopi & quinque Ecclesiarum.

Quam Donationem idem ille Hierarcha post consecrationem suam Anno M. CC. XLV. in Vigilia Thomæ Apostoli confirmavit.

Enata est in hac Ecclesia Vicaria unica *S. Georgii*, cujus minister incruentâ Hostiâ litat in dominica, feria III. & v. ejus patronatum Anno 1571. gerebat *Franciscus Hulsen* Consul Daventriensis.

Et

Offi-
cium.

1. *B. V. M.* cujus deservitor, Anno quo supra ab eodem *Hulsio* assumptus trina vice Sacrificat.
2. *S. Anthonii* hujus patronatu gaudet Parochus cum *Ædilibus*, qui possessorem ad bina Sacra obligant.

M O N A S T E R I U M

Quod in capite hujus Parœciæ sedem fixerat, incolere *Vigines Franciscanæ* professionis quæ à *Tertia Regula* nomen ducunt & Capituli Traject. Statuta sequantur. Locum devoverunt *B. M. V.* in *Nazareth*, qui sub adolescentiam suam multum debuit *Ven. Domino Nicolao Balduini* Zelando, is enim, præterquam quod Orphanis secundus datus sit Pater & annis 51. sollicitus præfuerit Rector, fuit etiam largitate religiosa magnus benefactor, humanis exemptus Anno 1491. in Vig. natæ Virginis & in Templi Choro, quod ipse suis impensis construxerat, tumulum nactus, in quo novissimam Tubam expectat. Ab Ordinibus Geldriæ 50000. florenorum cum omnibus appendicibus venditum Monasterii nomen amisit Anno 1662. quo de fabrica supererat solum braxatorium à Pagi Prætorè inhabitatum.

§. IX.

V A E S S E N

Velavicæ Tetrarchiæ membrum & Pagus molis char-
taceis propter aquarum affluxum hic inde confusus: Ec-
clesia *S. Ursulæ* ejusque Parthenico Sodalitio nuncupata
consistit sub alterno patronatu summi Ecclesiæ Præsulis
& Geldriæ Ducis, in qua

1. *S. Spi-*

Vica-
ria.

1. *S. Spiritus*, cujus minister à *Cannenburgico* Toparcha adoptatus feria I I. v. & Sabbatho Sacris operatur.
2. *S. Annæ*, quæ suum possessorem obligat ad Aram feria I I I. IV. & in dominica. *Littera foundationis* Patronatum assignat Parocho & Pago, & à Ministro requirit quod sit Sacerdotali charactere actu insignitus, intra Parœciam resideat, Scholam moderetur & Organistam agat.

Et Officium unicum *S. Crucis*, cui annexum Sacrificium feria VI. instituit illud *Joannes ten Holten* ante abolita Sacra Catholica penultimus Ecclesiæ Rector reservatâ Collatione proximiori in sanguine, at Reverendissimo *Davent.* eam visitante sibi & Aedilibus suis, illam vindicabat *Dominus Vilhelmus Joannis Holtenii* successor.

CAPUT XII.

DE

DECANATU

DOTECOMIENSI

Sub quo censentur

DOTECOMIUM.

BURGUM.

SILVOLDT.

SHERENBERGA.

GENDERINGEN.

NETTERDEN.

ETTEN.

SEDDEM.

BEECK.

DIEM.

WESTERVOERT.

§. I.

D O T E C O M I U M

Ad dexteram veteris Isalæ ripam Zutphanienſis Comitatus Oppidum frequens quidem & gemina ſoſſa ac mœniis ſeptum, ſed contra vim majorem invalidum : ab Anno 1599. 27. Aug. ſœderato Belgio annexum & nupero Monafterienſi bello, quod illud, ſub gubernatore *Poſtio* Epifcopi præſidium tenebat, celebre nomen conſecutum, cujus

E C C L E S I A

Parochialis *D. Catharinæ* eſt dedicata eique è ſuo Collegio (de quo infra) Rectorẽ præſcit Bethlehemiticus Præpoſitus, in qua

SS. Barbaræ & Laurentii.

2. *S. M. V.* cum onere duorum Sacrorum.

3. *S. Catharinæ.*

4. *SS. Maurorum.* } cum debito unius Sacri.

5. *S. Nicolai.*

Harum omnium patronatu gaudet præſatus Præpoſitus.

6. *B. M. V.* cum liga ad ſolemne Sacrum feria vi. & Sabbatho.

7. *SS. IIII. Regum*, cujus poſſeſſori in hebdomada tertio immolanda ſacra Hoſtia.

8. *Omnium Sanctorum*, quæ totidem Sacrificia requirit: cujus ſub infantiam ſeculi xv. fundator ac dotator Leonius Leonis cum onere Presbyterii, Præſentiæ choralis ac Lectionis hebdomadariæ trium Vigiliarum pro defuncto fundatore. *ex lit. fund.*

9. *S. Ste-*

Vica-
ria.

Vica-
ria.

9. *S. Stephani* cujus possessor ad bina Sacrificia obligatur.
10. *S. Thomæ Apostoli*, quæ suum deservitorem vult quatuor vicibus operari ad Aram.
11. *Ven. Sacramenti*, cui à variis dotatoribus varia annexa sunt onera, eaque ex *Lit. fundat.* Anno 1516. feria v. Sacri primi solemnis & aliorum quatuor: primi ex dote *Joannes de Udem*: secundi ex dote *Theoderici Telvetkes*: tertii sabbatho ex dote *Elisabethæ* relictæ *Ioannis Klencken*: quarti ad placitum etiam ex voluntate Parochi cum cantu.
12. *SS. Martini & VValburgis* cum obligatione ad functiones sacerdotales quotidianas: quarum omnium collatio penes Scabinos.
13. *SS. Matthiæ & Andreæ Apostolorum*: cujus Ministro bis peragenda res divina iis diebus quibus eum interior devotio impellit ad Aram.

Invenio in hujus Ecclesiæ Chartophylacio Vicariale hoc Collegium Anno 1444. 4. Januar. sub Parocho *Fratre Rodolpho Schulte* in augmentum cultus divini certa quædam condidisse Statuta, quæ Anno sequenti 2. Januar. *Rudolphus* Ultrajectinus Potomysta & quinto ejusdem *Joannes* Præpositus Bethlehem: Collator Ecclesiæ, magistri civium, Scabini ac Consules approbaverunt.

Et insuper ibidem

Offi-
cium.	{	1. <i>B. M. V.</i> 2. <i>S. Annæ</i>. primum à suo Ministro duo, alterum tria Sacrificia requirit & utrumque designant Scabini.

XENODOCHIUM

Cum suo Sacello SS. III. Regibus inscriptum est, in quo *Vicaria*, quæ à suo ministro incruenti Sacrificii oblationem requirit Feria II. IV. & VI. eum constituendi jus est penes Scabinos.

MONASTERIA. II.

Primum natales suos habuit in Oppido, in quo Anno 1444. etiamnum morabatur & in Oppidi Pomœriis adolevit atque sub SS. *Anthonii & Agetis* patrocinio *Sionis* nomen induit, ubi modo ejus solummodo bustum superest: in literis *Isibrandi de Wieringen* Bethlemissis Præpositi, quæ cum proba *Walrami Moersensis* Traject. Epi. Anno 1439. Oratorii structuram concedunt, fundatrix hujus Parthenæi inscribitur *generosa Joanna vidua Gerardi de Hekeren*. Primæ cultrices sine votorum ligamine sub ductu *Fratrum* sive Clericorum in communi viventium religiosæ vitæ exercitiis incubuerunt etiam adhuc Anno 1444. quo *Reinerus de Neer* earum Præpositus inscribitur Confessor Sororum devotarum in Dotinchem: at Regula D. Augustini assumpta & votivæ professionis solemnitate introducta effectæ sunt (ut vocant) *Canonissæ Regulares*: earum nomina ex antiqua membrana, quam mihi suppeditavit *Illustrissimi Sasboldi* Archivium, à quibus Anno 1501. celeberrimum hoc Collegium inhabitabatur ascribo:

Mente Velinckx Priorissa. *Elisabeth Lönys*.

Anna Velinkx. *Maria Drie*.

Elisabeth van Meer. *Christina de Heekeren*.

Joanna van Averbaege. *Aleidis Kerckhofs*.

Henrica van Wysch. *Derick Kleynkens*.

Lutgert Peys. *Margaretha de Middachten*.

Gettrndis van Rysselen. *Barbara de Meoerden*.

Hil.

<i>Hilla van Ryswyck.</i>	<i>Barta de Copperen.</i>
<i>Gertrudis Schryver.</i>	<i>Jutta van Toeven.</i>
<i>Gude van Baerle.</i>	<i>Vrederen ten Somerbuys.</i>
<i>Aleidis Cowyllems.</i>	<i>Berta Ridders.</i>
<i>Lucia Fleuwen.</i>	<i>Geese Rutgers.</i>
<i>Catharina van Wysch.</i>	<i>Catharina van Delden.</i>
<i>Euphemia Lievelinckx.</i>	<i>Aleidis Rysbus.</i>
<i>Elsbe Cloostermans.</i>	<i>Bette Rysbyn.</i>
<i>Joanna van Heekeren.</i>	<i>Agatha van Elbenborst.</i>
<i>VVendele Kalkermans.</i>	<i>Gertrudis Etteri.</i>
<i>Galent van Meverden.</i>	<i>VVychmoet vander Beeck.</i>
<i>Catharina van Gent.</i>	<i>Truda Lufelers.</i>
<i>VVyffe Grysen.</i>	<i>Catharina Lonyrs.</i>
<i>Henrica van Berinchen.</i>	<i>Catharina Heutinckx.</i>
<i>Elsbe Lanfinckx.</i>	<i>Beata Ubben.</i>
<i>Aleidis Lewynckx.</i>	<i>Aleidis vander Beek.</i>
<i>Aleidis Rovers.</i>	<i>Agnes van Baer.</i>
<i>Gertrudis Ridders.</i>	<i>Stina van Batenborb.</i>
<i>Barbara van Campen.</i>	<i>Aleidis Goldtsmits.</i>
<i>Hilla VVyntiens.</i>	<i>Geesa Lesinckx.</i>
<i>Margaretha vander Hueve.</i>	<i>Trude van Somerbuys.</i>
<i>Joanna van Amsen.</i>	<i>Joanna Moerbeek.</i>
<i>Mechtelt Ribben.</i>	<i>Elisabeth van Arnhem.</i>
<i>Mechtelt Sweders.</i>	<i>Beele Rutgers.</i>
<i>Aleidis van Holdt.</i>	<i>Jutte Mechynks.</i>
<i>Kinne van Voorst.</i>	

Quibus præerant in Sacris Petrus de Daventria & Joannes de Dotechemio Presbyteri, Anno 1551. Priorissam egit Aleidis vander Beeck, reliquæ in ea functione aut præcedaneæ aut succedaneæ non se nobis manifestarunt.

Alterum etiam suburbanum D. Laurentio sacrum
aliâs

aliâs *Bethlehem* vulgo *Bilbeim* non Benedictini Ordinis illustre Cœnobium ut perperam *Germaniæ Sacræ* p. 2. scribit *Buzelinus*, qui & natales ejusdem ad annum 1150. extendit, sed *Canonicorum Regularium S. Augustini* diversos sub se habens Prioratus, vid. *Zwollanum*, *Ultrajectinum* & alios: celeberrima fuit Præpositura, cujus fundator *Henricus* 1. Geldriæ & Zutphanæ Comes Anno 1179. ex Italia redux ubi *Frederico Abenobarbo* Imperatori contra Mediolanenses militaverat: qui rebus, inquit *Pontanus* L. 6. de Geld. domi militiaque cum laude gestis ad pacis ac pietatis præsertim opera propius conversus insigne hoc Monasterium exstrui à fundamentis haud procul à Dotecomio curavit: meminit prolixè Cœnobii hujus *Berchemius*, qui & occasionem condendi ejus fuisse refert *Franconem* virum, ut ea ferebant tempora, literarum quidem sacrarum haud imperitum sed animo præcipue in exteriora pietatis opera propenso. is cum in loca hæc devenisset instinctu *Bertholdi* Xanthenfis & *Giselberti* Eremitæ deducente eos *Bernardo VVyschio* Equite aurato, accepissetque *Franco* locum pertinere ad Marchiones limitumque præfectos & facili inde in *Versveldam* transitum fieri, ubi *Joannes* & *Hermanus Bredevorten*ses Cœnobitæ ut & *Rodolphus Steenvortensis* Ecclesiam offerrent, contra institit *Henricus* Comes auctorque *Franconi* fuit ut intra Comitatum suum subsisteret pollicitus effecturum se apud suos & Marchiones, ut ei is locus cederetur: quod & curatum ubi dedisset Comes, anchoram hic fixit *Franco* exstructo primum ligneo Sacello, quod exinde *Balduinus* Traject. Episcopus adnitente *Francone* ipso & accrescentibus pietatis cultoribus munifice ampliavit, sicuti & Comitibus *Henrici* fi-

lius *Otto* ejusque præcipue vidua *Richardis*, quæ defuncto mox *Francone* agros aliaque liberaliter adjecit: hæc *Geldriæ* Historiographus sub *Vilhelmo Franconis* successore. Integram illustrissimæ hujus Canonice notitiam suggerent sequentia diplomata.

In nomine Sanctæ & individue Trinitatis. Theodoricus Dei gratia Traject. Episcopus universis Christi fidelibus in perpetuum. Officii nostri devotio requirit & debitum, ut, in quibuscunque locis religionem crescere & cultum Dei per gratiam ipsius augeri conspexerimus, nos ad eorum non solum defensionem sed etiam omnimodam promotionem pia sollicitudine intendamus. Innotescat igitur præsentibus & futuris quod constructa primum Capella per Magistrum *Franconem* religiosum Sacerdotem in loco, qui nunc dicitur *Bethlehem*, ex voluntate & permissione personæ & Parochianorum de *Duttinckheim* Comprovinciales & Commarchiones, qui vulgo *Marckennotæ* vocantur, duabus vicibus convenerunt & aream in qua Capella ipsa cum suis domibus & officinis sita erat Deo & Beatæ Virgini in proprium devoverunt, magnam etiam partem suæ communis Marchæ circum circa jacentem ad perpetuos usus Pauperum Christi Deo & Beatæ Mariæ ibid. deservientium in dotem unanimiter contribuerunt: hi scilicet *Henricus Comes Geldrensis*, *Wolterus de Keppel*, *Huboldus de Bernkamme*, *Ulricus & Egbertus fratres de Broekhuysen*, *Bernhardus & Sueterus fratres de Wisse*, *Everardus de Hese*, *Bernardus de Ettene*; *Jordanus de Werekeim*, *Rutkericus & filii ejus Mentke & Folkuinus*, *Bernhardus & Gerhardus*, *Arnoldus de Gerne & filius Henricus*, *Bernhardus de Goye*, *Algerus Falconarius*, *Hervicus*, *Wernerus & frater ejus Sueterus de Duttinckheim*,

Ber-

Bernardus cum Berta, & alii quam plures. Deinde requisito & habito consensu eorumd. Marchenotarum, qui ad devotionis suæ factum confirmandum apud *Betlehem* tertio convenerunt, Prædecessor noster piæ mem. Dominus Balduinus Episcopus Capel'am eandem feliciter consecravit, immunitatem loco eodem datam Banni sui auctoritate debite confirmavit, universa quoque eidem vel tunc attinentia vel in posterum attentura sub Dei Omnipotentis & sua protectione constituta Banni sui districtione diligentius communivit. Postmodum vero crescente religione & numero personarum, Monasterio quoque ex Eleemosynis Fidei ibidem decenter inchoato Ven. frater & Cooperator noster Dominus Albertus Livonensis Episcopus de voluntate nostra post incendium devote consecravit, & ejus immunitatem, sicut debuit, iterato confirmavit, universas etiam attinentias habitas & habendas sub auctoritatis suæ protectione constituit & Banni sui reverentia confirmavit. Ut autem hæc novella & adhuc tenera plantatio in Domino radicata nostræ quoque devotionis juvamine coalescat, & Deo incrementum dante proficiendo subsistat, immunitatem à prædictis Episcopis ipsi loco datam & confirmatam nos eidem consignamus & omnimoda districtione corroboramus, Ecclesiam ipsam cum personis suis, mobilibus seu immobilibus, agris, cultis seu incultis, pratis, silvis, aquis aquarumque decursibus cum omni juris singulorum integritate sub Dei Omnipotentis & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostræ protectionis Bannum firmissime constituentes, ut reus sit in Deum & ejus Genitricem, si quis contra id venire præsumpserit. Et ut calumniosis penitus tollatur occasio malignandi, fecimus ejusdem

Ecclesiæ bona diligentius subnotari. Sunt autem hæc: in Gernere Mansus datus à Bernhardo & Suetero fratribus de Wiffche, & dimidijs mansus emptus à Volckwino de Duttentkem & ejus hæredibus. Item mansus censualis Woltero de Keppele pro XII. nummis. Alius mansus emptus ab Arnolde & censualis Everhardo. Agri quidam empti ab Arnolde & ejus hæredibus. Dimidijs mansus datus à Nicolao de Berenbrucke. Campus quidam datus à Bernhardo de Ettene. Tres agri dati à Henrico Altinenfi & matre ejus. Item tres agri dati ab Erenberto de Ettene. Mansus datus qui dicitur deserta Curia censualis pro vi. nummis Davenstriensibus. Mansus emptus ab Everhardo de Hese & ejus hæredibus censualis Ecclesiæ Embricensi pro iv. solidis & iv. nummis. Item dimidijs mansus emptus ab iisdem in Parochia Prædium quod dicitur Swalengoet emptum à Gerharda Paluken & ejus hæredibus habens Warandiam decem porcorum in Silva Waverloe, decem in Marchia quæ dicitur Media, decem in Marchia quæ dicitur Loel. Item bona quædam emptæ à Godefrido Prein & ejus hæredibus. Insuper duo agri empti ab eodem Godefrido, quos habuit in feudo ab Henrico de Hesehuisen, qui habuit marcas de emptione eorundem. Bona quædam emptæ à Godefrido Diepenbroeck & Henrico fratre ejus habentia Warandiam v. pecorum in prædicta Marchia Media, quinque in Marchia Loel. Duo agri empti à Rodolpho Blanckert & ejus hæredibus in Wilkese. Bona quædam emptæ ab Everhardo de combusta curia & quædam à Patruo ejusdem in Meckelo redditus quidam habentes Warandiam in Silva Meckelo quatuor plaustrorum lignorum & duorum porcorum stabiliū. In Silwolden dimi-

dimidius mansus datus à Suetero de Dutteckem habens plenam Warandiam unius mansi Vectsunte. Octodecim Agri empti à Sorore Nicolai de Kappenhaegen. In Aswin Agri quidam dati à Lutmode de Dingeten: alii etiam Agri empti ab Oberto & Garplio. In Wereheim tres agri dati ab Alberto de Ettene. In desloe decem agri empti V. marcis datis à Swetero Wilsche. In Curtebeke domus data à Hermanno de Brederfoert. In Villa Emmete domus data à Fratre Wilhelmo ejusdem loci Præposito. In Lichteren domus quæ dicitur Underinck emptæ XVIII. marcis datis à prædicto Swetero. In Nithe tria maldra filiginis data à Johanne de Elshoeven & matre ejus. Item curtis in Goye collata à Fratre Everhardo cum judicio marchæ cum suis areis & earum debitis servitiis & omnibus ejus attinentiis. Item domus quæ dicitur Scuiderump data, ab eodem Fratre, dimidius mansus datus ab eodem in Duttinckheim. Item mansus datus ab Henrico de Urbe & unus datus ab Huboldo de Osterloe in Thremmethe. Dimidius mansus datus à Mechtelde habens plenam Warandiam unius mansi, ibidem ager datus à Waltero Guldenbaert & ejus hæredibus. Alter ager datus ab Everhardo de Laeckhuysen. Item prædium emptum ab Henrico Emekinck & Fratre ejus, & aliud prædium emptum à Renardo & Fratribus ejus de Weel. In Keppeler ager datus ab Henrico de Urbe & Filiis ejus & alter ager & alter ab Huboldo de Osterloe. In ager datus à Wilhelmo & ejus uxore. In Seivenharen ager datus à Gerhardo Paluke. Item de domo quæ dicitur Marschalekinck decem solidi Xanthenfis dati Gerardo de Verfevelde in die S. Nicolai. In Duttinckheim prædium emptum ab Arnoldo de Gernere. In

Hummele dimidius mansus datus ab Huboldo de Bernekanne. Prope Duttinckheim ager datus à Gaeburge. In Warnsfelde prædium quoddam, datum à Godefrido Rieme. In Gime redditus quatuor Maldrorum datus ab Everhardo Takun. Item dimidius mansus in Weele datus ab eodem Everhardo & uxore ejus & eorum hæredibus. Item ad servitium fratrum decem Solidi Daventrienses constituti à Comitissa Gelrense pro commemoratione Beatæ Afræ dandi in die S. Walburgis. Item domus Mullinck censualis curti in Hengelloe pro quatuor solidis. Item mansus qui dicitur Desertus & arca Bleerke censualis Ecclesiæ SS. Apostolorum in Colonia pro tribus solidis Colonien-sibus. Item ager datus à Wilhelmo de Malburgo situs in Schein. Prædium datum à Wilhelmo de Dudinckwerde. Quicumque igitur prædictam Ecclesiam in his bonis aut aliis quæcunque postmodum conquæserit molestare præsumpserit, Excommunicationi subjaceat & à Domino Deo condignam recipiat ultionem. Ut autem omnium præscriptorum confirmatio rata, & perpetua sit memoria, præsentem paginam conscribi & sigilli nostri fecimus auctoritate corroborari. Datum Trajecti solemniter Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. Pontificatus nostri Anno 11. præsentibus his Theodorico Majoris Ecclesiæ Decano, Gerhardo Xanthense, Ottone S. Bonifacii, Woltero S. Petri, Bernhardo Gebrense, Bartholdo Aldefelense, Engelberto Daventriense Præpositis. Henrico S. Petri, Giselberto S. Joannis, Remboldo S. Mariæ Decanis Traject. Nicolao S. Pauli, Nicolao S. Laurentii in Osbrugke. Abbatibus. Laicis autem Woltero Spierinck, Giselberto, Egberto & Ægidio Fratribus de Amstell. Alfero, Al-

berto & Wilhelmo de Huberto de Boefinckhem. Gerhardo de Hondeswick. Jacobo , Lamberto & Asfwetero de Wiffche. Stephano de Suylen. Wilhelmo de Malbergen. Swetero de Dingete , Wilhelmo de Bronckhorst. Henrico de Borculoe. Everhardo de Takun. Siberto Sweno. Gofwino de Berentroetke. Woltero Radinck. Udone & Woltero Crane. Mensone de Wesepe. Helmivico de Solingen & aliis quam plurimis bonis viris. Erat autem munitum magno appenso sigillo in Cera viridi.

In nomine Sanctæ & individue Trinitatis Amen.
Wylbrandus Dei gratia Trajectensis Episcopus universis Christi fidelibus in perpetuum. Officii nostri devotio requirit & debitum , ut, in quibuscunque locis religionem crescere & cultum Dei per gratiam ipsius augeri conspexerimus , nos ad eorum non solum defensionem sed etiam omnimodam promotionem pia sollicitudine intendamus : innotescat igitur præsentibus ac futuris quod constructa primum Capella per Magistrum Franconem religiosum Sacerdotem in loco, qui nunc dicitur *Bethlehem* , ex voluntate & permissione Philippi nomine & Parochianorum de Duttinchem, Comprovinciales & Commarchiones, qui vulgo Marchonotæ vocantur , duabus vicibus convenerunt qui Aream in qua Capella ipsa cum suis domibus & Officinis sita erat Deo & Beatæ Virgini in proprium devoverunt , magnam etiam partem suæ communis Marchiæ circum circa jacentem , scilicet , à via, quæ vulgo vocatur *Kipbruege* , usque ad aggerem qui dicitur *Vidika* , & ab inde usque ad vallum molendinarem , & ab hinc ad angulum magni pomerii ad perpetuos usus Pauperum Christi Deo & Beatæ Mariæ ibidem deser-

vientium, in dotem unanimiter contribuerunt, hi sci. Henricus Comes Gelrensis & Otto filius ejus, Wolterus de Keppele, Huboldus de Bernkam, Bernardus & Sueterus fratres de Wische, Everhardus de Hese, Bernardus de Ettken, Rudericus & Arnoldus de Gerne, Henricus, Wernerus & Fredericus Sueterus de Dutinckhem & alii quam plures. Deinde requisito & habito consensu eorumd. Marchonotarum, qui ad id devotionis suæ factum confirmandum apud *Bethlehem* etiam convenerant, Prædecessor noster piæ mem. Dominus Balduinus Episcopus Capellam eandem feliciter consecravit, immunitatem loco eidem datam Banni sui autoritate debite confirmavit, universa quoque eidem vel attinentia vel imposterum attentura sub Dei Omnipotentis & sua protectione constituta Banni sui districtione diligentius communivit. Postmodum vero crescente religione & numero personarum Monasterio quoque ex eleemosynis fidelium ibidem decenter inchoato Ven. Dominus Albertus Livonensis Episcopus de voluntate Domini Theodoric Episcopi Antecessoris nostri post incendium devote consecravit, universas & ejusdem attinentias habitas & habendas sub autoritatis suæ protectione constituit & banni sui reverentia confirmavit: præterea jam dictus Theodoricus suusque consanguineus Dominus Otto prædecessores nostri loco immunitatem datam Banni sui autoritate confirmaverunt, omnes quoque attinentias & possessiones vel in posterum possidendas Banni sui districtione diligentius communiverunt: Defuncto autem Magistro Francone & successore ejus discipulo Wilhelmo primo ejusdem Ecclesiæ præposito, mortuoque piæ mem. Ottone Gelrensi Comite, nobilis matrona Richardis relicta ejus

vidua

vidua in monte Ecclesiæ proximo habitatione constituta ad manendum per tempus censuit cumque omnimodo promotioni Ecclesiæ daret operam ejus & dotem desiderabat ampliare, unde ad petitionem ipsius sui-que filii Gerardi Comitis Gelrensis Commarchiones vice quarta convenientes ipsis præsentibus dotem ampliantes ab angulo magni Pomerii usque ad augulum Campi qui vocatur *Bleke*, & abinde usque ad Adelhnorft, & ab hinc per profundam montis viam quæ dicitur *Kirbrugge*, & omnia infra præscriptos terminos constituta ad perpetuos usus Pauperum Christi ibidem deservientium contribuerunt, hi sci. Gerardus Comes Gelrensis, Wolterus de Keppele & filius ejus Theodoricus, Sueterus de Wiffche qui fuit Mundiburgius fratrum suorum, Albertus & Wernerus de Duttinckhem & aliquam plures quicumque aliquid juris in eo habere cognoscebantur. Ut autem hæc novella & adhuc tenera plantatio in Domino radicata nostro quoque devotionis accedente juvamine & Deo incrementum dante perficiendo subsistat, immunitatem à prædictis Episcopis ipsi loco datam & confirmatam nos eidem consignamus, & si aliqui devotionis causa ad frequentandum divinum in ea Ecclesia Officium mansionem infra præscriptos terminos, id est in dote Ecclesiæ, construxerint ab omni parochiali jure & impetitione Plebani de Duttinckhem penitus eximimus, præsertim cum per hoc nihil ejus imminuatur Præbenda, hætenus enim locus ille solitudinis hominum inhabitatione desertus nullum, etiam fructum reddebat & hoc omnimoda distractione corroboramus. Liberam etiam facultatem iisdem Fratribus Concanonicos & Præpositos eligendi de Antecessoribus nostris ipsis indultam & nos indulgemus & di-

strictè confirmamus, Ecclesiam ipsam cum personis suis, ministris, mancipiis & cum universis rebus suis immobilibus, agris cultis seu incultis, pratis, silvis, aquarum decursibus cum omni juris singulorum integritate sub Dei Omnipotentis & Beatorum Petri & Pauli & nostræ protectionis Bannum firmissime constituentes, ut reus sit in Deum & ejus Genitricem, si quid contra id attentare præsumpsit. Et ut omnium præscriptorum confirmatorum rata & perpetua sit memoria, præsentem paginam diligentius conscribi & Sigilli nostri fecimus auctoritate corroborari. Acta sunt autem hæc Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. XXXI. Pontificatus nostri anno 111. Præsentibus his Decanis Antonio Daventrienſe, Henrico Zutphanienſe, Magistro Gerlaco, Antonio Canonicis Zutphanienſibus, Arnoldo 1. Bartoldo Hotariis, nobili viro Gifelberto de Brunckhorſt, Stephano de Landtdorp, Burgardo, Ministerialibus & aliis quâ pluribus tam Clericis quam Laicis.

Subfuit autem hoc Collegium Capitulo Nuyſſienſi, at, ubi illud per unionem cum Windeſimenſi Anno 1430. evanuit, sub proprio Præposito manſit ſui juris & Episcopo Trajectino immediate ſubditum: causam allegat in *Magno Chronico Belgii* Nuyſſienſis Canonicus Regularis pag. 250. n. 10. *tandem*, inquit, Anno 1433. (Anno 1430. ſecundum calculum *Chronici Windeſimenſis*) Capitulum Windeſimenſe placuit acceptare noſtrum Nuyſſienſe cum omnibus ſibi ſubjectis tali pacto, ut Prælaturas omitterent in quo omnes conſenſerunt Monasterio in Betlehem prope Dotecomium excepto, quod Præpositum ſecundum regulam & antiquam conſuetudinem ſervavit uſque in hodiernum diem.

Congitaverat hanc Canonicam Reverendiſſimus de
Monte

Monte (è notis *Sasboldi*) extincta vita Monastica Cathedrali suæ Daven. Basilicæ inferere, at ob immaturam mortem & Religionis dissidia inanis fuit conceptus. Canonici inde ab Anno 1579. exules omnes fere in Clivia interierunt domicilio solo æquato cui summo cum imperio præerant

Anno. 1309. *Bernardus Dote*

1361. *Theodoricus de Brien* è Collegio Trajectino huc translatus.

1367. *Joannes Colve*

1439. *Isibrandus de Wieringen*.

1553. *Augustinus de VVyefs*.

1575. *Hermannus Porna*.

§. II.

B U R G U M

Baroniæ Wyssensis (quæ una è quatuor Baronatibus Comitatus Zutphanienlis) Metropolis, paretque nunc partim Montensi partim Limburgico Comiti. habet portas & fossas sed sine vallis & Isalæ Fluminis affluxum.

Paroecialis Ecclesiæ Titulo SS. *Georgii & Barbaræ* ornata est & alternis vicibus ad pastorale munus jus habet

Vica-	{	1. <i>S. Stephani</i> cum onere unius Sacri.
rius		2. <i>S. Matthiæ Apostoli</i> cum duplicis Sacrificii immolatione, quos ei adjungunt iidem Patroni qui eum promoverunt.
		3. SS. <i>III. Regum</i> qui ad bina Sacra obligatur.

Et

Offi-	{	1. <i>B. M. V.</i> cum debito Sacri feria 11. ac Sabbatho.
cians		<i>S. Anthonii</i> , cujus tamen peculio Ecclesiæ Custodia est locupletata.

§. III.

SILVOLDEN

Ejusdem Baronie membrum, cujus Ecclesia gloriosum Christi Martyrem *S. Mauritium* habet tutelarem sub patronatu Episcopi Daventriensis, in qua unicum tantum *S. Anthonii Officium* Custodie incorporatum.

§ IV.

S'HERENBERGA

Ejus Toparchas olim solo Baronum titulo contentos Anno 1468. *Fredericus II.* Imperator dignitate Comitum reddidit illustriores, qui in aditos aliquot pagos & Clivie conterminos imperium possident: oppidum est pervetustum & loco amoenissimo pascuis, agris, montibus & silvis circumcinctum & augusto prætorio superbum, in quo

ECCLESIAM

Cum gemino Sacerdotio & cereis perpetuis Anno 1259. erexit *Adamus S'herenbergæ Dominus*, quam *Fridericus* ejus nominis Tertius & Dynasta x. cum consensu *Friderici de Blanckenheim* Hierarchæ Trajectini ab Ecclesia Zeddemensi, cui subfuerat hactenus, dismembravit Anno 1399. & in matricem è Filiali transformavit, ejusque septa *Wilhelmus de Lecca* cognomento *Dives* Toparcha xii. extendit ac dilatavit: eam vocabulo SS. *Georgii & Pancratii* insignierunt & sibi suisque successoribus fundatores jus patronatus reservaverunt: Parochus ad solemnem incruenti Sacrificii oblationem necessitatur feria iv. & vi. Sunt in

in hac Ecclesia *Præbendæ* (ut vocant) *Hebdomadariæ* septem, quibus possessores assignat loci Dynasta: eis accessit

Vica-
ria	{	1. <i>B. M. V.</i>
		2. <i>S. Anna</i> , quæ à suo ministro iv. Sacra requirit.
		3. <i>Fraternitatis B. M. V.</i> hujus possessori in summa Ara feria 11. & sabbatho obeunda sacra Liturgia.
		4. <i>S. Gertrudis</i> , cujus deservitori tria Sacra præscripta, unum ad summam Aram, reliqua in

X E N O D O C H I O

Quod ad eorum solatium, qui præ effœta ætate opis alienæ egent, sub patrocinio *S. Gertrudis* cum suo Sacello construxit & dotavit prænominatus *Wilhelmus de Lecca* Anno 1460. qui &

M O N A S T E R I U M

Annunte Pio 11. Anno 1463. in *Brymer* prope Embricam ad pedem Montis inchoavit sed perfectum per ejus filium *Oswaldum*, quod sub institutis *S. Francisci* & titulo *Montis Calvariae* incoluerunt *Fratres Minores de Observantia*: qui postmodum institere sæpius pro transmigratione in Oppidum Embricense ob frequens bellum Clivos inter & Geldros, sed votis irritis donec tandem sub annum 1573. Asceterio solo æquato inde fuere profligati per *Guilielmum* Montensium Comitem *Guilielmi* Principis Auriaci Sororium, quo & ibidem insigne contigisse miraculum in Collationibus Sacris L. 3. c. 17. narrat *Bredenbacius*. Ultimum

hujus Conventus Guardianum egit *Theodoricus Loetius* qui inter belli furias, quo suspicionibus plena sunt omnia, prodicionis reus peractus Zutphanii caput amisit atque in quatuor partes dissectus & ante totidem portas suspensus lugubre spectaculum transeuntibus exhibuit, de quo in *Originibus Seraphicæ Religionis Gonzaga* p. 3. pag. 1159. & 1160. & ex eo uti & è *Surio* & *Iffelt* ad annum 1572. 1. Julii in Auctario ad Natales Molani *Arnoldus Raiffius*, qui cum ab infami hac fuligine emaculatum gloriosæ Martyrum familiæ annumerant.

§. V.

G E N D E R I N G E N

Pagus est subditus imperio Comitis Bergensis olim mœnibus cinctus eique uti & pago Ettenfi monetæ ex auro argentoque signandæ facultas, quam circiter annum 1278. ab Episcopis Coloniensi & Monasteriensi impetravit *Fridericus* Toparcha v.

Templum curiale titulo. *S. Martini* donatum est, cui Rectorem præficit Comes Montensis in quo Organum &

Vica-
ria.

1. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*, quæ suum possessorem adigit ad Missæ Sacrificium feria III. sabbatho & primum in dominica.
2. *S. Joannis Baptistæ* cum debito Sacri solemnibus de S. Cruce feria VI. & alterius ad placitum cui de ministro providet *Dominus de Braeckel*.

Et Officium *S. Anthonii* om onere Sacri feria v. & solemnibus in Sabbatho de B. M. V.

Infra limites hujus Paroeciæ situm habet

C A P E L L A

in *Mechelen* in qua

Offi- { Unum, cujus deservitori peragenda res divi-
cium { na feria 11. 1v. & v.
Alterum, quod unicum expostulat Sacrificium.

§. VI.

N E T T E R D E N

Sub ditione Comitis Montensis Pagus Zutphanien-
s: hanc nostram de Fano Paroeciali ejusque Sacerdotiis la-
cunam aliorum notitiæ implendam derelinquimus.

§. VII.

E T T E N

Pagus Zutphan. Comitis Montensis jurisdictionem
agnoscens, cujus Paroecialis Ecclesia titulum habet S.
Martini & ad ejus functionem pastorem is admittitur
quem Comes designarit: in ea

- Vica- {
1. *B. M. V.* cui cum debito 11. Sacrorum pos-
sessorem assignat *Baro VVyssensis*.
 2. *S. Nicolai*, fundata & dotata Anno 1379.
per *VWilhelmum* & *Agnetem* Domicellam
de Wisch, quæ à Comite deservitorem adi-
piscitur.
 3. *S. Anthonii* cum onere Sacri feria v. & alte-
rius ad placitum, cujus collatio penes Pa-
storem & Villarum Dominos.

Et Officium *S. Joannis Evangelistæ* cum obligatione
ad Sacrum feria v. incorporatum Custodiæ.

§. VIII.

§. VIII.

S E D D E M

Pagus Zutphan. sub ditione Comitum Montensium cinctus ericetis, agris & silvis : ejus Ecclesia sub tutela consistit *S. Oswaldi* & Patronatu Comitum Montensium, in qua

Vica-
ria.	{	1. <i>S. Oswaldi</i>, quæ per suum ministrum litari vult sacrâ Hostiâ in Festis, eum selegit Comes & Pastor. 2. <i>S. Crucis</i>, cujus possessori à Parocho constituto in hebdomade vice altera fungendum sacerdotio. 3. <i>S. Nicolai</i> cum eodem onere ejusque collatio penes Parœcum & n. n. 4. <i>S. Anthonii</i> cum debito Sacri feria III. & primi in Festis nec non lusus in organo.

Hujus Parœciæ limitibus includitur

C A P E L L A

In *Aeswijn*, in qua iis, quibus lubet diebus vice gemina offerendum Novæ Legis Sacrificium per Vicarium *S. Oswaldi*.

§. IX.

B E E C K

In suæ Clivæ c. 20. scribit *Egbertus Hoppius* hunc Pagum Ducum Clivensium esse peculium, sed Anno 1447. à Duce *Adolpho* oppignoraturn *Wilbelmo de Lecca* Montensium Dynastæ : de Parœcialis Ecclesiæ Patronis & beneficiis nulla nobis suggesta notitia, quam proinde silente calamo præterimus.

Ei contermina est *Abbatia Eltensis* Anno 968. in honorem *S. Viti à VVichmanno* Comite Zutphan. constructa & divite censu locupletata, in quam non nisi Comitissæ & Baronissæ (ut vocant) recipiuntur: sed cum earum Antistita (quæ agit in clientela sacri Romani Imperii & supremam in agros circumjectos jurisdictionem exercet) ab Hierarcha Trajectino de jure confirmationem & Prælationis Velum accipiat, ideo pluribus de ea agere superfedemus.

§. X.

D I E M

Montensis Territorii Pagus, de cujus Curiali Ecclesia & Sacerdotiis nulla nobis notitiæ lux affulsit.

§. XI.

W E S T E R V O E R T

Ex opposito Arnhemii & ad ostium fossæ Drusianæ Pagus, subjectus Comiti Montensi: ejus Ecclesia è primis est quas Zutphanienfes excitarunt, cum in Christi fidem repudiata superstitione commearent, in qua sub annum 736. ipsemet *S. Werenfridus* socius *S. Willibrordi* legem Evangelicam promulgavit: quo in loco febre correptus (ad 27. Aug. habent *Officia Ultraject.*) vocatis ad se religiosis viris suum ex hoc seculo transitum prædixit, ac paulo post plenus bonorum operum ac meritorum ad cœlestem patriam migravit. Sacrum ejus corpus, cum mirabilem odoris fragrantiam spiraret, totam Bataviæ insulam ac loca vicina ad Sancti venerationem invitavit. Cum verò de loco sepulturæ ejus inter Parochianos orta esset contentio, Westervordia-

nis sacrum pignus retinere conantibus, Elstenfibus vero ad locum habitationis specialiter à viro Dei sepulturæ præparatum illud transferre volentibus, res Deo commissa insigni miraculo ad voluntatem Elstenfium successit: nam sacrum corpus navigio impositum sine gubernatore in contrariam fluminis partem delatum fuit: deinde vero plauastro novo superimpositum à duabus vaccis jugo insuetis sine directore via recta in pagum Elstensem magno Fidelium gaudio portatum est: ubi honorifice tumulatum in Collegiata sui nominis Ecclesia multis miraculis claruit. Ejus ossa *Baldericus* xv. Ultrajectinus Episcopus solenniter è terra levavit, quæ pro articularis morbi remedio à Fidelibus ibidem devoto cultu visitantur. Hactenus *Officium*: nunc autem sacri ejus Cineres post exterminium Catholicæ Religionis in Embricensi PP. Societatis Jesu Collegio veluti in asylo & tutiori urna asservantur.

C A P U T XIII.

D E

D E C A N A T U
G R O L L A N O

Cujus membra existunt

GROLLA.	DINXPERLOO.
LOCHEMIUM.	RUERLOO.
BREFURTUM.	LICHTENFUR-
AELTEN.	TUM.
WINTERSWYCK.	

§. I.

G R O L L A

Quæ & *Groenloo* munitissimum Comitatus Zutphaniensis Oppidum ejusque clavis ac sepimentum: situm habet ad Slingam amnem qui Oppidum præterlabitur: illud ab *Henrico de Borculoo* Anno 1235. emit *Otto III.* mœnibus cinxit *Rainaldus II.* quæ fossis additis Anno 1550. restauravit *Carolus V.* auxit Hispanus & Fœderatorum industria perfecit. A *Mauritio* Principe Auriaco Anno 1597. 28. Septemb. expugnatum, sed à *Marchione Spinola* 14. Aug. Anno 1606. recuperatum, tandem Anno 1626. per Principem Auriacum *Fredericum Henricum* unito Belgio restitutum est.

Subfuit antiquitus Monasteriensi Episcopo & Archidiaconatui Vredensi, quem in crastino B. Agathæ Anno 1330. Thesauriæ Cathedralis Ecclesiæ annexuit *Henricus* tum Antistes: sed instituto Daventriensi Episcopatu hujus jurisdictioni à Monasteriensi præcisum post *Paulum IV. Pius IV.* subjecit incassum reclamante Thesaurario *Bittero à Raesvelt*: ægrius id tulit *Joannes à Veelen* ei succedaneus, qui licet jam esset in possessione Daventriensis Hierarcha eaque Sede vacante per Vicarium continuatâ, nec à Clero, Satrapa & populo ejus admitteretur jurisdictio, pro illius restitutione sollicitavit Principem Parmensem: sed ab hoc remissus ad Geldriæ Cancellarium ac Ruremundensem Curiam, & ab hisce ad summum Pontificem justitiæ Fontem, & ab hoc iterum ad Episcopos Paderbornensem & Coloniensem vel eorum Officiales, singulos & in solidum constitutos Commissarios, à Coloniensi Officiali quem prælegerat (utpote qui & ipse per Ruremunden-

sem Episcopatum imminutos Colonienſis Dioceſeos limites & Trajeſtenſis ab eadem, cujus olim fuerat ſuffraganeus, præciſionem non approbat) ob occupatam per Confoederatos Civitatem Capitulo diſſipato adeoque juribus Sedis Daventrienſis ſine defenſore Sententiam ex voto obtinuit, qua in priſtinam juridiſctionem reſtituendus & ead. defendendus decernebatur: quam dum ibid. exercere vellet impediit Magiſtratus non conſenſurus niſi obtentam ſententiam ſuo calculo probaſſet regius Gubernator: dumque in eo etiam per Electoris Colonienſis litteras commendatitias à *Frederico* Comite Bergenſi extorquendo laboraret, ab *Auriano* Anno 1597. Oppidum expugnatur & liti ſimul finis imponitur: verum illo à *Spinola* Anno 1606. recepto & hæc redintegrata fuit datis 22. Aug. ad Comitem *Soranum* in partibus reductis Gubernatorem generalem litteris, quibus ſua ſibi jura integra & ſalva petebat ac coram Vicecuratum conſtituens quendam Vicarium eoſque Concubinarium innixus reciprocae *Henrici* Comitis Bergenſis ac Grollenſis Præſecti gratiæ (cujus Soror ad Uredenſis Abbatix prælaturam ejus potiſſimum beneficio aſcenderat) cum jam ante *Illuſtriſſimus Sasboldus* Cathedralem Canonicum *Cornelium Fabricium* præfeciffet Eccleſiæ, qui & eundem contra Theſaurarium defendit quæque juris Eccleſiaſtici ſunt uti & ſucceſſor ejus *Rovenius*, uſquedum prævaluerant victricia Ordinum arma, ibidem exercuit.

Neque decebat ut deterior eſſet conditio Daventr. Dioceſis quam aliarum noviter inſtitutarum, quæ & ab aliis deciſæ, licet in aſſignatis ſibi terminis tutandis moleſtias habuerint, penitus tamen indemnes permanſerunt. Neque unquam à noſtris negatum Monaste-

riensi pedo olim limitaneum hanc Comitatus districtum gubernatum fuisse, at solummodo prætensum Monasteriensi à binis Pontificibus *Paulo & Pio IV.* Daventriensem infulam esse surrogatam. Sed relictis hisce tricis Oppidum perlustremus, in quo visenda est

E C C L E S I A

unica, quæ *D. Calixti* patrociniò nuncupata quotidianum Altaris Sacrificium à suo Curione requirit: Pastoratui associatum est Vicariale Collegium, de cujus gremio est

1. *SS. III. Regum & Liberii* magnis censibus honoratus.
2. *S. Anthonii*: quibus bina vice peragenda res divina.
3. *SS. XII. Apostolorum.*
4. *S. Joannis Baptistæ*, quem suum Beneficium in quadragintadiali jejunio obligat ad quotidianum Altaris Sacrificium, aliàs
5. *S. Catharinæ.*
6. *SS. X. M. Martyrum.*
7. *S. Mariæ Virginis & SS. Apostolorum Andree & Bartholomæi*: qui omnes beneficio Pastoris assumuntur.
8. *S. Crucis*, à quo exigitur binum Sacrificium.
9. *Ven. Sacramenti*, cui frequentandum Altare feria *I. I. V. VI.* & Sabbatho.
10. *B. M. V.* obligatus ad residentiam & solemne Sacrum in Sabbatho: hos tres designat Senatus & hunc etiam Confraternitas Sartorum dependenter tamen à proba Pastoris.

Vica-
rius

Cum debito
IV. Sacrorum
& perpetuæ
residentiæ.

11. *S. Annæ*, à quo Feria tertia solemne Sacrum requirit.
12. *S. Silvestri*, cui ad Altaris ministerium nullus certus dies præfixus, at is ejus beneplacito derelictus.

Ab Ecclesia digrediendum ad

MONASTERIA II.

Primum nuncupatur *Monasterium Vetus* vulgo *Willemens Klooster*, cujus inquilinæ fuerunt Virgines sine votorum ligamine sub voluntaria obedientia, castitate & paupertate convivendum, unde & Domicilio nomen agnatum; de eo ad *Sasboldum* Anno 1606. 29. Decemb. *David à Mauden*: habet in bonis tantum unam villam exigui valoris, vivunt in communi, legunt *Horas B. M. V.* & manuali opere victum lucrantur: *Pastor* est earum *Pater* & *Magistratus* confert *Præbendas*.

Secundo nomen est *Conventus Angelorum*, cujus cultrices extiterunt *Canonissæ Regulares Ord. S. August.* hujus uti & reliquorum omnium ejusdem Instituti par Diocesim *Monasteriensem*, cui tum suberat, per *Joannem de Bavaria* ejus *Antistitem* sub *Paulo II.* *Commissarii* & *Visitatores* constituti fuere *Canonice Urendeswegianæ* prope *Northoorn* & *Rector Fratrum Fontis salientis* qui est in *Civitate Monasteriensi*, à quibus etiam *Statuta* acceperunt.

Illud per vicinæ ædis incendium Anno 1607. 27. Aprilis sub undecimam noctis præter Templum & Præpositi hospitium flammis etiam cum omni suppellectili consumptum *Illustrissimi Sasboldi* munificentiam expertum est in sui reparatione & ejusdem industriam in restauratione disciplinæ *Monasticæ*. Tres ultimæ Sorores (reliquæ ad felicem æternitatem jam præcesserant)

rant) cum religiosæ vitæ tyrocinio novas pugiles ascribere ab Oppidi expugnatione inhibita summa pecuniaria ab Ordinibus accepta Embricensi *S. Agnetis* Canonissarum item Regul. Collegio Diepeniensis olim furcæ sese nuper inseruerunt.

§. II.

L O C H E M I U M

Ad Berkelam annem Comitatus Zutphaniensis munitum aliquando Oppidum & nupero Monasteriensi Bello (quo illud Episcopi præsidium tenebat, sed 13. Novemb. Anno 1665. Gallicanis suppeditis & victorios Ordinum armis exactum) longe celeberrimum: in eo

E C C L E S I A

Unica, quæ *D. Gudulæ* inscripta est: eam cum omnibus suis Decimis Zutphaniensium Canoniorum Collegio donavit Anno 1134. *Irmgardis* defuncto Comite *Gerardo* ejus conjuge: Literas donationis & *Andree* Trajectini Episcopi testimoniales appendo:

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Quoniam populus Catholicæ in Christo professionis testimoniis visibilibus instruendus est, ut per exhibitionem visibilium contestari possit testimonia invisibilium, nosse omnes tam futuros quam præsentis modum ordinem ac veritatem rerum confirmandarum, ne, si, quod absit, ingruerit superstitiosus error infidelium, caritatis dona destruantur fidelium: ego itaque *Andreas* Trajectensium Dei gratia Episcopus per præsentia scripta notum facio omnibus fidelibus, quod Domina *Ermengardis* Comitissa illustri hæres legitima Oppidi Sutphaniensis in Memlo ad nos veniens dixit se una cum marito suo *Cunrado*

Comite de Lucenburg & filio suo *Henrico* obtulisse *Ecclesiam Lochemensem* cum omni decimatione coeterisque redditibus Sanctæ Dei Genitrici Mariæ & B. Petro Apostolorum Principi & Ven. Virgini Walburgi in præbendam Canoniorum *Basilicæ Zutphanensis* pro commemoratione omnium in Christo fidelium vivorum ac defunctorum, nominatim pro salute animæ mariti sui *Gerardi*, per cujus repromissionem ad hoc inductum se asserebat, & pro redemptione generis sui, videlicet Domini *Ottonis* Comitis Patris sui, & Matris suæ *Judithæ*, & Fratrum suorum piæ memoriæ viro- rum Episcopi scilicet *Theodrici* & Comitum *Henrici* & *Gerardi*, astante cuncto Clero & populo in prædicta Ecclesia Zutphanensi ad ferendos cereos in die Sanctæ Purificationis Beatæ Mariæ, videntibus quoque & audientibus bonæ autoritatis tam Laicis quam Clericis, videlicet *Henrico Linthburgen*, Præposito, Constantino Advocato, Waltero de Stapelo, Burchardo de Withe, Hermannò de Mirlare, Arnoldo de Ennet- here, Garlagho de Dedingwerte, Ulrico de Beltram, Pelgrino de Sutphania, Cunrardo de Wapsne, Wen- rone de Lesten, Drochwardo de Horst, Becelmo de Richerlo. Hæc inquam astans dixit & rogavit, ut, quod ipsi rationabiliter pia cum devotione fecissent, nos testimonio privilegii nostri & sententia Banni nostri confirmare curaremus. Nos ergo factum ipsorum laudan- tes, & justæ petitioni Dominæ Comitissæ assensum inclinantes hanc paginam conscribi & sigillo nostro de- notari in testimonium hujus rei gestæ præcepimus: & omnes, qui hanc piam oblationem infregerint vel in- fringere attemptaverint, per virtutem Banni nostri ex- communicamus & anathematizamus ex autoritate Pa- tris

tris & Filii & Spiritus Sancti & omnium Sanctorum Dei, ut nisi resipiscant cum Diabolo crucientur in secula seculorum: fiat, fiat. Hæc autem facta sunt Anno ab Incarnatione Domini M. C. XXXIII. Indictione octava.

Cum jam Anno 1059. (quem præferunt verba Diplomatis) Indictione XII. hic Decimas, de quarum dominio Comites inter & Hierarchas Trajectenses jam olim controversum, præsentem Comitem *Godescalco* ejusque conjugem *Adelbeida* cum Filiis *Gebehardo* & *Ottono* ad horum instantiam Ultrajecti in plena Synodo Zutphanienfi Capitulo cessisset *Wilhelmus* Episcopus XXI. approbante *Guidone* Anno 1310. feria IV. post Assumptæ Virg. cum interim ex consilio matris suæ *Richardus* fratrumque *Otonis* Sanctensis Præpositi & *Ludovici* omnem Decimam de Novalibus tam cultis quam incultis vel colendis, ob salutem animæ Patris sui *Otonis* addidisset *Gerardus* Anno 1207. Indict. x. cum onere eleemosynæ quatuor maldrorum filiginis & hordei in anniversario depositionis die pauperibus distribuendæ: quam donationem in festo D. Martini Anno 1312. confirmavit *Reinaldus* I. Anno 1339. festo S. Lamberti *Reinaldus* II. ac novissime 6. Aug. Anno 1535. *Carolus Egmondanus*.

Quo titulo idem illud Capitulum Ecclesiæ Parochum præficiēbat, quæ ab eo quotidianum Altaris Sacrificium requirit, in qua instituta

1. *Prima Primissarii* cum debito Sacri in dominica feria II. & III.
2. *Secunda Primissarii* cum exactione Sacri feria IV. v. & solemnibus in Sabbatho alternis vicibus cum prima: quibus de Ministro

providet Parochus & Senatus : utriusque foundationem & dotem in honorem B. M. V. & *S. Walburgis* addita obligatione residentiae, praesentiae in Choro & ministerii in Missa solemni, *Literæ foundationis* de Anno 1430. in Oct. S. Joannis ascribunt *Lamberto Meyer* Parocho & Magistris Civium atque Oppidi Scabinis.

3. SS. XI. *M. Virginum & Omnium Sanctorum*, cujus ex lit. fund. Anno 1341. in festo Exalt. S. Crucis initiator *Otto de Essebe* Parochus & *Hillebrandus de Haestewergh* Presbyter cum onere 14. Sacrorum non ante dictum Offertorium Sacri solemnis, & praesentiae in Choro relicta collatione Parocho Lochemiensi.

Vica-
ria.

4. B. M. V. SS. *Anthonii*, *Joannis Baptistæ* & *Barbaræ*, quæ suum possessorem vult esse residentem in Oppido praesentem in Choro & tribus vicibus ad Altare operantem : fundata est per *Joannem Schelwert* Parochum Anno 1475. in Festo S. Gorgonii opprobante ejusdem anni die 22. Sept. *Rodulpho* Episcopo Traject. dotem conferentibus *Gerardo ten Clusen*, *Berta de Diepenbroeck*, *Catharina de Vrischen*, *Woltero Rant*, *Christina Volberinck*, *Oda VVedekens*, *Gerardo & Christina VVenlincks*, *Theodoro de Elst*, *Everardo den VVeyenberg*, *Gerardo Hoffens*, *Goswino Rudolphi*, *Henrico Lenderinck*, *Heyla Egginck & Henrico Kint* ex Lit : fund. quæ ejusdem Patronos des-

designant Parochum & Senatum alternis vicibus.

4. *SS. Philippi & Jacobi Apostolorum*, cui cum onere unius Sacri possessorem donat Collegium Windesimense & Florentianum Davent.
6. *SS. Henrici & Gudulae*, quæ etiam unicum Sacrum exigit, cujus patronatu gaudet Zutphan. Capitulum cum Rectore majoris Conventus Lochemienfis.
7. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*, cujus cum unius Sacri exactione collator Dynasta in *Aemsen*.

Eique adjunctum

Offi-
cium.

1. *S. Annae*, cujus deservitor tenetur operari ad Aram in Dominica & feria I I I.
2. *Ven. Sacramenti*, quod suum Ministrum obligat ad Sacrum feria V. utrumque deputat Senatus.
3. *VII. Dolorum B. M. V.* at illud Fabricæ incorporatum evanuit.

Sedem hic fixerunt

P A R T H E N Æ A I I.

Primum ab incolarum frequentia nomen mutuum dicitur *Conventus Major*: cujus sub patrocinio *D. Agnetis* & regimine ac visitatione *Fratrum* Collegii Florentiani Davent. extiteret cultrices ab initio seculi XIV. sine professionis vinculo *Sorores in communi conviventes*. Asceterium hoc sub Præfecto *Henrico de Laer* & *Ida Vosses* Rectrice ab Ecclesia matrice dismembratum

tum est Anno 1504. 9. Aug. sub pensione annua IV. Florenorum Rhenensium aureorum Zutphanienſi Capitulo infra Octavam Paſchæ ſolvenda.

Secundum nomine *Conventus Minoris* indigitatur, cujus inquilinæ ejusdem cum præcedentibus inſtituti normam ſectatæ fuerunt, de quo lego in Tabulariis Buyskenianæ Domus Davent. eam propter Interdictum ſervatum hic exulem ei dediſſe initium & poſt reditum ad ſua reliquiſſe ſuperſtitem, quod fuit circiter annum 1430.

XENODOCHIUM

Pauperum ſolatio exſtructum *S. Mariæ Magdalenaë* inſignitum eſt nomine, in cujus Sacello unica fundata eſt *Vicaria*, quæ à Senatu acceptum deſervitorem ad binum Altaris Sacrificium conſtringit.

Subdita eſt huic Parœciæ ſuburbana

CAPELLA

In *Laer*, cujus tutelares, è notis *Sasboldi*, ſunt duo SS. *Ewaldi* à diverſo capillitio dicti *Albus* & *Niger*, ex Hibernia, ubi multo tempore pro æterna patria exulaverant, exemplo *S. Wilibrordi* ad Apoſtolicos labores provocati, ut in *Hiſt. Angl.* L. 5. c. 11. auctor eſt *Ven. Beda*. Horum memoria celebris eſt apud Weſtphalos juxta vicum etiam *Laer* nuncupatum, cujus Parochiam Auctor Libri *de Laude VVeſtphalorum* c. 8. p. 3. non dubitat vocare *Primiceriam* Weſtphaliæ, eo quod certa ſuperſint argumenta, unde conſtat eos ibi Apoſtolatum ſuum inchoaſſe: ſed vixdum Fidei intulerant facem cum, circa *Temoniam* cæſi in loco qui *Mortmuhl*. S. morticinii molendinum appellatur & in *Imſcharam* fluvium projecti, inde illati Rheno miraculoſe adverſo flu-

flumine vel *amne refluxo* (habet *Vita S. Annonis* Colonien. Episcopi L. 1. c. 37. qui novoelevationis honore v. Non: Octob. Anno 1074. eos affecerat) cum prodigioso lumine Coloniam adnatarunt, ubi à *B. Tilmano* collega suo divina revelatione agniti per *Pipinum & Pleſtrudem*, Clerum ac populum Agrippinensem honorifice sunt excepti eo loco quem in choro Collegiatæ Ecclesiæ *S. Cuniberti*, ubi & in loculo pretioso eorum Reliquiæ asservantur, puteus designat: capita seu sacri vertices olim Monasteriensibus donati sunt festusque dies agitur Colonix & Trajectiæ per sustraganeas diœceses III. Octob. etiam vivente adhuc *S. VVilibrordo*: sunt autem martyrii aureola decorati Anno 693. ut de primis Veteris Frisiæ Apostolis Dissert. 52. demonstrat *Bosſchaertſius*. Nostra vero *Laerensis* Ecclesia quibus auctoribus quave occasione initum sumpserit annotatum non invenio, omnibus tamen notum eam magno peregrinantium confluxu olim extitisse illustrem: in ea sedem habet *Vicaria S. Georgii* cum obligatione ad sacrum feria 1v. & vi. cujus patronatum obtinet *Dominus de Verwoelde*.

§. III.

B R E F U R T U M

Ut loci situ ita additis nuper propugnaculis firmoque imposito præsidio prævalidum, scribit *Pontanus*: habet Arcem (quæ à *Godefrido de Rbeenen* Episcopo Traject. fundata 11. Junii Anno 1646. pulvere nitrato cœlesti igne accenso dissipata est) & Oppidum, ad quæ non nisi duplici per paludem aditu accessus patet: dominum agnoscit Principem Auriacum pignoratitium, estque
Zut-

Zutphanienſis Comitatus Dynaſtia & Satrapia. A 9. Octob. Anni 1597. Conſoederatis paruit, niſi quod interim paucis diebus Anno 1606. Oppidum *Verduga* pro Hiſpano tenuerit.

ECCLESIAE

Parochialis, quæ hic unica eſt, patronatu potitur Comes Zutphanienſis, in qua

Vica-	{	1. <i>S. Anthonii.</i>
ria		Et
		2. <i>S. Annæ.</i>

Quæ deſervitores ſuos ab eodem Comite nanciſcuntur, qui eidem etiam Cuſtodem assignat.

§ IV.

AELTEN

Sub Brefurtenſi Dynaſtia Pagus Zutphanienſis: curialis Eccleſiæ patronatum poſſidet Comes Zutphanienſis, in qua

Vica-	{	1. <i>S. Crucis & S. Helenæ.</i>
ria.		2. <i>S. Anthonii.</i>
		3. <i>B. M V.</i> ſed quæ Brefurtanum Paſtoratum ſuo interitu locupletavit.

Et Officium *S. Annæ*, cujus collatio penes Comitem Zutphanienſem, qui etiam Eccleſiæ Cuſtodem procurant. Situm habet intra hanc Paroeciam

MONASTERIUM

B. Mariæ Virginis in Nazareth vulgo *Schaer*, in quo ſub ſignis *S. Auguſtini* & Statutis Capitulo Windelſimenſis Monaſticen profeſſi ſunt *Canonici Regulares*:

ei observatum Interdictum ratione *Suederi de Culenburgh & Rudolphi de Diepholt* pro Trajectino Episcopo duellantium sub annum 1428. originem dedit exilium Canonorum Windesimense: qui cum aliquamdiu hæssissent in *Nemore B. M. V.* prope Noorthoorn eis pro nova Canonica construenda hic locus fuit oblatus, in quo ex 1. *Chron. Windesim. c. 7.* dealbatorum virorum apparatus nonnunquam cum multo lumine, sonitu nolarum, tinnitu cymbalorum auditi & visi incolis veritati testimonium perhibentibus cultum divinum & ecclesiasticum præsignantes Officium: oblatus autem fuit per *Theodorum de Linteloo*, cujus utpote Fundatoris nomen Templo inscriptum: eam usque ad reditum suum incoluere Windesimenses & eorum successores, usquequo nupera Religionis innovatio & ipsos expulit.

§. V.

W I N T E R S W I J C K

Sub Comitatu Zutphanienti Brefurtanæ Dynastiæ membrum, ad cujus Paroecialis Ecclesiæ præfecturam denominat Comes Zutphanicus, in qua

Vicia-	{	1. <i>S. Annæ</i>
		2. <i>S. Anthonii.</i>
		3. <i>S. Nicolai.</i>
		4. <i>S. Catharinæ</i> , cui deservitorem præficit
Comes Zutphan. qui etiam Ecclesiæ Custodem assignat.

Habet ea pro Paroeciæ pauperibus varios census annuos quos pia Majorum misericordia voluit esse indigorum solatia.

§. VI.

D I N X P E R L O O

Zutphanienſis Comitatus & Brefurtanæ Satrapia Pagus, in cujus Eccleſia juſ habet nominandi ad paſtorale munus Comes Zutphanienſis, in qua *Vicaria* cujus collatio penes Villarum Dominos eique annexa Eccleſiæ Cuſtodia.

§. VII.

R U E R L O O

Olim *Roderloe* ſub agraria Satrapia Pagus Zutphanienſis: ejus Curialis Eccleſiæ patronatum gerit Capitulum Zutphan. quem cum Anno 1327. *Otto* plebanus Lochemienſis ſibi ſuiſque ſucceſſoribus arrogaret, iniqua ejus prætenſio à Capitulo contrita fuit & ipſe inſigni mulcta luit temerariæ ſuæ actionis pœnam de quo extant Literæ *Gerardi Heyngh* Præpoſiti Daventr. eod. anno feria 1v. poſt Feſtum S. Andreæ: in ea

Vicaria	{	1. S. <i>Annæ</i>
		2. SS. <i>Petri & Pauli, Cornelii & Quirini</i> Martyrum, <i>Anthonii & Huberti</i> Confeſſorum.

§. VIII.

L I C H T E N F U R T U M

In ultimis Comitatus Zutphan. limitibus cum unica porta & Arce ſub Wyſchenſi Baronia modicum Oppidulum, in cujus Parochiali Eccleſia Dominicâ poſt Feſtum S. Joannis Baptiſtæ (quæ eſt anniverſarius Dedicætionis dies) Officium divinum de jure peragit ſubditis ſuis ſtipatus Grollanæ Parœciæ Rector.

C A P U T XIV.

D E

D E C A N A T U
L I N G E N S I

quem conflant

LINGA.

BAVINCKEL.

LENGERICK.

BRAMSCHE.

PLANTLUNNE.

BAKUM.

THUYNEN.

FREREN.

BEESTEN.

SCHAPEN.

IPPENBUREN.

RECKE.

BROCHTERBEECK.

METTINGEN.

§. I.

L I N G A

Ad Amasum fluvium olim non nisi Castrum cum paucis adjacentibus Nobilium senescentium residentiis, nunc autem Oppidum & caput Territorii Lingensis, quod se inter Osnabrugensem & Monasteriensem Episcopatum ac Tecklenburgicum atque Benthemensem Comitatum ad formam leoninæ linguæ extendit & XII. sub se Pagos complectitur. Dynastas olim agnovit Tecklenburgenses Regulos & ab Anno 1526. dominum feudi *Carolus Egmondanus* Geldriæ ducem, cum is *Nicolaus* Comiti, cui id Monasteriensis Princeps Anno 1518. violenta manu eripuerat, expulso Episcopali præsidio restituisset. A quibus id denuo ob feloniam Anno 1546. bello Germanico commissam per *Conradum Nicolai* ex fratre nepotem *Carolus V.* Imperator *Caroli* Geldriæ successor abstraxit donavitque 3. Novemb. ejusdem anni *Maximiliano* Comiti Burano, à quo hæreditario jure derivatum est ad Principes Auriacos. In Oppido

E C C L E S I Æ II.

Prima eaque Parochialis & *D. Walburgi* sacra ad pedem Castri constituta primis Religionis motibus succubuit suisque ruinis Castri porticum construxit.

Secundam Anno 1606. 19. Feb. in honorem SS. *Bonifacii* & *VValburgis* lustricis cæremoniis Religionis exercitio dedicavit *Illustrissimus Sasboldus*, quæ & ab alterius excidio in matricem erecta est: ad cujus Pastorale munus jus habet nominandi Toparcha Lingensis: in

qua

qua forte è priori huc translata Anno 1571. quo visitavit hunc locum *Reverendissimus de Monte*

Vica-
ria

1. *S. Martini*, cujus Ministro bis fungendum Sacerdotio.
2. *S. Joannis Evangelistæ* cum eodem 11. Sacrorum penso, sed nunc incorporata Pastoratui pro onere Archipresbyteratus & Saccellani alimonia.
3. *S. Crucis*, cujus possessor primus operatur ad Aram feria 11. & 14.
4. *S. Georgii*, quæ itidem bina Sacrificia exposcit. Omnium patronatu gaudet Dynasta Linganus.

C A P E L L Æ III.

Prima à loco, in quo situm habuit, *Castrensis* appellatur: in qua per duos Vasallos ex Teklenburgo cum pingui censu sed modo multum extenuato & onere Sacri ac Concionis diebus dominicis & festis instituta *Vicaria S. Andreæ* Apostoli, cujus possessor nomen habet Pastoris Castri; isque oneri suo vel in hoc Oratorio vel in Ecclesia baptismali ad arbitrium Comitis satisfaciebat, is enim ejus patronatum gerebat. Hoc autem Castrum Oppido conjunctum cœlesti incendio dissiluit Anno 1617. 1. Maii.

Secunda Italarum: sic dicta quod ab Italica Legione Præsidio regio sub Tribuno *Pompejo Justiniano* sumptus subministrante Curia Bruxellensi constructa exsurrexerit: cum enim Civibus & præsidario militi Parochialis Ecclesia nimis angusta foret annuente *Illustrissimo Sasboldo* hæc altera enata est, in quas Anno 1613.

in Natalitijs Domini in Ara veluti in præsepio primitus repræsentatus est Salvator mundi eucharisticis speciebus veluti fasciis involutus.

Tertia eidem cum præcedenti *B. V. M.* sacra in Opidi Pomœriis substitit eandem cladem & tempore eodem cum Parœciali primogeniâ passa, at restituta denuo tandem conflagravit, & nunc belli incommodis afflicta collabentis horrei formam retinet & Catholicorum sepulturam, ex notis *Sasboldi*: qui, cum interim ejus vulnera sanasset incolarum pietas, Anno 1612. 27. Apr. inibi in honorem *B. V. M. & S. Mariæ Magdalænæ* Aram cōsecravit: fuit hæc miraculis quandoque illustis ejusque profanatio nuperarum turbarum origo.

XENODOCHIUM

Unicum, quo pauperum miseras ditiorum misericordia consolatur.

§. II.

BAVINCKEL

Parœcialis Ecclesia hujus Pagi, qui agnoscit dominatum Toparchæ Lingensis, dedicata est memoriæ *S. Alexandri* sub prænominati Toparchæ patronatu.

§. III.

LENGERICK

Frequentissimus totius Territorii Lingensis Pagus, in quo

E C C L E S I A

Parochialis *D. Benedicto* inscripta & in ea unica
S. Joannis Baptistæ Vicaria, utriusque autem patrona-
tum possidet Archimandrita Weerthinenfis.

C A P E L L A

In *Wettrupe* huic Matrìci, à qua unius horæ spatio
abjungitur, subjecta existit, in qua sæpius peragi rem
divinam docent *Sasboldiana* Annotata.

§. IV.

B R A M S C H E

In hoc loco, qui Linganæ Dynastiæ membrum est
& Pagus, Paroecialis Ecclesia consistit sub tutela SS.
Joannis Baptistæ & Gertrudis atque ad pastorale offi-
cium promovetur, quem Toparcha idoneum nomi-
nat. Ei subest

C A P E L L A

S. Antonii cum suo Cæmiterio.

§. V.

P L A N T L U N N E

Rei sacre Archistrategus in hoc Linganæ ditionis Pa-
go sub patrocìnio Toparchæ est *S. Vitus*. Matricem Ec-
clesiam veneratur

C A P E L L A

S. Joannis Baptistæ in Spell.

§. VI.

B A C C U M

Curiale Templum hujus Pagi, qui subest imperio Lingani Toparchæ, *D. Anthonio* dedicatum ab eodem Rectorem adipiscitur. A Baccho, cui olim hic facta Sacra, nonnemo loci nomenclaturam derivat.

§. VII.

T H U Y N E N

In hoc Pago, cujus imperium possidet Dynasta Lingensis, Parœcialis Ecclesia *D. Georgio* sacra feudalisis est & dependens ab Illustrissimo Principe Monasteriensi, in quam feudalem Ecclesiam jus patronatus habent prænobiles *Domini in Hang & Groemsmollen*: intra situm hujus Parœciæ numerantur

C A P E L L Æ II.

Prima in Messingen cum suo Cœmiterio *S. Anthonio* nuncupata.

Secunda in Suttruppe ipsa matrice opulentior, sed primis Reformationis procellis disjecta: literas foundationis appendo sed ob fugitivos characteres cum hiatu & lacuna:

Ick Bernt de Happer en gezworen Richter unde Wogreve to Vrideren minen genedigen mechtigen Funckeren Claes Greven to Tekenborchen kenne unde betuge in dessen openen besegelten breve, dat vor my gekomen zyent in ein recht gebeget gericht dar ick stede unde stoel mit rechte unde to rechte tijden besat mit mijnen kornoeten

hir na bescreven , Her Johan Beke Kerckher to Tune
 unde Gert Zwortewolt Patrone der selvigen Kercken,
 unde entkanden aldar mit guden willen, dat se dat bad-
 den togelaten unde mit eren guden willen unde vulbort
 scheen moebe, dat de Beur von Zuttorpe unde von Loe
 Kerspellade der vorbenomeden Kerken mochten bouwen
 unde zetten einenye Capellen uppe den olden Zuttorpe
 Kerkbove, mit sodane heiderschede unde rechticheit zo
 hir na bescreven steit. Ind erste dat de vorbenenden Beur
 ure rechten moder Kerken to Tune nergene medde ver-
 korten zolen, vort mer zo zollenze zunte Jurgensgilde
 vort an medde bezorgen, helpen unde waren wan in dat
 gebort na den ommegange alzoze duylange gedan hebben,
 undt van erer egenen gelde zoltze bebolplich wesen tor tim-
 merenge unde in noden na vermoggen unde redelickheit
 wan de Moder Kerke des noet unde van doen befft. Ock sal
 oir rechte Kerkher der moder Kerken dar unvorbunden to
 wesen Misse to don inder vorbenomeden Capellen... En-
 de ze en zollen dar ock nynen ander Prester to krigen bui-
 ten ires Kerckbern orleue unde guden willen. Ock en zolt-
 ze dar gene graven hebben orer doden buiten orloven orers
 Kerkbern unde en zoldt dar ock nene doepe hebben. Weer
 ock zake datmen kare einen raetman uth dessen vorb.
 burscappen Zuttorpe unde Low to behof der vorsf. moder
 Kerken alze ze duylange gedan hebben unde en verbli-
 ven nicht onder Capellen, unde wantmen wat timmert
 unde Klenodije tuget to der moder Kerken dar zoltze wil-
 lich to wesen gelijk den anderen kerspelladen mit gave un-
 de holpe, unt alle dat Lant unde rente, dat nu tot tijt
 de moder Kerke beft, unde ok de Wedembove, ofte im-
 mor krigen moggen, dat zolze dar to laten unbekort,
 verbeteren unt nich verargeren. Alle diese articule unde

punte de diese fundacie der vorsf. Capellen inbalt . . .
 unde ein ilike besunderen de laveden Brant Gosekamp,
 ..rliff to Willerick, Gert Bricken to holen sunder arge-
 list. Dar an unt over wehren vor koirnoten Swerderman,
 Gert Langenhorst, Ulen Gert unde Fuiestes Hermen
 Procuratores unt vorstenders der solvigen bouwinge diser
 vorsf. Capellen: vort an de geminen beur der vorsf. Bur-
 scepen Suttrupe unt Loe vor en unde eren nakommelingen
 stede fast unt unvorbroke to holden sunder argelist. Dar
 an unt aver wehren vor kornoten des gericht's Lambert
 Buddo de olde unde Johan . . . unde vor tugetlude Her
 Johan Kerkber to Frederen, Her Bernhart Vicarius to
 Lingen, Her Hermen Volcker Vicarius to Lengerek,
 Fobbeken, Tijdeken unt ander gude lude mebr, de dat
 richte medde bestonden unt behorden: unt dessen to meren
 tuge der werheit hebbe ik Bernt Richter vorg: min zegel
 umme beneden an dussen bresf gehengen mit zegelen Her
 Johans vorsf. unt Gerets Swartewoldes knapen vorb. Unt
 dat wi Her Johan Kerkber to Tune unde Gert Swarte-
 wolte Patrone der solven Kerkken vorb. timmeringe der
 solvegen vorsf. Capellen to gelaten hebbet, so hebbe wi ok
 umme vestinge dere werheit willen unse zegel negst des
 Richters zegel vorsf. beneden an dussen bresf gehengen. Da-
 tum Anno Domini M. CCCC. LV. i. ipso die Martini
 Episcopi.

§. VIII.

F R E R E N

Pagus Dominio Lingensi subditus, cujus Ecclesia
 sub patronatu Lingensis Toparchæ titulum habet
SS. Andreae & Viti.

Hu-

Hujus Paroeciæ limites occupat

C A P E L L A

S. Margarethæ in Sedtlage.

§. IX.

B E E S T E N

In hoc Pago, qui Lingensis Dynastæ jurisdictioni subjacet, Ecclesia Paroecialis vocabulo *S. Servatii* est insignita.

§. X.

S C H A P E N

Linganæ ditioni annexus Pagus, in cujus Paroeciali Ecclesia *S. Ludgero* consecrata effloruit *S. Crucis Vicaria*: utriusque autem patronatu gaudet Abbas Weert-hinensis: fuit hîc (quæ est nota *Sasboldi*) peregrinatio *S. Crucis* solennis valde.

§. XI.

I P P E N B U R E N

Olim cum tribus subsequenter Tecklenburgensis Comitatus Pagus juxta epitheta *Sasboldi copiosus & celeberrimus*, at ab eo avulsus Anno 1549. & Lingensi Territorio annexus: in quo

X E N O D O C H I U M

Pro indigorum fomento & solatio: atque

Mm 5

EC-

ECCLESIA

SS. *Mauritio & Catharinæ* inscripta cum SS. *Michaelis & Bonifacii Vicaria* : confertur autem Pastorale munus per Abbatissam Hervordiensem, de quo Collegio Annalium Circuli Westphalici L. 2. hæc habet *Stangefolius*: Anno Christi 790. Indiēt. 13. hoc anno *Waltgerus Comes in Hervorde Widekindi M. Ducis Saxonie a consiliis intimus*, ut *Chron : Kleinsorgii fol 40.* ex *Henrico de Hervordia* scribit, *Monasterium sive Collegium generosarum & nobilium Virginum in Hervorde*, cum prolem non haberet, construxit liberalissimeque dotavit: quin & Reliquias S. *Oswaldi Anglorum quondam Regis ex Anglia secum illinc asportavit*, plurimaque privilegia tam à *Carolo M.* quàm ab ejus filio *Ludovico Pio Imperatoribus*. huic suo exstructo novello Monasterio impetravit: ac tandem cum præfatus *Waltgerus Comes Anno 825. moreretur*, ibidem honorifice in Templo à se exstructo sepultus est: quod templum deinceps successu temporis ab Hervordienfi Abbatissa *Swene bilde* magnifice emendatum perque *Imadum XI. Paderbornensem Episcopum* consecratum fuit. Anno 1558. *Anna Comitissa in Limburg Abbatissa Hervordienfis* vendidit Illustrissimo Duci *Wilhelmo Juliacensi &c.* Civitatem Hervordiensem, quæ modo est Metropolis Ravensburgici Comitatus. Sed ad Langanum Imperium, à quo aberravimus, regrediamur.

§. XII.

R E C K E

Ad pastorale munus in hoc loco, cujus Ecclesia
D.

D. Dionysio ascripta est, jus nominandi (ex notis *Sasboldi*) habet Archimandrita Weerthienfis, quod tamen aliis dubium est.

§. XIII.

B R O C H T E R B E E K

Ecclesia in hoc Pago religiosa Comitum Tecklenburgensium munificentia assurrexit, cujus patronatus una cum oco ad Lingenses Regulos transmeavit: ea præsidem sibi delegit *S. Petrum* Apostolici Collegii Principem.

§. XIV.

M E T T I N G E N

Jurisdictionem in hunc Pagum modo obtinet Toparcha Linganus, *D. Agathæ* Fani Parochialis patrociniū sibi vindicat, & quia ultima hæc Diœceseos nostræ Parœcia, hic etiam calamum ponimus.

Quod si hosce nostros labores probari viderimus, illicium erit, ut ad sororias Diœceses pari luce illustrandas studium & stylum deinceps transferamus: vel si huic Argumento industriam suam consecrare allubeat aliis, in eorum conatibus è nostro Chartophylacio promovendis minime difficiles erimus, quo *Trajectinam Metropolim* (quam nostra & aliorum vota desiderant) pia nostrarum curiositas valeat perlustrare, atque in
câ

eâ videant exteri Unitum nostrum Belgium, quemadmodum nunc rerum omnium affluentia nulli Provinciæ cedit, sic nec olim cessisse in divini cultus augmento & religioso ornatus splendore.

F I N I S.

OMISSA INSERENDA.

Pag. 165. Lin. 9. hic. adde. è L. 4. *Reform. c. 33.*
ad annum 1456.

Pag. 202. Lin. 2.

§. I.

ZUTPHANIUM

Cui è *Guiciardini Belgio* nomen dedit situs humilitas & paludes urbi contiguæ, quamvis alii id ei dedisse malint *Ussypites*, quos hic confedisse volunt. Adjacet dextræ ripæ fluminis *Isalæ*: interfluit urbem fluvius *Berkela* extraque eam *Isalæ* miscetur. Oppidum sane lautum, publicis privatisque domibus conspicuum ac *Synonymi Comitatus* (qui una è *xvii. Belgii Provincis*) caput, quod Anno 1591. Princeps *Mauritius* intra quintum diem in potestatem redegit, & munitis adeo firmavit, ut è validissimis *Belgicæ Fœderatæ Oppidis* habeatur.

Pag. 204. lin. 28. de quo horum *Necrologus: vi. Kal. Aug. Anno 1395. obiit Henricus de Steenberg* Ne-
pos *Ducis Geldriæ Præpositus noster.*

Pag. 523. lin. 22. *Regia Majestas & Comitissa de Styrum* è notis *Reverendissimi de Monte* ad annum 1571. *Parocho* subservit.

MEN.

MENDA SIC EMENDANDA.

Pag. Lin.

5. 23. *Daventrienfis*, *Daventrienfe*.

12. 12. & 14. *ejus*, *cis*.

15. 24. *Eccleſiaſticas*, *Eccleſias*.

ibid. 25. *ejuſdem*, *eifdem*.

37. 18. *Præpoſitum*, *Præpoſituram*.

40. 14. *Viri*, *Veſter*.

41. & 65. 3. & 15. *Canonium*, *Canonum*.

49. 9. *deſenſio*, *deſenſionem*.

61. 9. *dicimus*, *didicimus*.

67. 22. *ad*, *Anno*.

80. 4. *Kukeſgent*, *Kukeſgeut*.

93. 19. *bona*, *bina*.

96. 5. *ten Bruxen*, *ten Breuren*.

104. 7. *S.*, *I.*

105. 12. *Lediens*, *Leodienſis*.

110. 29. *fundatum*, *fundata*.

131. 3. *Matris*, *Martis*.

177. 2. *perſeverantiam*, *pitantiam*.

190. 24. *Ce'endarum*, *Calendarum*.

203. 31. *poſſionem*, *poſſeſſionem*.

206. 26. *Maldra*, *Maldrum*.

210. 16. *Viri femina*, *Viri ſive feminæ*.

261. 25. *Henſe*, *Heute*.

264. 22. *incurioſe*, *injurioſe*.

ibid. 23. *incuria*, *injuria*.

Pag. Lin.

277. 14. *oſtenſere*, *oſtendere*.

279. 32. *Illuſtriſſimorum*, *Illuſtrium*.

301. 20. *curibus*, *curtibus*.

306. 20. *Hexen*, *Herxen*.

307. 30. *miſſis*, *admiſſis*.

314. 9. *reſtūm*, *ereſtūm*.

315. 19. *cujus ego*, *cujus ego è*.

329. 25. *eodem*, *eidem*.

331. 19. *Reinvoirt*, *Steinvoirt*.

335. 7. 1428. , 1528.

336. 30. *idē*, *idus*.

338. 7. *Inculſorum*, *Incluſorum*.

357. 17. *quam*, *quem*.

373. 24. *aie weere*, *die de weere*.

386. 15. *reſtitutum*, *veſtitum*.

394. 23. *dat behoef*, *dan tot behoef*.

397. 26. *propre*, *prope*.

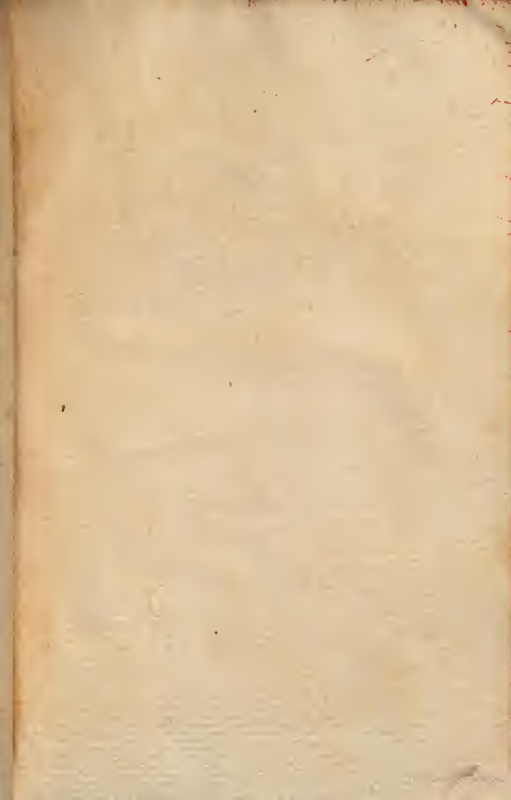
406. 29. *permiſerunt*, *promiſerunt*.

453. 24. *ereſtis*, *ejeſtis*.

Reliqua, in quibus est penuria, luxuria aut error in una litera, Lectoris industriæ corrigenda relinquimus.

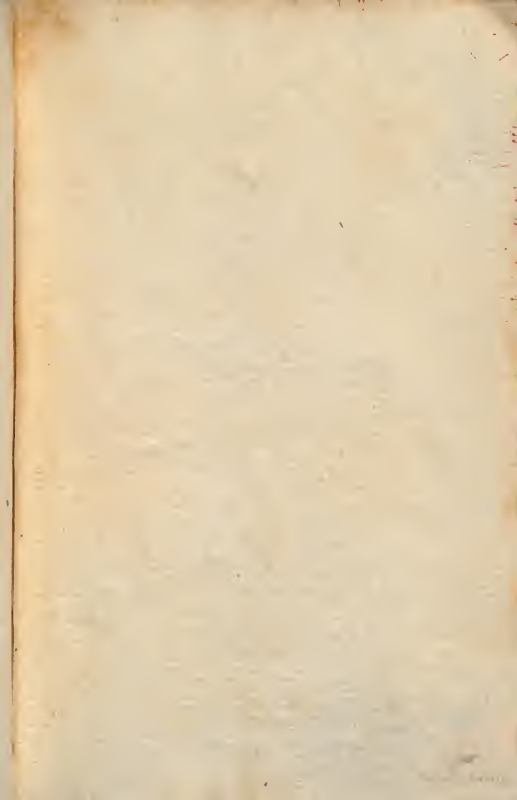

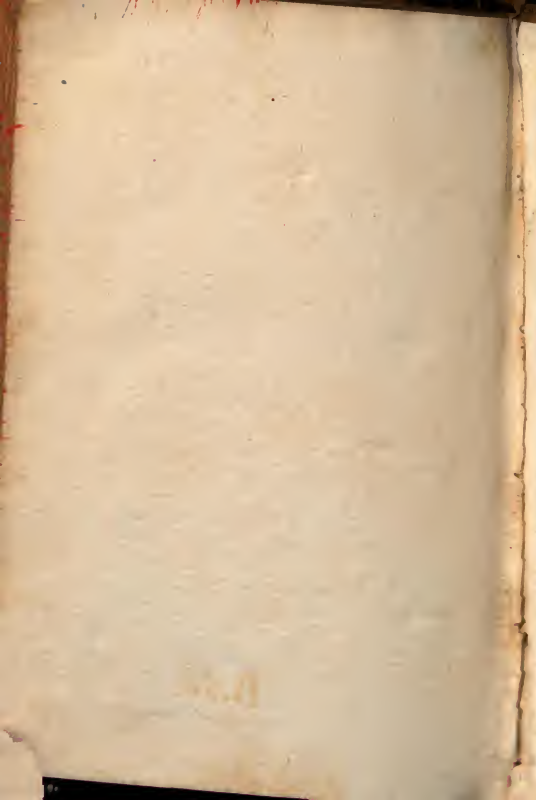

B.86.

